ASRAN
ASOCIAȚIA SCRIITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD
Destine Literare
ANUL 17 · NR. 63· APRILIE - IUNIE · 2023
WWW.DESTINE-LITERARE.COM
UZP
Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România

Cărți care au trecut Oceanul

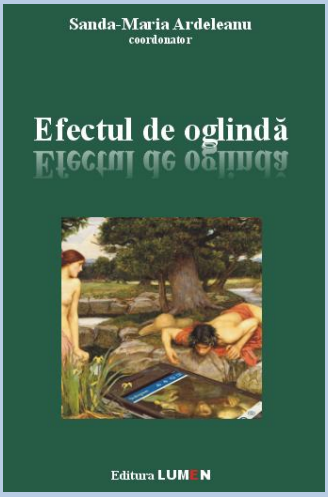

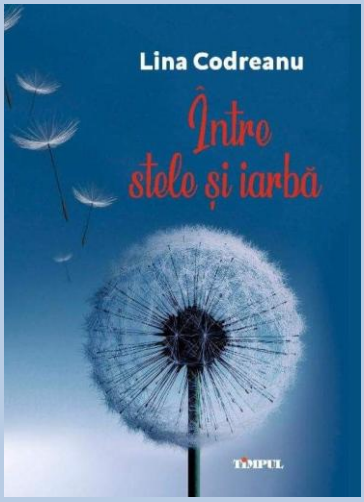

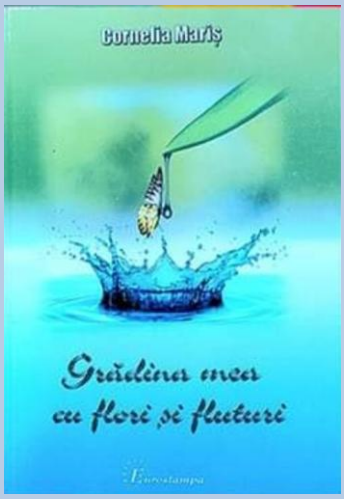

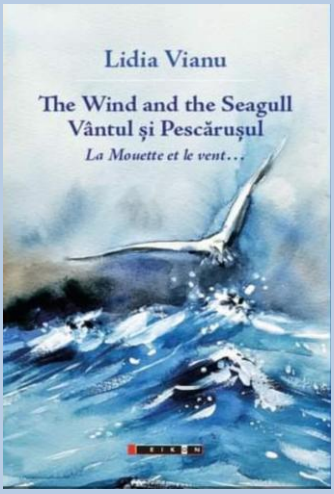

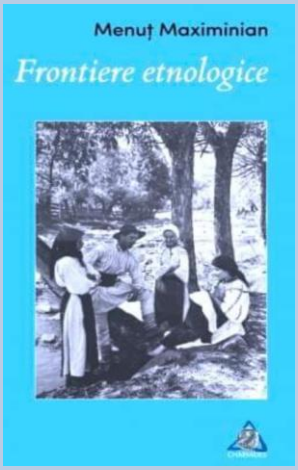

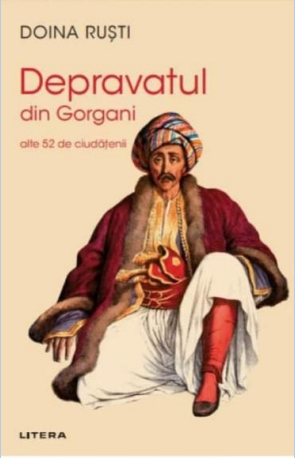

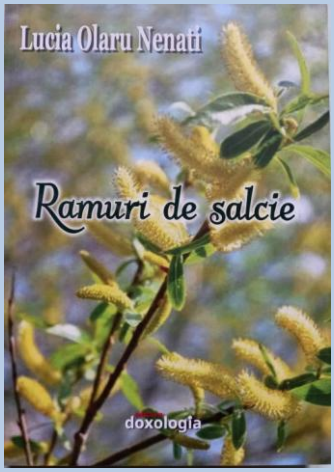

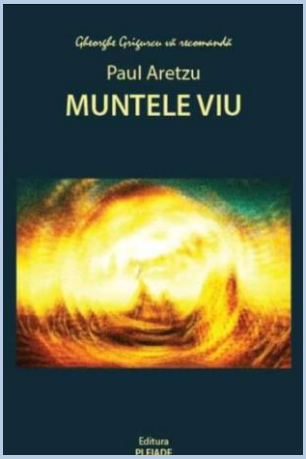

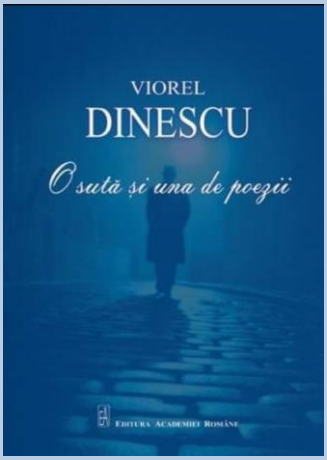

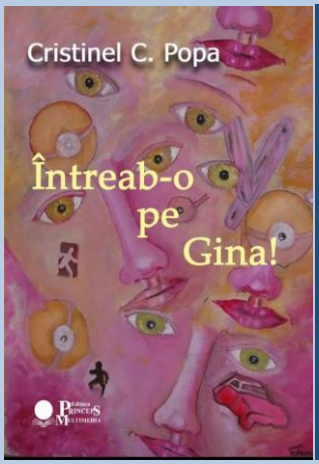

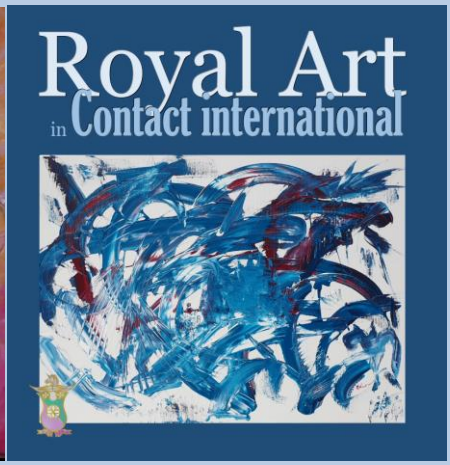

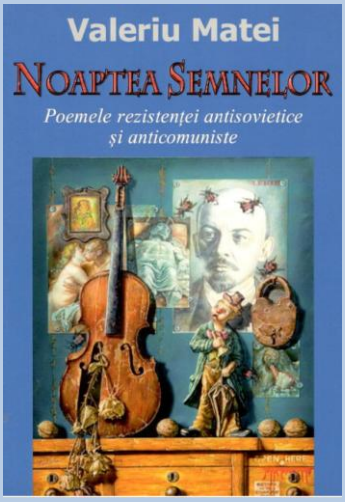

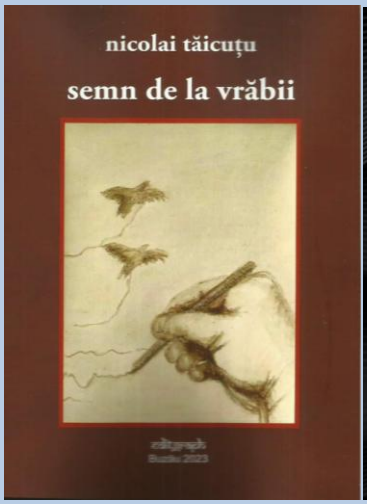

În vizită la Virginia Zeani

(22 decembrie 2014)

„Trec anii, trec lunile-n goană..." Nu am mai ajuns prin Florida de peste 5 ani și chiar îmi era dor de soarele din sud și mai ales de câțiva prieteni dragi de pe meleaguri floridiene – Netuța și Claude Matasa, Virginia Zeani, Esther și Ted Herrmann (renumit dentist), Leo Barbu, vâlcean de-al meu și de alții. Au trecut anii „în goană" și așa trecem și noi! Pe marele meu prieten prof. dr. Claude Matasa nu l-am mai găsit acasă – Netuța m-a dus să-i văd mormântul. Drum bun spre Veșnicie, prieten drag! Devenise o tradiție pe vremea când mergeam aproape în fiecare an în sud, ca împreună cu Claude să o vizităm pe doamna Virginica – nu alta decât marea divă a muzicii culte planetare, renumita soprană Virginia Zeani, care ne primea întotdeauna cu mult drag.

Yvonne Fuller – Casa Virginiei Zeani/ West Palm Beach/Florida

În virtutea acestei „tradiții", pe 22 decembrie, împreună cu Netuța Matasa, am străbătut cei aproape 100 de kilometri nord de Hollywood până la West Palm Beach, să îi facem o vizită prietenei noastre. Aveam emoții! Oare cum o voi găsi pe Maestră după atâția ani? Ne-a primit cu drag și prima constatare avea să mă bucure peste măsură – arata la fel ca în urmă cu 5 ani! Aceeași voce caldă, clară, melodioasă, inconfundabilă, puțin răgușită, același zâmbet , aceeași memorie colosală – câte nu ne-a povestit! Numai un baston pe care îl ținea în apropiere trăda trecerea anilor. Ca de obicei, în casa „palat și muzeu de artă" în care locuiește, avea musafiri - o tânără studentă la canto din Oradea (Cristina) și o pictoriță și fostă soprană, bună prietenă și admiratoare, venită în vizită din Anglia – Yvonne Fuller, cunoscută și sub numele de Carezza Gentileschi. Ne-am împrietenit repede, vorbind când în engleză, când în franceză, cu treceri la română și italiană. Maestra vorbește fluent patru limbi. Ginul cu tonic combinat cu puțin sirop roșu de crambery (măceșe?) ne-a ajutat. Scumpa noastră amfitrioană ne-a mărturisit că a descoperit formula de a pune sirop de cranbery și la șampanie. Nu am încercat încă – trebuie să fie bună

combinația – „a la Virginia Zeani”. Să nu uit să menționez - ne-a supravegheat cu atenție, ne-a înveselit și ne-a cerut cozonac, nimeni altul decât Rocky – cățelușul frumos și de ispravă (bichon frisé – poate fi văzut în poza alăturată), vechi prieten, care împlinise de curând 12 ani. Cozonacul , foarte bun, a fost făcut de comandă „la ruși” și adus de Netuța – să avem o atmosferă de Crăciun. Vinul românesc, cumpărat tot de la un magazin rusesc, a rămas pentru altă dată. Bine că băiatul dânsei, fost medic chirurg în Italia, s-a mutat în USA și locuiește acum la câteva case distanță. Nu am întrebat dacă îi place vinul românesc, obișnuit cu bunele vinuri italiene...voi afla eu. Trebuie să mărturisesc – în apropierea Maestrei, în acea casă misterioasă (a se vedea pictura de Yvonne Fuller!), totul se schimbă – ceva divin plutește în aer. Parcă ai trece în altă lume – o lume ireală de basm, de legendă. Am discutat fel de fel, trecând de la un subiect la altul, de la trecut la prezent și invers… Am vorbit despre Canada noastră friguroasă – Maestra ne-a mărturisit că a fost foarte bine primită de românii din Montreal cu mulți ani în urmă. Recent l-a avut ca musafir (chiar a locuit la dânsa) pe cunoscutul canadian - român Ștefan Hrușcă – pe care l-a admirat – a vorbit la telefon cu el cu numai două zile înainte și s-a bucurat să afle că a avut mare succes în România. Maestra se bucură când aude de români remarcabili. Și pentru că a venit vorba despre *menestrelul* Hrușcă, am povestit cum am organizat un spectacol cu el, cu Tudor Gheorghe și Nicolae Voiculeț cu ocazia inaugurării Pieței României la Montreal, spectacol unde eu și Irina Egli (talentată scriitoare) am fost prezentatori ad-hoc. Nu știa cine este Tudor Gheorghe - i-am explicat și s-a bucurat să afle de „bardul Olteniei”, cum l-am descris eu. Ce păcat că nu cunoaște mai multe despre cântăreții actuali români – despre România ! – chiar așa s-a exprimat. Și așa a venit vorba despre plecarea dânsei din țară în anul 1947, când avea 21 de ani, cu un „bagaj cultural foarte bogat” de 4 roluri bine învățate, plus ceva bani - 1000 de dolari US și 500 de franci elvețieni (pe care i-a schimbat la negru tot în dolari) – obținuți cu aprobare specială de la Petru Groza, printr-un doctor pe nume Draia, pe care nu l-a uitat, dar nu l-a mai întâlnit niciodată să-i mulțumească!

Era considerată o mare speranță și i s-a promis că se va construi un teatru de operă la Timișoara pentru dânsa, dar au intervenit italienii, care au sugerat să facă o pregătire de cel puțin 6 luni în Italia – și așa i s-a schimbat destinul. Acum, când scriu aceste rânduri de aducere aminte, mă gândesc că mai toate „diamantele” românești s-au „șlefuit” și au „strălucit” în afara României…Brâncuși, Eliade, Eugen Ionescu, Vintilă Horia, Palade, Constantinescu, Matasa și mulți alții ! Ne-a mai povestit că în 1963 a reușit să-și scoată părinții din țară (i-a plătit!) iar în

1965 a cântat în România cu Finăţeanu şi Herlea în Tosca – un spectacol reuşit. Şi tot aşa am aflat de la dânsa cu surprindere şi părere de rău că Maestrul Finăţeanu a plecat spre Veşnicie - şi i-am povestit despre prietenul meu din Viena, baritonul şi poetul dr. Dariusz Pacak, cel care cu numai un an în urmă a luat lecţii cu Maestrul Finăţeanu aproape o lună de zile. Trebuia să cânte la Vâlcea, dar a considerat insuficientă pregătirea pentru a se reîntoarce pe scenă (după aproape 10 ani de absenţă în favoarea poeziei – ne-am cunoscut şi ne-am împrietenit la Congresul Mondial al Poeţilor în Kenosha, Wisconsin. „Aşa este, am întâlnit multe cazuri ca acesta" – mi-a confirmat Maestra. „Trebuie să ai mare voinţă, aproape diabolică să te impui, să cânţi – talentul de a cânta este un dar foarte rar…". I-am promis că voi scrie în Destine Literare despre acestă vizită de neuitat în West Palm Beach. Netuţa ştia că a scris o carte – iar „L'Assoluta" (aşa o numesc italienii pe Virginia Zeani) ne-a arătat-o şi ne-a împrumutat-o.

Mai avea un singur exemplar. I-a venit mai uşor să-i spună titlul în italiană – „Canta che ti passa" – şi a mai precizat că nu este o carte – este vorba de un interviu cu Sever Voinescu despre viaţa ei – şi că această …carte („Cântă că-ţi trece" – pe româneşte) a fost scoasă de părintele Virgil Bercea, nepotul cardinalului Todea (aşa am înţeles), care a suferit în puşcăriile din RPR peste 15 ani! Ce memorie fabuloasă – nu pot să nu exclam din nou – păcat ca nu am reţinut tot ce ne-a povestit! Am mai vorbit despre Angela Gheorghiu („o cântăreaţă formidabilă"! a exclamat Maestra), despre prietenul Luciano Pavarotti, despre Placido Domingo, despre minunatul soţ al dânsei – baritonul Nicola Rossi Lemeni, un om minunat („a devenit idolul meu" – ne-a mărturisit) , despre legende ale cinematografiei – Lis Taylor şi Ingrid Bergman – „I-am cunoscut pe toţi din generaţia mea…"! A mai venit vorba despre rolurile pe care le-a interpretat de-a lungul vieţii (am înţeles că 39!) şi multe onoruri - medalii de aur, ordine, diplome etc. Am rugat-o să ni le arate pe cele mai recente - oferite de preşedintele Constantinescu şi de Regele Mihai - le-am fotografiat pentru cititori.

Dar câte nu am aflat de la Ivonne Fuller care este un „monument" de înţelepciune şi cultură – ce bine se potriveşte vorba românească „spune-mi cu cine te aduni, să-ţi spun cine eşti…"! Ce minunat „accent" în engleză de intelectual

britanic! Am discutat despre enigma ADN-ului familiei regale şi Richard al III-lea, despre mentalităţile şi tradiţiile bine respectate de englezi şi despre picturile ei (excepţionale lucrări - vedeţi pictura casei Virginiei). Mai multe picturi se pot admira la site-ul: http://yvonnefuller.com .

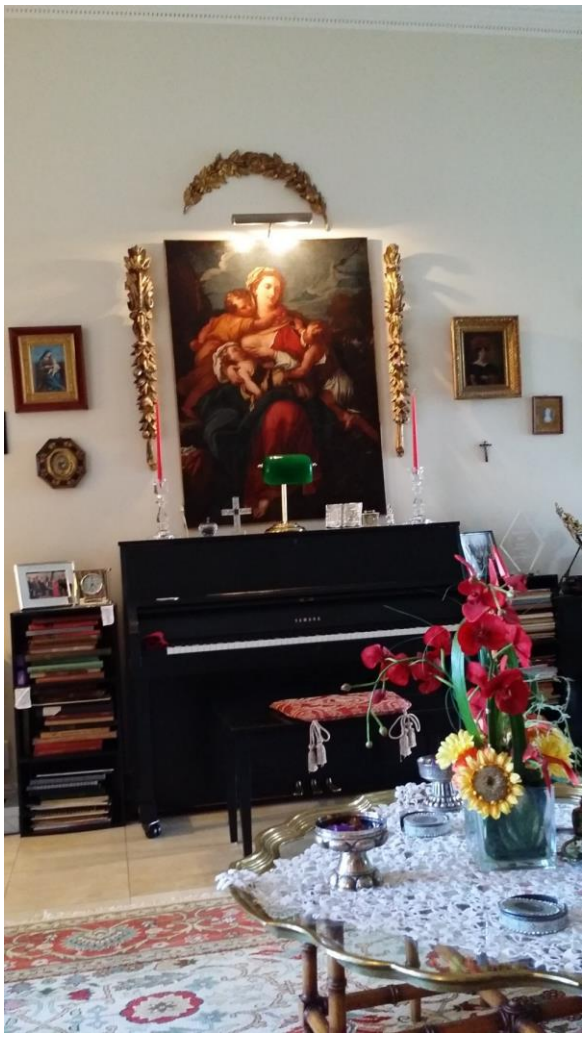

Închid ochii...parcă o văd şi aud pe diva Zeani zicând : - *Sunt aşa de încântată că am ajuns la vârsta asta...eu nu mi-am ascuns niciodată vârsta – pe 21 octombrie am împlinit 89 de ani...!* I-am urat mulţi ani înainte, asta îi dorim din suflet scumpei noastre prietene originare din Solovăstru, de lângă Reghin ! Nu am plecat din Florida înainte de a mai trece încă odată pe la Maestră, pe 24 decembrie, pentru a-i duce tot ce trebuie de Crăciun într-o casă de român – cartaboşi, plăcinte, cârnaţi româneşti şi altele! Minunata Netuţa Matasa a avut grijă de toate. Era aşa de fericită...chiar când ne aflam acolo, a sunat telefonul. I-a „primit cu colindul" pe copii din Solovăstru şi pe elevii unei şcoli din Deva. Câtă bucurie am văzut pe faţa Virginiei Zeani – marea legendă planetară ! Ne-am bucurat şi noi alături de ea, de vocile cristaline ale copiilor (ce înălţător răsunau!) şi de faptul că unii români din ţară nu au uitat-o şi i-au fost alături de Sfânta Sărbătoare a Crăciunului! Ne-am despărţit cu părere de rău, i-am promis că nu vom mai lăsa să treacă anii şi vom trece să o revedem mai des - vom sta o zi întreagă la ea, aşa cum ne-a propus. La mulţi ani! scumpă Maestră Virginia Zeani!

P.S. După întoarcerea la „iarna canadiană", am primit de la Netuţa Matasa acest anunţ (a se vedea mai jos), care vorbeşte de la sine. Spectacolul prezentat de „Prima Donna Assoluta" Virginia Zeani, cu Florina şi Florin Maris Hinsu în colaborare cu Societatea Veneţiană de Arte a avut un mare succes.

O poză mare (30/20 cm) a Virginiei cu dedicație „Lui Alexandru cu toată prietenia!”

VIRGINIA ZEANI presents...

Legendary Romanian/Italian Prima Donna Assoluta, Virginia Zeani, will present two great stars of the Romanian Opera UP CLOSE & PERSONAL at NSU Museum of Art Fort on February 26, 2015 at 7:30 pm in a celebration of grand opera and the romantic traditional music of Romania.

This is a rare opportunity to witness history in the making as *one of the greatest singers of the 20th century* introduces the formidable husband and wife operatic team, Florina Maris Hinsu, dramatic soprano, and Florin Maris Hinsu, baritone.
Madame Zeani made her debut as Violetta in Verdi's La Traviata in Bologna, Italy in 1948 at 22 years old and went on to sing in all the major opera houses and on all the greatest stages of the world. In a professional performing career of over 30 years, she sang 71 roles, from La Traviata and Lucia di Lammermoor to Aida and Tosca. After retiring from the stage, she became known as one of the leading voice teachers of the world at Indiana University School of Music, where she taught for 24 years.

Today, Virginia Zeani lives in West Palm Beach, Florida, where, at 89 years old, she still is quite active teaching the bel canto style and repertory from the comfort of her beautiful home.

Reservations are required for general admission tickets and Champagne Reception

35.00
VAS & MOA members
25.00

Please call 954-709-7447 or go to **www.VenetianArtsSociety.org**□or email, Willie@VenetianArtsSociety.org

Diva Virginia Zeani

la 95 de ani spre 105!

În anul 1925, pe 21 octombrie, se năștea în comuna Solovăstru (la 7 km de Reghin) o fetiță care a fost botezată... Virginia. Oare bănuia cineva că acea fetiță de la țară, va deveni cea mai mare și cea mai frumoasă soprană a Planetei? Așa a fost să fie… și pentru România, este o mândrie națională. Mă consider un mare norocos că acum vreo 20 de ani, am avut șansa să cunosc așa personalitate de talie mondială și chiar să ne împrietenim. Anul acesta, pandemia m-a împiedicat să mai merg în Florida la căldură și la prietenii mei dragi – Virginia Zeani, Netuța Matasa, Ted Herrmann (dentist foarte cunoscut și apreciat în Miami) și la Costel Răuță (om de știință la NASA și...condamnat la moarte în RSR), care m-a invitat să locuiesc la el acasă, în Hallandale, pe malul lacului care comunică spre Ocean, așa cum am locuit și în anul 2019. Dragul meu prieten Costel a plecat spre Eternitate pe 12 iunie – ce rău îmi pare că nu l-am mai revăzut! Ce discuții interesante am avut cu el în 2019 și prin el și cu generalul Mihai Pacepa! Dumnezeu să-l țină printre arhanghelii sau serafimii Lui! Am pierdut ocazia să o vizitez și anul acesta pe draga mea prietenă Virginia, dar am vorbit la telefon de mai multe ori și, bineînțeles, am sunat-o să-i spun cele cuvenite pe 21 octombrie. Iată cum s-a desfășurat discuția:

- ***La mulți ani și sănătate, de la Alex din Montreal, scumpă prietenă!***
- ***Alex..., mă bucur să te aud. Dar de unde știi că-i ziua mea?***
- ***Vorbește lumea...*****am glumit eu*****. La mulți ani, Virginia! Te îmbrățișez cu drag, de aici, de la Montreal!***
- ***Nouăzeci și cinci de ani...frumoși!***
- ***Exact! 95 de ani pentru bucuria Planetei...***
- ***Da, dragul meu, dragul meu...a fost o viață foarte interesantă, plină de studiu, plină de amor pentru Operă și trebuie să spun că eu mi-am iubit publicul și...am fost foarte mulțumită și fericită. Acuma pot să și mor liniștită...***
- ***Să nu te gândești, să nici nu te gândești la așa ceva...***
- ***Nuuu, nu mă gândesc. Mă gândesc să ajung la 105...***
- ***Exact...***
- ***De la 95, e numai un pas până la 105... (și a izbucnit în râs)***
- ***Absolut. Absolut! Abia aștept să ajung în Florida să te văd, abia aștept...***
- ***Bravo! Mi-ar face mare bucurie.***
- ***Mi-e tare dor, mi-e tare dor să te văd...***
- ***Și mie, mi-ar face o plăcere imensă... români scumpi ca voi (s-a referit și la Netuța Matasa – am fost de multe ori împreună să o vizităm) sunt greu de găsit!***
- ***Îți doresc în continuare o seară plăcută și... ținem legătura.***
- ***Sigur dragul meu, sigur că da. Noapte bună, somn ușor și... vise plăcute!***
- ***Mulțumesc Virginica! La fel! Te îmbrățișez!***
- ***La revedere!***
- ***La revedere!***

Ce prietena scumpă – și câtă modestie! Virginia Zeani este o mare personalitate, o legendă vie, cunoscută de o planetă întreagă, în ciuda încercărilor mass-mediei oficiale (fake mass-media – cum bine o numește președintele Donald

Trump) şi a unor „muzicologi renumiţi" de a fi făcută uitată! Cum adică, o româncă să fie mai valoroasă şi un model demn de urmat pentru noile talente, mult mai bun decât cel al Mariei Callas? Hai să o „îngropăm"! Cu certitudine... şi plecată spre *alte lumi* după 105 ani (cum îi dorim din suflet) va rămâne **nemuritoare**. **DIXIT!**

Cu puţin timp în urmă, cunoscutul designer montrealez Marc Marinescu-Constantin m-a sunat să-mi spună o *ciudăţenie*, pe care mi-a venit greu să o cred. Se afla într-un anticariat, unde răsfoia o carte „de 5 kilograme" numită **OPÉRA – Compositeurs - Œuvres – Interprètes** (tradusă din germană în franceză) şi nu găsea **niciun cuvânt**, bun sau rău, despre Virginia Zeani. L-am rugat să cumpere cartea şi acum, când scriu aceste rânduri, o am în faţa ochilor. Este un ***ceaslov*** de 3,655 kg (să fiu precis) publicat în anul 2000 în condiţii grafice excepţionale, jos pălăria! A fost *coordonat* de un muzicolog maghiar, profesor la Liszt Academy, şef de catedră şi autor al mai multor cărţi, pe nume Andràs Batta. I-am găsit în carte pe - mezzosoprana Livia Budai - Batky, pe soprana Ileana Cortubaş (!) şi la altă pagină pe Ileana Cotrubaş (cum se scrie corect), pe Angela Gheorghiu (de trei ori), dar absolut nimic despre Virginia Zeani. Greu de crezut. Am găsit în carte şi pe baritonul Nicola Rossi Lemini (corect este Lemeni) soţul distinsei noastre compatrioate, dar... repet – nimic despre cea mai distinsă şi fermecătoare soprană din toate timpurile (fapt necontestat de nimeni), care a cântat pe toate marile scene ale lumii în **69** de roluri, iar în ***Traviata*** (Violetta) de peste 640 (!) de ori, record mondial absolut. Dacă în privinţa vocii, se susţine că Maria Callas ar fi fost mai dotată decât Virginia Zeani (fapt care mie, după urechea mea muzicală, nu mi se pare adevărat), în privinţa frumuseţii, repet, nu există contestatari. Iar în privinţa calităţilor morale şi al aportului pe care l-a adus pentru opera mondială (24 de ani profesoară la *Jacobs School of Music*/Indiana şi *master classes* până nu demult - cu tenorul Romeo Saleno în 2016, de exemplu), este departe - nu se poate asemăna regretata Maria Callas (2 dec.1923-16 sept. 1977 - 53 de ani!), cu Virginia Zeani. Poate că dacă ar fi trăit mai mult şi ar fi realizat mai multe în viaţă…dar nu este chiar sigur.

În avionul de la Beijing la Montreal, în noiembrie 2018, s-a întâmplat să văd un alt film despre marea Divă grecoaică-americană, realizat de actorul şi regizorul Tom Volf, lansat cu aproape un an înainte în Franţa; se numeşte *Maria By Callas*. Nu m-a impresionat filmul şi nici bine cunoscuta viaţă aventuroasă, cam ciudată, a cântăreţei. Totuşi, cu o bună publicitate, a adus producătorului un venit brut de peste un milion de dolari. I-am povestit Divei Virginia Zeani despre film şi nu voi uita niciodată răspunsul ei: *-Alex, fiecare cu norocul lui. Nu a existat şi nu există invidie între noi. Eu am 93 de ani şi Maria a murit la 53 de ani. Am cunoscut-o bine, dar nu am fost prietene….* Bine zis – i-am dat perfectă dreptate.

Ştiind că plănuiam să îi telefonez din nou Virginiei Zeani, redactorul-şef al „Destinelor literare", Dana Opriţă, mi-a trimis un fragment din articolul pe care i l-a cerut pentru revistă muzicologului Adriana Rogovschi. S-a gândit că, auzind aceste cuvinte, distinsa noastră compatrioată se va bucura să ştie că nu este uitată. Era vorba despre rândurile în care se relata convorbirea cu doamna Anda Louise Bogza, prim soprană a Operei de Stat din Praga, episod detaliat în revista Destine Literare, numărul din noiembrie (www.destine-literare.com):

..... „În urmă cu ceva timp vorbeam la telefon cu doamna Anda Louise Bogza, prim soprana a Operei de Stat din Praga. Domnia sa şi-a amintit de participarea la una dintre ediţiile importantului festival ***Maggio Muzicale Fiorentino****: fusese invitată să susţină rolul*

TOSCA din opera cu același nume de Giacomo Puccini și, sosind la prima repetiție, a fost întâmpinată de ansamblul din Florența și maestrul Zubin Mehta, numit încă din 1985 dirijor principal al strălucitoarei manifestări. Pe dată cei doi, solistă și dirijor, și-au împărtășit impresiile legate de compatrioata Andei: soprana VIRGINIA ZEANI, cea care a interpretat rolul Toscăi pe toate meridianele lumii. Cu tonu-i curtenitor bineștiut, maestrul Mehta și-a amintit de vocea acestei cântărețe desăvârșite, dar și de ochii ei ca două smaralde. Bineînțeles că Anda și-a exprimat întreaga sa admirație pentru această muziciană elevată în spirit și voce.

La finalul convorbirii noastre telefonice, Anda Louise Bogza m-a rugat să îi transmit maestrei – prin intermediul revistei DESTINE LITERARE – urarea din inimă „La mulți ani!".

Am sunat-o pe Divă, i l-am citit și i-am transmis urări de sănătate și numai bine de la Adriana Rogovschi și dr. Dana Opriță. Cât de mult s-a bucurat!

LA MULȚI ANI L'Assoluta VIRGINIA ZEANI !

Reamintesc că, în anul 2016, președintele României Klaus Johannis i-a conferit Virginei Zeani Ordinul „STEAUA ROMÂNIEI" (am aflat pe Internet). M-am bucurat mult și în martie 2019 am rugat-o pe prietena mea să mi-l arate. Spre surprinderea mea, nici ea și nici fiul ei, dr. Alessandro Lemeni, nu știau nimic de Ordin. Am scris doamnei dr. Sanda Pralong, consilier prezidențial, care, surprinsă și ea, mi-a dat adresa de email a ambasadei României din Washington DC, unde se afla dosarul. Am contactat ambasada și am aflat că nu s-a reușit să o contacteze pe Virginia Zeani, lucru de înțeles pentru mine – cunosc bine cât este de discretă și retrasă marea mea prietenă. Am dat coordonatele necesare Ambasadei și m-am bucurat nespus când dr. Alessandro (fost medic chirurg la Roma) mi-a trimis un text de mulțumire și poze cu medalia. Cu numai câteva zile înainte, primisem acest email de la Ambasadă:

On Thu, Nov 14, 2019 at 4:20 PM Gabriel Rotaru wrote:

Stimate domnule Cetateanu,

Țin să vă mulțumesc pentru demersurile pe care le-ați efectuat, datorită cărora medalia va ajunge în posesia distinsei doamne Zeani. La nivelul ambasadei, regretăm nespus întârzierea cu care vom înmâna prețioasa și cuvenita distincție, în condițiile în care de abia acum reușim să aflăm coordonatele din SUA ale celebrei artiste române, în același timp ne bucurăm mult să aflăm, prin intermediul dumneavoastră, vești bune despre doamna Virginia Zeani.

Ținând cont de disponibilitatea dumneavoastră de a prelua medalia, exprimată în textul mesajului transmis Administrației Prezidențiale, voi aștepta în continuarea propuneri, în baza cărora să identificăm cea eficientă cale prin care distincția va ajunge, în sfârșit, la destinatar. Altfel, funcție de preferința dumneavoastră, îl pot contacta pe fiul dnei. Zeani, împreună cu care aș putea coordona preluarea/transmiterea medaliei. În așteptarea răspunsului dumneavoastră, cu reiterate mulțumiri, inclusiv pentru fotografiile transmise, vă asigur de întreaga considerație a conducerii și colectivului Ambasadei României la Washington!

Cu sinceritate, Gabriel Rotaru - Ministru Plenipotențiar - Ambasada României la Washington

Am optat pentru a se lua legătura directă cu dr. Alessandro Lemeni şi foarte repede, Diva Virginia a ajuns în posesia preţioasei medalii (a se vedea poza). Nu am mai putut să „cobor" din Montreal spre Florida (cu escală la Fairfax, nu departe de Washington DC, la prietenul meu dr. Ken R. Giberson care ar fi fost bucuros să mă revadă) şi să dau curs invitaţiei (din alt email), de a trece pe la Ambasadă, dar poate că se va termina odată cu această pandemie... Până atunci, îi mulţumesc mult domnului Ministru Plenipotenţiar Gabriel Rotaru pentru amabilitate şi pentru promptitudinea cu care a rezolvat problema. Îl asigur că i s-a făcut o mare bucurie scumpei noastre române, devenită celebră (repet) într-o lume a elitelor planetare, foarte greu de pătruns.

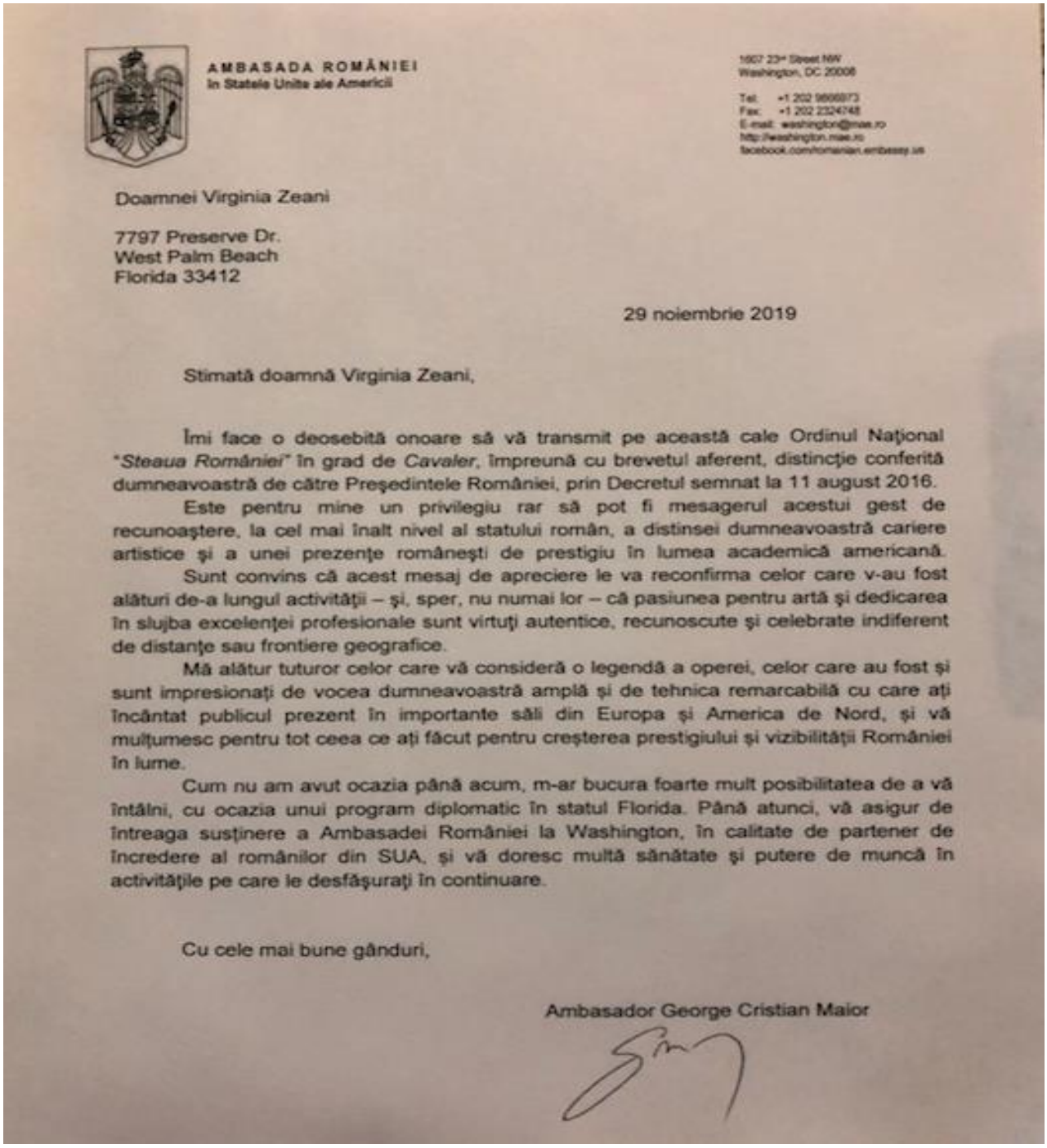

AMBASADA ROMÂNIEI
în Statele Unite ale Americii

1607 23rd Street NW
Washington, DC 20008

Tel: +1 202 9866873
Fax: +1 202 2324748
E-mail: washington@mae.ro
http://washington.mae.ro
facebook.com/romanian.embassy.us

Doamnei Virginia Zeani

7797 Preserve Dr.
West Palm Beach
Florida 33412

29 noiembrie 2019

Stimată doamnă Virginia Zeani,

Îmi face o deosebită onoare să vă transmit pe această cale Ordinul Naţional "*Steaua României*" în grad de *Cavaler*, împreună cu brevetul aferent, distincţie conferită dumneavoastră de către Preşedintele României, prin Decretul semnat la 11 august 2016.

Este pentru mine un privilegiu rar să pot fi mesagerul acestui gest de recunoaştere, la cel mai înalt nivel al statului român, a distinsei dumneavoastră cariere artistice şi a unei prezenţe româneşti de prestigiu în lumea academică americană.

Sunt convins că acest mesaj de apreciere le va reconfirma celor care v-au fost alături de-a lungul activităţii – şi, sper, nu numai lor – că pasiunea pentru artă şi dedicarea în slujba excelenţei profesionale sunt virtuţi autentice, recunoscute şi celebrate indiferent de distanţe sau frontiere geografice.

Mă alătur tuturor celor care vă consideră o legendă a operei, celor care au fost şi sunt impresionaţi de vocea dumneavoastră amplă şi de tehnica remarcabilă cu care aţi încântat publicul prezent în importante săli din Europa şi America de Nord, şi vă mulţumesc pentru tot ceea ce aţi făcut pentru creşterea prestigiului şi vizibilităţii României în lume.

Cum nu am avut ocazia până acum, m-ar bucura foarte mult posibilitatea de a vă întâlni, cu ocazia unui program diplomatic în statul Florida. Până atunci, vă asigur de întreaga susţinere a Ambasadei României la Washington, în calitate de partener de încredere al românilor din SUA, şi vă doresc multă sănătate şi putere de muncă în activităţile pe care le desfăşuraţi în continuare.

Cu cele mai bune gânduri,

Ambasador George Cristian Maior

Scrisoarea Excelenţei sale ambasadorul George Cristian Maior adresată Divei Virginia Zeani

La reşedinţa Divei cu Rocky – un căţeluş deştept şi frumos.

PS. La cenaclul DESTINE LITERARE editia 10-a din 22 august, am făcut o prezentare amplă a Divei, iar **Marc Marinescu Constantin**, în cadrul rublicii DESTiNEDiT, ne-a oferit desenele care urmează:

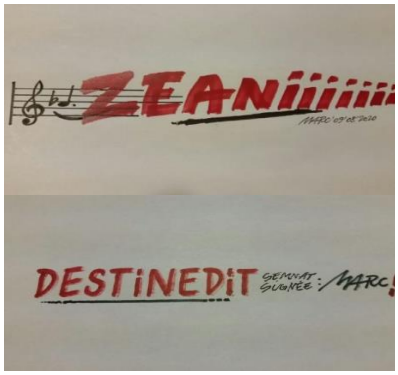

Revista înfrăţită CONTACT INTERNATIONAL prin directorul ei **Acad. Liviu Pendefunda** a acordat Premiul Euterpe pe 21 octombrie 2022

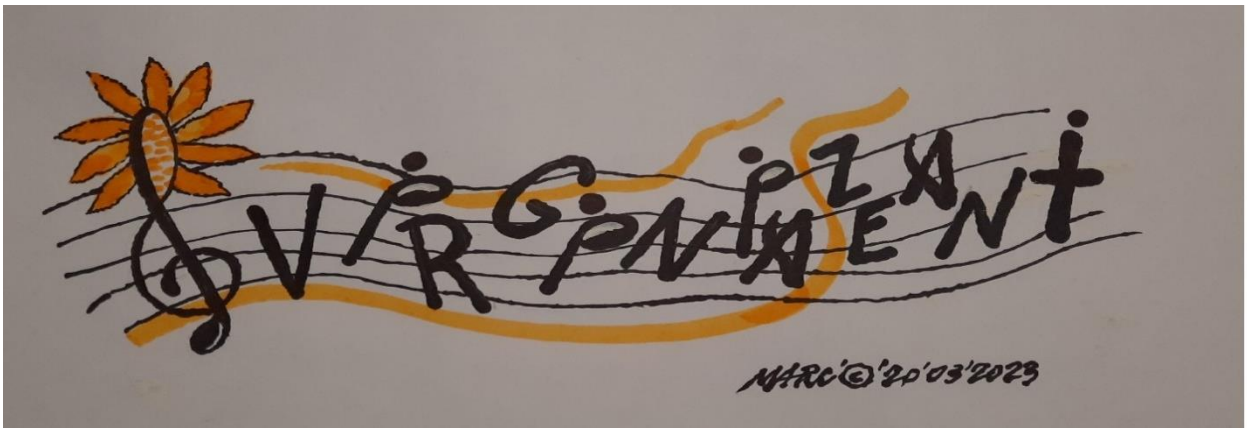

VIRGINIA ZEANI

(21 oct. 2025 - 20 martie 2023)

Dumnezeu să o odihnească în pace pe scumpa noastră compatrioată, legendă a Planetei! Va avea un loc de cinste printre îngeri și va cânta în cor cu ei!

Am aflat tulburătoarea veste că marea Divă - Virginia Zeani Lemeni a plecat spre Eternitate, chiar a doua zi după și-a dat ultima suflare - pe 21 martie. Am sperat ca nu este adevărat, dar Alessandro Lemeni (fiul Virginiei, fost medic chirurg la Roma, dar de mai mulți ani s-a mutat în West Palm Beach/Florida, alături de renumita sa mamă) mi-a confirmat că este adevărat. Ce trist pentru prietenii care au cunoscut-o de aproape pe Divă, precum și pentru admiratorii din mai toate țările lumii! S-a stins o Stea care a strălucit pe „cerul" muzicii de operă – peste 30 de ani ca soprană la Opera din Roma și pe toate marile scene din lume și 24 de ani profesoară la renumita Jacobs School of Music/Indiana University!

Dumnezeu a făcut să am onoarea să o cunosc și să devin prieten cu marea Virginia Zeani, cu mulți ani în urmă. Eram la Chicago cu regretatul ing. dr. Manea Pompiliu (îi ziceam Pompi) din Cluj, la prietenul nostru dr. Călin Căluşer (medic radiolog și inventator) și ne-am întâlnit cu ing. Stelian Pleșoiu (Stell, cum i se spunea pe scurt), renumit pentru relațiile de prietenie pe care le-a avut cu familia Mircea Eliade. Nu mai țin minte cum a venit vorba de prof. dr. Claudiu Matasa, care ne-a invitat să-l vizităm in Florida si ...dacă tot mergeam in Florida – să-i facem o vizită și Virginiei Zeani, pe care o cunoştea Stell. Nici mie și nici lui Pompi nu ne-a venit să credem ca vom avea șansa de a o cunoaște pe renumita Virginia Zeani, până am ajuns la reşedința ei din West Palm Beach. Ne-a primit cu multă căldură, am discutat despre marile ei realizări, despre Operă – ne-am simțit excelent. Ne-a rugat sa o mai vizitam și am promis că așa vom face. De atunci, aproape în fiecare an, am „urcat" nord vreo 100 de km din Hollywood, împreună cu regretații Claude și Netuța Matasa (dar de multe ori singur), să o vizităm pe Virginia. Se bucura mult de vizitele noastre, iar pentru noi era o adevărată sărbătoare să o întâlnim. De fiecare dată aflam lucruri noi, iar câteodată ne întâlneam cu personalități care, din întâmplare, erau în vizită în același timp! Timpul trecea întotdeauna prea repede când ne aflam în apropierea prietenei noastre!

De câteva ori am scris şi publicat reportaje despre întâlnirile noastre din West Palm Beach. Am publicat astfel două dintre ele, în semn de cinstire a memoriei Virginiei Zeani. Dar ce frumos ne-a vorbit acum vreo doi ani la cenaclul Destine Literare! Ne-a onorat cu prezenţa şi ne-a impresionat cu vocea ei caldă, inconfundabilă. Pe YouTube se pot vedea înregistrările (https://www.youtube.com/watch?v=dFyEmdI_eXg şi https://www.youtube.com/watch?v=rdVG3amYfBE).

Pe 1 aprilie am comemorat-o pe ZOOM, în cadrul cenaclului Destine Literare. Aceasta a fost Invitaţia cu programul la eveniment (*designer* - Valentin Luca):

Ce aş mai putea spune în încheierea acestor sărace rânduri, despre o personalitate atât de mare? Să sperăm că exemplul de patriotism şi dragoste de ţară dat de Virginia Zeani, care a cerut să fie înmormântată la Solovăstru (am înţeles de la Alessandro că înmormântarea va avea loc pe 27 aprilie), va da de gândit la mulţi români răspândiţi prin „lumea largă". Şi să mai sperăm că în România vom avea străzi care să-i poarte numele, i se vor face statui (cel puţin câte i s-au făcut poetului Adrian Păunescu), iar comuna natală a Divei o să-i poarte numele. Aşa s-a propus şi s-a votat în unanimitate la întâlnirea internaţională comemorativă din 1 aprilie 2023.

Excelentă iniţiativa ca anual, la Târgu Mureş, să aibă loc **Festivalul Regal de Operă „Virginia Zeani"**! **Felicitări din suflet organizatorilor şi mult succes în continuare!**

Glorie veşnică Virginiei Zeani – L'Assoluta! Glorie României că au „răsărit" şi au „crescut" pe plaiurile Ei personalităţi precum Diva Zeani, Brâncuşi, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Vintilă Horia, Emil Cioran, Virgil Gheorghiu, Michel Solomon, Herta Müller, Petru Popescu şi...lista este lungă!

CD-uri pe care le-am primit de la

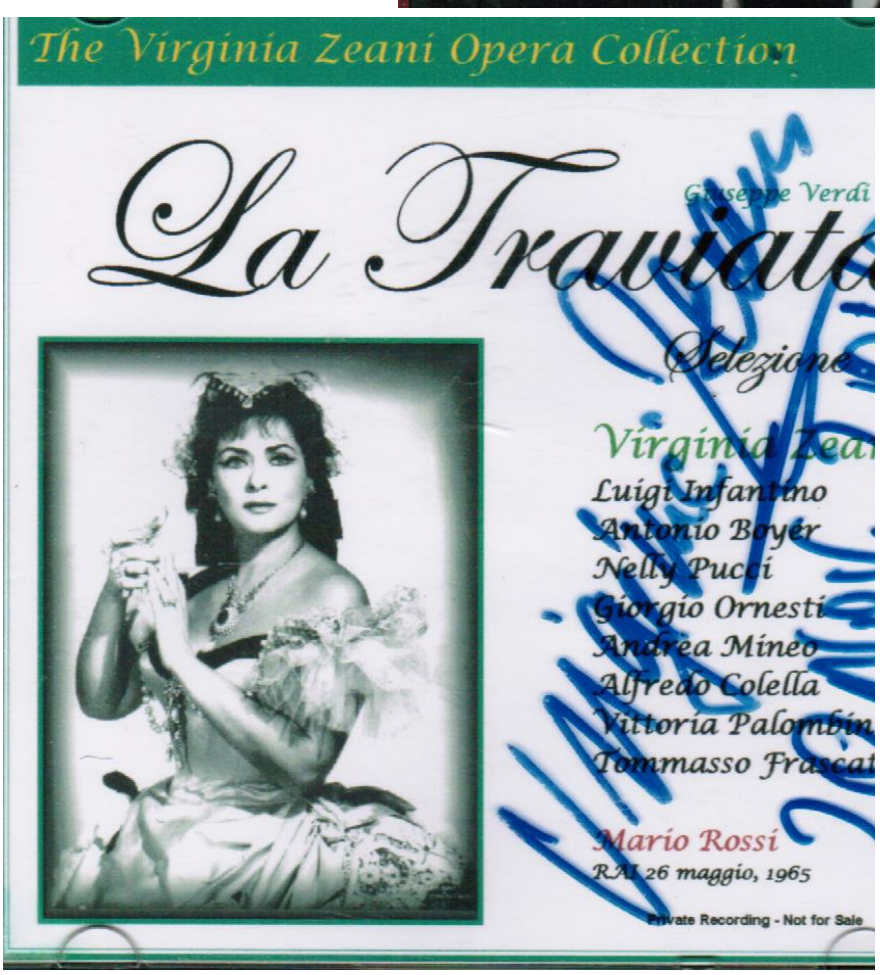

Editorial realizat de

Alex CETĂȚEANU
Director fondator

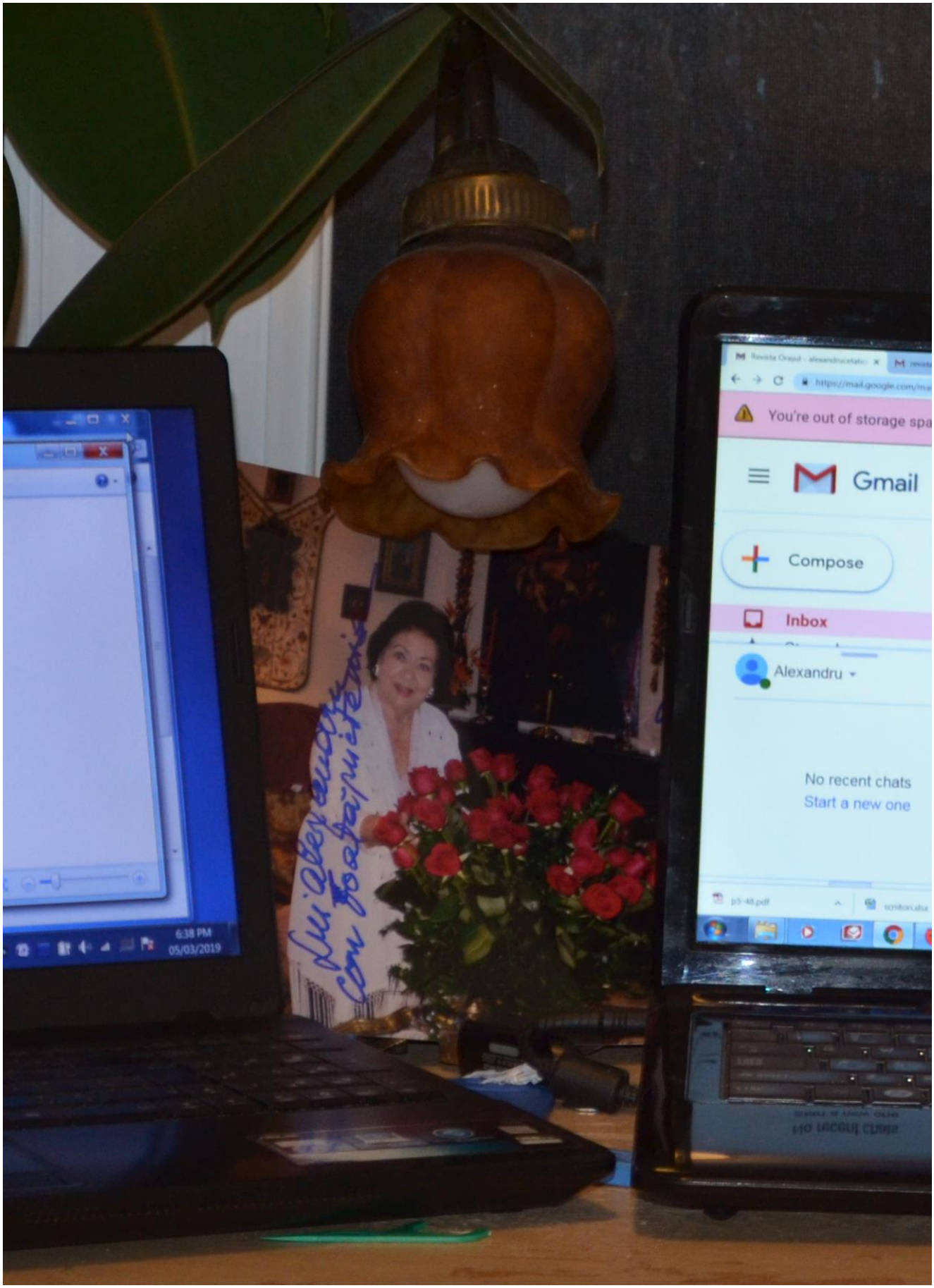
You're out of storage spa
Gmail
Compose
Inbox
Alexandru
No recent chats
Start a new one
6:38 PM
05/03/2019

Lirica basarabeană în literatura română

Revista ***Destine literare*** devine o platformă de excepție pentru gloria limbii române și menținerea focului viu a tradițiilor și aspirațiilor poporului român. Aparent, aceste cuvinte au un aspect învechit, perimat pentru generația tânără, dar reprezintă pentru noi un program, o menire plină de înaltă spiritualitate de care nu avem cum să ne dezicem, atâta timp cât existăm indiferent unde pe globul pământesc. Din păcate, cum de altfel începem să ne obișnuim, chiar „Printre cele mai nedrepte sentinţe din *Istoria critică* a lui Nicolae Manolescu (și sunt destule, slavă Domnului) se află următoarea, privind literatura contemporană a scriitorilor români din Republica Moldova: „Basarabenii, numeroşi, inegali, sunt, cu puţine excepţii (Vitalie Ciobanu, Leo Butnaru), depăşiţi cu totul (Grigore Vieru) ori defazaţi (majoritatea)" (p. 1401).

Pentru mine, e limpede că o etichetă atât de injustă nu poate fi aplicată decât de un om care realmente nu are habar de efervescenţa extraordinară a ultimelor decenii de poezie română din Basarabia", scrie recent Radu Vancu în ***La Punkt*** , revistă online *despre lumea în care trăim*. Mă opresc și eu, să scriu despre un fenomen atât de strălucitor și de meritoriu precum poezia română din Basarabia, pe care consider că o cunosc încă din anii '70 când l-am întâlnit pentru prima oară pe Grigore Vieru cu care, în timp, am legat o frumoasă prietenie, copii mei învățând primele litere prin versurile sale din *Albinuța*, apoi din înfrățirea revistei Contact international cu ***Literatura și Arta*** la începutul anilor '90, împlinind o frumoasă colaborare cu Nicolae Dabija, redactorul șef al acesteia..

Revista ***Contact international*** a devenit pentru acei ani o rampă de lansare în eterul revuistic românesc și a tinerelor condeie basarabene. Timpul a trecut și nimic nu poate umbri lupta scriitorilor pentru identitatea de limbă din spațiul rupt de Țară, de dincolo de Prut.

Alexie (sau **Alexei**) **Mateevici** (27 martie 1888, Căinari –24 august 1917, Chișinău) a fost unul din cei mai reprezentativi scriitori români basarabeni. Născut în Gubernia Basarabia, actualmente Republica Moldova. „**Limba noastră**" este o poezie cuprinzînd 12 catrene ca un elogiu adus limbii române și un îndemn pentru prețuirea ei și trebuie subliniat faptul că Mateevici a contribuit substanțial la emanciparea națională a Basarabiei.

Limba noastră

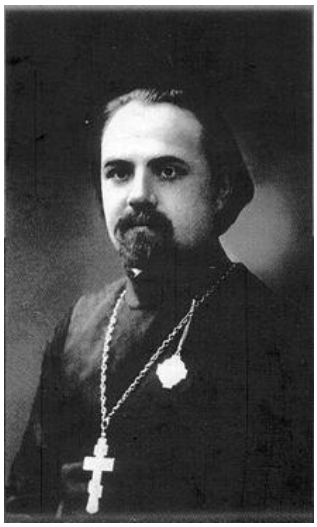

Limba noastră-i o comoară
în adîncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cîntec
doina dorurilor noastre
Roi de fulgere, ce spintec
noruri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pîinii
cînd de vînt se mișcă vara

In rostirea ei bătrînii
cu sudori sfinţit-au ţara.

Limba noastră-i frunză verde
zbuciumul din codrii veşnici
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
ai luceferilor sfeşnici.

Nu veţi plînge-atunci amarnic
că vi-i limba prea săracă
Şi-ţi vedea, cît îi de darnic
graiul ţării noastre dragă.

Limba noastră-i vechi izvoade
povestiri din alte vremuri
Şi citindu-le 'nşirate
te-nfiori adînc şi tremuri.

Limba noastră îi aleasă
să ridice slava-n ceruri
Să ne spiue-n hram şi-acasă
veşnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfîntă
limba vechilor cazanii
Care-o plîng şi care-o cîntă
pe la vatra lor ţăranii.

Înviaţi-vă dar graiul
ruginit de multă vreme
Ştergeţi slinul, mucegaiul
al uitării 'n care geme.

Strîngeţi piatra lucitoare
ce din soare se aprinde
Şi-ţi avea în revărsare
un potop nou de cuvinte.

Răsări-va o comoară
în adîncuri înfundată
Un şirag de piatră rară
pe moşie revărsată.

Grigore Vieru (14 februarie 1935 , Pererîta, România – 18 ianuarie 2009 , Chişinău, Republica Moldova) S'a născut şi a activat în Republica Moldova devenind un simbol al valorilor şi unităţii româneşti, fiind însă strâns legat de ambele maluri ale Prutului. Tematica lui Grigore Vieru este aparent simplă, dar foarte profundă – a scris poezii despre mamă, natură, sat, poezii cu caracter social, abordând de asemenea valorile şi tradiţiile româneşti. A ţinut să sensibilizeze caracterul cititorului, încercând să facă omul mai bun şi mai spiritual. A adus un aport considerabil la dezvoltarea limbii române şi grafiei latine pe teritoriul de azi al Republicii Moldova, pe vremuri încă inclus în fosta Uniune Sovietică. Vieru face parte din grupul celor care au luptat pentru independenţa ţării. Personalitatea lui va rămâne veşnic în memoria şi sufletul românesc.

Frumoasă-i limba noastră

Pe ramul verde tace
O pasăre măiastră,
Cu drag şi cu mirare
Ascultă limba noastră

De-ar spune şi cuvinte
Când cântă la fereastră,
Ea le-ar lua, ştiu bine,
Din limba sfântă-a noastră

Un poem genial. Poate cel mai profund act de credinţă faţă de umanitate şi, din punctul meu de vedere, o capodoperă universală scrisă în limba română.

Pădure, verde pădure

Draga i-a fugit cu altul.
S'a ascuns în codru. Uuu!
El a smuls pădurea toată,
Insă n'a gasit-o, nu.

El a smuls pădurea toată
Și s'o are începu.
Și-a arat pădurea toată...
Insa n'a gasit-o, nu.

Semăna pădurea toată,
Din grâu azime-a gătit
Și-o corabie'si cioplise
Din stejarul prăvălit.

Și-o corabie'si cioplise
Și'n amurgul greu, de stânci,
A plecat pe mări, s'o uite,
Clătinat de ape-adânci.

A plecat pe mări, s'o uite,
Dar sub lună, dar sub stea,
Răsărea la loc pădurea,
Iar corabia'nfrunzea.

Dumitru Matcovschi (20 octombrie 1939 - 26 iunie 2013) a fost un poet, prozator, academician, publicist şi dramaturg din Republica Moldova. Prezint şi versurile lui dăruite limbii.

Cu limba noastră

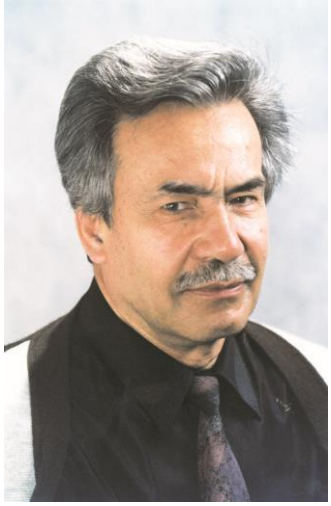

Este a noastră limba noastră
şi noi suntem cu ea popor,
cum stelele
din cer
sunt stele
cu veşnică lumina-a lor.
Este a noastră limba noastră
şi noi suntem cu ea pământ,
cum marea mare
este mare
cu ape veşnic vălurând.
Este a noastră limba noastră
şi soartă noi suntem cu ea,
cum este codru verde soarta
cu ciuta şi cu pasărea.
Din străbunei cu limba noastră
noi am crescut şi creştem, demn,
cum creşte pomul din ţărâna
suită-n frunză şi în lemn.
Ci noi cu ea, cu
limba noastră,
nemuritori vom fi oricând,
nemuritor cum e Pământul
cu Soarele mereu arzând.

Nicolae Dabija (15 iulie 1948, Codreni RSS Moldovenească - 12 martie 2021), scriitor, istoric literar şi om politic, membru de onoare al Academiei Române. Bunul meu prieten a plecat la cer în dimineaţa zilei de 12 martie 2021, la câteva zile după ce a fost internat în spital, în urma complicaţiilor cauzate de infecţia cu COVID-19. Mă căinase şi pe mine în urmă cu două luni, eu reuşind însă să câştig lupta cu virusul ucigaş. Scrisese în urmă cu 13 ani, după ce l-am condus la cimitir pe Grigore, un poem pe care îl voi reda acum:

Moartea lui Vieru

Spitalul de Urgenţă s'a trezit
şi-i bântuit de-o veste tot mai grea:
Vieru zace, undeva, strivit,
căci s'a găsit şi pentru dânsul o şosea.
E scos Poetul, pe fragmente, dintre şine...
“Sunteţi Vieru?”
“Da...”
“Şi ce vă doare?”

“Doar Basarabia...
Ea... suferă mai tare...
Pe ea salvaţi-o'ntâi,
şi-apoi pe mine...”
I-i sângele cu fiare-amestecat
ca Prutul lui cu sârmă ucigaşă:
“Unde vă doare cel mai mult?”
“Nu sub cămaşă...
Ci Neamul meu... că'i... cel mai
dezbinat.
”Lui –
medici voi, cu harul vostru sfânt! –
scos de sub roţi ca de pe răstignire,
mai daţi'i viaţă, ca să mai respire
şi să mai scrie încă-un “Legământ”.
Viaţa
încet
din trupul lui
se scurge,
la el Spitalului i'i greu s'ajungă,
şi Prutul tot
e-o lacrimă
prelungă
pe faţa Europei care curge...
Şi, ca-n povestea cea cu lupi şi iezi,
singurătatea s'a făcut mai mare...
Iar ţara seamănă cu-o lumânare
ce pâlpâie uitată în zăpezi...

Cu mersul lui, tăcut, de heruvim
el s'a'nălţat la Ceruri: și învie.
Şi numai noi, rămaşi în străinie,
nici nu ne naştem şi nici nu murim...

Eugen Cioclea (4 august 1948, Druța, raionul Rîșcani– 10 octombrie 2013, Chișinău) a fost, după cum scrie Wikipedia, un poet, eseist și publicist român din Republica Moldova.

Bocet senin

În fiecare zi murim câte puțin.
Abia se ține frunza să nu cadă.
Ne trece tinerețea ca un vin
băut printre prieteni în livadă.

În fiecare zi uităm câte ceva
sau amăgim prezentul cu-amintirea.
Mi-e dor, ni-i dor, dar parcă-am refuza,
din laşitate ocolim iubirea.

În fiecare zi rămâne câte-un loc
gol printre noi şi nu-l mai umple nimeni.
Pasărea Phoenix a căzut în cioc
ori, salamandra, a trecut prin mine.

În fiecare zi acelaşi hârb murdar
mai cere-un miel şi-o faptă de prihană.
Sătui, dar, totuşi, vai, ce gust amar
e-n gura mea deschisă ca o rană.

Vai nouă, vai, ce drum pavat cu gropi
lăsăm în urmă şi ne sare-n faţă,
dar nu, o, nu, o, nu suntem miopi.
Noaptea-i pe ducă. Bună dimineaţa!

Leo Butnaru (5 ianuarie 1949, comuna Negureni, judeţul Orhei) este un poet, prozator, istoric literar/ exeget al avangardismului, eseist şi traducător, prezent în mai toate revistele şi manifestările culturale ale românilor.

Dor de casă

Sankt-Petersburg. Neva sub gheaţă.
Amintirile avangardei de acum o sută de ani,
ale secolului de argint – argintată
era până şi sârma ghipată a Gulagului
în care a murit Mandelştam
poate că de argint ar fi fost
şi glontele ce intrase în tâmpla lui Maiakovski
şi caloriferul de care a fost izbit cu capul
Serghei Esenin în hotelul „Angliter”...
Viforniţa nărăveşte să urle dar
se răzgândeşte şi, civilizat,
maiakovskian,
încearcă să cânte sonate la
(şi în – la major) flautul
înaltelor burlane.
O pală de auroră boreală.
Ah, dacă aţi şti ce frică trag
în noaptea aceasta
gospodinele din România că
ar putea să nu li să prindă
răciturile de Bobotează!...

Valeriu Matei (31 martie 1959, Cazangic, raionul Leova) este un poet, istoric, scriitor și om politic, membru al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române din 2011. O poezie cu totul specială, de multe ori cu accente ale dezrădăcinării și înstrăinării, Valeriu Matei fiind o voce care se aude cu putere și nu declamă în pustiu.

Monologul lui Ulise

e mai simplu să mori în braţele mării
apele reci să-ţi cuprindă încet
trupul în chingile somnului negru
născut în frigul din peşti,
în verdele-brun din alge,
e mai uşor să te laşi înghiţit
de ceţurile plumburii
căutându-şi refugiu
în adâncul stâncos al mării,
decât să revii însingurat și uitat,
frustrat de conştiinţa păcatelor imaginare
într-o Itacă asediată mereu de obsesii,
pradă laşităţii oarbe,
mângâiată patern de ochii străini;
ar fi mai bine
dar povestea are un alt final
scris pe vârful săgeţii
Sub înaltul amurg
înaltul amurg
își decantează culorile
și atinge cu aripa nimicului
visele și disperarea,
în tăcerea unui nou Babilon
se reclădesc templele abjecte,
din pustiul pelticilor
bate vânt rece,
cuvântul
cu toate literele strangulate
sângerează sonor
sub înaltul amurg.

Emilian Galaicu-Păun (22 iunie 1964, Cuhureştii de Sus, raionul Floreşti, RSS Moldovenească, URSS), poet, prozator, eseist, traducător şi editor -şef al editurii Cartier din Chişinău. A scris împreună cu Giosu în revista ***Contact international*** încă din primele sale numere.

Febra

Incandescenţă la alb. Faţa insului.
Perna de albul zăpezii.
Sare prin cercul de noapte-al irisului
Tigrul dungat al amiezii.

Salt mistuindu-se-n limbile focului
Blana-i lumina-n fereastră.
Ca alcoolul ard vămile locului
Ziua cu pară albastră.

Salt! Febra urcă mercurul în pasăre-
Candelă vie-a cetăţii...
Faţa bolnavului - pâlnie-n care se
Surpă imaginea feţii.

Aer duhnind a spital cum din gura
Gropii cu lei a profeţi
Salt! Arc voltaic de carne. Curbura
Trupului trage săgeţi.

Salt! Prin pupilele ţevii de puşcă-
Gemene focuri în rană.
Salt! Consumat în a-şi smulge din cuşca
Dungilor propria blană.

Lavă scurgându-se pe tencuiala
De Catedrală-a amiezii.
Incandescenţă la alb. Doar spirala
Dungilor să mai vibreze.

Salt!ca la circ şi în semnul supunerii
Unei egale-ntru toate
Capul şi labele-şi pune pe umerii
Sorei de caritate.

Dungile negre din care se smulse
Blana de foc se fac cearcăn...
...Fotosensibil-asemeni emulsiei
Pielea lui. Insul încearcă-n

Încreţiturile feţii s-adune
Stingerea zilei terestre...

Lichefiată, privirea lui pune
Ochiuri de gheaţă-n ferestre.

Aura Christi, poet, romancier, eseist, publicist şi traducător român. S'a născut la Chişinău la 12 ianuarie 1967.în prezent, la Bucureşti este redactor sef al revistei ***Contemporanul***

În orele de vârf ale golului

fragment

Exerciţii de întuneric
Vai, iar am tras obloanele realităţii după ce un alt imperiu al lumii docte s'a prăbuşit
ca tezele celebre ale unui expert in demonologie, ca zeii hulpavi - firi laşe, etern
seducătoare, -rostogolindu-şi lenevos, necontenit,
existenţa către mit.
intunericul se inmulţeşte ca broscuţele în ceasul de rut.
Vai, în camera mea au năvălit mulţi, oceane de beznă.
Demonii s'au retras sub masa de scris, mici cât gămălia de chibrit.
Pline de servitute, ierarhiile de ingeri,
divergenţe teribile au stârnit.
Mi se tulbură cerneala'n stilou
O, ce vacarm eclatant!
Gura! strig.
Şi'mi ascult, detaşată, strigătul susurând in văzduhul negru, de o licoare
inefabilă incărcat, în care, iată! se naşte zeul meu albastru -
monstru umil, înţelepţit, -şi fără a sta mult pe gânduri mă duce în pat.
De profundis,
Domine.
de profundis, zeul mic şi slab.
Dormi: na-ni-na.
Eu - ştearsa, cuminte -
te voi legăna -să creşti mare, puişor
Dorul meu, închide
ochii.
Doare.
Dormi.
E atât de'ntuneric, incât pot să descriu
cu exactitate cum mor,
cum aburul de viaţă se împotriveşte încă,
gângăvindu-se uşor.
Şi liniştea ca un pustiu convertit
după o ploaie torenţială...

Sunt mulţi scriitori de mare valoare care sunt mândri că sunt româmi şi scriu în limba strămoşească. Vom prelua în timp din scrierile lor pentru că şi noi ne mândrim cu creaţia lor.

Liviu PENDEFUNDA
Director executiv

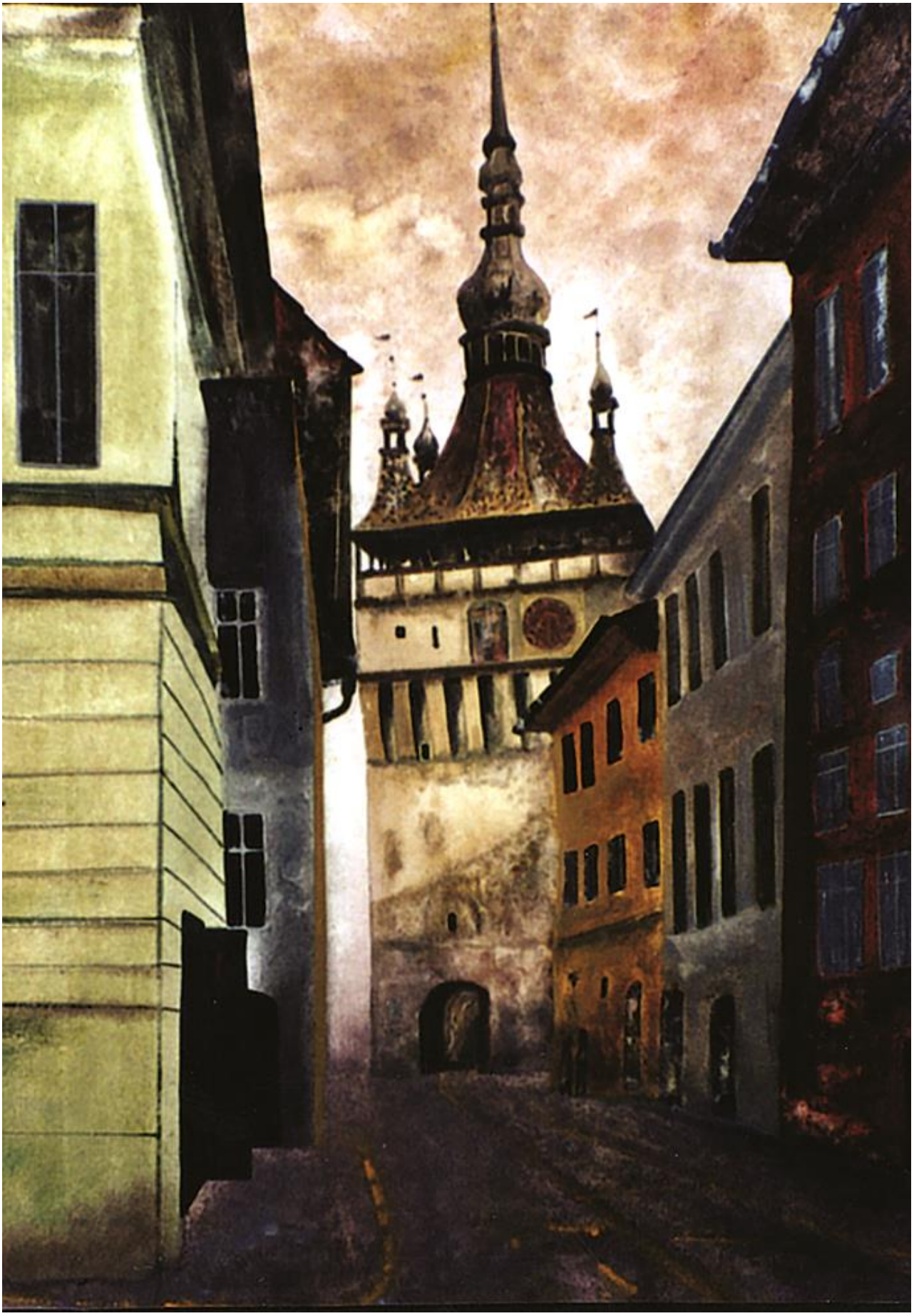

Comoara mioritică
(evocări, memorii, tradiții literare)

Cleopatra LORINȚIU

O prea scurtă memorie a vibrației luminii literaturii române

Aceasta este o parte din povestea unei uriașe personalități a culturii române din a doua parte a secolului al XX-lea. – **Gheorghe Tomozei**.

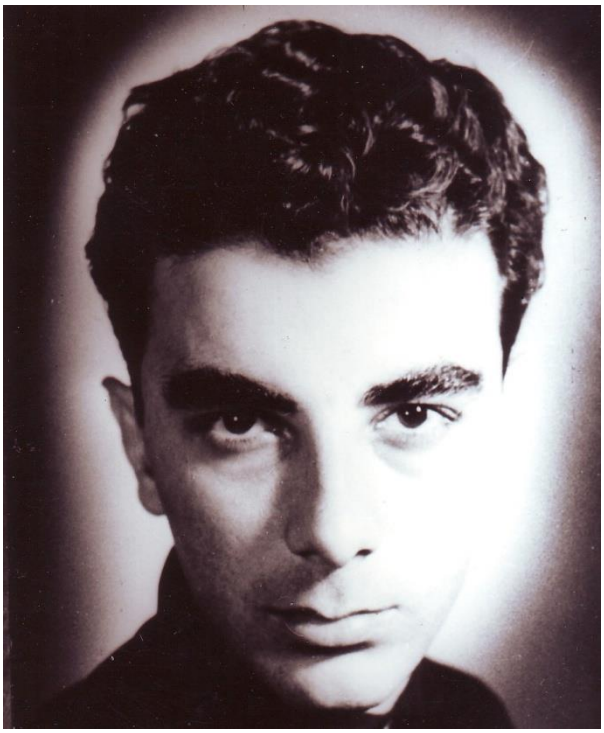

Gheorghe Tomozei fotografiat de Mihailopol, o celebritate în lumea fotografiei. Aceasta era fotografia de tinerețe preferată de poet .
I s-ar fi potrivit un vers din poezia lui, *Jurnal*: *" Ce mult le-a trebuit poemelor mele ca să înceapă cu eu!"*

Scriitor, poet, jurnalist. Născut la 29 aprilie 1936 la Bucuresti , fiul Frantei Stăncescu din Pucheni-Arges.

A urmat cursurile Școlii de literatură Mihai Eminescu în generația de aur, avându-i drept colegi pe Lucian Raicu, Fănus Neagu, Nicolae Labiș,

A intrat în presa scrisă de la vârsta de 18 ani și a publicat continuu în ziare și reviste conturându-și, cu evident talent și mare strădanie în originalitatea profesională, personalitatea de poet orientat spre ample deschideri în gândirea artistică, depășind mult și chiar riscant conformismul epocii, ajungând a avea o bine distinctă voce proprie în poezia românească a întregului secol al XX-lea. În egală măsură a practicat o publicistică de înaltă calitate, susținând rubrici permanente de mare interes în epocă, prezent întotdeauna cu originale colaborări la radio sau la televiziuni, până în penultima zi a vieții sale.

A fost redactor la „Cinema", „Tânărul scriitor", „Argeș" și la Almanahul Scriitorilor editat de Asociația Scriitorilor din București.

Printre tinerii pe care i-a promovat, chiar de vârste apropiate lui, s-a bucurat de o deosebită autoritate prin temeinica sa cultură şi cunoaştere poetică

A fost marcat toata viaţa de mari prietenii literare, precum cea pentru Nicolae Labiş şi cea pentru Nichita Stănescu. În memoria acestora a publicat volume de amintiri şi albume memoriale.

A fost căsătorit succesiv cu poeta Elena Dragoş, actriţa Liliana Tomescu, actriţa Magda Popovici şi scriitoarea Cleopatra Lorinţiu.

O fotografie din ziua în care poetul a împlinit 50 de ani. L-am sărbătorit în apartamentul din strada Clucer Udricani, care avea să fie demolat nu peste mult timp. Din acea perioadă a căsniciei noastre , a rămas volumul "Tratat despre crini ", sau "Film rupt", sau "Miere întomnată." "(Și dacă îți va fi greu pe lumea asta / să nu uiți că exist.Și exist și pentru tine. Iată o poezie ce exclude metafora,/pentru care și versul e de prisos/iar muzica ar fi o necuviință./Cum s-ar putea în acest ceas de octomvre/sî uit că exist pentru tine?/ Nu știai că ești eu?/ Nu știam că sunt tu./ Exiști.Exist.Respiri.Respir.Ești eu, ești tu.Sunt tu./ amarul meu dezastru ți reazemul, tu.Îl mai știi pe poetul valah?"

S-a stins din viaţă la 31 martie 1997, în apartamentul său din Aleea Deleni, Bucureşti. Unicul său fiu, Maximilian Tomozei, in prezent face fotografie artistică la Paris".

Cărţi publicate în timpul vieţii:

• Pasărea albastră (1957);
• Steaua polară (1960);
• Lacul codrilor, albastru (1961);
• Vârsta alintului (1963);
• Fântâna culorilor (1964); -
• Noaptea de echinox (1964);
• Poezii (1966);
• Patruzeci şi şase de poezii de dragoste (1967);
• Altair (1967);
• Cântece de toamnă mică (1967);
• Dacă treci râul Selenei (Copilăria lui Eminescu),1967;
• Filigran, proze jurnalistice (1968);
• Suav anapoda (1969);
• Dincolo de crizanteme (1969);
• Poezii de dragoste (1970);
• Toamnă cu iepuri (1970); literatură pentru copii
• Târgovişte. monografie lirică (1970);
• Miradoniz (Copilăria si adolescenţa lui Eminescu) (1970);
• Misterul clepsidrei (1971);
• Atlantis (1971);
• Lovas mennyorszag (Eden cu cai), trad. în lb. maghiară (1971);
• Moartea unui poet (1972);
• Tanit (1972);
• Efigii (1972);
• Maşinării romantice (1973);
• Muzeul ploii, proze şi poeme în proză (1973);
• La lumina zăpezii (1974);
• Negru Vodă (1974);
• Carul cu mere (1974);
• Războiul de treizeci de ani între dulăi si motani (1974); literatură pentru copii
• Gloria ierbii (1975);
• Cronica lui Stavrinos (1975);

• Istoria unei amfore; Ţara lui Făt-Frumos (1976);
• Poema Patriei (1977);
• O oră de iubire (1978);
• Peregrin valah; Ierbar de nervi (1978);
• Amintiri despre mine (1980);
• Focul hrănit cu mere (1981);
• Manuscrisele de la Marea Neagră; Ninive (1982); eseuri,publicistică.
• Prea târziu, prea devreme. Poeme fără final (1984);
• Carte de motanică, 1984; literatura pentru copii
• Urmele poetului Labiş. Biografie (1985);
• Plantaţia de fluturi. Însemnări (1988);
• Miradoniz. Copilăria şi adolescenţa lui Eminescu reeditare (1989)reeditare
• Un poet din Tibet 1995

Când s-a stins, în deplină maturitate poetică, lucra la un vast proiect de punere in versuri a Psalmilor.

Mărturie

Iubirea noastră e doar un neîntâmplat trecut
Mâine, al iubirii noastre e în trecut,
Chiar şi noi,fără s-o ştim, ne-am trecut
Între cel din urmă şi primul sărut.

Ca să le mai ţin în viaţă, schimb apa florilor tale şi le retez tulpina.Şi asta în fiecare zi .
Aşa şi tu te micşorezi.Erai ieri cât tine
Azi eşti cât mine, mâine cât nenăscutul nostru delfin.
Poimîine vei fi cât tija florii de-acum
Şi-apoi vei fi cât cenuşa scrisorii arse.
Apoi cât polenul cenuşii
Apoi cât sarea lacrimei
Apoi ca sarea sării..

(Gheorghe Tomozei, "Mărturie" ,pagina 189 în "ciclul de poeme "Tratatul despre crini"sau "Film rupt" sau "Miere înnorată."

Gheorghe TOMOZEI

Echilibru instabil

Şi pare cã ziua se prinde de pereţii fluizi
ca laptele-n canã
iar oamenii se cautã cu mâinile îngreunate de fructe.
cheia somnului zbîcneşte ãn palmã- peşte de sticlã
şi tãvãliţi în boabe de grâu aşteptãm ninsoarea de ieri.

Dar brusc se aude o împuşcãturã iar a ucis vreo dihanie,
braconierul **!**

Curgem în odãile casei,

cãlcând cu tãlpile,lespezi de gresie
şi ne strângem în jurul monstrului zvârlit pe masa sfintei noastre
cine.

Înfriguraţi ne regãsim apoi culcuşul iar gurile amanţilor se cautã ca
două gãuri de glonţ...

Catalogul corăbiilor

Câte încã vibrând, neauzit,
cu ancora îngropatã în mâluri de diamante
putrezite, corãbiile mele,câte încã,
mai rupeţi pielea de muiere a vechilor cãrţi
cu echipajul ajuns doar schelete
şi cu numai cârmaciul încã viind ?

Corãbiile mele lunecate pe ape, clãtind algele
norilor dar mai ales, mai ales mişcate pe iarbã-
iarba de tutun a himerelor , iarba umilã,
orgolios spiralatã
şi dând bun gust dezastrelor
şi îngãduind toamna şi lacrima...

O mânã de versuri-corãbiile mele, transport de
sânge,
secretã încãrcãturã de fum,
nervuri de sânge, ruginã lesne de asemeuit cu aurul, versurile
mele.

Câte s-au desprins de ţãrm ? Câte au ajuns la ţãrm ?

Corãbiile mele, iubirile mele mai degrabã
necredincioase, eu am scris cu voi marea
şi dintr-un catarg
îmi voi tãia semnul de cãpãtâi, pescãruşii...

Emilian MARCU

Mi-am propus să public aici, din când în când, nişte tablete din cartea CONDURUL CENUŞĂRESEI, apărută în 2019, la editura U.Z.P.R. şi DETECTIV LITERAR, cu prefaţă de Doru Dinu Glăvan

.

Lecția de inițiere

Omul, în toată viaţa lui pământească, are mai mulţi învăţători, mai mulţi sfătuitori, mai mulţi iniţiaţi, mergând pe principiul că mereu învaţă şi, cu cât ştii mai mult, cu atâta îşi dă seama că nu ştie nimic, pentru a-şi putea croi drumul cât mai drept şi, mai ales, cât mai curat.

Eu de-a lungul vremii, am avut parte de trei învăţători, trei iniţiaţi, de la care am reuşit să învăţ câte ceva, să dibuiesc drumul, calea de aur, calea cea dreaptă spre stele, spre steaua mea tutelară.

De la cei trei învăţători, asemănători celor trei magi care vesteau naşterea lui Iisus Hristos, am învăţat ceea ce urma să fac în viaţă. Sfaturile lor nu au fost totdeauna directe, aşa cum este în buchia cărţii, ci, de cele mai multe ori, doar sugerate şi, posibil, adesea intuite de mine.

Cel dintâi dintre învăţătorii mei, era un cunoscător al sufletului uman, şi, în mod special al sufletului candid şi inocent al copilului. Purta numele de Ioan Botezatu (să fi fost un Ioan Botezătorul pentru mine?). De la el am învăţat un lucru fundamental pentru viaţă, şi anume că pentru a putea să răzbeşti şi să te împlineşti, ca om, trebuie să cunoşti RĂBDAREA. A fost prima lecţie din mesajul ce urma să-l primesc, prima lecţie pe care trebuia să mi-o însuşesc şi pe care, spre bucuria mea, mi-am însuşit-o, chiar mai mult decât era nevoie uneori. El însuşi a avut de suportat, cu asupra de măsură, din această lecţie de viaţă, care cred că pentru el a fost nemeritat de dură. Dar vorba ceea: nu da, Doamne, omului cât poate duce. În tinereţea sa de tânăr învăţător a intrat, de voie, de nevoie, sau poate din convingere, în politică. Nu a ales politica pe care viitorul să o aprecieze şi mai ales să o accepte dar, în fond fusese opţiunea lui de adolescent entuziast. A fost şef de cuib legionar în comuna Heleşteni, plasa Mirceşti, judeţul Roman, şi apoi, prin meritele sale de foarte bun învăţător, a ajuns inspector şcolar – şef de plasă.

După ce vremurile s-au schimbat, a revenit la elevii lui, la catedră, până prin 1949 -1952, când a fost arestat, până în primăvara lui 1956. Apoi, după punerea în libertate, a fost lăsat să se ocupe iar de ceea ce îi plăcea cel mai mult, de ceea ce iubea cu disperare, de copiii din sat, începând cu cei din clasa întâi.

Am avut şansa să fiu elevul lui în această perioadă scurtă de libertate a sa. Nu vorbea niciodată despre ceea ce pătimise acolo, dar eu am învăţat din tăcerea lui un lucru fundamental, şi anume să am răbdare.

Am învăţat să nu solicit să mi se recunoască meritele, realizările, , atâtea câte vor fi fiind ele, cu toate că simţeam că sunt mai mereu nedreptăţit...

Am învăţat că, având răbdare, vor fi apreciate cumva şi eforturile mele. Această bună lecţie a răbdării am învăţat-o temeinic, pentru că urma să o aplic la tot pasul de-a lungul întregii mele vieţi.

Şi eu, ca şi învăţătorul meu, Ioan Botezatu, am avut parte de lungi aşteptări şi am avut mereu răbdare. Am ştiut mereu că dacă va fi sortit să vină, ceea ce merit, cu siguranţă va veni. Fie că voi mai fi, fie că nu, dar va veni.

Aceasta a fost prima mea lecţie de la un mare Iniţiat: răbdarea.

De la cel de al doilea învăţător, pe numele său Ioan Moraru – iată că tot un Ioan mi-a modelat primii paşi în viaţă! – am reţinut o zicere a sa: Timp este, prea avem!

Nu am ştiut de la început la ce se referă această eternitate la care făcea mereu apel acest Iniţiat, acest învăţător al meu.

Şi el, acest Iniţiat, mi-a demonstrat chiar prin propria-i existenţă aceasta. A plecat spre poporul din stele cu trei zile înainte de a împlini o sută de ani. În ziua când împlinea o sută de ani, avea loc slujba de înmormântare. Şi iar îmi reamintesc: timp este, prea avem! Tot un Iniţiat în sufletul copiilor, un adevărat cioplitor de suflete, a fost şi el toată viaţa. Pentru aceasta, pot depune mărturie multe, foarte multe generaţii de elevi, pe care, cu o răbdare proverbială, i-a ajutat să desluşească buchea cărţilor, să le contureze în scris şi să socotească, întâi un măr plus un măr, şi tot aşa, până la marea numărătoare, a anilor sau – de ce nu? – poate a stelelor.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns şi eu să percep ce înseamnă aceste cuvinte: timp este, prea avem! Învăţasem de la primul meu învăţător răbdarea, iar de la cel de-al doilea, dimensiunea răbdării. Fără să ştie, cei doi învăţători ai mei se completau reciproc, asemenea unui şir infinit de magice semne. Învăţasem răbdarea de a aştepta în acest timp pe care îl aveam, ca răbdarea să împlinească la timp ceea ce am crezut că merit. Nu a sosit niciodată nimic la vreme (caut vreme, nu e vreme, în dulcele grai arghezian), sau, uneori, nu a sosit deloc. Şi, totuşi, ştiu: timp este, prea avem! Dar şi răbdare, din belşug! Şi l-am ascultat pe învăţătorul meu, Iniţiatul, Ioan Moraru.

Aceasta era a doua mare lecţie de viaţă pe care o învăţasem temeinic: încrederea. Asta am învăţat de la cei doi Învăţători, iniţiaţi în arta vieţii, în arta de a trăi. Acestea erau două mari lecţii de viaţă pe care le primisem: Încrederea şi Răbdarea.

De la al treilea Învăţător, de această dată chiar un iniţiat în adevăratul şi profundul sens al cuvântului, am învăţat să sintetizez ceea ce îmi transmiseseră ceilalţi doi învăţători, în urmă cu câţiva ani.

Un autograf pe o carte a devenit mai mult decât o lecţie de viaţă pentru mine.

Prin anii 1972-1973 (uffff! anii trec ca apa), am primit un autograf pe o carte, de la unul dintre cei mai mari prozatori, dramaturgi şi eseişti români: Dumitru Radu Popescu. Primisem un autograf pe romanul, de o dureroasă actualitate, Cei doi din dreptul Ţebei. Scriitorul nu mă cunoştea cum nu m-a cunoscut nici mult mai târziu, când devenise, cu sau fără voia lui, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România. Ne-am cunoscut mult, mult după, abia în 1995, când ceva cu totul special mi-a oferit această şansă, pe care, ce este drept, mi-o doream din toată inima. O lansare de carte – iar o lansare de carte! – la Iaşi. De această dată, o carte a mea şi o carte a lui urmau să fie lansate, într-o seară mirifică de toamnă. Îmi scrisese, atunci, demult, pe acea carte următorul autograf: Ce vrei, să vrei cu ură. Nu am înţeles atunci, în acel tumult al trăirii, exact sensul real al spuselor celui de-al treilea Învăţător al meu: Dumitru Radu Popescu.

Cu timpul, cele trei noţiuni învăţate de mine, de la trei iniţiaţi cu care m-am întâlnit: răbdare, încredere, voinţă, mi-au devenit suport de existenţă. Sunt trei lecţii care mi-au modelat viaţa, cele trei graţii pe care copilul şi, apoi, omul matur care am devenit le poartă nu ca pe o povară, ci ca pe o binefacere.

Târziu, am înţeles că fiecare dintre noi suntem nişte ucenici la… clasici, ucenic la un iniţiat sau mai mulţi dacă ştie să urmărească atent traiectoria curcubeului vieţii sale. La un capăt al curcubeului, se află încrederea, la celălalt capăt al său, este răbdarea, iar bolta sa, acel uriaş arc voltaic, este voinţa.

Am considerat că este obligaţia, dar şi bucuria mea, de a vorbi despre cei trei iniţiaţi cu care mi-am intersectat paşii în timpul existenţei şi cărora trebuie să le mulţumesc. Poate că ar fi trebuit să o fac mai demult, atunci când erau printre noi, dar…

Trei Învăţători, asemenea celor trei magi sau celor trei ursitoare (trei moire), trebuie să ştii să-ţi apropii de suflet, să poţi înota prin apa timpului întru devenire, întru formarea ca OM.

De la cei trei Învăţători ai mei, Ioan Botezatu, Ioan Moraru şi Dumitru Radu Popescu, am învăţat să-mi conturez drumul în viaţă, să-mi croiesc şi să-mi urmez destinul.

Este mult, este puţin? Cine poate şti!

Liviu PENDEFUNDA

Muntele sacru

In climatul fanariot saturat de anacreontism din cel de-al doilea deceniu, poezia lui Asachi, de o muzicalitate nouă şi grava, inedită ca idei şi forme poetice, şi cu mari merite sub raportul versificaţiei, se iveşte parcă dintr-o altă lume, a spiritului şi armoniei, situându-l pe scriitor printre cele mai inzestrate condeie şi constituind, cu toate şovăielile de limbă atât de regretabile, un adevărat eveniment literar

Ceorge Calinescu

Încă din tinereţe, Asachi a fost unul dintre cei mai reprezentativi membrii ai generaţiei idealiste de intelectuali din Moldova. În contextul literaturii române timpurii, când coexista romantismul şi classicismul, Asachi, asemenea lui Grigore Alexandrescu, George Baronzi şi alţii, a avut tendinţa să cocheteze cu acesta din urmă, în contradicţie cu omologul său de la Bucureşti, Ion Heliade Rădulescu, ceea ce de fapt a accentuat decalajul dintre cele două şcoli. Garabet Ibrăileanu ajungea în studiile sale la concluzia că literatura promovată de Asachi a însemnat o tranziţie între un stadiu clasicist exemplificat prin Costache Conachi şi romanticii mai tineri, cum erau Vasile Alecsandri şi Dimitrie Bolintineanu (cu toate că tot el afirmă comparându'i pe Heliade Rădulescu şi Asachi, că nu se poate remarca vreun conservatorism). Gheorghe Asachi recomanda elevilor săi să studieze italiană, încercând să se îndepărteze de modelele inspirate de literatura franceză. Opera sa cuprinde poeme, primele fiind scrise în limba italiană, şi proză (povestiri si nuvele), prin care Asachi a încercat să creeze o istorie legendară care să oglindească parţial mitologia românească. Cei care l'au influenţat primordial au fost autorii renascentişti Petrarca, Ludovico Ariosto şi Torquato Tasso, dar şi Salvator Rosa, Thomas Gray, Gottfried August Bürger, Vasily Zhukovsky, Lord Byron şi Friedrich Schiller. *Când s-a intors de acolo (din Italia), pentru a începe opera sa foarte importantă in domeniul şcolii, iar, intr-o masură, mult mai mică, şi in domeniul politicei, el aducea cunoştinţe cu totul noi. Deosebirea dintre Budai-Deleanu şi Asachi este tocmai aceasta; Budai-Deleanu ia Italia prin Viena. Asachi ia Italia de acasă, din Italia insăşi. Şi oricât s-ar scrie importiva lui Asachi, ca poet, oricât ar fi unii de incapabili să-l inţeleagă, nu vor muri niciodată versurile prin care el afirmă legaturile noastre indestructibile cu Roma stramoşească. ... Cine cunoaşte ce insemnează in poezie topica, instinctul de a pune un cuvânt intr-un anume loc, acela işi va da seama cât de măiastră e disciplina prin care vechea vorbire moldovenească de la inceputul secolului al XIX-lea, stilul acesta lăbărţat de convorbire fanariotă, plin de cuvinte greceşti şi franţuzeşti rău asimilate, a fost silită de energia creatoare a lui Asachi să intre in acele legaturi sintactice care inseamnă disciplina româna in cuvânt şi frază.*(Alexandru Piru) Poezia lui Gh. Asachi se aproapie in intregime de Petrarca. Fondul sonetelor poaze fi considerat banal, dar când endecasilabul se păstrează, efectul e un sistem muzical limpid şi abstract, cu acorduri cvasieminesciene: *Cât ţi-s dator, o, stea mult priincioasă,/ Ca-n primăvara a vieţii mele,/ Tu m-ai ferit de strâmbe căi şi rele/ Şi m-ai condus pe calea virtuoasă.// Tu-n sân mi-aprinzi făclia luminoasă, / M-ai adăpat l-Astreei fântanele,/ Şi când viaţa-mi indulcesc prin ele,/ Despreţuiesc chiar soarta fioroasă.// Ca să doresc a vieţtii nemurire/ Mă-ndeamnă raza-ţi care-n cer se vede,/ Cum statornica urmează-a ei rotire.// De la ţărmul fatal vasul purcede./ Ş-amu plutind prin marea de pieire,/ A ta rază la port mă va încrede.* Indicand

transgresarea sentimentului din planul afectiv in acela al problemelor de conştiinţă, deci obiectivarea lui, aceste trăsături, prezente in ciclul Leucăi, dar şi in unele anacreontice, au anumite reflexe şi in poeziile in care cultul pentru nobila milaneză se prelungeşte in cultul pentru Italia vatra stramoşească. Nemuritoare considera Iorga prin semnificatia patriotică, versurile din *Cătră Tibru* sau *La Italia* se desfaşoara solemn,: *Va urez frumoase tarmuri ale Ausoniei antice/ Congiurate cu mari gemeni, impartite d Apenin etc.* Cu timbrul ei nou, prefigurandu-l uneori pe Eminescu (Şi mie lin luceafărul/ Din cer va să-mi străluce/ Când dulce-a fi de-o patima/ Aminte a-şi aduce), erotica devine partea cea mai caracteristica a creaţiei lui Asachi. Pe a doua latura a ei, poezia asachiana se vrea programatică. Fermecându-ne adapă d-o inaltă-nvăţătură (*Cătră patrie*). Sub semnul aceluiaşi clasicism, grefat insă pe spiritul luminilor , se fixeaza aici lunga suită de ocazionale (ode, imnuri, sonete de tip encomiastic, intre care şi primul sonet din literatura noastra *1821* intitulat ulterior *La introducerea limbei romanesti in publica invatatura*), fabulele, şi satirele, indeobşte imitate. In esenţî, o poezie filtrată de cugetare, străbatută de un puternic finalism etic şi cetăţenesc, de extracţie luministă.

Casa în care a locuit la Iaşi

Interesante sunt Baladele şi Legendele in care, bizuindu-se pe tradiţia populară, Asachi s-a straduit să injghebe o mitologie literară română, intr-o viziune mai grandioasă decât aceea a lui Alecsandri, şi in termeni clasici. Asachi a creat un loc imaginar, numit Dochia - o trimitere atât la Dacia cât şi la mitul Babei Dochia, găzduit de masivul Ceahlău sub numele de Pion, asociind Baba Dochia în legătură la împăratul Traian şi războaiele dacice - referinţe vagi şi fără precedent până la el, ducându'ne la bănuiala că el a inventat, de fapt, povestea originală. *Turnul lui But* pe muntele Pion, e istoria a unui strigoi care vine sa-şi ia logodnica spre a o duce in galop pe muntele sfant al Daciei: *Luna luce/ Butul fuge, / Peste munte, prin hârtop,/ Vântul şuiera şi muge,/ Roibul sare in galop,/ Ş-amu-i duce p-amândoi,/ Doamno, care nu-i strigoi?* Universul istoric ne apare şi în nuvela ce aminteşte numele lui Dragoş, primul domn al Moldovei, unde relatează cronici vechi, povestea centrându-se pe Harboe, un cavaler conducător tatar, care locuieşte în oraşul cuman Romidava, îndrăgostit de Branda, fiica unui principe moesic şi care ar fi fost soţia lui Dragoş. Este amintit şi un altar dacic ascuns, păzit de o preoteasă vestală şi de o ciută, cât şi alte analogii ce se reflectă în multe alte proze semnate de Asachi referotoare la perioada medievală – catedralele gotice şi turnirurile nu lipsesc din descrieri, ficţiunea oprindu-se asupra unor momente necunoscute din viaţa Moldovei secolelor paisprezece – şaispreze când domeau Bogdan I, Ştefan cel Mare şi Petru Rareş. Modelul lui Asachi e romanul cavaleresc, acela intrupat in Ariosto mai ales, adica istoria aventuroasa cu fabulos aranjat in gust clasic, cu lipsa totală de instinct geografic. Pretutindeni sunt numai paduri mari şi intinse pajişti, castele şi grădini pierdute in imense singurataţi, in ciuda cărora, fara nici o respectare a legilor timpului, eroii se intâlnesc să se batăa. Europa si Asia sunt aduse antropologic la acelasi tip ideal cavaleresc. Afară de viteji apar doar păstori, necromanţi, bătrâni eremiţi. Sunt incluse de asemeni o călătorie romanţată făcută de cazacii hatmanului Ivan Mazepa în Moldova (*Mazepa în Moldova*) tema fugii tratată de Byron, şi viaţa domniţei Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu şi soţia lui Hmelniţki (*Rucsandra Doamna*), unde cazacul Timus e văzut ariosteşte ca un cavaler frumos imbrăcat in zea strălucită , cu purtări dintre cele mai curteneşti, iar nu cu fire de heară, cum il ştim din cronici. Evident,Rucsanda il iubeşte. Exaltarea virtuţii; trăirea spirituală a sentimen-tului, dublată de o adoraţie sublimă, petrarchiana; inţelegerea iubirii ca o comuniune empireică, in genul Dante - Beatrice. În *Jijia*, apare mitul unei zâne capturate şi devenită martir creştin. Oamenii boierului Conde prind cu plasele în râu o zână care povesteşte că e o fecioara creştina din vremea năvălirilor barbare, al cărei schit a fost inghiţit de pământ in urma rugii tovarăşelor sale, spre a nu cădea in mâinile păgânilor. *Sirena lacului* are factura schilleriana. Este vorba de o sirenă, o fată dezonorată de un boier care s'a transformat într-o sirenă şi se răzbună pentru situaţia sa socială. *Valea-Alba* e un basm de aventuri mongolice în care Ştefan cel Mare e tot atât de puţin istoric ca şi Gofredo in *Gerusalemme liberata*. Scenele de război sunt văazute intr un spirit cu totul mitic. La Catelina langă Cotnari sunt mari fortificaţii, inainte de luptă

oastea sta la liturghie in jurul unei cruci colosale. In fine, in fața lui Ștefan cel Mare se aduc daruri cu aspect renascentist, diademe de aur, ulcioare de bronz, lacrimatorii, monede cu efigiile impăraților Tauridei. In *Bogdan-voievod*, nuvela fantezistă, se dă la Hârlau o lupta în stil cavaleresc: *săbiile și lancile scapără și scânteiază de loviturile puternice ale măciucilor fericate, pavezile rem boamba. Petru Rareș* e nuvela cea mai lungă, cu oarecari satanisme romantice. Fundamentul rămâne cel clasic. Lacul Brateș e descris in maniera Salvator Rosa, pescuitul formând o mare compoziție amănunțită și fantastică. O vânătoare de bouri e prilej de a prezenta o scenă in sensul ușor melancolic al lui Tasso: *buchete de flori duse de un râu și venind de la o sihăstrie-cetățuie unde stă inchisă Ileana.* Consecvent principiilor sale antiunioniste (Nicolae Vogoride și Partida Națională) el descrie într-un articol din iunie 1857, campania condusă de Ștefan cel Mare în Țara Românească, ca punct de reper în cinstea "învingătorului de valahi", cu scopul de a răspunde anti-unionistului Dimitrie Papazoglu, care propusese o sărbătoare și ridicarea unui monument pentru bătălia de la Finta în care forțele valahe ale lui Matei Basarab au învins o armată de moldoveni și cazaci în 1653.

Obeliscul leilor din Parcul Copou proiectat de Asachi

Prima școală de inginerie la Universitatea din Iași.

Această orientare a determinat o campanie de denigrare asupra realizărilor sale. Mihail Kogălniceanu a afirmat că lucrările sale lirice nu erau decxât replici ale unor modele străine, idee preluată și de mulți istorici literari ai secolului 20 care și-a exprimat puncte de vedere similare. George Călinescu a spus că, în general, poezia lui Asachi sună "banal", într-unul din eseurile sale, Paul Zarifopol comentează că Asachi și generația lui, de la Iancu Văcărescu la Vasile Cârlova, Alexandru Hrisoverghi, și Heliade Rădulescu, au fost o "semi-cultură "și îi acuzp de amatorism. Totuşu, tot ei au subliniat că, în opera sa, Asachi anunță limbajul poetic al lui Mihai Eminescu.

Prezent la prim-planul dezbaterilor privind forma limbii literare, Asachi și-a atras critici pentru introducerea de arhaisme cît și de neologisme folosite marginal a lexicul românesc, precum și pentru formele de ortografie încurajate. Comentând o serie de cuvinte care nu sunt folosite nicăieri în afara nuvelelor și poemelor sale, George Călinescu le-a numit ca fiind imposibile, bizare, lipsite de percepție istorică. Totuși se acceptă că în limba modernă, pentru a reflecta cât mai mult posibil, cea utilizată de popor, el se aproapie de opiniile lui Kogălniceanu mai mult decât cele ale lui Heliade Rădulescu (care a favorizat utilizarea dialectelor folosite de ortodocși români și biserica greco-catolică). Se știe că Asachi este printre primii care au descoperit cronicile moldovenești vechi și le-a recomandat pentru lectură, a propus dialectul moldovenesc, oscilând între tradiția locală și tendințele de occidentalizare, afișând dezgustul său pentru neologisme franceze. Într-un articol publicat în 1847, el recomandă adoptarea de cuvinte și reguli de gramatică, cu moderație, din toate sursele disponibile. Aversiune sa față de latinismul practicat în Transilvania, a făcut din Asachi un predecesor al bucovineanului Aron Pumnul. (acceptând abia spre sfârșitul vieții faptul că româna și italiana sunt dialecte strâns legate de latină). *Din cele trei ediții de Poezii (1836, 1854, 1863), se pot reține, în afara de imnul La Italia, sonetele de dragoste închinate Biancăi Milesi Leuca pe care o cunoscuse în Italia, în 1809, și pe*

*care o va slăvi până la moarte mimând pe Petrarca... Nuvelele istorice ..., învechite din punct de vedere al limbii, sunt interesante prin fabulosul medieval, cavaleresc, clasic, complicat cu viziuni mitologice şi decoruri din recuzita romantismului.(*Ovid Densuşianu*).*

Alături de Heliade Rădulescu, fondatorul teatrului românesc, Gheorghe Asachi a realizat o piesă în limba română, prezentată publicului pe 27 decembrie 1816, la conacul familiei Ghica. Era adaptare sa după Myrtil et Chloé, o temă pastorală scrisă de Solomon Gessner şi reluat de Jean-Pierre Claris de Florian; versiunea tipărită a textului era însoţită de ilustraţii executate de autor. Extrem de popular, teatrul lui Asachi a fost foarte bine primit şi a constituit o piesă de rezistenţă a mediului cultural moldovenesc de la începutul secolului al 19-lea. Atât familiile Ghica cât şi Sturdza au fost prezente, însoţite de Veniamin Costachi. La începutul anului 1837, el este desemnat la conducerea Teatrului Naţional. Înainte şi după aceasta scriitorul a continuat să realizeze traduceri din dramaturgia universală demnată de autori de prestigiu ai timpului - August von Kotzebue, Voltaire, Jean Racine şi Nikolai Gogol. În paralel, el a publicat librete pentru opere populare, ceea ce a contribuit la dezvoltarea teatrului de operă la Iaşi.

Academia Mihăileană - înfiinţată la Iaşi de domnitorul Mihail Sturdza, cu ajutorul lui Gheorghe Asachi şi a mai multor oameni de cultură ai vremii. Inaugurarea sa a avut loc la 16 iunie 1835. Este prima instituţie de învăţământ superior modernă din Moldova (1835 – 1847). Aici erau susţinute cursuri de istorie, filosofie, drept, teologie, chimie, matematică, inginerie, agronomie, arhitectură. Este precursoare a Universităţii din Iaşi şi a Colegiului Naţional şi a pregătit o întreagă pleiadă de intelectuali pe care ii regasim mai târziu în rândurile paşoptiştilor şi ai luptătorilor pentru Unire.

Am mai amintit faptul că Roma a influenţat nu numai arhitectul ci şi pictorul Gheorghe Asachi. Ca profesor, Asachi a contribuit şi încurajat dezvoltarea artei româ-neşti. El şi-a centrat energiile sale privind introducerea temelor naţionale romantice şi popularizarea noilor tendinţe europene în domeniu. Este cel care a integrat orele de pictură, arhitectură, de desen şi pictură în ulei în clasele de predare la Academia Mihăileană (numită clasă de zugrăvie) şi a introdus litografia prin intermediul presei tiparniţelor, între anii 1830 şi 1840 încurajând artiştii pentru copierea şi publicarea de picturi şi desene cu teme istorice. Contribuţiile sale au fost echivalente cu cele ale Heliade Rădulescu, care deschisese primul muzeu din Ţara Românească (1837). Gheorghe Panaiteanu Bardasare, beneficiarul unei burse la Akademie der Bildenden Künste din Munchen, a fost doar unul dintre ucenicii săi, alături de Gheorghe Lemeni, care a studiat la Munchen şi Roma sau Gheorghe Năstăseanu. Dar rtoşuş cel mai important a fost atragerea de pictori străini în Moldova, oferindu-le comisioane sau posturi în învăţământ; Printre aceştia au fost polonezii Ludwik Stawski şi Mauriciu Loeffler, italianul Giovanni Schiavoni, precum şi austriacul Josef Adler cât şi Ioan Müller (care a predat arta figurativă). Un alt mare artist italian care a sosit în Iaşi în această perioadă a fost fostul revoluţionar carbonar Niccolo Livaditti, căruia i s'a atribuit un post de profesor. Lucrările proprii semnate de Gheorghe Asachi, multe dintre care datând din timpul petrecut la Roma, arată influenţa clasicismului şi nu se ridică la nivelul contribuţiilor sale creatoare din alte domenii culturale sau faţă de lucrările multor alţi pictori din Moldova momentului respectiv. Asachi însuşi este cunoscut pentru schiţele după care au fost realizate de către colaboratorii sau elevii străini lucrări remarcabile. Printre acestea sunt un tablou al lui Ştefan cel Mare care se confruntă cu mama sa, semnat de artistul italian Giani, şi o pictură din 1845 prezentând moldovenii în bătălia de la Castelul Malbork, cât şi o serie de desene din primele decenii ale secolului al 19-lea care au fost atribuite lui Asachi.

Asachi a fost omul epocei lui, adica omul iesit din mijlocul necesităţilor vremii; n-a comandat timpului: s-a pus insă in serviciul lui cu o bogatie remarcabilă de aptitudini. Traind intr-o epoca de nediferentiere culturala, el a fost din rasa enciclopedistilor. Pe langa o cultura stiinţifică a avut şi o educaţie artistică; a mânuit lira, penelul şi echerul; umanităţilor le-a adaugat şi vaste cunoştinte poliglote; muzicei i-a adăugat ingineria. A deschis, cu siguranta, drumuri in toate directiile; fara a fi fost un revolutionar sau un temerar, plutind intre doua lumi, el a tăiat căi noi, mentinandu-se, totuşi, in strictă legalitate. constient şi programatic chiar, a cantat, astfel, dragostea cea mai spiritualizata, a slavit pe stramosi, iubirea de patrie, a cantat actele renasterii noastre culturale, teatrul, scoala, limba romanească, artele, subliniind fapta omului de acţiune prin comentariul liric al

poetului. N-a izbutit, desigur, intotdeauna; reci cele mai adeseori, incarcate de podoabe conventionale, cateodata versurile lui sunt lapidare, au com paratii solid cladite, si, cu toata nesiguranta limbii, se simte in ele un artist al ritmurilor armonioase, un erudit al versificatiei. Meritul lui sta in faptul de a fi fost un organizator de teatru romanesc si iubitor de spectacole; prin spiritul lui intreprinzator a con tribuit, astfel, la raspandirea gustului pentru teatru. Pe langa atatea merite, Asachi are si pe acela de a fi fost inte meietorul celui dintai ziar moldovenesc, a...i el a tradus in fapt o nevoie simtita. Albina romaneasca e intaia trasura de unire in limba patriei dintre Moldova și restul omenirii; se cuvine, deci, s-o privim cu recunoștința.(Mihail Kogalniceanu).

Prima școală în limba română din Moldova și statuia în al cărei soclu se găsesc osemintele sale.

Profesori, asistenți ai Academiei Mihăilene Iași
În foto, rând 2 de jos stânga. Octav Bancila, Sever Muresan, Grigore Popovici, C.D. Stahi., Stefan Dimitrescu (sursa – internet).

Virginia PARASCHIV

Statistici sterpe

Carantină, izolare sau un fel de arestare la domiciliu cu bilet de voie pentru necesități stringente -cumpărături alimentare de bază, sau medicamente. Plimbarea de seară, potăile all inclusiv. Culmea, un procent impresionant al planetei s-a conformat. Teama de temutul virus cu coroană i-a băgat pe oameni în casă, fiecare după puterile sale locative. O vedetă de vârsta a treia ne încurajează din cada personală, cum altfel, decât nudă. Cam păstoasă celebra interpretă, languroasă și unduiantă. De partea celealtă, mulțimile afectate au devenit statistici. Statistici cu pornire de la chinezi, cel puțin așa s-a văzut pe canalele de știri. Am văzut oameni căzuți din senin pe stradă, alții, recalcitranți la ordinele autorității, au fost luați cu forța de pe unde au fost găsiți, de către aceleași uniforme autoritare. În rest, imagini cu costume albe extraterestre și câte un semnal slab, personalizat, al disperării. Disperarea doctorilor, cu dungi sinistre pe obraji, după purtarea prelungită a măștilor. Și apoi, statistici

cotidiene. Au murit câţi au murit, victimele necesare ale unei tragedii umane. Spitale construite în regim de urgenţă, spre admiraţia planetei vremelnic pusă la adăpost. Numărul uriaş, declarat al infectaţilor , nu se mai pune la socoteală. A urmat Italia , cu imagini consternate ale dez-nădejdii personalului medical depăşit de urgia unei statistici copleşitoare. Statistică, o statistică fără de sfârţit, miile de morţi căraţi cu camioane militare, duşi, nu se mai ştie unde, pentru înhumare sau incinerare. Morţi în sicrie de zinc, sigilate. Miezul focarului, Lombardia, exemplu strălucit de organizare economică, cu un sistem medical de invidiat, clinici, spitale, resurse umane, s-a transformat în deşert stradal. Iar la balcoane, câţiva , mai inimoşi şi temerari, au cântat spre cinstirea doctorilor salvatori. Au salvat şi ei ce se mai putea salva. Sentimentul strivitor al duşmanului invizibil, nu s-a mai putut salva. Teama de contaminare şi de foame. Foamea, ultima treaptă a pierderii identităţii de sine. Scene disparate ale cetăţenilor, cândva oameni de ispravă, cu mici afaceri decente, scene terifiante. Italia, cea mai caldă şi vioaie cetate a umanităţii, Italia, cea mai primitoare cetate de pe pământ, răpusă. La început a fost un uriaş zgomot mediatic, apoi tăcere. O tăcere a tragediei împlinite în toată năruirea morală a unui popor condamnat să ispăşească neştiutele păcate ale umanităţii. Italia , strivită economic şi financiar îşi va reveni . Statistica morbidităţii şi a morţilor, ca fapt terifiant cotidian, rămâne pentru totdeauna ca semnal al căderii dreptului la viaţă , prin selecţie aleatorie. Spania, plăteşte şi ea, cu vârf şi îndesat, tributul virusului cu coroană. Din nou statistică. Deja cei privilegiaţi cu rolul de strict obsrvatori, s-au obişnuit cu moartea, moartea conţinută în statistici lapidare. Moartea depersonalizată, îndeosebi din aglomeraţiile urbane. Şi deja apare ca stare naturală şi firească această moarte . Citim ştirile curente cu evidenţele trofeelor virusului Covid 19: Statele Unite au devenit prima ţară de pe glob care a depăşit pragul de 2.000 de decese cauzate de noul coronavirus într-o singură zi, cu 2.108 de decese în 24 de ore, conform datelor furnizate de Universitatea Johns Hopkins, vineri(vineri, 10 aprilie, 2020), la ora locală 20:30, informează sâmbătă AFP. Numărul total al deceselor înregistrate în SUA a ajuns la 18.586, apropiindu-se de Italia (18.849), ţară care are o populaţie de cinci ori mai mică. Totodată, SUA se apropie de jumătate de milion de cazuri de îmbolnăviri cu COVID-19, doar în ultimele 24 de ore înregistrându-se 35.000 de noi cazuri. Epicentrul epidemiei se află în statul New York, unde noul coronavirus a făcut peste 7.800 de morţi şi peste 160.000 de îmbolnăviri. Pe teritoriul SUA se află peste un sfert din numărul total de cazuri declarate oficial în lume. Vicepreşedintele american Mike Pence a anunţat vineri că s-au efectuat "peste 2.1 milioane de teste", relatează Agerpres.

Izoleta roşie, personajul principal al molimei. Dar şi despre acete protagoniste am aflat că se defectează, şi atunci tot la clasicele târgi se ajunge.

.....

24.04.2020

Parcurgem uliţa globală pe internet, să observăm statisticile mai sofisticate, grafice, evidenţe zilnice pe zile şi pe ţări. Parcurg geografia lumii fără să desluşesc nimic din călătoria virusului Covid 19. China a devenit istorie, contează acum tot felul de ţări exotice şi non exotice, statistica îşi vede de sarabanda ei, număr de îmbolnăviri, vindecaţi, decedaţi, un talmeş valmeş din care un diletant ca subsemnatul nu înţelege nimic. Nu am organul priceperii la statistica morbidităţii şi letalităţii cu care ne pune virusul în aşteptare şi în alertă. Sunt bune şi statisticile la ceva, nu se mai vede niciun individ, nu mai percepem nicio identitate. Singura personalizare este legată de durerea individuală de cap, de strănutul personal, de rinita jenantă . Apare întrebarea cu anxietatea subliminală: o fi, n-o fi... Şi mai trece o zi la izolare, monotonia ca stare de bine, de egoism şi de confort.

Italia a rămas departe, cu problemele ei dramatice inco-mensurabile. Fluxul mediatic de ştiri comunicat la televiziunile româneşti naţionale s-a subţiat, aproape până la încetare. La fel şi Spania, cu dramatismul contaminării şi al mortalităţii. Din când în când, ni se mai comunică un număr oarecare de morţi, când de colo, când de colo. Am copiat cu conştiinciozitate numele ţărilor de pe glob, nu am adăugat şi listarea îmbolnăvirilor şi a decedaţilor(e mai elegant să spunem ” decedaţi”, ”nu morţi”. Nu am numărat ţările, nu m-am uitat pe hartă, listele lugubre nu le-am reprodus. La ce bun, totul se schimbă din mers, de la o oră la alta, de la o zi la alta, fiecare stat cu fusul său orar...

China, cu supa ei de lilieci, era cândva ceva pitoresc şi de necrezut. Câte glume s-au tot ventilat pe internet. Numai când mă gândesc la creaturile acelea ciudate şi neînţelese, pe care unii oameni le consumă ca delicatesă, nu aduc obiecţii culinare, intrăm pe un tărâm foarte lunecos. Nu supa aduce tărăşenia ce a înspăimântat planeta, ci, aşa cum zic comentatorii, pieţele umede şi tarabele lunecoase pe care le iubesc chinezii. Consumul de animale sălbatice, care de care mai pitoreşti şi mai greu de

enunţat şi de listat. Dacă în China virusul încoronat a încetat miraculos, chinezii s-au întors disciplinaţi la muncă. Fabricile lor de echipamente medicale zbârnâie zi şi noapte pentru supraproducţie. Unele produse le vând, altele sunt donate, numai că semne nu prea bune fenomenul vredniciei spornice are, cică măştile la vrac, de exemplu, sunt dăunătoare sănătăţii. Am avut şi eu una, numai hârtie şi lipici, la prima presare cu fierul de călcat, călduţ , totul s-a transformat în tubuleţe subţiri de plastic. Răsucite şi mirositoare. Restul a rămas sub forma unei membrane lipite de maşină. Şi când te gândeşti că o doamnă doctor scandinavă, ne recomanda să le punem la cuptor, la 70 de grade. Numai belele şi diversiuni. Mă întreb: şi dacă masca nu o fi fi fost chinezească, ci o făcătură neaoşă, de pe la noi? Că prea multă lume deşteaptă şi cu prezenţă de spirit a îmbogăţit temutul virus. La o adică, ajungi la o urgenţă , cu ghemul tău de boli pe care le tot duci pe picioare, şi după un scurt interogatoriu, la care te cam încurci, pentru că nu-ţi vezi capul sau stomacul de durere, şi pentru că prin spitale este acum o atmosferă misterioasă şi sumbră, doctorii decid rapid să te transfere la infecţioase. Pacientul este declarat pozitiv, şi apoi sărmanul intră în contact cu membrii personalului medical costumaţi ca nişte cosmonauţi. Decontarea pozitivilor este uriaşă, nimeni nu pune la îndoială procedura medicală, pentru că nimeni nu are acces. Ajungem cu anumite informaţii verosimile tocmai la New York, unde mortalitatea finală este uriaşă. Mortalitatea datorită lui Covid 19. Dar aflu şi că un număr semnificativ de americani se îmbogăţesc peste noapte şi nimeni nu zice nimic. In NY nu mai moare nimeni de boli obişnuite, cancer, împuşcături etc.

O posibila explicatie. Pentru un bolnav care sucombă din cauza unei pneumonii clasice, spitalul mulge sistemul de sanatate de aproximativ 5000 de dolari. Pentru un bolnav de CV, 13.000. Daca pacientul a avut nevoie de ventilator, nota de plata e 39.000, dolari desigur, mai mult decat câteva ventilatoare la un loc !! Sursa: doctor intervievat de o televiziune naţională in SUA Într-un final, decedatul are parte de un sac de plastic, de o înmormântare rapidă, într-un sicriu sigilat, cu un număr infinitesimal de oameni îngăduiţi la înmormântare. Priveghiul nu se pune, nu este permis. Gândurile pentru memoria decedatului se iau acasă, în somn. Doar vietnamezii sunt mai încrezători şi mai optimişti, presa curioasă şi indecentă, zice că ei se feresc de virusul regal, vânând pisici. După ce le jupoaie cu profesionalism, le bagă într-o oală cu apă opărită, şi-şi fac zeamă de leac. Asiaticii sunt întreprinzători, nu glumesc , nu jelesc, pun la cale terapii colcăitoare, colo, liliecii opăriţi buni pentru supă, dincolo zeamă de pisici, neapărat negre, pardon, asta am uitat să spun. Să ne aplecăm şi asupra configuraţiei României, pentru că aici m-am născut, aici trăiesc şi tot aici o să mor. Să vedem cum apare România diversificată, în amurg de dănţuială manelistă şi folclorică, în componentele ei tradiţionale.

-politrucii partidelor expirate

-baronaşi locali trufaşi, obezi, nemuritori

-profitorii din umbră ai ruinelor industriei comuniste, îndeosebi negustorii de fier vechi şi de cupru

-progresiştii ameţiţi de drepturile în diversitate, sex, rasă, etnii, defecţi sau performanţi biologici

-bursierii de pluş

-securiştii investitori şi beizadelele cu viaţa de consum

-casta celor din justiţie, de la vlădică la opincă, de la procuror la grefier şi omul cu igienizarea

- privilegiaţii cu pensii speciale

-intelectualii sifisticaţi

-cadânele din ministere şi din parlament

-ţăranii deşteleniţi şi fuduli de maşinile second hand

-preoţii beneficiari de temple faraonice, din beton armat

-romii susţinuţi de ong-uri să rămână massă de manevră electorală

-militanţii orbiţi de patimi viscerale

E timpul să opresc pomelnicul structurii societăţii post-decembriste, cu o concluzie încărcată de mâhnire şi de compasiune. COVID 19 nu uită şi nu iartă pe nimeni, nici pe decidenţi, nici pe obedienţi. Am luat la cunoştinţă cu îngrijorare cum că prim miniştri au fost contaminaţi, de miniştrii secundari nici nu pot să-i socotesc la număr, aşadar şefi de guverne mari din state înstărite, s-au pricopsit cu virusul perfid. Au scăpat, au fost declaraţi vindecaţi, dar când vorbesc la microfoanele lor instalate pentru comunicarea cu cetăţenii simpli, se face simţită tusea reziduală, iar machiajul nu le acoperă paloarea şi slăbiciunea. E drept că statele , cu popoarele lor cu tot, au funcţionat, nici vorbă de tulburare socială şi de anarhie. Poliţia civilă şi armata, jandarmii, au apărat cu piepturile lor de fier şi cu zalele profesionale, ordinea şi distanţarea socială. Bag de seamă că nu se vorbeşte de distanţare fizică, adică să nu ne stropim cu scuipatul de la om la om, ci se face vorbire planetară de distanţare socială. Eu înţeleg că nu e voie să se apropie civilii de militarizaţi, pacienţii de doctori, copiii de adulţi, subalternii de

şefi etc. Dar mai ales s-a dat ordin pe unitate planetară, să nu fie cei tineri şi în putere, în proximitatea bătrânilor. Bătrân înseamnă ceva de la guvern la guvern, de la cultură la cultură, vorbim de trupele de vârstă 65-70. Trupe pricăjite, vai de capul lor, că nu pot ieşi la aer decât cu program de voie-o oră, două, trei, din când în când. Ordine şi disciplină la bătrâni, adică grupele de risc, (risc să moară inevitabil prin contaminare, cu costuri mari şi inutile).

Prin natura mea sunt un om disciplinat, dacă nu e voie, nu e voie, mai ales că fac parte şi din grupa de vârstă de mare risc, cu comorbidităţi asociate. Dar să nu facem vorbire de umila şi ignorata ipostază personală, e limpede că a fi bătrân înseamnă o corvoadă socială. Şi apoi, ce atâta melodramă pentru aceste speţe ale senectuţii, că nu e de vină virusul încoronat că fiii îşi pândesc părinţii să se stingă, cu sau fără lumânare, să se stingă încet şi neştiut. O zi două trei de învoire pentru cele necesare însoţirii pe ultimul drum, un parastas frugal, un ritual funebru rapid, mai mult pentru ochii lumii, să nu uităm şi clipele de veghe ipocrită, cu prezenţa minimală stabilită de reglementarea militară. Apoi, sindromul clandestin al Bubulinei, cu amendamentul că rudele apropiate, şi nu străinii din vecinătate, scotocesc după tot felul de adeveriri lumeşti ale defunctului. Conturile bancare sunt cercetate în baza certificatului de deces, plus adeverirea de urmaş. Şi asta, acum când covidul a întărit o latură pragmatică a cohortelor de urmaşi. Zilnic aflăm că la căminele de bătrâni, exprimare eufemistică pentru aziluri, apar infectări în proporţii impresionante, vorbim din nou de glasul sterp al statisticii, unde oamenii sunt socotiţi la număr, laconic, precis şi fără nicio implicare emoţională. Rudele află sub masca de protecţie, evenimentul de familie întristător. Domnişoarele tv trimise pe teren, bucuroase nevoie mare că au şi ele o ştire centrală, anunţă numărul de infectaţi cu zâmbetul pe buze, după care se întorc la ştirile din sufragerie ale vedetelor. Sufragerii spaţioase elegante, cu ieşire la terasă sau la curte, locul geometrice ale vieţii ca spectacol. E bună şi izolarea la ceva, telespectatorii au avut ce vedea, cum îşi trăiesc oamenii înstăriţi însingurarea. Imagini din suprapopulaţia dintr-o cameră amărâtă de bloc, cu pereţii cenuşii acoperiţi de un preş mai colorat, cu paturi în care copiii stau aliniaţi, dresaţi să răspundă la chestionare, îndeosebi nevoia de tablete pentru învăţământul la distanţă. Apoi, sacoşele cu alimentele de bază, donate, din stocurile aproape expirate, şi, negreşita sacoşă cu insemnele edilitare ale comunităţii . Sunt realităţi cu care m-am deprins de ani de zile, decenii chiar cu prilejul alegerilor sau în perioadele de creştinare asumată, prin ceremoniile din sărbătorile religioase.Nimic nu mi se mai pare indecent şi inuman. Nici măcar chiolhanurile manelizate, cu grătarele sfârâind şi băutura gâlgâită, în ritm de ţopăială etnic sfidătoare. Dă poliţia peste ei, consiliidu-i la sobrietate şi la izolare, mai aplică şi o măsură fermă, bazată pe îmbrâncire corp la corp. Nimic nu poate sta în calea dorului arhaic de petrecere în aer liber, pe stradă sau în lizierele pădurilor. Am şi un premiu de consolare, în contrapartidă cu chiuiturile şi înjurăturile demente, nişte nord americani stând încolonaţi în ordine, la o coadă pentru ajutoare de alimente, cu simplitate resemnată. În Africa de Sud, kilometri mulţi, cu şiruri tăcute şi esemnate, de oameni înfometaţi, au intrat în banalitate. Şi nu COVID-ul e vinovat pentru toate. Covid-ul nu are nicio vină, atinge malefic un organism, îl descompune în durere şi zăcere mai mult sau mai puţin ştiută-unii la spital, alţii mor acasă, mor şi gata. Virusul regal îşi face numărul, în deplină inocenţă, conform naturii sale agresive, călătoreşte fără frontiere, pe mare, în aer şi pe uscat. Călătoreşte şi îşi atinge ţintele şi se multiplică aleatoriu. Din când în când, dă semne de uzură şi se mai opreşte din invazia sa triumfală. În Italia, păşesc, emoţionaţi, pietonii lăsaţi în libertate, lăsaţi în voia străzii. Păşesc cu siluete aplecate, cu măştile pe faţă , expresia emoţională e în mister. Doar ochii li se văd, dar ce folos, când muţenia îi însoţeşte la plimbare. În tărâmul în care mi-a fost dat să trăiesc, măştile arată jigărite şi mototolite. Costă scump, chiar şi acum când fabricanţii le-au pus cu generozitate în vânzare. Scumpe, umede şi cu baretele puse aiuristic. Suntem oamenii cu măşti, dresaţi pentru distanţare, aşteptând disciplinat să ni se ia temperatura, să ne dăm pe mâini cu dezinfectant. La radio o domnişoară dulce şi vioaie anunţă glorios că i-a venit ideea să scrie o carte numită ”Izolarea”. Numai ce a comunicat ideea ei profundă, şi o editură prestigioasă şi profundă i-a oferit tot sprijinul. Tânăra a transmis numaidecât o machetă pilot, ca să fie cuprinsă în programul editorial. În interviul radiofonic, domnişoara şi-a prezentat uimirea ei plăcută, când s-a trezit pe nepusă masă izolată în apartament(Bucureşti, desigur, acolo fermentează marea şi irevocabila cultură). Oportunitatea de a-şi încheia prietenii pe reţelele de socializare, în interiorul generaţiei sale sensibile şi creative, i-a conferit o nouă latură existenţială, iar lumea ei şi-a găsit-o în deplină fericire şi împlinire. Nimic închipuit, năzăreală sau virtual , totul e o realitate epică . Şi aşa i s-a născut ideea de a construi o

carte din schimburile de opinii dintr-un tărâm fără frontiere. Fericită făptură, inspirată scriitoare. Tinerimea de la izolare a intrat instant în frenezia colaborării cu prea talentata autoare, îi fac un lobby de zile mari. Prietenia de la prea divina izolare. Ce sinceritate, ce gândire pozitivă și ce mai dau pe-afară ideile din căpușorul ei de domnișoară stilată. Ba chiar a și citit vreo zece cărți din marea literatură, întrebată ce și cum, și-a anunțat înfiorată preferința ei, bine listată, pentru autorii editurii prietenoase. Vine valul din generația nouă, fulgișorii de nea se pot abstrage gândurilor negre și au temeritatea de a vedea frumosul dincolo de știrile monotone și "chiar deprimante". Ca să fie impecabil portretul unei tinere speranțe(Alina, așa am reținut) a făcut o breșă în monologul fenomenului auctorial minune, un scriitor de maximă notorietate , expert în scrituri macabre cu nimfe narcomane. Domnia sa, purtător de premii mari, poate cel mai mare scriitor în viață, a susținut-o pe Alina pentru talentul și ingenuitatea sa, și a prevestit cum iată se arată la orizontul recunoașterii o domnișoară deja demnă de scriitorul anului. Domnia sa se dă la o parte și lasă loc noii generații care transcede izolării de pluș, în arta logosului fermecător. S-a auzit un "oh , ce surpriză, Maestre, mi-ați îndeplinit un vis, visul de a vă cunoaște în direct". "Alina, după ce trece "Izolarea", ești invitata mea ". "Vai , Maestre, sper să fiu demnă de așteptările dumneavoastră și ale publicului, îndrăznesc să vă invit și eu la iminenta mea lansare de carte". Sceneta Nimfa adormită și Bestia feroce s-a oprit . La radio se dau acum melodii cu dedicație.

M-am întors la vânătoarea de statistici , doar, doar, deslușesc noima virusului cu țepușă, zburător prin timp și spațiu.

Ei, iată că nu mai am semnal de internet, este strict adevărat că n-am plătit abonamentul. Recunosc că n-am uitat, n-am plătit și gata, ce atâtea explicații. Mai am încă puțină pâlpâire de la baterie.

M-ați ucis offl-ine .

Rămâneți bine, sănătoși.

Anca SÎRGHIE

Radu Dobre Basarab
un rafinat om de teatru

Pe Radu Dobre mi-l amintesc din anii școlii, căci eram amândoi elevii Liceului „Gh. Lazăr" din Sibiu. Era un băiat cu chip interesant, care, din felul cum conversa colegial, îmi lăsa nu doar bănuiala, ci convingerea că are o lectură temeinică. Îi plăcea muzica bună, fapt important pentru mine care studiam pianul, acompaniind corul liceului nostru.

Radu se născuse la Slatina în 22 august 1941, ca fiu al unui colonel de cavalerie, iar mama lui, Lucia Dobre, era profesoară de chimie, o ființă blândă și bună. Părinții au avut o iubire admirabilă, ei locuind pe Str. Tribunei, chiar în centrul Sibiului, vecini cu actrița Gigi Răchită, o ființă excepțională ca talent scenic și ca prietenă. Sora acestei vecine, Olimpia Arghir, a strălucit pe scena Teatrului Național din Cluj, unde eu am admirat-o ca Doamnă distinsă, rafinată, de mare demnitate scenică, până la finele carierei sale actoricești. O găsiți și azi cu o poză frumoasă afișată în holul Teatrului. Să nu uităm că fiica actriței a făcut regie de teatru și la TV. Așadar, o familie reputată cu oameni de teatru cu totul deosebiți. La Gigi Răchită veneau în vizită câțiva actori, între care Eugenia Barcan și Radu Stanca. Părinții intelectuali, care i-au asigurat lui Radu o educație aleasă și vecini care vorbeau adesea despre teatru, trăindu-l pe viu, și-au pus amprenta asupra băiatului care se ridica, dobândindu-și un solid bagaj de cultură și căutând un drum profesional pentru viitor.

Nu mă îndoiesc că regizorul Radu Stanca, așa cum se întâmpla în mod frecvent, l-a remarcat pe băiatul care creștea într-o familie de intelectuali, în care se cultiva dragostea de carte și de frumos. Extrapolez mărturisirea Danei Lăzărescu, fetița de 7 ani cu ochi frumoși, pe care văzând-o la Rm. Vâlcea regizorul sibian Radu Stanca, aflat în turneu, a întrebat-o dacă nu dorește să devină actriță. Este întrebarea care a marcat-o și ea s-a făcut actriță. Sunt convinsă că acea întrebare a putut să ajungă și la urechile lui Radu Dobre, rămânând acolo latentă mult timp, până la momentul propice când ea a rodit.

Întorcându-ne la anii liceului, eu făceam parte din prima promoție mixtă, cu băieți și fete în aceeași clasă, așa că noi, fetițele clasei a VIII-a, ne uitam în pauze cu admirație la liceenii claselor superioare. Careul școlii ne aducea aproape, iar elevii indisciplinați se vedeau scoși în față, ceea ce-i rușina, fără îndoială. Ce însemna indisciplină în anii aceia ? Să fii găsit în oraș după ora 20, când regulamentul cerea să fii în casă. Să nu ai uniforma bleumarin, cordeluță și batic bleumarin sau chipiu la intrarea în liceu dimineața, când la poartă erai verificat și nu puteai ajunge în clasă, dacă nu aveai pe haină numărul matricol. Cazurile grave erau fumatul în wc-ul liceului sau chiulitul de la ore ca să vizionezi un film. Pentru asemenea culpă se dădeau pedepse drastice, cu eliminare pe mai multe zile și scăderea notei la purtare. Băieții cu păr mare erau trimiși la tuns, fără iertare și fără excepție. Așadar, disciplina în liceu era drastică și respectul față de profesori asigurat. Când trecea profesoara de chimie Elena Cojmenco pe coridor cu ținuta ei sobră, de o modestie salutară, elevii pur și simplu se lipeau de pereți, privind-o cum pășește majestuoasă, abstractă, desprinsă de lume. Băieții se simțeau vrăjiți de frumusețea unor profesoare, așa ca Dorina Duzinchievici, o ființă dulce și caldă. Profesoara de biologie Elena Cilievici, totdeauna elegantă și distinsă, a rămas în amintirea unei clase printr-o întâmplare deochiată. Elevul scos la răspuns, dacă rețin bine, la istorie, a motivat că nu a putut învăța pentru că toată noaptea „a lucrat la păsărica tovarășei profesoare Cilievici". Încremenire generală! De fapt, elevul împăiase o pasăre pentru laboratorul de biologie al liceului. Povestea acelei replici a elevului nepregătit a colindat tot liceul, neuitată peste timp. Profesoara Maria Fanache preda literatura română într-un

stil tensionat, făcând un veritabil exercițiu al minții elevilor, opriți să ia notițe, în timp ce colega ei de catedră, Elena Cosma, instala o stare de sărbătoare, dăruind elevilor toată căldura sufletului ei. Profesorul de matematică Vasile Vasu realiza performanțe cu elevii lui. Personalități diferite, tehnici didactice variate, ce marcau elevii care își plămădeau propria formare intelectuală și morală. Olimpiade și concursuri sportive sau artistice erau momentele de vârf ale activității didactice și Liceul „Gh. Lazăr" era mereu fruntaș. Așa s-a pus cărămida de bază a formației lui Radu Dobre la Sibiu, în atmosfera tonică, stimulativă a celui mai prestigios liceu din oraș.

După anii când a încercat alte traiectorii profesionale, el înscriindu-se la Politehnică în București, gândul dintâi a biruit și Radu a intrat în 1965 la IATC „Ion Luca Caragiale" din București. Primul spectacol de poezie la Casa studenților din capitală i-a dat șansa să citească poezii de Radu Stanca, creații încă nepublicate, preluate de la verișoara scriitorului, profesoara de actorie Zoe Anghel Stanca. Zoe și Radu contau drept GENIALII familiei Stanca. Tânărul Dobre s-a apropiat cu încetul și a descoperit frumusețea versurilor baladistului Stanca. După alte cercetări documentare, a realizat cât de important a fost aportul regizorului la înflorirea vieții teatrale la Sibiu. Sub titlul *Contribuții sibiene la dezvoltarea artei teatrale românești*, formularea lui este superlativă: „Puține orașe din țară au avut șansa de a găzdui un om de valoarea, sensibilitatea, cultura, puterea de muncă și universalitatea lui Radu Stanca. Actor, regizor, poet, teoretician, dramaturg și pedagog, manifestându-se plenar în toate aceste domenii, Radu Stanca a fost cel care a fixat și la înalt nivel locul teatrului sibian în storia teatrului românesc. Roadele muncii sale se nanifestă până în ziua de azi, prin actorii pe care .-a format, prin dragostea de muncă pe care el a insuflat-o, prin piesele care se joacă pe toate scenele țării, prin contribuțiile teoretice pe care le-a adus și ale căror principii rămân actuale și în continuare."[1] Într-un mod mai voalat sau mai vizibil, Radu Stanca i-a fost tânărului Dobre un model și o stea călăuzitoare.

Radu Dobre a studiat, așadar, între 1965 și 1969 la IATC „I.L. Caragiale", în clasa lui Ion Finteșteanu, cu asistenți ca: Gh. Popovici Poenaru, Eva Pătrășcanu, Sanda Manu, Irina Petrescu, făcând la început dramatizări, cum au fost *Diplomație*, *High life*, apoi scene din spectacole și în anii III și IV spectacole întregi. El s-a remarcat în *Mulț zgomot pentru nimic* în rolul Benedetto și în *Vicleniile lui Scapin.* În *Bărbierul din Sevilla* l-a întruchipat pe Basilio, jucând împreună cu Petrică Lupu și Cornel Constantiniu. Cu spectacolul *Cui i-e frică de Virginia Wolf*, unde a avut rolul principal, George, alături de actrița Domnița Mărculescu Constantiniu, a dat examenul de absolvire, acest spectacol de producție jucându-se la Teatrul Casandra din capitală.

În 1966 s-a căsătorit cu colega lui, Geraldina Perșoiu, și după absolvire amândoi au fost ceruți de Dan Nasta de la Teatrul de Stat din Sibiu, unde au ajuns prin repartiție guvernamentală. Actrița Eugenia Barcan își amintește momentul când i-a fost prezentată Geraldina, care fină, delicată, ca o balerină, i s-a părut un desen foarte frumos al unui grafician, nu o ființă reală. De aceea, i-a spus: „Parcă ești o statuetă de Tanagra."

Primul spectacol la Sibiu a fost *Al patrulea anotimp* de H. Lovinescu în regia lui Dan Nasta, unde Geraldina era Iulia, iar Radu juca pe Andrei, alături de Papaiani, tocmai căsătorit cu o sibiancă. Era un început cu totul promițător. A urmat *Moartea unui golan,* de Virgil Stoenescu, în regia lui Andrei Zaharia, unde Radu interpreta pe Fony, alături de Geraldina. Radu Dobre Basarab, cum era numele lui de scenă, joacă alături de Geraldina în spectacolul *Cu ochii legați* de G. Feydeau, în regia artistului emerit Dan Nasta.

În 1970-1971, Radu face stagiul militar la Lipova, dar este transferat la Ansamblul Armatei, cu programe de estradă la Casa Armatei din Cluj. În sezonul estival era angajată și Geraldina Basarab, ei mergând astfel împreună la Mare. Bineînțeles că și la Sibiu soții Basarab joacă în *Răzbunarea sufleurului* de V.I. Popa, în regia lui Hans Schuschnig. Îl reîntâlnim în *Nud cu vioară* de Nöel Coward, în *Camera de alături* de Paul Everac, în regia lui Dan Alecsandrescu, și în *Nunta lui Figaro* de Beaumarchais, spectacol regizat de Petru Mihai. Evoluția actorului era constantă și atmosfera în Teatrul de Stat de la Sibiu, minunată. Mare iubitor al artelor, Radu era apreciat de colegi și pentru pasiunea de jazzman, căci el face o instalație cu care săptămânal oferea actorilor un program de jazz american autentic.

În stagiunea 1971-1972, soții Basarab joacă în *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu și în *Procesul Horia* de Al. Voitin. Radu este distribuit în *Omul care aduce ploaie* de Richard Nash,spectacol regizat de Petru Mihail, având ca scenograf pe artistul emerit Liviu Ciulei. Fără să fie un cuplu de legendă, așa cum fuseseră în deceniul 1951-1961 Radu și Doti Stanca, cei doi actori îți trăiau gloria pe care și-o dobândeau cu fiecare nou rol jucat.

[1] Radu Basarab, *Contribuții sibiene la dezvoltarea artei teatrale românești*, în Anca Sîrghie, *Radu Stanca. Evocări și interpretări în evantai*, Editura TechnoMedia, Sibiu, 2016, p. 46.

În stagiunea următoare, soţii Basarab sunt distribuiţi în spectacolul *Dom Juan* de Molière în regia lui Mihai Dimiu şi în *Tragedia Fecioarei* de Francis Beaumont şi John Fletcher. Teatrul de Stat din Sibiu începe o colaborare cu un teatru de la Cotbus din R.D.G. şi altul din Polonia, astfel că Radu Basarab este distribuit în *Răposatu*l de Branislav Nuşici, cu regia şi decorurile Liubişei Georgievski.

Noi, spectatorii sibieni, am trăit emoţia unui reviriment regizoral, care a scos spectacolul de teatru din inerţie atunci când a apărut regizorul Iulian Vişa, un om de teatru foarte ingenios. Din 1972 începe o rodnică colaborare cu regizorul Iulian Vişa, Radu făcând şi muzica la spectacole. Cu un asemenea spectacol, *Steaua fără nume,* ei pleacă în Polonia. Cu *Vicleniile lui Scapin* se face un turneu la Teatrul din Piatra Neamţ. Realitatea este că Radu Basarab a jucat în cele mai multe spectacole ale lui Vişa.

În stagiunea 1973-1974, soţii Basarab joacă în *Revizorul* de N.V. Gogol, spectacol regizat de Hanns Schuschnig şi în *Munţii* de Maria Bratei, în regia artistei emerite Marietei Sadova, ceea ce dovedeşte că Sibiul nu este ocolit de numele unor mari oameni de teatru ai ţării. Aşa cum era de aşteptat, în stagiunea 1975-1976, Radu a repurtat un frumos succes cu rolul jucat în *Căsătorie prin concurs* de Carlo Goldoni, în regia Nicoletei Toia. Soţii Basarab joacă în *Menajera* de Al. Sever, în *Vlaicu Vodă* de Al Davila, şi în *Tineri căsătoriţi caută cameră* de Mihai Roscin, toate trei în regia lui Iulian Vişa. Cu *Tineri căsătoriţi caută cameră* ei pleacă în Polonia.

Stagiunea 1976-1977 începe cu *Aceste anotimpuri şi cărări*, creaţie a sibianului Eugen Onu, regizată de Dan Alecsandrescu. În prezenţa autorului,,îmi amintesc ca azi că am realizat ca moderator, la final de spectacol, o dezbatere cu publicul din sală. A fost un eveniment interesant, menit să înlesnească înţelegerea spectatorilor tineri, liceeni în mod deosebit. Iulian Vişa a pus în scenă *Sângele* de H. Lovinescu având pe amândoi soţii Basarab în distribuţie. Dar, mai interesant a fost spectacolul *Dealul cu fântână arteziană* de Yannis Ritsos, în regia lui Yannis Veakis, unde a jucat atât Radu Basarab, cât şi soţia lui. Stagiunea s-a încheiat cu *Peripeţiile bravului soldat Sveik* după Haşek, în regia lui Constantin Dinischiotu, unde, de asemenea, au fost distribuiţi amândoi soţii Basarab, ca dovadă că performanţele lor scenice erau deosebite şi publicul îi preţuia. Le-am consemnat în „Transilvania", nr. 12, 1977, p. 50, unde a fost remarcată Geraldina în rolul doamnei Kati, cu „intempestiva ei apariţie".

În stagiunea următoare, Teatrul de Stat din Sibiu pleacă într-un turneu în R.D.G. şi în Polonia cu *Sânziana şi Pepelea* de V. Alecsandri, în regia lui Sergiu Savin, protagonista fiind interpretată de Geraldina, iar Radu, distribuit în rolul lui Lăcustă. Am semnat o cronică de spectacol în revista „Transilvania", nr.10, 1977, p. 10, din care citez: „Sânziana este interpretată convingător şi nuanţat de Geraldina Basarab, iar Pepelea găseşte în mimica şi gesturile actorului Dan Turbatu expresia nimerită a isteţimii, umorului şi cutezanţei. Alături de ei, Zmeul e interpretat cu ponderare de actorul Ion Buleandră, iar Lăcustă, personaj pus în seama lui Radu Basarab şi Pirlea, întâlnind în Mircea Hândoreanu un actor cu largi disponibilităţi şi cu un nedesminţit apetit de joc, trăiesc în spectacol nu ca individualităţi distonante, ci compun un ansamblu omogen, menit să ilustreze o lume fabuloasă, purtând însă amprenta omenescului." Regizoarea Nicoleta Toia pune în scenă *Joc de pisici* de Örkeny István, unde amândoi soţii Basarab primesc roluri.

În 4 mai 1978, la librăria Luceafărul din Sibiu, se lansează cartea lui Ion Vartic *Poezie şi teatru* de Radu Stanca, cartea apărută recent la Editura Albatros din Bucureşti. După prezentarea mea, actorii Geraldina Basarab, Radu Dobre Basarab şi Sandu Bălan au recitat din creaţia poetică a baladistului. Am păstrat un afiş, ca amintire.

Aşa a fost mereu Radu Dobre Basarab, prezent cu recitări literare la manifestările organizate în oraş, îndeosebi în cele care implicau tineretul. Bineînţeles că atunci când s-a înfiinţat Asociaţia intitulată Radu Stanca, el nu putea să lipsească şi cred că îmi amintesc de câteva reuniuni la care am participat, mai ales că eram doctorandă şi pregăteam o teză cu tema *Un studiu monografic-Radu Stanca, viaţa şi opera.*

CENTRUL DE LIBRĂRII SIBIU

VĂ INVITĂ

să participaţi joi, 4 mai 1978, ora 18,30, la librăria Luceafărul la

prezentarea cărţii

RADU STANCA

POEZIE ŞI TEATRU

de ION VARTIC

apărută recent la editura Albatros

Prezintă:

ANCA SÎRGHIE

Recită:

GERALDINA BASARAB, RADU DOBRE BASARAB, ALEXANDRU BĂLAN

actori la Teatrul de stat Sibiu

Ne apropiem de un apogeu al evoluţiei lui Radu Dobre Basarab care, după ce a jucat în spectacolul cu care debuta stagiunea 1979-1980, anume *Neînţelegerea* de Albert Camus, în regia lui Dragoş Galgoţiu, primeşte rolul sultanului Mahomed al II-lea „Cuceritorul" în spectacolul *Răceala* de Marin Sorescu, purtând semnătura regizorală a lui Iulian Vişa. Conceput ca un spectacol epopeic, cu cele 3 planuri, realizarea sibiană ia premiu de interpretare la Festivalul de la Craiova, pentru rolul lui Mahomed. Spectacolul sibian a fost socotit mai reuşit decât cel de la Teatrul Bulandra, unde Mahomed era interpretat de Virgil Ogăşanu. Sub titlul *„Răceala"- un spectacol teatral eveniment,* am comentat această realizare în „Tribuna Sibiului" din 26 decembrie 1979, p. 2. Izbânda actoricească cu totul excepţională este astfel comentată: „Radu Basarab făureşte personajul sultanului cu agilităţi gestice şi molcomiri orientale, dar şi cu momente de pătrunzătoare clarviziune*, într-un rol-mănuşă, pe drept aşteptat.*"(s.n.)

Tocmai lucrase în stagiunea 1978-1979 cu regizorul Gheorghe Teodorescu la piesa *Clipa* de Virgil Stoenescu, şi cu Avram Besoiu la *Sosesc diseară* de Tudor Muşatescu. Cu experienţa actoricească dobândită, Radu ia decizia să facă şi muncă de regizor, care îi completa palmaresul de om al scenei. El regizează în noua stagiune 1980-1981 un spectacol de poezie pe versurile lui Radu Selejan intitulat *Statornicie,* dar prima izbândă ca regizor o va obţine cu *Capcană pentru un om singur* de Robert Thomas şi continuă cu realizarea regizorală a spectacolului *Rujul meu nu lasă urme (Week-end de adio)* de Sauvajon, cu care se vor realiza cele mai numeroase reprezentaţii. O altă reuşită pe aceeaşi linie este *Ziua cea nebună* de Turrini din stagiunea 1986-1987.

În conştiinţa sibienilor, definitorie a rămas prestaţia sa de actor., unul care se adresa celor tineri prin recitări susţinute şi în Cenaclul „Radu Stanca". Actorul străluceşte în *Oedip salvat,* piesa lui Radu Stanca fiind valorificată într-o viziune modernă de *I*ulian Vişa, în stagiunea 1980-1981, ca un an mai târziu tot Vişa să monteze *Camino Real* de Tennessee Williams, Radu jucând unul dintre rolurile principale, cel al lui Don Quijotte. Radu joacă în *Dirijorul* de D.R. Popescu, în stagiunea 1981-1982, iar un an mai târziu în *Fizicienii* de Fr. Dürrenmatt, în regia Ludmilei Szekely-Anton.

Se ştie că, după spectacolul *Violetele de Parma* de Shehadé din 1983, Iulian Vişa pleacă în Danemarca, unde la un moment dat a avut chiar propriul lui teatru. Sosit cu idei novatoare din Franţa, regizorul Mihai Constantin Ranin se remarcă prin spectacolele montate la Sibiu, dar nu se va ridica la nivelul lui Iulian Vişa, după cum apreciază publicul.

Trecând printr-o dramă familială, produsă de divorţul pe care l-a cerut, Radu Basarab va mai face un rol bun în *Puricele în ureche (Gelozia, bat-o vina*) de G. Feydeau, ca apoi să plece şi el la Târgu Mureş. Acolo va găsi un mediu propice continuării proiectelor sale, dedicându-se nu numai jocului actoricesc şi regiei, ci şi profesoratului la Universitatea de Artă Teatrală din noua sa reşedinţă. Acolo ne-am reîntâlnit, activând într-o atmosferă de bună colegiaritate timp de peste 10 ani.

Decesul în 2009 al actorului Radu Basarab a stârnit regretul colegilor şi publicului, iubitor de teatru, în egală măsură. În 13 martie 2023 o iniţiativă a conducerii Universităţii de Arte din Târgu Mureş ne-a readus împreună în Foaierul Teatrului Studio, ca să participăm la evocarea intitulată *In memoriam... Radu Dobre Basarab*. Conf.univ.dr. Maria Magdalena Janosi a sistematizat exemplar toate materialele primite şi a organizat expoziţia comemorativă.

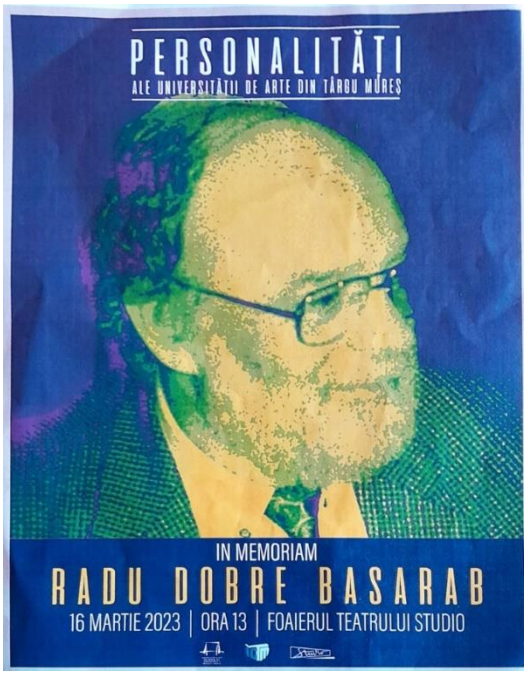

Rectorul, prof.univ.dr. habil. Sorin Crişan, şi Decanul, prof.univ.dr. Oana Veronica Leahu, colegi actori şi foşti studenţi au împletit amintiri, din care s-au recompus momente din activitatea şi din creaţiile scenice ale celui evocat. Pe ecran l-am revăzut în rolurile care i-au dat celebritatea. L-am simţit revenind printre noi, mereu ingenios si special în idei, constructiv şi generos cu cei apropiaţi. În cele două ore ale frumosului eveniment comemorativ, am fost convinsă că Radu Dobre Basarab va rămâne printre noi şi că el merită să fie un model pentru oamenii de scenă ai viitorului.

Marin SCARLAT

Ușa din cer

Ion C. Pena (n. 25 august 1911, comuna Belitori, azi Troianul, judeţul Teleorman – d. 29 iulie 1944, Alba Iulia) a fost un publicist, poet, epigramist şi prozator român. S-a născut într-o familie de ţărani agricultori, fiind primul din cei şapte copii ai familiei Chiriţă (Firică) Pena (1888- 1963 şi Polibiada - Alexandra (Lisandra) Pena (1888 - 1971). Rădăcinile familiei scriitorului pe linie paternă se trag de pe lângă Corabia, ce ţinea atunci de vechiul judeţ Romanaţi. Mort pe front, in Spitalul Militar, perceptorul - scriitor este înmormântat în Cimitirul Eroilor din Alba Iulia. A fost al cincelea copil îngropat de părinţi în timpul vieţii. Făcuseră poteci de la casă la biserică şi cimitir pentru înmormantări şi parastase. Era un antibolşevic convins şi asta l-a costat scump, chiar şi după moarte. Dublu cenzurat, scos de comunişti din istoria literaturii. Ion C Pena a scris şi s-a impus intr-o perioadă tulbure a istoriei noastre 1935 - 1944, urmată de epoca devastatoare a regimului comunist, care a dus la scoaterea sa in afara circuitului public prin includerea de către ciracii cenzurii in "fondul special interzişi - (S)", intre 1945 şi 1989. Viaţa lui s-a desfăşurat sub zodia tragicului, ca să nu spun a blestemului. Ca prim născut, a avut parte de un destin frânt la doar 33 de ani.

Ion Pena - perceptorul scriitor

n. 25 august 1911, Troianul, Teleorman - d. 29 iulie 1944, Cimitirul Eroilor din Alba Iulia

între 1936 - 1940 a locuit în Sicheviţa - Caraş, apoi în Domneşti - Muşcel între 1941 - 1944

- Între 1936-1941, în baza repartiţiei de finanţist (perceptor), Pena merge la post în Banat în localitatea Sicheviţa din judeţul interbelic Caraş, care avea reşedinţa la Oraviţa. Aici îndeplineşte functia de perceptor de agenţie delegat. Comuna Sicheviţa, aşezată la limită de judeţ şi la margine de ţară, se întindea pe o suprafaţă considerabilă, având în componenţa ei 31 de cătune, cele mai îndepărtate fiind la 15-18 km distanţă de perceptie. Din cauza lipsei mijloacelor de transport, Ion Pena era nevoit să străbată zilnic, mergând pe jos, distanţe apreciabile. Cu toate acestea, nu se limitează numai la munca profesională, cea de funcţionar al statului. Desfăşoară în paralel şi o intensă activitate în plan cultural. Astfel, înfiinţează Căminul cultural – „Lumina", cu sediul în incinta Primăriei, în cadrul căruia susţine numeroase conferinţe pe teme literare, economice, sociale şi financiare, pentru lămurirea sătenilor despre importanţa impozitelor. Donează căminului cultural un aparat de radio pentru audiţii publice şi bibliotecii din localitate cărţi în valoare de câteva mii de lei, iar împreună cu sătenii procură un aparat de proiectie. Ion Pena a fost scriitor cu normă redusă, citea şi scria printre picături noaptea sau ziua, in timpul popasurilor făcute pe drumurile către sichevicenii din cătune.

- Pena, în una din epigramele sale, îl ia peste picior pe A.C. Cuza, mentorul şi principalul susţinător al lui Corneliu Zelea Codreanu: Lui A. C. Cuza// Din tinereţe n'a mai dat/O epigramă – şi-i păcat!/ Misterul? Muza i-a fugit/ Ca nu cumva pîn' la sfîrşit,/ Uzînd de abila-i suveică / S-o scoată şi pe ea evreică.//

- În „Universul Literar" din 13 august 1938, la „Poşta redacţiei", găsim părerea redactorului Radu Sterescu în privinţa poeziilor pe care Ion Pena le trimisese publicaţiei bucureştene: *„Coşul redacţiei nu poate înghiţi poezii ca ale dumitale. Am impresia că mă aflu în faţa unui talent proaspăt şi viguros. Aş dori confirmată această impresie şi deaceea te rog să mai trimiţi".* Bulversat de existenţa sa tragică, întrucât îi muriseră patru fraţi, Pena avea să revină la publicaţie, cu un un set de poezii, abia în 1942.

- Apoi, la Domneşti - Muscel, actualmente in Argeş, Pena lucrează ca agent administrativ. Aici infiinţează, מn 1941, "Biblioteca modernă" prin

care caută să satisfacă cerințele de lectură ale localnicilor, in special intelectualii comunei, precum și tineretul școlar. El este sprijinit de tineretul grupat in jurul normaliștilor Luca Ionescu și N. Ionescu. In Domnești se imprietenește cu Gheorghe Șuța, care-l și găzduiește pană la plecarea pe front. Acesta era președintele Partidului Național Țărănesc, mare industriaș și comerciant, unchiul Elisabetei Rizea din Nucșoara, Argeș, participantă activă la Rezistența anticomunistă din Munții Făgăraș, "Haiducii Muscelului". In fapt, Gheorghe Șuța era fratele avocatului Nicolae Șuța, șeful de cabinet al președintelui PNȚ, Ion Mihalache și deputat de Muscel in Camera Deputaților. A fost susținător al Partidului Național Țărănesc, de aici și prietenia lui cu Gheorghe Șuța, președintele PNȚ din Domnești. Orientările amintite aici i-au adus – decedat fiind pe 29 iulie 1944 - in perioada 1945-1989 - represaliile sistemului care l-a inscris in „Fondul special – interzisi (S)".

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR: SOC. AN. „UNIVERSUL" BUCUREȘTI, BRĂDIȚANU 15 DIRECTOR ȘI AD-TOR „ALEGAT, ȘTEFAN POPESCU

ABONAMENTE: Lei 220 pe 1 an, 120 pe 6 luni

APARE SĂPTĂMÂNAL PREȚUL 5 LEI

ANUL XLVII • No. 46

7 marte 1942

Scrisoare din oraș

Comuna mea, cu lest pierdut în ceață,
Cu liniști mari și case de argilă,
Prin visul meu, prin alba dimineață
Te năzărea îndepărtată și amilă.
Eu am plecat în lanuri de migdale
Din anii mici cu nasturi și mărțiș,
Tu ai rămas pe coastele agale
Cu grâu și flori și râurii auriș.
Poate-i mai bine, dreaptă în natură,
Și stai ași de dor amaptesmă,
Arar să-mi joci în orele de zgură
Pe canapeaua gândului mireasmă.
Prin jurul meu e colb amar și trudă,
In craiet năium înger mu coboară,
Cu bezi în păr nu uită o paparudă
Și chiar regina vinului e chioară.
Căsoile mari, cu ghiștece bătute,
Sudalme sure bucură peisajul,
Pomele sunt frânte, lâbărțate,
Pe vârfuri e motor cabotinajul.
Și nimeni nu visează o minune.
Un bolobor de logică e oraș,
Pe-aci e mont și timpul în tăcuie
Și luna nu-și iuți vântură mălăiș,
Ci tu ești doar un gumn de sărăcie
Dar ea te zimă, comandă de pe zare,
Luceafăr înălțat în veșnicie
Cu Dumnezeu în frunte și altare.

Metamorfoze

Acest drumeag de leopoi inelelți
Imi rupe carnea goală și trufașă
Pe urmele a mii de oneții
Și cu sunc durerea mă înfașă.

Nestăvilit'nlate mă îndemn
Urcat pe uriașe crepuscule,
E lumea ca o amiteră de fâmn
Și fluer în sărăcile-i pătule.

Hei, auficie deoparcea bobar
Oprește la o marginc de vară
Și soarele luindu-i fâlmar
Să treeem peste marghie, afară.

Voi ochi dracoiu, fără concerug,
Acest pământ aldama cu-o sferă
Și voi scăpa pe mersul lui olog
De brută prăbușită în holeră.

Nu-i voi mai cere zăcium dumbest,
Nicio tăngine doldera do vară,
Ci ferecai în fosme și pâcnt
Il voi lăsa să urle și să ară.

Târâu în vacuum, poate, răzleț
Voi reveni pe urme vechi, halucinat.
Cu altă zestre iar de petlicl
Și fi-voi jăgmr sau împănat.

ION PENA

CANTECE NOUI

Un poet: ION PENA

Ultima poștă nu ne-a adus pe masă decât un singur plic. De unde ne obișnuiserăm cu o cantitate mai respectabilă, iată că ne-a fost dat să stăm de vorbă în acea zi doar cu o masivă. Plicul, un plic „oficial", de culoare galbenă purta pe el pecetea cenzurii din Câmpulung-Mușcel, iar timbrul era innegrit cu o ștampilă, pe care am citit doar atât: Domnești-Mușcel. Câteva rândurî, semnate Ion Pena, întovărășeau un teanc de poezii, pe care le-am pus deoparte, spre a le cerceta. Autorul lor mărturisea pe scurt că „încercă, așa zicând, o ieșire la lumina rampei" și apoi îșî exprima „îndoiala" dacă poezile vor fi vrednice să apară în revistă. Iată-le poezie citită, a fost însă și întâia revelație. Scrisoarea, stăt de modestă și de lineară, ne rezerva surpriza unui poet plin de un talent robust, original și format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalți. Poezia se chema „Scrisoare din oraș", și nota adâncă frământare ce o conține, nu ne îndoim că va fi remarcată de toți cei ce urmăresc aceste preocupări.

Celelalte poezii, toate, una mai întreagă decât cealaltă. „Iată un poet!" am exclamat către camarazii mei după ce isprăvisem lectura lor. Și nu mă înșelasem deloc: Ion Pena, acest nou poet, i-a cucerit și pe ei, prin simpla lectură, fără reverențe și fără salamalecuri. Aceasta este pecetea talentului. Deocamdată (spațiul nu ne iartă) alăturăm doar două poezii, care vor afirma prezența hotărîtă a unui condei de care suntem siguri că le va mai verbi. Celelalte bucăți pe care le dejizem, vor apare treptat, spre a-i prezenta singure și în întregime pe poetul Ion Pena.

Așadar, din Domnești-Mușcel a desăvârșit un nou cântăreț N. se pare că odată [illegible] Intâlnit somnătura, pierdu[illegible] pe pogonul unei foi de târg provincial. Astăzi însă Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul innoită, așezându-se, dintr'odată, pe primul plan al poeziri tinere. Nu știm cine este, ce face și cum gândește, dar pentru moment recolta lirică pe care ne-a trimis-o, ne spune tot ceeace voiam să știm. Suntem bucuroși că am putut semnala această nouă apariție, cu toatecă suntem siguri că și fără modestul nostru strigăt de bucurie, acest poet ar fi ajuns la lumina ceea adevărată, adică acolo unde merită. Orieum, versurile lui trebuesc citite cu luare aminte: în mezul lor se sbate un poet de rasă, care semnează simplu și desluș it: Ion Pena.

De azi încolo dânsul nu are decât rostul să scrie și să se cultive. Ca om și poet. Îndrăznim să-i spunem acest lucru, tocmai fiindcă am pus atâta nădejde în el și fiindcă avem convingerea că marile îngăduințe trebuesc ținute și respectate întocmai.

Ion Pena, să te ții de cuvânt!

ST. B.

N. B. — Manuscrisele se trimit la redacție, menționându-se pe plic: pentru Ștefan Baciu. Și cuvânțele de răspuns Niu Voie, Dinu Hoe, George Cot, G. I. Ion Ion: Nu, Yzevoled T., Al. S. Feb. V. C. Dell. I. Dorn. Fl. Gug. Alteis. Zenobia ?! ?!

ion pena universul literar 7 martie 1942

În 7 martie 1942, în **"Universul Literar"**, suplimentul celui mai popular și influent ziar din perioada interbelică, "Ziarul Universul" cu 200.000 de exemplare pe tiraj, redactorul Ștefan Baciu (1918 - 1993) îl numea pe Pena - "Un poet plin, de un talent robust, original și format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalți", „astăzi Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul înnoită, așezându-se dintr'odată pe primul plan al poeziei tinere ... versurile lui trebuiesc citite cu toată atenția. În miezul lor se sbate un poet de rasă care semnează simplu și desluș it: Ion Pena. Celelalte poezii, toate, una mai întreagă decât cealaltă. „Iată un poet!", am exclamat către camarazii mei după ce isprăvisem lectura lor. Și nu mă înșelasem deloc: Ion Pena, acest nou poet, i-a cucerit și pe ei, prin simpla lectură, fără reverențe și fără salamalecuri. Aceasta este pecetea talentului."

- Este inclus în „Mica antologie epigramatică" a revistei „Păcală", care cuprindea 50 de epigramiști, alături de nume ilustre ale epigramei și nu numai, precum: Ion Luca Caragiale, Anton Pann, Al. O. Teodoreanu (Păstorel), Cincinat Pavelescu, ș.a.

- Prozatorul Constantin Stan (1951 - 2011), care era directorul secției de proză a Uniunii Scriitorilor, în "**Ziarul de Duminică**", din 28 septembrie 2001, în articolul său "Un caz ciudat", vorbește despre faptul că Pena, prin povestirea sa, Moneda Fantazienilor, 1937 – 1938, îl devansează pe George Orwell, autorul faimoaselor romane: Ferma Animalelor (1945) si O mie nouă sute optzeci și patru (1949).

- Profesorul, ziaristul și prozatorul Victor Marin Basarab afirma în 2001: „Moneda fantazienilor" ar trebui pusă în circulație și așezată într-o exactă comparație cu proza urmuziană, într-o corectă înțelegere a vizionarismului sud-est european și, de ce nu, la baza teatrului absurdului ionescian. Acum, în 2023, citind și cumpănind, putem afirma că el a fost un vizionar.

- Stan V Cristea, membru al Uniunii Scriitorilor: Ion Pena. Un scriitor „fantazian" nedreptăîțit - studiu publicat în volumul „Secvențe de istorie literară - opera omnia - publicistică și eseu contemporan". Cristea consemnează în Revista **Caligraf** din iulie 2005: „Surprinzător, prin 1943 – 1944, Ion C Pena pare că evolua spre un nou fel de poezie ... îi întrezărim – incredibil, cumva pe Nichita Stănescu și Marin Sorescu"

- Scriitorul Cornel Ungureanu, președintele Filialei Banat a USR, care l-a inclus pe Pena în „Geografia literară", cartea la care lucrează, sublinia că: *„Acțiunea de recuperare a domnului Marin Scarlat mi se pare deosebit de importantă fiindcă întregește, prin opera lui Ion C Pena, dimensiunile unei promoții literare fracturate de război, de timpul rău al metamorfozelor sociale. Armoniile scrisului lui Ion Pena dovedesc o sensibilitate care ar fi trebuit să numească transferul din lirica anilor treizeci la modernismul liniei Baciu – Tonegaru – Geo Dumitrescu – Ion Caraion. N-a fost să fie!"*

- Dumitru Augustin Doman, membru USR, în revista "Arges, spune că prin debutul său Ion C. Pena îl anunță pe Nicolae Labiș.

- In "România Literară", în numărul din octombrie 2001, "Cronicarul" depune mărturie că

"Ion C Pena este un poet adevărat, mişcându-se între Arghezi cel serios şi Arghezi cel ludic.

- O asemanare cu Labis o consemnează si dl Nae Antonescu in Revista **Poesis,** (anul XI, nr. 10-11-12, octombrie – decembrie 2000, Satu Mare), la rubrica „Poeţi uitaţi", realizată de scriitorul Nae Antonescu, acesta consideră că: *„Poezia lui Ion Pena s-a înscris de la început pe portativul unei diversităţi lirice, dar cei 33 de ani pământeni s-au opus desăvârşirii lui artistice ... Ion Pena poate fi înserat nenumăraţilor poeţi care s-au jertfit pe altarul poeziei româneşti dându-şi obştescul sfârşit înainte de vreme."*

ARGES

Dumitru Augustin Doman

Un scriitor redescoperit

Spectacolul literaturii

ION PENA

SCRIERI

- În articolul „Irod între coteţe şi cârlani ...", apărut în „**Adevărul Literar si Artistic**" (anul IX, nr. 546, 28 noiembrie 2000), la rubrica „Revista revistelor culturale", se menţionează că *„Ion Pena are un suflet de poet liric, el scrie despre sat, o poezie a „dezrădăcinării" unui Don Quijote, „biet pelerin cu inima bolnavă" pierdut in mediul citadin si burghez, fără „idealuri". „Burgul e rânced de păcate,/ Orbit de noapte şi de scame./ Gigantice clădiri durate/ Încep fiinţa să-i destrame.//.* „Durate" va face cariera lirică sub pana lui Nicole Labiş. Suflet „palid", sensibilitate „rănită" – pudicul şi delicatul poet, stins în pragul veritabilei realizări, e capabil de prospeţimi aurorale de trecut în contul acelei naivităţi „neconştiute" din „dimineaţa poeţilor". Mai avem însă „organ" pentru a percepe „fiorul" real, ca invizibilul tremurat al unei ape, din asemenea versuri: *„În urmă tresăriau şi mai adânci/ Pâraele cu apă şi cu har,/ Credeam în ele, Doamne, că tu plângi/ Şi eu eram pe margine pândar.// Cu visul mă culcam şi mă sculam,/ Irod între coteţe şi cârlani,/ În gene bucuria o ştiam .../ Aveam atuncia 12 ani.//".* Culese cu „penseta", aceste strofe, cu câteva versuri memorabile, fac un poet adevărat, care n-a fost să fie...

- „Despre Ion Pena, la 90 de ani de la naştere", articol apărut în revista „Drum", 17 – 23 august 2001. Publicistul şi istoricul literar Stan V Cristea, membru USR, sublinia: *„Citite cu răbdare, dincolo de graba acestui început de nou secol, multe din poeziile lui Ion Pena ne dezvăluie un poet adevărat şi sensibil, care a putut să meşteşugească destule versuri memorabile. Dacă n-a fost să fie în vreme ce trăia poetul, un volum cu versurile sale ne-ar întări convingerea că poezia şi-a avut în Ion Pena un corifeu sincer, credincios şi demn".*

- În cărţile sale "Reviste literare interbelice", apărută în 2001, la Editura Dacia din Cluj-Napoca si "Scriitori si reviste literare din perioada interbelică", apărută în 2001 la Editura Revistei Convorbiri literare din Iaşi, scriitorul Nae Antonescu îl menţionează pe Ion Pena la secţiunile dedicate revistelor„**Prepoem**" şi **„Universul Literar**" în care acesta publicase: *„Ion Pena, entuziast cultivat mai tarziu de Ştefan Baciu", „talent robust, original, o figură aparte".*

- În mai 2003, în Revista "Caligraf", în articolul "Pleiada de la Drum. Cateva "voci" distincte", profesorul şi poetul Dumitru Vasile Delceanu punctează: "Condeiul încins al lui Ion Pena nu a avut vreme destulă să-şi verse dogoarea pe zăpada hârtiei.", „În lirica lui Ion Pena curge o mare nelinişte, se zbate o aripă încercată de vânturi potrivnice şi sălăşluieşte o tristeţe strigată cu glas de revoltă" ... şi mai departe: „ ...Ion Pena s-ar fi putut împlini frumos dacă destinul nu i-ar fi fost potrivnic". Tot de aici aflăm că "Pena, după terminarea liceului, s-a înscris la Academia Comerciala, ca student în particular". Acest fapt poate limpezi într-un fel înscrisul de pe crucea lui din Cimitirul Eroilor din Alba Iulia: Serg. T.R. – Ion Pena, RGT. ROS.

– În volumule sale „Fotografii la periscop", publicat în 2013, la Editura "Aius PrintEd" din Craiova, şi „Secvenţe de istorie literară – opera omnia – publicistică şi eseu contemporan", publicat în 2014, la Editura "Tipo Moldova" din Iaşi, care cuprind studii şi articole despre Radu Grămăticul, Grigore Gellianu, Şt. O. Iosif, Gala Galaction, Ion Pena, Constantin Noica, Marin Preda şi Mircea Scarlat, Stan V. Cristea subliniază: „Surprinzător, prin 1943 – 1944, Ion Pena pare că evolua spre un nou fel de poezie ... îi întrezărim, cumva, pe Nichita Stănescu şi Marin Sorescu."

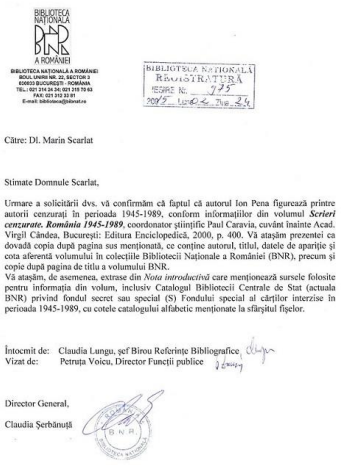
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
BOUL UNIRII NR. 22, SECTOR 3
030033 BUCUREȘTI - ROMÂNIA
TEL.: 021 316 24 24; 021 315 70 63
FAX: 021 312 22 01
E-mail: bibliotecan@bnr.ro

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
REGISTRATURA
IESIRE Nr. 725
2015 luna 4 ziua 24

Către: Dl. Marin Scarlat

Stimate Domnule Scarlat,

Urmare a solicitării dvs. vă confirmăm că faptul că autorul Ion Pena figurează printre autorii cenzurați în perioada 1945-1989, conform informațiilor din volumul *Scrieri cenzurate. România 1945-1989*, coordonator științific Paul Caravia, cuvânt înainte Acad. Virgil Cândea, București: Editura Enciclopedică, 2000, p. 400. Vă atașăm prezentei ca dovadă copia după pagina sus menționată, ce conține autorul, titlul, datele de apariție și cota aferentă volumului în colecțiile Bibliotecii Naționale a României (BNR), precum și copie după pagina de titlu a volumului BNR.
Vă atașăm, de asemenea, extrase din *Nota introductivă* care menționează sursele folosite pentru informația din volum, inclusiv Catalogul Bibliotecii Centrale de Stat (actuala BNR) privind fondul secret sau special (S) Fondului special al cărților interzise în perioada 1945-1989, cu cotele catalogului alfabetic menționate la sfârșitul fișelor.

Întocmit de: Claudia Lungu, șef Birou Referințe Bibliografice
Vizat de: Petruța Voicu, Director Funcții publice

Director General,
Claudia Șerbănuță

Biblioteca Națională a României

- În Revista „**România Literară**", în numărul nr. 40 din 2001, „Cronicarul" depune mărturie că *„Ion Pena este un poet adevărat, mişcându-se între Arghezi cel serios şi Arghezi cel ludic."*

- Scriitorul Adrian Munteanu, membru al USR, sublinia în februarie 2017: *"Pena are viziune şi energie asemeni lui Goga (în vremurile lui bune). O poezie care astăzi se poartă mai rar. Poate doar Grigore Vieru să se apropie şi uneori Adrian Păunescu"*

- În articolul său despre Ion Pena, Ştefan Dumitrescu, membru al USR, punctează: „Stau de mai bine de două săptămâni în faţa poeziilor unui poet de care până acum câteva luni nici nu auzisem. Stau în faţa unui poet, a unui om dăruit de Domnul cu harul poeziei, stau în faţa unui destin nemilos şi straniu de parcă m-aş afla în faţa unui cer care s-a transformat în zid, iar eu aş vrea să trec dincolo de zid. Poetul, necunoscut publicului şi criticilor, se cheamă Ion Pena, care ar fi putut să fie astăzi unul din marii poeţi români din familia lui Arghezi.", „Este un poet grav, cu sufletul trist, care percepe asperităţile realităţii cu toate simţurile. Imaginile sunt trase cu tuşă groasă, ai sentimentul ca la Arghezi, că percepi realitatea reflectată de cuvânt cu buricele degetelor. Linia versului este întreruptă, frântă şi întoarsă spectaculos, folosindu-se de metafore abrupte şi dense de conţinutul senzorial.", „Moneda fantazienilor este o utopie, scrisă aşa cum ne spune autorul în anii 1937, 1938, la Sicheviţa, în Banat. Recitind-o ne dăm seama că această povestire utopică este de fapt o prevestire, că scriitorul are cu fulguraţii şi înceţoşări darul profetic, darul de a vedea în viitor.", „Poezia lui Ion Pena ne aduce în contemporaneitate din lumea umbrelor un poet de un talent crud şi puternic. Volumul de faţă face dreptate unuia dintre cei mai talentaţi şi nenorocoşi poeţi din literatura română a secolului XX. Odată cu apariţia acestui volum foarte valoros literatura română este mai bogată cu încă un poet adevărat şi mare."

- În articolul „Ion Pena - un scriitor contemporan cu viitorul", apărut în Revista ***„Independenţa Română"*** - Independenţa prin cultură - în numărul din septembrie 2017, poetul şi publicistul George Stanca relevă că: „În opinia noastră, recuperarea lui Pena, dacă nu un mare, măcar un important scriitor român, ar fi preponderent în avantajul literaturii române", „poet fabulos, amintind, evocând mai toţi marii poeţi ai noştri, aşa cum sunt mai toţi granzii literaturii care se revendică, aşa considerăm noi, unul din altul într-o succesiune genetică de-a dreptul, excepţiile confirmând regula. În proză, însă, Pena ne lasa o capodoperă. Moneda fantazienilor. O distopie am putea spune ... de genul Utopiei lui Thomas Morus.", „Cred că a-l judeca pe Ion Pena după moda contemporană în poezie nu ar fi o cale prea fericită. Căci marea poezie întotdeauna a survolat epocile. Ar însemna ca dintr-un snobism strâmb să renunţam la mai tot patrimoniul poetic al lumii"

- În revista ***Contact international***, sub îngrijirea Acad. Liviu Pendefunda a apărut un amplu material despre *Moneda fantazienilor* de ion C. Pena.

- Nicolae Grigore Mărăşanu, scriitor, membru al USR, scoate în evidenţă că: „Ion Pena este un poet remarcabil: cult, vizionar, practicând un tragism de surdină, pe alocuri bacovian, şi dacă ar fi trăit ar fi împins poezia spre cote, pe care din păcate le-a atins mai târziu. Dar există un destin la care poeţii au acces şi pot lucra numai până la un punct. Mai departe au acces şi hotărăsc numai zeii. Sunt încrezător că zeii vor împlini într-un mod fericit destinul frânt al acestui poet. Harul lui Pena , poet înnăscut, renaşte, ca un fel de Phoenix, din propria-i tăcere. Trebuie doar să avem înţelepciunea de a-l asculta, citindu-l!"

- Sonetistul braşovean Adrian Munteanu: "Ion C Pena are viziune şi energie asemeni lui Goga(în vremurile lui bune), o poezie care astăzi se poartă mai rar. Poate doar Grigore Vieru să se apropie şi uneori Adrian Păunescu"

- Scriitorul Lucian Vasiliu: "Pe tânărul poet Ion C Pena îl situez la înălţimi valorice compatibile (păstrând proporţiile) ca registru, vocabular, teme, într-o companie prestigioasă, precum Arghezi, Bacovia, Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, ieşeanul Mircea Popovici sau Emil Botta (născut tot în anul 1911).

- *De-o preţuire aparte merită scrierea în proză a lui Ion C Pena, Moneda fantazienilor, care oferă o viziune surprinzător anticipativă a ceea ce va reprezenta la noi societatea „socialistă". Cu o amărăciune ascunsă sub o relaxare candid exaltată, autorul descrie fenomenele totalitarismului ce se va instaura după moartea sa, de la cinismul viclean al dictaturii şi eşafodajul economic inuman, la distrugerea proprietăţii private, deopotrivă la oraş şi la sat, la propaganda deşănţată şi ideologizarea obligatorie. E o operă de ţinută orwelliană, cu impresionante vaticinări, singulară, după cît se pare, în literele noastre. Negreşit, Ion Pena merită de acum încolo o susţinută atenţie recuperatoare.*

Gheorghe Grigurcu

Semnalele venite spun că a venit vremea ca Pena să fie scos la lumină pentru o nouă viaţă. Citindu-i scrierile, atâtea câte s-au mai găsit, va exista prin fiecare dintre noi, determinând poate şi lumea literară să-l ia în considerare pe viitor. Bine ai venit din lumea umbrelor Ion C Pena!

Ion C PENA

Alpinism

Pe piscuri goale, fără viaţă,
Unde nici vulturi nu s'avîntă
Eu mi-am tîrît povara sfîntă
A trupului flămînd de viaţă.

Cu patimă m-am strîns pe stîncă
Strîngînd spasmodic piatra tare ...
Şi-i drept că gura-mi, nu arare
Cerşea un sprijin de la stîncă.

Prăpăstii mi-au surîs sarcastic,
Guri de-abia înfiorătoare,
Dar prins de culme cu ardoare,
Am rîs şi eu – la fel – sarcastic ...

Publicată în „SO_4H_2", anul I, nr. 1, din 15 aprilie 1932

Noapte la Turnu Măgurele

Noaptea caldă ... noapte pasăre
nocturnă
Aripa de neguri grele şi-a lăsat-o
Pe oraş ca un „Adio del Passato"
Fredonat într-o lagună taciturnă.

Pietonii pe trotuare trec în grabă.
Liniştea se sparge'n uşi de cafenele.
Catedrala'nalţă turlele spre stele
În mirosul de grătar şi de tarabă.

Stingerea se sună lung la
regimente,
Cu ecouri prelungite. În grădină
Teatrul râde-n revelaţii
somnolente,
Pe când paznic al luminilor de lapte
- Sfinx pe soclul său de piatră
carpatină –
Stă eroul de la şaptezeci şi şapte ...

Publicată în „Graiul tineretului", anul II, nr. din 11 iulie 1933

Voiaj

Sbor alb, aruncat peste zare,
Trec albe legiuni de gânduri –
Nici-o stea, nici-o statuie de sare,
Înfipte-n trecut, în curânduri.

Alergam, aur, printre platanii suri,
Ceas deşteptător pentru fluture şi
cuc,
Iarba ne mângâie, plopii mahmuri
Şi Dumnezeu e bun ca un eunuc.

Privire departe, cer larg, deschis,
Ne jucăm cu focul, cu inima mea;
Somnul e mort, visul e deschis
Către viaţă, moarte, aer, catifea.

Plouă la sud, fulgeră norii,
Peste noi ţipă cocorii de spaimă –
Numai un puţ numără călătorii
Şi rugăciuni adânci singur îngaimă.

Publicată în „DRUM", anul II, nr. 4 – 5 din 1 ianuarie 1937

Poetul din urmă

Pe-aici poetul este rătăcit,
Prin hârburi de anafură şi besnă,
Heralzii în tăcere i-au murit
Şi plânsu-i-au durerile în glesnă.

De vreme îndelungă-i călător –
Cu pietrele şi roua din grădină,
Cu pulberea, cu norul tunător,
Cu toamna îmbrăcată în rugină.

A năzuit o ţară de poveşti –
Naiade în albastră legiune,
Luceferi în betele îngereşti
Şi verile cu umbră de cărbune.

Să fluture alaiele în zob,
Pe lanuri să se scuture belşugul,
Din cupe să hălădue - şi rob
Ca neaua să-i lucească meşteşugul.

O ţară de lumină şi de vis
Poetul peste ani a căutat-o;
I-e sufletul de negură, închis
Şi ţara pân'acuma n'a aflat-o.

Publicată în „DRUM", nr. 1 din 15 iunie 1938 şi în „PREPOEM" an II, seria II, nr.19 din iunie 1941

Fuga din cotidian

Prostii. Se'nvîrteşte pămîntul?
Nu e smeu pocit vântul?
Nu strănută noaptea, nu rîd blonzii
nori?
Ah, camarade, să rîzi şi să mori.

Ce'ndrugă lunganul acela?
Doar e tatăl domnişoarei Manuela
Îl ştiam normal şi om de lume!
De cînd face asemenea glume!

Iată basme călări pe cocostîrci
Demoni înjugaţi cu năpîrci
La carul osîndei – îngeri apoi
Măturînd paradisul doi cîte doi.

Şi cîte mai sunt. Cavaleri, cosînzene,
Miracole, greeri, petale, migrene,
Mere de aur, parcuri de aur
Crunt străjuite în jur de balaur.

Toate-s înaintea mea
În vis, în ochi, în jur, după perdea.
Ca o trenă lungă se ţin după mine,
Cum să te cred lunganule pe tine?

Logica ta o calc cu picioarele.
Eşti căpcăunul ce-mi strică odoarele,
Mîndrele odoare, cugetul bun.
Adio, adio, perfid căpcăun

Panoramă

Vraciule înfricoşat
surd, olog şi guşat
arată-mi comorile tale
înalte, pătrate, ovale.

De câteva zeci de ani
vinzi minuni pe gologani
dragoste, noroace, blesteme,
care modeste, care cu steme.

Poate ai aur, poate ai rubine,
căpestre, ogoare, albine
sandale ca Petre Schlemil
ori alt obiect mai util.

Dă-mi-le pe toate mie
pentru o imensă filotimie,
pentru ca să cumpăr cojoace
la toţi puii care ies din găoace.

Publicată în „DRUM", anul I, nr. 11 şi în „PREPOEM", ambele din mai 1940

Din Hawaii:

Pururi suflet românesc, înfășurat în ie

Între diasporenii români pe care i-am întâlnit virtual în cele deja 80 de reuniuni literare internaționale organizate în ultimii trei ani prin formula tehnică numită zoom, (Ca să vedeți la ce a fost bun și covidul acela, altfel nenorocit, care a înspăimântat lumea!) Simona Laiu m-a încântat cu tema studiului pe care l-a făcut asupra costumelor tradiționale românești purtate de reginele noastre. Unde se află ea, doctoranda îndrăgostită de tezaurul portului românesc? În Hawaii, SUA! Ascultând-o la Cenaclul "Mircea Eliade" don Colorado SUA, cum prezenta cu sensibilitate pătrunzătoare detalii din ținuta reginelor României, am fost îndemnată să cred că dorul de țara obârșiei ia forme dintre cele mai neașteptate. De aici, încercarea de a cunoaște esențial o asemenea conațională, care și-a propus să trăiască într-un spațiu exotic, dar să simtă românește, pe mai departe. Cu ce era să încep interviul pe care m-am bucurat să aflu că l-a acceptat Simona Laiu? Da, cu începutul...

-Anca Sîrghie: Care este cea mai îndepărtată în timp imagine din copilăria ta?

-Simona Laiu: Primele mele amintiri sunt strâns legate de gânduri închegate în jurul emoțiilor care au cristalizat experiențele de copil. Astfel am reușit să rup din vâltoarea nemiloasa a vremii prețioase frânturi de trăire. Aceste amintiri sunt precum boabele unui ciorchine de strugure: toate se leagă de lumina și înțelesurile casei bunicilor materni de la Albești, Botoșani. Casa albă cu acoperiș argintiu, ascunsă între grădinile încărcate de flori, cu pomi fructiferi de soiuri rare și fel de fel de animăluțe forma un univers complet pentru un copil între 2 și 3 ani. Văd ca printr-un văl de mătase pe bunica Elisabeta la masa din sufragerie scăldată de lumina soarelui, brodând ceva, în timp ce mă ruga să îi spun numerele de la 0 până la 100. Îmi amintesc starea de nerăbdare care mă cuprindea când, atentă la lătratul lui Haiduc, lățosul ciobănesc care mă chema să ne jucam în curte, pierdeam șirul monotonelor numere și mă încurcam pe la 70, motiv pentru care, precum un Sisif, în diminutiv, o luam de la capăt!

Apoi o văd pe străbunica Haritina cum stătea în podul casei, așezată pe un mic scăunel cu trei picioare și dezghioca porumb cu ajutorul unui mic obiect de fier pe care îl ținea între degetele-i iscusite. Învesmântată în negru, bătrâna era scăldată de razele care intrau în pod printre șindrilele acoperișului, precum un grup de sulițe solare, iar sutele de știuleți de porumb din juru-i scânteiau grav ca o comoară în aerul poleit de praf și aur. Haritina era orbită de o cataractă nemiloasă, însă îmi simțea prezenta și, chiar dacă nu îmi vorbea în acele momente, o vedeam atentă, cu corpul înclinat către mine care stăteam la gura podului pe scara pe vârfurile picioarelor și o priveam fascinată... După ce cobora din pod cu poala plină de boabe, mă lua de mână, mă ducea la cele două pietre discoidale de lângă cuptorul din curte și mă învăța să fac crupele, mâncarea găinușelor pofticioase și atotștiutoare care, cum o vedeau pe Haritina ieșind din pod, o întâmpinau cu alai împărătesc!

Tot la Albești în acea perioadă, așteptând să îl văd pe Moșu' Ene pe la gene, am întrezărit în exact momentul în care mă desprindeam de realitatea conștientă și mă

prăvăleam în somn, un grup de îngeri! Nu mai ştiu curat (fără adaosurile gândurilor de peste ani) cum arătau. Am reţinut doar starea generală de lumina blândă, milă, îndurare şi panica lăcrămoasă pe care am simţit-o pentru mai mulţi ani la vederea penelor de găină, care cumva îmi aminteau de îngeri...

- **A.S.: Cine sunt părinţii şi unde ai copilărit, dragă Simona Laiu ?**

-S.L.: Părinţii mei erau oameni frumoşi, tineri, visători şi total nepregătiţi pentru viaţa de familie în care s-au băgat, ea la 20 de ani, iar el la 23. Mama, Silvia Olga, era unica fiică a lui Alexe Chesnoiu, inginer petrolier cu studiile făcute la Viena, mare moşier din Cezieni, Olt. Un om care făcea traduceri de specialitate din cinci limbi străine. Ei, bine, Alexe era ateu convins până când într-o iarnă, Maica Domnului i s-a arătat călare pe un bour alb şi preţ de câteva ore l-a îngenuncheat pe câmpurile acoperite de omăt dintre satele Fărcaşele, Olt. Atât l-a întrebat: „De ce nu crezi?”. Când şi-a revenit din şoc, Alexe era alt om. A ridicat biserică pe acel loc, pe care s-a dovedit că erau ascunse de timp ruinele unei mânăstiri arse de turci cu aproximativ două sute de ani în urmă. Tatăl lui Alexe, ardelean din Orăştie, era administratorul prinţului Brâncoveanu. Străbunica era sârboaică din Banat. Mama mea a fost extraordinar de frumoasă, dar trecută prin fel de fel de neajunsuri ca fiică de „duşman al poporului”, adânc afectată atât de moartea timpurie a tatălui ei, cât şi de lumea de vise arse, de aşteptări fără de capăt şi nemulţumiri săpate în sânge de la începutul Republicii Populare România. Tata, George, sau Ghiorghiţă cum îl dezmierda mama lui, venea din Ghelăieşti, Neamţ, sat localizat direct pe vâna de aur cultural Cucuteni. Bunicul lui era picher în preajma celui mai frumos oraş al Moldovei, Piatra Neamţ. Visător, fin, harnic, însă, precum meşterul muntean Manole, tata pare să se fi născut sub o stea fără de noroc. Orice clădea cu trudă şi inimă multă se dizolva fără milă şi fără pricină mai târziu, iar el, fără să cârtească, curajos şi optimist, o lua de la capăt mereu şi din nou, ba în altă ţară, ba cu o altă femeie... Din aceşti părinţi am ieşit eu, însă până să fac 4 ani, ei deja s-au despărţit. Tata a apucat drumul pribegiei, lucrând în petrol peste hotare, iar mama recăsătorindu-se, şi-a întemeiat o altă familie şi a trăit o nouă poveste. Pe mine m-au crescut bunicile, mai ales cea paternă, bunica Natalia de la Piatra Neamţ.

In curtea casei de la Albeşti îmbrăcată în hăinuţele croşetate de bunica mea. Ţin minte că nu am vrut să fac poza fără poşetuţa de lac roşu cu alb.

- **A.S.: Ce experienţe din anii de şcoală te-au modelat, determinându-te să-ţi alegi un drum în viaţă? Care sunt cei mai importanţi învăţători sau profesori pe care ţi-i aminteşti?**

-S.L.: La Şcoala Generală Nr. 4 am făcut clasele I-V. Era o şcoală din cartierul Precista al oraşului Piatra Neamţ. Singura profesoară pe care mi-o amintesc cu recunoştinţă a fost doamna Cucu, profesoară de limba română. Era elegantă, exigentă, dar miloasă. A

recunoscut imediat în mine aplecarea către scris, către citit şi către lumea imaginaţiei atunci când în una din temele de casă în care ni se cerea să descriem cum ne jucam în timpul liber am scris în vocea copacilor din faţa blocului meu şi în care se căţărau zilnic „copiii cei mai obraznici" după cum ne numea doamna de la etajul 1 al blocului B3, scara A... Faptul că profesoara cea mai iubită a şcolii mă aprecia pe mine, cel mai tăcut copil din clasă, a făcut minuni pentru cea care „scria" poveşti chiar înainte de a şti scrie, desenând! După doamna Cucu, a urmat doamna Lupu, profesoară de limba română la Şcoala Generală Nr. 8 din cartierul muncitoresc Dunărea a oraşului Hunedoara. Doamna Lupu era extraordinar de inteligentă, însă aspră ca o piatra de granit brut. Era o femeie care iubea poezia, care simţea limba română ca pe celulele ei, iar norocul a făcut ca şi eu să simt la fel. Figura distinsă, palidă, în care erau săpate cearcăne vineţii, fruntea înaltă încadrată de părul argintiu, strâns într-un coc mic la ceafa, îi dădeau formidabilei profesoare un aspect sever, trufaş chiar, iar nelipsita expresie de silă care plutea pe buzele strânse băga spaima în copiii care urlau ca lupii în timp ce pândeau pe coridoare venirea ei la clasă. Ei bine, doamna Lupu, la finele comentariilor mele la poezia „Patria mea" a lui Nichita Stănescu, fără să zâmbească, fără să trădeze emoţie, a dat primul 10 din cariera ei ! Înainte de a părăsi clasa, a aruncat pe catedră carnetul meu de note şi a ieşit semeaţă ca o împărătească. Copiii din prima bancă de lângă catedră au luat carnetul, au răcnit nota şi au fugit apoi cu el în mână prin toată şcoala să anunţe că „Lupu' a dat 10!" Am devenit peste noapte un soi de celebritate. Veneau copiii de la alte clase să mă întrebe dacă e adevărat. Voiau să vadă carnetul... Ani de zile mai târziu, am aflat de la o fostă vecină de bloc că doamna Lupu le-a povestit despre eleva ei favorită, Simona Laiu, ehe... Anii de liceu au fost ca un fum, datorită plecării din România. Când am ajuns in sfârşit în Canada în 1991, am avut un profesor de istorie polonez, pe domnul Biernat, un om cald şi plin de încurajare, un om care voia să gândim, să ne dea aripi şi curaj să descoperim lumea mare... Prima facultate pe care am frecventat-o a fost York University din Toronto unde am ales să studiez istorie şi psihologie: istorie pentru că voiam să aflu adevărul despre România şi psihologie din dorinţa de a înţelege oamenii... Cea mai importantă dăscăliţă de la York University a fost profesoara de psihologia copilului, din anul 4, doamna Tiffrah Warner. O femeie frumoasă şi bună ca un copil încrezător. Lecţiile ei de viaţă şi pedagogie m-au şlefuit profesional şi personal. Să vă dau un exemplu de cum proceda Tiffrah când era pusă în faţa unei dileme didactice. Eram înrolată în cursul ei de *Child Developmental Psychology*, un curs greu şi încărcat de cercetare în domeniul dezvoltării fizice şi psihice a copiilor. Am predat marele proiect de la finalul anului, însă din cauza oboselii masive (lucram 6 nopţi pe săptămână, deci dormeam cam 3 ore pe noapte, 6 nopţi din săptămână), am omis să scriu o întreagă secţiune a proiectului pe care l-am predat fără să realizez, incomplet. Tiffrah a înţeles imediat că ceva nu este în regula şi mi-a dat înapoi lucrarea cu o notă în care explica cum că, dacă vreau să rămână aşa, lucrarea va primi nota C, deoarece îi lipseşte secţiunea a 3 a în care trebuia să compar cele două secţiuni ale lucrării. Dacă însă doresc să iau A, ceea ce secţiunile 1 si 2 meritau, îmi oferă o săptămână peste termenul tuturor pentru a scrie secţiunea lipsă! Atât, nu mi-a cerut explicaţii, nu m-a certat şi, mai ales, nu a fost indiferentă. Când am realizat greşeala, am rămas fulgerată! M-a impresionat mai ales faptul că, fără să mă ştie personal la acel punct, fără să ştie prin ce treceam, mi-a dat o şansă să dovedesc ce ştiu şi m-a învăţat atât de mult despre cum trebuie să fie un dascăl adevărat şi despre ce trebuie să reflecte o notă. Evident, am scris a 3 a secţiune de cum am ajuns acasă şi a 2 a zi proiectul întreg era pe biroul ei. Am rămas prietene de atunci deoarece oameni ca ea, sunt precum florile de colţ...

-A.S.: Cum ar trebui să ni-o imaginăm pe Simona adolescentă şi apoi tânără?

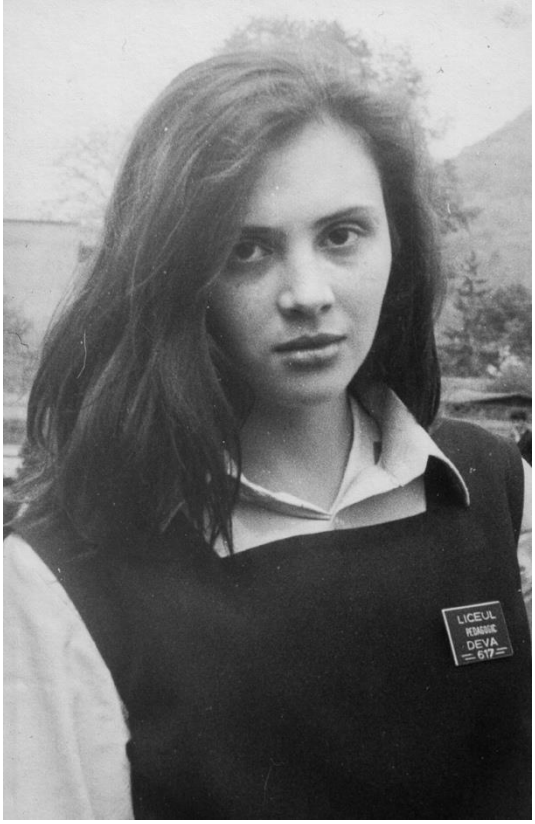

La finele clasei a X a

-S.L.: Simona adolescentă era înaltă, zveltă, cu părul șaten lung, pieptănat pe o parte. Era cu desăvârșire romantică. Îl citea pe Lermontov, dar îl adora pe Mihai Eminescu pe care îl citea mereu, fie pe autobuzul, fie pe trenul de navetă la liceu, între Hunedoara și Deva. Copilăroasă și naivă, Simona făcea parte dintr-un grup de fete cu care cutreiera dealurile de zgură din împrejurimile Hunedoarei în căutarea apusului de soare, sau, cu care se întâlnea la Pupi acasă ca într-o casă conspirativă, unde se mâncau covrigi calzi și se citeau "poezii interzise" (cenzurate) de regimul Ceaușist... Băieții existau, dar nu rezistau pentru că, sincer, cine se putea compara cu Eminescu?! Așa că îi revenea bunicii Natalia rolul de a prelua florile puse de „băieții prozaici" ba la ușă, ba în cutia poștală, unele chiar aduse cu aplomb, în persoana!

-A.S.: Unde ai făcut studii superioare și ce importanță au avut ele pentru viața prezentă? Ce chipuri de profesori universitari ți-au rămas în gând? Dar întâmplări din studenție?

- S.L: Liceul l-am terminat în Toronto, deoarece am ajuns în Canada în în mijlocul clasei a XII-a. Cum spuneam, la York University am terminat un Bachelor of Arts în istorie și psihologie. Nu era ce visasem să fac la școală, întrucât, dacă nu emigram, voiam să dau la facultatea de teatru pentru care marele nostru actor Ion Caramitru se oferise să mă pregătească.

După York University am fost acceptată pentru masterat/ doctorat la Institutul de Studii Est Europene de la University of London. Însă, ca emigrant, nu îmi permiteam costurile asociate cu plata pentru cursuri și cămin, așadar am încercat să obțin un împrumut bancar. Îmi mai trebuiau $5 mii de lire sterline, bani pe care însă nu am reușit să îi obțin, neavând credit la bancă. Din exasperare, am ales iar Planul B: un program de master în muzeologie de la Reinwardt Academy din Olanda, program pentru care aveam abia-abia banii necesari. Cu chiu, cu vai, am reușit să acopăr toate costurile și să parcurg cursurile programului, literalmente cu foamea în gât. Țin minte că îmi numărам feliile de pâine ca să îmi ajungă pe o săptămână (două pe zi era rația) și chiar și așa, în ultima lună de școală, nu am mai avut bani de chirie, mâncare sau avion ca să mă pot întoarce în Canada. Am dormit precum o pisică vagabondă pe canapeaua unor colegele din America Latină.

Cum am ieșit din Olanda, e o minune. Mergeam pe străzile Amsterdamului fără vreo țintă, necăjită, îngrijorată de cum voi putea să plec acasă fără bani, udă până la piele, rugându-mă la Dumnezeu să mă ajute, să-mi arate calea... M-am oprit la un semafor și am auzit dulce grai românesc lângă mine. Un cuplu de tineri discutau între ei și m-am băgat și eu în vorbă. Până în ziua de azi, am acest impuls de a saluta concetățenii când sunt peste hotarele țării. Ce credeți că s-a întâmplat apoi? Ne-am înțeles între noi, iar peste câteva zile mă găseam fericită și salvată pe bancheta din spate a mașinii lor, în drum spre Cluj! De la Cluj am luat un tren spre Piatra Neamț unde Buni mă aștepta la gară. Când m-a văzut, mi-a spus că numai după voce m-a recunoscut, așa

eram de slabă! De cum am intrat în casă, am căzut brusc la pat. Trei săptămâni m-a hrănit cu lingura la pat...

Când, în sfârşit, am ajuns în Canada, am început să lucrez în muzeele din Toronto. Câţiva ani mai târziu, am realizat însă că oricât încercam să îmi impun să îmi placă ceea ce făceam, nu puteam deloc să scutur starea de alienare de cultura canadiană cu care nu aveam cum să mă identific. Am realizat însă că îmi plăcea să vorbesc cu elevii care veneau în muzee, să povestesc cu ei, să schimbăm idei. Astfel, am mers la Facultatea de profesori OISE la Toronto University. Iată-mă, aşadar, profă de liceu predând istoria, psihologia, antropologia, sociologia, legea şi ştiinţele civice, elevilor de la clasele X-XII. Mi-a plăcut enorm sa fiu înconjurată de copii şi am făcut multe proiecte unice, care au pus numele şcolii pe harta provinciei Ontario, cum ar fi plăcile istorice comemorative ale comunităţii pe care elevii mei de clasa a X-a le-au cercetat şi desenat sau frescele istorice pictate de elevii mei de clasa a XII-a pe pereţii interiori ai şcolii...

-**A.S.: Ştiu că ai ajuns din Canada în California. Cum s-a întâmplat o asemenea mişcare?**

-S.L: Da, în 2013, datorită serviciului soţului meu, Adrian, întreaga familie ne-am mutat în Silicon Valley, California, Statele Unite ale Americii. Precum o barcă fără vâsle, mă găseam într-o stare generală de plutire când, într-o dimineaţă, m-am întâlnit cu Sfânta Vineri! O bătrânică la alimentara italiană din Palo Alto m-a rugat să îi citesc ingredientele scrise pe un pachet de sare. Am citit şi am comentat imediat că mi se pare bizar cum în America se pune zahăr în sare, în timp ce căutam să îi găsesc o sare pură, bună. Din vorbă în vorbă, bătrânica îmi spune că trebuie să aplic la Stanford University. A insistat, m-a făcut chiar să-i promit că voi încerca şi mi-a dat cartea ei de vizită ca să ţinem legătura. Am aplicat pentru Planul A, un Master la Stanford University şi odată primită, având eu şi banii pentru cursuri, de data asta, viaţa a părut că-mi dăruieşte o pereche de vâsle noi-nouţe! La Stanford, am făcut tot posibilul să studiez exact ce am vrut eu: istoria portului naţional românesc! In fiecare curs, cu excepţia unuia singur (istoria renascentistului american), am ales, cu permisiunea profesorilor, să cercetez aspecte ale istoriei României. Profesoara mea favorită de la Stanford a fost directoarea departamentului de istorie, doamna Paula Findlen. Cu ea am studiat istoria Veneţiei şi în proiectele mele speciale, relaţiile lui Constantin Brâncoveanu cu Republica Serenisima. Atât de mult i-a plăcut doamnei Findlen ce învăţa ea despre Valahia şi Brâncoveanu, încât m-a invitat să studiez la nivel de doctorat cu ea. Am fost deosebit de onorată şi fericită, însă familia mea nu prea a rezonat cu ideea de a ne muta în Europa, unde eu aş fi mult timp plecată la cercetare în arhive la Veneţia. Aşadar, a trebuit să renunţ. Aceasta a fost cea mai grea renunţare şi reorientare de tip scolastic prin care am trecut vreodată. La Stanford University am crescut şi am învăţat enorm. Bibliotecile, campusul universitar, resursele facultăţii, calibrul profesorilor, totul a fost de o bogăţie şi la un standard din cele mai înalte.

- **A.S.: Dacă ai fi protagonista unui roman de dragoste, ce capitole ar avea acea carte?**
- **S.L.**: Romanul de dragoste în care aş fi protagonistă ar avea capitole despre miracolul iubirii în umbra tot mai mare şi mai mare a A.I.-ului (Inteligenţă artificială), despre pierdere (mai ales de sine), dar şi despre regăsire şi puterea care vine odată cu realizarea ideii că suferinţa, ca şi dragostea, este un dar. Eroina mea ar caută iubirea într-o lume absurdă în care oamenii au uitat ce înseamnă a fi femeie sau a fi bărbat, în care iubirea dintre un bărbat şi o femeie este o legendă din trecutul de care prea puţini îşi mai amintesc. Tot ce era cândva

frumos, bun, adevărat, se topeşte în aerul în care se încâlceşte realitatea-reală cu realitatea-virtuală, în care glasul inimii a fost înlocuit de algoritmii care pun în mişcare roboţii, de ceasurile ce bat în corul computerelor, în care ADN-ul uman este forţat să coexiste cu nano roboţii în trupurile hibride ale fiinţelor umane care par vii. Dar oare sunt? Şi totuşi, protagonista noastră reuşeşte să găsească iubirea, cheia către comoara umanităţii. Fi-vor în stare, aceşti Adam şi Eva de la finele secolului al XXI-lea, să păzească şi să păstreze aprinsă candela iubirii? Capitolele ar putea fi însoţite de versete din *Cântarea Cântărilor* pentru că de acolo de unde Dumnezeu a fost alungat, viaţa însăşi a fost alungată: Dragoste în vremea roboţilor/ „Să mă sărute cu sărutările gurii lui!", A fi sau a nu fi viu?/ „Trage-mă după tine! Să fugim împreună!", Floarea Vieţii/ „Tu meriţi să fii iubit", Pulbere de stele/ „Verdeaţa este patul nostru! Cedrii sunt grinzile caselor noastre şi chiparoşii sunt pardoselile noastre"...

-A.S.: Cum ai ajuns în Hawai'i? Care au fost primele impresii pe care ţi le-ai făcut când ai ajuns în acel rai pământesc?

-S.L.: În Hawai'i am ajuns în luna august a anului 2020. Precum Boccaccio, care fugise din calea ciumei negre şi se retrăsese în vilele dealurilor toscane în secolul al XIV-lea, aşa şi noi am fugit din calea focurilor sălbatice din California şi a nebuniei declanşate odată cu covidul. Ani de zile am venit în Hawai'i în vacanţă. De fiecare dată ajungeam sleiţi de puteri ca nişte naufragiaţi, dar plecam refăcuţi. Când am ajuns de data asta, aveam mari probleme cu plămânii, din cauza fumului de la focurile sălbatice care învăluiau California de 3 ani. Nu vă puteţi imagina ce daruri neprețuite sunt cerul albastru, soarele, aerul curat, libertatea de mişcare... Aceste insule verzi din mijlocul Pacificului ne sunt casă în ultimii 3 ani şi, ca natură, sunt într-adevăr un soi de rai pământesc. Nici măcar şerpi nu există! Totul e mai dulce şi mai subtil aici, chipurile animalelor şi ale pasărilor endemice, florile graţioase cum ar fi cele de ghimbir sau cele de plumeria care strălucesc în copaci ca nişte steluţe colorate alb, roz, galben, magenta... Curcubeiele vesele te întâmpină dimineţile în timp ce aerul parfumat leagănă frunzele cocotierilor aliniaţi de o parte şi alta a drumurilor... Oamenii însă sunt tare duşmănoşi. Vina întreagă a tuturor bolilor şi bubelor lumii este atribuită în totalitate şi exclusiv europenilor şi americanilor albi care se pare că sunt ţapii ispăşitori ai vremurilor noastre... Aceste aspecte nu le realizezi decât trăind aici. Ca vizitator, treci prin filtrele specifice industriei turismului care îţi vinde iluzia de ospitalitate şi prietenie sub deviza „Aloha!", ceva la fel de rar de întâlnit precum legendara pasăre Phoenix...

A.S: Care este povestea insulei voastre ? Cu ce vă ocupaţi voi acolo? Ce tradiţii interesante şi ce sărbători aveţi? Cum se organizează comunitatea românilor din Hawai'i?

-S.L: Iniţial, am locuit pe Insula Hawai'i zisă Insula Mare. Insula Hawai'i este centrul spiritual al religiei vechilor hawaiieni care, pe lângă faptul că erau canibali, practicau un soi de animism. Toate insulele sunt formate de lava ieşită din vulcanii subacvatici. Insula Hawai'i are în prezent 5 vulcani activi. Veşnicele cutremure ne făceau să ne simţim ca şi cum am trăi pe spinarea unui dragon. Dintre vulcanii de pe Insula Mare, Kilauea este cel mai activ, iar Mauna Kea cel mai semnificativ pentru spiritualitatea nativilor. Dacă ar fi să fie măsurat de la baza de pe fundul Oceanului Pacific, Mauna Kea ar fi cel mai înalt munte din lume. Considerat de hawaiieni drept casa zeilor şi buricul lumii, Mauna Kea are la vârf un lac glaciar în care femeile, drept ofrandă zeilor, aruncă şi astăzi cordoanele ombilicale ale pruncilor. Localnicii sunt o combinaţie între felurite populaţii din insulele

Pacificului (Japonia, Tonga, Filipine, Samoa, Indonezia, etc.) şi Asia în general (China, Korea, Tailanda, Cambodgia, etc). Hawaiienii „pur-sânge" sunt mai puţin de 0.2%. Ei celebrează, pe lângă sărbătorile creştine aduse de misionarii americani şi europeni, sărbătorile legate de zeităţi ale vechilor ali'i (nobili), cum ar fi zeiţa focului, numită Pele. Dansul cu incantaţie numit „hula" este una din cele mai importante verigi culturale care leagă trecutul cu prezentul acestor insule.

Precum Saxon şi Jack din „Valea Lunii" a lui Jack London, Adrian şi eu tot căutam Valea Lunii noastre în lumea largă. Aşadar, anul acesta, ne-am mutat pe insula Oah'u, în oraşul Honolulu, capitala statului Hawai'i. Este o insula superbă, cu mare şi munte aproape oriunde te-ai afla, însă fără ameninţarea vulcanică constantă de pe Insula Mare. Pe lângă aerul dulce, ai şi muzee, galerii de artă şi concerte simfonice. Dar români nu sunt nici aici. La biserica mă duc la ruşi sau la greci, nu este biserică românească ortodoxă şi îi duc lipsa...

De ziua mea in Honolulu, învesmântată într-o ie cu o vechime de peste 100 de ani, brodata cu mătase în culorile drapelului. Coroniţa de flori locale este „găteala capului" tipica femeilor din Hawaii.

-A.S.: Cum ţi-a venit ideea masteratului tău şi ce etape ai parcurs ca să-ţi definitivezi teza de doctorat?

-S.L**:** De mică am fost fascinată de textile, culori, fibre, texturi. Am, de asemenea, ceea ce se numeşte în neuropsihologie *synthesia*, un fenomen care se petrece când un simţ trece prin alt simţ: "văd" culorile literelor, ale cuvintelor, ale numelor; de asemenea, am senzaţia de „citire" a ţesăturilor în funcţie de culorile lor. Colecţionez de ani de zile articole de port ţărănesc românesc pe care le studiez şi prin care îmi completez nevoia de a fi conectată la seva culturală a ţării, oriunde m-aş afla în lume. Teza a pornit de la întrebarea: Ce este portul naţional şi cum se diferenţiază el de portul popular ori de portul ţărănesc regional? Pe măsură ce am cercetat subiectul, am găsit cheia citirii portului naţional. Etapele parcurse de mine au fost: culegerea de informaţie legată de portul românesc din orice domeniu, fie el economic, istoric, cultural sau etnografic, din surse textile, scrise sau orale, urmat de găsirea punctelor de reper sau intersecţie. Aceste puncte de reper formează hotare, o hartă pe care pot urmări cursul exact al întrebării de la care am pornit şi cu ajutorul căreia, precum exploratorii din vechime, am putut descoperi noi teritorii pe care să le numesc fără teamă. A fost foarte important pentru mine să ştiu tot ce se ştia până la mine, să pornesc de la arhive (fie ele scrise sau textile) şi specialişti pentru a putea avansa cunoaşterea subiectului. De asemenea, a fost foarte important pentru mine să reprezint România la Stanford University, pentru profesorii şi colegii mei, dar şi în viaţa de zi cu zi a noastră ca familie, oriunde ne-am afla.

- **A.S.: Cum vei organiza lansarea cărţii tale şi Hawai'i, în România şi în alte ţări, chiar prin zoom?**

-S.L**:** Dacă Dumnezeu mă ajută să public cartea în limba română, în țară, cred că mi-ar plăcea foarte mult să fiu în mijlocul comunităților de gen șezători unde cămașa românească în toată splendoarea ei este reînviată. Aceste comunități sunt răspândite în toate marile centre culturale din România, dar și în sate și orășele, chiar și în afara țării, printre emigranții români din Europa, Canada și America. Este normal să o duc ca pe un prinos în toate marile comunități de români din diaspora Americii și Canadei, pentru că din mijlocul ei s-a ridicat, ecou al aceloraşi doruri împărtăşite.

A.S.: Care sunt planurile tale de viitor?
-S.L.: Am multe, multe vise și planuri legate de cercetarea portului românesc. Dar cel mai important este cel de a ne repatria la momentul potrivit. Până atunci, mă găsiți cutreierând lumea, azi tocmai în Honolulu, mâine cine știe unde, învesmântată în ia românească pe care o duc cu mine pretutindeni ca pe o armură a Frumosului...

-A.S.: Țin să-ți mulțumesc, frumoasă și dragă doamnă Simona Laiu, pentru mărturisirea făcută cu atâta sensibilitate, una din care am desprins un destin românesc dintre cele mai cutezătoare, ce mi-a fost dat să cunosc.

(Interviu realizat prin telefon în zile de Mărțișor și Prier 2023 de Anca SÎRGHIE)

Simona Laiu, Gradina Hestiei

Liviu APETROAIE

Ultim trubadur cu sufletul pe gură - Cezar Ivănescu

Criticii noştri i-au „trimis” în spaţiul orfismului, de pecete moldavă, pe Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, Ioanid Romanescu şi Dan Laurenţiu, poeţi ieşeni contemporani, aflaţi mereu în redesenarea unei identităţi pe care regimul instaurat după război o suprima abuziv. Au fost regenerescenţii străvechii tradiţii cu amprentă metafizică a Moldovei. Din mare tristeţe, nici unul nu mai este printre noi.

Să mai fi trăit, Cezar Ivănescu ar fi împlinit, 82 de ani. Ar fi împlinit, dacă acum 15 ani, în Joia Mare şi Neagră a Paştelui, era 24 aprilie, poetul n-ar fi plecat să se înfăţişeze porţilor întunecate ale Hadesului, unde coborâse cândva şi Orfeul din care se trăgea spiritual.

După o viaţă plină de peripluri, peripeţii, dar mai cu seamă privaţiuni şi suferinţi (pentru orientarea sa dizidentă faţă de toate regimurile), ani care au însemnat exil de profesor prin Ardeal, ani de redacţie la revista Luceafărul, din Bucureşti (din care ne amintim de scandalurile dintre el şi un alt vulcanic, Mircea Dinescu) şi apoi pe la Piteşti, la revista Argeş, şi prin atâtea alte locuri, poetul se întorcea după ´89 la Iaşi, oraşul tinereţii şi al desăvârşirii sale.

În 1984 înfiinţase, la Bucureşti, Cenaclul „Numele poetului” din care aveau să iasă la lumină zeci de nume poetice remarcabile, de-ar fi să amintesc, cu totul selectiv de Gabriela Creţan, Mircea Drăgănescu, Petruţ Pârvescu, Marian Constandache, Sorin Paliga, George Geacăr, Camelian Propinaţiu, Iuliana Paloda, Alexandru Horia, Ioana Dana Nicolae sau Corina Toma.

În 1990 se „întâlnea” cu minerii, prin Capitală, întâlnire din care au rezultat nişte luni de spitalizare şi suferinţe. Din 2000, devine directorul Editurii Junimea de la Iaşi, loc unde mi-a moşit şi mie, în chiar acel an, debutul în poezie. Iar peste vreo doi ani, avea să-l moşească şi pe fiul meu, devenindu-i naş de botez.

Ne întâlneam în fiecare dimineaţă, la Casa Pogor, în biroul directorial al lui Lucian Vasiliu. Era ritualul cafelei şi tutunului, care, de multe ori, devenea atât de „turcesc” încât abia ne dibuiam prin fumul dens. Vorbăreala era la fel de densă. Despre scriitori, texte, noi apariţii, proiectele sale pentru Editura Junimea şi, obligatoriu, mult sport; desigur fotbal, acolo unde Cezar Ivănescu era expert. Ştia să vadă complet un meci, memora faze, jucători, greşeli de joc sau de arbitru şi le depăna într-o perfectă diacronie.

Şi a venit anul 2008 care i-a fost fatidic. Răutăţi de breaslă, legate de presupuse relaţii cu Securitatea, care, de fapt, n-au fost, au produs un urlet interior imens care a vărsat un ocean peste vulcanul din el şi încet, dar sigur, l-a stins. Ce rămâne? Marea operă… şi amintirea unui om unic, mai ales în spaţiul ieşean, printre confraţi, viu, public, implicat. Adevărat prieten, dar nu cu mulţi. În totalitate, un personaj complet al istoriei culturale româneşti.

Pe piatra tombală de la Cimitirul Eternitatea din Iaşi scrie, cu versul său: „La capăt de drum se-aşază/ Dumnezeu în faţa mea”. E un vers ales de prietenul său, Lucian Vasiliu, vers reprezentativ pentru a înţelege că don Cezar, cum îi spuneau cunoscuţii, vede plecare ca o trecere aşteptată către o stare superioară, cel puţin, de el meritată. Un rebel care a riscat destinul pentru adevăr. Desigur, nici lui nu i-a ieşi demersul, dar a lăsat urme adânci, pe care cei care l-au cunoscut, nu le pot şterge.

Faţă către faţă cu Dumnezeu, cum scrie pe mormântul de la Iaşi, un alt vers al său rămâne paradigmatic pentru un poet care n-a trăit niciodată fericirea.

E intitulat

Cezar IVĂNESCU

Jeu d'Amour (Supremum vale)

!deci voi muri, – şi alţii au murit,
deci nu mi-a fost de-nvăţătură,
o voi sfârşi şi eu într-un sfârşit
deci tot cu sufletul la gură,
deci voi muri, – şi alţii au murit,
deci nu mi-a fost de-nvăţătură,
o voi sfârşi şi eu într-un sfârşit
deci tot cu sufletul la gură!

!de fraţii mei lovit cumplit
şi-ntâmpinat cu nouă ură,
cu groaza şi cu foamea prigonit
te-am purtat, suflete, pe gură,
de fraţii mei lovit cumplit
şi-ntâmpinat cu nouă ură,
cu groaza şi cu foamea prigonit
te-am purtat suflete pe gură!

!ca un Copil Bătrân şi fericit
acuma plec spre altă-nvestitură,
acolo unde sunt ţinut uimit
de Domnul tot cu sufletul la gură,
!ca un Copil Bătrân şi fericit
acuma plec spre altă-nvestitură,
acolo unde sunt ţinut uimit
de Domnul tot cu sufletul la gură,

!deci voi muri, – şi alţii au murit,
deci nu mi-a fost de-nvăţătură,
ca să-l săruţi apoi la nesfârşit
sărută-mi sufletul pe gură,

!deci voi muri, – şi alţii au murit,
deci nu mi-a fost de-nvăţătură,
ca să-l săruţi apoi la nesfârşit
sărută-mi sufletul pe gură!

Daniel CORBU

Fericitele întâmplări lirice de pe golgota scriiturii

Poetul Ion Cristofor (născut la Geaca, judeţul Cluj, 22 aprilie 1952) este un discret alergător de cursă lungă. Fără a participa la bătăliile generaţioniste din întunecatul deceniu nouă, doar la aprigele bătălii ale sinelui, el rămâne aşa cum îl portretiza Adrian Marino: „discret, interiorizat, politicos". De-a lungul anilor, avea să spună poetul: „mai singur ca aurul unei mumii", „pustiit, curat ca flacăra serii", „tăcut prin odăile fulgerului", „las numele meu unei insule scufundate". Absolvent al Facultăţii de filologie din Cluj-Napoca (secţia română-franceză), echinoxist, debutant mai apoi la prestigioasa Editură „Dacia" din aceeaşi urbe transilvană, Ion Cristofor debuta editorial în 1982 cu volumul În odăile fulgerului, urmat de volumele de poezie Cina pe mare (1988), Marsyas (Ed. Dacia, 2001), Casa cu un singur perete (2004), Sărbătoare la ospiciu (2004), O ceaşcă pentru poet (2007), Angore et Taedio (2008), Orchestra de jazz (Napoca Star, 2012). A mai publicat critică literară (Aron Cotruş, exilatul, 1999, Scriitori belgieni, 2000, Scriitori din Ţara Sfântă, 2000) şi interviuri (Senefe sau vocaţia dialogului, 2000).

Trebuie să semnalăm de la început două obsesii de fond care traversează lirica lui Ion Cristofor: mai întâi condiţia poetului şi a poeziei, care face ca majoritatea poemelor sale să aibă alura unei „ars poetica" şi, în al doilea rând, obsesia iginică, prezentă încă din cartea de debut, „În odăile fulgerului". Întâlnim aici toate elementele care vor fi prezente şi în celelalte cărţi: fulgerul, flacăra, lumina, focul, purpura, dogoarea, pletele în flăcări sau lămpile crepusculului. Ca şi la Heraclit, focul e dezlănţuitor de energii fiinţiale, Ion Cristofor având o reală fascinaţie a purificării prin foc, întru distilarea trăirilor. Iată, în acest sens, Poem scris pe o pagină în flăcări: „Voi scrie acest poem pe o pagină cuprinsă de flacără/ într-o bibliotecă cuprinsă de flăcări/ (în timp ce vântul melancoliei ne flutură mantia/ prin alei pe care se aud pietrificatele păsări cântând)/ cu obrazul luminat de degetul arătător al lui Loyola// Se aud între timp uraganele liniştii, respiraţia morţilor/ deschizând uşile paradisului, cu scârţâitul lor prelung./ La ora asta în ochii câinelui steaua luceşte/ asemeni unui os lustruit/ amicii mei poeţii cască sub aripile vulturului/ (ah, nimeni nu-i mai oferă ficatul)/alţii scormonesc rime în creierul unui hoit". Sau, aceeaşi atmosferă în Poem de dragoste: „Prăbuşindu-mă în flăcările din beznele poemului/ naiba să te ia bestie, târfă adorată/ credincioasă mie precum ciuma celui atins de ciumă/ alergând îngrozit prin târgul pustiu cu clopotele/ legate de picioare". Şi o altă ipostază, un instantaneu iconoclast, de mare poeticitate: „Tăcut în odăile fulgerului/ e vremea când îngerul citindu-ţi poemul orbeşte/ iar mâna pagina scribului consemnând întâmplarea devine vânt". Poetul e un participant activ la apocalipsa de fiecare zi. El are un „frate geamăn cu plete în flăcări" care „îşi inventează inima", denunţă „vinul calpei

realităţi", desconspiră „zeul cenuşiu ca o vrabie care fluieră a pagubă/ pe o creangă uscată a minţii" şi se adresează „bestiilor licitând conştiinţele" sau „coribanţilor vorbelor goale". Alteori poetul stă la sfat cu himerele sau cu „pontifii cernelii", în timp ce „cade soarele de aur al mării/ şi cazi cu faţa obosită/ în cenuşa, în pulberea paginii". „Mai bătrân cu o certitudine" sau „mai tânăr cu o iluzie", „bastard al cuvintelor", cum se autoportretizează în ultimul ciclu al cărţii Marsyas, poetul dansează „gol în faţa Frumuseţii".

O remarcă specială în poezia lui Ion Cristofor. În O mie de corbi, pe un ton rilkean, poetul spune: „E ora când Dumnezeu aleargă desculţ/ prin crângul cu toporaşi şi violete/ cu pălăriuţa de paie în mână". Sau, pe acelaşi ton: „Ore înalte ale mării/ cu clipe pe care arareori le meritătm/ exilate dorm cărţile/ la pagina judecăţii de apoi". Dar Dumnezeu îi apare poetului şi în alte ipostaze: „Şi Dumnezeu e umil cerşetor scormonind în gunoaiele/ unei imense metropole" (Melancolie) sau „enorme bucăţi de plămâni expectoraţi/ de un dumnezeu tuberculos". (Un profesor umil îţi scrie). Iată cum ne apare într-un trist poem Dumnezeu şi robul său cel cuprins de îndoială: „Doamne, tu nu ai nevoie de slavă/ dar eu în fata cerului stau/ şi piatra de rugăciuni o tocesc/ cu genunchii cucernici ca Rahila, Aavram şi Essau.// Sub cerul tău de sticlă bat mătănii/ la picioarele tale neîncetat mă prostern/ viaţa e doar pulbere, umbră şi fum/ ca grăunţele-n sită gânduri negre mă cern." Alteori, Dumnezeu i se pare nepărtinitor în ce priveşte condiţia poeţilor: „Oricum Dumnezeu se descurcă în ceruri destul de bine/ şi fără versurile noastre fără rime/ în definitiv Domnul îi gustă doar pe marii clasici/ pe poeţii cu bărbi de patriarhi pe ofticoşii romantici/ pe cei care-au cântat înspăimântaţi splendorile infernului/ în care ne va aduna pe toţi păcătoşii". Dar condiţia poetului este încă şi mai precară în raport cu literatura: „Dar prinţesei prea puţin îi pasă de metaforele tale/ tâmpite/ în catastiful ei cu aurite cotoare/ nu eşti decât un turavura". (Şi tu fiul meu. Poem neterminat). Pentru Ion Cristofor poezia este modalitate de cunoaştere a lumii şi mai ales a regăsirii sinelui şi punerea sa, precum la Milarepa, în legătură cu tarele divinităţii. Poetul elaborează viziuni ce vizează nu numai viitorul, ci şi arborele genealogic până la totem, până la semne, zvonuri şi cântece: „Şi iată cum pe nesimţite întunericul se înmulţeşte ca erizipelul/ şi iată cum proliferează lintiţa rogozul scânteiuţa de baltă// Cum floarea-soarelui devine mai roşie în apus/ decât urechea tăiată a lui Van Gogh// Pe mâinile noastre ca o pulbere fină/ rămăşiţele pământeşti ale stelei/ dau de gândit vecinei noastre de palier// Tocmai acum când cineva demontează în umbră/ maşină- ria fină a viselor noastre/ ca pe un ceasornic cumpărat/ de la târgul de vechituri de-astă vară// Ne întrebăm în şoaptă ce ne mai pregăteşte melancolia ta Doamne/ cu valurile ei negre spumegând în uşa de la intrare/ ce ne pregăteşte negresa asta îngrozitoare/ săpunindu-ne de zor în leşia întunecată/ ca şi când ar vrea să ne cureţe barba şi părul vâlvoi/ cu briciul bunicului mort în copilărie// În jur întunericul se înmulţeşte ca lintiţa şi iată/ în albastrul ochilor noştri se iveşte deodată un zeu cu arcul întins// Şi noi stăm nemişcaţi ascultând vântul ce freamătă/ cum împrăştie semne zvonuri şi cântece/ în ramurile arborelui nostru genealogic". (Arborele genealogic). Până la urmă poetul, anarhist al melancoliei, rămâne la condiţia golgotică: „Tu ia-ţi coroana cu spini, cuiele şi ciocanul în mână/ şi urcă-te pe cruce şi scrie!"

Aflat pe Golgota scriiturii, sclav şi rege al metaforei, scrib al destinului, Ion Cristofor îşi asumă condiţia de poet damnat cu autentic orgoliu şi princiară luciditate, fiind una din originalele voci lirice din România de azi.

Ion CRISTOFOR

Un pumn de cuvinte

Lui Enrique J. Nogueras

În tristeţe m-am îmbăiat, în tristeţe m-am întors
În timp ce luna taie oraşul în două.
În loc de inimă, am doar un pumn de cuvinte
Mi-am pierdut dinţii, mi-am ratat definitiv cariera de canibal.
În ceasul acesta mi-am dat seama că poezia nu serveşte la nimic
Că versurile pentru care bucuros mi-aş fi dat viaţa în tinereţe
Nu sunt decât un trist apendice al singurătăţii.
Şi colac peste pupăză, toate soţiile mele m-au părăsit
Un preot binevoitor mi-a şoptit zâmbind amar
Fiule, femeile trebuie duse nu la altar, ci în pat.
În seara asta arborii agitaţi de furtună mi-au acordat tovărăşia lor
Şi fulgerele mi-au desenat chipul mâhnit pe cer
Sunt fiul lor, în sfârşit dezbărat de orice iluzie.
Tânăr fiind, am supt la ţâţa de căţea a cuvintelor
M-am mulţumit cu pâinea săracă şi cu vinul lor tot mai acru.
Bucuros am lăsat altora norocul la bani şi la femei frumoase
Şi azi mai cred că gloria se cuvine doar celor ce taie frunze la câini
delatorilor pripăşiţi prin aula universităţilor,
sicofanţilor prosperând în penumbra cu lauri ai Academiei.
„Sunt a ta, sunt numai a ta“ – mi-a şoptit nevasta vecinului
O femeie care m-a îngropat în trupul ei ca pe un sac plin de haine uzate.
În tristeţe m-am îmbăiat, în tristeţe m-am întors şi acum
În timp ce luna roşie taie oraşul în două
În loc de inimă, mai am doar un pumn de cuvinte.

Dan LUPESCU

Timotei Ursu sau magnificul Columb al Identității ca Neam **KOGAION**

Monumentală, unică și șocantă cercetare multidisciplinară a sanctuarelor dacice din Munții Orăștiei -, cartea *KOGAION* de Timotei Ursu este zdrobitoare pentru indivizii mediocri ori de-a dreptul ignoranți, neisprăviți, tretini (cretini la cub !), cu ifose de savanți, fiind însă cufundați în imobilitatea lor fadă.

După trei decenii de cercetări arheologice asidue pe teren, de parcurgere, asimilare și interpretare a mii de documente, cărți și studii de specialitate, de aplicare a piscurilor mutidisciplinare, ba chiar de inventare a unui procedeu cu totul original, propriu - demn de creațiile matematic-inginerești ale unor Leonardo da Vinci, Traian Vuia, Henri Coandă, Gogu Constantinescu ori Nicolae Tesla -, umanistul Timotei Ursu ne-a oferit un tom înmărmuritor, greu de sensuri și mesaje neașteptate, veritabil ghid de inițiere în științele transfrontaliere de standard năucitor ale sacerdoților-astronomi din Dacia stră-stră-milenară.

Procedeul l-a numit URTIM (prima silabă a numelui său de familie: Ursu, alipită la prima silabă a prenumelui: Timotei). Miraculoasa cheie de citire a straturilor din siturile arheologice NU a numit-o nici *invenție*, nici *descoperire*, ci – cu modestie – procedeu **– pentru analizarea spectrografică computerizată a unor imagini captate din satelit, în vederea cercetărilor, cu prioritate, arheologice.**

Mai mult decât atât, Timotei Ursu nu se sfiește să precizeze că: „Pur și simplu, calculatorul a descoperit, autonom, un procedeu de combinare a unor parametri ai imaginilor satelitare cu capacitățile sale analitice". Calculatorul, calculatorul a făptuit minunea asta, dar meritul este, fără discuție, al celui ce l-a ...presat, l-a hărțuit, l-a biciuit determinându-l să găsească o cheie de rezolvare a problemei. Impulsul a venit, evident, de la Domnul Timotei Ursu, fără a cărui insistență creativă NU s-ar fi ivit acest procedeu, URTIM-2009, prezentat în numeroase reuniuni științifice internaționale și recunoscut ca atare de specialiștii în domeniu.

*

Bogat, extrem de bogat ilustrat, volumul *KOGAION* are dimensiuni impresionante: format A4 (coală ministerială), 324 de pagini, cu 16 planșe în policromie,

Numeroase dintre sutele de imagini care înnobilează cele opt capitole, ca și spectrografiile URTIM, în totalitatea lor, s-au bucurat de contribuția primară a fondurilor GOOGLE EARTH, companie cu care autorul deține un contract de utilizare a imaginilor în scopul cercetării și etalării științifice, precum și celor destinate învățământului.

Cele opt titluri ale capitolelor sunt denumite sec:

1. *Premise*,
2. *Identificare*,
3. *Accesorii*,
4. *Referințe*,
5.*Analize*,
6. *Surprinzătorul Godeanu*,
7. *Direcționalii*,
8. *Anexe*.

Cel dintâi tronson din *Premise* numără cinci secvențe, deosebit de concentrate, cu indubitabilă anvergură de studiu academic de cea mai înaltă și categorică altitudine ideatică:

Geții „Hioperboreeni”,
Unde era șice era „Kogaionul” ? ”,
O paranteză absolut necesară,
Un posibil model antic ?,
Contextul științific antic și sacerdoții Kogaionului,

urmate de patru NOTE BIBLIOGRAFICE:

Antecedente multidisciplinare,
„Inima Kogaionului”.
Complexul de la Dealul Grădiștii,
Kogaionul de la ...Dealul Grădiștii,
Ipoteze lingvistice privind denumirea „Kogaionon”.

Fostul meu coleg de liceu („Frații Buzești” Craiova), **prof. univ. dr. Dumitru Radu Popa**, directorul general al Bibliotecii Facultății de Drept de la New York University, USA, nota cu satisfacție, imediat după apariția ediției princeps, din 2010, a pântecoasei cărți, cu turnură enciclopedică, *KOGAION*: **„Atunci când vine vorba despre reconstituirea universului spiritul al geto-dacilor, multe din aspectele acestuia**

rămân de domeniu ipoteticului. Dar există ipoteze şi ipoteze, unele pur imaginare; altele, cum demonstrează prin varii discipline, documente şi mijloace de cercetare lucrarea lui Timotei Ursu, demne de toată atenţia noastră. În sprijinul aserţiunilor sale, Timotei Ursu concertează o varietate de mijloace, de la cercetarea ştiinţifică de teren la aceea abstractă şi matematică, de la studiul istoriei la întâmplări din contemporaneitate. Unele dintre ele depăşesc de departe competenţa cititorului obişnuit care se întâmplă să fiu, dar sunt absolut sigur că vor stârni interesul cel mai atent al specialiştilor în numerologie, teoria mulţimilor, geodezie, geometrie şi trigonometrie. Ilustraţia din interiorul volumului şi planşele de la sfârşitul lui sunt de asemenea impresionante. În tot, o lucrare deosebit de solidă, scrisă cu spirit analitic, dovedind o imensă acoperire multidisciplinară şi, mai presus de toate, o netăgăduită, o copleşitoare pasiune.".

*

Nouă episoade însumează capitolul al doilea – Identificare**:**

1. ***Complexul sacerdotal de la Dealul Grădiştii*****,**
2. ***Sanctuarele teraselor X şi XI. Zidul de susţinere din Estul Incintei Sacre,***
3. Sanctuarul S-60 de pe Terasa X,
4. Sanctuarul X-68,
5.Sanctuarul S-18,
6. Sanctuarele S-Descompletat şi S-16, Sanctuarele rotunde,
7. S-MSR (Marele Sanctuar Rotund),
8. S-SA (Soarele de Andezit),
9. S-mSR (Micul Sanctuar Rotund),

NOTE BIBLIOGRAFICE.

Dr. Adrian Sângeorzan, scriitor român de notorietate, stabilit de vreo 40 de ani la New York, comentează astfel**: „Timotei Ursu este autorul unei lucrări multidisciplinare originale, născută după trei decenii de studii comparative dedicate Spaţiului Danubian şi istoriei Geţilor şi Dacilor. Volumul KOGAION este o contribuţie importantă pentru istoriografia şi cultura română, o viziune proaspătă şi îndrăzneaţă bazată pe o bibliografie extinsă, pe înxdelungate cercetări, măsurători, comparaţii, observaţii şi ipoteze ale autorului, cercetător care s-a dedicat cu pasiune şi responsabilitate unei cauze de mare relevanţă pentru Istoria României. Lucrarea sa trebuie cunoscută şi încurajată în medii specializate, fiind un instrument extrem de util de lucru, de cercetare, meditaţie şi perspectivă.".**

*

Capitolul al treilea, *Accesorii*, include cinci segmente:

1. ***Cifre și numere, dimensiuni, mulțimi și moduli,***
2. ***Mulțimi luate în calcul,***
3. ***Modulul de lungime „Y" (Yon). Propunere,***
4. ***Un număr special „17",***
5. ***Pocedeul URTIM,***
6.

urmate, firește, de substanțiale NOTE BIBLIOGRAFICE.

*

Prof. dr. Constantin Virgil Negoiță, de la Computer Science Hunter College, NY, emite următoarele judecăți de valoare: **„Clară și bine scrisă, cartea lui Timotei Ursu prezintă argumente convingătoare în sprijinul unor ipoteze credibile, care susțin afirmațiile lui Jordanes despre o elită a sacerdoților dacilor, astronomi constituiți într-una din cele mai avansate Academii spontane ale timpului. Autorul știe TOT ce s-a scris până la el și a participat personal la măsurători de teren, ca organizator al unei echipe de studiu pluridisciplinar, și imaginator al unui sistem numeric dedus din realitățile sanctuarelor. Seriozitatea acestui studiu este impresionantă, dând o nouă lumină cercetărilor arheologice din trecut și din viitor. Rezultatele studiului conduc la o REVIZUIRE a concluziilor mai vechi privind capitala și nivelul cultural al Daciei. În felul acesta, cartea lui Timotei Ursu devine DOCUMENT PRINCIPAL pentru orice istoric interesat, cu valoare de referință pentru orice studiu care urmează.".**

*

Captivante și frizând, aproape continuu, zarea noutăților și intuițiilor absolute, sunt și subcapitolele din partea a patra, ***Referințe***, a fascinantului volum ***KOGAION*** de Timotei Ursu:

1. ***Raporturi numerice în MSR (Marele Sanctuar Rotund),***
2. ***Cercurile „mandala",***
3. ***Mulțimea „104",***
4. ***Cine este ...1.02" ?!,***
5. ***Cum notau (probabil !) dacii numerele,***
6. ***Numere-constante la Kogaion,***
7. ***Detectarea lui ...3.1416,***
8. ***Cine este „1.734" ?***

NOTE BIBLIOGRAFICE.

La rândul său, **Prof. dr. Theodor Damian**, preşedintele Filialei USA a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, notează: **„Timotei Ursu este un profesionist cu adevărat îndrăgostit de istoria românilor. Pasiunea lui s-a concretizat acum în această valoroasă lucrare (*KOGAION. Cercetări multidisciplinare la Sanctuarele Dacice din Munţii Orăştiei*,** ediţia I – 2010, ediţia a II-a – 2017**), unde îşi expune cercetarea minuţioasă, rod al multor ani, atât în dorinţa de a-şi împărtăşi ideile şi cunoştinţele, cât şi în aceea de validare a unor ipoteze INEDITE. Extrem de bogată în informaţii, foarte multe din ele tehnice, rezervate specialiştilor, lucrarea interpelează şi provoacă totodată la dialog. Pe lângă demonstrata acribie a autorului în culegerea şi redactarea datelor, el vine cu originale interpretări ce ţin atât de cercetarea pur istorică, dar şi de cea interdisciplinară, de aceea dialogul pe care volumul îl propune este pe cât de vast, pe atât de captivant.”.**

Cu doar câte patru subcapitole: ***Tentative de interpretare a mulţimilor din MSR, Aventura Cercului C şi a Absidei, Absida, Un posibil „an dacic”*** (partea a cincea: ***Analize*****)**, respectiv, doar trei: ***Muntele Godeanu, Raportări geodezice, „Meridianul G” şi Circumferinţa „K”*** (partea a şasea: ***Surprinzătorul Godeanu***), jumătatea secundă a colosal de interesantului studiu al lui Timotei Ursu denotă nu doar erudiţia copleşitoare a autorului cu dublă cetăţenie (română şi americană), dar şi deschiderea sa enciclopedică irefragabilă.

Spicuim pasaje pilduitoare din infinitezimala analiză a criticului literar **M.N. Rusu**, stabilit, de asemenea la New York: „**Volumul tratează marile noastre monumente istorie la dimensiunea lor legitimă, NU la cea minimalizată în cărţile actuale de şcoală sau la cea fărâmiţată – până la pierderea identităţii – în sertarele institutelor de arheologie. Pluralitatea unghiurilor de abordare a temei în lucrarea lui Timotei Ursu este monumentală în gândire şi profund analitică în planul ştiinţific. Limbajul accesibil – dar de bună, de autentică factură literară – transformă IMENSA bibliografie a temei într-o nouă şi contrasă BIBLIOTECĂ, de nivel universal şi universalist. Consider că volumul este o CAPODOPERĂ de arguţie şi un model de viziune istoriografică înnoitoare. *KOGAION. Cercetări multidisciplinare* este foarte amplă cercetare care se impune a fi studiată de oamenii de specialitate, cu atât mai mult cu cât ea deschide direcţii noi de cercetare privind explorarea SATELITARĂ a siturilor de interes arheologic, propunerea matematică a datelor numerice relevate în sanctuarele dacice, reconsiderarea aprecierilor istoricilor privind cunoştinţele astronomice,**

geodezice conexiunile culturale și științifice ale *hyperboreilor* europeni și ai urmașilor acestora.”.

Cel ce a asigurat, zeci de ani, sectorul de critică și istorie literară din hebdomadarele ***Viața Studențească*** și ***Amfiteatru***, înainte de a emigra în SUA: profesionistul **M.N. Rusu,** punctează decisiv în finalul suitei judecăților sale de valoare: **„Această complexă carte** (pe care publicul larg a amendat-o prin …rapida dispariție a primei ediții în doar trei luni din toate librăriile românești, deși editura NU a întreprins nici un efort de popularizare !) **este – asemenea *DACIEI PREISTORICE* a lui Nicolae Densusianu sau *GETICEI* a lui Vasile Pârvan – o veritabilă piatră de hotar în domeniul istoriografiei românești, invitând și OBLIGÂND, din acest moment, amplificarea cercetării istorice la ambitusul pluridisciplinarității.”.**

Direcționalii,* adică partea a șaptea a cărții lui Timotei Ursu însumează șase subcapitole la fel de eclatante: *Orientări, orizont și aliniamente orientative, Godeanu – „Observatorul” ?!, „Pietrele” de pe Godeanu, Aliniamente și direcționali, „Razele” Soarelui de Andezit, „Razele-direcțional” de pe Godeanu.

Scriitorul și cineastul bucureștean **Dan Mocănescu** evidențiază apodictic: **„Excepțional este un astfel de volum, cu o densitate puțin obișnuită, configurată mai ales prin certitudinea cu care autorul utilizează mijloace plurivalente, calificate însă, de cele mai multe ori, cu instrumentele științifice exacte. Descoperirea este dimensiunea axiologică a cărții. Această atenție, această aplecare grijulie și sistematică mai ales asupra interpretărilor arheologice** (marcate, în timp, de cele mai multe ori, de formalism sau chiar suficiență !), **îi este rezervată principala REVELAȚIE a cărții. Dealul Grădiștii NU putea fi și NU a fost Sarmizegetusa cunoscută ca sediul politic și administrativ, „Capitala Daciei”. Capitala rămâne cetatea remodelată, asediată, cucerită și numită ULTERIOR de romani „Ulpia Traiana…”, iar aceea dăinuie la locul ei, pe drumul dinspre Hațeg spre Caransebeș. Complexul de la Dealul Grădiștii se configurează, în schimb, pe măsura dezvăluirilor sale, drept *HIEROPOLIS*, o *academie culturală a sacerdoților daci, un monument al gândirii și credințelor antichității daco-getice demn de oricare dintre marile expresii ale civilizației străvechi a lumii*. Matematica și trigonometria se dezvăluie – în desluşirea autorului –ca instrumente UZUALE ale clerului strămoșilor unui popor considerat** (din nefericire, de înșiși unii arheologi români) **drept unul barbar, neinstruit și ignorant. (…) Timotei Ursu ne vorbește din interiorul fenomenelor sesizate, ne dezvăluie un apanaj INIȚIATIC implicit, ne captivează cu mărturiile sale. Nici o pagină NU lasă impresia unui „turist cultural”, ci a unui profesionist perfect documentat și comunicativ. *KOGAION. Cercetări multidisciplinare la sanctuarele dacice din Munții Orăștiei*** (după volumul anterior al

lui Timotei Ursu: ***Pledoarii Pro-Dacice***) **este o RARITATE printre cărţile actuale şi UNICĂ printre studiile relevante ale trecutului îndepărtat.".**

*

Fugitiv, câteva detalii despre Prof. **Timotei Ursu.** Este membru al secţiei de Studii Istorice şi Arheologice a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Licenţiat al Facultăţii de Filologie-Istorie a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca **(1962) şi al Institutului de Artă Teatrală şi Cinematografică din Bucureşti, secţia regie de film şi televiziune (1969). Coordonator ştiinţific al Echipei de Studiu Interdisciplinar la Sanctuarele Dacice din Munţii Orăştiei din cadrul AOSR: Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România (1982-1985). Autor al proiectului unei echipe complexe de studiu multidisciplinar a AOSR vizând relicvele dacice din Munţii Orăştiei (2012-2017). Este autorul *Procedeului URTIM* de analiză spectrografică subterană a imaginilor satelitare, cu aplicaţie specială în siturile arheologice.**

Călătorii de documentare temeinică în jurul lumii, cu cercetări de teren şi aplicaţii în cunoaşterea vechilor culturi umane din Japonia, Africa de Sud, Grecia, Insulele Canare, Yucatan-Mexic, Peru.

Până în 1982 şi-a câştigat notorietatea incontestabilă în domeniul cinematografiei şi televiziunii, ca regizor şi scenarist al filmelor *Decolarea, Septembrie, Al patrulea stol, Stridia şi perla, Banchiza, Nunta însângerată* ş.a.

Autor de cărţi publicate în S.U.A. şi în România.

Susţinută activitate de publicist, inclusiv în calitate de corespondent de la New York al emisiunilor în limba română ale BBC.

Catinca AGACHE

Instituția Mihai Cimpoi

Rari sunt oamenii de litere care să exprime prin întreaga înfățișare, prin statura impozantă, prin felul de a fi, atâta seninătate conferită de înțelepciunea atinsă, echilibru și moderație, blândețe și cumsecădenie, exigență în arta cuvântului, precum acad. Mihai Cimpoi . Un pisc al literelor generale românești contemporane și, cu toate acestea, un om de o nobilă modestie care s-a impus ca autoritate incontestabilă, un model de cărturar devotat culturii române ca întreg,

Cu forța scrisului așezat sub semnul esteticului și al adevărului istoric și-a asumat, fără formule și atitudini bombastice, misiunea introducerii literaturii române din Basarabia în spațiul literar din patria istorică, apărării valorilor autentice românești, unității limbii și culturii, istoriei și credinței străbune, reprezentării valorilor naționale în lume. Într-o perioadă de mari încercări, de răsturnări și revalorizări axiologice, de tentative demitizatoare ale vârfurilor culturii, literaturii, istoriei naționale, determinate de noile paradigme mondializatoare sau de interese de grup, exegetul introduce ,,dreapta cumpănă", principiul valoric obiectiv al ierarhizării valorice, afirmând o impresionanta operă și activitate științifico-culturală și civică.

Literatura și cultura română generală îi datorează enorm acad. Mihai Cimpoi, căci domnia sa este cel care a reușit să unească cultural cele două maluri ale Prutului prin magistralul proiect de istoriografie literară *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (1996, 1997, 2002), o monografie unică în care, pentru prima data în perioada postdecembristă, printr-o ,,formulă complexă de critică culturală" , literatura română este privită integral, fără granițe, mergând pe linia aserțiunii lui George Călinescu, anume că „Literatura română este una și indivizibilă". Volum de referință în care mișcarea literară din Basarabia este panoramată și tratată diacronic și sincronic, raportată la întregul fenomen cultural românesc, excelând prin noutatea și exhaustivitatea informației, arta portretizării, substanțialitatea observațiilor critice și claritatea stilului, această sinteză a făcut cunoscuți în țara-mamă peste 2000 de scriitorii români din greu încercata parte a Moldovei istorice, deschizând drumul înlăturării acelui „complex al marginii"avut până atunci și demonstrând unitatea întregului spațiu literar și cultural unde se vorbește limba română.

Lui și admirabililior scriitori basarabeni patrioți afirmați în primele decenii postdecembriste li se datorează, în principal, întregul proces de renaștere culturală și sincronizare cu fenomenul literar românesc ca parte a acestuia, ,,trecerea de la o mentalitate literară la alta" și căutarea drumului spre Centru (al ființei, se-nțelege). Căci, în calitatea de președinte al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, a mișcat lucrurile în această direcție, a creat punți culturale pe care confrații întru litere s-au deplasat dintr-o parte în alta a Prutului făcându-se cunoscuți și apreciați, ‚Ambasador" al acestei provincii istorice raportată la patria mamă, a organizat întâlniri culturale admirabile, simpozioane, dinamice și creatoare de atitudini, de opinii integratoare, ce au determinat fenomenul ștergerii barierelor artificiale, R.Moldova nemaifiind izolată cultural ca până în acei ani de hotar. Sub patronajul Uniunii Scriitorilor (și a altor instituții culturale), a sa personal, s-a lansat și desfășurat lupta pentru Limba română prin proiectul național de mare anvergură ,,Limba noastră cea română" (Zilele Limbii Române), a fost dinamizat proiectul instalării busturilor marilor scriitori români pe Aleea Clasicilor din Chişinău, tot atâtea fapte de rezistență prin cultură (,,rezistenţa scriitorimii basarabene s-a manifestat pe două coordonate: una activă, ce integrează mişcările pentru

apărarea limbii române şi alta pasivă, pe care o asociaţi exilului interior.”)

Din postura de redutabil istoric literar, a impus o nouă linie, eseistico-literară, în critica basarabeană, necantonându-se în regional și fragmentar, ci urmând motto-ul ,,integraţi în cultura română şi integraţi în Europa” , discutând fenomenul literar basarabean în context larg românesc și european. A realizat cele dintâi studii despre majoritatea scriitorilor români din Republica Moldova (până la generațiile mai tinere), multe și despre autori din România din perspectiva convingerii că deținem valori de necontestat în temeiul cărora se poate dialoga cu lumea, valori ce trebuie promovate și nu denigrate. Deviza cercetării sale trudnice a fost continuu construcția (,,Mi-am propus ca deviz (de)ontologic anume să construiesc și nu să demolez, să găsesc temeiul înființător și nu principiul neantizator. Am conceput, prin urmare, cultura românească în ansamblu ca o cultură a dreptei comune, singura capabilă să ordoneze lucrurile, să le dea sens și să le pună, astfel, sub semnul sacrului.”) .

Ca șef al Secției de literatură clasică a Institutului de Istorie și Teorie Literară al Academiei de Științe a Moldovei și ca ,,model de exigență”, cum l-a văzut Eugen Simion, a realizat proiecte uriașești: *Mihai Eminescu. Dicționar Enciclopedic* (Chișinău, Gunivas, 2013), o lucrare monumentală unică; *Dicționar de teorie și critică literară*(distins cu Premiul ,,Constantin Stere”, 2016), a colaborat la realizarea *Dicționarului General al Literaturii Române* în 8 volume (,,operă națională de cultură”, editat de Academia Română, coordonat de acad. Eugen Simion, încheiat în 2021). A coordonat proiectul editorial al „Integralei Eminescu” în 8 volume - *Mihai Eminescu. Opere Complete* (Chişinău, Gunivas, 2001), a inițiat și realizat, împreună cu Victor Crăciun, Eugen Simion, sprijiniți de un larg colectiv de editare, *Colecția Corpus Eminescu* în 10 volume (Bucureşti-Chişinău, Editura Litera,1998-2000); a alcătuit, cu Eugen Simion, portretul biobibliografic al Poetului și Publicistului Mihai Eminescu în *Dicționarul General al Literaturii Române* (E-K, Bucureşti, 2006).

De oriunde ai privi schimbările uriașe petrecute în viața culturală basarabeană de după anii 88/89, descoperi, dacă ești obiectiv și nu plin de orgolii nelucrative, urmele faptelor sale și ale confraților întru slujirea aceluiași ideal al păstrării, promovării valorilor românești, precum regretații scriitori-militanți Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Ion Vatamanu) și oameni de artă (Ion Ungureanu, Emil Loteanu), ori poeți și oameni politici (Ion Hadârcă, Valeriu Matei), prozatori, poeți și cercetători (Spiridon Vangheli, Iulian Filip, Arcadie Suceveanu, Ana Bantoș, Ianoș Țurcanu)ș.a., ș.a.. Împreună s-au impus ca repere ale luptei de rezistență prin cultură, modele ce au deschis porțile accederii următoarelor generații spre marea literatură și cultură interzisă domniilor lor. Și chiar dacă fronda noilor generații față de înaintașii aceștia care au construit decenii în șir la monumental culturii și literaturii române unitare, pornită din infatuarea că totul este depășit și modernul începe odată cu dumnealor, firul care leagă generațiile între ele și determină curgerea istoriei literare se va face simțit dincolo de idei iluzorii.

Opus ,,elitiștilor” preocupați de ocultarea poetului național, Mihai Cimpoi, spirit viu, mereu cu gândul construirii unor fapte culturale și științifice mari, fără surle și tobe însă, a reușit performanța fondării, la Chișinău, a Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu” (1999), instituție unică, dinamică, ce vine să suplinească o mai veche dar reluată idée, aceea a creării unui Institut și a unei Catedre Eminescu. Director de onoare al acestuia (director fiind doamna Elena Dabija) a lansat proiectul de durată ,,Congresul Mondial al Eminescologilor"(3 sept 2012), al cărui autor și coordonator este, în scopul abordării operei eminesciene din noi și noi perspective, a realizării de inedite exegeze, a îmbogățirii eminescologiei ca știință, dovedind prin aceasta că Eminescu este cu adevărat ,,o Biblie lucrătoare”. Desfășurat sub egida Academiei Române şi a Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, începând cu data de 3-5 septembrie 2012, această manifestare de înalt prestigiu științific a avut ca invitați eminescologi din România și de peste hotare, traducători (din

Italia, Germania, Serbia, Ucraina, China, Chilie, Turcia, Polonia, Rusia, Republica Albania), cercetători din Republica Moldova și din centre universitare (NewYork, USA,) etc. În deschiderea acestuia au susținut conferințe academicienii Eugen Simion, Ioan Aurel Pop, Răzvan Theodorescu, Nicolae Breban, Eugen Doga, prof. univ. dr.Victor Crăciun, prof, univ. Nae Georgescu, prof univ. dr. Teodor Damian (USA), au prezentat saluturi și referate științifice pe tematica aleasă anual: academicienii Grigore Vieru, Nicolae Dabija, VasileTărâțeanu, Valeriu Matei, istoricii, criticii literari, eseiștii Mircea Radu Iacoban, Cassian Maria Spiridon, Adrian Dinu Rachieru, Theodor Codreanu, Tudor Nedelcea, Ana Bantoș, Lucian Vasiliu, Viorel Dinescu, Lucia Olaru Nenati, Daniel Corbu, Florian Copcea, Mihai Vicol ș.a., textele prezentate fiind publicate de Centru în revista acestuia Buletinul ,,Mihai Eminescu" (din 2001, buletin, serie nouă). S-au lansat noi și valoroase cărți dedicate autorului ,,Doinei", noi numere de revistă. Poate că nu totul a fost perfect în desfășurarea edițiilor Congresului, dar cu siguranță e perfectibil și, mai ales, admirabil că rezistă în conditiile unor mari dificultăți financiare, că a devenit o tradiție deja.

Și-a propus și a reușit să dărâme clișeele despre Eminescu, aducând în atenția lectorului un Eminescu proaspăt, neosificat, un nou Eminescu, analizat dintr-o perspectivă comparatistă şi interdisciplinară, determinând un nou val de abordări inedite ale mai tinerilor cercetători A opus discursul său constructiv, tendințelor denigratoare, demitizatoare lansate sub pretextul revizuirilor valorice, demonstrând, prin profunzimea și claritatea observațiilor critice, actualitatea lui Eminescu, imaginea sa de mit viu. A susținut ideea originală că sub ,,semnul călăuzitor" al poetului național s-a petrecut dificilul proces al redobândirii românismului cultural în Basarabia (,,Dupa 1990, Eminescu a revenit cu forta lui modelatoare în societatea românească democratizata, nemaivorbind de rolul său paternal în procesul de renaștere națională a românilor basarabeni de care vorbeam mai sus.") .

Supranumit pe merit un nou Călinescu al literaturii române, Mihai Cimpoi impresionează prin uriașa personalitate și volumul uimitor de bogat și divers al operei sale, prin opere fundamentale date literaturii române, prin contribuția extraordinară, inedită și substanțială adusă pe linia eminescologiei românești: 60 de studii și eseuri monografice, peste 3000 de studii și articole în publicații literare românești și din afara granițelor, peste 200 de studii de prezentare a literaturii române publicate în țări precum Marea Britanie, Franța, Germania, Italia, Turcia, Grecia, Rusia, Letonia, Lituania, Ucraina ș.a.

Pentru toată moștenirea bogată pe care o va lăsa culturii române, pentru implicarea în toate evenimentele mari ce au marcat istoria Basarabiei începând cu anii 1988-1991, merită tot respectul, toată prețuirea contemporanilor care pot percepe uriașul efort intelectual, sacrificiile, singurătățile îngândurate, ce se ascund în spatele acestor uimitoare realizări demne de activitatea unui institut, Institutul Cimpoi.

Sunt momente în care însă liniștea făuritorului de cultură română în Basarabia, a cercetătorului pasionat ce se dăruiește în totalitate exigențelor scrisului, așezării literaturii și culturii române ,,sub dreapta cumpănă", este grav tulburată de atacuri nemeritate, nedrepte, venite tocmai din partea unor apropiați pe care i-a susținut, i-a promovat și care nu văd decât partea și nu întregul lucrurilor, care așază mai presus de orice (recunoștință, respect, adevăr) propria persoană plină de sentimente mărunte, incapabili de a se ridica la înălțimea demnității unei funcții. Un astfel de moment de dezamăgire și tristețe trăiește acum acad. Mihai Cimpoi din care nici finul său umor pare-se a nu mai reuși să îl scoată, căci tocmai bunătatea sa l-a adus intr-o asemenea situație, acceptarea unor oameni care nu meritau sa se afle in jurul sau. Să încercăm să luminăm puțin, căci nu domnia sa este ținta adevărată, ci cultura, literatura, limba română pe care le-a slujit și le slujește cu o dăruire cum numai oamenii cu adevărat mari, care au știut a mișca lucrurile înspre binele neamului, o pot face.

Eu sunt Mihai Cimpoi!

Doine și balade
(poezie contemporană)

Florentin SMARANDACHE

Exist împotriva mea

Astăzi e duminică, dar mâine
nu se ştie ce va fi,
moartea creşte-n orice.

La amfiteatru, statuile sunt goale
de suflet.

Stau în casa cu ferestre/ spre iarnă.
Viscolul îşi urlă în zăpadă lupii.

Mi-e greu să fiu om obişnuit,
exist împotriva mea.
Inima a ajuns o parte din creier,
fruntea are diametrul cât cerul.
Mi-e greu să fiu om obişnuit.

Haidem să nu fim comuni!
Haidem să iubim!

Lăsaţi-mă eu însumi!

Privesc la Niagara ca la-nceputul lumii.

Timpul se depune pe oameni.
Spre noi se deplasează noaptea zilnic.
Moartea dă sens existenţei.

Mereu ne umplem ochii unii
de alţii.
Soarele trece şi lasă-n urmă
dâre de-ntuneric.
Soarele se trece.
Cerul este plin de găuri
ca o mlaştină neasanată.
Eu sunt propriul meu câine
şi umblu printre cuvinte.

Lăsaţi-mă eu însumi!
Lăsaţi-mă pom însumi
sau chiar câine lăsaţi-mă,
însumi!

Crimă fără pedeapsă

Să luminezi lumina – asta înseamnă creaţie
şi sensul dintotdeauna al muririi!

Cuvintele cresc sălbatice precum
ferigile în singurătăţi.

Cine, dar, ne umblă paşii?
(călătoria de la o petală
la un zâmbet!,
călătoria ca o armată de fluturi)

Toate drumurile trec prin pâine,
ideile lasă umbre dacă-s puse-n lumină.

Umblăm sufletul zambilelor din nări în nări.
Vorbele se duc
şi buzele încearcă să le prindă.

Voi sfârşi prin a-mi zbura creierii
pe hârtie.

Lecţie de filozofie

Plouă şi putrezesc sfinţii-n biserici,
la ferestre gândul/ bate din aripi.

Să ne ocupăm aşadar de meditaţii
filozofice – închideţi ochii şi să pornim:

– Oricine este mai mic decât sine!

– A fi e o proiecţie în infinit?

– Suntem mărimi neglijabile, dar vrem
fiecare să fim un nimic mare!

– Vidul este cel mai golgol.

– Eu am un „nu am” al meu.

Ploaia bate ritmic/ precum sângele.
Apele curg în viitor.

Liliana POPA

În aşteptarea zilei

ochii mei în aşteptarea zilei
cu felinare în vîrful degetelor alergau
în calea morţii şi vroiau
să-i dea toţi banii din cutia milei
linişte - nelinişte
e covor, e pajişte
indusă pandemie
modelată alchimie
în secolul cumplit
făr de orizont şi umilit
în ţara asta rătăceşte noaptea
din hău în iarnă şi în ziua a şaptea
băieţii veseli stau la porţile cetăţii
arestînd dreptul la viaţă in numele libertăţii
e pandemie în cosmos, printre sfere
şi colţul lunii e ameţit printre himere
lunateci trişti, avizi de bani şi de...putere
corbi deliranţi cu aripile grele
aici, printre ruine, prin ce ne-a mai rămas
poporul de voi răde, vă cîntă parastas
neavenite legi, nemaivăzute
îngenunchiaţi veţi fi cu măştile căzute

Epigrame

Dinastia escrocilor

Universul îngândurat
Stă şi ascultă cu mirare
Pe escrocii ce au lăsat
Bani şi case din dotare
Într-o adâncă însingurare
Vor rămâne la păstrare.

Hrana săracului sau Covrigul la putere

Fără friptură, murătură
Fără o cănuţă cu udătură
Românul uită de factură
Renunţă iarna la căldură,
Voit retras în prima fundătură.
Trăieşte într-o utopie pură
Hrănindu-se cu vise de anvergură
Dar nu renunţă la cultură.
Catadicsind să iasă din spărtură
Socoate banii şi se îndură
Să iasă într-o conjunctură.
Măsline, brînză, chiar şi-o ţîră
Goleşte cinzeaca dintr-o sorbitură
Iar azi în loc de afumătură
Răbdări prăjite în miniatură...
În Bucureştiul de altădat, ce tevatură
Cu nenea Iancu în altă conjunctură,
Dar azi nu mai avem dublură.

Corupţia

Aveam petrol, păduri şi ape.
Dar sub ce umbre de mister
Au dispărut din zori în noapte ?
Corupţia - ce trist flagel !

Contingentă sau Să se arate vârful parabolei

Iubitul tuturor are carismă,
farmec,
La puterea n.
Cu o privire răstigneşte, demonstrează
Că el nu-şi aparţine, ci salvează
Fecioare în postura de trezire Zen.
Pe dreapta de ecuaţie semţ, fălos
Nu-i nici pe dreaptă,
Nici sub dreaptă
Pe vârful parabolei
Celei cu ramurile în jos.

Abstractizări

Cu minţile întunecate de eresuri
Şi viscoşiţi din cele patru zări
De legi deşarte, fără de înţelesuri
Nimic concret, primim abstractizări.

Poete tu

Poete tu, încins cu sfori de tei
Mustind de pasiuni în hohot de idei
De simţăminte înalte şi carnale
Tandreţuri exhibiţioniste hibernale
Sinele tau cuprins între priviri fierbinti
Îngheaţă dimineţile în arginţi

Petru SOLONARU

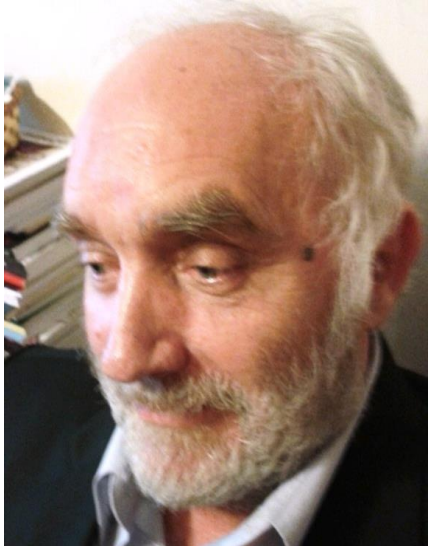

Calea celui Punct

Când sub vane treceri vii luntrim un timp
moartea este-în nume, nouă-ne înghimp...
Însă, din Repaos, ea, văzut noian,
vom afla că nu e vieţii pururi schimb...

„Gol” şi „plin” cern cruguri alternând hotar
între-a fi părere şi fiimi ce par
peste tot de-ar creşte spre inert declin,
ca din chip să naştem haru-i similar...

Preapuţinul poartă miezul de preamult
înclintindu-i sinei ritmul cel ocult
către-a şti-împlinirea simplei parităţi
între echilibru şi-absolut tumult.

Cum Amurg şi Culme-s joc în unghi defunct
nunta spiţei cearcă mirele-i conjunct...
numai că nu roata-i a rămâne rost,
ci tăcerea-într’însa, **Calea celui Punct...**

Spre nucleul firii...

Din Fiinţă, parte, ne-am născut în zi
să numim clintirii nume de-a clinti
calea’învăţăturii sub curat cântar
către-acel neunde pururе aci...

Osebind obiectul de'înlesnit subiect,
vie contemplare-a noimei spre efect
freamătă prin ochiul densei lămuriri
ce-i prin sine sieşi adevăr complect.

Firul de mătase între vânt şi cort,
pravilă-a schimbării visului în ort,
dintru cer adoptă iscusitul zel
a sfeti cenuşe peste locul mort.

Însă, Om, prin zorii care te includ
umbrei ca urmare întreit feud,
chiar de-i greu sub teamă, suie cumpăt clar
spre nucleul firii, în primordiul ud!...

Dezbrăcaţi de drumuri

Cele nesfârşite vestea nu-şi dezic
prin vacarmul fugii din scrânciob la dric.
Golul fericirii noastre ne e plin
nu privind spre-un mare, ci **văzând** în mic...

În atracţii scopu-i de-a nu fi atras
către-a culmii viaţă, cât cel anastas
taie testamentul vechiului ogod,
inima fixând-o de tăcutul glas...

A-învăţa naintea morţii a muri,
învingând în sine spaima,-acum şi-aci,
iată simplitatea-înţelepciunii dar:
înlăuntrul formei-i a visa spre-a fi...

Dezbrăcaţi de drumuri, Calea ca veşmânt,
stingere ce-avântă şi ne stinge-avânt,
sacră vom primi-o din meleag ceresc
a-îndrepta în Dubiu primul trădământ...

Între toate scopul...

Cele fugitive s-or uita-în amari
gnostici ochi ai Mirei de mereu
tresar
la tangenta-şi, umbră dedulcind
lumini.
Însă ce rămâne-a lor vedere-i
doar...

Între toate scopul vieţilor ce mor
e a-l şti în sine-**acum** pe Creator,
când, plutind prin toarceri, tainei
se întorc
stării din primordii, tinsului izvor.

Uşi închise-încheie cheia ce-o
închid
spre poteca plină-a lui „a fi" de
vid,
stând egale, parte, unui hău întreg:
năruire-afară dar în nuntru
zid.

-Ce avem a face?... Restul nefăcut
este chiar **nimicul,** dacă'în minte-
am vrut
să-împăcăm numirea cu trezitul
rost
către-al mântuirii sphinx, Tăcerii scut...

Întru simplitate

Sub tăcerea Clipei, liberă deja
de-amăgiri şi minte, fără a-întina
al fiinţei număr din statornic rând,
întru simplitate Sinea-i a vedea!

Sacrul **gol** reface în lăuntru-ţi, **dar**
la trezita cale-a undelor ce par
a uni oceanul viului etern
cu sublima noimă-a ninsului
pentar.

Pura strămutare, prospeţimii, sus,
întâlnind grindeiul de-adevăr te-a
pus
alfa şi omega spre-a tivi
veşmânt:
tuturor scăpare trec cele ce nu-s...

Meditând la fire, **Firul** te ceru
drept nimic de poartă-întreg ce stă
întru,
miez spre osebire naltului nectar
din extazul zilei, cupă ţie, **Tu!...**

Ion HAINEŞ

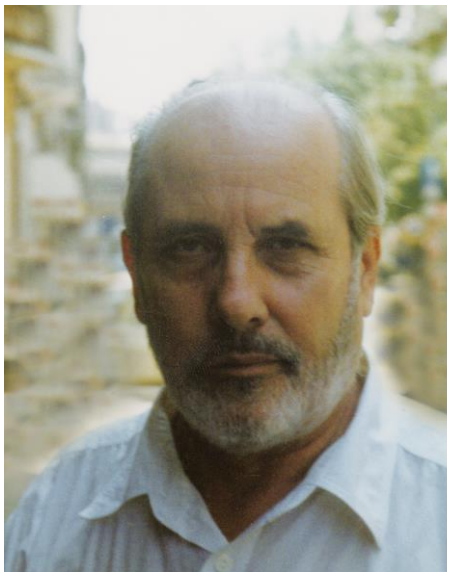

Poezia

Poezia - o taină,
o reamintire a paradisului pierdut,
a obârşiei cereşti,
a Logosului,
un catharsis,
un mod de autocunoaştere,
de ieşire din umbră,
o aspiraţie la esenţial,
o esenţă tare,
ameţitoare,
o tensiune lirică
insuportabilă,
care, în clipele supreme,
ar putea ucide.

Cine mă apără?

Stau singur în faţa vântului,
în faţa mării, în faţa nopţii,
singur şi vulnerabil,
nu mă pot sprijini în nicio frunză,
în nicio pasăre, în niciun curcubeu,
orice fulger mă poate atinge,
transfigurându-mă,
pot să strig ca într-o peşteră,
ecoul paşilor mei
răsună în lună,
mă bat ploile,
mă bate crivăţul,
mă bate timpul,
anotimpurile care vin şi trec,
lăsând urme adânci în suflet,
trăiesc într-o stare confuză,
un gol, o teamă,
din care doar poezia
m-ar mai putea salva.
Cine mă apără?

Martie

(Curăţenia de primăvară)

E martie, zăpada s-a topit,
Ieşim din întuneric, pulsul creşte,
Mi-e sufletul bolnav, sunt ameţit,
Se schimbă sângele, zvâcneşte.

Aud mişcarea ierbii, ceruri noi
Spre zodia speranţei se deschid,
Seminţele aşteaptă alte ploi,
Oglinda nu mai are niciun rid.

Un aer proaspăt, tămăduitor,
Înviorează încăperea minţii
Şi-ntreb încet, cu glas tremurător:
- De ce ne mor, în martie, părinţii?
Şi, totuşi, bobul grâului, ascuns
Sub plapuma mai caldă a lui Marte,
Se pregăteşte-n taină de pătruns
Să dea în spic, vindecător de moarte.
Să face, deci, curat, s-aerisim,
Să intre tril de păsări în odaie,
În pragul verii să ne regăsim
Frumoşi şi puri, aducători de ploaie.

Scriu, deci exist

Scriu, deci exist.
Exerciţiul scrierii, exerciţiu
al supravieţuirii.
Scriu, deci exist.
Respir, trăiesc la o înaltă
temperatură.
Sunt mereu în priză,
mă încarc cu electricitate pozitivă.
Să nu vă apropiaţi prea tare de imine
Căci s-ar putea să luaţi foc,
să vă aprindeţi de flăcările
inefabile din fiecare cuvânt,
din fiecare pagină.
Scriu, deci exist.
Comunic. . Sunt viu.
Iar dacă mor,
Cuvintele rămân,
ele depun mărturie
că sunt viu, că n-am murit de tot.
Scriu, deci exist.
Astfel, înving moartea,
căci „scrisoarea este un lucru veşnic”,
aşa cum spunea,
acum câteva sute de ani,
un mare cronicar.

Sunt

Eu sunt *apa,* care înseamnă viaţă,
sunt *iarba* care creşte,
care învinge moartea,
sunt *pământul* atoateroditor,
sunt *focul* purificator,
sunt *aerul* pe care-l respiri,
sunt *vântul* care respinge ceaţa,
sunt *norii* încărcaţi de ploaie,
care fertilizează pământul,
sunt *bradul* veşnic tânăr,
sunt *floarea* nemuritoare,
sunt *zăpada,*
inefabila, vulnerabila *păpădie,*
sunt *vulturul,* sunt *zborul,*
sunt *sămânţa,*
sunt *privighetoarea,*
sunt *roua* de pe trandafiri,
sunt *parfumul* îmbătător
al frunzelor de tei,
sunt *marea* şi *muntele,*
sau, într-un cuvânt,
sunt toate acestea
la un loc
şi numele meu este
Poezie.

Ziarul

Eu am inventat ziarul.
acum câteva secole,
acele *foglio d`avvisi*,*
foi de anunţuri, *gazetta,*
voiam să ştiu ce face,
ce spune, ce gândeşte lumea.
Informaţia înseamnă putere,
putere în mişcare,
avere, cunoaştere.
Poţi stăpâni lumea prin cuvânt,
poţi clădi sau dărâma imperii,
poţi declanşa revoluţii.
Eu consemnez sau comentez
evenimente,
Eu sunt câinele de pază
al libertăţii.
de aceea, atunci când citeşti,
dimineaţa,
ca pe o evanghelie,
ziarul, ziarul meu,
ziarul tău,
să ştii că pe frontispiciu
scrie clar,
cu litere mari, colorate:
ATENȚIE! CÂINE RĂU!

Mă reazem

Cu sufletul meu obosit
mă reazem de un copac
ascult tăcerea lui învăluitoare
calmă liniştitoare
un foşnet uşor tresare prin frunze
ca un zbor inefabil
al unei păsări nevăzute
o binecuvântată pală de vânt
îmi răcoreşte fruntea
şi-mi ia durerea cu mâna
respir în ritmul purificat
al acestei după-amiezi
de toamnă târzie
şi laud apusul aureolat
al Soarelui care coboară
încet după dealuri.

Starea de călugăr

Lumea aşa cum e m-a obosit
şi m-am retras în singurătate,
devenind călugăr. Starea de
călugăr
nu ţine neapărat de credinţă,
ea înseamnă pentru mine
nevoia de libertate, de meditaţie,
de raportare la Dumnezeu şi la
lume,
de raportare la mine.
Nevoia mea de singurătate
este nevoia de limpezire,
de a nu confunda lumina cu
întunericul,
ziua cu noaptea, viaţa cu moartea.
Peştera în care m-am retras
e sufletul meu obosit
în care arde o candelă,
o lumină călăuzitoare,
care nu se stinge
niciodată.

Am uitat

Am uitat gustul poamelor
cum muşcam lacom din ele
vara
am uitat dansul frenetic
în ploaie
invocând germinaţia ierbii
am uitat rostul lucrurilor
care se răstoarnă haotic
peste mine.
Fă un gest, doar un gest
şi mă pot reîntoarce
tânăr
la izvorul
din care am băut
amândoi.

Prea târziu

Ploile, ploile mult aşteptate
au venit prea târziu
pentru pământu-nsetat
obrazul mi-e crăpat
lacrimile nevăzute-au lăsat
dâre adânci
să nu plângi, să nu plângi
s-au scuturat frunzele
e toamnă de-acum
cad fructele coapte
am obosit, am obosit
tot aşteptând ploile primăvara
fă un gest, Doamne,
trimite-mi o pasăre cântătoare
să-mi lumineze pădurea
acum când încă mai sper
când încă mai sper...

*Foglio d'Avvisi – Primul ziar în protectoratul britanic Malta, publicat între 1803-1804.

Irina Lucia MIHALCA

Ens summum

În calea căutătorului, poemul ermetic al vieţii
se ţese cu multe fire – mai scurte, mai lungi,
înnădite sau nu,
albe, aurii, roşii sau negre...

Prin derularea trecutului ce biruie timpul,
cu ajutorul Simurgh-ului
de pe muntele Kaf,
(muntele care dă ocol pământului,
acolo unde sălăşluiesc djinii şi demonii),
un strigăt straniu, o chemare
îi trezeşte pe cei adormiţi.
O imensă flacără ai simţit că-ţi arde
în mijlocul frunţii
şi, în aceeaşi clipă, fâlfâirea
şi umbra de gheaţă a unor aripi imense.
Cuprins de o viziune dublă,
ca prin ceaţă, priveşti concomitent
în amândouă lumile.

De ceva timp crezi
că înaintezi printr-un tunel.
Lumina de la capăt nu se vede,
ieşirea nu mai apare,
deşi presimţi că este bine.
Te îndoieşti mult de tine,
de ce poţi, de ce vrei,
de unde şi de ce ai pătruns aici.
Închizi ochii şi îi deschizi,
în faţa ta se apropie
o leoaică imensă, puternică.
În ochii ei te uiţi fix,
ştii că e acolo
să-ţi dea un mesaj,
ochii ei ţi-au trasmis atâtea,
iubire, compasiune, iertare, blândeţe.

Priveşte-i bine!
Mai au un mesaj pentru tine, alesule?
Cu-aceste daruri îţi continui drumul
ca şi cum ai fi nemuritor.
Prin Graţie, Lumina e în tine,
nimic în plus!

În esența lor

Clipe, irepetabile clipe își scutură fructele coapte.
Sunete surprinzătoare, senzuale și ritmice,
te captivează miraculos
prin simplitatea lor.
Labirinturi șoptite coboară,
coboară din soare
cu hașurări tremurate
– bucurie pură, necorporală,
trăită intens,
respirată prin toți porii,
prin toate celulele albe și roșii.
Între calm și dezlănțuiri tumultuoase,
încă nu surprinzi forța invizibilă a muzicii
peste care e trasă o cortină.

Într-o noapte de primăvară, din ierburi,
din inima florilor de april se ridică
miresme suave,
ca o speranță de o culoare incertă,
hrănindu-se unele pe altele,
împletite din dorul
ce ne unește depărtările.
Așteptându-ne, unul pe celălalt,
suntem în urma unui curcubeu,
mâinile mele îți spuneau ceva.

Într-o lumină caldă, cu o metaforă te scalzi
în conturul pietrelor tăcute,
netede și ovale,
ca umărul unei femei goale,
în esența lor.

Între lume și tine

În jocul combinatoriu noaptea își vede proprii ochi,
arunci o portocală, o problemă, o dilemă,
o temă de gândire,
cu sau mai multe soluții,
mirarea persistă
într-o lume
în continuă devenire,
un tampon între tine și ceilalți.
Privești reversul medaliei
– un dans în care se schimbă rolul.

Un semn străbate spațiul de la mine la tine
și te schimbă pe dinăuntru.
Inima ta încetează să mai bată
când semnul dispare.
Alegerile îți aparțin,
oricât de dificile
nu sunt niciodată imposibile.
În torentul gândurilor
micșorezi ferestrele deschise
ce-ți augmentează realitatea
și relațiile dintre numere,
la alegere
orice problemă
își are rezolvarea tardivă.
Privind lucrurile de aproape,
știi bine, singură nu vine
nici întrebarea,
nici răspunsul,
undeva în spațiul liber
își așteaptă rândul.

Totul sau nimic?
Un gheizer ţâşneşte din tine,
la înălţimi în care
se vorbeşte cu fulgere
un curcubeu răsare pe cer,
un spaţiu de reflecţie se deschide,
te simţi infinit,
într-un tărâm al misterelor
lumina pune lucrurile în ordine.

" – *Ecce homo!"*

Pecete de iubire

Dincolo de poveste, ca o chemare,
un răsărit nemăsurat
îţi mângâie faţa...

Întorci clepsidra în timpul vostru.
Alegi să trăieşti. Clipele tac,
vibrează de viaţă.
Vrei să-i simţi roua buzelor
şi arşiţa trupului, iubindu-te,
o vrei în braţele tale, vrei s-o auzi,
să-i sorbi cu nesaţ
şuvoiul nestăvilit
al cuvintelor ce ţâşnesc
spre lumină, sprijinind cerul.

Ce poţi să-i mai spui?
Va trebui să inventezi noi cuvinte
pentru a-i spune tot ce simţi,
istovul dureros al absenţei,
sărutul buzelor arse de dorinţă.
Rătăcit în durere te-ai risipit,
orice pauză între tine şi ea
îţi îngheaţă
pâlpâirea ce mai există.
Cu inima ei de copil
îţi susţine noaptea.
E viaţa plină cu zorii suavi
ai noii existenţe!

Un drum lung şi greu ai străbătut.
O să-i baţi la geam cu tâmpla iubirii,
balsam divin pe arsura dorului.
Sunt toate câte vin de la ea.
Te-ai îmbătat cu fericire
când ai văzut-o
cu ochii ei expresivi.
Nu te-ai putut abţine
să nu alergi, s-o iei în braţe.

Ninge, cu iubire ninge.
O floare a vieţii! Îţi soarbe lacrima.
Tăcuţi vă priviţi zâmbetul, doar ochii vorbesc.
Mâinile îmbrăţişate, ca un curcubeu, ţin strâns
luminile între cer şi pământ.
În corpul vostru o spirală infinită cântă.
Ce fericire! Ah, ce fericire!

Vlad SCUTELNICU

trei garoafe

în loc de flori poţi dărui cărţi
şi în fiecare seară să citeşti două
trei rânduri
din una din cărţile dăruite iubitei
în timp ce-i masezi cu drag punctul
unde are o scolioză uşoară

te opreşti obosit iar ea îţi dă
un ghiont în coaste să continui

continui după o respiraţie
că altfel nu te lăsa să dormi şi-
atunci
te întrebi dacă nu
era mai bine
cu tot traficul dezordonat
cu tot stressul infernal de peste zi

dacă nu era mai bine
să cumperi trei garoafe

întoarcerea darului

un leu unei bătrâne am dăruit astăzi
? cum
aş putea să scriu
acest fapt banal într-un poem

pentru o pâine sau pentru un pahar
de apă
batrâna vindea *galanthus-i* şi
scilla-e
iubitelor noastre ori frumuseţii zilei
de azi
era soare şi vântul adormise

lumea îşi vedea foarte preocupată
de
treburile ei importante ori mărunte
se câştigau averi sau se declarau
falimente
la noi ca peste tot mapamondul
la lumina zilei
claxoane şi maşini, semafoare,
treceri

de pietoni, tumult, avalanşe, grabă
de toate pentru toţi

tu ţi-ai făcut timp
să oferi un leu unei bătrâne

acest eveniment se petrecea
dimineaţă
pe la opt-opt treizeci când alergai
de la o bancă la alta să plăteşti
facturi
mai apoi

s-a făcut de după-amiază
păsărelele ciripeau preocupate
de construirea cuibului în timp ce tu
îţi strecurai în nas onixx soft şi
biorinil
şi vibrocil actilung pentru rinita ta
cronică
însoţitoare a fiinţei tale de vreo
douăzeci de
ani
foarte credincioasă şi iubitoare
această
entitate
de dăruit tuturor prietenilor şi
duşmanilor cu tot dragul şi fără
aşteptări
de recunoştinţă

mai aveai în buzunar doar treizeci
de lei
la bordul maşinii s-a aprins led-ul
pentru combustibil insuficient
atunci ai decis să tragi pe dreapta şi
să aştepţi

ai măturat curtea, ai făcut foc în
sobă
ai citit zece pagini din *harari-21 de*
lecţii...
l-ai mângâiat pe *ares* siberianul tău
prostuţ
şi iubitor, ai privit cum se răzvrătesc
mugurii
în ramuri, cum zambilele se revoltă
la cer
cum irişii pitici te întreabă
de ce sunt aproape singuri în acest
conclav
şi atunci a venit el

el care trebuia să vină
şi ţi-a dat două sute de lei
un ban grămadă
! atât

istorie nescrisă

ghilgameș și frankenstein au
existat
înainte să-i trăiască istoria
fiecare în timpul său

acum că timpurile s-au amestecat
ei sunt proprietarii aceleiași ere
nu-i deranjează mersul biped
nici spargerea oaselor pentru
gustul măduvei

între timp oamenii au aprins focul
pentru a încălzi supa ori ceaiul de
dimineață

lângă pomul cunoașterii au început
să vorbească despre lucruri pe care
le știau
despre lucruri pe care nu le știau
toate într-un rebus al lor în care
istoria lumii a devenit
legendele Olimpului cu zei și eroi
ori descălecarea lui Enea
sau Isis căutându-l
întregindu-l pe Osiris așa cum
Vitoria Lipan și-a căutat jumătatea
mult, mult mai târziu
dar atât de profund de încăpățânat

dr frankenstein îl roagă pe
ghilgameș
să-l lase - ? tu unde ești - să urce
pe umerii săi
în fața lui ghilgameș se văd nouă
cetăți

în fața lui ghilgameș nu mai este
nici măcar enkidu
cu care vânase lei
în fața lui ghilgameș au fost
nouă cetăți și toate au pierit
singuri, singuri doar ei doi
unul pe umărul celuilalt
frankenstein îl întreabă
: ? ce vrei tu să vreau și eu...

dimineața aceasta de vară
de toamnă, de iarnă, de primăvară
anunță o zi frumoasă
? tu ești pe aproape
cei doi zei - ! te-am văzut- stau față
în față la o cafea gândind la ce va
să fie

e multă liniște în jur e pace de
aceea
dr frankenstein de sus de pe
umerii lui ghilgameș strigă
: ! vreau un iepure verde
fosforescent

și-atunci lumina apare
nestingherită
albă
infinită
dar

ca un semn de întrebare

Alexandru CAZACU

Presentiment

Va trebui să ducem pe umeri
tot ce a rămas din Iulie trecut
precum anonimii
sfârşitul lipsit de glorie al unui imperiu
atunci când aritmia şoaptelor se stinge
iar răcoarea iernii se aciuieşte
pe la colţurile fiecărei joi
în inima societăţii carismatice
gata să umple ecranele
cu povestea zilelor ce se duc
şi se regretă una pe cealaltă
ca într-un roman contrafactual
unde „a fost cândva"
este foarte curând sau niciodată

Faustiană și stângace încercare

Amintirea zâmbetului tău
o faustiană şi stângace încercare
de a întârzia risipirea trandafirilor
la început de Octombrie
când fiecare sunet

pare cântecul îndepărtat al unor
mateloţi
ce nu mai vor să aducă la ţărm
corăbiile pline cu arginţi
lăsându-le ofrandă mării
negăsită pe hărţi niciodată
când totul este atât de aici
în orbitele ferestrelor singure
sub aromele vegetale
şi rana sângerie a unui mamifer
invizibil
rămas cu sufletul strâns
în orele încercuite de ruină

Transformarea imperatorului

A răspunde răului cu tot binele
o călcare cu inima pre inima ta
când mâinile devin un fel de păsări
albe
ce iau ostatecă urbea
odată cu modelul poliedric al
lacrimilor
ce-n ochiul zenitului prinde
rădăcini

Un sit arheologic
va deveni şi această duminică
o nouă formă
de încoronare a lucrurilor
când limpezimea amiezii
aduce prin pieţe, scuaruri şi alei
ecoul unui cuvânt
din ruga şoptită
demult prin catacombe
întru transformarea imperatorului
din persecutor în apostol

Dimineață

Dimineaţa caldă şi liniştită
când stelele se măresc şi devin
planete luminoase
şi suntem uitaţi pe un câmp alb
precum miezul unei felii de pâine
dată celui flămând
Clopotele de argint
au inceput sa bată singure
şi ne căznim să facem din umbrele lor
şinele pe care va sosi cândva
un tren de zâmbete
Soare din soare dă iarăşi să iasă
şi să
înţeleagă
neorânduiala în care înfloresc

trandafirii
Linia zborului se strânge în vrăbiile
mici
şi-n copacii înşiraţi de-a lungul
drumului
tresar bârnele casei-muzeu
unde se vor iubii îndrăgostiţii
anilor ce or să vină

Ținutul agrest

Zborul dropiilor frământă
ținutul agrest și amiaza noastră
cea de toate zilele
când ninge peste coroana
învingătorilor
și capul de pajură se desparte
acolo unde ce-a fost de dat
cel mai mult ni s-a dat nouă
Păsări chinuite-n ceruri de un frig
tăios
se rotesc deasupra pietrelor
tombale
în lumina acestui întâi Februarie
când necunoscute jivinele
sângerează zăpada
peștii stau încremeniți sub pojghița
lacului
și la intervale de timp egale
se aude ecoul strigătului nostru
de acum cateva veacuri

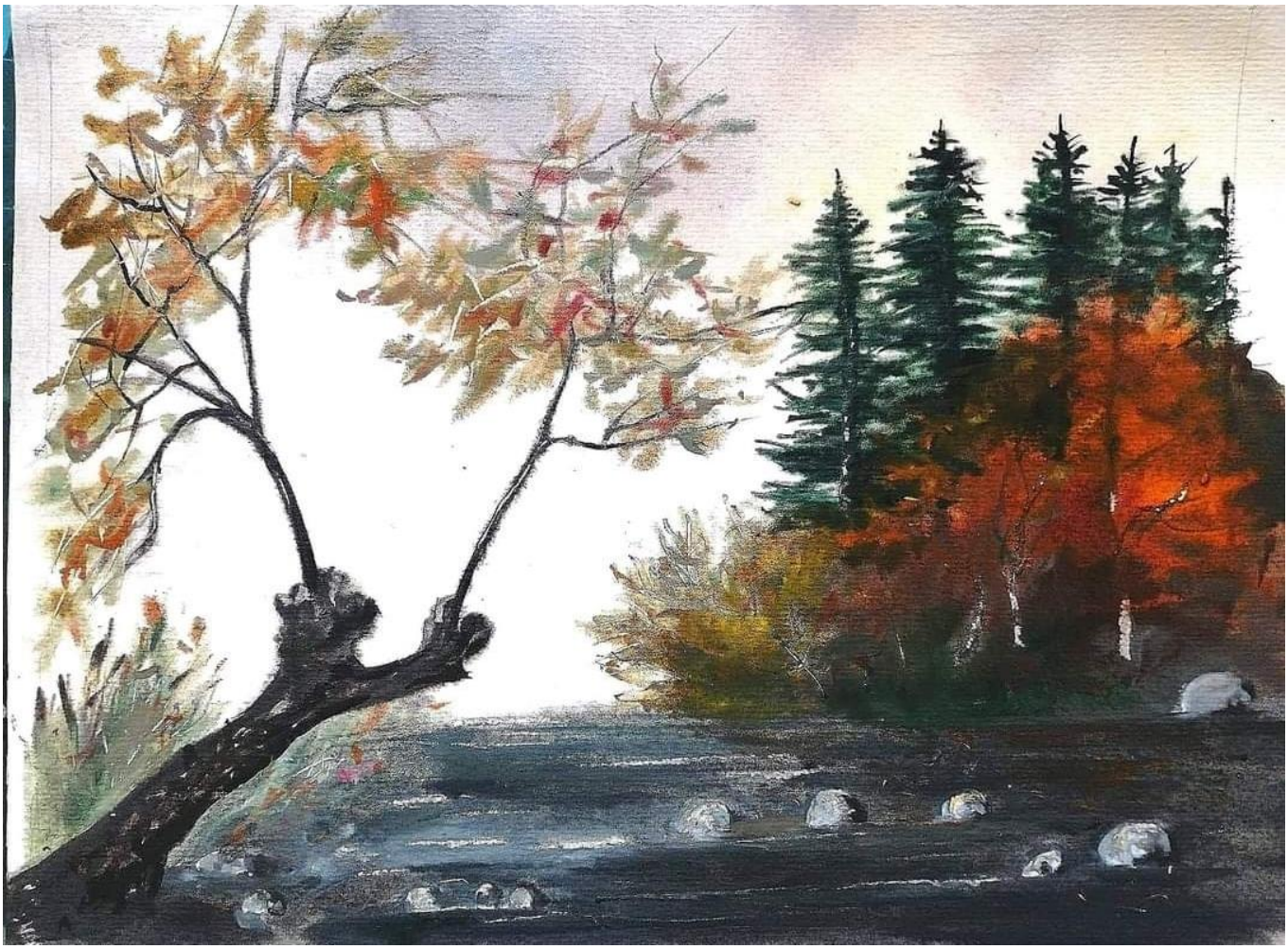

Melania RUSU CARAGIOIU

Deliciul ciupercilor

Este un loc minnat, în pădurile noastre, acolo unde păsările se cheamă prin triluri incântătoare, unde puiii de ciută dorm fără grijă, în culcuşul de frunze uscate, şi ... unde cresc ciuperci colorate. Şi pentrucă de asemenea păduri de vis, e plină ţara mea, eu , împreună cu micuţii mei, am plecat cu un coşuleţ, să culegem ciuperci.

Copiii au adunat cele mai mari, cele mai frumoase, cele mai colorate ciuperci, extaziindu-se de forma şi bogăţia culorii lor,

Acuma simţeam deja savoarea unei mâncări, pentru care ne zgâriasem, ne înţepasem, ne umplusem şosetele cu ţepi, frunze şi surcele uscate. Dar, cum drumul spre casă trecea pe la fina, i-am arătat cu mândrie ce extraordinare ciuperci avem în coşuleţ. Fina, care pînă acum o clipă era toată numai zâmbet, deodată s-a întunecat la faţă, strigând, ,, doar nu voiaţi să le mâncati, şi fără nici o întîrziere a început să arunce , chiar jos, în curte, unde eram, toată,, floarea" ciupercilor noastre. Nu vă mai spun ce lecţie, la mici şi mari, ne-a ţinut.

Din captura noastră falnică, nu mai rămăsese decât pe fundul coşuleţului, tot ce era mai modest, adică ciuperci pe care le culesesem doar pentru diversitatea aspectului coloristic.

Ajunşi acasă i-am povestit bunicului păţania. A căzut altă teorie, pe capul nostru, din care a trebuit să învăţăm multe şi mărunte.

Adică, atunci când aduci acasă ciuperci pe care le consideri comestibile, trebuie să te documentezi dacă nu a fost stropită pădurea cu pesticide, care prin ploaie au intrat in pământ, iar ciupercile le-au captat prin sevă.

Dacă nu cumva, în alt caz, sporii de la ciupercile otrăvicioase au trecut la speciile de ciuperci comestibile, transformându-le în ciuperci otrăvitoare, dar nereuşind, în decurs de câteva generaţii să le transforme şi forma şi aspectul.

Dacă totuşi insistăm să le consumăm, atunci să le facem testul, dacă nu sunt otrăvitoare, introducând în mâncare o linguriţă de argint, care, dacă se va înnergri, va arăta că ciupercile respective, sau chiar, numai una dintre ele era otrăvicioasă.

Pe urmă un sfat pe care l-a primit de la nenea veterinarul, precum că, să opărească ciupercile de mai multe ori, cu apă fierbinte, pe care să o arunce de fiecare dată. La care sfat, povestea bunicul cu subînţeles, eu l-am întrebat, dacă ciupercile nu vor mai fi otrăvitoare, dar veterinarul a zis, ,, cum nu, dar nu aşa de tare !", deci după priceperea noastră, nu mortale, ci năucitoare, mai uşor de vindecat prin spitalizare...

De atunci, când mergem în pădurea minunată nu mai culegem, spre a duce acasă comorile de ciuperci superbe, ci ne mulţumim să le admirăm şi să le lăsăm la locul lor, că şi ele îşi au rolul lor, pe care îl ştiu ,,ştiinţificii", iar dacă voim cu tot dinadinsul să îl aflăm, nimeni nu ne împiedică.

Eu, ca mamă de familie de câte ori cumpăram ciuperci de la piaţă, sau ocazional, de la ţărani, le aplicam procedeul de opărire.

Am mai invăţat intre timp despre testarea ciupercilor otrăvitoare cu autorul unei linguriţe de argint, test, care ar trebui făcut cu o linguriţă de argint sterling, fiindcă celelalte ,,calităţi,, de argint, se înnegresc deseori, şi fără motiv, alimentar sau nealimentar, (care iarăşi ştim de ce).

Am mai aplicat şi procedeul ca eu să consum prima, dar oricum, puţin, din mâncarea de ciuperci, şi dacă peste câteva ore eram teafără, să le-o servesc şi celorlalţi.

Acuma, în vremurile acestea noi, când omenirea s-a deşteptat, peste măsură, s-au răspândit şi crescătoriile de ciuperci, care înainte existau, numai la case mari şi regale,.Acuma am ocazie să mănânc delicioasele ciuperci, pe săturate...

Alor mei, care nu au ajuns încă la vârsta colesterolului, şi în plus se mişcă, în mod sportiv zilnic, le prepar din când în când ciuperci, după reţeta străbunicii. V–o dezvălui şi dvs.

Omletă ţărănească de ciuperci

Se prăjesc cubuleţe fine de slănină, tip becon, afumate sau nu, până se rumenesc.Peste ele punem ceapa tăiată mărunt. Când ceapa s-a făcut aurie, adăgăm ciupercile tăiate felii, puţin piper măcinat, şi multă boia de ardei dulce. Amestecăm , sărăm după gust, şi călim totul cu puţină apă adăugată din când în când, spraveghind îndeaproape fiertura.

Când ciupercile sunt fierte, lăsăm să scadă şi puţina apă care mai este pe ele, şi răstnăm dintr-un castronel, unul sau mai multe ouă bătute cu telul. Adăugăm in interiorul cratiţei, la margine, de jur împrejur, f. puţin ulei, ca la unele clătite. Această operatiune să o facem scăzând din intensitatea focului. Când s-au inchegat ouăle, ca să putem să le ridicam, cu toată compoziţia de sub ele, cu ajutorul unei spatule mari, întoarcem această mare şi gustoasă clătită, care în următoarele secunde este gata şi o răsturnam pe un platou.

De jur împrejur, opera noastră culinară, o ornamentăm cu felioare de murături. O servin tăiată în triunghuri, ca pe o tartă de pizza.

Specialitatea aceasta de ciuperci nu are indicate cantităţile. Gustul ei de bază, depinzând, ca de fapt, după toate reţetele străvechi, de cantitatea preponderentă care a fost pusă la gătit. Deci ingredientul cel mai mare cantitativ, imprimă gustul, de aceea mâncarea străbunicii este întotdeauna nouă, pentru noi, şi de un gust nemaîntâlnit de bun.

Dacă aţi incercat această reţetă, sau dacă mai ştiţi şi altele de pe la agroturism, scrieţi-mi-le şi mie. Să ne urăm reciproc ,,poftă bună !"

Bunica Melania

GRUPAJ DE POEME ,,POSTUL PAȘTELOR”
RUGĂCIUNE ȘI ISPITĂ

Gând mistic

Ce bine-ar fi, dacă pe cer
Ar sta întotdeauna o cruce,
Şi-ar străluci în plin eter;
Eu să-mi plec fruntea şi să-i cer
Să-mi ia poveri – ce nu pot duce...

Ce bine-ar fi, ca îngeri puri
S-o-mpodobească-n flori de crin,
Şi din înalt să curgă lin,
Imnuri din miile de guri,
Ce cântă semnul ei divin.

Ce bine-ar fi, să-mbrăţişăm
A suferinţei, ei, ocară
Urcând a penitenţei scară;
Şi-n pulbere să ne-nchinăm,
Cu lacrimi aurii de ceară.

Ce bine- ar fi, s-o luăm cu noi,
Purtând-o pe al vieţii drum,
Călcând păcatele de scrum,
Iar timpul să-l dăm înapoi,
Şi tot ce-i rău, să piară-n fum...

Doamne învață-mă

Doamne. învaţă-mă să fac o icoană,
Să o împodobesc cu mărgaritare,
Tămâie, credinţă şi lacrimi bune.

Doamne, învaţă-mă să fac o icoană
A inimii tale sfinte,
Să o împodobesc cu purpură,
Credinţă, speranţă şi iubire.

Doamne, învaţă-mă să fac o icoană
A sfintelor tale patimi,
Să o împodobesc cu Maica Ta Sfântă,
Binecuvântându-ne şi rugându-se pentru noi,
Şi să o imprejmuiesc cu sfinte rozare şi rugi.

Doamne, învaţă-mă să fac o icoană
A Sfintei Tale Învieri,
Cu Apostolii prosternaţi în rugăciune
Şi cu Sfintele femei purtând candele aprinse.

Doamne, învaţă-mă să propag voia Ta,
Să fie în sânul Bisericii Tale unire şi pace!

Cădere liberă

Sunt în cădere liberă;
Coarda care mă ţinea legată
A început să se deşire...

Încet, am perceput că alunec;
M-am simţit apoi tot mai mult,
Tot mai accelerat,
Tot mai aproape de... pământ...

Mă simt bine plutind;
Nu mă gândesc spre... unde?
Clipa contează
În starea mea de fără ţel...

Duşmanul vieţii

Cel mi urât
Şi fără chip de om este duşmanul vieţii.

Oamenii nu-l privesc.
Ochii lor îi aruncă săgeţi.
Ei pumnii îşi înfrânează să nu-i atingă trupul otrăvit.
Dinţii le scrâşnesc de repulsie.
Zidul inimilor l-a scos pe neom dintre fiii săi.

Strângeţi vieţii cunună de pază !
Din faşă stârpiţi iarba rea !
Citiţi viclenia din cugetele negre
Şi răzbunării le daţi !

În cumpănă

Atâtea ierburi suspină sub coasa cărării,Type equation here.
Şi scame de-azur se repetă în fire de rouă;
E veche răscrucea din tine, dar astăzi e nouă,
Cum nou e râvnitul balsam al visării.

Te-nalţi, spre speranţă, în clipa durerii
Şi zborul te duce pe talerul frunzelor triste,
Şi parcă te smulge din praful cărunt al frustrării...

Din mugurul spaimelor strânse de-o viaţă,
Ies zmeii mărunţi, curioşi, să te-asiste,
Dar tu îi goneşti.,Azi, iarăşi, PĂCAT te răsfaţă !

Doamne, amintește-ne de tablele legii

Doamne, învaţă-ne să Te iubim,
Să îȚi fim recunoscători,
În fiecare ceas să Te slăvim,
Să nu ne uităm rugaciunea din zori.

Doamne, învaţă-ne să fim şi azi buni,
Să nu ne atingă nici un păcat
Să ne amintim slava Ta, din străbuni;
Sufletul să ne fie mereu împăcat...

Doamne, invaţă-ne să iubim cele sfinte,
Să căutăm cărările Tale,
Să avem în cuget rugăciunea fierbinte
Și Măreției Tale să-i cântăm osanale !

Doamne, invaţă-ne să citim Cartea Ta
Să coboare în sufletul nostru o pace,
Să învăţăm Aleluia și Imn a-Ți cânta
Și-n viaţa întreagă voia Ta a o face !

Doamne, amintește-ne de Tablele Legii,
De îndemnurile sfinte din Muntele Sinai,
Să ştim a ne feri de ispita fărădelegii;
Ajută-ne Tu Doamne, cel ce viaţa ne-o dai !

Lăcaș din cetate de scaun

Deslănţuiri de orgă, reverberări de zbor
Izbesc unde rotunde de porumbei sonori.
Biserica-i o scoică din sidef de ocean,
Ce sunetul îl soarbe şi-l macină difuz.

Meditativ alunec printre coloane mute,
Cristelniţe de piatră,
Chivoturi de alamă
Şi ecoul mă prinde şi-n el mă strânge, albă...

Caut să fug; ispita din nou în loc mă ţine
Şi-n joc spiral mă leagă de iederi şi mireasmă;

Bin-bang-ul de ceasornic şi clopot suie-n mine...

Macabră

Album de triste amintiri fugare,
În fumul de cădelniţi dilatat,
Spulberă-n scrum linţoliul maculat
Şi răzvrăteşte umbrele bizare.

Ruinele, sub razele de lună,
Ascund în umbre lungi, cuiburi de spaimă,
Şi-negurate bufniţe fac faimă
Uitatelor relicve de sub humă.

Se zvârcolesc nocivii vârcolaci
Şi-acopăr lespezi sub plutiri de scamă...
Şi se preling prin tigve, vechi pitaci.

Hâd chicotesc sub clopotul de-aramă
Fantomele, cu formele de draci,
Şi se tot,duc... spre Styx, ca să dea vamă...

Cuvântul nemuritor

Cuvânt nemuritor egal Dumnezeirii,
Domneste universul clădit de a Sa mâna
Deapururea ca Rege, şi învingând păcatul,
El lumea o salvează.
Isus este puterea şi dragostea cea blândă ;
El răsădind în inimi eterna, dreaptaălege.

Murind El pe cruce, ne poartă povara
Zdrobit sub greutatea păcatelor noastre;
În veci El domneşte, El ce ne mântuieşte
Prin scump sângele Său.

Din inima-I caldă biserica mama
Primeşte putere cu sfânta-I ardoare;
El e acela, Domnul, domnind acum şi-apururi,
Învingătorul morţii.

Turme fără păstor, rătăcind în restriţte
O lume ce se zbate în zbuciumul cumplit,
O, voi ţări şi familii de rău năpăstuite,
Căutaţi-L pe Rege!

Când va veni o vreme sa ajungă la noi,
La noi, cei ce-L dorim cu dor de neînvins,
Fie ca râvna noastră şi rugăciuna sfântă
S-ajungă pân' la El

Isuse, Tu repară schisma ce ne desparte
Şi condu erezia să semene-a dreptate,
Întocmai cum lumina poartă păgânătatea
Spre eterna credinţă.

Când Tu vei fi aproape, în ziua răzbunării
Înveşmântat in soare, tărie si putere,
Noi, blestemaţi de-apururi, vom fi cei care astăzi
Ne-am lepădat de Tine.

Aleşi vor fi aceia care în suferinţă
S-au grăbit sa urmeze a Ta , preasfântă lege;
Dă-le Tu să domnească în bucurie, veşnic,
Tie să-Ţi stea alături, în dragostea divină !

O, Isuse,

O, Isuse, Tu Preasfine, azi, îndură-te de noi !
Suntem copleşiţi de toate ! Dă –ne cerul înapoi !
O, Mântuitorul nostru vino, te rugăm cu spor
Sufletul nostru doreşte braţul Tău ocrotitor !

Iar Tu, Peaslăvit Părinte, Tu Cerescul noatru, Tată,
Tu cel ce viata noastră doar de Tine ne-a fost dată,
Ne dai putere tărie muncind,prin rugi te slăvim,
Atât cât pe pământ darnic Tu ne-ajuţi să vietuim...

Isuse Christoase, Tu blând mielul lui Dumnezeu,
Atât de mult, eu simt, iţi datorează sufletul meu.
Pentru mine ai patimit, Te-ai jertfit;
Prin Sângele Tău curat m-ai mântuit !

Isuse, iartă-ne, vino iarăşi la noi;
Te-aşteaptăm, noi dorim, în cuget curat,
Smeriţi străduindu-ne, umiliţi şi fără păcat...
Ca în ziua sfântă de cuminecat.

Isuse, ai trăit pe pământ,
Te-ai coborât ca un om în mormânt,
Fiu al lui Dumnezeu.
Invăluit în slavă, ai înviat!
Pe cei ce te-au răstignit i-ai iertat ...

Isuse, Tu fi cu mine mereu,
Te chem, Tu m-auzi la bine, la greu.
Cum aş putea trăi fără Tine,
Fără Duhul cel Sfânt,
Fără Tatăl Ceresc, pe pământ.

Alină inima mea însetată,
Prea Sfântă Treime,

George PETROVAI

Balada marilor neghiobi

Nicicând n-a fost în omenire
acea firească rânduială
(cu oameni înţelepţi în frunte
şi neoneştii la popreală),

ci – ca o dreaptă ispăşire
a izgonitului din rai –
mereu neghiobii băgăreţi
văzutu-s-au pe marii cai

ai unei jalnice istorii,
în care toate-s paradite –
morala-i tot mai rău văzută
de minţile înţelenite

în pur regat material,
cum pragmatiştii recomandă
şi legile statornicesc
pentru o lume-n debandadă...

Desigur, activişti-clănţăi
cu hâdul rol de trepăduşi,
au fost destui, sunt şi vor fi
printre cei mulţi cu pluta duşi

(precum ai noşti
ştefangheorghii
de până la decembriadă),
ce au ca scop ideologic
să facă naţia să vadă

nu faptul perceput de ei
şi dureros pân' la revoltă,
ci-aşa cum vor cârmacii hoţi
o „democratică" recoltă:

cu cetăţeni robotizaţi
(„Capul plecat nu e tăiat")
sau, cel puţin, cu-aceia care
în sinea lor s-au resemnat!

Căci astăzi omu-i tot mai mic
în miliardele de semeni,
iar naţiunile sărace
pe plan extern sunt lor
asemeni.

Tocmai de-aceea globalismul
să ne-ntrebăm subtil ne-
ndeamnă:
„Între atâţia pământeni,
unde sunt oamenii de
seamă?!..."

Dar nu aceia răsplătiţi
- pentru minciună sau
trădare –
cu lefuri, funcţii şi distincţii
ce-aruncă ţara-n disperare

(vezi luxul ştabilor eterni
şi-al javrelor pensionate,
care-ncasează de la stat
venituri ultradeocheate

şi nimeni din această ţară
nu îndrăzneşte să-i înfrunte,
fiindcă-s statul paralel
cu rol ocult-sforar de frunte),

ci-acei bărbaţi fără prihană
şi doldora de-nţelepciune,
cu care zilnic vieţuim
în palidă comuniune

şi care-n toată lumea asta
(de globalişti
interschimbată),
rămân modele pentru tineri
şi pentru mintea nestricată.

Numai c-aceste minţi de soi
a naţiilor delabrate
prin bani, şantaj şi sodomii,
nu doar că sunt de ştabi
„uitate”

(că de, inculţii nu admit
umbriţi să fie de isteţi!),
dar unele chiar au ajuns
în găştile de nătăfleţi

(consilii, parlament, guvern),
de unde-nlăturate-au fost
pentru gândirea neconformă
cu al politicilor rost,

sau au plecat în mare grabă,
scârbite de ipocrizie,
ce una ţării îi promite
şi alta face-n gubernie.

Avem exemplul la-ndemână
cu România „democrată”:
în trei decenii şi ceva
de „fierbere” organizată

întru deplina-ndepărtare
de bolşevismul strivitor
(cu Iliescu călăuză
şi-al său marxism
„luminător”),

iată-ne-acuma într-o stare
mult mai precară ca-nainte –
cu milioane de plecaţi
spre alte zări şi lărgăminte;

cu peste-o sută miliarde
de euro împrumutaţi
şi-ntreaga ţară oferită
străinilor globalizaţi

(încât a devenit model
de colonie modernistă);
cu şcoala pusă la pământ,
o cercetare fantezistă

şi cu reforme ce-şi propun
să fac-o turmă din popor
prin manuale imbecile
şi-un an şcolar însăilitor;

cu tot mai mulţi analfabeţi
din cei numiţi funcţionali,
ce diplome îşi rostuiesc
ca să devină mari penali;

cu plagiate fără număr,
ai căror profitori infecţi
sunt fie premieri inculţi,
fie-n Cacademie fleţi;

în fine, cu mentalitatea
de cetăţean universal,
a cărui ţară este-acolo
unde băneşte e pe val.

Dar iarăşi spun că toate astea
sunt pentru naţia română
(popor creştin şi milenar)
o încercare preadivină,

aşa cum altădat-a fost
de trei imperii urgisit –
tustrele-s azi doar amintire,
iar românismul s-a-ntărit!

La fel şi-acuma, globalismul
fiinţa n-o să ne-o clintească
prin mijloace ce ilustrează
esenţa lui satanicească.

Din contră, s-ar putea-n
curând
ca să clacheze globalismul
şi ca românii-nstrăinaţi
să-şi ostoiască nostalgismul

- prin revenirea-n ţara-mamă
–
cu-a dorului sevă curată,
superbă hrană pentru suflet
ce-i de Haşdeu astfel redată:

„Fie pâinea cât de rea,
tot mai dulce mi se pare
când o ştiu din ţara mea”.

Sighetu Marmaţiei,
29-30 martie 2023

Iulian CĂTĂLUI

O carte frumoasă despre un mare baladist

sau cronica volumului *Radu Stanca şi Sibiul* de Anca SÎRGHIE

Cartea *Radu Stanca şi Sibiul*, scrisă de reputatul critic şi istoric literar Anca Sîrghie, se află la ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, aceasta fiind tipărită în 2022 la Editura Techno Media din Sibiu. Ea a pornit de la extinderea unui articol "evocator din ceas sărbătoresc" despre acest reprezentant de seamă al *Cercului literar de la Sibiu*, într-un volum mai larg, spre descoperirea adevăratului Radu Stanca. Potrivit autoarei sibiene născută la Braşov, titlul lucrării sale este explicat prin faptul că oricât de "bună influenţă formatoare" a avut Clujul asupra lui Radu Stanca înainte de 1940 şi oricât de mult visase împlinirea "proiectului euphorionist" tot în capitala culturală a Transilvaniei, în fapt, la Sibiu, el s-a realizat ca actor şi regizor, tot aici găsind motive de inspiraţie poetică, aşa ca nicăieri altundeva.

Totodată, Radu Stanca a fost o constantă în cărţile şi opera de până acum aparţinând istoricului literar Anca Sîrghie, pornind de la teza de doctorat susţinută în data de 7 mai 1981 la Facultatea de Filologie din Cluj cu tema *Radu Stanca – Studiu monografic*, urmată de cartea *Radu Stanca şi obsesia Thaliei. Ipostazele omului de teatru. Studiu monografic* (1996), de cele două volume *Radu Stanca. Profil spiritual* (2015), într-o ediţie îngrijită împreună cu universitarul Marin Diaconu, ce intenţiona o "panoramare" a valorosului scriitor român contemporan "pe care destinul l-a izbit cu puterea valurilor mării în furtună", perioada afirmării lui coincizând în mod nefast cu "obsedantul" deceniu al proletcultismului, când "niciuna dintre iniţiativele sale de afirmare scriitoricească nu a putut rodi". Apoi doamna Anca Sîrghie a publicat lucrarea *Radu Stanca. Evocări şi interpretări în evantai* (2016) şi desigur, cartea *Radu Stanca şi Sibiul* care este focalizată pe un anumit segment din evoluţia omenească, profesională, socială şi creatoare a acestui "spirit artistic de elită al Transilvaniei" din secolul al XX-lea. Anca Sîrghie susţine că Sibiul,

"conglomeratul cu iz medieval", cum îl numea Mircea Braga, fostul Cibinium, am adăuga (De menţionat că în zona actualului cartier sibian Guşterița, în situl arheologic numit Fântâna Rece s-a descoperit o aşezare geto-dacică din secolul II a. Hr. aparţinând culturii La Tène şi tot aici se presupune că ar fi existat castrul roman Cedonia) şi-a pus cu discreţie amprenta asupra vieţii şi creaţiei lui Stanca, mai ales că atât de profund a cunoscut el urbea şi împrejurimile ei, îndrăgostindu-se de ele, încât la ochii oraşului înfiinţat după mijlocul veacului al XII-lea de colonişti saşi din teritoriul Rin-Mosela, care "te măsoară de pe acoperişuri, te urmăresc şi chiar te pot obseda, poetul-dramaturg a adăugat propriul ochi".

Volumul *Radu Stanca şi Sibiul* este împărţit în 22 de capitole, urmate de un segment numit *Ecouri* (care conţine 3 texte: *În Sibiul lui Radu Stanca, la 95 de ani de nemurire*, *Centenarul Radu Stanca – sărbătorit la Sebeş* şi *În an centenar, Radu Stanca s-a întors acasă, la Sibiu*, publicate în ziarul „Tribuna" din Sibiu, în revista „Destine literare" din Montreal şi respectiv în revista „Poesis" din Satu Mare), Bibliografie şi Anexe (care cuprinde fotografii alb-negru şi color care au legătură, într-un fel sau altul, cu activitatea lui Radu Stanca).

Primele capitole sunt dedicate "rădăcinilor adânci" ale familiei scriitorului şi vieţii lui Radu Stanca. Astfel, viitorul poet-baladist, dramaturg, actor şi regizor se naşte în 1920 la Sebeş-Alba (şi moare în 1962, la numai 42 de ani, la Cluj) şi absolvă Liceul "Gh. Bariţiu" din Cluj, apoi Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii "Regele Ferdinand I" din Cluj în anul 1942. Acolo i-a avut ca profesori pe marele poet şi filozof Lucian Blaga, la filosofia culturii, şi pe membrul titular al Academiei Române, D.D. Roşca, traducătorul lui Hegel (începând de la sfârşitul anilor 1950 până în anii 1960 ai integralei principalului reprezentant al idealismului absolut în secolul al XIX-lea la Editura Academiei), la istoria filosofiei moderne. În timpul războiului, după ruşinosul Diktat de la Viena (1940), Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Cluj s-a refugiat în oraşul de pe Cibin, aici luând fiinţă *Cercul literar de la Sibiu*. Ovidiu Cotruş considera că actul de naştere a Cercului era *Scrisoare deschisă către Lovinescu, Ardealul estetic – o scrisoare către E. Lovinescu* apărută în nr. 743, din 13 mai 1943, al publicaţiei bucureştene "Viaţa", condusă de romancierul Liviu Rebreanu. Luând modelul lui Eugen Lovinescu, esteticianul pus bazele "Modernismului interbelic", Cercul literar sibian a încercat să salveze tradiţia literaturii române, dar a fost rapid lichidat de regimul comunist din înfiorătorii ani 1950, membrii lui fiind aşezaţi ulterior de criticii şi istoricii literari printre scriitorii "generaţiei pierdute".

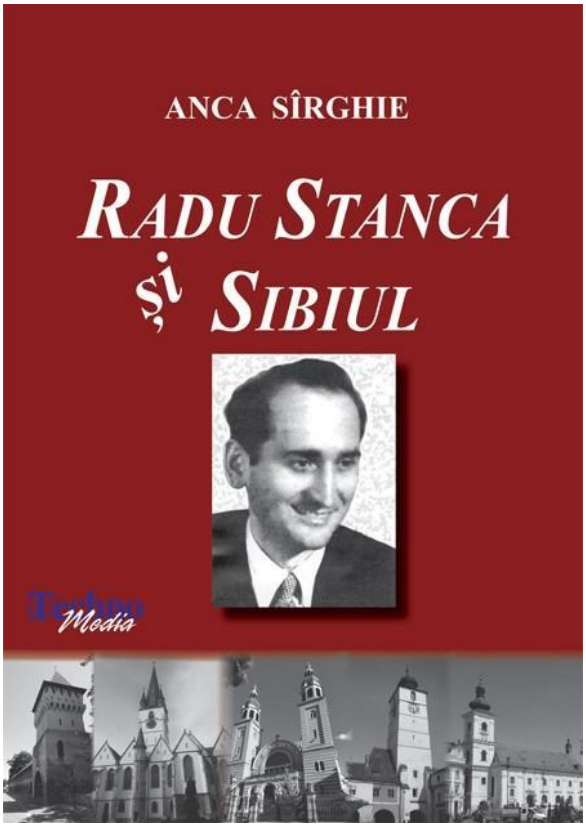

Radu Stanca a fost, pe rând, asistent al lui Lucian Blaga la catedra de filosofie a culturii, profesor de estetică a teatrului, la Sibiu, redactor, actor, regizor și a făcut parte din *Cercul literar de la Sibiu*, alături de Ștefan Augustin Doinaș, Viorica Guy Marica, Ion Negoițescu, I.D. Sârbu, Ioanichie Olteanu, Eugen Todoran, Cornel Regman, Nicolae Balotă, Henri Jacquier, Wolf von Aichelburb, și alții. Marele câștig al poeziei românești datorat resurecției *Cercului literar de la Sibiu*, îndeosebi lui Radu Stanca și lui Ștefan Augustin Doinaș, spune Anca Sîrghie, a constat în *extinderea sferei baladescului de la o „scară națională" la o „scară planetară/ cosmică"*. Ilustrativă în acest sens este și balada *Turn înecat*, turnul simbolizând *axis mundi*, având în crucea-i celestă o crăiasă adormită „de două mii de ani", Runa, un soi zeiesc de „sămânță a lumii", sortit a rodi după „cataclism" (aluzie, poate, chiar la al Doilea Război Mondial).

Radu Stanca a debutat în presă încă de la vârsta de 12 ani, în anul 1932, în cadrul revistei "Universul Copiilor" cu lucrarea sa intitulată *Legenda Peștilor*. În critica literară și în eseistică a debutat în 1943 cu eseul *Problema cititului*, lucrare ce constituise, totodată, teza sa de licență din anul 1942, pe care a susținut-o la Sibiu, iar în teatru, a început cu comedia tragică *Dona Juana*, o reinterpretare a mitului lui Don Juan, căreia i-a fost acordat premiul *Sburătorul* pe anul 1947. De remarcat că în timpul facultății, la Cluj-Napoca, Radu Stanca a legat o frumoasă prietenie cu faimosul critic și istoric literar de mai târziu Ion Negoițescu, prietenie ce, după terminarea facultății, când Stanca a rămas la Sibiu, iar Negoițescu s-a întors la Cluj, s-a materializat într-un *Roman epistolar*, cuprinzând scrisori schimbate de cei doi tineri din 1945 și până în anul 1961. Una din cele mai interesante teme de discuție a fost *Cercul literar de la Sibiu* care în anul 1945 a publicat o revistă de artă și literatură cu opt numere lunare, planul celor doi tineri fiind acela de a continua acest proiect sub un alt nume: *Euphorion*, dar acest plan-proiect a rămas doar la stadiul de idee, aici ieșind la iveală verticalitatea ideologică a lui Stanca, el reușind, potrivit Ancăi Sîrghie, „să se țină departe de orice compromis cu puterea comunistă", instalată în România cu ajutorul neprecupețit al tancurilor sovietice. *Un roman epistolar* (publicat în volum sub acest titlu în 1978, la Editura Albatros din București), dezvăluie numeroase lucruri despre viața intimă a fiecăruia: probleme financiare, sentimentale sau pur și simplu pasiuni ale lor, deseori dialogul celor doi scriitori avea aspect de dezbatere serioasă și profundă, numeroase scrisori luând turnura unor cvasi-eseuri în discuțiile pe tematici culturale, ambii angajându-se în lecturi de dificultate mare – chiar și scrise în limbi străine – pentru a-și susține ideile.

În capitolul *Primatul poeziei în afirmarea tânărului Radu Stanca*, istoricul literar Anca Sîrghie afirmă că de la Cluj, studentul Stanca sosea la Sibiu cu un "adevărat palmares ca poet și ca publicist", unul în stare să trateze teme muzicale, literare, culturale sau chiar sportive, pentru el consacrarea fiind deja „un fapt împlinit ca speranță de viitor în cultura transilvăneană a epocii". Cu toate acestea, niciun volum de poezii semnat Radu Stanca nu a fost publicat antum, pentru că exigența proprie l-a determinat să ezite și abia în 1980, la Editura Dacia din Cluj-Napoca a apărut postum primul volum intitulat Radu Stanca, *Versuri*, cu un „aparat critic realizat exemplar" de Monoica Lazar.

Conform Ancăi Sîrghie, atmosfera Sibiului „a fecundat geniul poetului în plin elan creator", versurile lui fiind de „natură elegiacă", iar o constantă a inspirației sale

este motivul morții, care în *Symposion, Vizită, Invitație la o artistă, Fluturele nopții*, de pildă, ia forme dintre cele mai familiare. Astfel, în elegia *Vizită*, revenirea seară de seară a Morții, metaforicul "ministru al tăcerii", este caligrafiată ca un „scenariu al întâlnirii", pe care poetul îl închipuie ca pe o „scenă cinematografică". Stanca este un împătimit al detaliului rafinat, căci el completează priveliștea interiorului cu „paingii prinși în stemă", „ușa cu scorpion". Pe de altă parte, ca și filozoful Emil Cioran, nici Radu Stanca nu era născut la Sibiu, ci a primit "baia lui de farmec" în cei mai prolifici ani ai tinereții, ani creatori fără precedent, subliniază Anca Sîrghie, când talentul său exploda etnian în genuri diferite, dar spre deosebire de autorul *Tratatului de descompunere* și al *Sfârtecărilor,* care pleacă din Sibiul anilor de liceu, ca să studieze la București, Radu Stanca e nevoit să părăsească Clujul universitar, refugiindu-se în orașul-burg de tip germanic de pe Cibin, unde trăiește în atmosfera unei studenții prolifice. În plus, poetul din el beneficia de un nou imbold, cel asigurat de spațiul de visare și de creație al orașului-cetate evomedian.

Aici, trebuie neapărat menționat că în poezie, Radu Stanca a teoretizat *baladescul* (în eseul *Resurecția baladei* (1945) și a fost adeptul poeziei pure, ruptă de contextul social. În realitate, după cum demonstrează propria-i creație poetică, Stanca a relevat capacitatea *baladei* – specie prin excelență a genului epic – de „a se deghiza" în spațiile lirico-dramatice, cultivând triada sau "trinomul baladesc": 1). *Lamentația* (eroului cu fruntea pe-o limită tragică: *Lamentația Ioanei d'Arc*, *Lamentația poetului pentru iubita sa*, *Pisica* ș.a.); 2). *alegoria-legendară* (povestea întâmplării/ evenimentului la cea mai înaltă tensiune: *Baladă studențească*, *Buffalo Bill*, *Fata cu vioara*, *Regele visător* ș.a.) și 3). *dramaticul eroic* sau balada propriu-zisă (unde prezența poetului liric devine aproape invizibilă, adică *Balada celor șapte focuri*, *Baladei lacrimei de aur*, *Capul de fată*, *Pajul cu părul de aur* ș.a.). Criticul și istoricul literar Nicolae Balotă sublinia faptul că "balada nu e pentru Radu Stanca un pretext istoric sau nu devine – pe plan tematic – o narațiune, ci un lied scenic; poetul se închipuie *Un cneaz valah la porțile Sibiului*, atât de vrăjit de coralul fecioarelor cetății, încât nu simte cum un dușman îl înjunghie; în alt poem ascultă un cântec misterios de orgă, transpus la 1707; într-o *baladă* studențească își bănuiește sfârșitul cântând moartea unui student inventator de visuri și practicant de alchimii erotice..." (în *Poezia*, I, p. 392).

Un alt capitol important al cărții Ancăi Sîrghie este *Radu Stanca și proletcultismul socialist*, în care autorul *Corydon*-ului avea să-și măsoare elanurile artistice ca poet, actor, dramaturg și, mai ales, ca regizor cu Sibiul anilor oribilului proletcultism. Desi era tot mai șubrezit fizic, Stanca a luptat cu un sistem ideologic terifiant și opresiv, care și-a întins ca un *kraken* tentaculele, făcând imposibilă scoaterea la rampa scenei de teatru a pieselor originale pe care el le-a scris, acestea fiind însă sortite să rămână în sertar nu numai antum, dar în bună parte și în posteritate, când, desi au fost publicate în trei ediții cu totul onorabile, precizează autoarea, piesele scriitorului sibian și punerea lor în scenă au rămas neconvingătoare până în prezent. Anca Sîrghie este de părere că puțini au fost cei care i-au intuit lui Stanca adevărata valoare în timpul "contorsionatei vieți" din sinistra epocă a socialismului vremelnic biruitor. "Întreaga mea activitate literară este deocamdată nestrânsă în volum, ci există sub formă de manuscris", suna cu o "testamentară nostalgie" una din notațiile lui Radu Stanca, păstrată în arhiva familiei într-o schiță de *Autobiografie*. Să traverseze plin

de elan creator o perioadă nefastă, cum era proletcultismul, a fost pentru Radu Stanca o "adevărată tragedie", afirmă Anca Sîrghie, ea fiind exact perimetrul temporar în care opera dramatică în întregime și în bună parte și cea poetică a autorului de la Sibiu se întrupau, înfiripau, dar fără șansa de a vedea lumina tiparului. Totodată, alături de Blaga, Radu Stanca făcea parte dintre scriitorii neadaptați publicului lector din România socialistă, un public care trebuia îndoctrinat cu orice preț și cu de-a sila. Totuși, posteritatea a fost cu mult mai generoasă cu Stanca, întrucât deceniile care au urmat proletcultismului au deschis făgașe spre creația neîntrecutului baladist al literaturii române contemporane.

În concluzie, volumul d-nei Anca Sîrghie, *Radu Stanca și Sibiul* este bine scris și excelent documentat. În el sunt abordate toate aspectele vieții și creației acestui important scriitor român, legate de frumosul oraș Sibiu, și nu numai. Așadar, o carte care întregește fericit biobibliografia dedicată autorului menționat.

●

Liliana POPA

Din „orașul cu salcâmi"

Din trecutul brăzdat precum un palimpsest de melancolii nebănuite și reflecții ale propriei ființe ne ajung din urmă întrebări într-o manieră în care cel care filozofează se pune pe sine în joc în întrebarea sa.

La **Marina Costa,** scriitoarea născută la Brăila, în "Orașul cu salcîmi" al lui Panait Istrati și Mihail Sebastian, poveștile prind viață și te poartă pe malurile Dunării, pe ape dar nu ca în valsul lui Strauss, ci într-un vals amețitor în care zecile de comunități etnice și religioase trăiau acum cîțiva zeci de ani lîngă Dunăre Albastră.

O lume în care intri treptat pagină cu pagină și pas cu pas pe străzile umbrite de tei, de salcîmi, de castani, centrul dominat de clădirea teatrului, cu prăvălii și case boierești sau case mici din cartierele ce se desfăceau în acel evantai fabulos pe malul Dunării fără sfîrșit...Dacă Bucureștiul s-a dezvoltat în cercuri concentrice în jurul bisericii Biserica „Sfântul Gheorghe" - Vechi în a cărei curte ocrotitoare a existat, timp de trei sute de ani, o școală de slovenie, Brăila s-a dezvoltat în formă de evantai pe malul Dunării.

Marina Costa ne poartă într-o lume care nu mai există, o lume în care grecii, lipovenii, românii, tătari, evreii, armenii trăiau fiecare după legea și religia lor, dar trăiau împreună ! E o lume care a dispărut !

Și așa într-o vară se formează un echipaj cu Lemoni, Narcisa, Nastea, Dașenka, Victor, Mihai, Dionisos, Virgil, Electra, Leftheris și evident Marina, gata să se izoleze pe insulă pustie ca în cărțile lui Jules Verne. Barca minunată îi purta dezvăluindu-le frumusețile Dunării la Nisipuri, la Gropi, la Blasov.....unde se putea face baie fără teamă de anafoare. Moș Porfiri, personaj de poveste, "Moș Porfiri, cel care nu ia bani de la copii", îi plimba prin bălțile Dunării, pe canalele cu nuferi în barca lui plasele pline de pește sau la întretîierea Siretului cu Dunărea, acolo unde Siretul se varsă în "Dunărea verzuie cu miros de mare și pescăruși în zbor".

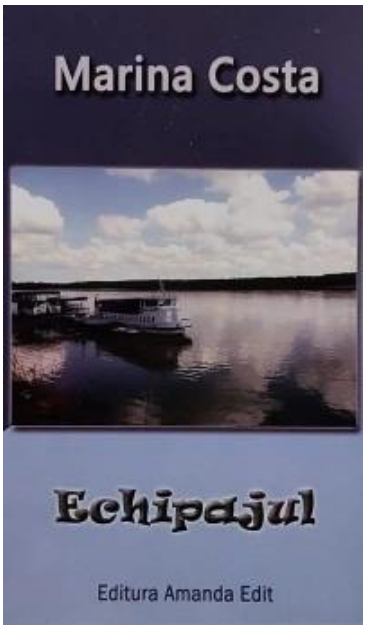

Echipajul și-a găsit insula unde la focul cu știuleți de porumb se spuneau povești și grozăvii demult petrecute. Legendele grecești circulaseră nescrise...

Imaginile plastice apar neașteptat în paginile romanului "Păstram pe buze gustul murelor sălbatice ale ostroavelor , iar în inimi culorile unei zile de neuitat".

Plimbările erau nelipsite la Lacul Sărat, în port, la plajă, la Galați sau în grădina publică.

Echipajul îndeplinea ordinele amiralului, comandantului, secundului, timonierului. Apar personaje bine conturate de Marina Costa - Theodoros, Mihalis, Nondas, Yannis, Avgherinos, Manolis, cu poveștile devenite stihuri puse pe note ale căpitanilor Costandis și Periclis Drenias.

Vacanța primului an de liceu îi aduce parfumul sălciilor înflorite pe cheiul Dunării și minunăția sărbătorilor grești ale primăverii, cărora le-a trăit farmecul exotic. De Armindeni alături de palicarii echipajului străbăteau ostroavele Dunării culegînd flori și împletind coronițe ce erau puse mai apoi pe verandă, în balcon, într-un cui în fața casei și lăsate să se usuce pînă la Sânziene.

Vacanța mare și serbările Dunării îi adunau pe toți dis de dimineață în port cu fanfara militară și parada vapoarelor.

Expediția plănuită la Ghecet (localitatea Smârdan) un sătuc liniștit, înflorit, cu două fîntîni, cu pămînt tare, în care localnici spălau, găteau cu apa din Dunăre. Un sat cu struguri dulci căutați de copii, struguri din soiul dobrogean Afuz Al. Zgomotul lopeților, legănatul valurilor erau prilej de visare și cugetare pentru liceana Marina atunci, cea care arunca flori în apă, ofrandă mută zeiței din adîncuri.

Capitolul Rușinea dezvăluie fetei inimaginabilele secrete ale tatălui și unchiului Victor, contrabandiști ce transportau pietre prețioase în pachetele de țigări turcești și care puneau la cale un omor. Surpriza atît de mare și îngrozitoare o face pe Marina să fugă de acasă, nesuportînd rușinea, nu înainte de a-l preveni pe căpitanul ce trebuia înlăturat. Cu sufletulbolnav de rușine și de reproșuri, Marina ajunge într-un sanatoriu de copiidispărînd din viața propriei familii. Sub presiunea unui scepticism ce o domină Marina intră din vraja ealului într-o automată desvrăjire, deziluziile, interogațiile urmărind-o mai tot timpul. Replierea afectelor suferite, trăirile se estompează chiar sub lupa

lucidității clipele fugitive sînt descrise într-un fel de ralenti ce le mărește intensitatea, încremenindu-le în atemporalitate. Întoarcerea acasă și prima declarație de dragoste într-un început de iunie, Serioja și primul sărut o trezesc pe eroina principală, pe povestitoare. Apare o conciliere a senzorialității, redefinind-o pe ea, fata ce trăise ca o himeră într-un univers labirintic, în care concretețea și iluzia se întîlnesc prea des iar visul are aparențele realului. Nu o să dezvălui finalul pentru că romanul Echipajul trebuie parcurs filă cu filă.

Precum pictorul sau apologetul naturii umane, scritoarea **Marina Costa** descrie întîmplări trecute așa cum le-a păstrat în suflet și în inimă.

Marina Costa a debutat editorial în anul 2016, la Editura Betta, cu romanul intitulat "Pribegii mărilor". A urmat, în anul 2017, la aceeași editură, "Vieți în vâltoare", ambele romane istorice, iar în anul 2018 romanele pentru adolescenți "Prietenii dreptății", la Editura Astralis, și "Echipajul", la Editura Amanda Edit. Anul 2019 a început cu apariția volumului de proză scurtă "Soarta mercenarului și alte destine", la Editura Hoffmann, urmat de romanul istoric de aventuri "Farmecul mării", la Amanda Edit, și de prezentul "Alte vâltori ale vieții", la Editura Betta.

De asemenea, Marina Costa a publicat poezii în antologiile "Poeți în ARENĂ", 2018, "Sub semnul iubirii", 2019, în antologia bilingvă româno-turcă "Din universul poeziei române actuale", toate apărute la Editura Betta, și proză scurtă în antologiile "Sub cupola Unirii", Editura Betta 2018, "Amprente pe cerul înstelat", Editura Astralis 2018, "Noi am sărbătorit Centenarul Unirii - 2018", Editura Amanda Edit 2018, "Rația de libertate", Editura Betta 2018, precum și în revistele "Arena literară" și "Convorbiri literar-artistice", obținând premiul I la concursul național de proză scurtă "Nicolae Velea" 2018, cu textul intitulat "Floare de foc" și premiul special "Fănuș Neagu"la concursul național de proză scurtă "Nicolae Velea" 2019, cu textul intitulat "Viață pentru viață" .

Despre opera ei literară s-au pronunțat: Ana Dobre, Eliza Roha, Mihaela-Mariana Cazimirovici, Camelia Pantazi Tudor, Cleopatra Luca, Bianca Timșa-Stoicescu, Victor Atanasiu, Geo Călugaru, Ion Roșioru ș.a.

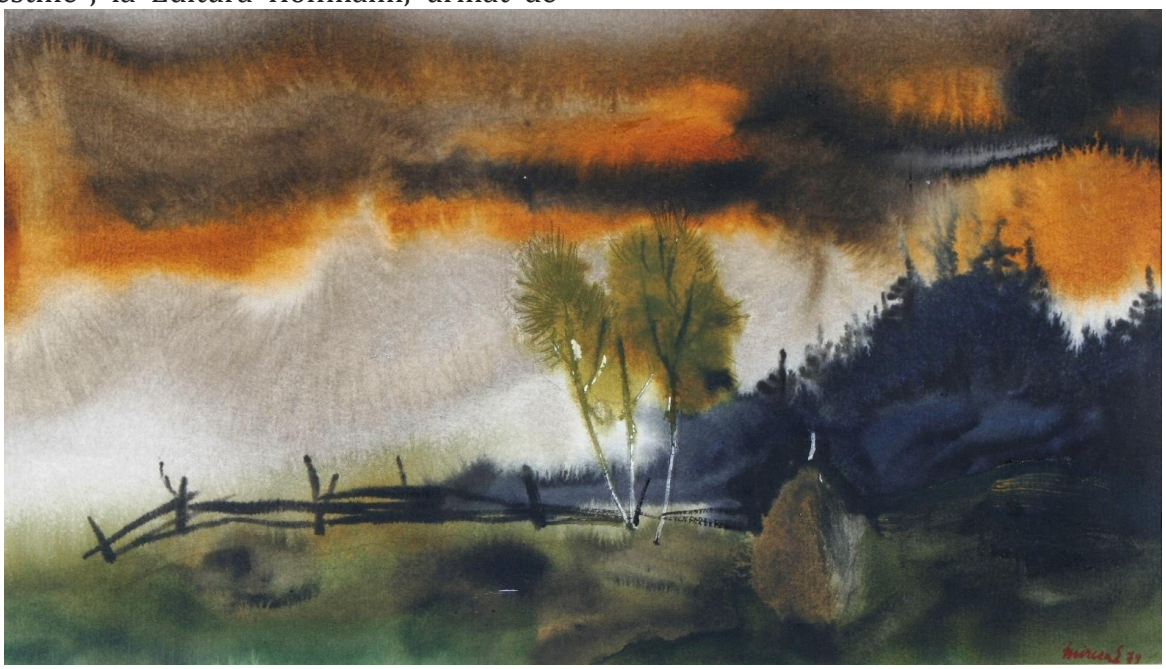

Dr. Dana OPRIȚĂ

„Cunoaște-te pe tine însuți și vei cunoaște universul și zeii”,

îndemna Pitia, preoteasa oracolului din Delfi. În secolul al XXI-lea, drumul de la sinele interior spre Sinele suprem, Dumnezeu, este frânt încă de la primii pași. Cum s-a întâmplat asta e destul de limpede. Ce se poate face să reînnodăm firul de argint e la fel de limpede. Doar că trebuie mai întâi să vrem. Să ne reamintim, în cazul în care am uitat.

Într-o lume ce și-a pierdut, a renunțat la adevăratele valori și le-a înlocuit cu surogate, holograme, falsitate, distanță, distanțare, o lume virtuală creată pentru a sta departe de orice implicare în viață și desăvârșirea menirii pentru care am venit întru ea, suferința poate fi fără sfârșit. Așadar, trebuie să îți găsești o cale de a-ți reîncărca ființa cu energia benefică pentru supraviețuire. Se includ aici și gândurile pe care le ai, oamenii pe care îi lași să fie în preajma ta și/să te influențeze, indirect, doar pentru că sunt în spațiul tău, acțiunile tale, mediul în care trăiești – de la casă, la tot ce înseamnă lume exterioară. Altfel e greu, uneori imposibil să-ți poți continua existența cu demnitate și să te simți împlinit.

„Trăim o perioadă de mari zguduiri ale omenirii. Șocurile și crizele, provocate sau nu, ne reamintesc cât de fragedă este ființa umană. Cu cât știința avansează, cu atât mai mult înțelegem că, de fapt, sufletul și emoția umană sunt adevăratele daruri pe care omul le posedă, aceste învestiri venite de la divinitate dau esența ființei umane alături de fluxul conștiinței, care fac din om o făptură, în același timp, puternică, dar și ciudată”.

Cu acest adevăr, rostit limpede, pentru cei care l-au ignorat până acum, reamintit celor care, poate, s-au îndepărtat de el sau l-au uitat, așa își începe noua sa lucrare Prof. Dr. Rosemarie Haineș, psihosociolog, literat, coach comunicațional și coach spiritul, cum domnia sa semnează „Preambulul” cărții „**AFLĂ CINE EȘTI – GHIDUL ESENȚIAL AL FIINȚEI TALE**”. Apărut la Editura Semne, București, în 2022, volumul este o necesară lectură, pe care cât mai mulți ar trebui să o parcurgă.

Ființa umană înseamnă nu doar trup, ci și minte și suflet, alcătuind un tot pe care ar fi de dorit să îl tratăm în consecință. Iar cum nu ne-am retras în sihăstrie unde e mult mai ușor să atingi comunicarea cu divinitatea din tine și cu cea supremă, ci trăim înconjurați de oameni, de mașini,

de clădiri, de zgomote, pare imposibil să reuşim să ne păstrăm întregi, în permanentă legătură cu Dumnezeu. Vestea bună este că se poate. Sigur, cu mai mult efort, însă asta cu siguranţă face parte din lecţiile pentru care am venit să le învăţăm, în această existenţă, pe care o avem acum.

Astfel, noul volum al lui Rosemarie Haineş, are menirea să fie tocmai ajutorul de care avem nevoie. Cu toate că îşi subintitulează cartea „Ghid...", nu este, nu se doreşte a fi vreun manual de urmat, iar autoarea ţine să specifice acest lucru ori de câte ori ar putea părea astfel. Avem de-a face cu o selecţie de teme din multele cărţi parcurse, ce i s-au părut că îşi au locul într-o lucrare ce „invită cititorul la o lectură reflexivă, care, cu siguranţă, îl va împuternici", aşa cum spune autoarea în acelaşi „Preambul". „Teze spirituale şi nu numai, care ne fac să ne întrebăm cine suntem şi încotro ar trebui să ne îndreptăm, atât ca popor, cât şi ca omenire." Dar, mai presus de orice, este vorba despre trezirea spirituală, care „înseamnă tocmai trezirea conştiinţei divine din fiinţa umană."

Cartea este o invitaţie la a te descoperi pe tine însuţi, raportat la o lume care are valorile şi regulile ei proprii, care nu pot fi înţelese dacă le aplicăm legile fizicii clasice, învăţate în şcoală. Nu putem dovedi existenţa lui Dumnezeu, a inteligenţei superioare, prin formule şi demonstraţii matematice. „Totul este energie şi, mai presus de asta, Inteligenţă supremă", ne-a spus deja Albert Einstein.

Fireşte, aşa cum este în legea firii, fiecare îşi are propriul drum în viaţă, pe parcursul căruia alege (sau nu) să se dezvolte spiritual. Paginile acestei cărţi sunt doar licărul de lumină care deschide aceste porţi spre cunoaşterea de sine.

Ca pentru orice lucru ce necesită răbdare şi perseverenţă, există etape de dezvoltare spirituală. Astfel, până la a ajunge să putem înţelege, în totalitatea lor, ceakrele, trebuie să ne familiarizăm cu cele principale. Rosemarie Haineş se ocupă de cele 7 ceakre principale, pe care le explică în amănunt, astfel încât, orice începător să se poată familiariaza cu acest teritoriu ezoteric, ce nu mai e demult doar al iniţiaţior. Lumea de dincolo şi-a deschis porţile, dar, desigur, asta nu înseamnă că şi oricine poate accede. De aceea e nevoie de sprijin, de o mână întinsă cu căldură, gata să ajute pe cei care îşi doresc această încercare. Ea apare doar la momentul când cineva este pregătit pentru asta. Aşadar, dacă citiţi acest comentariu la cartea lui Rosemarie Haineş, înseamnă că vă doriţi să aflaţi cine sunteţi şi că aveţi nevoie de acest „Ghid esenţial al fiinţei" voastre.

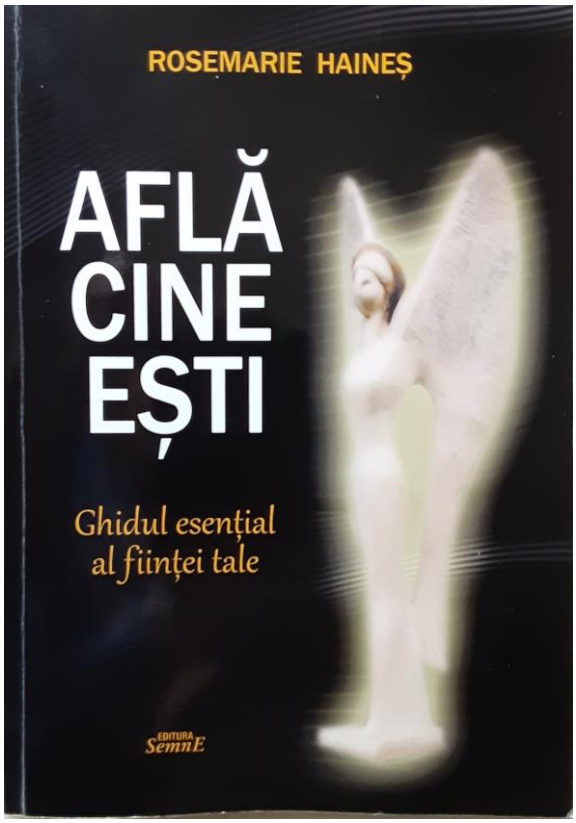

Veţi afla, dacă nu aţi ştiut până acum, că *sunteţi o fiinţă magică*, de asemenea că *suneţi de acolo, nu de aici*, că *puteţi transcende spre infinit*, dar, mai ales că *sunteţi ceea ce alegeţi să fiţi*. Acestea sunt, de fapt, temele şi titlurile celor patru capitole, ultimul fiind o concluzie şi o

previziune, *viziuni din viitor*, cum ne asigură autoarea: „Este vorba de dezvoltarea spirituală și sufletească, în detrimentul fizicalității și materialității. Este vorba de smerenie și îndurare, de iubire atotcuprinzătoare." (...) „Numai trezirea aceasta spirituală ne poate face să trecem de la focalizarea pe realitatea exterioară, de sorginte fizică (a bunurilor materiale, în speță), la trăirea realității în mod subiectiv, interior și astfel în conexiune cu Divinul. Din lumea experiențelor senzoriale „sărim" în lumea cunoașterii spirituale." Și, cum „harta globului pământesc se va schimba în întregime, cuvintele de oridine sunt: DESTUCTURARE / RESTRUCTURARE, pe alte fundamente și valori", avertizează Rosemarie Haineș.

Într-un alt loc, autoare spune, dar nu ca o previziune, ci mai degrabă ca o constatare a drumului firesc spre care ne îndreptăm: „Secolul al XXI-lea va fi istoria PSI. Cunoașterea spirituală se va împleti cu o religie reformată și cu știința, oricât ar părea astăzi de ciudat". Este, parcă, mai liniștitor decât sentința ca din fața eșafodului, aceasta, a lui André Malraux : „*Secolul al XXI-lea va fi unul spiritul sau nu va fi deloc!*"

Pe parcursul lecturii, veți afla (sau reaminti) despre: *Limbajul cuantic, Noesic și enisic, Comuniare subtilă, Energie și biomagnetism, „Hrana, o scrisoare de iubire trimisă de Dumnezeu", Elixirul vieții, Limbajul și magia corpului,* (v. **Capitolul I**), „*...Nu poți să umbli cu o floare, fără să tulburi o stea...", Wakefulness, Holismul conștiinței cosmice, Creierul, un mister, Saltul cuantic* (v. **Capitolul II**), *Igiena corpului fizic, Igiena corpului energetic, Purificarea corpului astral, Igiena corpului mental, Igiena corpului cauzal* (v. **Capitolul III**), *Culturi și credințe, Metafizica poporului român sau egregorul geto-dacic, Calea lui Buddha, calea lui Histos, Rugăciunea și meditația* (v. **Capitolul IV**).

Interesantă alegerea pe care o face Rosemarie Haineș pentru finalul subcapitolului intitulat „Rugăciunea și meditația": o meditație poem sau un poem meditație, a austriacului Rudolf Steiner**,** (filosof, esoterist, fondator al pedagogiei Waldorf și al medicinei antroposofice, pentru a numi doar câteva dintre domeniile în care s-a implicat): „Meditația pietrei fundamentale".

Vorbind despre *Culturi și credințe* (Capitolul IV), Rosemarie Haineș amintește despre „Rugăciunea legată de contemplare care este rugăciunea lui Iisus sau rugăciunea inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine!", așa cum unul dintre teologii sinaiți, Sfântul Nichifor din Singurătate (secolul al XIII-lea) spune că „*scopul vieții spirituale este să ia cunoștință de tainele ascunse în inimă*", altfel spus să unească mintea cu inima, lăcașul lui Dumnezeu. Această unire se săvârșește coborând, prin intermediul respirației, mintea în inimă." Rosemarie Haineș afirmă în continuare: „Este pentru prima dată când rugăciunea se îmbină cu o tehnică de respiratorie. Sfântul Nichifor din Singurătate îndeamnă astfel: <<*Tu, deci, șezând și adunându-ți mintea, împinge-o și silește-o pe calea nărilor pe care intră aerul în inimă, să coboare, împreună cu aerul inspirat, în inimă. Și, intrând acolo, nu-ți vor mai fi fără veselie și fără bucurie cele de după aceea. (...) Dar trebuie să mai știi și aceasta că, ajungând mintea acolo, nu trebuie să tacă și să stea acolo degeaba. Ci să aibă ca lucru și ca îndeletnicire neîncetată rugăciunea:* „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine!*" Să nu mai contenească niciodată din aceasta*.>>" (cf. Prof. Preot Dumitru Stăniloaie, „Filocalia")

A trebuit să treacă un timp îndelungat până să ne aplecăm cu mai multă atenție zicalelor care ne-au însoțit generații la rând. „Ascultă-ți inima!" spune una dintre

ele, se pare nu suficient de clar cât să fi fost luată în seamnă mai devreme. Dar, cum niciodată nu e prea târziu şi cum orice lucru se întâmplă doar atunci când trebuie să se întâmple...

O bibliografie selectivă a, cu siguranţă, multor volume care abordează aceste subiecte, asigură cititorul că autoarea chiar ştie despre ce vorbeşte şi trebuie să îi fim recunoscători că a făcut pentru noi această selecţie de informaţii preţioase.

Stă în puterea noastră să nu lăsăm ca întunericul să distrugă în întregime umanitatea, pe această planetă binecuvântată, pentru a ne trezi din adormirea raţiunii, al cărei somn, ştim, naşte monştri. Iar această trezire începe cu „**Află cine eşti**".

Johnny CIATLOŞ-DEAK

Răspândirea luminii

Binecunoscuta scriitoare d-na Liliana Moldovan redactor şef, al revistei Aşii Români, este unul dintre scriitorii jurnalişti şi cronicari căruia îi pasă cu adevărat de soarta marilor opere literare româneşti şi nu-i scapă din vedere evenimentele literare importante, noile apariţii literare precum şi publicarea unor recenzii, cronici sau critici literare. În acest sens, domnia sa - apreciind multitudinea de impresii, articole, cronici care s-au scris despre opera marelui scriitor contemporan Al. Florin Ţene - a decis să le adune într-un volum ce poartă numele: OPERA ŞI PERSONALITATEA SCRIITORULUI AL. FLORIN ŢENE.

Cartea OPERA ŞI PERSONALITATEA SCRIITORULUI AL. FLORIN ŢENE. VOL. 2 este realizată şi publicată în 2023. Antologia este un adevărat tezaur literar românesc adunat cu multă căldură umană, grija scriitoricească şi prietenească de neobosita şi admirabila doamnă Liliana Moldovan, secretar al filialei mureşene al Ligii Scriitorilor Români.

Opera scriitorului Al Florin Ţene, un munte de creaţii literare, se desfăşoară într-un evantai policrom de genuri începând de la poezie, proză, critică literară, scrieri istorice şi filozofice şi ajungând până la piese de teatru sau eseuri adunate în peste 95 de cărţi publicate pe parcursul vieţii.

Octogenarul scriitor Al FlorinȚene este un exponent al simțului măsurii

umane și al dreptății, un literat ce este deopotrivă poet, prozator, eseist, filozof, istoric, dramaturg și critic literar, care și-a dedicat întreaga viață în slujba literaturii și culturii române, fiind Președintele Ligii Scriitorilor Români și membru al Academiei Americane. Este tradus în limbile sârbă, rusă, spaniolă, engleză, italiană, albaneză și franceză iar o parte din cărțile sale se află în colecțiile Bibliotecii Universitare din Arizona, Tempe, SUA.

O operă atât de vastă și de variată cum este cea a scriitorului și jurnalistului Al. Florin Țene nu este doar greu de realizat dar și greu de contabilizat, de studiat și de urmărit. Acest lucru însă nu a împiedicat-o pe neobosita scriitoare Liliana Moldovan care a adunat într-un magnific templu al recunoștinței o multitudine de cronici, recenzii și impresii despre scrierile Titanului român.

În cuvântul său introductiv aceasta subliniază excepțional: *„A scrie despre viața și personalitatea unui maestru al literaturii române contemporane, precum domnul Al. Florin Țene, este o mare onoare dar și o mare responsabilitate fiindcă ești nevoit să găsești formula potrivită pentru a prinde, într-o definiție elocventă și completă, atât pe omul Al. Florin Țene, cât și pe mentorul și autorul de literatură, care a construit un edificiu literar solid, variat și extrem de valoros.''* (Liliana Moldovan)

Pentru o edificare cât mai corectă și mai profundă, scriitoarea Liliana Moldovan a folosit nu doar articole publicate din critica literară a vremii dar și nenumărate recenzii, cronici, note de lectură, semnale editoriale și scrisori adresate scriitorului.

De asemenea documentarea sa este susținută de numeroase imagini ale unor materiale ce stau mărturie realizărilor scriitorului dar și respectului de care se bucură în rândul slujitorilor condeiului pe toate palierele de activitate.

Domnul Al. Florin Țene este deținătorul a nenumărate premii, titluri și onoruri primite în semn de recunoștință pentru imensul aport adus literaturii și culturii române pe care o slujește asemeni unui condor ce survolează neîncetat spațiul literar și cultural de limba română.

Peste 100 de scriitori, jurnaliști și critici literari sunt amintiți în această carte -document, ce va rămâne mărturie peste veacuri a abnegației, dăruirii și strădaniei neîntrerupte a marelui om de cultură Al. Florin Țene. Opera sa luminează și invită la o profundă analiză a vieții și a istoriei noastre.

Munca în slujba condeiului domnului Al. Florin Țene nu s-a limitat la a crea ci mai ales la a analiza și a explica despicând istoria foiță cu foiță, spre o mai bună înțelegere. Scrierile titanului Al. Florin Țene au acea înțelepciune de care are atâta nevoie poporul român aflat la grea cumpănă, atât de încercat și de trecut prin perioade de tulburări intense.

Prin activitățile desfășurate atât în calitate de jurnalist cât și de scriitor dar mai ales în calitate de Președinte al Ligii Scriitorilor Români, Al. Florin Țene, *„a încercat să democratizeze mișcarea literară din țara noastră”* (Doina Drăguț)

Doamna prof. dr. Nina Cantemir îi adresează calde urări Omului de mare omenie , *„bardului drăgășenean, devenit clujan,”* Al. Florin Țene în articolul său din Napoca News în 16 iunie 2022 cu ocazia împlinirii frumoasei vârste de 80 de ani.

Scriitorul Ionel Marin menționează: *„Dânsul, permanent a luptat și luptă cu arma scrisului pentru luminarea poporului,*

pentru libertate, armonie, dreptate și normalitate în țară și lume. Având sclipiri geniale, tărie de caracter, spirit justițiar, imensă dragoste față de țară și adevăr, prin vasta și valoroasa operă literară se înscrie în rândul creatorilor, personalităților fascinante care dau sens, valoare și culoare existenței umane." (Ionel Marin)

Prof. univ. dr. Tiberiu Mateescu semnalează: „*Descoperind în arhive vasta activitate în procesul de promovare și încurajarea tinerilor în cadrul cenaclurilor pe care le-a înființat, inclusiv și al vârstnicilor, a scriitorului și promotorului cultural Al.Florin Țene, pot afirma că acest scriitor este și un mare pedagog care a căutat să promoveze prin revistele ce le-a editat, scriitori din România profundă, care astăzi sunt autori cunoscuți în Istoria Literaturii Române contemporane.*"(Prof. univ. dr. Tiberiu Mateescu)

Omenia și Iubirea îl caracterizează pe scriitorul Al. Florin Țene! Opera domniei sale întruchipează vizionar beneficiile cuvintelor ancorate în istorie și aduce în fața cititorului spre cunoaștere și interpretare, un spectacol grandios ce se adresează, cu generozitate, sufletului românesc. Iubirea pentru țara sa, pentru poporul său pentru cultură și pentru adevărul istoric nu are margini. Iar această iubire este întrețesută în conglomeratul scrierilor sale de-a lungul anilor. O astfel de iubire nu se țese într-o zi sau într-o carte, o ai pur și simplu sau nu o ai. Ea se naște în geniile care caută și găsesc soluții cu o preocupare permanentă, cu o dragoste constantă pentru lumină și adevăr. „*A iubi înseamnă a avea un fir pentru toate piedicile, o torță pentru toate drumurile, un pahar pentru toate fluviile.*"*(-Victor Hugo -)*

Fără tăgadă prolificul scriitor, jurnalist și cronicar Al. Florin Țene este unul dintre cei mai importanți literați ai momentului care lasă literaturii române o moștenire îmbrăcată în haina cuvântului de omenie și onestitate care în opinia mea reprezintă un Oscar al literaturii române din toate timpurile iar scriitoarea Liliana Moldovan, prin realizarea acestui volum document, este un adevărat sol al luminii, care-și duce, cu mare cinste și onoare, la îndeplinire, misiunea.

De vorbă cu romancierul Petru Popescu din California

Petru Popescu, prozatorul care ne cucerise prin anii '70 cu romanele sale. El se impusese atenţiei odată cu schimbul de generaţie, ce primenise exuberant peisajul prozei cu nume precum: Augustin Buzura şi Nicolae Breban, Fănuş Neagu, Constantin Ţoiu, D.R. Popescu şi Nicolae Velea, George Bălăiţă, Ştefan Bănulescu, Mircea Horia Simionescu, Dumitru Ţepeneag şi Alexandru Ivasiuc.

Numele lui Petru Popescu a dispărut, din ordin politic, de pe ecranul literaturii române câţiva ani mai târziu. În mod fals, multora li s-a părut că el a rămas absent aproape patru decenii.

Participarea la o reuniune internaţională a Cenaclului „Destine Literare" de la Montreal, Canada, m-a pus de curând în legătură directă cu colegul meu de generaţie (Ne-am născut la distanţă de câteva zile...). Am simţit nevoia, o nevoie lăuntrică irepresibilă, să-i propun scriitorului Petru Popescu un dialog care a început astfel:

-**Anca Sîrghie..:** Abia devenit romancierul tinerei generaţii în anii '68-'73 din secolul trecut, prozatorul Petru Popescu s-a văzut extirpat din ordin ceauşist, odată cu plecarea din ţară. Simţim nevoia să aflăm astăzi: **Cine a fost în fapt scriitorul Petru Popescu, cum a evoluat creaţia sa după plecarea din ţară şi, mai ales, cum a continuat până în prezent receptarea operei sale în România şi peste hotare?**

-**Petru Popescu**/: Mai întâi, nu sunt de acord că am „strălucit" numai până în '73, ceea ce nu e corect: ştiu din prea multe surse că citirea cărţilor mele s-a întins două decenii peste acel moment. Când am fost prima oară în România, zile evocate în *Întoarcerea* (ai citit-o?) am întâlnit cititori noi şi vechi în fiecare zi, iar ei au continuat odată cu retipărirea romanelor *Prins* şi *Dulce ca mierea e glonţul patriei*. Altfel, n-aş fi făcut săli pline în turneul de zece oraşe cu *Supleantul* (l-ai citit?).

-A.S.: Am citit cu încântare toate romanele apărute în perioada debutului românesc, stimate Petru Popescu, pe unele le-am reluat, chiar. Având exact aceeaşi vârstă, îmi amintesc uluirea mea observând ce putere de analiză psihologică dovedeai ca autor al romanului *Prins*. Mă întrebam: De unde ai cules o asemenea experienţă de viaţă? Aceasta, întrucât fantezia nu mi se părea suficientă pentru încercările şi trăirile acelui inginer. Ştii ce citesc eu acum şi îmi place ca roman poliţist, aparţinând literaturii de consum? Romanul *Înainte şi după Edith*. „Ispita cărnii plătite" este o temă tratată într-un mod inedit, cu un limbaj neaoş, cu care autorul ne-a familiarizat de mult timp. Edith este o curvă rafinată care are între picioare „aurul Rinului", iar victimele ei formează un şir nesfârşit, ca şi în piesa *Lulu* de Frank Wedeking. Constat că, raportat la *Prins* ori *Dulce ca mierea*.., temele nu se repetă, dar fiecare pare să aibă nişte repere autobiografice, ce

sunt foarte puternice în „Supleantul”, unde este explicat raportul tău cu puterea comunistă din România. În dialogul nostru, ele ne vin în ajutor. Sigur că încă nu ți-am citit absolut toate romanele, dar timpul nu este pierdut.

Te-ai născut în capitală. Ai fost copil de intelectuali, crescând la oraș. Care sunt cele mai puternice amintiri din copilăria și din adolescența ta bucureșteană?

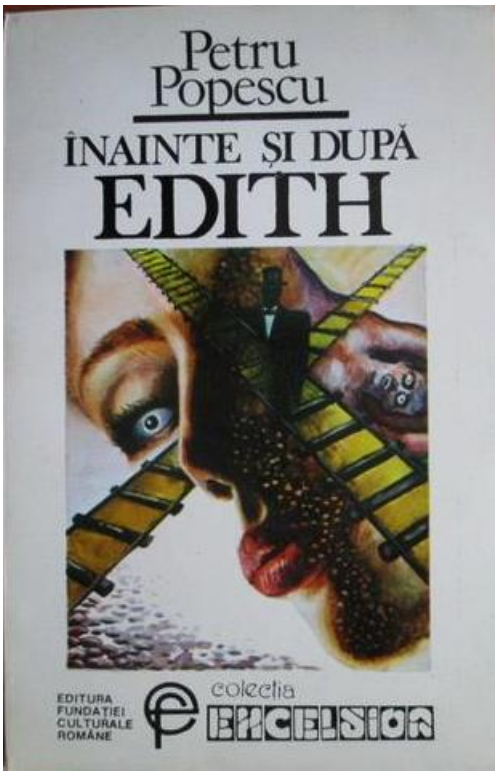

-P.P.: A trecut mult de la copilărie. Ce rămâne ca pilon al memoriei este viața zilnică alături de geamănul meu, Pavel, cu care am scris împreună o piesă de teatru în versuri, despre existența de gemeni. Noi aveam 11 ani. Existența de gemeni ne-a protejat de o atmosferă egotistă, manifestată zilnic în casa noastră, unde tata era critic de teatru și mama era actriță la Nottara. Personalități puternice, cu manifestări vulcanice. Numai copil să nu fii în preajma unor asemenea părinți! Ne refugiam amândoi în relația de gemeni, în citit, în școală. Am fost niște tocilari sârguincioși amândoi, pentru că, fără nota zece, mama ne trata cu urlete. După ce Pavel a murit la 13 ani și aș fi putut muri și eu (am trecut printr-o depresie și spaimă de moarte cumplită), părinții mei au divorțat. Nu l-am revăzut pe tata decât un an mai târziu. Au fost numai crize și probleme pentru un suflet de adolescent. Altfel n-aș fi ales teme tragice încă de la început, dar convingător, și n-aș fi fost citit de atâți necunoscuți.

Al doilea pilon al copilăriei și tinereții a fost scrisul. Fără să scriu precoce, nu cred că aș fi supraviețuit. Iată de ce de la vârsta mea de azi, copilăria se reduce la un singur element, scrisul. De ce? Pentru că scrisul mi-a salvat viața. Când am pierdut doi frați, dintre care unul era geamănul meu, cum tocmai ți-am povestit, și după ce părinții au divorțat, starea mea sufletească era precoce deprimată și sumbră. De aceea, am scris versuri, apoi și proză. Fără scris, cred că nu mai acceptam să continuu viața. Înțeleg foarte bine pe cititorii care au avut tragedii în viața lor. Literatura, după opinia mea, e cea mai bună psihoterapie a omenirii și a istoriei.

-A.S.: Cred că în sensul acesta ai afirmat că „Viața e cuvinte”. Cum funcționează mecanismul inspirație-creație?

-P.P.: Nu știu cum funcționează la alții acest mecanism, dar la mine, chiar dacă unele cărți ale mele par exotice, în fapt singura mea temă este supraviețuirea, mai ales a indivizilor care trebuie să-și improvizeze supraviețuirea (ceea ce a fost și cazul meu).

-A.S.: Ceea ce-ți caracterizează profilul de romancier este faptul că scrii atât de bogat din plină adolescență. Acele texte de laborator pot oglindi felul cum ai creat primele opere, cele dinaintea plecării din România. **S-au arhivat manuscrisele debutului poetic și ale celui în proză?**

-P.P.*:* Nu păstrez nicio hârtie veche. Viața de refugiat, (deși mie nu-mi place acest cuvânt) nu-ți permite să pleci cu obiecte dragi și intime, ca suvenir, deci nici cu manuscrise. Am toate romanele mele apărute în România înainte de plecare. Le-am recitit, constatând că țin minte pasaje întregi. Pot să le spun pe dinafară, fie incipituri, fie fragmente de încheiere la niște capitole, atât din cărțile scrise în limba română, cât și din

cele englezești. Știu integral cărțile noi. Am, să mulțumesc lui Dumnezeu, o memorie pe care unii mi-au descris-o ca prodigioasă. Teoria mea este că memoria și exercițiul mintal al poliglotului combat boala Alzheimer. Pentru mine cuvintele nu sunt numai vii, dar chiar fizice. Important e să faci să „zumzăie creierul" cât mai des! Pentru mine cuvintele se agață de viața mea. Altfel privit, viața mea se agață de cuvinte și se mărturisește.

-A.S.: Laurențiu Ulici recunoaște că Petru Popescu este „cel mai citit prozator al anilor 1968-1973." O întâmplare atestată de tine ca autentică este aceea când Marin Preda văzând-o pe actrița Nelly Cutava, mama ta, cu o geantă de voiaj, trecând pe la Editura Cartea Românească, clădire situată în str. Nuferilor din capitală, unde era pe atunci și Fondul Literar, a întrebat-o foarte curios unde pleacă. Ea îi răspunde că nu va călători, ci că a luat drepturile de autor ale fiului ei pentru noul roman. **Ce schimbare a produs succesul timpuriu în viața ta?**
-P.P.: La școală fusesem pe cât de răzvrătit, pe atât de tocilar. Eu chiar cred că, dacă îți antrenezi memoria, te ferești de Alzheimer. Succesul cu *Prins* a fost șocant de mare – chiar și pentru mine – iar de la *Dulce ca mierea*... am început să primesc drepturi de autor, deci să am acces la viața socială, chiar la vacanțe prin țară și pe litoralul Mării Negre, cum nu-mi permisesem ca student, la achiziționat cărți mai scumpe. Așa am început să frecventez barurile și restaurantele. Atunci cu banii câștigați mi-am cumpărat o mașină Dacia. Așadar, Dacia, nimic mai pretențios, singurul meu automobil cât am trăit in România. Cei mai mulți colegi ai mei aveau mărci din străinătate. Să le fie de bine! E posibil să nu fi putut să fac trecerea la engleză niciodată, dacă n-aș fi fost și ca student disciplinat până la sclavie. Da, am studiat intens la timpul potrivit! Nu afirm că studiul nu mi-a prins bine. Recunosc că acel test greu, de neimaginat, al trecerii de la o limbă la alta, la mine a fost ușor, tocmai pentru că studiasem intens la timpul potrivit. În fapt, trecutul la scrisul în engleză e prea complex ca să-l descriu în amănunt, dar ceea ce l-a făcut posibil a fost studiul permanent al altor limbi… în România. In cazul meu, nu-i o metaforă faptul că am tocit banca școlară de sub mine.

-**A.S.:** Un pas înainte se face atunci când primele două romane se traduc în câteva limbi: polonă, cehă, maghiară și germană. **Cum a fost primit de oficialități succesul pe care îl repurtai?**
-P.P. Era o mare șansă că am reușit să scriu în comunism, înșelând cenzura. Trebuie că s-au aliniat planetele și am avut noroc. Așa am reușit să înșel cenzura și Direcția presei. Poezia i-a interesat mai puțin, dar proza i-a preocupat, pentru că mijlocul lumii literare a citit romanele mele. Atunci am avut o nemaipomenită perioadă de avânt. Succesul meu a fost primit de oficialități într-un mod foarte divizat. Romanul *Prins* a fost acuzat de negativism și descurajare, dar totuși a fost publicat. Metafora lui centrală, conform căreia comunismul distruge societatea pe care a cucerit-o, a fost percepută de public mult mai mult decât de cenzură. De ce? Am constatat că cenzura era preocupată să nu treacă „șopârle," iar în cazul meu erau atât de multe, încât, dacă întreaga carte era o șopârlă, birocratul de la cenzură nu-și dădea seama de temă. El viza… paragrafele. Nu e exclus, deși n-am să știu sigur niciodată, că anumiți lectori de la cenzură au simpatizat cu unii scriitori mai curajoși. Probabil că „au lăsat de la ei," fără să se expună, însă. În cazul următorului roman, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* , motivul că a trecut de cenzură (deși jumulit de multe pagini), a fost că era patriotic în ce privește armata, iar Ceaușescu vroia să arate că e și el patriot, deci era decis să permită o anumită iluzie de libertate. În fond, pe el și întregul regim, le beneficia faptul ca acte de artă patriotice, nu de șablon, ci reale, simțite, au început să apară. Cazul Petru Popescu, până la un punct, le convenea – dar nici pomeneală să mă ia în brațe cu totul! După *Sfârșitul bahic*, au început să se

întrebe de ce scriu despre moarte, nemulţumiţi de felul cum oglindesc eu realitatea românească. Mai exact, era o mare performanţă să scriu în comunism, trecând şopârlele pe sub nasul cenzurii. Şi asta nu doar un roman: cinci romane. Până la *Sfârşitul bahic*, sistemul nu ştia ce să facă cu mine, iar când mă cenzura, făceam ceea ce alţii nu izbuteau: rescriam, cu unele şopârle tăiate, adăugând şopârle inedite, în schimb. (renunţam la restul paragrafului) Eu consideram că mă aflu într-o cultură izolată care se teme de propria oglindire. A fost luptă mare însă nu ştiu câtă valoare mai are să ne-o amintim.

-A.S.: Totuşi în 1971-1972 Petru Popescu este bursier Herder la Viena, ceea ce dovedea încă o dată că tânărul scriitor avea o poziţie înaltă în breasla mânuitorilor de condei din România socialistă. Cutuma cerea ca un deţinător al râvnitului titlu să-l recomande. Ştiu că în 1971 premiant Herder a fost Zaharia Stancu, preşedintele USR. Vă mai amintiţi în fapt **cine dintre premianţi v-a recomandat pentru bursa Herder din 1971-1972 şi ce s-a întâmplat în anul respectiv la Viena?**
- P.P.: M-a recomandat însuşi Zaharia Stancu, care, şi ca autor şi ca politician, vroia să se ştie că el promovează nume noi şi moduri de scris noi. Viena a fost o mare şansă a dezvoltării mele. Citeam în limba germană, mergeam la orice filme sau teatru interzis la noi, dar mai ales… nu mi-era frică să mai fiu spionat ori pârât, aşa ca în ţară.
Am economisit din bursă şi am călătorit de la Viena la Londra. Abia atunci am zărit muntele pe care-l aveam de urcat: „engleza literară", şi m-am întrebat în mine, dacă nu de talent, căci de talent nu eram nesigur, ci de ceea ce înseamnă pentru un scriitor *the endurance*, rezistenţa mentală şi fizică.

- **A.S.:** Da. Tânărul de atunci Petru Popescu se bucura de un apreciabil prestigiu literar, din moment ce a fost ales supleant al Comitetului Central UTC, aşa cum va mărturisi în interviul său dat lui Marius Tucă: „eram un fel de „young player" pe scena politică cea mai înaltă". Şi aceasta fără să fi debitat pagini de adulare ceauşistă, la modă în acel timp. Pentru cei care nu au citit romanul *Supleantul*, întreb: **Care a fost relaţia ta cu Zoia Ceauşescu?**
-P.P: Am fost prieten cu fiica „faraonului", cu sentimentul adevăratei egalităţi, dar fără să fim intimi. Zoia (căreia părinţii i-au dat la naştere numele de botez Zoia pentru că era numele eroinei sovietice Zoia Cosmodemianskaia; Ceauşescu încă nu devenise „patriot"!) – era o fiinţă de o mare justeţe personală şi foarte tristă de drumul pe care Ceauşescu împingea România. M-a încurajat textual să fug ori voi fi silit să scriu romane encomiastice despre Ceauşescu/ Ştefan cel Mare.

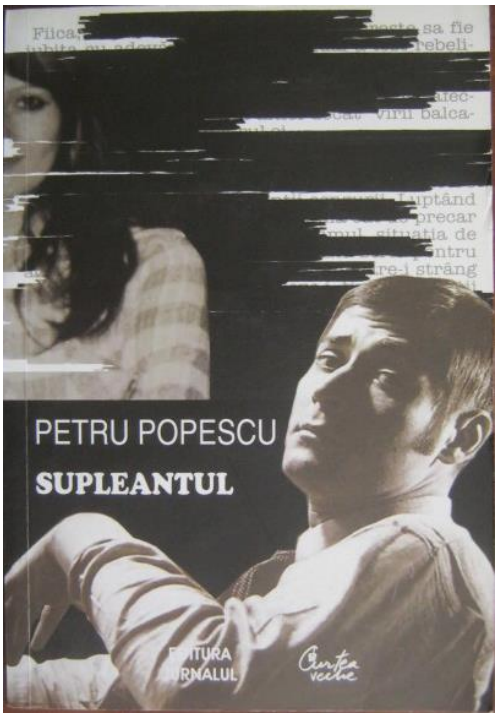

-A.S.: Puţini scriitori au avut deschiderea ta. Nimic nu-ţi putea ecrana preocupările literare. Pe scenariul tău se creează în 1972 filmul *Drum în penumbră* în regia lui Lucian Bratu. Ca tânăr scriitor ai experimentat formule diverse, cochetând cu literatura şi cu cinematografia, ţinând departe orice inhibiţie. În 1973 ai publicat *Sfârşit bahic* la Editura Cartea Românească, ce va deveni un alt bestseller. Noul roman va fi tradus în limba engleză şi suedeză în 1975. Ai strâns articolele risipite în publicaţii, scoţând volumul *Între Socrate şi Xantipa* la Editura Eminescu, unde apare şi cartea *Să creşti într-un an cât alţii într-o zi*, şocantă prin chiar titlul ironic ales. Exista în proza ta

o anumită insurgenţă, care plăcea mai ales tinerilor. **Cum ai simţit la modul concret bucuria tinerilor de a-ţi citi romanele?**

-P.P. Vorbeam cu cititori tineri necunoscuţi tot timpul, în librării ori chiar în tramvai! Ca scriitor conştient de impresia ce o pot face, duceam o viaţă dublă: cea trăita în jurul Uniunii Scriitorilor şi cea pe care o exploram eu singur, uneori mărturisind cine eram, alteori nu, cum am spus, în librării, pe străzi, la şcoli, în expoziţii. Până şi pe plajă la Mamaia am făcut odată o lectură publică din *Să creşti într-un an cât alţii într-o zi*! Deci, eram supapa tinerilor şi ei erau supapa mea.

-A.S.: Este exact ce simţisem şi eu, dar acum aşteptam confirmarea ta. Ai vizitat America de Sud, călătorind ca ziarist într-o delegaţie a lui Nicolae Ceauşescu şi unele impresii vor fi valorificate în romanul *Supleantul*, o carte pe care ai purtat-o în visul tău 30 de ani. Ajuns într-un asemenea anturaj, ţi s-a sugerat că ar trebui să scrii şi romane istorice în care să evoci figuri luminoase ca Ştefan cel Mare sau Mihai Viteazul, ajungând şi la personalitatea lui Nicolae Ceauşescu, cel care tocmai în acel moment avea pretenţia că are puterea de a determina cu prestigiul lui internaţional situaţia politică a unor state din America de Sud. O asemenea falsă perspectivă te-a descurajat, convingându-te că de acum libertatea scrisului îţi va fi tot mai îngrădită. **Cât a fost raţiune lucidă şi câtă întâmplare în decizia de a părăsi ţara?**

-P.P.: Da, am văzut America şi m-am simţit ca acasă în ea. Dar regăsirea ca scriitor, deşi aparent rapidă, a fost grea şi dureroasă. Am fost scenarist înainte să revin la proză, am scris şi regizat un lung-metraj artistic produs de Robert Redford şi de studioul Fox. Au fost multe peripeţii! Indiferent de ce satisfacţii oferă filmul, dacă eşti făcut pentru proză, te vei întoarce la ea. Consider că, deşi am fost întâmpinat cu generozitate la primul meu film în engleză, *Death of an Angel*, /*Moartea unui Înger*/, atât ca autor de romane, cât şi ca scriitor european, inima mea rămăsese la roman. Când am publicat cartea *Amazon Beaming*, am simţit că pariul meu cu limba nouă a fost câştigat. Trebuie să ştiţi că *Amazon Beaming* a fost scenarizată şi jucată pe Broadway, sub titlul *The Encounter*. Şi în prezent cartea continuă să trăiască: negociem în aceste zile să vindem drepturile de film. Era anul 1991. De atunci, o carte la fiecare câţiva ani.

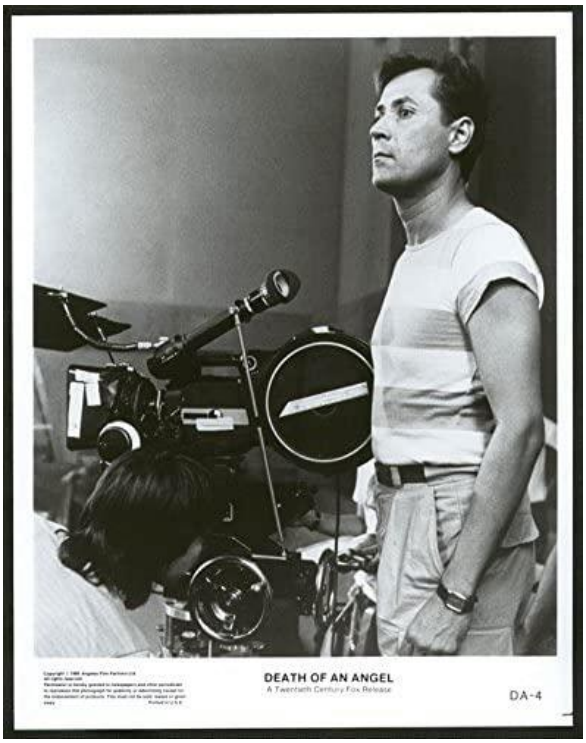

- **A.S.:** Ai o familie frumoasă. Locuieşti în Beverly Hils. Succesul literar în America este greu de dobândit ca emigrant. Este cunoscută o scrisoare a ta din 1998 către cititorii români: „Pentru cei care cred că mi-a fost uşor, cum au crezut şi când scriam în România, aş vrea să le fi putut arăta seria de birouri înguste, improvizate şi prost luminate, în care am lucrat un bun număr de ani înainte de a mă afirma ca scriitor american. Mormanele de pagini scrise care nu au fost publicate, care nu vor fi publicate niciodată. Raftul special de dicţionare. Şi, mai ales, aş vrea să le arăt interiorul minţii mele, în care un om atât de spontan şi de nerăbdător ca mine a trebuit să-şi dezvolte o cruntă disciplină, ca să se poată ridica prin scris aici, în America. În acelaşi timp, trebuia să cresc doi copii, să apăr stabilitatea unei familii de crizele şi «nopţile de conştiinţă» prin care trece oricare adevărat artist”. Realitatea este că ai făcut bani frumoşi ca scenarist la

Hoollywood, dacă aş aminti numai faptul că actorul american Robert Redford te-a invitat la un seminar al său, propunându-ţi să valorifice scenariul tău pentru filmul *Moartea unui înger*, pe care el dorea să-l producă, luându-te chiar ca regizor. Iată un succes sigur al tău. Te întreb: **Cum ai reuşit? În ce sens al cuvântului „recenzie" s-au scris 2000 de recenzii la cartea ta „Almost Adam" performanţă absolută pentru care orice scriitor te-ar invidia?**

-P.P.: Nu mă pot plânge de succes. Cel din România e cunoscut, nu-i aşa? Cel din Occident se raportează la multe tipuri de public, în numeroase limbi, începând cu engleza, dar e mai puţin cunoscut românilor! Păcat! Cartea *Revelaţie pe Amazon (Amazon Beaming*), o poveste adevărată, a fost publicată de editura Viking în 1991. A devenit bestseller, fiind tradusă în peste zece limbi. Povestea descoperirii unui trib amazonian necontactat şi, apoi, a descoperirii izvorului prim al fluviului a fost dramatizată în 2017, adică la mai bine de treizeci şi cinci de ani după apariţia cărţii, de teatrul Complicité din Londra, sub titlul *Întâlnirea*. Dacă mai poposim asupra acelui eveniment, trebuie precizat că *Întâlnirea* a fost premiată la festivalul regal din Edinburgh – eram în sală – şi a făcut turneu, apoi, în toată lumea: Broadway, – eram în sală –, Paris, Moscova-unde am călătorit gratuit prin chiar contractul semnat, teatrul Wallis Annenberg din Los Angeles, – eram în sală –, teatrul Barbicane din Londra, Germania, Australia… Ce mai, succes planetar!

Şi acum reversul medaliei: niciun teatru românesc, după ştiinţa mea, n-a invitat spectacolul acesta în România; nu s-a scris deloc despre spectacol sau despre carte. Este ca şi cum n-ar fi fost! Am alte exemple: *Almost Adam*, bestseller declarat în „New York Times", tradus în 28 de limbi, cu drepturi de film vândute la studioul Fox. Ei bine, n-am primit nici măcar un telefon de la vreun ataşat cultural român. Afară de Marius Tucă, ce jurnalist român de vârf a fost impresionat? Nimeni! Îi mulţumesc încă o dată criticului Dinu Bălan pentru cartea *Petru Popescu prins în istorie*, teza sa de doctorat, o carte îndrăzneaţă nu doar prin unicitatea ei critică. De ce mă doare această inerţie? Pentru că temele mele sunt de durată, altfel n-ar fi ajuns pe Broadway trei decenii şi mai bine după publicarea unei cărţi! Când un autor scrie de durată, aceasta se răsfrânge mult şi asupra culturii matcă, iar meritul meu e că am lărgit orizonturile, oricând, oriunde. De altfel, o să vedem cum va fi primit romanul *Potopul*, pe care tocmai îl finisez. Deci, succesul e nu doar să fii publicat şi cunoscut, ci înţeles. Ştiu că scrisul meu a suscitat multă competitivitate, dar şi invidie, iar restul tăcerii, în cazul meu, în cazurile altora, vai, el este din inerţia balcanică, de care mereu ne plângem, însă n-o biruim niciodată. Cine ştie? Poate că lucrurile se vor schimba...

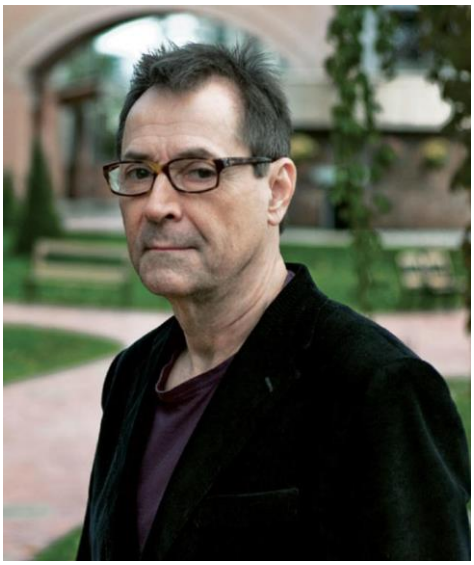

-A.S.: În lucrarea de doctorat din 2016 a Mariei Miruna Ciocoi Pop, *„Exil, identitate şi imaginar în opera lui Petru Popescu şi Jeffrey Eugenides"*, despre care tocmai mi-ai mărturisit că nu ai cunoştinţă, se porneşte de la premisa că este vorba despre „Petru Popescu şi Jeffrey Eugenides, primul refugiat din spaţiul restrictiv al României comuniste în Statele Unite, cel de-al doilea provenind din spaţiul cultural grec şi aclimatizat în Statele Unite şi ulterior în Germania. Deşi au adoptat statutul de exilat din motive radical diferite, cei doi autori împărtăşesc totuşi câteva trăsături cheie: ambii tratează statutul de exilat ca pe un modus vivendi şi ambii reuşesc să îşi creeze noi identităţi şi orizonturi spirituale din această aparentă izolare socio-culturală." Se propune o paralelă între Petru Popescu, autorul romanului *Girl Mary,* şi Jeffrey Eugenides cu cartea sa *Sinuciderea*

fecioarelor. Este destul să deschidem unele istorii literare româneşti, pornind de la George Călinescu, şi constatăm că aparţin literaturii naţionale doar scriitorii care vieţuiesc între frontierele României. Întrebarea mea este: **Te-ai considerat scriitor român când ai repurtat succes cu primele romane apărute în ţară şi, apoi, scriind în limba engleză, ai devenit scriitor american?**

-P.P.: Eu m-am simţit scriitor internaţional devreme: de la primele traduceri în alte limbi, ocazionate de *Prins*, primul meu roman. Acest scriitor internaţional l-am avut în mine întotdeauna, indiferent în ce limbă scriam. În engleză, miza e mai mare şi riscul e mai mare. Aveam mereu în cap multe subiecte: dacă nu le-aş fi scris în limba engleză, ar fi rămas nescrise ori necunoscute în lume. Dar scrisul în limbi mai circulate e vechi de când lumea. Ce mă miră e că sunt nedreptăţit ca scriitor nu de cititori: ei nu m-au dezamăgit niciodată ori eu pe ei. Dar mi se spune că nu sunt prezent în… *Istoria critică a literaturii române*. Argumentul: eu nu mai sunt scriitor român, ci numai american. De ce? Cu scrisul meu, am adăugat atâta prestigiu şi notorietate ţării mele natale. Fie şi numai pentru aceasta aş fi meritat să fiu inclus în istorii literare din România. Spuneţi ce vreţi despre literatura mea, dar ea e modernă şi scrisului românesc nu i-ar strica să aibă mai mulţi profesionişti ca mine.

-A.S.: Ţi-aş aduce un contraargument, anume că Alex Ştefănescu, mai receptiv la noul epocii prezente, ţi-a rezervat un loc deosebit în *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, apărută în 2005, unde face punctuale trimiteri la stilul tău romanesc în cărţile cele mai reprezentative. **După ce toate dicţionarele deceniilor socialiste te-au omis sistematic, mai contează o sinteză anume, fie ea semnată şi de Nicolae Manolescu ?**

-**P.P.:** Da, contează, pentru că mă interesează principiul. Când aflu că în *Istoria critică a literaturii române*, publicată în 2008, nu sunt prezent, mă întreb: De ce? Toţi „marii fugiţi" sunt prezenţi. Eugen Ionescu, desigur. Am pus România pe hartă măcar atât cât Eugen Ionescu (care, de fapt, a pus pe hartă Franţa lui interioară!). Unde e probitatea critică? Aşa, dar aceasta istorie critică e scrisă de Nicolae Manolescu? Ei, atunci ştiu, şi ştim de ce. Mai concret, Nicolae Manolescu în *Istoria critică a literaturii române* nu pomeneşte numele meu decât în treacăt, la două pagini, pe când lui Emil Cioran, Eugen Ionescu, cel născut în Franţa unde a făcut liceul, şi Panait Istrati le consacră comentarii generoase, deşi ei au scris cea mai reprezentativă parte a operei lor în altă limbă decât cea română. Polonezul Joseph Conrad, născut în Ucraina, a scris romane în limba engleză. Exemple destule sunt cu indieni, greci etc. Literatura internaţională nu mai este o curiozitate, ci o realitate.

-A.S.: „Exilul", care are faţete diverse de la cel geografic şi social, până la cel cultural sau personal, a fost identificat cu „diaspora", ele solicitând o nouă accepţie a noţiunii de „acasă". **Ce opinie ai despre aceste concepte care îţi jalonează viaţa?**

-**P.P.:** Noţiunea de „exil artistic" e falsă, feudală şi cioraniană. De ce să fie o tragedie să intri, ca şi atâţia, inclusiv Cioran, într-o lume mai mare? Această perspectivă învechită a războiului rece trebuie respinsă, cu hotărâre, dar şi cu umor. Eu nu m-am simţit niciodată exilat, când în fapt am devenit coleg cu William Styron, celebrul romancier american, care a citit romanul meu *Întoarcerea*, cu povestea revenirii la Bucureşti şi la Praga, după 18 ani de străinătate, şi mi-a trimis o scrisoare, încântat de această carte. Nu doar eu eram lăudat ci şi România, care avea o cultură egală cu cea a Americii, una interesantă, indiferent de politica nefastă pe care nu o merita poporul nostru.

- **A.S.:** Nu voi invoca un caz clasic, cum este cel al lui Franz Kafka. Aş semnala situaţia romanului *Penultima călătorie* a scriitoarei Alina Diaconu din Argentina, subiectul fiind legat de mediul

socialist românesc, ca şi tipologia. Cartea a fost tradusă din spaniolă şi în limba română, astfel că ea circulă acum lejer în mediul nostru naţional. Despre opera autoarei se realizează teze de doctorat în România, ca şi în America, exact ca în cazul tău. Alina Diaconu ar putea oare să primească un nou statut, acceptată şi în literatura noastră pe baza temei şi tipologiei unor cărţi ale sale, unde sunt referiri la România? Exemple sunt numeroase. Hai să o luăm înaintea criticii literare, ce are misiune de a face asemenea evaluări, ca să te întreb**: Care apreciezi că este personajul cel mai reprezentativ şi unic între toate din cărţile scrise în limba română? Dar din romanele create în limba engleză pe care personaj îl iubeşti cel mai mult?**

-**P.P.:** În cărţile scrise în limba română, inginerul din *Prins*, tinerii care-şi fac armata din *Dulcea ca mierea*... şi eu însumi din *Supleantul*. În cărţile în limba engleză, exploratorul Loren McIntyre din *Amazon Beaming*, şi eu însumi în *The Return*.

-A.S.: Consider că destinul tău este în acelaşi timp excepţional şi reprezentativ pentru tipul scriitorului internaţional de succes. Accentuez ideea că în calitate de autor, prin traduceri, le-ai dat romanelor tale scrise în limba engleză şansa să circule liber şi în spaţiul matricial românesc**. Socoteşti că este corectă departajarea romanelor româneşti de cele redactate în limba engleză, pe care le-ai tradus şi în limba română cu promptitudine? Este bine ca istoria literaturii să le diferenţieze de baza criteriului lingvistic? Sau pe viitor ar trebui aplicată o nouă optică, tocmai pentru că s-a schimbat fundamental contextul tehnic şi politic în epoca globalismului, în care valorile culturale au o nouă circulaţie ?**

-P.P.: Publicul meu continuă să mă citească. A făcut-o chiar şi atunci când cărţile mele erau confiscate**.** Expresii din *Dulce ca mierea e glonţul patriei* circulă şi astăzi în viaţa militară, inclusiv acest titlu de carte. În armata română expresia „glonţul patriei" a făcut carieră. Când am revenit prima dată în România după Revoluţia din decembrie '89, la hotel era coadă, deşi eu nu anunţasem vizita. Cu *Supleantul* am făcut un turneu prin Transilvania, unde am explicat că nu-mi manifest fidelitatea faţă de niciun partid. Literatura beneficiază în prezent de avantajul circulaţiei pe internet, care o ajută să pătrundă în alte zone, mai internaţionale. Conştiinţa mea este împăcată că eu nu am făcut ceva trecător. Sunt convins că partea românească a scrisului meu nu este inferioară celei în limba engleză. De ce? Pentru că i-am asigurat şansa de a circula. În principiu, împărţirea operei pe limbi diferite e nenaturală. Slavă Domnului, numărul cititorilor români care mă citesc şi în limba engleză creşte.

-A.S.: Mulţumesc, stimate domnule Petru Popescu, pentru opiniile pe care ni le-ai comunicat. Sunt convinsă că ele vor fi puncte de plecare în viitoare dezbateri teoretice, pentru o mai dreaptă situare a literaturii diasporenilor români în raport cu patrimoniul naţional, acum la început de secol al XXI-lea, când sunt necesare unele mutaţii şi reconsiderări.

(Dialog consemnat telefonic de **Anca SÎRGHIE** în 10- 25 iulie 2022.)

Liviu PENDEFUNDA

Miros și sunet
în romanul unui blestem

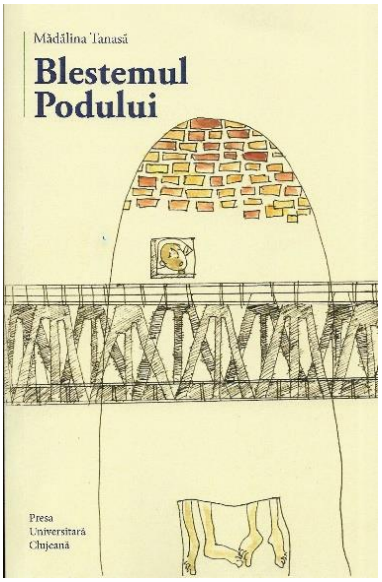

În contextul în care literatura rămână e dominată de impostori sponsorizați de servicii și partide să publice masiv în țară și străinătate, iată că există flori minunate care răsar să încânte valoarea spațiului mioritic. În acest sens m'am oprit la un debut în proză reprezentat de volumul ***„Blestemul Podului***”[1] al tinerei **Mădălina Tanasă.**

Din primele pagini te simți furat de puritatea exprimării, de o descriere mânuită cu ușurință a detaliilor ce transmit mesajul, asemănător lui Ioan Slavici și un dialog alert, respectând momentul epocii, ce te face să îți amintești de Liviu Rebreanu: *Nisipul moale al malurilor purta urme butucănoase de ciubote, semnele copitelor de vaci și gheruțele resfirate ale păsărilor...* (p.7). Preocupările, tendințele, gândurile oamenilor obișnuiți din satul românesc, îmbogățite cu arhaisme și regionalisme uzuale la vremea desfășurării acțiunii bucură sufletul avid de autenticitate al cititorului.

Narațiunea ne conduce în ritm vioi, aproape insesizabil precum un scenariu cinematografic în miezul aprins al conflictelor ce au determinat autoarea să comită acest demers literar. Frazarea este condusă subtil în raport de evenimente. Propoziții scurte intercalate cu faze elaborate atent subliniază, punctează intensitatea subiectului: *urmărea o furnică care se chinuia să ducă în spinare o firimitură de plăcintă...O scăpa. Se oprea. Când o împingea, când o trăgea. Exact ca oamenii...* (p.128); *Zilele trec încremenite, Oamenii mor. Nu mai numără nimeni.*

Minunate jocuri de limbaj asociate unor metafore și alterități: *tânărului bărbat i se muiau gândurile* (p.21); *ochii scânteiau într'un amestec de mânie, tristețe și nevoi de răzbunare* (p.22); *pentru sămânța bună ce le-o dăduse copiilor, nevasta îi era de-a pururi recunoscătoare bărbatului* (35); *sugari bocind atârnați de țâțele goale ale mamelor* (p.55)...

Descrierile vieții ancestrale din satul românesc nu sunt cu nimic mai prejos decât în romanele lui Marin Preda și ceea ce încălzețte mintea și cugetul cititorului e autenticitatea cunoscută diun bătrâni pe care autoarea o aduce în fața noastră cu u un talent debordant, aproape dezvăluit în duditatea sa ideatică. E o superbă reflectare a vieții așa cum întâlnim la Augustin Buzura și Constantin Țoiu.

În întregul său, romanul trăiește sub imperiul a două mari simțuri umane: mirosul și auzul.

Prin calităţile sale imaginative şi stilistice, scriitoarea adulmecă, chiar și caracterizându'și personajele, într'o atmosferă ce este caracteristică, cea a mirosurilor în care ne scăldăm încă din

[1] Editura Universitară, Cluj, 2022

copilărie: *Nici nu apucase să'i învețe mirosul, că venise războiul pe nepusă masă* (p.53); *Miroase a carne arsă și-a stricat. Miroase a moarte* (p.57); *Țărani neștiutori de carte, cu respirație puturoasă și haine duhnind a stricat o ținuseră de mână pe Regina Țării* (p.58); *Duhnește a hoit de ți se întorc mațele pe dos* (p.128); până și dorințele și stările afective *miroase a speranță, o viață nouă* (p.380).

Sugestiile sonore îmbrățișează realități ce se vor descifrate în memoria afectivă a cititorului: *auzí întâi poarta trântindu-se nervos, apoi un zgomot ascuțit de ușă izbită și geamuri sparte* (p.22), *soarele își înfinge razele printre nuielele bucătăriilor de pe care a zburat lutul de la atâta bubuială* (p.57) etc.

Dialogul este a doua remarcabilă calitate a romanului care devine astfel un autentic exemplu de dramaturgie intrinsecă. Admirabile sunt și scenele bine conturate ca mici proze dar nu independente ci integrându-se în arealul narațiunii și dând culoare firului roșu pe care **Mădălina Tanasă** îl țese cu multă perspicacitate.

Scena nunții descrisă prin ochii vornicelului (pp.69-83) amintește de basmele populare, de ritualurile întâlnite și în scrierile lui Coșbuc, Mihai Eminescu ori Gheorghe Andrei Neagu.

Scena avortului (pp. 150-152) este de un dramatism pe care nu l-am întâlnit la mulți scriitori din topul universal; memorabile sunt și scena plecării la oaste: *zac îmbrățișați în țărnă mame și copii, bunici și uncheși, femei borțoase. Câinii aleargă după bărbați ...* (p.157); la fel ca și surprinderea dezastrului cutremurului din 1940 (pp.161-164): *se mișcă, se mișcă, se mișcă... s'a oprit*, magistral descrise în câteva cuvinte. starea de agitație a femeilor rămase acasă, incertitudinea și dorința de răzbunare față de soartă este perfect oglindită într'o propoziție (p. 175): *Niciun cocoloș nu rămâne azi în mămăligă*. Viața sub găzduirea trupelor române și germane este descrisă cu lux de amănunte, subliniind atitudinea civilizată a nemților primiți în sat.

Campania de război din Rusia apare plină de *fum, cenușă, pământ, sânge*, până când personajele principale masculine ajung prizonieri. Crăciunul, Paștele le încălzește sufletul acolo, în taiga. Acasă – refugiul în fața rușilor care vin să umilească, distrugă, violeze, omoare. Război și amăgire cu bomboane de la ruși... Să fie, oare, un blestem al destinului românesc? Să nu putem trece și noi podul spre o lume mai bună pe care cu siguranță o merităm?

Saga celor din sat pornită de dinaintea primului război mondial este condusă în timp până în zorii epocii comuniste, relatând viața de zi cu zi a cuplului Ana și Petru cu toată familia lor, cu bucurii și, mai ales, necazuri, subliniate amănunțit pentru a ilustra trăirile, frustrările și obida unui trai greu.

Romanul se încheie în armonia cea nouă, nu cea de dorit ci cea în care ne obligă destinul să viețuim. Paza podului peste Siret se împletește în mod tragic cu protecție acordată tinerelor românce dorite pentru distracție de ocupanții sovietici. Iar când viața începe a se îndrepta între soți *schilodiți* întorși acasă, incapabili să mai fie stâlpi ai casei și pelegrinajul femeilor către *soții ce le așteptau smerit în paturile lor de sub pământ,* drama noii orânduiri și destinele nemiloase se așează peste paginile epilogului.

Cu o cascadă de cuvinte copleșitoare de realitate și adevăr**, Mădălina Tanasă** înscrie romanul său între cele mai bune ale secolului XXI, volum care se recomandă a'și primi un binemeritat loc în biblioteca de aur a literaturii române și nu numai.

Caruselul

Poezia se transformă în nisip într-o lume paralelă/
nici un eveniment optimist /nicio scăpare în lumea viselor/
pentru că azi noapte/ s-a tras cu arma sub geamul meu... /
ucigașii au imunitate

Un carusel al amintirilor frământă mintea noastră cu atât mai mult cu cât experiențele ne adună și sfoara vieții se învârtșteîn jurul axei lumii. De ce? Pentru că din sertarele memoriei, asemeni unei oale care fierbe uneori chiar lent sau la foc încins, începe să reverse peste buza ei spuma îndestulătoare a aromelor și gustului care ne dorește aprecierea. Așa și mintea reîncepe a analiza ceea ce am văzut sau auzit, tot ceea ce simțurile noastre au acumulat în timp și reâncepe a analiza, a separa răul și binele vorbelor și faptelor prin care am străbătut spațiile și timpurile ce ne-au fost hărăzite.

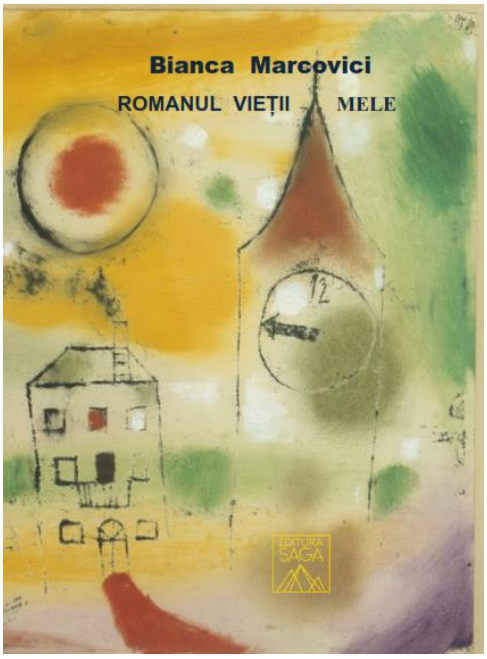

Scriitorii, cei dăruiți cu har, nu sunt doar înțelepții satului de odinioară care prin mânuirea cuvintelor deschideau respectul comunității, ci, azi își revarsă trăirile într'un real roman al vieții cu bucuria destăinuirii. Proză sau vers, muzica gândurilor lor se vrea revărsată. Astfel minunata artistă, **Bianca Marcovici**[2] deschide pentru noi pagină după pagină expresia analizelor celor întâmplate în timp și care i-au marcat răspunsul focului său intens. Povestea după povești, amintirea după amintiri, scriitoarea delectează ochii cititorului cu imagini surprinse din anii petrecuți odinioară în Iașii de obârșie și de aiurea, bucuriile și ororile lumii în care trăim, toate spunându-ne o înșiruire aparent distonică dar care în totalitate reflectă ceea ce este Bianca Marcovici, un om care și-a făcut datoria față de sine, familie și societate.

Deși recunoaște că *„Nu mai am răbdare să întind cuvântul precum rufele pe sfoară! ”*(p.5) și în sinea sa: *„Par un om de pe altă planetă”*(p.8), autoarea descrie întâmpări și drame din realitatea imediată. Personaje feminine, mai întotdeauna surprinse în suferință, Fanny, Linda, Tania, Gaby sunt ursite să trăiască și să răzbească. Descriera acestor personaje amintește de marii scriitori ai lumii, culorile, vestimentația și prezența lor sugerând caractere: *„O fată brunetă, plinuță, de statură potrivită, cu ochii negri, cu toate că tatăl ei avea ochi albaștri puternic conturați, ca un artist de cinema. Mama ei era brunetă, tot micuță și plinuță dar, în plus, avea o voce ca de bărbat. Uneori, i se vedea destul de conturat o mică mustață”*(p.11) sau *„Era mai frumoasă ca înainte, șatenă, cu ochii*

[2] *Romanul vieții mele*, Editura Saga, 2021

mari, păr tuns franțuzește, rochia albastră mulată pe corp, slabă ca un manechin și foarte înaltă. Doamnă în toată firea, dar cu un surâs amar pe buze!" (p.16). În schimb personajele masculine sunt permanent demne de a fi exemple ale răului – Ronny, Sorin.

Nu se poate (și-aș simți intuitiv și'n profunzime și'n versurile scrise nu doar în acest volum), deci nu se poate să nu remarcăm modul în care sufletul zbuciumat al jurnalistei sub acoperire descrie mișcarea caruselului, a roții timpului, așa cum e ea profețită. Impresiile de călătorie definesc și împlinesc narațiunea scriitoarei. Dacă în prima parte a volumului asistăm la fragmente de proză scurtă, relatările concrete din periplul românesc o determină să se întoarcă mereu în Haifa - *„Aici îmi clădisem culcușul, îmi găsisem identitatea pierdută!"(*p.50). Și totuși cine poate uita Iașii, de cele mai multe ori devenind în timp locul de pelerinaj în ciuda faptului că *„cel mai greu e să începi sau să renunți, lucruri extreme, dar decizionale, îți pot schimba destinul! Să încep o poveste adevărată pornind de la o zicală: "dacă-ți schimbi locul îți schimbi și norocul*"(p.61) și nostalgia, familia, evocările devin ştime în amintiri și simfonii ale sufletului.

Redau câteva pasaje lirice de extraordinară realizare scriitoricească atât ca valoare spirituală, cât și ca fel de a transmite prin cuvântul scris a trăirilor de care aminteam. *„Poezia nu e o decizie subtilă/ De a scrie într-un passe-partout/ Nici de a urmări norul din pictura"*(88). Îndemn la lectură. Lirica lui **Bianca Marcovici** devine uneori o licoare de iubire în interiorul unei drame globale, un reportaj înălțător dar crunt în adevărul relatat: *„Omul orchestră e poetul din mine!/ Nu văd peretele roz al Silviei Plath... nici/rădăcinile noastre arse din aerul lui Celan, sau poate tulpinile/ ... sau poate manuscrisele de la Marea Moartă/ scrise cu sânge.../ omul orchestră cântă la orice instrument/ Imită perfect toate sunetele, reacționează toate e-mailurile spre infinit/ sau acceptă curbura spațiului lui Mahler... sau Andantele lui Bruch../. Dar acordurile sfinte sunt în mine, le revăd în nepoți!/ Doar sunetul/ ambulanțelor îmi reamintește de pandemia fără de sfârșit,/ oare care va fi prețul final pentru omenire?/ Doar Paganini ar fi știut răspunsul... el a cântat pe o coardă... sol, sol, sol!"*(127).

Cum poate un cititor să descrie, relateze, incite vraja uneui astfel de volum care e viața perpetuă, caruselul teleportării între Haifa și Iași.

„Aș putea să rup toate manuscrisele/ Aruncate în valiza cea mare din mansardă,/ Ușurând viața copiilor mei/ Și mai ales a nepoților mei,/ Care nu citesc românește.../ E tot o mămăligă, zic-/ Aici la Haifa... natală a „celor șapte coline",/„la cinci drumuri" la Iași!/Parcă mai știu unde sunt ?/Doar vioara mea a mai rămas mărturie/undeva sub un pat la Iași." (p.100).

Cu toate că strunele viorii sale vibrează într'o armonie perfectă în proză, poesia o reprezintă pe **Bianca** pentru totdeauna. A scrie în partitura lirică e un dar nativ. Concentrarea imaginilor denotă o rezonanță al cărei mister este un tezaur pe care îl intuim, îl percepem și apreciem dar care nu'ți poate da căile prin care poeta cochetează cu arcanele Adevărului Suprem.

Mulți dintre noi, schimbând apa din celulele noastre, provenite din locurile unde ne-au alăptat mamele noastre, pierdem echilibrul gândirii, însă adaptabilitatea de a fi veșnic călător, nu numai terestru ci și printre astre, croșrtându-ne visele în meșteșugul cuvintelor, e marea taină pe care ne-o împărtășește în scrierile sale **Bianca Marcovici**.

Anca SÎRGHIE

Poeticitatea discursului critic

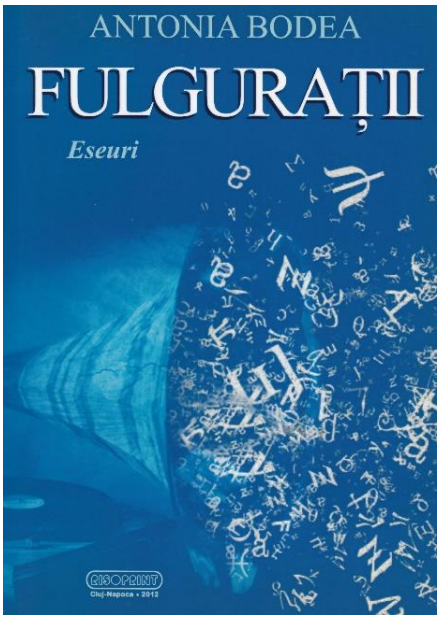

Poet, critic literar şi, nu în ultimul rând, profesor care a transmis la zeci de promoţii de elevi tezaurul făuritorilor de frumos întru cuvânt, Antonia Bodea dialoghează atent şi responsabil cu confraţii ei, scriitori clujeni, îndeosebi, împlinindu-i pe ei prin recenziile scrise sau prin prezentări orale, dar nu mai puţin îmbogăţindu-şi propria experienţă creatoare, aşa cum se vede în cărţile ei, intitulate *Bunavestire* (poezii), Editura Eurograf, Cluj-Napoca, 2007, *Fulguraţii,* (eseuri), Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2012, *Printre file*, (eseuri), Editura Napoca-Nova, 2016, *Gravuri pe obrazul clipei. Profiluri literare*, Editura Limes, Floreşti, 2016, *Fulgerări în zenit* (poeme), aşadar versuri şi eseuri într-o simbolică alternanţă. Citind cărţi ale confraţilor, într-un program de generoasă proiectare a luminii asupra valorii lor reale, autoarea recenziilor recurge la repere axiologice sigure într-un peisaj fluctuant ca cel prezent, în care editurile au renunţat la orice grilă valorică, publicând, cu rare excepţii, pe motive pecuniare orice şi oricum scris. Preocupată să definească litera măiastră a cărţilor, Antonia Bodea intuieşte adevărul că arta ca produs al jocului superior, liber de necesitate, devine veşnică; jocul creativ şi nu cel imitativ este spaţiul unde imaginaţia cucereşte necunoscutul şi-l propune raţiunii şi conştiinţei care-i dau consistenţă. Câte cărţi citeşti, atâţia oameni cunoşti, atâtea lumi descoperi".

Este mărturisită fascinaţia pe care criticul literar o încearcă în exerciţiul de a lumina „miezul de divinitate picurat în slovă", cum se confesează doamna Bodea în *Cuvântul autorului* la vol. *Gravuri pe obrazul clipei*.

A trăi între vitraliile multicolore ale poeziei este pentru Antonia Bodea un *modus vivendi*, unul autentificat de ani buni în scena literară transilvană, unde evoluează în manifestări culturale la Cluj-Napoca, Deva, Bistriţa, Sibiu, Alba-Iulia etc. O dovedesc cărţile ei de eseuri, cele mai reprezentative, adică *Fulguraţii*, *Printre file* şi *Gravuri pe obrazul clipei. Profiluri literare*. Citindu-le cu real interes, am avut revelaţia faptului că Antonia Bodea face din gestul critic o responsabilitate existenţială, ea creând nişte „măiestre medalioane" ale scriitorilor aleşi după o busolă proprie. Dacă ne îndreptăm atenţia spre volumul de eseuri *Fulguraţii*, numim aici pe Valeriu Anania, cel din *Rotonda plopilor aprinşi*, carte pe care – mărturiseşte autoarea – „o port cu mine ca pe un talisman". Tot Anania este autorul poemului dramatic

Miorița și al volumului *Poeme*, tipărit în 2006 la Editura Limes, unde „efigia poetului își arde flacăra lumânării din *Psalmii* lui David prin chinuitoare căutări argheziene, spre chemarea blagiană a glasului mumelor, la ritmul tainic al descântecului popular până la originala străluminare a comunicării în astral". Prezent adesea în eseurile autoarei, Valeriu Anania este panoramat în devenirea lui și raportat la maeștrii care au fost reper sigur poetului arzând „pe rugul întrebărilor". Preocupată să ia pulsul ritmurilor poetice ale lui Horia Bădescu, cel din *Lieduri* și din *Fierul Spinilor*, eseista îl încadrează într-o anume generație și în literatură în genere, ca demersul critic să se oprească asupra a ceea ce-l face unic, anume metaforizarea inconcretului.

Ceea ce descoperi cu încântare în eseurile Antoniei Bodea este un anume simț poetic al frazării în discursul critic, ale cărui componente sunt filosofia existenței, responsabilitatea socială și națională, detectarea filonului de autenticitate a talentului și nuanțele semantice ale imaginii poetice. Citindu-i cronicile, îi simți lumina sufletească și deschiderea generoasă cu care întreprinde gestul explorator. Tocmai de aceea, eseurile sale din volumul *Fulguraţii* oferă cititorilor veritabile „efigii unice, cu multiple aspecte, adesea nebănuite", referitoare la Ioan Benche din *Jocuri de dragoste*, la Stela Ianovici Costan din *Nocturne curcubee* și la Mircea Diudea din *Pann* sau *Annais*. Este prezentat israelitul Andrei Fischof cu ale sale volume *Izgonirea din iad* și *Umbletul îndoielilor* sau *Prefăcuta liniște*. Alături, Rodica Marian semnând volumul *Chipul și asemănarea*, pentru ca lui Gavril Moisa, cu tact și intuiție, să-i panorameze *Strigătul tăcerii*, *Identitatea umbrei* și *Vânzătorul de vise,* totalizând 7 ani de prezență creatoare publică. Pe Aurel Rău îl surprinde nu numai în ipostază de poet, ci și de memorialist, iar Iulian Patca este autorul poemelor de dragoste din volumul *Să vii și mâine*. Un spornic popas face Antonia Bodea oprindu-se asupra versurilor Persidei Rugu din volumele *Desculță în iubire* și *Faraonul albastru*, cu poezii pline de frumuseți. De-a dreptul captivantă este demonstrația depistării lor.

Eseurile acestei antologii depășesc prerogativele criticii de întâmpinare, autoarea denudând alchimiile sufletului dintr-o perioadă mai largă a teritoriului literaturii contemporane, una abordată după propria intuiție axiologică, în măsură să pună în talerul judecății critice plusuri și minusuri ce duc spre o încadrare estetică autentică.

Mai rar o asemenea ureche ținută neîncetat pe pământul reavăn al creației condeierilor contemporani, ca să depisteze sevele venind din adâncuri. Numai astfel valoarea scapă de povara balastului pe care criticul îl simte, detectându-l cu o busolă sigură. Tensiunea lirică a textului poetic se transmite intact în discursul ei critic, un joc secund seducător. Cărțile de critică literară ale Antoniei Bodea mai mărturisesc voia autoarei de a fi între semeni o conștiință trează, antrenată în căutarea și apoi în cercetarea filonului de autentică frumusețe artistică. Deloc facilă, această misiune.

Lucian GRUIA

Procesul memorandistului Nicolae Cristea

Ediţia îngrijită de Anca Sîrghie şi Marin Diaconu

Despre memorandiştii care au luptat pentru drepturile românilor din Imperiul Austro-Ungar, condamnaţi în urma unui proces desfăşurat la Cluj în 1894, s-a scris doar ca grup.

Acum, în cartea *Procesul memorandistului Nicolae Cristea - Ediţia îngrijită de Anca Sîrghie şi Marin Diaconu* (Editura Eikon, 2021) se scrie, la ideea profesorului de filosofie Marin Diaconu, despre unul dintre memorandiştii amintiţi, şi anume despre Nicolae Cristea (1834 – 1902), om politic de o exemplară demnitate, redactor- şef timp de 18 ani la „Telegraful Român" din Sibiu, slujitor al Bisericii Ortodoxe din Transilvania sub patru mitropoliți ca asesor consistorial. Ediţia a fost îngrijită de doi autori, profesori universitari: Anca Sîrghie din Sibiu şi Marin Diaconu din Bucureşti, încheind o restituire *in integrum* ce cuprinde cinci titluri.

Ținem să precizăm că nici până astăzi, la Ocna Sibiului, unde se născuse Nicolae Cristea la 14/26 oct. 1834, şi nici la Sibiu, unde şi-a desfăşurat activitatea de profesor, publicist, preot ortodox, protopop, asesor consistorial, nu există o stradă care să-i poarte numele sau o placă memorială pe unde a locuit. Totuşi, la intrarea în Şcoala Mică din Ocna Sibiului, unde a învăţat, s-a montat o placă memorială de către pr.dr. Savu Popa, la sugestia ofiţerului Lazăr Sădean. Părinţii lui Nicolae Cristea au fost: învățătorul Ioan Cristea și soția sa, Ioana. După ce Nicolae Cristea urmează clasele primare la şcoala bisericii din Ocna Sibiului, absolvă Gimnaziul catolic din Sibiu (Actualul Colegiu Naţional, „Gh. Lazăr"), unde a urmat în perioada 1848 – 1950 şcoala „latină", şi a continuat apoi clasele germane. A terminat Institutul Teologic Ortodox din Sibiu în a cărui bibliotecă s-au păstrat două studii de analiză politică publicate de Nicolae Cristea: *La ţintă* şi *Din trecut spre viitor* și *Jurnalul* său dactilografiat în două exemplare, acesta fiind publicat de Anca Sîrghie în 1998 sub titlul *File de memorialistică* (Editura Tribuna, Sibiu), cu un Cuvânt înainte semnat de dr. Antonie Pllămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului.

Textul noii cărţi, *Procesul memorandistului Nicolae Cristea,* se constituie din documente detaliate ale procesului memorandiştilor, despre care am vorbit. Cartea se deschide cu un studiu de 51 pagini intitulat *Restitutio in integrum*, unde Anca Sîrghie sintetizează numeroase date istorice şi culturale din epoca mitropolitului Andrei Şaguna şi din viaţa lui Nicolae Cristea, din care ne dăm seama de prigoana românilor Ardealului aflat în Imperiul Austro – Ungar. Se începe cu mişcarea revoluţionară din 1848 din Transilvania, războiul petiţionar condus de Andrei Şaguna pentru drepturile românilor ardeleni (în primul rând, învăţământ românesc, egalitate în drepturi cu austriecii şi ungurii etc.). Dieta maghiară votează în două rânduri: în 1848 şi în 1865 unirea Transilvaniei cu Ungaria şi Legea naţionalităţilor în care singura limbă oficială în Transilvania era maghiara. În faţa acestor drastice măsuri, românii reîncep războiul petiţiilor către Împăratul Austriei.

Un moment decisiv în organizarea românilor îl constituie înfiinţarea în 1869, la Miercurea Sibiului, în casa lui Ilie Măcelaru, a Partidului Naţional Român, care, din păcate, ca linie tactică a ales pasivitatea. Ca și la acea reuniune inaugurală, Nicolae Cristea va susţine cu o consecvență și o îndârjire exemplare activismul în paginile „Telegrafului Român"; linia strategică a activismului avea să ducă la începutul secolului al XX-lea la împlinirea idealului național al unirii Transilvaniei cu țara.

În urma deciziei luate la adunarea din 12 – 14 mai 1981, în 1982 Gheorghe Bariţiu conduce o delegaţie de pasivişti, cu un memoriu redactat de el şi tradus în franceză, germană şi maghiară, memoriu care nu a fost băgat în seamă de autorităţile de la Budapesta. Jignirea adusă delegației celor 16 demnitari ai Bisericii Ortodoxe de la Sibiu, prezentați la sărbătoarea orașului Seghedin în 1883, delegație căreia împăratul îi răspunde în limba maghiară, la sfatul contelui Tisza, cerând respectarea legilor statului, nu putea rămâne fără ecou. În ziarul "Telegraful Român" este publicat articolul *Răsplată?,* Nicolae Cristea apărând cu demnitate pe românii transilvăneni care au adus jertfe pe câmpurile de luptă ale războaielor habsburgice și au respectat legile statului cu deplină loaialitate. În urma ordinului dat de contele Tisza, mitropolitul Miron, prea plecat autorităților statului, îl îndepărtează pe Nicolae Cristea din funcția de redactor-şef al ziarului „Telegraful Român", încălcând dorința Mitropolitului Șaguna, înscrisă în testamentul său, anume ca Nicolae Cristea să rămână în acel post „cât îi va fi voia".Românii sibieni organizează, în semn de protest, un conduct cu torțe în onoarea „regretatului redactor".

În 27 oct. 1890, la Conferinţa Naţională de la Sibiu a conducătorilor vieţii politice româneşti, se ridică problema oportunităţii redactării şi trimiterii la Viena a unui nou Memorand. Dr. Ioan Raţiu a fost desemnat la Conferinţa Naţională din 21 febr. 1892 preşedintele Comitetului Naţional. Memorandul a fost scris de: I. Raţiu, V. Lucaciu şi G. Bariţiu. Textul *Memorandului* a fost semnat la Consfătuirea din 25 – 26 martie 1892 de: Ioan Raţiu – preşedinte, George Pop de Băseşti şi Eugen Brote - vicepreşedinţi, Vasile Lucaciu – secretar general, Septimiu Albini – secretar și Iuliu Coroianu- referinte.

O delegaţie de 300 de români transilvăneni s-a prezentat la Curtea împăratului Frantz Iosef din Viena cu *Memorandul,* dar, la presiunea guvernului maghiar, ei nu au fost primiţi. *Memorandul* ia calea: ministrului ungar de lângă împărat – primul-ministru – ministrul de interne și prefectul de Turda, care îl restituie nedeschis lui Ioan Raţiu.

Celor 14 memorandişti li se intentează un proces, ce s-a desfășurat în sala cea mare de la Reduta din Cluj, în perioada 7 -25 mai 1894, proces la care inculpaţii, între care și Nicolae Cristea, se comportă cu demnitate. Sunt condamnaţi în total la 31 de ani de temniță, pentru agitaţie politică. Românii şi-au manifestat solidaritatea cu memorandiştii în fiecare zi a procesului, prin demonstraţii pașnice.

Strategia refugierii memorandiştilor în regat a fost aplicată de unul singur, Eugen Brote, ceilalţi asumându-şi responsabilitatea faptelor. Nicolae Cristea a fost condamnat la 8 luni de detenţie, pe care o va executa integral la închisoarea din Vaț, în Ungaria. Nu se acordă dreptul la recurs. Scrisorile trimise familiei sale din temniță demonstrează că martirul nu și-a pierdut încrederea că va veni și timpul unirii Transilvaniei cu Regatul, "familia cea mare". Nicolae Cristea, căsătorit, tată a cinci copii, o duce greu, mai ales că, din cauza implicării sale politice, i se suspendă salariul pentru 2 ani la Consistoriul sibian. Memorandiştii au avut de plătit și spesele de judecată, în valoare totală de 5292,66 de florini, aceasta în afara cheltuielilor individuale.

În 1898, așa cum reiese din *Jurnalul* său, Nicolae Cristea are bucuria de a efectua o călătorie în Regat, la Bucureşti, Constanţa și în alte oraşe, călătorie în care discută cu lideri politici situaţia românilor din Transilvania.

Se stinge din viaţă la 7 febr. 1902 şi este înmormântat în Cimitirul Josefin din Sibiu. La funeralii participă un sobor de preoţi în frunte cu Mitropolitul Ioan Meţeanu, iar în mulțimea participanților s-a distins delegația meseriașilor, care a depus o coroană cu funde tricolore tradiționale, pe care se specifica: "Întemeietorului, primului president și președintelui onorar pe viață-REUNIUNEA SODALILOR ROMÂNI DIN SIBIU în semn de recunoștință".

Şi astfel se încheie viaţa plină de demnitate a celei mai de seamă personalităţi pe care a dat-o Ocna Sibiului culturii naționale, intelectual remarcabil și președinte timp de 30 de ani (1867-1897) al Reuniunii sodalilor /meseriașilor/ români, structură luată ca model în întreaga Transilvanie, unde astfel s-a constituit o pătură socio-profesională a meseriașilor, locomotiva vieții economice în societatea acelui timp.

Cartea cuprinde o serie de documente interesante și concludente legate de memorandum, de stenogramele procesului etc. Iar viaţa martirică a lui Nicolae Cristea constituie un exemplu demn de urmat chiar și în zilele noastre de tinerele generații.

Katya KELARO

Corabia care s-a înălțat la cer

Irod, auzind de minunile lui Iisus, credea că este Ioan Botezătorul înviat din morți. Așa ne spune Matei (XIV, 1-2). În timpul acela, Hristos hrănea cu pâine și pești mulțimile flămânde și bolnave, însă aflând de moartea celui cu care vorbise încă de pe lacul cu apă dulce al pântecelui matern, când Dumnezeu copil și îngerul omenesc fost-au două corăbii sub cerul de carne al Fecioarei Maria și al Elisabetei, mama sf.Ioan Botezătorul, Iisus auzind s-a dus de acolo singur, cu corabia, într-un loc pustiu. A simțit nevoia reculegerii, îndoliat, retras din lume, dar văzând cum Dumnezeu a plecat singur pe corabie, mulțimile L-au urmat, venind după El pe jos, „din cetăți", căci acolo de unde Dumnezeu pleacă de bună voie de atâta durere, acolo nu mai e nici cetate, nici oraș, nici casă, ci adevăratul pustiu. Zidul devine ruină, iar omul, himeră, stafie.

Dumnezeu S-a retras în pustiu cu corabia- iată icoana Bisericii în postul doliului, dezgolită de strălucire, în strai cernit, plânsă și deplângând lumea, societatea care îi ucide drepții, stâlpii vii, călăuzele, înaintemergătorii și o izolează. Iisus S-a retras în catacombele valurilor, singur cu corabia, Biserica era plină de El dar golită de către oameni, însă nu pentru mult timp, căci mulțimile L-au urmat și i-a regăsit bolnavi și îmbolnăviți (Matei 22,14) și, fiindu-I milă, i-a vindecat. Flămânzilor le-a dăruit binecuvântata cină a oamenilor simpli, nu a înmulțit risipa, excesul, ci Viața și cele necesare traiului. I-a hrănit cu cuvânt și pâinea ce avea să se îndumnezeiască, dăruindu-Se pe Sine mai târziu, i-a pregătit, apoi „i-a silit pe ucenici să intre în corabie" adică să se apropie de Biserică, lăsând-o în grija și în mâinile lor, cu porunca de a trece pe malul celălalt,al dreptei credințe, separând canonic Biserica de valurile timpurilor. Ar fi putut urca mulțimile în corabia ucenicilor? El știa că va veni furtuna și că mulțimile se vor împuțina, se vor risipi la greu, că norodul urcat pe corabie, cuprins de panică și agitat, ar fi smuls corabia luând fiecare câte o scândură, în loc să rămână în unire. I-a trimis pe mare doar pe ucenici, cei învățați, apropiați, vistiernicii Tainelor și i-a supus cercetării credinței, nu a amestecat poporul cu ucenicii pentru că furtuna avea să devină taborică, pe muntele de apă al izolării, izbiți de valuri, de stihii, de incontrolabilul dezlănțuit. Cine avea să rămână lângă Hristos, departe de ochii lumii, unde nu era un spectacol ce avea nevoie de public, ci era panegiricul suferinței, al adevăratei încercări? În locul valurilor aveau să vină lanțurile, în locul stropilor reci de apă aveau să vină scuipările, defăimarea, tortura, pălmuirea, biciul, vergile peste obraz. Pericolul înecului adică al pierderii dreptei credințe era real, iată de ce multe

mănăstiri sunt la loc înalt, corabie înconjurată de mare, cum e Athosul, ori Sinaiul din marea de nisip egiptean.

Furtuna pe mare de după îndestulata cină e Biserica prigonită sub vremile oarbe care nu văd lucrarea ei misionară și filantropică, împărțind mângâiere și merinde pentru viața de veci, că după binele și acalmia traiului tihnit vin, din senin, povara, primejdia și furtuna. La Matei 14, 23 ne arată că pe ucenici i-a urcat în corabie, iar mulțimilor le-a dat drumul până la următoarea reuniune liturgică propovăduitoare. Unde? În lume, în marea de pe uscat, spre casă, iar El nu S-a odihnit, ci a urcat pe munte, în cerul sufletesc al firii. Pentru ce? Să se roage. Cel ce nu avea nevoie să se roage, avea să se roage pentru cei ce nu pot și nu văd și nu vor să își deschidă văzul și auzul, să așeze pecetea sfințitoare a rugăciunii peste cei ce plecau în călătorie în larg, în necunoscut, departe în misiune, și pentru ca ceilalți să ajungă cu bine la casele lor, pentru cei fericiți de la țărm. Cei de pe corabie, aflați pe nisipurile mișcătoare ale valurilor ar fi trebuit să nu doarmă, ci să privegheze căci Iisus priveghea de pe munte, întrezărind importanța rugăciunii permanente, mai ales când orizontul poartă nori negri, când suferința e un uragan, balaur cu solzi umezi și reci, mirosind a moarte.

Marea Galileii unde erau ucenicii, sau marea Tiberiadei e o mare cu apă dulce, hrănită din laptele râului Iordan, doldora de pești, cu furtuni din senin și are formă de inimă. Imaginile luate din satelit confirm faptul că are formă de inimă, vădind zbaterile și furtunile inimii omenești.

Dumnezeu S-a retras pe munte să se roage singur. Ținea doliu după Ioan, prietenul copilăriei văzător cu duhul, cu legătură de sânge sub vremi prin mama sa Elisabeta, verișoara Maicii Sale, dar primul care s-a bucurat încă din pântecele mamei de Dumnezeu ce urma să se nască, el însuși nenăscut fiind, semn că pruncii saltă și cunosc lucrarea Duhului încă din chivotul matern, recunosc dumnezeirea.

Primul gong al răstignirii sunase. Începea să se umple paharul. Se apropia clipa propriei morți. clipa marilor ispite. Clipa încercării ce avea să străpungă carnea și spiritual Său, lovitura venind din partea creaturii, căreia îi îngăduise să respire, suflase viață și îi dăruise viață, o chemase la Viață, îi dăruise libertatea conștiinței de sine, a deciziilor și voinței proprii, îi lăsase libertatea gândirii, mai prețioasă decât cârma corabiei și vâslele pentru a lupta cu marea, îi dăruise astfel ossia universului, axul lui, libertatea minții de a crea alte corăbii și mări artificiale, să creeze universuri paralele în care să se simtă stăpân, i-a dat libertate dumnezeiască „nemărginibilă”, pentru ca omul să forțeze limitele universului, crescând până într-acolo unde să creeze un univers fără Dumnezeu. Pur omenesc. Lut pur dar neînduhovnicit, mirosind a hoit printre bolțile înflorite ale infernului. O boltă și aceea, dar nu albastră, netranscedentală, irespirabilă, nerezonând la chemarea Tatălui ceresc. Una refractară, minoritarp, dar cu drepturi. Una pe care timpul o va îngălbeni precum o filă roasă de molii, frunză dintr-un covor pasager al istoriei.

Și totuși, în timp ce, în sufletul lui Iisus era un plâns sfâșietor, mut, pe care avea să îl preschimbe în rugăciune și psalmi și iertare cu binecuvântare, stâlpând cu psalmi creștetul tăiat al celui ce-L botezase, plângând cernit și demn și însingurat dăruind cinstirea unui înaintemergător duhovnicesc, îngerului care-L vestise cu curaj, care nu s-ar fi temut pe corabie dacă ar fi venit furtuna, ci cu bățul ar fi pocnit lătratul valurilor, amintindu-le de slava lui Dumnezeu, dreptul acela ca o flacără era mort și sufletul său în iad. El, care ceruse pocăirea, avea gura plină de țărână, ședea

ca o corabie cufundată în adâncuri din cauza patimilor și a furtunii din sufletul lui Irod, cufăr cu ochii stinși.

Frumos spune Evanghelia despre necaz și primejdie..departe de țărm, corabia era „învăluită în valuri, căci vântul era împotrivă" Când istoria, adică vântul deșertăciunilor, s-a domolit ? era învăluită, adică ademenită, împresurată, voalul transparent al apei avea să se înegureze devenind opac, schimbându-și chemarea dulce în urlet, iar vântul, adică turbarea lumii urlând în toate limbile și timpurile și pe toate glasurile și canalele împotriva lui Dumnezeu, a copiilor, a familiei, a firii, a căsătoriilor normale, a păcii, a respectului și dreptului la viață al generațiilor viitoare, al Binelui. În agora mării, în arena acvatică, unde stihiile și ilogicul stârnit de curenți străini voiau să sfărâme corabia –Biserica și pe ucenici, pe oamenii ei. Nu oricum, ci înfricoșându-i, amenințându-i, îngrozindu-i.

Dacă Dumnezeu vorbise odinioară cu Ilie, alt drept biblic, alt lujer de foc al credinței, prin adiere de vânt, iată acum pe Iisus sus în munte, de unde vedea lumea și gândurile ei, singur, jelind nevăzut de oameni, ca un frate mai mare pe Ioan, iar lumea și natura se dezlănțuiseră una împotriva celeilalte, ieșind din armonia divină, rupând strunele lyrei duhovnicești ale liniștii. De ce? Pentru că erau singure, iar voința lor suverană mergea până la a desființa existența celuilalt. Valul e cel ce îndura corabia, corabia e cea care apasă, bolnavul ce trebuie îngrijit, bătrânul ce trebuie vizitat, copilul ce trebuie educat. De ce natura sălbatică a omnului nu s-ar revolta până la abandon, până la crimă de cel pe care îl duce în spate spre celălalt țărm, adică spre vindecare? De ce să ducem crucea noi? Dar eliberarea de sub povara a ceea ce ne este încredințat se face așadar printr-o fărădelege, printr-o mânie, nebunie, furtună în noi.

și o altă învățătură tainică: când credem că Dumnezeu doarme și nu aude cum valurile ne izbesc, El e demult la rugăciune în înălțimi și la rugăciune înaltă, veghează la vreme de furtună. Așadar, începuturile isihiei au venit la vreme de furtună.

Matei 22,25 – La a patra strajă din noapte a venit Iisus pe mare, adică nu imediat, dovadă a încrederii Lui în puterea omului de a lupta cu valurile, a patra strajă e vârsta înțelepciunii minții omenești, a cunoașterii venerabile. Nu i-a considerat nevolnici, copii, i-a lăsat să înfrunte bărbătește marea, adică atotcuprinderea tulburării învăluită la rândul ei de atotcuprinderea dumnezeirii, a vântului prielnic, favorabil, al Duhului ceresc.

În lichidul amniotic al încercărilor, corabia înainta pe mare ca o navă prin univers, însă trasă în jos de păcat, greutatea greșelilor imprimând vulnerabilitate.

Când Iisus a venit spre ucenici pe mare ca să-i liniștească, sub picioarele Lui dumnezeiești apa se țesea ca un covor de lână, ca un covor de casă. Lumina care venea pe mare în întunericul nopții vestea Învierea care avea să răscolească și adâncurile mării până la măduvă, farul plutind pe apă nu era nălucă, cum vedea omul tulburat – ci vorbea, glăsuia făpturii despre curaj, vorbise ca să Îl recunoască: „Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți"

Petru, acest Ioan de după Ioan Botezătorul, această piatră sfințitoare a Bisericii a intrat în valuri, a pus piatra de temelie a unei lumi noi. Cel ce avea să se lepede în valurile nopții patimilor și a judecării lui Iisus, era de fapt un izvor ioanit botezător dar care avea să depășească, prin puterea lucrătoare a Duhului, împlinind lipsurile, a coborât din corabie-adica din matca a tot ceea ce știa despre lume și viață până atunci. L-a urmat pe Hristos cu încredere și teamă, paradoxal, zugrăvind imaginea celor

martirilor ultimelor veacuri, apocaliptice, care nu se vor depărta de Hristos nici când corabia ultimelor zile se va depărta de Hristos.

Iisus îl aştepta pe barba de argint a apei, unde valurile erau cârlionţii cărunţi ai timpului lichid şi înţelepţit, iar Petru „a mers pe apă şi a venit către Iisus" adică a biruit legile fizicii, omenescul, raţionalul. Nicio scamatorie, ci credinţă în Dumnezeu.

Doamne, scapă-mă! E rugăciunea lui Petru cufundat de frică în valuri învăţându-ne cum credinţa neclintită întăreşte molecula apei, făcându-o cărămidă, boaba de muştar a credinţei adevărate care preschimbă starea de agregare cu puterea minţii şi a inimii din fier nematerialnic dar incandescent.

Hristos îi întinde mâna şi-l scoate din valuri dojenindu-l „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?" Iată dojana lui Dumnezeu neauzită de noi ori de câte ori ne scoate din valuri.

Iar ei când a urcat pe corabie, aducându-l şi pe Petru, s-au închinat Lui „Cu adevărat Tu eşti Fiul lui Dumnezeu". În ţinutul Ghenizaretului, bolnavii care se atingeau de Iisus se vindecau, dar Petru, atingându-se de El s-a vindecat de cea mai cumplită boală a sufletului: de frică. Frica de a-L mărturisi pe Dumnezeu în faţa oamenilor, maselor, acestor valuri demoniac care unite în mulţimi acefalice în lipsa lui Dumnezeu sunt doar nişte mulţimi vide iscând furtuna primejdiilor. Iisus, ca parte a sfatului Treimii, care crease marea şi o văzuse crescând sub ochii Lui dintr-o boabă de lacrimă, marea care a fost copil sub ochii Lui fără de ani, marea era bătrână iar Dumnezeu tânăr şi înţelept potolindu-i strigarea.

Nu numai că Iisus a mers pe deasupra valurilor, călcând printre bolovanii colţuroşi şi prin craniile valurilor, prin orbita lor dezosată, lăsând în urmă lumina, ci i-a învăţat şi pe ucenici îndumnezeirea. Niciun zeu niciodată în nicio mitologie nu i-a învăţat pe oameni să fie nemuritori, nu a împărţit cu omul sălaşul zeilor, nu au dat ambrozia şi nectarul, veşnicia. De ajutat, i-au ajutat ca pe un capriciu, dar nu au pus umărul şi nu s-au dus să moară pentru om, pentru ca omul să fie veşnic. Niciunul. Iisus a călcat valurile, învăţându-l pe Petru cum să plutească piatra deasupra a tot ceea ce e omenesc şi lichid, plutind ca un fragment al conştiinţei, de materie cosmic înduhovnicită întru divinitate prin marea de plasmă a universului, iar cosmosul să devină o mare a Tiberiadei, lac sufletesc cu apă dulce.

Despre potolirea furtunii au scris şi Marcu şi Ioan, iar Marcu spune că Mântuitorul i-a văzut pe ucenici „cum se chinuiau vâslind" şi completează „nu pricepuseră nimic de la minunea pâinilor, deoarece inima lor era învârtoşată" Iisus merge ape mare păşind ca şi cum ar fi binecuvântat apa constituită dintr-o imensă movilă de pâini şi peşti, ai liturghiilor lumii până la sfârşitul veacurilor, perindându-se generaţii după generaţii în timp, nu doar ajutându-l pe Petru, adică pe om, ci binecuvântând tot ce trăieşte în adâncuri văzutul şi nevăzutul şi ceea ce pare de necuprins. Chiar şi în furtună, adică în războiul naturii, chiar şi când era trist că murise Ioan, El nu încetase a face binele.

Inima învârtoşată de care vorbeşte Marcu e sângele negru al inimii omeneşti, sânge invidious, fricos, mânios, îngroşat, greoi de atâtea greşeli, iar corabia devenind o targă a suferinţei plutind în derivă,fără busola cuvântului dumnezeiesc, fără ancora Duhului tare, fără cârma Tatălui, plutea spre neant, în van, fără a croi drum în împărăţia apelor în numele Fiului, era în pericol să devină o targă cu muribunzi înfricoşaţi. Văzduhul abisal al valurilor mării, acolo unde conştientul se varsă în delta subconştientului scoţând la suprafaţă toată greşeala sedimentată de la

începuturile lumii, de la începutul vieții, tot mâlul memoriei, oglindirile propriilor judecăți și a propriei nimicnicii, Omul care e dumnezeu când e puternic, chemându-l pe adevăratul Dumnezeu când își simte sfârșitul.

În tabolul lui Aivazovski, pictorul mării, Iisus venind pe apă, Dumnezeu e zugrăvit în haine de lumină și înviere, e nematerialnic, îndumnezeind pe om. Dumnezeu lucrătorul, străveziu ca îngerii din quatrocento, având lumina și puritatea cristalină a apei, apa în stare de duh, aburul limpede al Treimii, farul țărmului liniștitor al mântuirii, Iisus, soarele de după furtună, Iisus, cristalin pe pietrele de opal ale valurilor, peste globulele de portocală ale mării, schimbând inima neagră și învârtoșată a omului într-o insulă solară

Ioan 6,16 spune chiar că ,,ucenicii s-au coborît la mare", iar ,,suflând vânt mare, marea se întărâta". De cite ori mulțimile asmuțite n-au urlat din toate talazurile și plămânii împotriva conducătorilor dreptcredincioși? Iisus a spus ,,Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare" iar auzind, Petru avea să scoată din valuri neamurile pământului, acest glob cu ochiuri de apă și plin de ostrovuri. Iisus e mâna ce înnoadă frânghiile furtunii, deznodând pânzele curajului mărturisirii, e mâna ce întărește corabia ca o cetate la necaz, mâna ce scoate din valuri sufletele ca trupul botezat prin suferință să fie primenit, smerit și recunoscător, Iisus, cel îndurerat ale Cărui dureri lumea nu le cunoaște, Iisus cea plâns pentru dreptul ce a avut curajul să Îl boteze în Iordan, Iisus, lacul cu apă dulce care a sărutat obrazul lacrimilor sărate ale lui Ioan devenind Iordanul cel îngeresc născut printre oameni, Iisus marea de sânge dulce, a Cărui inimă e o pâine_corabie unde cei chemați primesc Sfintele Taine fără frică, dintr-o dragoste ce nu este din lumea aceasta, e iubirea mergând prin valuri pentru a salva de la înec pe aproapele.

A certat valurile, dar l-a dojenit pe Petru…care după lepădări și spaime, avea să iasă la lumina Invierii și să pășească deasupra tuturor valurilor, pășind spre Hristos cel Înviat, Petru nu mai călca pe apă pământească, pentru el încercarea nu mai exista, nu mai erau valuri pentru care corabia pieptului lui să nu fie pregătită. Era scut, iar apa devenise cer, căci Petru se unise cu lumina lui Hristos, având înaintea ochilor doar corabia de unde cândva Adam și Eva coborâseră în valuri: raiul. Raiul era corabia pentru care Hristos ne spune și astăzi tuturor: Îndrăzniți, nu vă temeți!

Deși evanghelia nu ne spune, capul corabiei ca un câine de pază a ascultat cuvântul Domnului, lemnul și-a îndreptat spinarea zdrobită și întinsă de chingile cuielor, și-a îndreptat coloana și și-a ridicat fruntea în fața Celui care avea să poarte pe o altă targă de lemn, în spate, pe toți viii, adormiții și muribunzii acestei lumi, inima Lui fiind corabia care S-a înălțat la cer luând în împărăția de sus comoara cea mai de preț a vieții: sufletul omenesc.

Din Evanghelia lui Matei 17,14 aflăm că ,,în vremea aceea s-a apropiat de Iisus un om, îngenunchind înaintea Lui" revelând faptul că suferința apropie pe om de Dumnezeu, îl îngenunchiază, tatăl pământesc înaintea Fiului Tatălui ceresc pentru ca fiul său să se vindece – iată coloana infinită a milostivirii. Un tată pentru al său fiu nu mai are mândrie, are doar genunchi plecați și strigăt plin de lacrimi. Cercările lunaticului erau focul și apa, arsura și înecul, suma anihilantă, nihilistă a căderii până la anularea persoanei prin pătimire și dezechilibru. Evanghelia ne spune că tatăl s-a dus spre Hristos după ce își dusese mai întâi fiul la apostoli, neîndrăznind spre Hristos. Ne întrebăm: puțina credință a tatălui amâna

anotimpul vindecării? Nu era în ceasul coacerii, ci al răbdării. Îndoiala în forţele date de Mântuitor, în pecetea tainică a oblăduirii divine făceau de neajuns ajutorul dat de apostoli?

Mântuitorul a zis înainte să ceară duhului să iasă din trup...„O, neam necredincios şi îndărătnic"Până când vă voi răbda pe voi? "Cei ce se speriaseră de furtuna pe mare, în lupta cu stihiile, şedeau neputincioşi în lupta cu stihiile trupului, în care se aciuase demonul. Copilul s-a vindecat când tatăl deşi tulburat de neputinţa apostolilor a continuat a crede în vindecarea nesperată a fiului, mergând pe valurile încercărilor având în faţă pe Hristos, spre Care se îndreaptă ca ultimă speranţă.

Când Iisus spune că „acest neam de diavoli nu iese decât numai cu rugăciune şi post" El ne arată că rugăciunea fără înfrânarea postului nu are ancoră, iar postul fără rugăciune e corabie fără cârmă, n-are direcţie, e purtat deasupra valurilor dar atras de vâltorile apelor, rămânând în larg precum arca lui Noe în zilele potopului, nu vede ţărmul şi nerăspunzând la comanda celui ce conduce corabia, e frunză pe ape. Rugăciunea fără post e mândrie, e jumătate de punte deasupra prăpastiei, e o mână întinsă aşteptând ca mâna aproapelui să se unească într-un răspuns la chemarea sublimului divin şi devine mândrie, înălţare găunoasă, fără smerenie, luciferică.

Doar o boabă de muştar, o boabă mai mică decât grâul, insignifianta boabă de muştar a credinţei...ce e boaba de muştar pe lângă un munte? Proporţia insignifiantului faţă de gigant, forma miniatural vegetală a bolovanului cu care David l-a răsturnat pe Goliat, muntele fără credinţă, dar nu fără creier. Braţul de fier care lovea orbeşte a fost învins de piatra dată cu sens, căci Dumnezeu şi nu omul e cel care fixase direcţia, ţinta.

În vremea aceea, adică acel timp când se scriau tăbliţele mântuirii, s-a apropiat de Iisus un om...când Hristos a spus „neam necredincios şi îndărătnic" a spus şi către tată, şi către mulţime, şi către apostoli şi către bolnav. A ascultat suferinţa tatălui, a numit şi identificat adevăratul motiv al nevindecării, ca un medic ce pune fără greş diagnosticul crunt, iar mai apoi El ceartă duhul neputinţei cu puterea credinţei Lui şi a purităţii postului, a smereniei absolute, deşertat fiind de Sine şi fiind întru totul voia Tatălui, asceza deplină şi perpetuă. El vindecă acum fără să mai spună...Credinţa ta, a lui, a voastră l-a vindecat. A dăruit iertare adică tămăduire chiar şi atunci când căderea, deruta şi tulburarea erau mai mari decât cele întâmplate pe mare.

Focul şi apa erau încercările lunaticului, focul ispitelor, îngheţarea bunului simţ, cărora Iisus le opune grăuntele de muştar roditor şi cutremurător al neîndoielii în ajutorul divin, nu în forţele proprii, al curajului şi eroismului credinţei prin mărturisire. Apostolii, ucenicii clevetitori şi naivi, au un moment de mirare văzându-şi limitele, l-au întrebat pe Hristos de o parte, adică departe de ochii lumii, ruşinaţi că n-au putut vindeca, că vindecarea amânată îi luase prin surprindere, nu era un stereotip, un algoritm mecanic, ci era o redută pe care trebuiau s-o cucerească iubind, dăruind, postind şi priveghind. Apostolii înţeleseseră că lupta cu demonul nu e în văzul lumii, nu e un spectacol de circ ieftin, scamatorie, că demonul – ca un animal hăituit – îşi făcuse scorbură în mintea întunecată a copilului punându-l împotriva celor ce-l iubeau, zbuciumându-l, nefericindu-l până într-acolo încât să nu mai ştie de sine şi de părinţi, era ars şi înecat succesiv în lupta cu sinele biruit de diavol

Acel de o parte semnifică ruşinarea apostolilor în faţa neputinţei de a vindeca

automat, universal, panaceutic. Credinţă trebuie să aibă şi cel ce se vindecă şi cel ce vindecă, şi bolnavul şi aproapele bolnavului, rudenia lui pentru ca seminţia lui să iasă de sub stigmatul „neamului necredincios şi îndărătnic" să devină credincios şi ascultător voii dumnezeieşti, şi mâna celui ce aduce vindecarea trebuie să fie curată, curăţită şi curăţitoare. Pentru a alunga pe îmbolnăvitorul, vindecarea porneşte cu adevărat încă din inima vindecătorului. Vindecatul trecea din stadiul de somă la stadiul de conştiinţă, redobândit prin lupta postului, dând la o parte piatra care acoperea soarele credinţei, vieţii, bucuriei, aflând trupul ca o peşteră unde pătrunde soarele vindecării, din care demonul fuge ca o umbră.

De ce trebuie post şi rugăciune? Pentru a întări malurile cetăţii sufleteşti, să nu se surpe în lupta cu demonul deposedat de stăpânia trupului, pentru ca vulnerabilitatea să nu sape şanţ şi poartă de intrare în alt om. Încercuit cu smerenie şi rugă fierbinte ca o magmă, demonul e cel fript de jarul modestiei, înecându-se în oceanul rugător al credinţei, în aburul fierbinte al sufletelor care plâng şi cer şi dintr-ale cărui ape rugătoare omul iese epifanic asemeni unui munte ce renaşte, unui munte viu, îmbrăcat în verdeaţa sfinţitoare a pocăinţei. Oamenilor le spusese „neam necredincios şi îndărătnic" iar despre demon ştia că aparţine unui„neam de demoni" chinuitori, sălbatici. Lunaticul îşi trăia existenţa alienat, nebun, somnambul şi epileptic, zănatic, un suum strigoizat, veşnic în transă, încleiat în vise, sfărâmat, zdrobit de trăirile demonului care-l stăpânea, cu hiperaciditatea şi hiperalteritatea lucidităţii, cu gura înspumată precum valurile din furtuna de pe mare, bolborosind precum valurile, cuvinte urlate precum talazurile dezlănţuite ale mării. Hipoacuzic duhovniceşte vorbind, mut şi amuţit cu voie de demon, eliberat din cotidianul său intangibil, inaccesibil, din cunoaşterea lui lunatecă, rece, indirectă. Prin el trece soarele lui Hristos, sufletul stihiit, infantil, somatic, levitant şi leviatanic, primitiv, e smuls din epopeile lui himerice, din gaura neagră a conştiinţei, e smuls din vid şi din muntele indiferenţei prin puterea convingerii.

Evanghelia lui Matei e consemnată şi de Marcu 9,14-29 şi Luca 9,37-42.

Evanghelia lui Matei pomeneşte cum „Ilie a şi venit, dar ei nu l-au cunoscut, ci au făcut cu el câte au voit; aşa şi Fiul Omului va pătimi de la ei" Matei 17,14 pentru ca în versetul 22 să lumineze şi să sublinieze patimile „Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor, şi-L vor omorî dar a treia zi va învia".

Iată firea lunatică a lumii-fiul omului în mâinile Omului ia vindecare, ia viaţă, o nouă viaţă înaintea vieţii veşnice, preînchipuind deja bunătăţile veşniciei şi ale raiului, dar Fiul Omului în mâinile oamenilor e condamnat la moarte, chin ca să guste iadul.

Aceeaşi minune e relatată de Marcu 9,14: ucenicii cu mulţime mare împrejurul lor, cu cărturari sfădindu-se cu ei. Şi iată că Marcu ne spune că omul care se apropie de Hristos şi cere vindecarea fiului său lunatic era cărturar, adică ştiutor de carte, şi-L numeşte pe Iisus „Invăţătorule" adică recunoaşte întâi cunoştinţa lui Hristos, ştiinţa lui, cunoaşterea căilor posibile şi imposibile ale vindecării, ale căilor văzute dar mai ales nevăzute ale însănătoşirii, darul minunilor şi al vindecării de deasupra firii, recunoaşte dumnezeirea pentru că metodele lui Iisus de a vindeca nu aveau legătura cu ştiinţa oamenilor.

Dacă Ioan Botezătorul a săltat de bucurie aflând pe Hristos în pântecele Fecioarei Maria, bucurându-se, iată demonul ce-l stăpânea pe copilul cărturarului îl zguduie pe acesta,

zvîrcolindu-se înfricoșător la vedere și spumegând.

Iisus se adresează tatălui recapitulând și enunțând prima condiție a vindecării „de poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede” și răspunsul tatălui, al omenirii, „Îndată, tatăl a zis cu lacrimi:Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!”. Puțin mai apoi, apostolii se întrebau pe drum care din ei este mai mare nedându-și seama că le lipsea supunerea, erau ca niște vase pline de lut și nu de duh sfânt, vorbea în ei deșertăciunea lutului și nu lucrarea binefăcătoare și tăcută a Duhului ceresc.

Mai mult decât atât, ei spun Mântuitorului că au oprit pe un altul care scotea demoni din oameni în numele lui Iisus și că l-au oprit pentru că nu le urma lor, iar Hristos luminat la chip dă dezlegare celor ce în numele Lui vindecă 9,38-39.

Evanghelistul Luca la capitolul 9,38 ne spune că tatăl lunaticului mărturisește că îl are doar pe el și că demonul îi zdrobise fiul, iar Mântuitorul cum îl încredințează pe fiul vindecat tatălui său iar ucenicilor le spune „puneți în urechile voastre aceste cuvinte” precum cărțile într-un raft de bibliotecă. Lunaticul, copilul cărturarului semnifica învățătura lumii ce trebuie ferită de alunecare, de epileptica viziune a modernității, de pierzanie, de erezie, de trunchiere, de răstălmăcirea spumegândă și bolboroselile în limbile lunaticilor dar nu cu puterea duhului sfânt. Iată învățătura lumii, sub ascultarea Fiului aduce bucurie tatălui pământesc și Celui ceresc, de dincolo de veacuri.

Bogdan MANDACHE

A absolvit Facultatea de Filosofie a Universităţii „Al.I.Cuza" din Iaşi in 1979. A publicat peste o sută de interviuri cu reputaţi specialişti din lumea francofonă din domeniile filosofiei, teologiei catolice şi esoterismului. De asemenea, am semnat studii, articole, eseuri şi recenzii în: *Opinia studenţească, Luceafarul, Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, secţia filozofie, Xenopoliana, Simposion, Vatra, Eglise et Vie, Dialog Teologic, Cronica, Convorbiri literare, Contact international, Destine literare şi Scriptor.*

S-a stins, după o lungă suferinţă, în ultimile zile ale lunii martie 2023

Volume publicate

- **Articole despre Cantemir, Maiorescu, N. Petrescu, I. Petrovici, L. Rusu, P. Comarnescu, C. Noica în *Encyclopedie Philosophique Universelle*, vol. III, *Les Oeuvres Philosophiques. Dictionnaire,* Presses Universitaires de France, Paris, 1992**
- **„Un dialogue entre philosophie, theologie et spiritualite" în Charles Andre Bernard *Theologie mystique,* Paris, Editions du Cerf, 2005**
- **„Entretien avec Michel Henry" în Michel Henry *Entretiens,* Editions Sulliver, 2005**
- ***Filosofia – aventura unui discurs*, Editura Cronica, Iaşi, 1995**
- ***Teofania interioară*, Editura Presa Buna, Iaşi, 1996**
- ***Mesajul şi labirintul său*, Editura Cronica, Iaşi, 1998**
- ***Filosofia – aventura unui discurs,* vol. II, Editura Cronica, Iaşi, 1998**
- ***Oglinda unităţii. Teme ale discursului teologic catolic*, Editura Presa Buna, Iaşi, 2000**
- ***În căutarea cuvîntului pierdut*, Editura Cronica, Iaşi, 2000**
- ***Filosofia – aventura unui discurs,* vol. III, Editura Cronica, Iaşi, 2003**
- ***Sensul ascuns. Dialoguri despre esoterism,* Editura Cronica, Iaşi, 2005**
- ***Filosofia – aventura unui discurs,* vol. IV, Editura Cronica, Iaşi, 2012**
- ***Fascinaţia nevăzutului – www.esoterica.ro,* Editura Cronica, Iaşi, 2012**
- ***Întoarcerea către Lumină, Editura Cronica, Iaşi, 2012***
- ***Himere şi metamorfoze, Editura Vasiliana '98, Iaşi, 2017***
- ***Întîlniri interioare, Editura Vasiliana '98, Iaşi, 2019***

Volumele au fost recenzate de Teodor Baconsky, Valeriu Stancu, Ioan Holban, Vasile Constantinescu, Liviu Antonesei, Liviu Pendefunda, Marcel Tolcea, Robert Lazu, Dumitru Pană, Dorin-Liviu Bîtfoi, Vasile Sporici, Teodor Dima, Marius Chelaru, Constantin Cubleşean, Cătălina-Daniela Răducu, Tudor Ghideanu, Violeta Barbu, Vladimir Petercă, Wilhelm Dancă, Nicolae Prelipceanu, Cristian Bădiliţă, Tudor Petcu, Sorin Lavric, Daniel Hoblea, Alexander Baumgarten, Florian Roatiş, Sabina Fînaru, Emanuela Ilie, Eugenia Ţarălungă

Citadela interioară

Filosofia era înțeleasă ca mod de viață, ca manieră de a trăi, dar înțeleasă nu doar ca o conduită morală, ci ca un mod de a fi în lume, care trebuie urmat în fiecare clipă, transformând astfel întreaga viață. Aceasta este lecția lui Marc Aureliu: o invitație adresată fiecăruia să se transforme pe el însuși.

Cultivând în viața sa sârguința și iubirea de știință, bunătatea, blândețea, iubirea, modestia, spiritul de dreptate și adevăr, Marc Aureliu a biruit timpul, opera sa fiind vie și după mai bine de 18 secole de la scrierea ei. Opera sa, cunoscută și sub numele de Cugetări, deși nu fusese scrisă în vederea publicării, a pasionat de-a lungul timpului nu numai aristocrați ai spiritului cum ar fi Shaftesbury, Frederic al II-lea sau Goethe, ci a fost un îndreptar de viață pentru nenumărați necunoscuți care i-au putut citi opera tradusă în numeroase limbi, de la un capăt la altul al pământului. Ediția princeps, îngrijită și adnotată de Gulielmus Xilandros, a apărut la Zurich, în 1558, redactată după un manuscris Codex Palatinus. În ediția de la Oxford, titlul sub care apare cartea împăratului și filosofului este Marci Antonini imperatoris, de se ipso ad se ipsum. Marcus Annius Verus, viitorul împărat și filosof, s-a născut la 26 aprilie 121, bunicul și tatăl său fiind consuli ai Romei. La 18 ani este numit quaestor, în 147, cu numele de Marcus Aelius Aurelius Verus Antoninus Caesar Augustus este asociat la conducerea Imperiului de împăratul Antoninus Pius, timp în care devine adept al filosofiei stoice. În 161, Marc Aureliu devine împărat, rămânând în fruntea Imperiului până în anul 180. În timpul vizitei în Grecia, 175-176, împăratul Marc Aureliu a fost inițiat în misterele de la Eleusis și a creat la Atena o catedră de retorică și patru de filosofie pentru Academie, Liceu, Portic și Grădina lui Epicur. Domnia sa a cunoscut numeroase dificultăți (războaie, revolte, ciuma, cutremure, inundații) care au depopulat Imperiul și au avut consecințe sociale și economice nefaste asupra vieții imperiale romane.

Dar rândurile de față nu sunt despre împăratul Marc Aureliu, sunt despre filosoful stoic Marc Aureliu, despre cel care a căutat să trăiască filosofic viața sa de împărat. Iată cu câtă căldură scria Vasile Pârvan, de la Berlin, din vara lui 1909: „...a fost un sfânt: căci a-i spune numai filosof, atunci când atâția alții făceau filosofie numai cu capul, iar nu și cu inima, adică și cu fapta, e a-i da mai puțin decât i se cuvine. O curățire sufletească fără pereche caracterizează pe împăratul Marcus, cel gata a ierta tuturora toate, numai sieși nimic. Și omul acesta, modest ca și tatăl său Pius, adânc devotat înțelepciunii stoice, ca nimeni altul pe vremea sa, ne apare astăzi cu atât mai vrednic de respect în cadrul vremilor antice cu cât a știut salva împărăția romană și deci cultura europeană în ceasul celei mai grele primejdii ce-a amenințat-o vreodată. [...] Filosofia stoică, așa de cald iubită și de adânc pătrunsă încă din tinerețe cu ajutorul părinteștilor lui prieteni și profesori, îi fu acum lui Marcus – spre care cătau toți ca spre tatăl lor – de mare alinare și întărire în aceste vremuri de groaznică nenorocire și neînchipuită întristare obștească." Prestigiul filosofic al lui Marc Aureliu se întemeiază cu precădere pe cartea sa de reflecții, profund marcată de filosofia stoică, Ta eis heauton, titlu tradus de cele mai multe ori prin formula Către sine, sau

Cugetări. În cultura română, scrierea lui Marc Aureliu a devenit cunoscută cu precădere în secolul al XX-lea; o primă traducere, sub titlul Către sine însuşi, apărută în 1909, aparţine lui Ştefan Bezdechi, traducere reluată în anii din urmă la editura Saeculum; în 1977, la editura Minerva, apar într-un volum Manualul lui Epictet şi Către sine, a lui Marcus Aurelius, aceasta din urmă în traducerea lui M. Peucescu şi D. Burtea, cu o prefaţă de Eugen Cizek; în traducerea lui Alexandru Diaconovici, cu titlul Către mine însumi, cartea a apărut la editura Antet; cea mai nouă traducere a operei lui Marcus Aurelius aparţine lui Cristian Bejan, Gânduri către sine însuşi, editura Humanitas, toate în ediţii reluate deseori în anii din urmă, ceea ce arată interesul cititorului român pentru această scriere exemplară a împăratului şi filosofului roman.

Cartea lui Marc Aureliu a cunoscut, după prima sa editare, la mijlocul secolului al XVI-lea, o largă răspândire, cititorii descoperind un om, sau cum spunea Taine „sufletul cel mai nobil care a trăit", acolo unde se aşteptau să întâlnească un autor, sau un împărat. Cele 12 cărţi care compun scrierea Către sine, dincolo de aparenta dezordine a gândurilor lasă să se întrevadă ordinea profundă a universului şi conexiunea sacră a tuturor lucrurilor („Căci toate sunt rânduite împreună şi desăvârşesc ordinea aceluiaşi univers. Fiindcă, din toate este alcătuit un singur univers, un singur zeu trăieşte în toate, o substanţă şi o lege unică." Opera lui Marc Aureliu celebrează sub toate formele gloria unităţii, principiul director al fiecăruia dintre noi către principiul universal al tuturor lucrurilor, numit „lume", „natură", „Dumnezeu" sau „raţiune". Compusă în greacă, nu în latină, cum poate s-ar fi cuvenit din partea unui împărat roman, scrierea lui Marc Aureliu nu aparţine unui filosof în sensul obişnuit al termenului; şi aceasta nu pentru că Marc Aureliu era împărat, ci pentru singularitatea absolută a unui suflet care interzicea comparaţiile, fiecare om fiind unic şi reflectând astfel unicitatea universului. Scriind despre Cugetările lui Marc Aureliu, Jean-Francois Mattei vede în filosoful roman un precursor al lui Pascal sau al lui Cioran: „Nu peste multă vreme, vei fi cenuşă sau schelet, un nume, sau mai sigur, nici măcar un nume. Dealtfel şi numele e doar un sunet, un ecou. Lucrurile preţuite mai mult în viaţă reprezintă zădărnicii, degrabă sunt supuse putreziciunii, nimicuri…"

Comentatorii scrierii lui Marc Aureliu ţin să precizeze că în antichitate un filosof nu era în mod necesar, aşa cum suntem astăzi tentaţi să credem, un autor de tratate, un teoretician al filosofiei. Un filosof, în antichitate, era cel care trăia filosofia, care ducea o viaţă filosofică. Cato cel Tânăr, om de stat din secolul I î.e.n., era un filosof stoic care nu scrisese nici o scriere filosofică, după cum Rogatianus, om de stat din secolul al III-lea e.n., este un filosof platonician, discipol al lui Plotin, care totuşi nu a scris nici o lucrare filosofică. Totuşi, cei doi se considerau ca fiind filosofi pentru că adoptaseră modul de viaţă filosofic; în ochii maeştrilor filosofiei antice, filosoful autentic nu este cel care compune dizertaţii despre teorii ori comentează despre alţi autori. Marc Aureliu îl urma pe cel care avusese o influenţă considerabilă asupra sa, Epictet: „Dacă se întâmplă vreodată să te preocupe lucrurile exterioare, din dorinţa de a plăcea cuiva, să ştii că încercarea e deja pierdută. Mulţumeşte-te de aceea să fii filosof în toate împrejurările. Iar dacă vrei să pari filosof cu tot dinadinsul, descoperă-te astfel ţie însuţi şi aceasta să fie de ajuns." Filosoful antic nu era totdeauna dublat şi de un scriitor, nu inventa noi teorii, dar totdeauna urma o doctrină şi îi dădea contur în viaţa sa. Lucius Verus, frate al lui Marc Aureliu, a primit aceeaşi instrucţie ca şi fratele său,

dar nimeni nu l-a considerat vreodată filosof. Anticii aveau un indiscutabil interes pentru disciplinele filosofice, cursurile de retorică şi dialectică îi pregăteau pentru carierele politice în care arta oratorică avea un rol preponderent; Fronton, unul dintre profesorii lui Marc Aureliu îi scria viitorului împărat că filosofia îi va oferi fondul, iar retorica va oferi forma discursului. De la Epictet învăţase că filosofia nu constă în abilitatea dialectică nici în frumuseţea limbajului, ci în maniera în care îţi duci viaţa cotidiană. Devii filosof printr-o conversiune care produce o schimbare radicală a modului de viaţă, care încetează sa fie asemănător cu cel trăit de alţi oameni. Filosofia era înţeleasă ca mod de viaţă, ca manieră de a trăi, dar înţeleasă nu doar ca o conduită morală, ci ca un mod de a fi în lume, care trebuie urmat în fiecare clipă, transformând astfel întreaga viaţă. Cuvântul philo-sophia era suficient în ochii anticilor pentru a exprima această concepţie a filosofiei. Aceasta este lecţia lui Marc Aureliu: o invitaţie adresată fiecăruia să se transforme pe el însuşi.

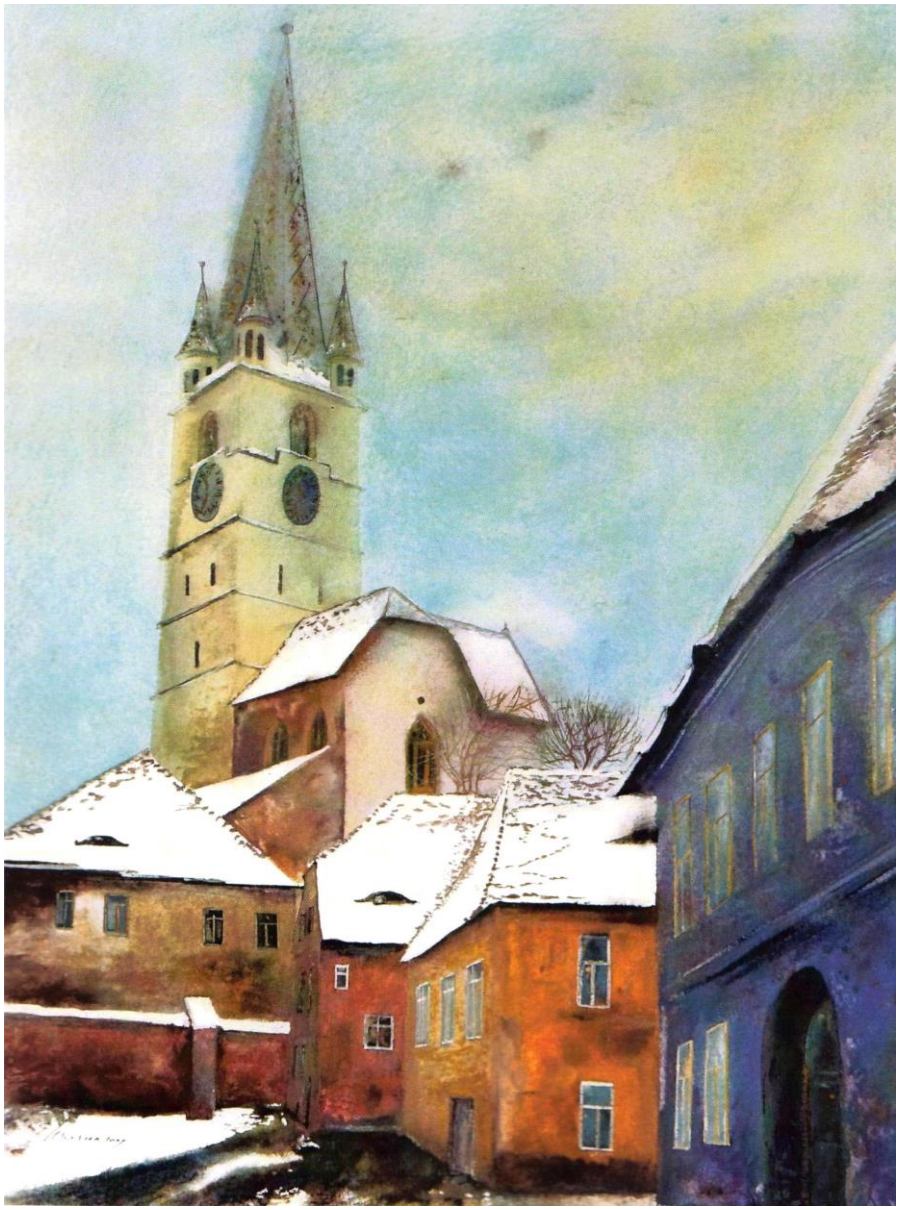

Gabriela CĂLUȚIU SONNENBERG

Gaudí și modernismul spaniol

Știu, este fără îndoială un sacrilegiu atât pentru români, cât și, desigur, pentru spanioli, să criticăm fabuloasa destinație turistică Barcelona și obiectivul ei de atracție cel mai renumit, impresionanta Sagrada Familia. De aceea nici nu voi face aceasta, dar, cu voia dumneavoastră, nu pot să nu zugrăvesc dezamăgirea pe care mi-a provocat-o cea mai recentă vizită în orașul-capitală a Cataloniei.

Nu este vina metropolei că e călcată în picioare de tot mai mulți vizitatori care o străbat în viteză, de parcă ar bifa pe o hartă imaginară niște coordonate fixe de pe mapamond. Nu, nu este vina Barcelonei că devine din ce în ce mai mult o înșiruire de străzi punctate de magazine de suveniruri Made in China și restaurante cu meniuri la minut, străzi pe care din ce în ce mai rar se mai aude limba locurilor. Și da, ar fi bine dacă oferta de produse dubioase s-ar rezuma doar la spațiile rezervate negoțului, neasaltând trecătorul în plină stradă. Dar ce te faci când, în plină Rambla, la numai doi pași de un polițist impasibil, un tânăr întreprinzător ți se bagă în suflet, întinzându-ți un pachețel minuscul cu etnobotanice, în timp ce-ți recită în față, mașinal, mantra „coffee shop, marijuana, cannabis?”

„Ei, și tu acuma, te faci că nu-l observi și îți vezi de drum”, o să-mi răspundeți. Perfect de acord, dar mirajul tot spulberat rămâne. Iar cel târziu la adulmecarea mirosurilor fetide din înțesata hală de „trufandale” *La Boqueria*, te întristezi definitiv. Treci apoi ca-n transă prin vârtejul ușii batante a magazinului de îmbrăcăminte cu prețuri derizorii, care te soarbe pe-o parte și te scuipă pe cealaltă (neapărat așa, și nu invers, strigă paznicul la tine). Ajuns din nou afară, înoți prin mulțime, înregistrând vag fațadele caselor proiectate de Antonio Gaudí, până ajungi la Sagrada Familia, unde nimerești într-o îngrămădeală și mai mare.

La gard, toată lumea își face fotografii cu telefonul mobil. Stop-cadrul obligatoriu pe care mi-l fac și eu mă prezintă între o familie cu un copil în cărucior și un artist stradal care dansează pe muzica unui acordeon suspect de românesc. Doar „fericiții” care și-au cumpărat din timp biletul în internet, la prețuri începând cu 30 de Euro, au voie să stea o oră la coadă, ca să-și ridice tichetele. Și încă o dată o jumătate de oră până intră în templu, în grupuri eșalonate.

La întoarcere cotești prin romanticul *barrio gotico*, fericit că prin preajma bisericilor și palatului episcopal lumea pare mai tăcută, evlavioasă. Un jandarm stingher stă de pază în fața Palatului Guvernului Catalan, măturând din priviri plictisite steagurile și lozincile separatiștilor atârnate de pe la balcoanele de primprejur. Un cetățean de vârstă medie se

postează în fața lui și începe să strige din rărunchi nume de politicieni, pe care le completează invariabil la final cu o sudalmă. Cutare: Ptiu! Cutărescu: Ptiu! Cutărică: ptiu! etc... Jandarmul se uită la el ca prin sticlă. Oameni trec pe lângă ei nepăsători. Unii se opresc scurt, fac o fotografie și pleacă mai departe.

Vizavi, într-un restaurant cu autoservire și acces gratuit la internet, tineri așezați pe borduri își verifică mesajele pe telefon și tabletă. Un sfert de ceas se stă la coadă la toalete.

O iei spre Barceloneta. Tălpile frig, scândurile podului batant care se arcuiește spre port scârțâie periculos sub pașii trecătorilor ce taxează indiferent imitațiile de genți de marcă, și tricourile cu imprimeuri de sigle fotbalistice, expuse pe păturile comercianților ambulanți africani cu ochii în patru, nu care cumva să apară vreun controlor care i-ar amenda pentru comerț cu falsuri. Dacă intri în vorbă cu ei, nu mai scapi de insistențele de a te târgui cu voce cât mai sonoră. Te feliciți în gând că ai cumpărat deja suveniruri de la bazarul unui chinez din centru și apă de la chioșcul unui indian. Mărești pasul.

Plimbi sticla de plastic din care ai băut apă până dai de un coș de gunoi care se revarsă pe trotuar. Cabina de teleferic, care transportă oameni spre vârful Montjuïc, se clatină șăgalnic deasupra ta, de parcă te-ar îndemna să te duci și tu acolo, în vârful dealului, unde poate nu e atâta lume. Te duci, doar-doar mai scapi din aglomerație.

Minune, dorința ți se împlinește! În jurul stadionului olimpic e liniște și pace. Prin zonele verzi dai de cu totul altă lume, oameni calmi, plimbându-se liniștiți sau făcând jogging relaxați. Aproape steril de curat, „satul” *Poble Españyol*, ansamblu de case construite în stilurile specifice provinciilor Spaniei, te întâmpină cam pustiu. N-are *muchedumbrea* (*norodul*) timp și bani (20 de Euro) ca să-și îngăduie intrarea în incinta perfect lustruită! Și chiar dacă se mai rătăcesc unii și pe aici, majoritatea preferă să interacționeze cu personajele virtuale din bestsellerul *Stăpânul Inelelor* în pavilionul expozițional, decât să viziteze Muzeul de Artă Contemporană din incintă. Te trezești așadar față în față cu Picasso, Dalí și Miró, tu singur-singurel. Asta da! Parcă-ți mai vine inima la loc!

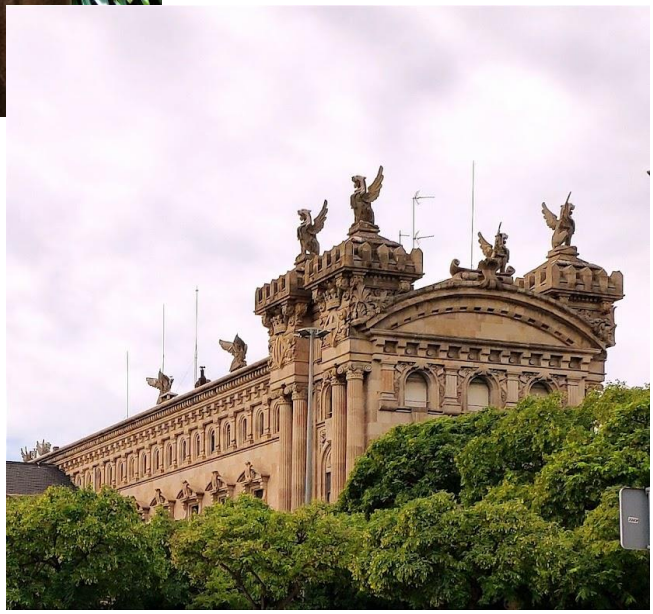

Dar tot amară rămâne concluzia, pe lungul drum de ieșire din oraș, când avalanșa de caroserii motorizate se prelinge exasperant de lent pe cele opt benzi mari și late (patru de dus

și patru de întors) ale *Avingudei Diagonal,* lăsându-ți timp să admiri vitrinele magazinelor de lux, cu firme sonore, de designeri internaționali, pe care te așteptaseși să le vezi în centru, nu la margine de oraș. Simți milă pentru Barcelona cea frumoasă, acum îngropată sub grămada de kitch, și „mulsă” de turismul-ucigaș. „Unde ești tu Gaudí Doamne?!” îți vine să strigi.

*

Și el mi-a răspuns, cred că m-a auzit! A doua zi, o voce interioară m-a îndemnat să vizitez orașul său natal, REUS. Acolo am simțit ce înseamnă modernism și de ce sunt catalanii așa de mândri de patria lor. Bătându-l cu pasul, am simțit în sfârșit cum bate inima catalanilor, am început să le înțeleg filozofia de popor harnic, demn și încăpățânat.

E o minune că orașul Reus n-a fost încă descoperit de turismul de masă! Sper să rămână tot așa, neexploatat de publicul larg. Vizitându-l, m-a cuprins până și pe mine o inexplicabilă mândrie, de parcă aș fi avut vreun aport personal la ridicarea acelui monument al bunului gust, plămădit din piatră. Poate că anonimatul său se datorează înțelepciunii edililor săi, care preferă să-l țină în secret (or ști ei de ce).

Nu e o întâmplare că arhitectul vestit Antoni Gaudí se trage tocmai de acolo. De fapt, o întreagă pleiadă de arhitecți premergători lui s-au luat la întrecere în REUS, aliniind pe străzi palat lângă palat, unul mai frumos decât altul. Fațadele SEMNATE de nume vestite de rangul arhitecților celor mai de soi ai Spaniei taie răsuflarea călătorului uimit. Centrul vechi este un parcurs muzeal în aer liber, clădirile semănând cu niște torturi de ciocolată și frișcă, încremenite parcă în timp. REUS este capitala prin definiție a arhitecturii moderniste!

Muzeul interactiv dedicat celui mai renumit dintre artiștii săi, *Antoni Gaudí i Cornet*, este cea mai frumoasă reverență pe care un oraș o poate face unui fiu al său. Și asta în ciuda faptului că Gaudí însuși nu i-a lăsat moștenire niciun edificiu propriu. Nu pentru că n-ar fi vrut, ci pur și simplu n-a fost să fie.

În muzeul Gaudí se poate studia și atinge fără niciun efort până și mozaicul hornului „rotund” de pe coama Sagradei Familia. *Dacă fumul se înalță rotit, trebuie să-l ajutăm, dându-i o formă de elice coșului prin care iese,* spunea Gaudí. Se poate observa astfel cum s-a ajuns la forma bizară a acoperișului vestitei biserici. Catedrală nu este, căci nu are arhiepiscop; doar o mică bazilică din interior a fost sfințită oficial în anul 2010 de către Papa Benedict al XVI-lea.

Întorcând practic cu susul în jos o instalație de „țurțuri” lăsați să atârne în voia gravitației – *funicularul* lui Gaudí – obținem forma cupolelor bisericilor. O serie întreagă de aparate ingenioase, pe care vizitatorii sunt invitați să le manevreze fără teamă, deschid ochii și mintea, conectând-o în pași jucăuși la ideile geniale pe care arhitectul le-a avut atunci când a imitat natura în formele ei cele mai firești, curgătoare. Cu piloni rotunjiți și înclinați, aleea acoperită din parcul Güell, de exemplu, amintește de valurile Mării Mediterene, pe care arhitectul a iubit-o atât de mult. Prin toate mijloacele posibile, ocolește și evită formele standardizate, ordinea nefiresc de rigidă, inventată de om. Cupolele construite de el se arcuiesc asimetric, stâlpii sunt culcați, uneori însăși legile fizicii par a fi contrazise de elementele plasate în poziții aparent aleatoare. Gaudí apelează pe cât posibil la materialele existente la fața locului și, la fel cu natura, folosește din ele numai cantitatea minimă necesară.

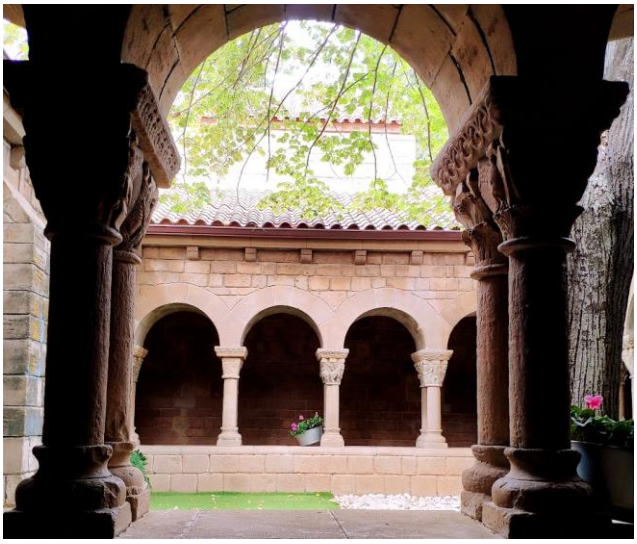

Gaudí este încredințat că forma se naște din însăși structură. Trecând în repetate rânduri, sub diferite unghiuri un tub de ghips printr-un chenar triunghiular, creează o coloană elicoidală frapant de asemănătoare unui trunchi de palmier. Astfel de trucuri simple au stat la baza modelării „pădurii înfrunzite” din interiorul catedralei. Până și la păsări s-a gândit atunci când a lăsat deasupra unei porți o deschizătură circulară, ca să aibă și ele pe unde să intre în parc (*Poarta Păsărilor*).

Mirat de faptul că nimeni înaintea sa nu s-a simțit atras de ideea de a reda artistic frapanta simplitate a naturii, Gaudí acceptă provocarea de a fi el primul, considerându-se chiar obligat să o facă, pentru a o transmite mai departe, lăsând-o moștenire posterității. Este

convins că *originalitatea constă în întoarcerea la origine*.

Natura și Creatorul sunt privite ca unul și același lucru. Gaudí își extrage forța și motivația din aceste două entități, cărora li se subordonează smerit. Este convins că omul nu poate inventa nimic nou, el doar alege și adaptează ceea ce era deja manifest, la îndemâna sa de când lumea. *De mii de ani, muștele zboară; noi oamenii n-am construit până la ora aceasta decât aeroplane*, spune el.

În 2026, la aniversarea centenarului morții arhitectului, când va fi gata, Sagrada Familia va deveni cel mai înalt templu al lumii, măsurând o sută șaptezeci de metri. La fel ca în cazul oricărei catedrale din Evul Mediu care se respectă, și construcția ei se va fi întins până atunci peste mai multe generații. Și da, este adevărat că va fi finalizată lucrarea, nu se va mai amâna la nesfârșit inaugurarea, pentru că tehnicile informatice moderne fac acum posibilă punerea în practică a proiectului care altfel s-ar fi întins peste încă un secol...

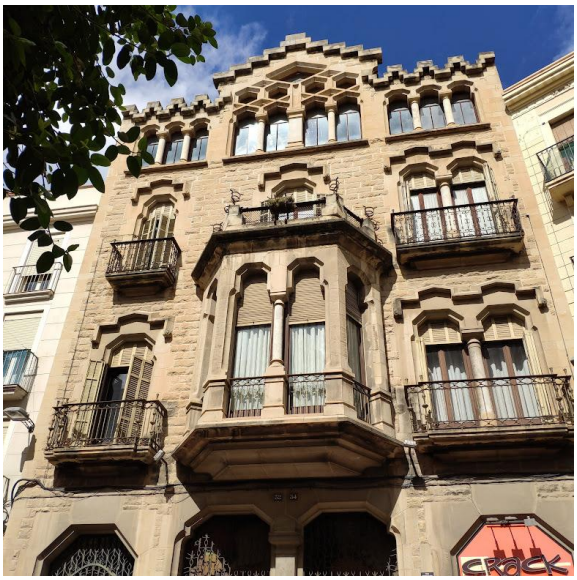

Încă un amănunt demn de luat în seamă: nici un singur cent din construcție nu provine din finanțări oficiale, toți banii investiți în acest proiect sunt donații private. Tocmai de aceea, un spațiu aparte al expoziției este rezervat industriașilor, care au sprijinit și încurajat talentul lui Gaudí. Fără nestrămutatul său mecena, industriașul *Eusebi Güell*, cel care a finanțat de exemplu și minunatul parc care-i poartă numele, Gaudí, fiu de făurari de cazane la a treia generație, ar fi putut trece neobservat prin lumea aceasta. Cum bine spunea un profesor de-al său la absolvirea școlii de arte: *nu știm dacă i-am dat diploma unui nebun sau unui geniu*. Original este și modul în care își alegea artistul modelele pentru personajele din grupurile statuare. Prefera oameni obișnuiți, din vecini, pe care și îi posta pe un piedestal înconjurat de oglinzi, ca să-i poată imortaliza din toate părțile într-o singură fotografie. Astfel, Fecioara Maria prinde chipul și asemănarea unei adolescente din oraș, iar Pilat din Pont este copia unui ospătar simpatic, care avea ca expresie favorită jocul de cuvinte „No te lies Gutiérres" (în trad. aprox. *nu te păcăli amice* sau, mai spumos, *Fără frică măi Popică*).

La maturitate, întrebat fiind dacă există vreun lucru pe care îl regretă, Antoni Gaudí a mărturisit că își reproșează frecventele stări de indispoziție morocănoasă, datorate concentrării asupra muncii care îl absorbea. Și-ar fi dorit să guste mai des din bucuria propriilor reușite. Dar tot el recunoștea că, fără seriozitate și disciplină, nu ar fi putut crea ceva atât de complex.

A murit subit și stupid, lovit de un tramvai în Barcelona, în plină etapă creatoare. Nu se știe câte idei a luat cu el pe lumea cealaltă. Bărbatului tăcut, îmbrăcat mereu în costume sobre, în culori cernite, care trecea zilnic pe străzile orașului, îndreptându-se în pas măsurat spre șantierele construcțiilor care se ridicau sub îndrumarea sa, catalanii îi duc dorul.

Historismus, Sezession, Art-Nouveau, Art Deco, Belle Èpoque toate sunt denumiri ale unuia și aceluiași curent, care a inundat arta Europei la sfârșitul secolului al XIX-lea, respectiv începutul secolului XX, prin forme unduitoare și culori puternice, predispunând la romantism. Gaudí a fost doar unul dintre exponenții săi, dar unul de seamă. Reus, orașul său natal demonstrează ce înseamnă dragostea pentru frumos. Dacă vi se întâmplă să mergeți cândva la Barcelona, vizitați neapărat... Reus.

Frumusețea este reflecția adevărului, iar strălucirea ei ne cucerește pe toți; de aceea arta are un caracter universal (Antoni Gaudí i Cornet)

Spania, octombrie 2022

VIENA

Nicholas DIMA

Semnal Editorial

România Mare: Un Ideal Împlinit

Eugen Stănescu, Alexandru Cristian, Iulia Stănescu, Editura PRO Universitaria, Bucureşti, 2022

Istoria ne oferă continuu lecţii iar noi avem datoria să învăţăm din ele. Iuliu Maniu, unul din arhitecţii marii uniri, afirma că popoarele trebuie să aibă mereu şi mereu noi obiective şi idealuri. Altminteri, ele sunt purtate de valuri în voia soartei şi riscă să-şi piardă sensul de a fi.

Naţiunea română şi-a împlinit idealul acum o sută de ani când înaintaşii noştri s-au ridicat la înălţimea evenimentelor şi au înfăptuit Marea Unire. După o frumoasă înălţare a ţării în perioada interbelică, a urmat însă tragedia mutilării teritoriale, ocupaţia sovietică, instalarea regimului comunist şi haosul din ultimele decenii. Astăzi, Europa se confruntă din nou cu evenimente grave, dar care ne pot oferi şanse pentru re-împlinirea idealului naţional. Să ne cunoaştem deci trecutul, pentru a ne asigura un viitor mai bun. Este cea ce fac Eugen Stănescu, Alexandru Cristian, Iulia Stănescu, autorii noii cărţi, căreia am avut prilejul de a o prefaţa.

Cartea ***România Mare: Un Ideal Împlinit*** vine la timp pentru a ne reaminti că idealul naţional ne cere să fim din nou vigilenţi şi la datorie. În această eră, întreaga Europă se redefineşte şi fiecare naţiune îşi caută un loc propriu, stabil şi sigur într-un continent unit. Pentru noi idealul e acelaşi: reîntregirea Ţării.

Volumul pe care îl semnalez, reprezintă un studiu bine documentat, bine scris şi bine venit, care se întinde pe 300 de pagini. Cititorul descoperă o carte bazată pe documente, statistici oficiale, declaraţii şi dezbateri politice, precum şi biografii ale marilor lideri care au înfăptuit marea unire şi au condus România interbelică. În acest sens, valoarea documentară a cărţii este mai importantă chiar decât desfăşurarea ei narativă şi interpretativă. De fapt, organizarea cărţii vorbeşte de la sine.

Prima parte, intitulată ***Alegeri***, ne oferă obiectiv şi cifric toate alegerile din perioada interbelică, împreună cu rezultatele lor. Partea doua, ***Legiuiri, Ministere şi Guverne***, redă lista completă a guvernelor care au condus România acelor ani, precum şi componenta şi realizările guvernelor respective. Cartea oferă totodată fotografii istorice rare, hărţi explicative, grafice ilustrative şi tabele concrete pentru cei dornici să ajungă la surse şi să cunoască adevărul.

Personal, am găsit şi unele interpretări uşor subiective, dar în limite acceptabile. E foarte greu să scrii complet obiectiv şi independent într-o lume dominată de patimi şi dirijată de interese. Mă refer la personalităţi şi evenimente controversate ca regele Carol al Doilea, mareşalul Antonescu, partide naţionaliste şi minoritare, mişcarea Legionară etc. Istoricii au datoria de conştiinţă să analizeze şi să interpreteze în mod strict obiectiv trecutul şi să-l pună la dispoziţia generaţiei contemporane. Altfel, rămânem să fim manipulaţi în continuare. Autorii cărţii ***România Mare: Un Ideal Împlinit*** ne oferă documentaţia necesară pe baza căreia să înţelegem şi să judecăm singuri evenimentele. Felicitări!

24 Februarie 2023

Doine și balade
(poezie contemporană)

Paul GRECU

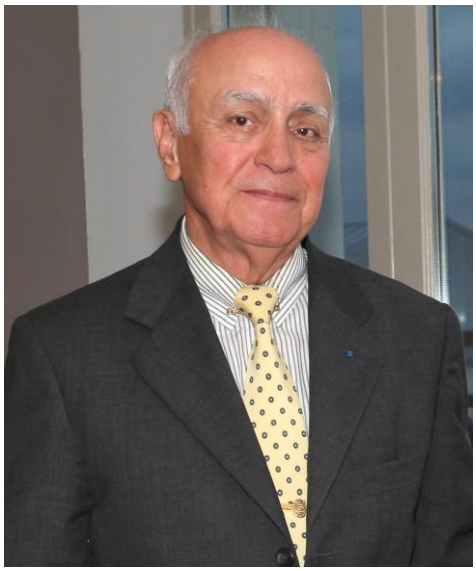

Apel

De multe ori ne gândim
La lumea-n care trăim
Și ne e greu să-nțelegem
Direcția-n care mergem !

Cei ,,mari" și cei mai puternici
Se zbat să rămână veșnici.
Îi trag, pe slabi, înapoi
Vorbind deschis de război !

Ne-mping fățiș, în neștire,
În goana lor de mărire,
Prin calcul meschin, doar scriptic,
Spre final apocaliptic !

Oameni buni, cu dor de viață,
Să ne unim în speranță,
S-arătăm că ne iubim
Și-n pace vrem să trăim !

Un adevăr nu uitați:
Războiu'-i pentru bogați !
Nu vă lăsați păcăliți
Căci veți fi măcelăriți !

Cocluzia se impune:
Trăim greu, nu vremuri bune !
Nu trebuie să dormim
Ci din timp să ne trezim !

Bucurați-vă !

Omul, cât este în viață,
Vrea Binele și Speranță,
Liniște și Alintare
Și, în suflet, Alinare !

Iubește ce e frumos
Și se poartă drăgăstos.
Atent la orice aspect,
Se bucură de respect.

Să ne bucurăm și noi
Căci sezonul e în toi.
Primăvara-i feerie
Îmbie la bucurie !

Bucurați-vă de Soare
Și de flori încântătoare.
Admirați Cerul întruna
Atunci când strălucе Luna.

Stelele, la rândul lor,
Fac un dans fermecător.
O stea, bătută de vânt,
Cade și-o ia spre Pământ !

,,Cineva" ordine pune:
Noaptea, Cerul e minune !
Dar, toate sunt trecătoare:
Și stelele lucitoare !

Bucurați-vă mereu
Chiar și-atunci când vă e greu.
Găsiți motiv să zâmbiți
Cu ochi blânzi să străluciți !

Evitați să fiți urâți
Când sunteți posomorâți !
Fugiți de fețele slute
Căci viața trece mai iute !

Bucuria să domine
Ca totul să fie bine !
Bucurați-vă din plin
Pentru-un trai cu Cer senin !

Ana ARDELEANU

S-a născut în sat Vâlcan, comuna Ciuruleasa, judeţul Alba. Domiciliul actual: Mangalia, judeţul Constanţa. Studii: Liceul teoretic „Lucian Blaga", oraşul Sebeş; Institut Pedagogic (1976), oraşul Blaj. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Alba Hunedoara.
Cărţi publicate**:** „Noris"(1998); „Poemele Evei" (2000); „Vinovată de utopie" (2001); „Loc pentru arderi" (2002); „Cartea vârstei" (2003); „Fără aplauze" (2004); „Arzând pustiu-n pipa depărtării" (2006); „Coletul cu îngeri" – antologie de autor (2008); „Eternitatea fără chip" (2010); Tăcerea magnoliei" (2012); „Poeme de seară" (2014); „Graniţele încumetării"(2015); „Însemnări din tura de noapte" (2016); „Garderoba cu şoapte" (2018); „Eu şi celălalt Eu" (2018); „Realităţi interzise" (2020), "Rocile" (2020), "Un corp de iluzii" (2021), "Jocul cuvintelor fără lacăte" (2022).
Premii: Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor, Filiala Dobrogea, cu volumul „Noris"(1998); Menţiune, Festivalul „Lucian Blaga" (1982); Premiul al III-lea, Festivalul „Panait Cerna" (1978), Premiul revistei "Discobolul" , 2021. Menţiune specială pentru întreaga creaţie poetică, din partea Uniunii Scriitorilor, Filiala Alba-Hunedoara, 2021. Premiul "OPERA OMNIA", 2022, din partea Uniunii Scriitorilor, Filiala Alba-Hunedoara.

In vitro

Totul este despre filozofie şi Dumnezeu,
Chiar şi cei doi copii crescuţi sub formă de iederă,
Din propria-ţi coastă.
Cineva, cu o lucrare academică în mână,
Caută pajiştea verde a ochilor, pentru a se relaxa,
Cum cel sărman caută mina de aur,
Între petalele florii-soarelui,
În lumina cărora,
Bucuriile sunt fertilizate in vitro,
Cu note muzicale absolute,
Ce vor depăna firul unei realităţi simple,
Despre poezie şi patrie,
Despre cultura florii-soarelui şi a tutunului,
Fiecare cu iubirea sa, durerea sa,
Locul comun al sângelui său, devenit artă
Ce şi-a rupt în bucăţi
Dovada de liberă practică a fericirii,
Pentru a determina

Grupa sanguină a poemului,
În propriu-i sânge.
Lâna de aur
Ura dintre noi nu poate fi iubire,
Cum nici iubirea, nu poate fi ură.

E acea gramatică neînţeleasă,
Ce nu o poţi împărţi, pe foaia albă,
Între subiectul scris cu majuscule
Şi adjectivul pasional,
Căci vorbeşte despre însuşirile omului,
Până când degetele încep să picteze
Poziţia sa în propria viaţă,
Mereu recapitulată,
Până în momentul când o va însuşi,
O va transmite copiilor săi
Ca pe un castel, ca pe un zgârie nori,
Ceva material, între etajele căruia
Să poţi aşeza câte virgule
Şi câte cuiburi de rândunici vrei.

Dorinţa de-a fi şi-a avea
Toarce lâna de aur în interiorul tău.
Trupul rămâne
Într-o baltă de impresii unice,
Precum ovulaţia unui înger.
Îl poţi împuşca de câte ori doreşti,
El tot înger rămâne.
Tot spre folosul tău munceşte,
Ca tu să-l urmezi
Cu mâinile pline de bagaje
Pentru fiecare an al vieţii,
Încât, atent calculaţi,
Să alcătuiască depozitul mileniului,
Fala inimii de a-ţi umezi privirile
Cu reuşita.
Pe lista de aşteptare

Există o listă a libertăţii şi fericirii!
Cât aş putea oferi pentru ea?
Cine mi-ar putea da un pahar cu vin,
Pentru întrămare şi curaj,
Pentru a putea încheia tranzacţia

Şi a îndepărta sufleurii din inima mea,
Care îmi spun cum să procedez, cum să gândesc,
Cum să-mi iau aspirina şi ce Dumnezeu să fac,
Pentru a putea crede în ceva,
Mai presus decât gândul mi-ar îngădui,
Cum şi neamurile sale, atât de stricte.
Exemplul îl iau de la pomi,
Ei ştiu cel mai bine
Cum trebuie să te fereşti de vânt şi vijelii,
Să aprinzi scântei pe cer,
Atunci când ochii scapără, printre dinţii albaştri,
Câteva strigăte de indignare.

Mi-e viaţa un cerc înscris în pătratul unei drame?
Închipuirea îmi permite alternativa
De-a trage cu tunul în uşa aşteptării.
Doamne, câte şoapte în jur!
Toate interpretând acelaşi rol,
Încât nu mai e loc să te aşezi
În centrul unui adevăr controlat,
Pe jilţul regelui.
Doar alături,
Pe scaunul bufonului.

Contrast de iubire

Viaţa, rezumată la o linie frântă,
Cum o vezi tu,
Se compune din
Câteva poeme alese pe sprânceană,
Câteva metafore bum–bum.
Articolul hotârât,
În chip de consumator la masa dărniciei,
Plină cu pachete speciale,
Meniul zilei, tabloul cu miri,
Un contrapunct pe albul perete,
Un capăt de chibrit înroşit, numit floare,
Un gest de tandreţe ce destramă noaptea
Şi lasă trupul fără veşmânt,
Mâna zăbovind pe arcuşul cuvântului ce-l relevă.

- Dar moartea cum e?, mă întrebi.
- Moartea e ca viaţa!
La fel de iraţională
Şi de...

Ţi-e teamă să mai rosteşti lucruri,
Să descrii modul cum ţi se scurge pe oase.
Simţi valuri de căldură adulmecându-te,
Mâinile bărbatului
Ce ţi-a aşezat pe cerul capului
Sărutările a mii de stele,
Aşa cum Picasso aşeza ochii propriilor idei
Pe fruntea iubitelor,
Bătând ora exactă pe cadranul inimii lor,
Pentru a scoate mulţimea în faţa porţii,
Precum magicianul, dintre fracţii,
Iepurele alb.

Când se aliniază planetele

Îţi treci numele meu printre dinţi
Şi mă întrebi, cu gură aurită:
„-Ai şi tu norocul acela, pe care unii îl au,
Atunci când se aliniază planetele,
Iar sentimentul bun, precum un docher,
Se-ntoarce muncit din tura de noapte,
Cum stelele se întorc la mama lor
Şi totul devine normal, poate prea normal
Pentru o lume în care
Nu-ţi mai găseşti casa la locul ei,
Nici inima,
Nici câinele la poartă?”

Şi-atunci încerci să-ţi suni secretarul personal,
Să-l întrebi câte case are un destin,
De nu reuşeşti tu să găseşti poarta!

Câţi martori de eveniment,
Aşa, per ansamblu,
Pentru a şti câte raze de soare să iei cu tine,

Încât toţi dinţii să rămână curaţi,
Şi cei de lapte, şi cei care se arată sub un zâmbet fals
De îndurare, de rezistenţă
Ori de pomenire!

Ştii cum se împachetează starea de nefericire
Într-un zâmbet profesional,
Dar nu eşti dispus să alergi de la un zâmbet la altul,
Pentru a le aşeza în poartă scheletul,
Încât vecinii să-ţi reproşeze
Patima zâmbetului îngheţat,
Atunci când dospeşti poemul în placentă,
Fără ca dorinţa de expulzare
Să îţi atragă atenţia

Nu ştiu cum să ies din ochii tăi

Porţile sunt închise, romanul nu e gata,
Personajele n-au fost repartizate în rolul potrivit.
O parte mi-au ţinut lumânarea de cununie,
Cealaltă parte, mai bucuroasă,nu ştiu de ce,
Îmi va ţine lumânarea
Pentru a evalua lecţia vieţii,
Învăţată în postura de autodidact.

Lacătul nu e pus pe comoară.
Ali Baba umblă într-un Chevrolet,
Aruncând petale de trandafir
Sub cizma imaginaţiei mele
Din piele de crocodil,
Căci păsări n-a vânat niciodată,
Nu i-a dat prin minte să-şi vâneze pisica,
Dar nici talent n-are,
În a mânui săgeata ochilor negri,
Pe distanţe scurte.

Nu vreau să fiu acuzată
Că umblu în cizme din piele de crocodil,
Care ar fi putut fi înlocuită, la urma urmei,
Cu pielea luxoasă, a unui şarpe anaconda.
Însă reacţia, discursul, ar fi fost la fel!
Lupta dintre Da şi Nu ar fi fost aceeaşi!
Tu, ca un bun logician,
Te-ai fi bazat pe un Da şoptit
Încât să nu ţi se rupă scaunul,
Când te aşezi la masa lui.

...

Iulian BARBU

Am venit

Am venit în paradis
Să adorm cu capul pe soare
Pe iarba verde din grădină,
Sub umbra frunzelor de tei
Aproape de râul
Ce îmi vorbeşte
Prin glasul lui Dumnezeu.

Tată în ceasul
Cel din urmă
Vântul îmi va aduce aminte
De toamna în care dorul nu
are moarte
Sunt cel fără de nume,
Botezat de poezie
Pe malul nemuririi .

Drumul

Peste pod mă strigă timpul
Să străbat prin cuvânt
Drumul înspre casă.

Cu capul în palmă
Stau rezemat de stâlp
Gândindu-mă la clipa
Ce-mi soarbe din destin.

Cărarea din pădure
Mă duce la muza
Care îmi citeşte pe suflet
O poveste desprinsă din
proverb.

Rămân la margine de soartă
Cu viaţa ce trece grăbită
Înspre un colţ de orizont.

Gloanţele

Gloanţele ce trec prin vânat
Mă străpung şi pe mine
Ca pe o sită
Dacă printre copaci
Stă ascunsă speranţa.

Tot ce vrea să ucidă fiinţe vii
Mă omoară numai pe mine
Pentru că eu pier
În aer,în obiecte şi în ele.

La un moment dat
Mă retrag de peste tot
Rozându-mă dus şi întors
Din faţa morţii.

O lume de vis

Păşesc încet prin oraşul ce mă
Omoară în toamnele cu ploi
torenţiale
De lacrimi de sfinţi
Zăresc pe trecerea de pietoni,
Un câine care trece pe roşu
Îmi stăvilesc emoţia
Ce mi se suie
Din piept în frunte şi rătăcesc
Aproape de Dumnezeu
Tristeţea e o fată,
Ce cuprinde cu mâna
Oraşul din capul meu
Cu case, patinoare şi săli de cinema
De la o fereastră,
Mă atinge ca o adiere
Un ecou de vers.

Pe terasă

Într-o sticlă cu bere
E captiv neantul
Şi speranţa devine dor
Peste egalitatea pe care curge
Lapte de ciută.

Viaţa e pavază lângă cireş
Când pe un zar
Cuvântul e numărul par
Transformat în al nopţii
paladin.

Versul purifică vântul
Din obrajii chelnăriţei
Fiind vraja serilor,
În care iubirea naşte focul
Şi ploaia îşi are culcuş
În sămânţa de iris.

Vânt de toamnă

Adie a toamnă afară
Pe terasă beau vodcă
Absolut în timp ce citesc
Poemele din care ploaia
Cade peste buchetul de flori
Ce vreau să-l dăruiesc Toamnei .

Vântul bate în rafale
Peste dimineţile de acasă.
La radio se aude
Muzica ce parcă stă-n loc
Să se admire în poezie.

Frunze ruginii cad din copac
Viaţa îmi iese din trup ,
De parcă încearcă
să facă o plecăciune
În faţa acestei zile de toamnă
Ce adie a poezie .

Sfârşit de săptămână 2

E sfârşit de săptămână
Plec la sat
Emanând de fericire.

În grădină au ridicat gardul
Calc printre flori
Cu sufletul lăsat
Pe malul Caraşului.

Privesc la stele
Îngenuncheat lângă râu.
Strig după fata din vis
Să vină la mine mireasă!

Se strâng norii de ploaie
O să vină furtuna
Cu mintea rătăcită,
Alerg prin curte
Privind pasărea
Ce-mi trece
Dorul prin soare.

Dumnezeu

Dumnezeu stă
În floarea de crin
deschizând peste Rai
petalele iubirii.

În miezul luminii
Creşte Dumnezeu
Un strop de mir
Şi Cuvântul Lui
Se aude din fântâna vieţii.

Rugăciunile îmi topesc emoţiile
Precum primăvara
Bobocul de ghiocel
Deschis de bunătatea Lui.

Veronica OȘORHEIAN

Straiele Babei Dochia

Baba cea capricioasã
E ca firea omului;
Câte un cojoc îşi lasã
Pe spinarea câmpului.

Vrea s-acopere zãpada -
Sã n-o soarbã soarele,
Sã mai aibã zile, Baba,
Cât mai ţin vântoasele.

Zilele-i sunt numãrate
Şi cojoacele-i, la fel;
Dintre frunzele uscate,
Dã bineţe un ghiocel:

- Du-te, Babã,-n lumea largã,
Cã de frig ne-am sãturat;
Eu aştept sã mã culeagã
Din frunzişul cel uscat,

Sã mã punã-n coş de salcã
Plângãtoare şi-argintatã,
Şi când vin cumpãrãtorii
Sã le spun cã eşti plecatã.

Concert primăvăratic

Aşteptam
sã deschidã salonul;
Deodatã, un stol îndesat
s-a nãpustit în juru-mi;

Din cântecul gãlãgios,
n-am înţeles nimic;

Un bãieţel alerga într-un suflet;
Dintr-o pungã de un leu,
a deşertat fãrâmiturile;

Pe caldarâm,
a început concertul:
ţac, ţac, piu, piu, ţac, ţac, zbîrrrr
...

Vremea mâțișorilor

Salca de la râul morii
Legãnatu-şi-a veşmântul;
Peste mâțișorii galbeni
A trecut alene vântul,

Mângâindu-i cu un cântec
Monoton - sfâșietor,
Apoi cu un vechi descântec
Învãţat de prin popor:

În durere, Sfânta Maicã
Vru la Fiu ca sã ajungã,
Râul era greu sã-l treacã -
Plan fãcu, Mãicuţa-n rugã.

Salcia şi-a legãnat
Ramurile înflorite
Şi-ntr-un fel s-a înnodat,
Cât trupşorul Maicii Sfinte.

Ca-ntr-un leagãn a trecut,
Peste apa-nvolburatã
Şi-a ajuns, cum a crezut,
Lângã crucea blestematã.

De atunci, de leac e salca,
Dacã-i pusã la icoane;
Sã nu ocoliţi copila -
Vinde flori cã-i este foame.

Semne de primăvară

Galben puf pe mâțișori
înfloriţi la subsuori -
pe crenguţele de salcã
rãsãritã lângã baltã
şi pieptãnatã de vântul
ce cutreierã pãmântul,
sã anunţe fluturii
rãspândiţi peste câmpii -
prin lanuri de pãpãdii -.

Lanurile galbene
îşi deschid corolele
pentru harnice albine,
gãrgãriţe roşioare,
buburuze gãlbioare,
cãrãbuşii maronii,
pentru stoluri de scatii ...
Toate-au aşteptat sã vinã
primãvara în grãdinã.

Mugurii se-ntrec şi ei,
cei mai mari şi mititei -
primãverii cãpãtâi -,
care sã-nfrunzeascã-ntâi?
Piersici şi cireşi îmbracã
în culori grãdina toatã
nu-şi dau rând caişii, prunii,
Merii, perii şi alunii ...

Peste tot, zarva-i tihnitã.
Iarna a fost biruitã
şi trimisã-n alte zãri,
peste ţãri şi peste mãri,

unde renii o aşteaptã,
s-o culce într-o covatã,
sã stea, iarna, la hodinã,
pânã-i vom scrie sã vinã.

Ţintarul

La o margine de plai,
Doi copii pãzeau o turmã,
Începând din luna mai,
Pânã cãdea prima brumã.

Ciobãnescul da târcoale
Turmei ce se rãsfira,
Printre ierburile-ntinse
Dinspre munte-nspre vâlcea.

Un pietroi (cam cât o masã),
Încãlzit de sfântul soare,
Însemnatu-l-au copiii
Cu un colţ de piatrã tare:

Câte trei linii pe-o parte,
(Puse una lângã alta)
Le-au unit c-o linioarã
Şi ţintarul a fost gata.

Din rotunde pietricele
ªi din scoarþã de copac,
Nouã piese, fiecare
ªi le-a rânduit pe plac.

Jocul a-nceput vioi,
(Cum îi învãţase Moşu'),
Uitând amândoi de oi
Şi de ciobãnescul roşu.

Soarele s-a dus demult,
Dusu-s-au şi oi, şi câine;
Ce-au pãţit cei doi copii,
Am sã vã mai spun, dar...
mâine

Mariana ZAVATI-GARDNER

rezolvă astă ciumă

nu mă lăsa pe munte
fantomă-n alabastru
nu da o avalanşă
pe valuri reci de timp
rezolvă astă ciumă
nu-mi face inima-n râu
să păşesc gâfâind
pe gheţari albaştri
la răsărit de după...
rezolvă astă ciumă
să nu te pui ca o insectă
pe rufe la uscat
nu şterge visul
... o noapte de nimic
rezolvă astă ciumă

Madame Zuleika: notă de subsol a probabilităţilor

"e cititoare-n cărţi de Tarot"
şoptesc vecinii
"din New Amsterdam"
caută inteligenţă extraterestră
în spaţii virtuale
atinge goluri infinite
unde timpul e încastrat
"e cititoare-n cărţi de Tarot"
şoptesc vecinii
"din New Amsterdam"

furtuni tăcute ce ard mareele
pe lună plină, extratereştrii se află pe nisipuri
imagini prinse pe platforme sociale -
"e cititoare-n cărţi de Tarot"
şoptesc vecinii
"din New Amsterdam"
preumblare prin spaţii virtuale
întâlniri dintre oameni şi extratereştri?
amintiţi-vă de Roswell, Lincoln County
de discul zburător din 1947 -
"e cititoare-n cărţi de Tarot"
şoptesc vecinii
"din New Amsterdam"
timpul e o reţea de iluzii

oameni şi extratereştri în metavers
două probabilităţi pe-un tandem de imagini,
în joc de bagatelle –

nu aud sunetele

e ca şi cum ai trăi într-un acvariu
modul cum înfăşoară culoarea
dacă-ai fi el -
pierderea auzului
i-a agitat arta,
adâncimea în spaţiu,
perspectiva
toate le simte plat -
a devenit surd
la fel ca şi tatăl,
mort în 1978 -
artistul e viu,
e-ndrăgostit de cineva,
care nu-i surd
artistul are proteze auditive
culorile-i ating pielea,
culorile-i ating ochii
culorile ating orele,
zilele, lunile, anii...
degetele lui pe pensule
au gust de vopsea
la şevalet - piscina
cu fosta iubire, alături -
... orele alunecă ca nişte cuburi de gheaţă
e ca şi cum ai trăi într-un acvariu
ciocan
... ochii lui pătrund pânza
... culorile de pe şevalet
... stropire pe memoria apei
... toate obiectele care nu sunt pe pânză...
... toţi acei atomi răniţi de prin aer
e ca şi cum ai trăi într-un acvariu

Carmen STĂNESCU

La apus

Din culoarea ochilor mei creşte
Cerul
când mai albastru blând şi iertător,
când mai tulburat de ploi
şi vânturi
dar niciodată mai mic decât vecinicia...

Din culoarea ochilor tăi creşte
Cerul,
când mai copil cu soarele în zâmbet,
când mai tăcut şi mai îngândurat
la apus
dar niciodată mai mare
decât Marele
care ne aduce mereu aproape..

În culoarea ochilor noştri creşte
Timpul,
uneori mirat de-atâta imensitate,
alteori
legându-ne strâns de seninul înalt
al Universului
până când ne vom aprinde ca două stele
îndrăgostite de Cer...

Din ochiul Cerului

Am privit către Cer să-i ascult
tăcerea,
din flori curgea mierea
şi-n mine o ramură creştea precum
zorile,
culorile toate alergau confundându-se cu
sângele,
cu lacrima,
cu patima ultimului oftat
în care plesneau muguri de magnolie
roşie
sădită în Sâmbăta Paştelui...
Din ochiul Cerului curgea mirul
dulce
şi oameni cu îngerii laolaltă îl sorbeau
din pocale...
Era Duminica Mare!

Dinspre lumi de departe

Tata avea muguri în palmă, în zâmbet
răsăreau primăveri,
Doamne, ce zile bogate în suflet,
parc-au fost ieri...
Creşteau lăcrămioare învoaltă
şi gata cununa,
când seara venea,Tata mi le prindea-n
plete,
să semăn cu Luna,
doi vişini prin iarbă-şi curgeau florile
toate,
să-mi facă maramă,
ce viaţă frumoasă de fată,
cu vise-mplinite în suflet, de mamă,
de tată,
ce stoluri de păsări veneau dinspre lumi
de departe,
zburau printre umbre, purtau grija vieţii
ca grija de frate...
Cât zâmbet şi soare în visele mele senine
aveam,
când trup de lumină cu braţe de floare
prin iarbă creşteam,
Tu unde-nfloreşti Tată, din ce
frământare
de zori
doi ochi plini de stele trimit înspre mine
văpăi de culori,
prin ce colţ de Rai, din lacrima mea
creşti livezi cu cireşi
şi-n ce anotimpuri să caut, să simt
mângâierea de Tată, să simt
că mai eşti?!

Răspunde-mi în visul tăcut care-mi curge
sub geană,
mă leagă de stele cu ramuri de vişin
şi plânge-mi pe rană
să simt vindecarea în suflet că vine
aievea
din Tine,
şi-n nopţi fără stele aprinde-mi doar
Luna,
să ştiu că eşti bine...

Celui din urmă licărit

Ia-mă în palmă şi desenează cu mine
Cerul
până când se aprind stelele,
apar visele
şi dispar temerile...

Promite-i celui din urmă licărit
pe fiica zorilor,
Dimineaţa,
cea mai frumoasă dintre toate ploile
venite cu soare
şi aşteaptă să te umple de primăvară şi
freamăt,
de zâmbet şi vară,
de toate anotimpurile în frunzare...
Verdele pădurilor
să-ţi spele durerea tăcută de suflet
şi patimă...

Ia-mă în palmă şi desenează cu mine
marea albastră,
din scoică-n travaliu
fă-mi leagăn,
să fiu mai aproape de perla care se rupe
din carne sărată
şi să uit gustul de lacrimă
care mi-a sugrumat
clipa
legată de tine cu cratimă...

Dincolo de verde

M-am trezit sorbind lumina
florilor de cireş
şi simt înlăuntrul fiinţei mele
explozia primăverii
ca un zbor de fluture
alb
scăpat din laţul nopţilor reci...

O flacără
înalţă în mine soarele dimineţilor
albastre,
tremurandu-mi în privire
Cerul
cu toată tăcerea Lui...

Dincolo de verde,
înduioşată ca o lacrimă de înger,
clipa
se luptă cu timpul
când acesta calm şi tenace calculează
fiecare stea
în care ne aprindem...

La un pas de lacrimă

Să plâng,
mi-ar fi ploaie în amândoi
ochii
şi unul din ei îmi leagă în fiecare
dimineaţă
soarele de geană...
De ce mă plouă lacrima ta sărată
şi mă doare,
mi-ar pune de sub geană
o 'ntrebare...?!
Şi ploaia ar deveni furtună dezlănţuită
de adâncuri,
smulgând din lunci
fotografii ascunse de atunci,
când,
ochiul drept aprindea soarele cu patimă
şi la un pas de lacrimă,
celălalt
lega cerul de visele mele,
cu cratimă...

Învăţam să desenez curcubeie

... şi te vedeam,
te vedeam în plânsul culorilor
de după potopul in care tremurai
de-atâta plin în suflet
care atârna
ca durerea în rană,
ca gerul înfipt în puiul zgribulit
rătăcit de cloşcă...

zâmbeam în braţele unei păpădii
uitată de vânturi
şi învăţam să desenez curcubeie
pe tresăririle ei
care îmi tremurau sufletul
în toată această joacă...

şi te vedeam...
şi tresăreai când te vedeam crescând
în curcubeul desenat pe sufletul
unei păpădii uitată
de vânturi...

Cristinel C. POPA

Rugăminte

Vă rog frumos, scoateţi-mă din lista
voastră de prieteni!
Vreau să rămân singur, să înot într-un
ocean fără ape!
Să zbor pe intinderea de necuprins, în chip solitar
Să mă strecor în văzduhul fără de aer
în noaptea fără de întuneric
La lumina sincerităţii
Fără false declaraîii de dragoste
Fără imnuri de glorie!
Nu, nu-mi aplicaţi false emoticoane, nu-mi dăruiţi ipocrite laicuri
Vreau să fiu liber!
Butonul de urmărire să-mi lase gândurile la vedere.
Chipul şi ideile să-mi stea ţanţoşe,
Fără ciuntiri de profil din neajunsuri de kilobitţi
Fără prea mult “rimel” de perete!
Vă rog, scoateţi-mă din lista de prieteni!
Vreau să fac dragoste în natură
Să sărut copacii şi luna
Să beau până cad sub masă
Să strig şi să cânt, fără ca cineva să mă share-uiască!
Să mănânc un tort ciuntit,
Pe o masă crăpată, nelustruită,
Hainele să-mi fie rupte
Iar chipul plin de cearcăne!
Să nu ştiu nimic, să nu aud
Să nu mă bipuie nimeni
Vreau să circul liber, neagăţat de prietenoasa localizare
Să nu mai dau fotografii-anunţ către spărgătorii de case
Să uit de black fraidei,
De sponsorizări
şi block-uri uriaşe
Să mă bucur de stele şi lună,
Să uit de telefonul ce vibrează pe masă,

Să-mi pierd timpul la pictorul bătrân
Să privim culorile trecute ale toamnei
și mai puțin curcubeul poleiat al virtualului fără de viață.
Să respir, să plâng, fără să-mi fie teamă că sunt pe live,
Că microfonul ilegal al iphonului mă ţinteşte tocmai când iubita mă strânge în brațe!
Să trăiesc mai mult decât voi cei virtuali,
Mai mult cu o viață (virtual) și cu o eternitate (de facebook).
Scoateți-mă din lista de prieteni!
Ucideţi-mă, blocaţi-mă, tăiaţi-mi inima, live-ul, poza deşucheată!
Băgaţi-mă în mormântul virtual.
Aşa voi răzbate până la viaţa cea cu viaţă.
La viaţa care era când trăia bunicul.
La viaţa care era când trăiam şi eu...
Fără pic de ipocrizie, fără pic de imaginativ.
Fără pic de virtual.
Doar cu mintea și ochii mei.
Cu inima prietenilor mei,
Cu suflul copacilor.

A murit bătrânul zidar

A murit bătrânul zidar
Turnurile, podurile s-au înclinat, oferindu-i cel din urmă omagiu
A murit sărac, în casa sărăcăcioasă, în care tavanul cădea și peretele se înclinase
Totul s-a petrecut pe neaşteptate
După ce şi-a zidit ultima Ana, servită din cămara plină de sticle și scări rupte
Peretele s-a năruit
Pe zidarul sărac n-a venit nimeni să-l scoată.
Prietenul boschetar i-a împletit o cunună din aşchii metalice rupte
A murit aşadar învăţătorul din cartier
Cel ce te învaţă cum să dăinui pe verticală, afundându-te în sărăcie
A murit bătrânul zidar
Fetele l-au îmbălsămăt în mortar şi l-au suit într-un pat împletit în stele
Pe strada pustie plouă, iar lumina legănată a becurilor tremură ca o lumânare.
Un cântec de lună s-a înălţat peste cimitir
Zidurile plângeau, construcţiile scârţâiau ca-ntr-un marş funebru
Iar la poarta sa, sute de Ane aşteptau să fie sacrificate...
(In memoria lui A. E. Baconsky, la 40 de ani de la moartea sa tragică)

In loc de...

în loc de braţe,
aripi înalte de înger
aş fi vrut,
un tulnic,
o goarnă de clovn,
un costum de sfânt,
ori genunchii tăiaţi ai
                    călugărului
să-mi cânt împăcările
cu strângeri de mână,
ţi-aş fi strâns palmele fine,
dar degetele mă dor,
şi coatele sunt arse,
iar genunchii sunt sânge.
în loc de ochi
aş fi preferat
un zâmbet
şi o îmbrăţişare,
Cu ele să scrutez
printre nori şi prin stele,
să privesc
poarta sculptată,
în loc de albastru şi gene
aş fi vrut să adâncesc porţile
                    percepţiei,
uşile nevenirii
le-aş deschide larg...
în loc de buze,
Te-aş fi sărutat cu o floare.
în locul urechilor
Aş fi putut să te aud prin frunze
Mi-ar fi putut creşte coroane şi
                    crengi nedormite
Din piept ar fi putut izvori
Păduri întregi
şi câmpii înflorate.
în loc de membre
aş fi mers cu două gânduri
                    curate
m-aş fi plimbat prin cimitir
oferindu-ţi părerile de rău
şi săruturile ratate...
în loc de om, aş fi vrut să fiu
Plânset.

Sunt hamal

Lucrez în port,
Chiar dacă Iaşiul, se ştie, nu are flotă maritimă
Nici bărci pentru promenade,
Bahluiul a secat,
însă eu descarc zi de zi saci întregi, cu sărăcie şi patimă,
Sunt hamal în portul bunei cuviinţe
Inima-mi tresare la fiecare zgomot, şuierul trenului în gară mă unge la suflet
Ca şi cel rar al vapoarelor din propria-mi imaginaţie. îmi sună atât de familiar încât a doua zi dimineaţă mă arunc în sticla de absinth, îmi potrivesc hainele de marinar.
în fiecare zi spăl puntea unui vas imaginar
Zi de zi, Gara, portul, staţia aeronavigabilă Iaşi mă aşteaptă!
Sunt cel mai harnic hamal.
Car pe distanţe inimaginabile cu rezistenţă maximă cuvinte, înjurături, porcăieli scăpate la necaz, bagaje de mână, bagaje de vorbă
Duc, duc, fir întins, până la gură, până la urechi înalte stive de mângâieri şi vorbe lascive.
Am deja buzunarele pline cu bârfe.
Sunt cel mai harnic hamal în portul bunei cuviinţe. Da, da, sunt hamal.
Aţi auzit bine!
N-aveţi o căruţă de cuvinte să încropim un cântec eroic. Să mă înhăm din nou la jug.
şi-apoi să fredonăm împreună melodia hamalilor de doi bani.
Balada poetului stelarian. Maneaua poeziei reuşite...
Mă găsiţi în portul bunei cuviinţe. Deocamdată...
în colţ, la cârciuma docherului de Iaşi, în târgul cu portul navigabil situat în cer. Eu sunt şeful, am domiciliul chiar în biroul căpităniei celeste...

Nu pot să scriu cuvântul fericire

Nu pot să scriu cuvântul fericire. Voi ştiţi? Cu ce fel de litere se face?
Litera F parcă e prea ameninţătoare. Plus că lasă şi o umbră criminală într-o parte.
E te poate prinde uşor între braţe. E ca un pieptene, ca un joagăr ce sfârtecă bunele sentimente...
R tremură printre dinţi ca un bâlbâit orice idée, fiece cuvânt îl mestecă îndoit.
Nu, nu, omorâţi-mă dar eu nu pot scrie cuvântul fericit.
Acest cuvânt nu se scrie decât cu sânge.
Sau cu lacrimi limpezi, adânci
Pur şi simplu nu pot scrie cuvântul ferriiicit,
Nu vedeţi, îmi tremură gura, îmi zgâlţâie glasul.
Se topeşte privirea.
E un cuvânt ce se apropie de perfecţiune,
Văzut din profil aduce în urmă şi cu o spânzurătoare
Din faţă e ca o lamă de brici.
Fericit? şi până la urmă ce înseamnă?
E cumva vorba de ţiganul Feri?
De "..cât" trebuie să răbdăm pentru a fi cu adevărat fe...
Nu v-am spus, nu pot nici să pronunţ acest cuvânt, d-apoi să-l scriu.
Numai prima silabă dacă o mestec din vocale se dărâmă primul vis.
A doua consoană sparge toate tiparele.
Deja către rotunjimea de final a acestui cuvânt nesăbuit se porneşte un cutremur.
Nu, nu, puneţi-vă la adăpost.
Cuvântul acesta odată înălţat se poate prăbuşi cu mare pompă.
Distrugeri de vieţi, cariere năruite, toate acestea s-ar putea întâmpla dacă nu l-am lansa ancorat în vise, speranţe, strunit din prudenţă!
Vă rog, nu mă obligaţi să scriu acest cuvânt odios. Cu vocale ce sparg și sticla, metalul... Mai ceva ca un laser... Metal încins.
Prefer să-mi scrijălesc cu un stilou ascuţit viaţa, soarta. Norocul. Numai nu mă puneţi să...fericit Poate doar să mor spânzurat de acest cuvânt...
şi la urma urmei, are înţelesuri subtile, nu oricine ştie despre ce e vorba.
Astăzi, la vreme de restrişte e foarte căutat. De fapt nici nu e de găsit.
A emigrat pe tărâmuri fără umbre, în tăcere. E în buzunarul celor ce se duc de pe astă lume...Nefericit nu înseamnă de fapt fericit? Ca poet, mă refer....

Mihaela CD

Drumeți în nebunie

Poate că drumul e lung sau e scurt
Cât mai contează, cine să mai știe
De-i mai trăi o zi... din acest furt
Să-ti iei pe furiș o clipă, să-ți fie
Un modest culcuș pe-o seară, un cort
Aceeaşi drumeți... într-o nebunie...

Căci ce-nseamnă ca să visezi clipa
Când prezentul ți-este încă prea incert
Nici nu-i aptă să mai zburde-aripa
Și-atârnă tacită, bolnavă, inert
Pândind-o ...depărtându-se gripa...
Ce-i cântăreață-ntr-un malefic concert

Nebunii se-ntrec în curse de foc
Și-alunecă banii murdari în zadar
Se-ncinge folia și totu-i un joc
Atât de perfid,opresiv și murdar
Ce roata învârte bătând pe loc
Acelaşi ac pe un nebunesc radar.

Balans poetic

De crezi că sunt vreo-nchipuire
Vino și scrie tu în locul meu
Hai pune-mi cărțile-n privire
Si să ne măsurăm harul de zeu

Avem cu toții loc pe pământ
Iar eu nu fac și desfac destine
Celor cărora nu le cade bine
Să plece-n alte locuri ce mai sunt

Nu-mi pasă cine ești biet cârpaci
Căci slova mea n-ai cum să o-nțelegi
N-ai simțăminte, ești doar un vraci
Ce nu știi să iubești sau să oftezi

Eu nu-mi pun slovele pe-al tău dans
Și versul meu profund nu-ți dăruiesc
Te-ntrebi mereu, blocat în suspans
Cum versurile mele-n mine cresc?!

Nu sunt zei

Nimic din tot ce a fost n-o să mai fie
Bieți saltimbanci vă credeți permanenți
Voi ritmul tobei îl cântați din prostie
Dar la muzică, ați fost repetenți.

Și gluma se-ngroașă grotesc fără milă
Și burți ce-s flămânde se ghiftuiesc
Dar timpul tot va cerne chiar și din silă
Privind bufonii ce se smiorcăiesc

Cădea-vor în plase tocmite cu vrere
Ce-i ce crezut-au c-au forță de zmei
Veni-va o vreme de tristă plăcere
Când vor înțelege că nu sunt zei!

Bieți arlechini

Se-ncolonează gândurile rele
Ce vă străbat focuri din priviri
De-atâta gelozie și invidii grele
V-ați transformat în biete otrăviri

Curg fluvii de ironice versete
Ce cântăresc în ele întinată ură
Pe splaiul gri al bietelor cuplete
Crește-o înveninată bătătură

Şi fără de zăbavă vă întreceți
Să murdăriți creația divină
Dar veți plăti și-o să petreceți
Ani negri, mulți şi fără lumină

Vremea venit-a să vă-ntoarcă
Sabia cu tăișul său, către voi
Bieți arlechini bătuți de soartă
V-așteaptă carul tras de boi!

Căci scena vieți-i pentru bine
Și răul TOT va fi curmat
Voi viermi ce sunteți plini de sine
Culege-veți ce-ați semănat !

Porti inchise

Pleacă la ceruri sufletele toate
Căci molima-i culege din mers
Și nimeni s-o oprească nu poate
Plângem și ne rugăm în vers

Bolnave minți întoxică poporul
Vor taxe pentru aer să plătim
Departe mamelor le plânge dorul
Și-n singurare vor ca să trăim

Degeaba-nchideți porți cu zale
Ne-nchideți trupul între ziduri seci
Dar sufletului nu-i poți sta în cale
Și zburdă pe-ale Universului poteci

Nu-s lanțuri ca să ne legați credința
Nici înfierați în beciurile reci
Sunteți doar zmei ce-și vând neputința
Și-n gândurile voastre-s monștrii,zeci

Aripa sufletului nu o puteți reteza
Chiar de-om pleca spre nemurire
Spre Rai să ne urmați nu-ți cuteza
Acolo unde-i blândă pace și iubire.

Greii lumii vând gogoși

Greii lumii azi vând gogoși
Pe-o tarabă, pe o stradă
Oamenii-s tot mai arțăgoși
Vor paradă pe-autostradă

Și se-mping si dau din coate
Să apuce-o-mbucătură
Că sunt goale se prea poate
Dă bine la-ncrengătură

Ce contează ce-i în mațe
Ce se vede-i ce contează
Nu contează nici în brațe
Cu ce ei te injectează

Ce se vede-i strălucirea
Care te-orbește fermecat
Ascunzând nenorocirea
Ce-n gogoși au amestecat!

Umbre moi

De-atâta neputință adormim subit
Pe fundul mării ce cu greu apasă
Și zac grămadă, cheile în glas tacit
Ne cheamă parcă:Hai veniți acasă!

Ne adoarme nesimțirea în trăire
Si ne-a amorțit voința în priviri
Și ne spunem șoapte mute în neștire
Bieți mimi orbecăind prin nişte trăiri

Că nu știm ce vrem sau știm abea puțin
Şi am vrea să facă alții pentru noi
Cred că ne place locul de la mezanin
Trimițând în față niște umbre moi!

Iartă-i Tu,Doamne!

Iartă-i Tu, Doamne că nu știu
Într-un nor de neputință
Și-n sufletul care-i pustiu
Nu mai au pic de credință

Căci s-au lepădat de tine
Fără s-aibă cunoștință
Crezând că și-așa e bine
Fără dram de conștiință

Și-n vâltoarea lor nebună
Au pierdut din umilință
Răului cântând în strună
Fără strop de pocăință

Și sunt la casa de nebuni
C-un suflet întristat îți scriu
Nu-şi amintesc nici de străbuni
Iartă-i Tu, Doamne că nu știu!

Demni pentru vecie

Vindecați de neputință
Fi-veți voi oameni stăpâni
Și-ntr-un lan de biruință
Veți săpa cerești fântâni

Nu-i credință să nu ceară
Cumpătare să-i aduci
Nici știință să nu doară
Când la vale o apuci

Fiți voi oameni de-omenie
Vrednici pe al vieții drum
Nu lăsați umanitatea
Ca să se transforme-n fum

Rupeți lanțuri de sclavie
Și -n dreptate să luptăm
Să fiți demni pentru vecie,
Moștenire s-o lăsăm.

!

Într-o zi

Sufletul în spume plânge
Triste vremuri bat pribeag
Urme de noroi... și sânge
Văd c-au înflorit în prag

Căci ne lovirăm de un hop
Și crezut-am că nu-i greu
Dar înaintând... peste stop
Dădurăm din greu în greu

Păcat că nu-i cu putință
Soarta s-o mai poți opri
Că-i sculptată-n conștiință
Luptând, răul va spori...

Voi popoare să nu plângeți
Iar credința s-o păstrați
Într-o zi o să vă strângeți
Și-o să redeveniți frați!

Inimi unite pentru libertate

Nicicând n-aș fi crezut că va să vie
Un timp în care noi să ne unim
Poporu-i prea sătul, plin de furie
Spre Parlament cu toții noi pornim

CANADA noastră dragă este una
Unind provincii de la west la est
Spre libertate ne purtăm cununa
Scandând același imn și manifest

Trecură ani tot așteptând finalul
Ce nu voia nicicând să mai apară
Sclavi să ne faceți v-a fost idealul
Dar forța noastră-i una pentru țară

Nicicând această țară n-a luptat
Mai mult și mai intens spre libertate
Uniți cu toți ne-am strâns într-un oftat
Într-un convoi, inimi și bunătate

Prin frigul iernii spiritul răzbate
Și -un lanț de camioane se adună
Ce vin din patru zări cu fermitate
Tiranii și trufia, se dărâmă

Și-mi saltă inima voios în piept
Sunt mândră de popor întâia oară
Căci n-am știut să fie bun și drept
Nu l-am văzut prea cald odinioară

Dar greutățile ne-au adunat
Iată s-a trezit poporul cel tăcut
Și strigă azi cu glasu-i dezghețat
Jos dictatura! Destul rău ne-ați făcut!

Ne-ați segregat și ne-ați ținut în casă
Departe de familii și copii
Voi monștri o să stați pe veci la masă
Însingurați să fiți printre cei vii!

Și forța noastră astăzi va înfrânge
Tot răul ce cu silă l-ați zidit
Și bunătatea pură va învinge
Căci inimile toate le-am unit!

Vânduți în mondială piață

Peste ape-nvolburate
plânge sufletu-mi pribeag
Să mai cânte nu mai poate,
plânge-n van!
Și-n poiana ce odată
avea aerul dulceag
Plânge glia,
plâng toți prunii, an de an!

La fereastră stă și-așteaptă
o măicuță ostenită
Bolnavă și singurică,
înc-un an și înc-un an
Sufletul să-mi fugă plânge
către glia-nțelenită
Dar molima-n spate strânge..
ca un bolovan.

De departe strigă cerul
și cu îngerii în cor:

-Nu vă temeți de osânda
ce-o trimite Dumnezeu
Ce faceți cu tot poporul
și cu mamele ce mor?
(Și cu greața ce-i cuprinde
râd c-un râs de cimpanzeu)
-Voi ce vindeți astăzi lumea,
de o mamă-ați fost născuți
Nu vă plânge-n suflet gândul
c-ați putea fi chiar și voi
Căci puterea astăzi râde,
sunteți arhicunoscuți,
Dar de mâine, nu se știe...
de-ți ajunge în nevoi.

Și-ntr-o parte-ntorc privirea,
ignorând întreg poporul
Și tot râd c-un râs nebun,
despre oameni, ...despre viață:

-Doar o gloată de tâmpiți
ce pe mări își plimbă dorul
Să priceapă că-s vânduți,
într-o mondială piață!

Voi politruci și bieți atei

Voi politruci și voi bieți atei
Crezut-ați că sunteți niște zei
Că nimeni n-o să vă oprească
Din nebunia diavolească...

Păcatul l-ați pus să-nflorească
Iar nefirescul să rodească
Vă temeți de-o apocalipsă?
Dar sufletele vă sunt lipsă!

Nu-i loc de tânguiri tardive
Tot suspinând oft-uri de dive
Căci tot ce-a fost n-o să mai fie
Nici bogății... și nici trufie...

Veți fi egali cu-ntreg poporul
Ce-și plânge surd în noapte dorul
Căci ce-ați zidit cu-atâta sânge
În zid și zale vă va strânge...

Furia ce-ați sădit vă roadă
Si nimenea să nu vă creadă
Voi politruci și voi bieți atei
Ascundeți-vă! Veni-vor Ei!

Veni-va lege nouă pe Pământ!

Că suntemMULŢI ne strigă-n gura mare
Și că aici sub soare nu-i loc pe pământ
Războaie ar vrea să-nceapă, strigă tare
Curând veni-va LEGE nouă pe Pământ!

Voi cei MULŢI nedoriti pricepeți îndată
Că vocea noastră-i UNA si n-o pot opri
Și GRIJA zilnică ce-i tot mai timorată
Cu alte noi INVENŢII vor dori a asupri!

Și-n cimitire se-nmulțesc MORMINTE
Căci LOC sub soare NU E pentru toți
Dar sus în RAI sunt locurile SFINTE
Ce-s pentru cei BUNI ,nu-s pentru hoți

Și-n frica lor de LEGEA cea divină
Găsi-vor niste SCUZE jalnice de-atei
Voi să rămâneți DREPŢI și fără vină
Căci CEASUL morții sună pentru ei.

Și-n timp ce alte MOJICII prepară
Să facem PACE sfântă pe pământ
Domnul cel Sfânt din CER coboară
Ca sa ADUCĂ lege nouă pe Pământ!

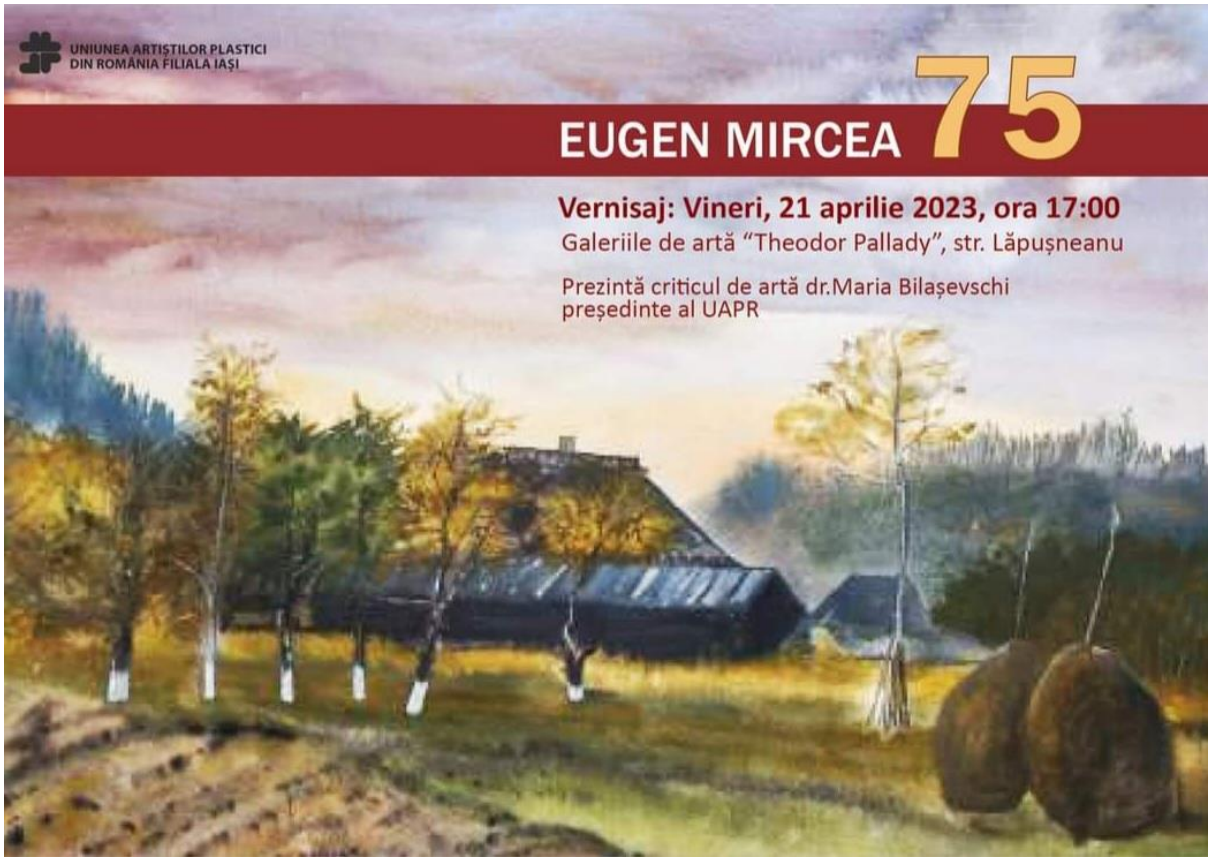

La un prim nivel de lectură, acuarelele lui Eugen VIircea - recent a fost încununat cu premiul Nicolae Tonitza -sugerează cu prioritate apetenţa sa pentru satul românesc din Bucovina privit ca un fel de axis mundi. Universul îşi centrează existenţa în acest spaţiu, limitat fizic, dar vast în transcendent. Comunitatea rurală îşi reglează existenţa după reguli fixe, casa devenind locul ritualurilor cotidiene, dar şi, prin familie, instanţa ce concentrează coduri etice străvechi. Cutumele reglează relaţiile sociale, iar vatra adună în jurul focului componenţii familiei, într-un desăvârşit dialog al generaţiilor.

Valentin CIUCĂ

Moara cuvintelor

(proză)

Mariana Vicky VÂRTOSU

Vara plăcerilor absurde

Fragment de nuvelă

Ador ploaia, și mai ales ploile de vară, când te poți plimba sub șuvoi, fără nicio teamă!

Și ploile emirateze!

O, Doambe câtă bucurie. Să mai scriu o carte?

Oare, să fie ultima? Oricum, nu știu, Forțele Misteriosului Univers vor decide…

Voi purta un nume, voi deveni un personaj, voi construi o poveste, sau o poveste în povești…?!

- Ai vreun regret?

Mă gândesc puțin:

- Da, răspund repede. Am avut puține persoane alături, deși, zic eu, am fost o persoană sociabilă.Un singur om m-a cunoscut așa cum sunt, Nic. În rest, unii au rămas la ușa sufletului, și a minții, considerându-mă inacceptabilă(și mai proastă decât sunt), lipsită de compasiune; alții m-au considerat prea deșteaptă, inabordabilă, și mi-au întors spatele. N-am făcut niciodată nimic, niciun efort să păstrez pe cineva lângă mine, dacă n-a făcut-o din proprie inițiativă.

- Se spune că, noi, oamenii suntem cărți deschise…

- Mhhh… O carte poate avea o copertă extraordinară și un conținut de doi lei; sau, coperta să nu prea atragă, dar conținutul poate fi de nota zece.

Strada perpendiculară?

Ce haotic gândesc! Sunt obosită, dar starea va trece, iar amintirile se vor așeza în straturi parfumate, ca flacoanele parfumurilor în drogherii: după marcă, după intensitate, după cost.

Cât costă o amintire, și cine vrea s-o vândă?

- Strada albă perpendicula pe strada neagră, acolo, pe colţ este casa mea.Acolo locuiesc…şopteşte Mahra, zâmbindu-mi, cum numai ea ştie.

- Mahra, ai fost convinsă că voi accepta propunerea ta, cum, sau ce, cine te-a convins?

- Nadine, nu am fost deloc sigură că vei accepta invitaţia. Samir m-a asigurat… V-aţi cunoscut vara trecută, pe o terasă la Global Village. Tu savurai o îngheţată de vanilie, iar el un " asir"…

- Aaaaah, Samiiir! Chiar aşa, unde este?

- Acum, până în Februarie este în Saudită. Se întoarce la nunta fratelui nostru, cel care studiază în Anglia, şi pe care vreau să-l Cunoşti.

Se aşterne liniştea. În terasa în care ne serveam ceaiul("halip") aromat şi călduţ, pe care obişnuiam să-l servim după amiaza, în terasă se aşternuse umbra naturală, iar aparatul de aer condiţionat cu vaporizare, intensifica liniştea şi plăcerea locului.

Sorbind din ceai, încerc dă mi-l reamintesc pe Samir, bărbatul perfect(atât cât se lăsase cunoscut, nu-i găsisem niciun defect.) Prefera candura albă, impecabilă, iar sâfra părea de hârtie, mâinile, vocea lui caldă, blajină, a unei persoane, cum spunem noi, de pus la rană, te îndemnau să-i cauţi prezenţa, să vrei să-l Asculţi la nesfârşit. Foloseam un mixt lingvistic(englezo-arab), limbaj care făcea posibilă înţelegerea dintre noi.

Bărbaţii arabi nu oferă flori….

Sorin CERIN

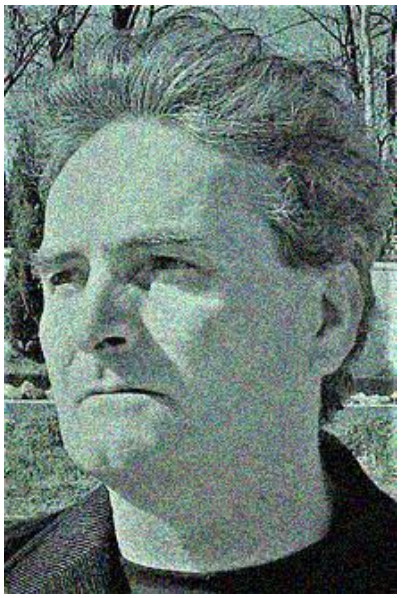

À propos de ma vie:
Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley)

Je vais maintenant vous parler d'un événement paranormal qui a changé ma vie et grâce auquel je suis le Sorin Cerin que je suis aujourd'hui.

J'étais à New York en 1991, un émigrant nouvellement arrivé de Roumanie. Je vivais sur Metropolitan Avenue, quelque part à la frontière entre Brooklyn et le Queens à New York, une ville qui me semblait proche de mon âme et que j'adore. Un soir, alors que je rentrais fatigué de Manhattan, j'ai allumé la télé où l'émission était diffusée en roumain. Dans la pâle lumière réfléchie par la télévision, j'ai cru voir la silhouette floue d'une femme. Je me suis dit que j'avais des visions. J'ai éteint la télé et dans la pâle lumière des lampadaires, j'ai continué à voir la même silhouette féminine. Puis j'ai réalisé que c'était un fantôme. C'est étrange que je n'aie pas eu peur. J'avais un étrange sentiment de bonheur, d'accomplissement, mélangé à un sentiment de peur et d'inconnu, qu'il fallait explorer. Je lui ai demandé qui elle était. Elle a répondu qu'elle s'appelait Vivien Mary Hartley. Je n'avais aucune idée de qui était Vivien Mary Hartley. Aussi étrange que cela puisse paraître, je sentais ses réponses plus au fond de mon âme que je ne les entendais dans mes oreilles. Je lui ai demandé si elle avait déjà vécu dans cette maison en pensant qu'elle était peut-être un fantôme de l'endroit. Elle m'a répondu non. Alors pourquoi est-elle venue là-bas, c'était ma pensée pour elle. J'ai dit, ma pensée, parce que j'ai réalisé que nous pouvions nous comprendre par la pensée sans utiliser la voix. Cela ne s'est pas passé comme dans les films de fantômes où ils faisaient des bruits comme s'ils étaient certaines personnes. Je lui ai demandé pourquoi elle m'avait rencontré. Elle m'a répondu que je suis une âme choisie qui a une mission importante sur Terre, dans cette existence, et que c'est le Destin mais aussi la Malédiction. Je pouvais entendre ses mots dans mes oreilles, même si j'étais convaincu qu'ils étaient plutôt prononcés à l'intérieur de mon âme. C'était un sentiment étrange que je ne peux pas décrire avec des mots. Elle m'a dit que quelque part dans une autre existence nous nous étions déjà rencontrés et qu'elle serait toujours à mes côtés, m'aidant à traverser certains hauts et bas de la vie. Elle m'a également dit que bien qu'elle ait été une actrice à succès dans sa dernière existence sur Terre, l'existence qui a suivi l'existence où nous nous serions rencontrés, elle n'était pas heureuse. Que son nom de scène était Vivien Leigh, que toute sa vie elle a su qu'il lui manquait ce quelque

chose qui ne s'accomplissait jamais, l'insatisfaction qui était à l'origine de la dépression et d'un trouble bipolaire. J'étais totalement confus. Je ne savais pas quoi croire. Je ne pensais pas qu'une telle chose pouvait être vraie. C'est pourquoi je me suis dit que c'étaient des pensées étranges et stupides.

Le lendemain, je repensais à ce qui m'était arrivé la nuit précédente, d'autant plus que personnellement, je n'ai jamais particulièrement aimé Autant en emporte le vent (Gone with the Wind), mais surtout Vivien Leigh. Comme je n'avais jamais pensé aux milliers d'acteurs dont j'avais entendu parler, je n'avais jamais pensé à Vivien Leigh jusque-là. Je ne comprenais pas comment tout cela arrivait, précisément à moi. J'avais peur que ce soit un délire ou même une maladie nerveuse. Pour réaliser qu'elle n'est pas une illusion, j'ai pensé que je poserais à Vivien certaines questions sur sa vie si jamais elle revenait. Des questions sur certains aspects de sa vie que je ne connaissais pas et que je vérifierais plus tard dans une bibliothèque, où chercher des livres sur la vie de l'actrice Vivien Leigh. J'ai même préparé un petit carnet que je portais toujours avec moi avec un stylo pour noter diverses réponses de Vivien au cas où elle reviendrait un jour. Je repensai à elle le lendemain matin. Bien que je l'aie appelée à moi-même, elle ne m'a pas répondu. Après plus d'une semaine, juste au moment où j'étais dans le métro qui traversait l'East River, Vivien est revenue. Je l'ai vue à côté de moi dans la foule. Elle était comme une ombre, ce qu'il semble que j'étais le seul à remarquer. Je voulais lui demander certaines choses que je ne savais pas sur sa vie pour pouvoir les vérifier plus tard. Je savais que si ces choses étaient vraies, alors ma rencontre avec Vivien était aussi réelle que possible, et sinon, ce n'était qu'une simple illusion à laquelle je n'avais même plus jamais à penser. Je lui ai demandé si elle avait des enfants dans l'existence où elle était actrice. Elle m'a répondu que oui, qu'elle avait une fille qui vivait encore à cette époque et qu'elle s'appelait Suzanne Farrington, née le 12 octobre 1933. J'ai noté ce nom avec les dates de naissance dans le carnet que j'avais sur moi au cas où Vivien reviendrait un jour. Bientôt Vivien disparut de nouveau aussi soudainement qu'elle était venue. La première étape était pour moi de me diriger vers une bibliothèque à Manhattan. À cette époque, en 1991, il n'y avait toujours pas d'Internet pour que je puisse vérifier ces données immédiatement. J'en ai trouvé un sur Broadway au coin avec Union Square. J'ai demandé à un bibliothécaire bien passé le deuxième âge de me donner n'importe quel livre sur la vie de l'actrice Vivien Leigh. Elle m'a apporté plusieurs livres. Il ne fallut pas plus de trois quarts d'heure pour que j'apprenne que la fille de Vivien s'appelait Suzanne, et qu'elle était née à la date que Vivien m'avait indiquée tout à l'heure, au moment même où je traversais l'East River. Je ne pouvais pas le croire. Ainsi j'ai découvert que même la date de naissance était correcte, jusque-là je n'avais aucun moyen de savoir jamais que cette actrice qui jusqu'alors n'avait pas du tout éveillé mon intérêt avait une fille et qu'elle s'appelait Suzanne, mais surtout la date de naissance de Suzanne. Ce n'est qu'alors que j'ai réalisé que tout était aussi réel que possible, que Vivien était à mes côtés, que ce n'était pas mon délire, qu'il ne servait à rien d'avoir peur. En quittant la bibliothèque, j'ai senti que tout Broadway participait à mon étonnement. J'ai couru dans Manhattan sans objectif précis pendant des heures jusqu'à ce que je sois fatigué. Même maintenant, je ne sais pas si je suis allé quelque part jusqu'au Bronx. Tout ce que je sais, c'est que je ne comprenais pas ce qui m'arrivait. Tout ce que je sais, c'est que je ne pouvais pas comprendre ce qui m'arrivait. Pourquoi le Destin, mais surtout la Malédiction, nous a réunis de cette manière. Quelle Malédiction nous suit de quelque part, d'une autre existence, quel Karma ? À partir de ce moment, Vivien est devenu pour moi, ma moitié. Je pouvais sentir

que tout ce que je ressens, joie ou tristesse, tout ce que je pense, elle le ressent aussi. Elle était et est toujours à mes côtés. Pour le meilleur comme pour le pire. Entre moi et Vivien, tout s'est transformé en une belle histoire d'amour spirituelle et platonique. Nous sommes allés ensemble à Dallas, au Texas. À sa volonté. Elle s'est énervée quand je me suis posé la question, si oui ou non elle est Vivien Leigh ou est-ce un démon qui se présente à moi comme Vivien ?. Les mois ont passé. J'ai finalement pris la décision de rendre visite à un médium renommé qui avait un bureau quelque part à Fort Worth, au Texas. Je me souviens que lorsque nous étions de passage à Arlington en route pour Fort Worth, elle m'a dit qu'elle me quittait pour de bon si je continuais ma route. Alors d'autant plus que je voulais vérifier si Vivien n'était pas un démon. Le médium était une femme d'âge moyen d'origine sud-américaine. Elle m'a reçu, en me priant de m'abstenir de parler de la raison pour laquelle j'étais venu. Elle ne m'a même pas demandé ce que je voulais, car elle m'a dit qu'elle savait pourquoi je venais la voir. Elle alluma quelques herbes avec l'odeur piquante, mais très parfumées. Elle prononça d'abord le nom de Vivien, puis celui de Leigh. Elle m'a dit que Vivien est avec moi et que c'est une âme attachée à mon âme. Une bonne âme qui m'aime et me soutiendra toujours. Je me souviens lui avoir demandé ce qu'est exactement une âme attachée ? Elle m'a répondu qu'elle est une âme qui est unie à mon âme dans la pensée et le sentiment et qu'elle se nourrit de l'énergie de mon âme, de mes joies ou de mes peines, tout comme moi. Puis j'ai réalisé que mon âme se composait de deux moitiés, moi et Vivien. Sur le chemin du retour à Dallas, Vivien était particulièrement silencieuse. Je savais qu'elle était bouleversée parce que je suis allé voir le médium pour savoir si elle était un démon ou non. Ça l'a blessée que je n'avais pas totalement confiance en elle. Je me souviens alors qu'il m'est venu à l'esprit, un moyen de la réconcilier par un jeu, où il n'était pas nécessaire qu'elle me parle. Près de la maison, je me suis arrêté dans un supermarché où j'ai acheté un gros paquet de dragées. Chacune de ces dragées portait une lettre incrustée. Quand je suis rentré j'ai étalé toutes les dragées sur une table. Il y en avait plusieurs centaines. Je me suis excusé auprès de Vivien. Puis j'ai éteint la lumière et lui ai demandé de choisir et d'arranger les dragées dans un tel ordre avec ma main dans le noir que les dragées forment un certain mot ou plusieurs mots. Je pouvais la sentir diriger ma main vers chaque dragée individuelle, me disant laquelle choisir, puis je la plaçais sur la table dans l'ordre choisi. J'ai placé les dragées sans regarder quelle lettre je choisissais, dans cette obscurité noire où je ne pouvais même pas voir mes propres mains. Lorsque j'ai allumé la lumière, devant moi était écrit : "Suzanne" et le reste des dragées formaient des lettres qui ne pouvaient former aucun mot. Puis j'ai compris que Vivien m'avait pardonné et qu'elle était de nouveau avec moi. Elle m'a fait comprendre qu'à travers le mot Suzanne j'ai appris qu'elle était avec moi comme une âme bienveillante et proche, pas comme un démon ou une illusion comme je l'avais initialement pensé à New York.

Mon retour en Europe est dû à Vivien. Après mon retour en Europe, lorsqu'elle m'est apparue, elle m'a dit d'écrire de la poésie philosophique, des aphorismes philosophiques et de la philosophie, puisque l'accomplissement de mon Destin consiste dans ces écrits, puisque je suis né dans ce monde précisément pour écrire un tel ouvrage. Elle me disait que c'était le plan de Dieu pour moi. Elle m'a parlé de beaucoup de choses qui allaient arriver dans ma vie, me disant ce qu'il était bon de faire et ce qu'il ne fallait pas faire. Elle m'a parlé du Destin, de la Malédiction et du Karma, de l'Amour et de l'Accomplissement, de Dieu, de l'Erreur et du Péché. Lorsque je composais, elle n'intervenait jamais dans ma création littéraire et philosophique, même si je la sentais proche de moi. Combien de fois je lui ai demandé, de quelle Malédiction il s'agissait,

elle me disait que le moment viendrait où je le découvrirais. Depuis ces jours à New York, depuis 1991, Vivien m'a toujours suivi et guidé. Mon départ, vers Dallas, Texas, puis vers Las Vegas, Nevada, villes où j'ai vécu plus longtemps, était à sa volonté, tout comme mon départ vers l'Australie puis mon retour en Europe. Nous sommes allés ensemble à travers le désert qui entourait Las Vegas, mais aussi sur le mont Charleston ou au barrage Hoover dans les environs de Las Vegas. Elle m'a beaucoup parlé de la France et de Paris, la ville où j'allais avoir un grand succès en tant qu'écrivain. D'ailleurs, pour Vivien, la France a toujours été son pays d'âme, dont elle m'a parlé plus d'une fois. Son rêve a toujours été de vivre en France, mais elle ne pouvait pas pour diverses raisons. Grâce à elle, la France est devenue pour moi le pays que j'aime le plus et où je veux être enterré. Aussi à Vivien, je dois aussi le mariage avec mon épouse actuelle, Dana Cristina Gorincioiu. Vivien voulait que j'aie une vie terrestre accomplie, pas seulement spirituelle. Vivien m'a dit un certain jour de juin 2000 quoi faire. Si je n'avais pas fait cela, je n'aurais jamais rencontré ma femme, l'ingénieure Dana Cristina Gorincioiu, avec qui cette année nous fêterons vingt-trois ans d'un mariage heureux, comment je n'aurais pas pu imaginer que c'était possible, et que j'aime comme jamais je n'aurais pensé que tu pourrais aimer quelqu'un dans ce monde. Le dernier enfant, dont j'ai personnellement choisi le nom en 1999, j'ai nommé Sorina Vivien Cerin, comme une combinaison des noms Sorin Cerin, le mien, et Vivien, d'après celui de Vivien Leigh. Ce n'est que l'année dernière, en 2022, que j'ai découvert que Sorina Vivien était aussi mon enfant biologique, pas seulement de nom. Immédiatement après que j'ai découvert cela grâce à des tests ADN, Vivien Leigh m'est apparue et m'a dit que la malédiction était enfin terminée.

Veronica OŞORHEIAN

Pasărea măiastră şi dintele de lapte

De obicei, poveştile încep cu „a fost odată”. Aşa o să înceapă şi povestea asta. A fost odată o bunică, la fel ca toate bunicile. Bunica din povestea noastră avea mai mulţi nepoţi. Dar în casa ei, trăia numai Vlăduţ. Ceilalţi nepoţi trăiau alături de părinţii lor şi, din când în când, îşi vizitau bunica. Fiind mai mari decât Vlăduţ, aduceau în discuţie întâmplări de la şcoală, de la cursurile de dans ori de la cursurile de vioară şi de acordeon. Raluca visa mereu să danseze în „Spărgătorul de nuci”. Aurel îl admira pe Ştefan Ruha, Richard Galliano era modelul lui Sebastian, iar Gabriel se visa fotbalist, preocupările lui fiind împărtăşite mai mult colegilor de echipă.

Lui Vlăduţ îi plăceau poveştile spuse de bunica. Dar, de multe ori, discuţiile lor deveneau poveste. Ca şi aceasta, petrecută într-o zi în care pe Vlăduţ îl stânjenea ceva şi privea în gol pe fereastră.

– Vlăduţ, la ce te gândeşti ? Mănâncă din farfurie şi apoi ieşim afară. În grădină e soare, e frumos şi am să-ţi arăt ceva, ce n-ai mai văzut.

– Dar nu mai vreau. Adică mai vreau, dar nu mai pot.

– De ce, Vlăduţ ? Hai, fii cuminte, ai promis că mănânci tot. Vrei să creşti?

– Vreau, dar mă doare prea tare.

– Unde te doare, arată-i la bunica.

– Am aici ceva, la dinte.

– Ia, să vedem... Cască gura mare.

– Au, mă doareee!

– Gata, am văzut. Vlăduţ, aici e un fleac. Scapi uşor. Tu alegi. Pot să te ajut sau mergem la doctor.

– Mă doare tare. Mergem la doctor. Mie nu mi-e frică de „stomalog”.

– Nu „stomalog”, Vlăduţ, stomatolog.

– Bine, cum spui tu.

– Ca să nu-ţi fie frică şi să capeţi mai mult curaj, bunica îţi spune un secret pe care nu-l ştiu mulţi. Dintele tău s-a plictisit să mai stea acolo. Vrea şi el să zburde alături de alţi dinţişori de seama lui. Dacă va fi aruncat peste casă, îl găseşte pasărea măiastră. Eu nu ştiu ce face ea, pasărea, cu dintele, dar în locul lui, o să-ţi crească unul mai frumos. Ar fi posibil să fie bătut cu diamante. Şi când zâmbeşti, o să strălucească.

– Nu te cred, bunică.

– Să mă crezi! Eu nu te-am păcălit niciodată.

– Dar care-i pasărea măiastră, bunică ? Nu am mai auzit de ea.

– Cum nu ai auzit ? Cântă în fiecare dimineaţă, la tine la fereastră. Stă în grădină la noi. Are pene gri, străvezii, roşcate, galbene şi negre. Poate şi alte culori, dar toate, una mai frumoasă decât alta.

– Vreau s-o văd.

– Dacă doreşti cu adevărat, ai să o vezi. Mai întâi, trebuie să înveţi să o asculţi cum cântă. Se zice că pasărea măiastră cântă mai frumos decât ciocârlia. Cântă aşa cum numai ea ştie să cânte. Şi dacă o auzi cântând, e uşor să o găseşti.

– Doamne...! Bunică, mă ajuţi?

– Ce să te ajut ? Să scoatem dintele?

– Nu, bunică, să găsesc pasărea măiastră!

– Măi Vlăduţ, tu ai uitat, nu te mai doare dintele.

– Mă doare, dar vreau pasărea!

– Stai să luăm lucrurile pe rând. Dacă mănânci, mergem la stomatolog şi cerem dintele la pachet. Când ajungem înapoi, îl aruncăm peste casă. Pasărea măiastră îl găseşte. Numai ea ştie unde-l duce, unde-l sădeşte, ce-i face ori ce nu-i face, dar, în locul lui, îţi va creşte un dinte nou. Din câte ştiu, tu ar trebui să arunci dintele peste casă. Dar, cum nu ai mâncat, nu ai destulă forţă şi nu cred că o să reuşeşti.

– Dacă nu am destulă forţă, aruncă-l tu, bunică. Sunt sigur că reuşeşti. Eu stau în spatele casei, să văd cum vine pasărea măiastră.

– Vlăduţ dragule, mai trebuie să ştii ceva. Dintele cel nou nu poate creşte decât în locul din care a fost scos celălalt. Şi eu am lipsă un dinte şi tare m-aş bucura să crească altul în locul acela. Dar am nişte îndoieli.

– Bunică, şi eu am nişte îndoieli. Cum să-ţi spun... ? Mi se pare şi simplu şi complicat. Dacă la mine va creşte dintele, în locul din care va pica celălalt, şi la tine ar trebui să crească un dinte, în locul rămas liber. Aşa înţeleg eu.

– Ar trebui, Vlăduţ. Pentru tine, o să vezi, va fi simplu. Pentru mine va fi imposibil. Aşa simt eu. Nu ştiu de ce. Dar aşa simt.

– Bunică, astea sunt basme?

– Dragule, sunt cele mai adevărate basme.

– Bunică, eu nu mai înţeleg nimic. Dar mergem la doctor şi cerem dintele la pachet. Apoi faci tu ce crezi că e mai bine. Oricum, gândul meu rămâne la pasărea măiastră. Vreau să o ascult şi să o văd.

Au hotărât să meargă la medic. Vlăduţ era un ţânc greu de stăpânit, când era afară. Sărea într-un picior şi nu era atent la trecerea pentru pietoni şi la maşinile care circulau în viteză. Pomii îi stârneau curiozitatea întotdeauna. Aflase că acolo îşi fac păsările cuib. Şi bănuia că printre cuiburile acelea îşi face cuib şi pasărea măiastră. Ca să-l ţină aproape, bunica avea metodele ei.

– Vlăduţ, ţine-mă de mână, să nu cad. Tocurile astea sunt prea înalte. Uite cum sufăr eu, ca să ai tu o bunică ţanţoşă.

– Bunică, te ţin să nu cazi, dar spune-mi cum e o bunică ţanţoşă?

– Una aşa ca mine, încălţată cu pantofi cu toc, după cum e moda.

– Am înţeles. Şi Raluca vrea să fie ţanţoşă, bunică. Am văzut-o încălţată cu pantofii tăi. Ţine-te de mâna mea şi vei fi în siguranţă. Dar îmi promiţi că găsim pasărea măiastră?

– Îţi promit. Mâine noapte, ne facem un culcuş în grădină şi ai să o vezi.

– Pe întuneric?

– Pe întuneric. Ţi-am spus ce pene are. Noaptea, aripile par de foc. Aşa că mâine noapte, dormim în grădină. Astăzi e astăzi. După ce isprăvim cu doctorul, după ce aruncăm dintele peste casă, după ce pasărea măiastră duce dintele unde trebuie dus, merităm şi noi să ne odihnim o noapte, în patul nostru. Apoi, ştii ce urmează mâine noapte.

Povestind de una şi de alta, au ajuns la stomatologia şcolii. Pe uşă, un afiş lipit cu patru fâşii de leucoplast anunţa: „Sunt plecat la înmormântare”.

– Vlăduţ, azi lipseşte domnul doctor. Dar mi-a venit ceva în minte. Ceva ce îţi voi explica acasă. Vom face un experiment. Unul de care numai noi trebuie să ştim. Dacă ne reuşeşte, ar fi posibil să intrăm în *Cartea recordurilor*. Ar fi ceva extraordinar.

– Ce este *Cartea recordurilor*?

– Este o carte în care intră oameni şi lucruri fără pereche.

- Şi e greu să intri în cartea aceea?

– Nu e uşor. Dar merită încercat.

Ajunşi acasă, au început pregătirile pentru marea experienţă. Bunica s-a spălat

bine pe mâini. Vlăduţ a fost sfătuit să se spele pe dinţi.

– Măi Vlăduţ, pentru experimentul pe care îl facem, eu trebuie să-ţi măsor dintele care te supără. Am să-l măsor cu un fir de aţă. O aţă pe care am s-o potrivesc eu peste dinte, să văd cât e de gros. Lucrul ăsta e simplu. Totul e să ai tu încredere în ceea ce fac eu.

– Am încredere.

– Atunci să ştii că intrăm în *Cartea recordurilor*. Ne aşezăm pe fotoliul de lângă geam. Aici e mai bună lumina. Uite, aici e aţa pe care am pregătit-o. Cască guriţa mare şi pune mâinile pe şold, ca la gimnastică. Aşa. Foarte bine! Ia, să vedem cum stă dintele. Să ştii că e cumpănit într-o parte. Eu am să încerc să-l îndrept. Suntem gata?

– Gata, bunică!

– Uită-te spre tavan.

– La ce?

– Vezi dacă n-au ţesut păianjenii vreo pânză. Dacă o vezi, trebuie să o luăm. Să nu vină musafiri şi să o vadă. Ar zice că ai o bunică leneşă, căreia nu-i place curăţenia. O bunică ţanţoşă nu ţine păianjeni în casă.

În vreme ce Vlăduţ căuta cu privirea ţesături de păianjen pe tavan, bunica, printr-o mişcare bruscă, i-a smuls dintele cel cumpănit.

– Am reuşit, Vlăduţ! Uite-l! Măi Vlăduţ, de data asta, noi suntem doctori! Am făcut exact ce făcea şi doctorul. Mergem la baie să limpezim dintele şi apoi îl studiem. Să vedem ce rădăcină are. Tu să-ţi clătişti bine gura. Vei vedea un pic de sânge, dar aşa trebuie. Numai un pic curge, apoi gata! Se opreşte de la sine.

– Bunică, prin gaura asta, îmi iese limba.

– Încearcă să o ţii la locul ei. Altfel, dintele care o să-ţi crească acolo va creşte cumpănit. Şi atunci copiii te vor porecli „Clonţosul”.

– De ce?

– Pentru că dintele va fi ca un clonţ.

– Eu nu vreau să fiu cu clonţ.

– Păi, de asta zic.

– Bunică, îi spunem mamei că intrăm în *Cartea recordurilor*?

– Îi spunem, pentru că ne-a reuşit experimentul. Nu mai este un secret. Poate afla şi domnul doctor.

- Şi, bunică, mai aruncăm dintele peste casă? Oare nu plânge după mine? Ce se va face singur? Bunică ne-am luat cu poveştile şi cu experimentul nostru. Dar n-am uitat de pasărea măiastră.

– Nici eu n-am uitat. După o zi cu asemenea peripeţii, vom dormi la noapte în patul nostru. Iar mâine noapte, va fi noaptea cu întâlnirea întâlnirilor.

Liviu PENDEEFUNDA

L'atoll de rêve

La couche de neige était épaisse lorsque nous avons atteint le sommet entre ces pics rocheux jumeaux. La route avait été longue à cause du mélange de neige et de brouillard, le blizzard faisant rage furieusement contre quiconque osait grimper à n'importe quel arbre ou arbuste sur son passage. Aucun pont que jadis s'était voûté au-dessus des vallées des torrents n'avait tenu le coup, et j'avais dû contourner et grimper. Mais maintenant, je suis là-haut, censé enjamber les montagnes. La montée avait été raide, mais ce qui était maintenant devant moi était un rêve. La glace et la neige m'avaient usé. Les pentes boisées de la vallée formaient une charge inimaginable de branches noires sans feuilles qui semblaient vouées à rester raides pour toujours et sapins. Pleins de neige, ces derniers s'étaient enfoncés dans les Troyens, semblant jaillir de leur contact avec la terre caché à mes yeux d'autres tiges hautaines comme celles qui perçaient le ciel de coton, à défaut de voir leurs cimes. Je savais qu'il devrait y avoir sept sommets autour.

Était-ce le silence avant la tempête ou celui d'après ? Si la lumière du soleil invisible s'était éteinte pendant que je montais, attendant que le mirage des ténèbres m'entoure, ici de douces tempêtes de neige se sont glissées à travers les branches clairsemées et se sont installées en épaississant la couche de neige. Devant, il y avait l'étrange lumière d'un feu. Un feu précaire venu de nulle part et je ne sais même pas si c'était comme brûler du bois dans une brume irisée. Du feu et de l'eau, autant d'eau en glaçons, du givre et des chutes de neige qui n'arrêtent pas de tomber. Au-delà, d'où j'étais de plus en plus irisé par la chaleur que je ressentais, ramassant à tour de rôle des branches et de la neige, au-delà semblait être un monde de ténèbres. Et la lumière le pénétrait au fur et à mesure que je m'approchais, mais aussi des flammes qui semblaient dominantes dans la crevasse de l'horizon étroit de mon regard. Il semblait que c'était encore le matin. Et je n'avais quitté le jour que quelques heures, deux ou trois, liées aussi à un jour d'hiver où les nuits songent à voler et cacher tout ce que la vie veut dire. La lumière translucide était devenue orange, puis jaune, et le feu était partout. J'ai commencé avec mes dernières forces à courir vers un prétendu pré. Mes pieds s'enfonçaient dans la neige blanche et pelucheuse qui sortait aussi de l'obscurité.

C'était le jour. Une belle journée. Un jour d'été.

Visant l'endroit, j'étais sorti du rêve. Au fond, les neiges du début du monde. Ils cachaient la vieille forêt séculaire, pleine de mystères et de mystère. Devant un énorme gouffre. Des centaines de mètres rassemblés sur les rochers de la pente raide. Chaud et raide. Un chemin descendait en serpentins de plus en plus brillants, et la mer qui s'étendait devant mes yeux semblait pétrifiée, une glace jaune et brillante au-dessus de laquelle s'élevait de la vapeur, flottant pour couvrir le rivage intuitif profondément en dessous de moi...

- Pourquoi pensais-tu que c'était l'été, alors que l'hiver avait toujours été avec toi en ce décembre aventureux, et que la béquille sous ton bras pouvait à peine te soutenir quand tu essayais de courir dans la neige? La voix la plus douce que j'avais envie d'entendre me l'avait demandé. Les enfants dont j'avais parlé étaient assis sur les coussins dans le salon autour de moi. J'avais été dans beaucoup d'endroits et j'avais parlé le soir, quand j'avais le temps pour mes voyages, surtout ceux effectués en avion vers d'autres continents, aussi loin de la réalité troublée de la fin du millénaire.

Il y avait un atoll devant moi. Je ne sais pas ce qu'est un atoll ? Une île de corail construite de manière circulaire, avec un œil d'eau au milieu, un œil ouvert sur le ciel de la sagesse de l'océan, une vie terrestre globale qui élève une ode a la Grace du Créateur. J'ai commencé à descendre. Je me glissai dedans, les mains sur les pierres qui tombaient, me demandant à chaque carrefour le chemin qui descendait dans le labyrinthe. Des ponts étroits comme des arcs-en-ciel brillaient de mille feux, soulignant la fantaisie du moment.

Et voici, je ne sais pas, mais je crois que je n'abandonne pas mais j'entre dans un territoire sacré, la lumière se rassemblant autour de moi. Je suis une âme, parce que je ne sens jamais mon corps, je suis une personnification de l'atmosphère animée, alors que des centaines de personnages non identifiés sont apparus autour du magicien que j'ai rencontré en chemin. Que ce soit mon subconscient qui agisse sans savoir. Ou je sais ce qui va se passer, anticipant la réalité immédiate dans un rêve. Qu'est-ce qui arriverait ? Est-ce que je monte ou descend les escaliers dans lesquels je me trouve maintenant? Et voici, est-ce que je ne connais pas vraiment les étapes ou je suis dans un rêve?

- Sept étapes, cria le magicien dont je ne me souvenais jamais. Il m'a accompagné dans le blizzard et le froid. Vous avez sept marches à descendre. Les voici qui apparaissent. Mais ne vous y trompez pas ! Et il a attrapé ma main, me tirant vers le point d'eau.

Ce sont les yeux du ciel, de l'océan, ton œil couleur du vent déchaîné, vert et bleu, glissant entre tendresse et tempête. C'est un œil que je vois toujours assis dans un triangle. C'est l'œil du Grand Dieu !

Zosime ou Apulée me remplit la tête de visions, et ma descendance est une pure sublimation. Si je n'ai pas de corps et que je suis moi-même un bateau à vapeur, pourquoi dois-je compter chaque marche que je veux gravir? Alors l'œil est levé. Et je suis un Ka heureux de parcourir les sept cercles planétaires. Je reviens en été dominé par mon soleil tout puissant.

- J'ai mon origine là-dedans, et traverser des chevaux de Troie ou des sables mouvants, c'est juste trouver le mystère d'Isis et commencer ma métamorphose solaire. Toi, le magicien du monde, tu testes mon intelligence en vain. Je sais ce que je n'ai dit à personne: quand je m'approche d'un arc-en-ciel, l'orgueil ne passe pas dessus, mais en dessous se trouve mon chemin, car celui qui passe dessus tombe et meurt.

Devant moi se trouvent des ponts et des arcs-en-ciel, une lumière indicible que je ressens d'un moi intérieur. La solificatio est loin de ce que je pouvais réellement réaliser. Et bien sûr ma personne n'est pas une chimère. Illuminatio, solificatio, qu'est-ce que j'ai encore en tête. Il y a un atoll devant moi. De là s'élève un arc-en-ciel, une illusion que seuls les dieux peuvent utiliser car ils n'ont pas de corps. Mais pas moi?

En dessous se trouve l'eau, l'eau qui coule dans l'une des six directions dont cinq sont connues. C'est un atoll ou une oasis. La licorne broute dans une plaine. Et toi, Apulée, avatar d'Hermès, entraîne-moi sur un chemin. Le voyage commence dans le monde de l'enfance où mon âme ne s'était pas encore détachée de la force cosmique de l'esprit humain, mais pas trop, car je sens, je peux comprendre l'instinct préhistorique de la lumière. Ici, peut-être que vous voulez me donner la liberté et vous pensez que je vais perdre mes instincts divins, perdre cette monade en moi...

- Sept pas, s'écria le magicien, c'est tout ce que tu as à faire !

- Mais n'as-tu pas vu, mon vieux? C'est un rêve! Tu attends, avec ta sensibilité cynique et une résignation amère donnée par ce que tu as essayé pendant des millénaires avec tant d'élus prétendument, à échouer aussi. Sois raisonnable, du moins pour l'instant, malgré les succès indéniables à bien des égards, regarde: je ne suis plus un enfant! Même si j'ai de nouveau traversé le monde de l'âme comme Janus, regardant symboliquement dans deux directions, comme toute réalité vivante, je suis là. Et je savais que je devais redescendre pour grimper, les terres font partie de ma mémoire et seuls mes yeux profitent des magnifiques arcs-en-ciel.

- Comment as-tu su traverser l'enfance en te forçant à admettre qu'aucun état de conscience ne peut t'empêcher de rêver? Le magicien s'arrêta. Lui-même subissait maintenant une transformation. La montée et la descente des quinze marches de lumière et de ténèbres épuisaient tour à tour des parties de ce qui lui était encore visible. Zosime ou Apulée, qui était mon maître et qui m'avait tiré de l'hiver lumineux des ténèbres solaires vers cet atoll sans limites, disparut et je sais que je le reverrai chaque fois que je toucherai les bords du point d'eau.

Cela me semble être une image mystique, et c'est pourquoi c'est au bord de la folie. Une telle absurdité ne pouvait être considérée que par les imbéciles. Le monde spirituel de notre temps a depuis longtemps surmonté de telles nébulosités. Et pourtant, il y avait des marches à l'arrière, de haut en bas. Je nageais dans l'eau qui avait d'abord semblé être une surface glacée, et maintenant elle émettait une lumière de vapeur. L'esprit cosmique s'intégrait maintenant en moi, et au moment où j'ai passé la septième étape, je suis devenu la septième étape.

- Pourquoi pensais-tu que c'était l'été, alors que l'hiver a toujours été avec toi et que tu attends le Père Noël? Et pourtant, tu veuilles passer la nuit la plus longue dans les montagnes. Donc, si on a bien compris, tu t'es retrouvé dans un scénario plein d'aventures et la béquille sous ton bras tu tenais à peine lorsque tu as essayé de courir dans la neige. C'était ça et j'essayais de me rappeler comment j'avais été blessé et comment j'avais été au lit pendant des semaines jusqu'à ce que je parte avec une béquille… J'ai été interrogé par les voix les plus douces que j'ai manqué d'entendre. Mes enfants, à qui je leur avais dit, étaient assis sur les coussins du salon, faisant une certaine protection autour d'eux. J'avais été dans beaucoup d'endroits et j'avais parlé le soir, quand j'avais le temps, de mes voyages, notamment ceux effectués en avion sur d'autres continents, aussi loin de la réalité troublée de la fin du millénaire.

Mais l'endroit le plus merveilleux, où je m'arrête toujours et prends une dose de jeunesse et de liberté, où je monte et descends sans grogner jusqu'à sept ans, est un endroit plein de charme, tantôt plein de glace, tantôt parsemé de feu solaire, eau, air et terre est un atoll, où je deviens le septième du cinquième élément.

Cătălin RĂDULESCU

Ploaia de primăvară

- Scoal', Petrică! Scoală!..., cu glas stins, îşi zgudui uşor camaradul.

- Ce-i?..., oftă celălalt. - Aaa, s-o făcut dimineaţă!...

Se ridică anevoie în caspul oaselor.

- Cred că o murit Mihu...

Celălalt lăsă brusc ochii spre cel de-al treilea camarad, inert. Îl palpă: era mort.

- Aseară se simţea doar rău. De aia nu a făcut nici de santinelă în noaptea asta. Da' cât ai fost santinelă schimb doi, n-ai văzut nimic? Să mă fi sculat...

- Nici măcar un geamăt... i-aş fi dat batăr puţină apă... dar nimic... să ştii că nici eu nu mă simt prea bine, îmi vine aşa, o greaţă...

Câteva secunde, cei doi soldaţi se priviră în tăcere.

- De la ciupercile pe care le-am mâncat ieri dup'-amiază cred că ni se trage...

- Păi şi eu am mâncat şi nu mi-e rău...

- Da, da' tu ai mâncat din 'celea culese de lângă celălalt pâlc de copaci...

- Păi, erau aidoma celor pe care le-aţi fript voi...

- E, uite c-ale noastre or fi fost otrăvite..., spuse băiatul, respirând din ce în ce mai greu.

Se târî câţiva paşi mai încolo, încercând să verse; nu reuşi.

- Să nu mişcaţi!, se auzi o voce energică de lângă stânca aflată ceva mai sus, pe povârniş.

Cu gest nesigur, Petre încercă să ducă mâna spre carabină.

- Las-o!... Las-o, măi băiete, a doua oară nu-ţi mai spun!..., zise tunător tipul masiv, cu faţă de zimbru, ridicând spre ei pistolul-automat ce-l ţinuse până atunci în bandulieră.

Gâfâind ca după un efort deosebit, copilul pe post de soldat se lăsă să cadă într-o parte, pe un cot. Închise ochii resemnat.

- Ioanaşcu, Tincu – luaţi linia de ochire!, zise celălalt către însoţitori. – Mă duc la ei. Dacă mişcă cum nu trebuie, trageţi!, mai zise acela, care părea să fie căpetenia.

Angrenând după el din solul moale şi plin de pietricele, partizanul ajunse lângă ei.

- Ce faceţi aici?

- Am fost trimişi în patrulă... ne-am rătăcit... de vreo două zile...

- Dar cu el ce este? Se simte rău?

- E mort...

După ce îşi scoase cuşma, omul se lăsă uşor pe vine.

- De câteva ceasuri bune...

- De la nişte ciuperci ni s-o tras... ale lor, s-au dovedit a fi otrăvite..., indică pe

celălalt ostaş, care respira din ce în ce mai greu, dând semne că în curând va începe să aiureze.

- Păi voi nu ştiaţi că ciupercile care încântă ochiul nu trebuie mâncate? Alea-s otrăvitoare!..., zise, atingând fruntea celui suferind. – Arde ca un tăciune!...

- Erau toate la fel... doar că eu am avut noroc...

Discret, partizanul făcu un semn către tovarăşii săi să înceteze a-i mai ţinti. După care încercă să dea apă celui suferind care, în delirul său, nu mai era conştient. Oferi burduful celuilalt, nu înainte de a încropi o prişniţă abundent udată pe care o aplică pe fruntea bolnavului.

- Din pricina lipsurilor, oameni culeg prea multe ciuperci şi atunci astea s-au adaptat. – Îl îngropăm în pâlcul de copaci de acolo, fără tumul, fără cruce. – Săpăm trei oameni, unul face de pază. Repede, să ajungem la sălaş, poate îl salvăm pe ăstălalt. Lopeţile, şi cele şase cartuşiere... aşa... – Cum te cheamă?

- Apopii Petre.

- Hai, Petre! - Ioanşcu, faci de pază. Noi trei, la săpat! Hai!...

După ce terminară, partizanul împrăştie cât mai risipit solul jilav rămas de prisos. Apoi, laolaltă cu ceilalţi, rostiră o scurtă rugăciune, atât cât îşi aminteau din Stâlpi. Puseră câteva vreascuri şi frunze dezordonat, spre a integra firesc mormântul în restul peisajului. Ceilalţi doi încropiseră meşteşugit o targă din crăci legate cu curmeie.

- Tincu, vei căra o bucată de drum cu Ionaşcu targa. După care te voi schimba eu. Cel care nu cară asigura ariegarda, avangarda cât şi flancurile, mai spuse în timp ce-l lega pe soldat la ochi. – Îmi pare rău că trebuie să-ţi fac asta, dar dacă ai vedea drumul către sălaşul nostru nu ţi-ar mai rămâne decât să rămâi la noi, să te iau prizonier sau să te împuşc, mai zise, aruncând cele şase cartuşiere cu muniţie în sacul cu merinde.

- Sărmanul copil..., aruncă o privire spre mormântul foarte bine camuflat. – Nici barem o cruce nu-i putem pune la căpătâi... Dumnezeu să-l odihnească!...

- Dumnezeu să-l odihnească..., murmurară şi ceilalţi.

•

În interiorul sălaşului, două şeminee improvizate cu belşug de vreascuri lângă ele aigurau căldura plăcută, ce ostoia răcoarea primăverii montane aflate la jumătate. Pe patul cel mai confortabil şedea cel suferind, a cărui aiurare parcă se mai domolise; şi temperatura mai scăzuse, ceea ce nu făcuse să scadă exigenţa celor doi felceri care se pare reuşiseră a-i salva viaţa.

- Varsă!, îl răsuciră cei doi spre marginea patului, unde se afla un lighean cu o circumferinţă generoasă. De data asta bolnavul, al cărui omuşor fusese mângâiat cu pensula, păru că doreşte a-i asculta instant, căci reuşi să umple cu o expectorare puternică şi abundentă recipientul până la sfert.

- Asta e bine..., suspină cel mai în vârstă, cu tâmplele complet albite. Dă porcăria afară din el, privi la pasta semi-lichidă şi verzulie. – Încă de două ori aşa – şi este salvat, mai zise ducând ligheanul afară din sălaş, revenind după un timp nu chiar scurt, dar cu recipientul curat şi opărit. După care obligară bolnavul să-şi clătească gura în lighean iar mai apoi să bea un strop dintr-o zeamă de plante care se dovedise utilă, căci cel suferind încetă cu desăvârşire să mai aiureze, bătăile inimii revenind aproape de normal, ca şi temperatura care scăzuse tot până aproape de normalitate. Ba chiar deschise ochii, iar buzele prinseră să tremure părând că ar dori să îngaime ceva.

- Zi-i!, spuse unul din cei doi, care observase frământarea bolnavului. – Îţi trebuie ceva? Niţică apă?..., mai zise omul, apucând de toartă cana de pământ.

Bolnavul făcu semnul negativ din cap, dar buzele continuau să i se frământe. Atunci, omul apropie şi mai mult urechea de buzele celui întins în pat.

- Mulţumesc frumos..., se distinse în cele din urmă şoapta.

- Tu să fii sănătos, se ridică celălalt în capul oaselor. Bine că ai scăpat. Încă două-trei zile şi o să fii pe picioare, ca nou. În sfârşit, ai să poţi chiar şi să ne capturezi, glumi. Dar până atunci, uite colo pregătim o supă uşoară, doar din legume, un pic de untdelemn, cu mult pătrunjel şi găluşti – ca la mama-acasă! Mâncăm uşor o zi-două, până se calmează căptuşeala stomacului rănită de otrava aia nenorocită! – Ia zi-i, îţi mai aminteşti ce s-a întâmplat?

Un timp, buzele bolnavului se mişcară fără a se auzi ceva.

- Da... ciupercile..., răzbi în cele din urmă.

- E perfect, dacă-ţi aminteşti! Înseamnă că toxina nu a afectat creierul!... Ai să te restabileşti complet!

Cel de lângă căpătâiul bolnavului purcese să umple străchinile cu supa îmbietor mirositoare. Reajuns lângă patul celui în convalescenţă, începu să îi dea acestuia să mănânce, fără grabă, luând în lingură porţii mici.

Un timp, cu toţii mâncară în tăcere, savurând cu sorbituri energice supa gustoasă. Afară se înnoptase de mult. După ce se fixară primul schimb de santinele în posturi, ceilalţi merseră la culcare.

Cei doi, rămăseseră singuri la masă. Un timp, partizanul fumă absent, ca şi cum soldatul de partea cealaltă a mesei nici nu ar fi existat.

- Petre, tu şi camaradul tău sunteţi într-o situaţie foarte grea, glăsui el într-un târziu, expirând două fuioare de fum dens pe nări. Chiar dacă v-am conduce într-un loc de unde v-aţi putea descurca singuri, este prea târziu să vă reîntoarceţi; după atâtea zile, v-au dat dezertori. Aveţi două soluţii – ori vă întoarceţi – şi nu vreau să-mi imaginez ce vă aşteaptă, ori rămâneţi cu noi.

- Rămânem cu voi!, spuse băiatul cu însufleţire. Sunt sigur că şi Culiţă e de acord! Acum am văzut ce fel de oameni sunteţi! Nici pe departe cum vă descriu ei, nişte ghiavoli, puşi numai pe ucis şi jefuit!... Acum am văzut de partea cui e dreptate! Tătâne-meu nu s-a opus când acum zece ani ne-or luat pământul la colectiv, a ţinut în el, ca să nu ne facă nouă rău dar până în primăvară o murit de inimă rea. Era, doar un ţânc, dar îmi amintesc ca de ziua de ieri... - Rămânem cu voi!...

- Nu vorbi niciodată în numele altuia, nu poţi să ştii cum gândeşte tovarăşul tău, indică cu privirea spre patul unde cel convalescent tuşi de câteva ori, întorcându-se pe partea cealaltă. – Aţi avut ghinion. Dacă vă ajutam atunci, pe loc, să vă reîntoarceţi, aveaţi o şansă. Nu sunteţi primii şi nici ultimii care s-or fi rătăcit căutându-ne – dar voi aţi lipsit prea mult. Să vă ajutăm să vă reîntoarceţi, înseamnă să vă ducem spre o soartă căreia preferabilă îi este moartea. Veţi fi bătuţi şi torturaţi până veţi spune tot. Nu aveţi cum să rezistaţi. Şi, după asemenea mărturisiri care oricum nu-i vor duce la noi – vă aşteaptă pedeapsa capitală. Familiile voastre vor avea de suferit. **Oricum**, vor avea de suferit – se grăbi omul să sublinieze – sacrificiul de a vă întoarce nu le va uşura situaţia!

- Atunci mai bine rămânem la voi! Ce mai avem de pierdut?...

Celălalt reflectă câteva clipe în tăcere.

- Totul! Soarta noastră este pecetluită, Petre... – Dacă am fi ştiut acum paisprezece ani că vom fi cedaţi în zona comunistă conform unor înţelegeri şi procente scrise pe un şerveţel, la Yalta, în 1945 – nu ne-am fi înhămat la ce ne-am înhămat. Sacrificiul a fost inutil, Aliaţii nu au intenţionat sau nu au putut să ne elibereze de plaga roşie care ne-a cuprins, poate erau epuizaţi de război, poate au fost alte interese la mijloc – în tot cazul – pentru cel puţin câţiva zeci de ani de acum încolo soarta Europei de Est e pecetluită.

Absent, partizanul îşi aprinse o nouă ţigară. Fumă un timp în tăcere, apoi lăsă lujerul de tutun pe marginea farfuriei de lut.

- Dacă am fi aflat la timp despre cele petrecute la Yalta am fi trecut demult graniţa, spuse cu o uşoară tresărire, privindu-şi fix câteva clipe interlocutorul, ca şi cum

ceva l-ar fi inspirat. Nu ne-am fi distrus ultimii ani de tinereţe matură, hălăduind pe coclaurile astea pe care le stăpânim laolaltă cu jivinele pădurii şi muntelui.

Omul continuă să fumeze un timp fără să spună o vorbă.

- Vai de voi şi de camarazii voştri militari în termen. Cu excepţia lichelelor – care sunt din ce în ce mai multe – şi a unei părţi dintre gradaţi, restul sunteţi foarte necăjiţi. De câte ori nu am evitat lupta atunci când nu a fost necesar, fiindcă nu ne observaseră!... În faţa noastră aveam nişte copii, unii cu trese pe umeri, îi vedeam cât de speriaţi, cu priviri hăituite, cătau în jurul lor, ce rost avea să ne facem păcat, cu ei vii sau morţi – partida este oricum pierdută!...

Privind în podea, omul continuă o vreme să fumeze tăcut.

- Sunteţi prost instruiţi, nu cunoaşteţi nici măcar noţiunile elementare ale instrucţiei de infanterie – oricând vă pot fi rupte flancurile, deficitar echipaţi – nu este firesc să n-aveţi în port, măcar la o grupă, hartă şi busolă; acum vreo patru ani, la cincisprezece-douăzeci de kilometri de aici, la poalele versantului pe care suntem, două plutoane au construit nişte barăci în care mai apoi s-au cantonat; nici măcar nu ne-au mirosit, ce să ne găsească spre a ne anihila. Domnea o dezordine desăvârşită în acea tabără, nu dădeau prea mare atenţie serviciului de gardă, ocupând posturile capricios, fără să ia în serios ce au de făcut, aveau doar doi subofiţeri foarte tineri şi aceia - şi cel mult două busole şi hărţi la şaizeci de oameni, pe care le foloseau fără nicio noimă, fiind limpede că habar n-au să umble cu ele. Ar fi fost un fleac să-i lichidăm pe toţi, dar ar fi fost şi o crimă inutilă, fără valoare militară. Am avut tot timpul cât i-am supravegheat impresia că suntem în preajma unei tabere şcolare, cu elevi de liceu în ultimul an. Deşi nici inteligenţa nu le prea dădea bonetele jos din cap. Gradul de inteligenţă nu prea pare să fie un criteriu pentru superiorii voştri când fac recrutările – tu pari o excepţie, nu ştiu cum de te-au recrutat. Probabil nici nu trebuie să fiţi prea inteligenţi, pentru a executa fără să crâcniţi orice ordin, oricât de criminal, oricât de absurd. – Într-o noapte de primăvară, când se pregătea de o furtună caracteristică anotimpului, un soldat de la marginea râpei, tot jucându-se cu arma, a tras accidental un glonţ în ţărână, nu departe de piciorul său. A avut prezenţa de spirit să o dreagă spre a-şi ascunde stângăcia deschizând un foc devastator spre tufişurile din stânga lui, nu înainte de a răcni din adâncul bojocilor un energic *stop parola*. Imediat şi celelalte santinele au deschis focul, tot automat, spre creasta de munte unde se vedeau primele fulgere însoţite de tunete, fiindcă – nu-i aşa – de acolo păreau să fie atacaţi. Curând, aproape toţi soldaţii au făcut acelaşi lucru – şi erau mulţi – consumându-şi inutil muniţia, cu o frenezie demnă de cea mai desăvârşită iresponsabilitate. Au tras mult, ceva peste zece-cincisprezece mii de cartuşe, în direcţia opusă unde ne aflam noi, iar la sfârşit au aruncat două grenade defensive spre tufişurile iniţial oropsite, namailăsând nimic din ele. S-au retras în barăci cu toate cele trei mitraliere de companie de abia după ce au fost făcuţi ciuciulete de ploaia violentă, iar un copac a fost lovit de trăsnet la câţiva zeci de metri de tabăra care nu avea nici cea mai elementară protecţie contra fulgerelor.

Omul zdrobi ţigara în farfurioara de lut.

- Aveau staţie radio, dar în cursul misiunii au folosit-o la fel de eficient precum cele două busole şi hărţi din dotare. Reuşiseră să anunţe totuşi operativ că sunt atacaţi, ceea ce a prilejuit deplasarea masivă şi inutilă a trupelor şi tehnicii de luptă în garnizoanele din jur, care nu erau puse nicicum în primejdie. Până la urmă au fost găsiţi de câţiva ofiţeri care i-au căutat, aflându-i în zdrenţe, fără provizii, aproape fără muniţii, bând apă din băltoace. I-au strâns de acolo în ghionturi şi sudălmi, îndoi-m-aş însă ca măcar după aceea să-i fi instruit cum trebuie şi echipat corespunzător. Dovada că tot prost instruiţi şi echipaţi sunteţi voi doi – indică spre

dânsul şi spre pat, unde convalescentul se răsuci iarăşi, tuşind de câteva ori scurt.

Sprijinindu-se cu palma dreaptă de masă, căpetenia grupei de partizani se ridică şi începu să se plimbe prin încăpere. De afară se auzi un vaiet ca de pasăre de noapte, urmat la intervale un prea depărtate de alte triluri ca de pasăre, câte două, trei sau patru, indicând numărul postului unde se afla santinela. Era semnul că totul este în regulă iar tabăra poate să-şi urmeze netulburată odihna de noapte. Partizanul întredeschise uşa, dorind parcă să admire printre crăcile copacilor timid înfrunziţi crugul senin al nopţii.

- Frumoasă vreme. Totuşi, miroase a ploaie. Aproape sigur va ploua zilele următoare, închise la loc uşa sălaşului.

Se apropie de masă, aşezându-se la loc pe scaun.

- O să vă trecem graniţa. Avem ceva relaţii şi acolo. Nu e foarte aproape frontiera, dar avem un loc aproape sigur pe unde veţi trece – nu sunteţi primii. Comuniştii de aici sunt certaţi cu conducerea titoistă de la Belgrad, şi, chiar de veţi fi capturaţi, nu vă vor da înapoi. Aşa cum vă vom instrui noi, aveţi însă toate şansele să ajungeţi în Italia neobservaţi, dar veţi urma cu punct şi virgulă etapele şi intinerariul pe care vi le vom indica. Este singura voastră şansă, va fi greu, dar nu aveţi încotro. Din Occident vă veţi putea chema familiile care să fii sigur, deja suferă persecuţii. Voi sunteţi singura lor speranţă de salvare, de aceea să faceţi aşa cum vă vom învăţa noi. Cam în trei zile, camaradul tău va fi întremat. După patru zile de instructaj, putem pleca. Deci, peste o săptămână. Este singura voastră şansă. Singura! Şi acum – hai să mergem la odihnă. Peste câteva ceasuri vin zorile.

- Stai, cine e? Parola!

Partizanul duse reflex mâna la tocul pistolului. Dar cele două mormăituri monotone care dovedeau rostirea atât a parolei cât şi răspunsului, îl lămuriră că nu există niciun pericol. Se auzi un ciocănit uşor, apoi uşa se deschise prudent.

- Bună seara, zise omul intrat în încăpere ce, cu degetul pe trăgaciul pistolului-automat pe care-l ţinea în bandulieră, privea curios la soldatul îmbrăcat în uniforma statului,.

- E-n regulă, Neacşule, am să-ţi explic. De ce ai întârziat atât?

- Am ocolit mai multe patrule. Par să caute ceva.

- Şi n-or să găsească. Sunt la loc sigur, indică pe cei doi. – Bine ar fi fost să soseşti peste o săptămână, căci la voi vor ajunge atunci, în drum spre graniţă. O să-nţelegi de ce. În fine. Bine că ai venit, mă-grijorasem. Mâine îl trimit pe Pătraşcu ştafetă mai departe. Ţi-o fi foame, hai să îmbuci ceva repede, după care la somn, peste nu mult timp se crapă de ziuă.

●

- Petrică, eu rămân!, spuse molcom cel care întremat fiind complet acum, era pe picioare.

- Bine, Culiţă... e hotărârea ta.

Cei doi foşti trupeţi se îmbrăţişară de rămas bun.

Comandantul grupei de luptători rosti către unul dintre cei doi însoţitori:

- Damian, pentru doi kilometri, până vă depărtaţi, îi vei lega la ochi! Împreună cu Suciu şi Tănase, veţi fi cu ochii pe el!

- Vei merge totdeuna în faţa oamenilor mei!, se adresă celui care alături de însoţitori se pregătea de plecare. – Arma o vei avea tot timpul la spate, asigurată şi fără cartuş pe ţeavă. Nu umbli la port-hart fără să ţi se spună decât după ce vei rămâne singur. Nu faci mişcări bruşte, nu încerci din niciun motiv să dispari din raza vizuală a însoţitorilor. Bagă de seamă, încălcarea acestor instrucţiuni te poate costa viaţa. – Ai înţeles?

- Am înţeles..., zise celălalt.

În locul hainelor cazone căpătase nişte haine cenuşii, de târgoveţ nu foarte înstărit. Primise cu împrumut, în locul carabinei din dotare, un pistol-mitralieră şi un sac de merinde plin cu sectoarele de rezervă.

Într-un alt sac de merinde, avea cinci grenade, precum harta şi busola cu care fusese instruit să se orienteze. De asemenea, i se completase instrucţia de infanterie, fiind familiarizat cu mai multe modele de armament uşor, cu care acum trăgea mai mult decât satisfăcător. Totul într-un poligon bine amenajat şi camuflat. Însoţitorii lui erau echipaţi la fel.

- Damian, eşti comandantul grupei. Să fiţi cu ochii-n patru. Nu contaţi exagerat pe stângăcia inamicului, care a cam început să se califice la locul de muncă.

- Am înţeles, comandante. Vom fi foarte atenţi, ca de obicei.

- În cel mult cinci zile ar trebui să fiţi înapoi. Drum bun, camarazi!...

Damian zâmbi din colţul gurii:

- Ai salutat ca un gardist!...

- N-avem noi treabă cu aşa ceva! Camarazi sunt şi luptătorii care împart aceeaşi soartă, aşa cum suntem noi. - Leagă-l la ochi! Să urmaţi întocmai instrucţiunile!

Spre a nu se împiedica, primele sute de metri, care erau în povârniş, le parcurse ţinut de braţe de doi dintre cei trei însoţitori. La un moment, simţi că au dat de drum mai neted, dar un timp, merse mai departe încadrat. La un moment dat simţi că îi este desfăcută pânza şi privirile îi sunt libere.

- Gata... nu mai este nevoie de asta. Mergi slobod înainte şi, din când în când mai schimbăm câte o parolă, că doar suntem oameni. Dar să fii şi tu foarte atent, să putem evita la timp vreun necaz!...

●

Erau de douăzeci şi patru de ore la drum şi nu se întâmplase nimic notabil. Noaptea el fusese cel favorizat, dormind-o întreagă, el nefăcând de planton. Era cel mai odihnit. – „ – Eşti un semiprizonier de lux!”, glumise unul dintre însoţitori. Nu fusese tocmai cald, dar nici confortul unui foc nu şi-l permiseseră. Fusese mai prudent. Acum, treptat, o căldură plăcută dar cam umedă învăluise firea verde. Păşeau atent, fără grabă, privind cu luare aminte în jur. Un iepure îi depăşi cu un zvâcnet de săgeată oprindu-se la câţiva zeci de metri de dânşii brusc, ca pentru a amuşina aerul cu năsucul tremurând în vânt. La un moment dat, deslușiră zgomotul unei crengi trosnite undeva, la alţi câţiva zeci de metri, în stânga.

- Culcat!, şuieră Petre, care era avangarda. – Spre tufe înainte-târş-marş!...

Ajunseseră la adăpostul oportun la timp. Din direcţia de unde se auzise trosnetul, se distingea acum o siluetă. Era precis un bracornier care, cu puşca-i cu două ţevi ridicată, călca cu luare-aminte, spre a nu mai trosni vreo cracă uscată. Brusc, duse puşca la ochi şi trase. Animăluţul descrise o spirală în aer şi, după ce se zbătu frenetic câteva clipe, încremeni. Nările continuară câteva secunde să se mai zbată spasmodic, după care rămaseră imobile. Omul se apropia acum fără grabă, cu faţa numai zâmbet. Aruncă vânatul în desagă, cumpănindu-şi mai apoi traista şi arma pe umeri:

- He, he, he, ce mulţumită o să fie lehuza de nevastă-mea – he, he, he...

Se uită câteva clipe în jur, nu prea atent şi se aşternu la drum:

- Hai, urechilă, că avem ceva de mers. Pân’ la chindii însă las’ că ajungem!...

Omul se îndepărtase şi, după ce se mai auzi o dată interjecţia în triplet şi o tuse scurtă, liniştea redeveni deplină.

Vremea devenise şi mai plăcută în timpul mesei de prânz. O pudră fină de apă continua să primenească aerul, precum o ceaţă subţire străpunsă pe alocuri de razele soarelui ce răzbea în răstimpuri printre coroanele copacilor. Soarele începuse să se desprindă de zenit, lunecând încet spre apus.

- Am trecut de crucea zilei. Mâine, cam pe la vremea asta, ar trebui să ajungem la fraţii noştri, mai zise Suciu, încuviinţat în tăcere de ceilalţi doi.

Din spate, printre coroanele pomilor acum mai rare, se închegau câteva scame de nori. Ajunseseră parcă la o margine de pădure, unde începea parcă imediat alta, secţionată fiind de o uliţă şerpuită şi largă,

destul de bine bătătorită, care era mărginită pe alocuri de şanturi pentru apa pluvială nu tocmai bine întreţinute.

- Nu departe de aici trebuie să fie Horogea, zise Tănase.

Era o aşezare renumită nu numai pentru hărnicia sătenilor, cât şi pentru livezile întinse ale căror fructe aveau un parfum cum poate numai în Eden ai fi găsit.

- Cântă gaia, zise deodată Damian, oprindu-se la rându-i, spre a se odihni cu întregul grup. – Ăsta-i semn de ploaie, ar fi fost mai bine să înceapă ploaia de abia după...

Cu ochii rotunjiţi de spaimă, duse mâinile la gât, începând imediat să scuipe sânge. Pocnetul ca de damigeană spartă din cealaltă secţiune de pădure fusese scurt. Scărmănând cu ochi sticloşi ţărâna, omul încremeni.

- Apopii, pui de căţea turbată, dezertor blestemat, ai să spui şi laptele pe care l-ai supt de la..., se auzi vocea ca din infern a ofiţerului. Era Zencea, căpitanul, renumit pentru cruzimea sa. Se apropia cu cele două grupe de soldaţi fără grabă, cei douăzeci de oameni călcând cu o anumită solemnitate ce avea să le marcheze importanta captură.

- Anafura mă-tii de bandit!..., urlă Petre, neştiind când a scos arma de la spate, a dezasigurat-o încărcând rapid şi, ţintind la fel de repede, trase.

Ofiţerul privi câteva clipe fix în faţa sa şi, după ce netezi neîncrezător de câteva ori orificiul apărut în frunte, se prăbuşi tăcut pe spate, aproape la nouăzeci de grade. Cei douăzeci de oameni în frunte cu caporalul lor se opriră din mersul apăsat şi marţial, privind stupefiaţi la adversarii lor şi la mort. Transa aceea îi costă scump: focul ucigător izbucnit dinspre luptători le scoase aproape instantaneu şapte oameni din luptă. Ceilalţi se culcară la pământ, părând a nu mai putea însă să înlăture handicapul de început, neavând parcă timp să-şi încarce armele, să repereze duşmanul, spre a-i răspunde pe măsură. Unul dintre soldaţi păru să se dezmeticească, şi scoase o grenadă căreia îi trase cuiul. Era cam departe ca să aibă succes, dar merita să încerce, măcar să obţină o perdea de fum care să-i separe temporar de inamic; dar lovit în coastele din dreapta, militarul se răsuci ca o coloană în torsadă şi scăpă proiectilul din mână. Explozia teribilă terciui alţi trei oameni, un al patrulea prinzând să se târască înapoi, urlând-şi disperarea în ultimile clipe de agonie. Doi trupeţi care intraţi în panică abandonaseră armele spre a-şi căuta salvarea în pădure se prăbuşiră, unul lovit în gambă, celălalt lunecând cu mâinile pe trunchiul gros după care ar fi vrut să se ascundă.

- Grenade aţi vrut, grenade o să aveţi!..., şuieră fostul trupeţ care, după ce privi în ochii sticloşi ai lui Damian, cumpănindu-şi sacul de merinde, începu un târâş-marş spre inamic.

- Ia seama, Petrică, e primejdios!, strigă Tănase din urmă.

Întoarse privirea spre însoţitori. Suciu era şi el mort.

- Acoperă-mă!..., scrâşni hotărât.

Tănase ochi cu atenţie taluzul de pământ după care câţiva militari se adăpostiseră, trăgând din ce în ce mai precis spre ei. Apăsă pe trăgaci şi mătură în evantai creasta de sol: trei dintre soldaţi rămăseseră nemişcaţi, un al patrulea încercă să se retragă spre pădure urlând de durere, cu faţa îngropată în mâini. Apoi, Tănase atinse cu fruntea solul: glonţul îl lovise drept în inimă. În acel moment, fostul trupeţ ajuns suficient de aproape aruncă ogiva semănătoare de moarte, care nimeri exact în şanţul taluzului, cu o precizie de care probabil n-ar fi fost în stare în poligon; apoi mai aruncă una, încă una – şi încă una... se făcu linişte...

Prin ceaţa fumului care începea să se împrăştie, îl zări pe fostul său şef, caporalul Boreca, sprijinit de un copac, privindu-l cu ochii scoşi din orbite. Era o bestie la fel de mare ca şi căpitanul Zencea. Scoase încet ultima grenadă şi-i trase cuiul. Soldatul de lângă gradat, cu mâna pe omoplatul perforat, îl privea la rându-i îngrozit. Se apropie încet de cei doi.

- Petrică, începu caporalul, pune cuiul la loc... îţi promit că o să vedem... o să mai discutăm... o să mai analizăm...

- Ce să mai analizăm, mă?... Cum o să mă puneţi pe băţ, ca pe căprioară, şi o să mă bateţi până am să mor, cum a fost cu amărâtul ăla de politic în tranzit prin arestul nostru? Nici măcar o cană cu apă nu i-aţi dat, cum să nu dai, mă, o cană cu apă, unui muribund, când îţi cere cu disperare?...

- Pune cuiul înapoi, Petrică..., zise celălalt stins. Îţi promit că...

- Ce să promiţi, mă?... – Era fain când băteai oameni fără apărare în arest de trebuia să şterg un ceas sângele de pe vopseaua păreţilor, când îi puneai în plină vară, cu opt mantale pe ei şi masca pe figură să bage culcaturi!... – Ăla care a murit că i-a crăpat inima, l-au băgat la „stop cardiac". Normal, că doar nu erau să-l bage la indigestie!...

- Ăsta a fost serviciu'!..., şopti celălalt abia auzit.

- Serviciu', ai?!... – Să omori oameni de care habar n-aveai ce au făcut, sau cine sunt!... – Ia să mai ai tu serviciu şi la cazane, la Scaraoţchi – cu tine mor de gât, numai să te văd acolo!... – Cu amărâtu' de lângă tine n-am nimic, şi de ăsta ţi-ai bătut joc, că ziceai că e pocăit, sărmanu', făcea noaptea rugăciuni în somn şi pipi-n pat, de spaima vieţii pe care o avea ziua, mai zise, indicându-l pe soldatul care privea alb de spaimă.

Cu răget de panteră, gradatul sări spre el, dar se opri în pumnul greu, care-i dislocă bărbia. Cu sete îi despică ţeasta cu metalul grenadei ai cărei solzi de fier imitau un con de brad. Apoi aruncă jos ogiva, a cărei brăţară ajunse la capătul cursei.

Puietul stejar de la câţiva metri fu spulberat în mii de aşchii. Aiurând de febră, cel lovit în gambă se apropie râzând tâmp de locul sinistrului, ridicând mai apoi ochii spre cerul de unde ploaia violentă de primăvară însoţită de tunete şi fulgere acoperi locul de băltoace, transformând după câteva minute uliţa ce tăia în două pădurea într-un mic râu.

Mihai GANEA

Criza

Eram în primăvara aceasta pradă unor neliniști ciudate, generate într-un fel de criza care se ivise pe neașteptate, îngrozind lumea cu neprevăzutele sale perspective, sumbre și rău prevestitoare, dar cu ascunse conotații în viitorul economic al nu știu cărui stat, dătător de ton, prin extrapolare, în universalitatea noastră terestră mai limitată acum ca oricând. Pe stradă, oamenii trec cu capul plecat și nimeni nu vede pe nimeni. Din vitrine, afișe și manechine îi îmbie la cumpărături și cheltuieli neprevăzute în bugetul lor, încă neauster, dar cu tendință certă de drămăluire. Dar ei nu văd și nu aud deocamdată nimic. Trec cu capul plecat și trec așa, prin toaca diurnă, fără țel, fără vlagă. Spinările li se încovoaie, la început discret, apoi din ce în ce mai pronunțat amintind, parcă, de o pandemie anchilopoetică insinuantă. Cumpătarea și abținerea prind să contureze noi spirite, iar teoriile X sau Y ale managementului și marketingului științific, răvășesc ființa umană medie până la ostinato. În anturajul meu mediocru agitația rămâne constantă. Asta îmi amintește de un film văzut cândva în studenție. Mă feresc să spun, în tinerețe. Nu pentru că aș fi bătrân, lucru adevărat, dar greu de recunoscut pentru unii, ci numai și numai pentru că în studenție am văzut acel film. Un film cu pești. Cu foarte mulți pești. Un film cu pești care ieșeau din mare, albi și morți, în fața unei mulțimi dezlănțuite, cum se obișnuiește în marile orașe de pe litoralul însorit al un știu cărei mări sau ocean. Ziua în care vin peștii. Așa-i spunea filmului, iar oamenii dansau și petreceau asemenea celor de pe Titanic, după coliziunea cu ghețarul pervers. Undeva în adâncuri, apa sărată a mării, eroda niște capsule cu conținut radioactiv.Așa mi-a venit ideea ca măcar o lună din acest început de criză să mă retrag undeva în munți, în munții mei de origine concreta și transformându-mă în lup, să-mi petrec timpul asemeni celor din haitic, uitând de toți și de toate, într-un demers sălbatic evident. Dintr-o haină veche de piele, mi-am croit un veșmânt sumar, tarzanian, iar la brâu m-am încins cu o curea lată, de care am atârnat briceagul și telefonul mobil cu cameră si GPS. Mi-am abandonat mașina la marginea pădurii, de unde, după ce mi-am îmbrăcat veșmântul de lup și am renunțat la stațiunea bipedă, am dispărut în tufișuri urlând ca animalul respectiv, în căutarea haitei. Au dispărut oamenii, am dispărut și eu. Am dispărut în desișul codrului, iar munții mi-au purtat ecoul urletelor stridente, până aiurea, spre alte meleaguri, pe care le bănuiam nelocuite și departe de civilizație. Stând în patru labe și urlând de zor, mă gândeam să fac un set de poze cu telefonul mobil și să înregistrez urletele semenilor mei lupi, cu prima ocazie.

Mă simţeam liber şi fericit. Eram un lup. Un lup singuratic, deocamdată, dar dornic de a comunica cu noii mei confraţi. Începuse să-mi fie foame, cerbul pe care urma să-l vânez cu haita, mă preocupa insistent. Ştiam care este avantajul vânătorii în haită şi mai ales cât de mult contează din ce haită faci parte. Îmi doream o haită de soi. Gândul că aş putea nimeri într-o haită de rând, mă îngrozea. Mă îmbărbătam cu urlete de luptă. Mă gândeam să-l atac pe şef şi să-i iau locul, aşa cum citisem eu într-o carte. Puteam să am haita mea şi să devin lupul dominant. Lupul Alfa. Mamă, mamă, ce lupoaice aş putea să am. Aş putea să le pun să vâneze pentru mine. Aş putea să-mi fac amantă o lupoaică blondă. Blondă şi feroce. Să o pun şefă peste celelalte. În fine, începuse să se lase amurgul, iar eu urlam în continuare fără sens. Cineva încerca undeva să-mi răspundă. Era un lup. Un lup care urla mai gros. Mai cu experienţă. Părul mi se zburlise pe sub pielea de împrumut. Mă pregăteam de luptă. Mă gândeam să folosesc multe trucuri, iar dacă nu voi avea succes, să apelez la briceag. Cu acesta, îl dau gata oricum. Urletul se apropia. Eu urlam mai tare. Căpătasem experienţă, iar urletele mele deveniseră mai ameninţătoare. Mă treceau fiori ascultându-mi propriile urlete. Începusem să cred că eram, într-adevăr un lup, un lup fioros şi de temut. *Vae victis*, adversarule! Am strigat în momentul în care la celălalt capăt al unui luminiş, apăruse agitându-se cu spor, blana celuilalt. Urlam de zor, fiecare din tufişul său, aşteptând ca animalul cel mai slab să cedeze şi să o ia la goană îngrozit. Dar asta a durat mai mult decât mă aşteptam. Celălalt nu ceda în niciun fel, aşa că am făcut primul, un pas în luminiş. Mi-am agitat capul, ridicându-l spre vârful copacilor, în timp ce scoteam acele sunete ameninţătoare şi aruncam cu labele dindărăt un muşuroi de furnici şi bruma de frunze ce mai stăteau prin preajmă spre tufişurile învecinate. Asta trebuia să-l edifice asupra rezultatului unei eventuale confruntări. Surpriză, însă. Din tufişul cu pricina s-a ridicat în două picioare, o namilă de om, îmbrăcat, ca şi mine, cu o piele de animal, şi încins la brâu cu o curea lată, de care se ţineau atârnate un briceag şi un telefon mobil cu camera şi GPS. M-am ridicat şi eu. Urlam unul în faţa celuilalt. Urlam sălbatic, urlam a criză, urlam a foame şi dracu ştie a ce mai urlam, că, obosiţi şi descântaţi, ne-am aşezat alături pe o buturugă, iar noul meu confrate ţinu să mă informeze…Pădurea era plină de-alde noi. Erau chiar şi haite. Mai departe, se afla un luminiş cu rol de centru. Aici se găseau câteva firme care ofereau, contra-cost, servicii de consultanţă, canto, pentru urlat, gimnastică, pentru alergări în patru labe şi aruncatul cu picioarele dindărăt, coafură şi cosmetică pentru lupoaice, ajustări şi tunsori de blană, jocuri de-a împerecherea şi chiar o arenă într-un luminiş, pentru lupte, unde se întreceau cei care aspirau la funcţii de lideri. Mai încolo, era poligonul de antrenament pentru marcat cu urină. Ce mai, o societate de criză în toată regula. Mă săturasem să mai fiu lup, dintr-odată. Îmi doream să mă întorc acasă imediat. Aşa că m-am hotărât. Chiar a doua zi o să merg la slujbă şi o să alerg din nou pentru salariul sau pensia mea de criză. Voi mânca la acelaşi restaurant, meniul meu de criză, voi purta, în continuare, aceleaşi haine din garderoba mea de criză şi voi plimba, la lesă, aceeaşi căţeluşe de criză, bătrână şi veşnic în călduri, cu blana roasă de molii şi dinţii tociţi în proteză.

Epilog.

La marginea oraşului a trebuit să mă opresc. O mulţime imensă de oameni, foarte trişti, cu capul plecat... se îndrepta spre pădure.

Motoreta Mobra

Frumoasă mai era motoreta aceea. Frumoasă şi unică. Nu mai era alta ca ea pe stradă sau în comerţul socialist de bunuri de larg consum. O vedeam în permanenţă frumos aşezată în vitrina magazinului de lângă gară al OCL-ului, aparţinând Organizaţiei Comerciale Locale, Produse Industriale, Baia Mare. Grozav ce îmi plăcea motoreta aia. O visam până şi noaptea. Uite aşa, mă trezeam uneori şi visam cu ochii deschişi la ea. La motoreta Mobra. Câte nopţi oi fi visat eu, nu ştiu dar un lucru e sigur. Nu m-am lăsat până nu am strâns bani. Banii necesari pentru a da avansul la prima rată. Motoreta aceea se putea cumpăra şi în rate. Pentru asta, trebuia să fii om al muncii, să fii angajat ca salariat cu vechime în câmpul muncii de minim şase luni. Şase luni, asta era. Şase luni. Şase luni şi buletin. Buletin de identitate. Buletin de Baia Mare.

Frumoasă mai era motoreta aia Mobra. Mă uitam la ea cum stătea acolo în vitrină. Închideam ochii şi îmi imaginam că zbor. Că zbor cu motoreta prin oraş, prin oraş şi mai departe, mai departe, mai departe... spre Satu Mare sau Cluj sau, de ce nu, chiar spre Bucureşti. Frumoasă mai era motoreta aceea. Roşie, cu ţeava de eşapament nichelată, cu turbină de aer pentru răcirea cilindrului, cu ghidonul acela, nichelat şi el, cu jantele şi spiţele sclipitoare, o bijuterie... iar şaua, şaua aceea neagră şi lucioasă, parcă te îndemna să o încaleci. Să o încaleci şi să dai pedală. Apoi, să accelerezi plecând în trombă aşa, în trombă ca la raliuri.

Am visat mult la motoreta Mobra. Aşa că nu e de mirare că atunci când am terminat facultatea de medicină şi am devenit om al muncii cu acte în regulă, unicul lucru la care m-am gândit atunci când am luat prima mea leafă, a fost să-mi cumpăr, bineînţeles în rate, motoreta aia roşie care mă obsedase atâţia ani. Ani de studenţie. Era vară, era soare. Strada era plină de lume. Eu eram mândru. Mândru şi emoţionat. Împingeam de ghidon motoreta proaspăt achiziţionată purtând pe cap o cască roşie, roşie şi ea, încadrată de nişte ochelari fumurii de protecţie, cum poartă orice motociclist care se respectă. Mânuşi de piele nu găsisem, aşa că m-am mulţumit cu cele de lână făcute de mama, dar cărora le tăiasem jumătate din degete, aşa cum văzusem eu într-un film cu motociclişti la cinematograful "Minerul" din centru vechi al oraşului. Mergeam spre Valea Roşie. Aici locuia prietenul meu Noni. Noni a lui Hailac Feri, unul din foştii colegi de muncă ai lui Loli, de la Flotaţia Centrală. Feri Hailac şi fiul său se pricepeau la motorete. Apariţia mea acolo a fost o adevărată sărbătoare. Rar vedeai acolo o motoretă nouă. Şi niciodată, cred, un medic nou cu o motoretă Mobra nouă. Feri Hailac, era într-al nouălea cer. Avea ocazia să pună în stare de funcţionare şi să pregătească pentru rodajul indicat în cartea tehnică a fabricantului de la Braşov, o motoretă nouă. Îi lăsa gura apă, cum s-ar zice, i se scurgeau ochii după minunăţia aia de motoretă. Aşa că imediat s-a apucat de treabă. Câte nu erau de făcut. Frânele. Astea trebuiau reglate fiecare în parte. Mai întâi faţa, apoi spatele. Tamburii abrazivi trebuiau să fie aşezaţi corect şi la distanţă milimetrică de carcasa metalică a butucului roţii. Apoi, jenţile. Păi astea trebuiau să fie bine echilibrate, iar spiţele, ei bine, spiţele trebuiau să fie întinse corespunzător până scoteau, la lovire cu levierul, ca un diapazon, sunetul acela echivalent cu "la-ul" oboiului după care se acordează o orchestră simfonică. Ce mai încolo şi încoace, era o groază de treabă cu motoreta aia nouă. La final, Feri Hailac a turnat dintr-o sticlă preţioasă un lichid gălbui care conţinea doza

de ulei special pentru Mobra mea, într-o sticlă cu benzină de CO75. Am scos din buzunar cheia de contact de care și atârnasem un breloc cumpărat special pentru asta. Feri a răsucit cheia și a apăsat triumfător pedala de pornire. Ce fericire! Ce sunet divin! Ce ralanti silenţios şi grav. O muzică divină, cerească, ce mai! Chiar că eram emoţionat. Mai ales că apăruse şi Geta, nepoata lui Feri care locuia în cartierul Săsar. Ce frumoasă mai era şi Geta. Avea 15 ani şi semăna cu Abba blondă. Am plecat pentru câteva moment la Alimentara din colţ. După bere şi prăjituri. Feri a zis să iau şi un sfert de rom. Berea nu merge decât cu rom. Şi uite aşa a trecut timpul şi ziua aceea minunată, iar spre seară am urcat pe motoretă şi am luat-o pe străzi lăturalnice spre casa mea de lângă miliţie, tremurând de spaimă să nu mă prindă vreun miliţian şi să-mi ceară permisul de conducere. Asta era problema mea acuma. Permisul de conducere. La Miliţia din Baia Mare, Maramureş, comandantul circulaţiei rutiere era tovarăşul maior Lupaşcu. Tovarăşul Lupaşcu din Filipeştii de Pădure. Fain om. Înalt şi jovial. Un tovarăş miliţian bine făcut şi bine informat. Ştia o sumedenie de lucruri, printre care şi acela că am o motoretă Mobra. Locuiam vis a vis de localul Miliţiei, mai precis la câţiva metri. Poarta mea era lângă uşa lor. Intrarea se făcea de pe strada Şteampului, cum se spunea atunci. Ne vedeam zilnic şi ne salutam uneori. Mai mult eu. Asta pentru că, deşi eram doctor, majoritatea miliţienilor nu-mi răspundeau la salut. Eram cunoscut acolo. Eram cunoscut după dosar. Dosarul meu de cetăţean al Republicii Socialiste. Dosarul meu de securitate. Tovarăşul maior Lupaşcu, Lupaşcu din Filipeşti de Pădure era bine informat. Ştia, printre altele şi de faptul că eu mai circul cu motoreta Mobra şi fără permis de conducere. Mai ştia că am depus nişte acte în acest sens, cerând o programare pentru o examinare în vederea obţinerii acelui permis necesar pentru a conduce pe drumurile publice o motoretă Mobra. O motoretă propulsată de puterea unui cilindru de 49 centimetri cubi. Ştia tovarăşul maior Lupaşcu multe lucruri de-ale mele şi de-ale miliţiei. De-ale miliţiei şi securităţii. Ştia de tata. Ştia de mama. De tata, de mama şi de pozele regelui Mihai şi ale reginei Elena, găsite în fosta noastră locuinţă din Ferneziu, devastată de securitate. Ştia totul. Ştia şi de Antonescu. Că mama grijulie, atunci când a ascuns pozele majestăţilor lor, a ascuns-o şi pe a Mareşalului. Aşa, ca să fie acolo. Să fie acolo când vin americanii. Că mama, săraca, toată viaţa i-a aşteptat pe americani. I-a aşteptat toată viaţa pe americani. Pe americani şi pe Hristos.... Toate acestea îmi treceau prin cap în timp ce aşteptam în anticamera biroului tovarăşului maior Lupaşcu, Lupaşcu din Filipeştii de Pădure, comandantul miliţiei de la serviciul "circulaţie" din Baia Mare, Regiunea, Maramureş. Trecuse o jumătate de an. O jumătate de an de când depusesem actele pentru examen. Examen de permis. Permis pentru motoretă. Pentru motoreta Mobra. Întrevederea a fost scurtă. Întrevederea a fost, ca să zic aşa, încă o mostră de teroare jovială comunistă. Atunci nu înţelegeam ce-i aia. Atunci nu înţelegeam nimic.

– Tovarăşe maior Tovarăşe comandant! Am primit o adresă din partea dumneavoastră prin care sunt anunţat că nu mi s-a aprobat să dau examen pentru permis. Pentru permis de conducere a unei motorete.

– Aşa este, tovarăşe doctor! Nu am aprobat să daţi acest examen.

– Păi, de ce, tovarăşe maior, de ce? Ne era mai elegant să dau examenul şi apoi, să aveţi grijă să nu-l promovez?

– Ei, tovarăşe, noi organele de miliţie suntem corecţi. Partidul şi miliţia este corectă. Dumneata ştii că ofiţerii superiori ai Armatei Uniunii Sovietice nu au permis de conducere auto?

– Greu de crezut, tovarăşe maior şi chiar nu cred aşa ceva, dar nu înţeleg, ce legătură are acest lucru cu mine şi permisul meu.

– Asta e, tovarăşe doctor, uite că are. Are legătură, şi încă un serioasă. Dumneata îţi închipui ce valoros este un ofiţer superior al Armatei Uniunii Sovietice? Poate cineva să-şi asume responsabilitatea privind viaţa preţioasă a unui asemenea om? Gândiţi-vă, oare poate fi pus un general al armatei Uniunii Sovietice să conducă o maşină, motocicletă sau... sau o motoretă pe stradă? I se poate, oare da permisiunea unui asemenea on valoros, de a-şi pune viaţa sa preţioasă în pericol, riscând o accidentare într-un eveniment rutier conducând un vehicul? Înţelegeţi asta, tovarăşe doctor?

– Nu! Nu prea...
– Grav, tovarăşe, foarte grav, tovarăşe doctor!

Tovarăşul maior Lupaşcu, Lupaşcu din Filipeştii de Pădure, s-a ridicat în picioare. S-a ridicat de la biroul său în picioare şi a continuat jovial.

– Dumneavoastră, tovarăşe doctor, aţi avut un parcurs profesional ascendent. Aţi muncit la mină la Herja, la Phoenix ca muncitor, la Fabrica de pâine şi la Trustul de construcţii locale. Aţi terminat liceul şi facultatea. Sunteţi doctor şi aveţi viaţa înainte. Înaintaţi în grad ca un ofiţer superior al armatei Uniunii Sovietice. Nu pot să semnez ca dumneavoastră să vă pierdeţi viaţa într-un accident de circulaţie. Nu pot să semnez. Înţelegeţi asta? Bine! Dacă nu, asta e, bună ziua!

– Bună ziua şi... să trăiţi tovarăşe maior, tovarăşe comandant!

Am ieşit în stradă. Soarele m-a izbit puternic în ochi. Eram năucit. Năucit, dar fericit. Fericit că scăpasem doar cu atât. Putea să fie şi mai rău. Ce dacă eram doctor, conta ceva, conta asta undeva? Conta că aveam facultate? Aş! Prietenul meu Ghiţă Talpoş, Talpoş Gheorghe din Tăuţi de Sus, era inginer. Ghiţă era inginer la Uzinele Mecanice de Utilaj Miner, deci om cu facultate, şi într-o seară l-au bătut măr în arestul miliţiei din Baia Mare. Ghiţă Talpoş, inginerul Ghiţă Talpoş din Tăuţi de Sus, era rău de gură. Era rău de gură şi cu antecedente. Eram fericit că scăpasem uşor. În poarta casei strălucea în soare roşie şi nichelată motoreta mea. Motoreta Mobra. Frumoasă mai era motoreta aia. Motoreta Mobra.

Epilog.

Americanii aşteptaţi de mama nu au venit. La Hristos, mama a ajuns după ce miliţia şi securitatea locală, au trimis-o la Sighetu Marmaţiei să-şi ispăşească pedeapsa. La rândul meu am înţeles atunci, în sfârşit, un lucru. Comuniştii nu au trecut, nici viitor, comuniştii au doar prezent. Lumea asta era a lor, iar eu, doar trăiam în ea. Nu-mi rămânea decât să rezist, pentru ca rezistând, să exist atât cât va vrea Dumnezeu.

Muntele

La capătul dinspre nord al oraşului a apărut peste noapte un munte. Dimineaţa, oamenii au ieşit ca să-l vadă. Unii, cuprinşi de panică, alergau de colo, colo, făceau cruci, se rugau continuu, susţinând că este vorba de o minune care anunţă sfârşitul lumii. Alţii

vorbeau de o încreţire a terenului, survenită în urma a nu ştiu cărei posibilităţi, argumentând ştiinţific fenomenul. Între ei, oscilau nehotărâţii, veşnic schimbătorii care, când cădeau în genunchi, văitându-se, implorându-l pe Dumnezeu, când se alăturau „savanţilor" îmbărbătându-se cu argumentele acestora. In fine, mai erau copiii care îşi vedeau de joacă normal, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Spre seară, oamenii s-au risipit la casele lor. A doua zi, au revenit. Mai puţini la număr. Şi tot aşa, vreme de o săptămână, numai de munte s-a vorbit. A venit apoi o trupă de circ, un film cu cowboy şi o cântăreaţă celebră, iar oamenii au uitat de munte. Totuşi, din când în când, mai dau cu ochii de el, iar atunci, *numai atunci,* devin gânditori. Dar asta, pentru câteva momente, pentru că îşi revin imediat şi, ridicând din umeri îşi zic. „Ei, un munte ca oricare altul" Apoi trec mai departe cu treburi. De la o vreme, muntele a început să-i frământe iar pe oameni. Mai ales seara. Atunci au obiceiul să iasă din case, să se aşeze pe băncile din parcuri sau pe cele din faţa porţilor, să discute, să joace cărţi, să fumeze sau numai aşa, pur şi simplu, ca să le mai treacă de urât. Iar atunci, dau cu ochii de munte şi devin gânditori. La început, câteva momente, apoi, din ce în ce mai mult, şi profund. Încetul cu încetul, în oraş s-a aşternut tăcerea.

Oamenii, au devenit gânditori. Trec pe străzi cu capetele plecate şi se gândesc. Plouă, iar ei nu observă. Trec pe lângă afişe care îi îmbie la teatru sau cinematograf, dar ei nu le văd. Trec pe lângă prieteni, cunoscuţi sau rude şi nu-i văd. Îi aşteaptă undeva ceva şi nu le pasă. Se gândesc. Se gândesc, iar seara, se aşează pe bănci şi privesc muntele până noaptea târziu. Aşa a început să-i frământe pe oameni întrebarea. „Ce este dincolo"? Până la apariţia muntelui, era o câmpie. Aceasta se aşternea de jur împrejurul oraşului, netedă şi verde, pierzându-se în orizonturi, fără niciun accident, fără niciun obstacol. Nimic nu reţinea privirea. Nimic nu punea probleme. Doar cerul. Cerul cu firea sa schimbătoare mai tulbura uneori oamenii. Dar asta, mai rar. Cerul era sus. Oamenii priveau jos şi erau mulţumiţi. Dimineaţa, se trezeau târziu. Mâncau un fel de plăcintă grasă, pe care o găseau foarte gustoasă. La prânz, mâncau din nou, dormeau, o oră două, şi iar plăcinta. Plăcinta şi bârfa de pe bănci. Atât, şi panorama. Acuma, îşi lungesc gâturile spre munte şi se gândesc. Se gândesc şi se întreabă. Oamenii au ieşit la marginea oraşului. S-au apropiat de munte. L-au pipăit. Au făcut măsurători. Au adus maşini. Au început să-l iscodească. „De fapt, este un deal", au constatat specialiştii. „Ar fi bun pentru o cultură", au adăugat, cunoscătorii. „S-ar putea construi aici o fabrică, o cale ferată şi o şosea, câteva viaducte sau chiar un tunel care să străbată *dincolo*. S-a discutat mult. S-au făcut propuneri, s-au întocmit hărţi, s-au făcut primele proiecte. Oamenii s-au însufleţit.

Oraşul trăia zile de nemaiîntâlnită efervescenţă. La poalele muntelui, au apărut primele fundaţii, primele schele. Oamenii munceau. Munceau şi se gândeau. Într-o zi, cineva a adus vestea că dincolo de munte, se construieşte un alt oraş. Ştirea s-a răspândit cu repeziciune. Oamenii au dat zor. Sporul muncii creştea. Prindeau contur primele construcţii, primele clădiri. O mulţumire deplină cuprinse inimile tuturor. Se grăbeau cu lucrul la poalele muntelui pentru a începe urcuşul. Dar într-o dimineaţă, când s-au trezit ca de obicei gata să alerge spre şantiere, oamenii au încremenit. Muntele dispăruse. In locul său, ca înainte, netedă şi verde, câmpia se pierdea în zare unde, o pădure de schele trăda forfota de pe acele meleaguri. Imediat, oamenii au hotărât să pornească acolo pentru ca să-şi cunoască semenii. Doar copiii îşi vedeau mai departe de joacă ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Timişoara, 1969

Mădălina TANASĂ

Blestemul Podului

fragment

Schije încinse zboară în cele patru zări, sfârtecă totul în jurul lor – mâna lui Vasile se desprinde din cot înainte ca stăpânul să simtă ceva... Sângele țâșnește fierbinte, topește zăpada – un strat nou de jertfă pe tortul războiului... Ciotul zvârlit cât colo tremură asemenea capului găinii pe tăietor. Pentru câteva momente o amețeală plăcută îi îmbată tot corpul, nu simte decât căldură, apoi durerea violentă, tăioasă îl prăbușește la pământ.

Zbiară sfâșietor.

Leșină.

– Vasileeee!

O nouă rafală de obuze le vâjâie pe lângă urechi. Îi cruță de data asta.

– Înainteee!, răcnetul locotenentului Radu se aude ca într-un vis. Curaj, băieți, curaj!

– Plecați, plecați, rămân eu cu el!

Petru se apleacă la pământ, aruncă mănușile de lână și cu mâinile tremurânde caută pe sub flanel catarama de la curea. O trage cu forță și o încinge în jurul ciotului care împroașcă sânge fierbinte în ritmul bătăilor inimii. Rezistă, Vasile, rezistă! S-a mânjit până la coate. Sângele i se prelinge acuzator pe degete, pe încheieturi, pe haine. Îl apucă de subțiori și-l târâie pe zăpadă, lăsând dâre roșii în urma lor. Se oprește din când în când și-i acoperă trupul schilodit cu corpul său. Gloanțe, schije, pământ curg din toate direcțiile. La marginea barăcilor din fundul râpei, Petru se oprește, gâfâie prelung, privește în jur. Sunt în siguranță acum. Deschide ușa adăpostului pentru răniți, își trage prietenul înăuntru. Putoarea de răni infectate îl izbește cu forță, își acoperă gura cu mâna murdară de pământ și sânge, i se zvârcolește stomacul în el. Pe lângă pereți e plin de bărbați mutilați – mâini lipsă, ochi scoși, urechi din care picură sânge, picioare amputate. Țipă fiecare în dreptul lui. Cei câțiva sanitari care mai există se mișcă neputincioși de la unul la altul.

Vasile nu mai e conștient.

Petru iese în grabă, își deșartă mațele (și-așa goale) pe zăpada din dosul ușii. Gura i se umple de fiere amară, se strâmbă și se chircește la pământ. Astăzi simte pentru prima dată războiul în toată tirania lui. Se uită spre cer. Totul e gri. Pământul e acoperit de o pâclă groasă. O fi fum? Or fi nori coborâți pe pământ? Nu vede limpede. E mintea lui atât de tulburată sau chiar e ceață? Se uită încă o dată spre baraca în care l-a lăsat pe Vasile zbierând în brațele unui sanitar depășit de situație. Închide ochii și, pentru prima oară spune „Doamne ajută-ne!” din toată ființa lui. Locotenentul Radu are dreptate, fără Cel de Sus nu au nicio șansă. Ce rugăciuni îl învățase mama când era copil? Gândurile i se amestecă nebune. Dumitru, Ionel. *„Oare unde sunt? Trebuie să ajung la ei! Nu putem să ne pierdem unul de altul!”* Își întoarce privirea spre deal, începe să-l urce mai mult târâș. Mâinile nu-l ascultă, capul nu mai judecă.

Dumitru îşi trântise ca un căpcăun îndurerat mitraliera pe umerii laţi, alerga înfierbântat de furie pe stepa scăldată de sânge. Corpuri în cele mai stranii poziţii zăceau la tot pasul. La început se chinuiau să le ocolească, se împiedicau, şonticăiau, se ridicau la loc; apoi începură să calce peste ele – români, ruşi, nemţi, unguri, italieni zăceau laolaltă. De la sângele cald zăpada se topise în jurul cadavrelor, apoi încremenise la loc.

Gheaţă roşie.

Se lăsa înserarea. Petru alerga nebun, cu arma ridicată în dreptul pieptului. Nu putea să tragă. Nu putea! Ochia spre inamic, dar toţi aveau faţa lui Vasile, lui Dumitru, lui Ionel iar care erau mai în vârstă, aveau trăsăturile tatei. Unde era oare tata? Trăia? De când nu se mai gândise la el? Nu se putea linişti. Nu avea nimic limpede în el. Mâinile îi tremurau, inima pulsa nebună, să-i rupă coastele, aerul se bloca în coşul pieptului, fără să ajungă în plămâni. Se sufoca, murea fără să se fi scurs o picătură de sânge din el.

– Săpaţi-vă tranşeee!, era vorbă românească, era valabil şi pentru el! Îşi dădu jos lopata cu coadă scurtă pe care o cărau fiecare dintre ei în spinare şi se apucă să izbească în pământul tare ca stânca. Totul era încremenit, metalul scotea scântei când se lovea de pământ. Furia i se scurgea prin lopată.

Izbea. Izbea. Izbea.

Focurile se răriseră, bubuiturile încetaseră. Cadavre îngheţate în poziţii diforme ornau malurile Donului. Apa curgea tăcută printre morţi, ducând la vale durerea.

Petru tremura în tranşeul lui, cu sufletul încălzit doar de nădejdea în Cel de Sus. *„Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl a tot ţiitorul, făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute*… Se opri din rugăciune. *Cum era mai departe? Cum spunea mama?* Nu-şi amintea. *Mai bine spun Îngeraşul, că pe ăsta sigur îl ştiu.* Începu să se roage din nou. *Înger, îngeraşul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu, totdeauna fii cu mine şi mă-nvaţă să fac bine.* Se opri încă o dată. *Ce facem noi bine aici? Omorâm oameni? Ne omorâm între noi?”*

În depărtare cerul era roşu de focurile războiului nesătul iar tânărul soldat se chinuia din răsputeri să-L simtă pe Dumnezeul care-l ţinuse în viaţă în acea primă zi a războiului lor. Voia atât de mult să trăiască dar asta nu era posibil decât dacă se îndura Cel de Sus. Frigul şi foamea îl măcinau. Se mişca, ţopăia, mai închidea ochii, iar se trezea. Dacă adormea cu totul, sigur ar fi degerat până la ziuă. Nu putea să-şi permită asta. Trebuia să trăiască, trebuia să ajungă acasă. Îl aştepta mama, îl aştepta Ana. *„Ce-o fi şi cu ele? Ce-o fi şi cu tata? O mai fi trăind? Câţi oameni o fi omorât? Doamne, scoate-ne de aici! Cât o fi ceasul? Oare de când stau în gaura asta?”* Simţea ace ascuţite în tot corpul, mai ales în degetele de la mâini şi de la picioare. *„Nu, n-o să-mi cadă unghiile!”*

O toropeală mângâietoare îi înmuie ciolanele şi muşchii. Pleoapele se închiseră liniştit...

...Îi este cald şi bine, îşi relaxează umerii, se întinde. De mult n-a mai făcut o baie fierbinte. Ciubărul din lemn de fag e aşezat în mijlocul camerei încălzite. Apa îi ajunge mai sus de umeri. Focul trosneşte în sobă. Prin uşa întredeschisă, flăcăruile vesele îşi joacă nestingherite limbile de lumină pe perete. Miroase a săpun cu pelin de mai, cum numai nevasta lui ştie să facă. Se săpuneşte, se freacă pe spinare, pe mâini, pe părul dat pe spate.

În camera de-alături Ana fierbe o găină tânără. Face saramură cu hrean, cum îi place lui. O aude fredonând cu voce blândă o melodie:

„Mi-am pus busuioc în păr măi,
Să-i placă lui, iubitului,
Să-i fie bine când e cu mine
Să mi-l îmbete ca să-şi uite de alte fete.”

Câtă linişte, câtă pace!

O mână puternică îl înşfacă zdravăn de umăr. Îl zgâlţâie. *„Trezeşte-te, trezeşte-te!”*

Petru se scaldă în sângele fierbinte ce-i picură lui Vasile din ciotul descărnat.

Ciubărul e un lighean ruginit. Rasolul - o bucată de cal înverzit de muște.

Deschide ochii îngrozit.

Se apucă cu mâinile de marginile înghețate ale gropii săpate seara trecută, sare dintr-o mișcare din ea, aleargă cu ochii bulbucați peste câmpul presărat de statui umane. Din urmă, pământul tremurând spasmodic îl trântește cu nasul în zăpadă, o bubuitură asurzitoare îi înfundă urechile. Țipete scurte. Bucăți de gheață și pământ tare ca piatra îl izbesc pe spinare. Își acoperă capul cu brațele. Îi amorțește tot corpul.

Nu simte nimic.

„Am murit?”

Își ridică neîncrezător capul, îl întoarce spre locul de unde a venit grozăvia. Acolo unde a fost ascunzătoarea lui, acum se întinde un ditamai craterul… Într-un copăcel înghețat atârnă încolătăcite mațe fierbinți din care ies aburi. Zăpada de sub ele se îmbibă cu apă grăsoasă și sânge amestecat cu fecale.

Își trântește iarăși capul la pământ.

A scăpat! Trăiește!

A cui fusese mâna care îl trezise? A nevestei, a lui Vasile?

A lui Dumnezeu.

Se luminează de ziuă. Iadul se dezlănțuie din nou. În ce direcție s-o apuce? Un alt val de români vin dinspre barăci, alte tancuri, alte blindate, alți ruși apar de după dealuri.

– La ataaaac! Salt înainte! Curaj, băieți, curaj!, e vocea locotenentului Radu. Petru așteaptă un moment de liniște, o țâșnește la fugă către ai lui. Sunt acolo, după o colină!

– Petru! Unde ai fost? Ești vânăt la față de parcă ai văzut-o pe Doamna cu Coasa.

Nu-i poate spune nimic, doar clatină din cap, în timp ce tot coșmarul i se derulează prin minte încă o dată.

Aleargă umăr la umăr cu puștile mitralieră ridicate la nivelul pieptului. Trag în toate direcțiile. Nu mai e loc de strategie, singura lor grijă este să rămână în viață. În jur, români, ruși, unguri cad seceraţi cu miile.

S-au adăpostit într-un tranșeu, trag de acolo atât cât mai au muniție.

– Dumitre, unde-i Ionel?

Nu-i răspunde nimic.

– Unde-i, te-am întrebat!, vocea lui Petru e aspră.

Dumitru își întoarce privirea spre singurul prieten care i-a mai rămas acum pe câmpul de luptă:

– I-au sărit fărâme de schijă direct în ochi… s-a scurs toată apa din ei… e în baracă.

Liniște între ei. Vijelie, șuier de bombe pe toată întinderea albă.

Nu mănâncă, nu dorm de două zile. Au terminat muniția și din câte se pare nici alta nu mai vine. Stau încremeniți, cu moartea în sân. Locotenentul Radu se apropie de ei.

– Mâncare, domnule, mâncare!

– Ne e sete!

Superiorul ridică neputincios din umeri:

– Răbdați, băieți, răbdați! Suntem încercuiți. Îi așteptăm pe nemți să ne scoată de-aici.

Îi așteaptă dar nu vin.

Se lasă noaptea.

Vine dimineața.

Doar șiruri de ruși tropăie unul lângă altul, se apropie din toate părțile. Trag în românii înghesuiți la mijloc ca la poligonul de tragere. Infanteriștii aflați în gropi individuale sunt călcați de tancuri, amestecați cu pământul.

Cu fețele sleite, cu picioarele umflate și vinete de degerături, cu ochii adânciți în fundul capului de atâta nesomn, foame, durere și frig, cu capetele îmbrobodite în fulare, în cârpe, în bucăți de sac, cu buzele crăpate până la sânge, cu hainele dure ca tabla de la apa înghețată, soldații români împreună cu ofițerii lor…

...se declară învinși

.

Ștefania OPROESCU

Femeie cu batic

Opresc uneori, între două trenuri, în restaurantul nou din centrul orașului. În marea majoritate a timpului sunt aici puțini consumatori și e liniște. Iar de când nu se mai fumează, e de-a dreptul plăcut. Vacarmul de azi, însă, e obositor și indigest. Stau nemișcată pe un scaun, captivă spectacolului care-mi pune răbdarea la încercare. Nu cred că voi putea mânca ceva, cer chelnerului o limonadă și îl întreb din gesturi, ridicând sprâncenele și rotindu-mi ochii de jur împrejur: Ce se întâmplă ?

– E august! îmi răspunde. Întrebarea devine brusc inutilă. Sigur, a început luna august, luna concediilor, când vine acasă diaspora, plecații noștri la muncă în străinătate, cei mai mulți în Italia. Străzile sunt aglomerate, magazinele sunt aglomerate, restaurantele, parcările, farmaciile, serviciile de eliberare a pașapoartelor, Casele căsătoriilor, totul. Părinți, bunici, frați, rude rămase acasă sunt copleșiți cu răsfățuri, asemenea copiilor cuminți, de sărbători. Însă „Moșul" modern vine vara și vine cu forfotă mare, să se vadă, să se știe să se audă: Priviți vă rugăm, priviți cu toții, venim cu haine noi, obiceiuri noi, aer nou, copii năzdrăvani, cu dublă cetățenie, mai ceva ca în povești…

Mă întreb ce mă ține aici și îmi dau seama că sunt atrasă de o femeie de la masa cea mai apropiată, care nu se potrivește nici cu timpul, nici cu locul în care se află. Nu pot să-i apreciez vârsta. Baticul nou îi acoperă părul aproape cărunt, bine întins spre spate, unde probabil este strâns temeinic în agrafe de sârmă. Colțurile acestuia, neatinse încă de apă sau șifonate de repetate purtări, stau țepene, ascunzându-i gâtul până la gulerul rotunjit al bluzei albe, din care se arată de sub manșete doar mâinile slabe, noduroase, arse de soare și asprite de buruieni. Stă așa slabă și stingheră pe scaun, îmbrăcată ca pentru slujba de sărbători la biserică. Numai că, în biserică știe locul mâinilor și rostul lor, lângă ceilalți semeni tăcuți și smeriți ca sfinții pictați pe ziduri, care le culeg răsuflarea din liniștea rugăciunii. Aici, în restaurantul zgomotos, la masa mare, rotundă, atât de mare că n-ar fi încăput în odaia ei bună, mâinile i se adună din când în când una lângă alta pe masă, ca labele unui cățel, în dreptul farfuriei a cărei mărime o nedumerește, fie se adună în poală, una peste alta a resemnare. La aceeași masă, femei si bărbați tineri, degajați,

conversează zgomotos peste muzica ce ține cu tot dinadinsul să le acopere vocile. Copii care n-au deprins încă echilibrul mersului, scâncesc în brațele mamelor care-i șterg cu șervețele de hârtie pe fața udă de lacrimi, de bale și de transpirație, le mângâie părul lipit de cap din cauza căldurii și a agitației. Alții, de câțiva ani, aleargă printre mese, îndemnându-se cu cei de la mesele vecine. Comunică print-un cod secret, un fel de morse produs prin lipăitul mai discret sau mai accentuat al încălțărilor pe gresie. Unul țipă la un moment dat, un țipăt scurt, ca al indienilor în luptă. Semnalul se propagă rapid, țipete în crescendo apar din loc în loc, ca și cum din ascunzișuri vin semnale de alarmă. Femeia cu batic slăbuță, crispată, se face tot mai mică și privește în gol. La o altă masă, într-un colt mai retras, două tinere arogante în eleganța lor stridentă în miez de zi, își iau în brațe cățeii albi, pufoși, să-i protejeze de o posibilă vătămare din partea războinicilor. Chelnerii pășesc cu grijă printre mese, iau comenzi cu multă îngăduință. Nici n-ar exista un loc mai potrivit pentru reclama: „Clientul nostru, stăpânul nostru!"

Încep să sosească meniurile comandate. În spatele chelnerului, un șir de trei, patru adolescenți, îmbrăcați la fel, în cămăși albe, cu veste și șorțuri negre până la glezne, aduc farfurii pline pe care le țin deasupra umerilor și le așează prin rotire în fața clienților. După vârstă, arată a practicanți, folosiți în sezon aglomerat. Speranțele lor se amăgesc în bunăstarea afișată ostentativ. Nu reușesc să acopere într-un sigur drum toată masa, așa că spectacolul se repetă. Când unul din ei pune farfuria în fața femeii pe care o urmăresc, acesta tresare ușor, ca și cum ar fi speriat-o ceva E clar că nu-i obișnuită să fie servită de altcineva. De fapt, nu-i obișnuită cu nimic din ce se petrece, dar nu spune nimic. Nici n-ar avea cui, ceilalți sunt prea ocupați cu discuții ce n-au legătură cu ea. Și se bat cu palmele pe genunchi. Și râd zgomotos. Mănâncă și vorbesc. Mănâncă și râd. Copiii nu vor mâncare. Țipă, stâng buzele a refuz. Sunt lăsați în pace. Se întorc la ocupația lor, joaca prin restaurant, ca prin parc, mai tentantă decât plictisul mâncării.

Femeia întinde mâna stângă și ia cu sfială o felie de pâine. Mușcă din ea puțin câte puțin, ca dumicatul de anafură. Cu dreapta duce încet lingura la gură, după ce a împărțit mâncarea în porții mărunte. Nu știu ce are în farfurie și nici nu are importanță. Mănâncă singură, cu sfințenie pentru bucate. O desprind din cadru și o așez la masa ei din bucătărie. Îi recunosc gesturile, doar că aici stă cu cotele atârnate în aer. Nu are loc să le sprijine de masa rotundă, pe care, din felia care îi revine, abia are loc farfuria imensă. Văd cum îi tremură mâna cu pâinea. Pe cealaltă, o controlează cu atenție, să nu verse din ea până ajunge la gură. Mică și slabă, nu se încadrează în dimensiuni. Masa pare prea înaltă și scaunul prea scund ca să-i ofere tihna mâncării. Văd două tablouri, transformate în două holograme suprapuse. În spate un Breugel cel Bătrân, „Joc de copii". Refuz asocierea cu alte picturi în care este exagerată,, veselia,, mesenilor. În față, un N. Grigorescu: „Coliba din pădure". Sau „Casă țărănească" a lui Corneliu Baba. Mi-ar fi plăcut să pun în spate un Botticelli, dar nu-l văd prin hărmălaia nestăpânită. Femeia cu batic, reală, se suprapune peste un tablou modern, cu amestec violent de culori și linii contorsionate, care-mi provoacă amețeli.

Nu-mi este foame, nu comand nimic de mâncare ca în alte dăți, stau în continuare lângă limonada băută doar pe jumătate, captivă în rezervația dintre două lumi. Recunosc femeia căruntă, îmi este rudă apropiată, îi trăiesc sângele care mă arde pe dinăuntru, sânge care se diluează din ce în ce mai mult în jurul ei, asemenea absențelor îndelungi. Văd prăpastia dintre tablouri, sute de ani despicați de un vis rapid și încă neterminat. Doar o jumătate de generați și poate nici atât, nu mai recunoaște pulsul, nici respirația părăsitelor dimineți. Ochi orbi mai revin la matcă sau poate doar se prefac, atât cât să-și acopere înstrăinarea tatuată pe retină. Vin cu mărgele colorate culese din drumul ademenitor, sărmani pionieri ai lumii noi care plantează hibrizi în carne și cuvânt. Martoră la istoria care tocmai se scrie, prea devreme s-o înțeleagă, prea târziu s-o trăiască, femeia care a terminat cuminte de mâncat, își aranjează gândurile în oglinzi de tăceri. Mamă? Bunică? Câte ogoare a domesticit, le-a stârpit buruiana cu spatele ocrotit de brusturi amari. De voința ei ascultau semințele, palmele ei hrăneau, glasul ei legăna… Locul ei nu-i aici, între pruncii chemați la mobilizare în marea armată a amneziei, slujind războiul care încă se joacă în locuri ascunse. Instrăinați, defilează mândri în uniforme curate, pozele căzuților mai găsesc rar o icoană în rama căreia să-și afle odihna.

Chelnerul mă trezește din halucinații. Mă întreabă dacă nu vreau altceva în afară de limonadă. Cred că are nevoie de locuri libere iar eu stau aici de-o vreme bună și îi aduc pagubă. Mă scutur de gândurile de mai devreme ca de insecte. Firul de nisip din fund de ocean ar râde, dacă ar fi primit darul râsului. Statornicia lui învinge filozofiile lumii. Au dispărut civilizații, au dispărut dinozauri, au pierit de milenii oameni striviți ca furnicile din capriciile naturii sau ale semenilor. Și suntem încă destui pe planetă. Chiar prea mulți se spune. Simțirea mea de mai devreme riscă să cadă în derizoriu. Cer chelnerului îngăduința să mai rămân puțin, să-mi închei lucrarea, să nu se deșire ca un pulover rămas neterminat. Mă împac în gând cu vecinii mei de viață, trăitori de nevoie printre neamuri străine. Imitațiile, inevitabile, își arată falsul. Până la urmă n-au adus decât puțin zgomot, un accent străin adoptat mult prea ușor, puțină impolitețe confundată cu libertatea, copii născuți pentru alt viitor. În alte zone, cu tradiții statornice altădată, se petrec lucruri de-a dreptul amuzante. Case goale, imense palate construite de cei ce muncesc din greu prin alte locuri și care sun păzite doar de bătrânii rămași acasă, până se vor întoarce proprietarii să-și etaleze fala. Interioare pictate cu Gioconde, Capele Sixtine și Napoleoni călare, cu lei și jungle, toate cât mărimea pereților. Fenomenul la modă, nu-i așa toxic, modele vin și trec, așa cum a trecut timpul tapetelor lucioase care invadau locuințele anilor cenușii ai comunismului cu păduri, lacuri, munți înzăpeziți. O zugrăveală rezolvă stângăcii și mofturi, fără urmări. O altă zugrăveală deasupra și gata. Ruperea de neam se cârpește mai greu. Trece timpul, chelnerul mă privește acuzator. Decid să-mi salvez femeia din tablou. Închid ochii, o decupez și o duc în curtea ei, în casa ei. O ajut să se dezbrace de hainele bune, trudită cum este, ca după o zi lungă de muncă la câmp. De aici o las să se descurce singură. Se închină la icoană - bine că nu la Giocondă, oftează și se întinde în pat. Închide ochii. Adoarme cu tot Universul adunat intr-un ochi de liniște.

Gheorghe A. NEAGU

Căpăţâna

Când am ajuns pe dealul acela ţuguiat, soarele blând, de toamnă târzie, se pregătea să coboare după munţi.

– Aici facem popas, decise Licu. El programase excursia după ce adunase un grup de prieteni iubitori de drumeţii, convingându-i că este timpul ideal pentru o asemenea aventură. Am lăsat rucsacurile jos şi ne-am împrăştiat în jur, căutând locul ideal unde să facem focul mult aşteptat, în jurul căruia aveam să ne petrecem noaptea. Ici colo, tufe cărora nu le căzuseră de tot frunzele, lăsau la vedere nişte poame negre, mici, semănând cu afinele. Doar că timpul afinelor trecuse de mult. Am luat câteva şi le-am strivit cu degetele. Din ele curgea o zeamă roz, ca sângele diluat cu apă.

–Nu mâncaţi aşa ceva, boabele astea dau halucinaţii! am zis după ce i-am văzut pe ceilalţi ducând de zor fructele la gură.

N-am ştiut cât mâncase fiecare până când, speriaţi, au început să le dea drumul pe jos boabelor care le mai aveau culese. Câţiva culegeau vreascuri uscate din care au aprins un foc pe care îl alimentau cu uscături, să fie cât mai mare. Alţii se hârjoneau veseli, printre pietrele şi trunchiurile putrede, de parcă uitaseră oboseala urcuşului. Un cer senzual, violet, învăluia trupurile, parcă s-ar fi pregătit de ritualuri păgâne coborâte din stelele cioplite-n mister. Dincolo de jăraticul aprins, Licu se ivi prin nori de fum, având în braţe o uriaşă buturugă.

– Ursul bă, ursul băăă! strigară cei mai veseli, referindu-se nu numai la forţa lui Licu, despre care se spunea că s-a luptat cu un urs într-o altă drumeţie, ci şi la forma curioasă a buturugii. Jarul format din crengile acelea uscate dogorea până departe. Fetele-şi strânseră din instinct picioarele, ducând genunchii la gură şi înconjurându-le cu braţele ca să prindă cât mai multă căldură. Frisoane uşoare le străbăteau trupurile, ca şi cum le-ar fi cuprins frigul, deşi seara era călduţă. Tăciunii luceau, stârnind virilităţi masculine. Băieţii erau aşezaţi ceva mai departe de căpăţâna ursului. Lemnul pietrificat sfârâia, încăpăţânându-se să ardă. Şi tot Licu a fost acela care a văzut, sau mai bine zis a simţit mirosul acela ciudat şi-a spus:

– Fraţilor, parcă-am pus pe jeratic o bucată de carne în sânge. Miroase a grătar.

Şi într-adevăr, din buturuga adusă de Licu, din spumele uşoare şi roşii, ieşeau aburi către cer, ca dintr-un grătar imens. Şi-un miros, greţos, dar plăcut pentru Licu, se-mprăştie pe toată culmea . Ceilalţi priveau în tăcere, la fumul cu miros ciudat, înfiorându-se…

– Acum, Licule, mai bine-ai scoate buturuga din foc şi-ai lăsa-o să se stingă! se auzi-un glas din întuneric.

La drept vorbind, cred că nimeni nu s-ar fi putut apropia de jarul acela dens, roşiatic. Licu, o aruncase aşa de precis, încât aproape că se-nţepenise în vatra focului.

Deodată, un strigăt de femeie străpunse hârjoneala care se întinsese jurul focului.

– Sânge, sânge! strigă ea cu palma plină de sângele ce se scurgea pe pământ, apucând-o uşor la vale. Ceilalţi, mai întâi tăcură. Apoi, câţiva au început să râdă. Iar ea, ducându-şi mâna la nas, începu să zică:

– Doamne, ce miros plăcut! Doamne, ce miros… şi-şi duse mâna la nasul vecinului, ca s-o adulmece.

– Într-adevăr, exclamă acesta entuziasmat. Un miros divin! continuă, înmuindu-şi mâna la rândul lui în pământul mustind a sânge fierbinte. Îi întinse degetul roşu fetei de lângă el, îndemnând-o:

– Ia, miroase şi tu, zise cu o licărire ciudată-n priviri.

Ceilalţi începură să miroasă, întâi cu teamă, apoi din ce în ce mai îndrăzneţi. Îşi înmuiau palmele-n sânge, ducându-le de la unul la altul la nas, extaziindu-se. Fumul îi învăluia uşor. Doar eu le vedeam lucirile acelea în ochii plini de nu ştiu ce mister, ca o apăsare. Şi oricât de bărbat era Licu, în clipa aceea am văzut cum un fior adânc de teamă, îi cuprindea trupul. Se ridică uşor, îndepărtându-se. Căuta locul de unde culesese buturuga aceea ciudată spre a se convinge că fusese aievea. Credea că buturuga ciudată era vinovată de tot ce se întâmpla. El o adusese, el era dator să dezlege misterul. În plus, el răspundea pentru grup. Ajunse în pădurea în care defrişările lăsaseră în urmă luminişuri scăldate acum de razele lunii. Se orienta greu. Nu reuşea să găsească locul de unde ridicase buturuga. Păşea cu grijă, să nu împrăştie frunze peste urma golaşă lăsată în urmă de lemnul acela ciudat. Se împiedică de ceva şi, în lumina palidă a lunii, văzu o altă buturugă, ce semăna cu cea de dinainte. În jur, altele asemenea presărau locul. Iar în spatele lor, luceau luminiţe perechi, mişcătoare. „Haită de lupi” îşi spuse şi, cuprins de panică, ridică una din buturugi cu greutate, cu gând s-o pună pe foc, să facă vâlvătaia mai mare, să alunge lupii de lângă prietenii lui, rămaşi fără el. Simţea în sine o forţă nebănuită. Ar fi putut căra toată noaptea buturugi, să întreţină focul puternic. Clătinându-se, plecă spre tabără. Auzi câteva strigăte dinspre direcţia spre care se îndrepta. Îl apucă frica. Ţipetele se înmulţiră. Picioarele i se înmuiară. Căzu, iar buturuga se rostogoli la vale. O lăsă şi se îndreptă clătinându-se spre focul ce se potolise. O tăcere apăsătoare se aşternea tot mai grea înaintea lui. Întâi, nu-i veni a crede că a putut a fi aşa de fricos. Dar sentimentul de jenă îi dispăru şi merse hotărât mai departe. Focul ardea mocnit. Flăcările nu mai erau înalte ca la început, doar jăratecul era mai dens. Licu strigă:

– Hei, hei!

Dar nicio voce nu-i răspunse. De unde se afla el, nu mai era mult până la foc. Apropiindu-se în tăcere, Licu se cutremură.

Prietenii săi, cu sângele-nchegat sau mustind proaspăt, zăceau într-o grămadă fără de forme. Trup peste trup, într-o parte a jarului. Din cioata aceea cu chipul de urs, flăcările se ridicau la răstimpuri din orbite, ca artificiile. Ochii, ca doi tăciuni imenşi sfârâiau ca albuşul de ou slobozit din găoace în tigaia fierbinte. Trosnetul focului părea că oprise timpul în loc. Femei cu straiele rupte şi sânii sfârtecaţi, cu urme adânci ce le brăzdau pulpele, bărbaţi cu buze zdrenţuite, cu virilitatea zdrobită de pietrele stâncoase, se zvârcoleau fără noimă. Licu nu înţelegea ce s-a putut întâmpla, cu mormanul acela de trupuri, înlănţuit în beţia morţii, în sânge şi mutilări. Ceva îi tulburase, sălbatec. Din abdomenele sparte un abur se ridica în văzduh, iar câte un gâtlej sfârtecat năboia în spume de sânge. Muşcături de lup se arătau mai peste tot pe trupurile căzute.

Licu atinse cu mâna pământul înroşit. Mirosind, scoase un mormăit lugubru, de fiară sălbatecă. În trupul voinic, puterea întreagă se încordă peste poate. S-a repezit ca turbat peste foc, apucând căpăţâna de urs cu braţele. Urlă prelung strângând în braţe căpăţâna măcinată de jăratec.

* * *

După plecarea lui Licu, veselia creştea în grupul din ce în ce mai agitat. Vorbeau cu toţii de-a valma, si asta n-ar fi fost nimic, dacă n-ar fi spus fraze fără înţeles. Se tăvăleau unii peste alţii. În zbuciumul lor, se apropiau periculos de foc. Mă luptam cu ei, târându-i pe rând, cât mai departe unul de altul şi de foc. Puteau să se rănească, fără să-şi dea seama. Nu ştiam ce să fac, iar Licu nu era nicăieri. Scotoceam prin raniţele lor după sticle cu apă. Îi udam pe faţă, le strecuram în gură câte un fir subţie, cât să se prelingă fără să-i înece.

Alergam şi după crengi, ca să nu las focul să se stingă. Îl strigam în neştire pe Licu, deşi nu dădea nici un semn. Câteva clipe mi-a trecut prin gând faptul că, acesta ar fi putut să fugă. Să spună că s-a rătăcit şi nu ştie ce-au făcut ceilalţi. Dar, îl cunoşteam de mult, şi nu-l ştiam laş. Gustase oare şi el poamele acelea? Ceva se întâmpla, şi, buimăcit de alergare, obosit peste măsură, nu-mi puteam limpezi mintea. Să dau telefon ca să cer ajutoare nu puteam, pentru că nu aveam semnal. Pe la o vreme, mult după miezul nopţii, agitaţia grupului s-a mai domolit. Mergeam de la unul la altul, să văd dacă mai respiră. Încet, au adormit cu toţii. Respirau uşor, aveau pulsul normal. De după munţi se ridica alburie prima geană de lumină.

Am plecat în căutarea lui Licu. Mergeam în spirală, din ce în ce mai departe, căutând să nu pierd ca reper fumul din focul pe care reuşisem să-l întreţin toată noaptea. Într-un luminiş, l-am văzut culcat cu faţa în jos, într-un morman de frunze . L-am întors cu teamă şi i-am şters frunzele de pe faţa. Avea frunze şi în gură şi în mâinile strânse pumn. L-am curăţat cât am putut, apoi l-am zgâlţâit cu putere. A deschis ochii injectaţi, m-a privit rătăcit, ca şi cum atunci m-ar fi văzut prima oară. Cum eu continuam să-l strig pe nume si să-l scutur, a reuşit să scoată un gâlgâit răguşit, din care am înţeles cu greu doar două cuvinte:

– Lupii, lupii….

Obosit, l-am târât cu greu lângă ceilalţi, care începuseră să se mişte, ca puii abia ieşiţi din găoace.

Eva Halus a completat studii la Institutul de Artă Nicolae Grigorescu din Bucureşti şi la Universitatea Concordia din Montreal în Design Grafic. Cu toate acestea, nu a profesat ca designer, ci s-a îndreptat spre pictură şi ilustraţie de carte. În 2009, redescoperind comunitatea română din Montreal, după 17 ani petrecuţi în societate anglofonă, începe să colaboreze la Jurnalul Accent Montreal şi nu după mult timp, publică primul său volum de poezie bilingv (română-franceză). Până în prezent, Eva Halus a publicat 17 de cărţi: poezie şi proză pentru adolescenţi şi 3 volume de *Convorbiri cu personalităţi româneşti din Montreal,* colaborând cu scriitoarea, jurnalista Veronica Balaj din Timişoara, figură proeminentă a scenei literare româneşti.

În pictură, Eva Halus, fascinată de natură, pictează cu predilecţie peisaje, flori şi animale. Între 2015 şi 2017 obţine bursa *Jean Ţăranu* pentru a picta în aer liber pe malul lacurilor din Laurentide, graţie poetei şi directoarei Rezidenţei de Creaţie din Val-aDavid, dna Flavia Cosma. Eva practica de asemenea pictura japoneză pe hârtie de orez, SUIBOKU şi descoperă şi experimentează şi o tehnică de colaj cu hârtie japoneză pentru a ilustra una din cărţile sale de poezii, *Mirages et réalité,* scrisă împreună cu poetul David Brême, diplomat în Ştiinţa Religiilor la Universitatea de Quebec la Montreal. Predă cursuri de SUIBOKU şi colaj cu hârtie japoneză în biblioteci publice, case de cultură şi centre de artă.

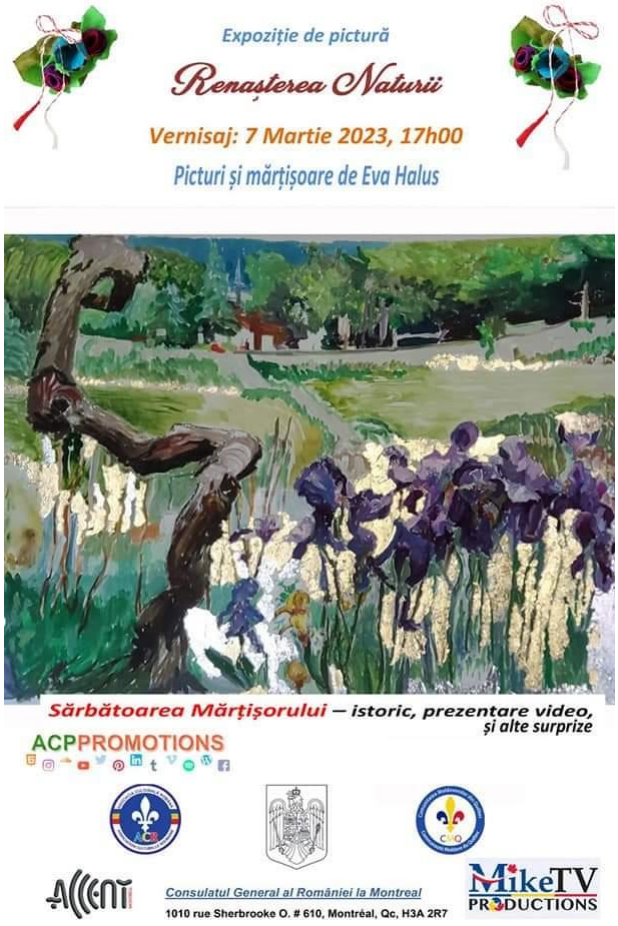

Începând cu 2020, anul pandemiei, Eva Halus realizează mii de fotografii artistice în parcurile şi pădurile cartierului ei, Côte-des-Neiges, în urma cărora se nasc alte proiecte: de pictură, fotografie artistică şi Photoshop, dar şi proiectul publicării unei cărţi-album de fotografie pentru care a invitat diferiţi colaboratori să scrie texte pertinente despre spaţiile verzi, (directorul Societăţii Ecologice din cartier, Societatea de Istorie, o asociaţie care se îngrijeşte de pădurea Dora-Wasserman şi pe binecunoscutul MARC Marinescu Constantin, fondatorul şi creatorul Grădinii Comunitare Chateaufort, etc).

Expoziţia de la Consulatul General al României la Montreal, (7 martie-27 aprilie 2023), reuneşte multe din picturile realizate după 2020 şi multe inspirate din natura cartierului.

Doine și balade
(poezie contemporană)

Sudhakar GAIDHANI

Devdoot the Angel
fragment Canto 3

Călătoria în
adâncurile subconştientului
este destul de greu de atins şi dificil.
acolo se întâmplă să întâlnim
Kalia[1] şi Krishna[2]

Visele într'un boboc adormite
se dezvoltă'ntr'o floare
Luna face ca acest miracol să se întâmple
sub masca unui plutitor bondar
Acesta este extrasul sfânt din poezie ce este inventat
Într'un asemenea vârtej de vise
un poet talentat îpoate realiza
indiciile de realitate şi dureri ale naşterii
la o creaţie nou-născută

În această fază, poeţii talentaţi pot să vadă
un univers care se învârte în jurul altuiia
precum planetele şi stelele care în juru'i rătăcesc
unele peste altele într'o ritmică cadenţă

Într'o asemenea situaţie
chiar iluzoriu privind
existenţa paradisului

[1] Kaliya, în tradițiile hinduse, era un șarpe veninos care trăia în râul Yamună. Apa Yamună timp de patru leghe de jur împrejurul lui a fiert și a clocotit cu otravă. Conform mitologiei, Lord Krishna (vezi nota 2) a supus șarpele monstruos.
[2] Krishna este o zeitate majoră în hinduism. El este venerat ca al optulea avatar al lui Vishnu și, de asemenea, ca zeul Suprem în sine. El este zeul protecției, al compasiunii, al tandreței și al iubirii; și este una dintre cele mai populare și venerate pe scară largă printre divinitățile indiene. Ziua de naștere a lui Krishna este sărbătorită în fiecare an de hinduși pe Krishna Janmashtami, conform calendarului hindus lunisolar, care cade la sfârșitul lunii august sau începutul lunii septembrie a calendarului gregorian.

sună ca o binecuvântare
iar cei care
inutil se zbat
între rai si iad
le sună ca un ghimpe în carne
toţi cei devotaţi căutării adevărului.

Haide, momentul a trecut înainte,
La fel şi dezastrul

Genul de forme umane
ale căror mustăţi şi barbi
la fel ca şi părul curgător
Atingeţi şi măturaţi pământul
Cu ale cărui respiraţii arzătoare
Prăjiţi frunze şi flori
Vederea unor astfel de animale purtând forme umane
Îngrozeşte sufletul

Dar aşa cum ne dăm seama prin intuiţia logică
Aceasta
Aceste animale ar fi cu adevărat
Călugări austeri ţinând
La independenţă în
Epoca primordială,
Respirăm uşuraţi

Pe măsură ce ochii noştri îi întâlnesc pe ai lor
Ei răcnesc precun tigrul neajutorat
Într'o peşteră
Şi când scoatem un sunet urât de tuse,
Apoi, sfioase, tac după ce au făcut
Sunete de mieunat

În mijlocul evoluţiei generale din
Lumea animalelor
Aceşti co-călători s'au oprit din cauza
Egoismul uman
Dar au fost surprinşi mai târziu
Observând o umbră umană pe lună

Şi-
Depăşiţi de emoţii şi-au exprimat furia
Asupra progresului uman
Ca şi strămoşii
Cu toate acestea, situaţia ar putea fi gestionată
Datorită cunoştinţelor mele trecătoare cu ei
dintr'o epocă trecută

traducere de **Liviu PENDEFUNDA**

Bianca MARCOVICI

De vânzare silabe

FERICIREA se măsoară în banii indexaţi la euro sau dolari
Gândurile în clipe bizare,
Răstălmăcirile pot fi diverse şocuri ale creierului
Care transformă totul în mutaţii nefireşti,
Robotul inventat să scrie pentru tine
Şi-a pierdut echilibrul.
Nimeni nu i-a comandat autodistrugerea,
Viitorul pinguinilor sau al altor vieţuitoare
Nu depinde de încălzirea globală ci de noi, fiinţele bolnave de ştiinţa nepotrivirilor de caracter,
Uneori visez şi număr vapoarele care pătrund în port
Culorile lor, semn de pace?
Mai apoi caut spre orizont unde se ascund duşmanii
Ce calibru de armament au, de ce dispun şi când se va produce catastrofa incertă a pământului scuturat de friguri?
Poţi să ştii răspunsul deja
Poţi să recunoşti semnele poţi să nu bârfeşti
Poţi să taci prelung...
Până când vei recunoaşte că ai avut dreptate:
Evreii nu-şi dau mâna între ei
E doar o metaforă pe care trebuie s-o manipulezi
când cerul e brăzdat de rachete.

UNELE distruse în aer
de Patriot pus să ne apere de invazia lor
O foaie albă va urma
Şi un vuiet albastru ca o tornadă cerească,
Extratereştrii ne vor privi cu ciudă
Pentru că se vor recunoaşte pierduţi în spaţiu.
Dar toate astea sunt doar un vis de citate adormite
Alţii le-au scris copy/paste traduse sau
poate le-au cântat la pian...
O simfonie are 4 părţi, iar un serial cinematografic are 101 dalmaţieni,
Cert e că v-am pus pe gânduri,
Tocmai atunci când nimic nu se hotăra
E timpul să închideţi şandramaua!
Viitorul e incert...

1

Taina mea

Poezia e o compoziţie muzicală. Sunetul îmi dictează... puterea cuvântului.
Eu nu am nicio taină. Inspiraţie e dictată de cineva din mine. Am o dublură. Odată am fost violonista din mine... Altădată inginera din mine. Altădată am predat vioara... şi, mai târziu am fost autodidacta şi poeta... toate funcţie de locul unde trupul meu a fost mutat, influenţează doar natura... războiul, zgomotul armelor, panica din noi... limba în care comunici... Cei care au rămas pe loc... în oraşul care nu se întâmplă nimic... bat apa-n piuă despre vise ireale. Profeţia e în mine. Ştiu dinainte totul... dar nu ziua, oră, secunda! Mă pregătesc pentru ea...
Voi sunteţi pierduţi.
Eu mi-am găsit locul. Din balcon văd marea. La orizont sunt duşmanii!

Alfred-Rennert POPLINGHER

Porunci

În completarea celor zece

Pe Dumnezeu să nu-l întrebi " de ce " ?
Lui Dumnezeu să nu-i ceri explicaţii .
Pe Dumnezeu să nu-l tragi la răspundere .

Dreptul ăsta nu-ţi aparţine .

Căci nepătrunse şi nedesluşite
Sunt căile Domnului .
Einstein a avut dreptate,
Marele Gong al Creaţiei
Nu a fost un joc de zaruri .

Lui Dumnezeu dă-i dragoste nemărginită
Dragoste fără interes
Dragoste nemăsurată.
Lui Dumnezeu dă-i încredere nestăvilită .
Lui Dumnezeu dă-i recunoştinţa veşnică .
În rugăciuni fierbinţi
Cere Domnului harul cunoaşterii şi înţelegerii ,
Aşa cum David i-a cerut şi Solomon a primit.
Căci greu de pătruns sunt căile Domnului
Si nimic din facerile sale
Nu e un joc de zaruri.

Adriana WEIMAR

Trăim ireal

Trăim ireal
vremuri
ce au devenit brusc
ireale!

Izolaţi
în lume,
în ţară,
în casă,
în noi înşine,

ne-ntrebăm
mereu şi mereu,
pe noi înşine
şi unii pe alţii:

De ce?
Cum?
Până când?
Ce va fi?
Încotro?
Cine?

Şi fără un răspuns
retrăim

istoria de groază
a omenirii
de acum un veac,
de acum un secol,
ce-a pus punct
atâtor vieţi,
ca acum,
înaintea vremii lor!

Vom privi
şi vom vedea
ce nu ne-a privit
şi nu am văzut la timp!

Vom asculta
şi vom înţelege
ce n-am ascultat la timp
şi am înţeles prea târziu!

Inimile de piatră
se vor topi
şi inimile calde
vor îngheţa
nemângâiate
şi triste...

Cum să înțelegi?

Cum să înțelegi
liniștea străzii
și vacarmul
din sufrageria ta?

Viața
cu 180 de grade
în sens invers
acelor de ceasornic?

Liniștea neliniștii
din noaptea-zi,
din ziua-noapte?

Răceala din gânduri
când primăvara
te răsfață-n culori?

Cum să înțelegi

timpul comprimat
în ceasornic
și clipa
dilatată-n priviri?

Calendarul cu cifre
cuminți ordonate,
iar azi cifre haotice
vorbind despre
moarte?

Vieți
până ieri prea tunate,
iar azi vieți răvășite
de durere și frică?

Ceremonii
până ieri fastuoase
și știrile bombă,
iar azi tancuri,
izolete,
măști și mănuși?

Cum să înțelegi,
cum să te lupți,
cum să învingi
un dușman nevăzut?

Anul din afara timpului

de Înviere, 2020

Trăim cu toții
Anul
din afara Timpului!

Neștiuți în credință,
ne-mpăcați în iubire,

piatră vie
lângă piatră vie!

Sub cupola cerească
vom dura infinit
Alatarul Iubirii!

Tunel în timp

Din inima muntelui,
din inima pietrei,
din inima umbrei

– energia,
vibraţia unui alt veac –

tunel în timp,
un alt timp
apus
în memoria istoriei.

Vinovată

Vinovată
de trecerea
prea repede
a vieţii
peste mine

au încărunţit
şi clipele
în ceasornicul
de pe peretele meu
cu rozariul fosforescent
al nopţilor mele albe,

au încărunţit
şi kilogramele
pe cântarul meu electronic
cu sticlă transparentă.

Vinovată
de trecerea însăşi,
de trecerea spre
Marea Trecere
cu clipe cereşti,

Doamne,
am destule
amintiri frumoase,
poţi să mă iei
la Tine!

Biserici de lumină

În anii sabatici
trecuți,
petrecuți,
timpul
a însemnat viață,

pulsațiile destinului
au devenit
bătăile inimilor noastre,

îngerii s-au trezit
să ne apere
sub aripile lor albe.

În lumina vitraliilor
sufletele
au devenit
biserici de lumină,

iubirea
a avut greutatea
unei clipe de viaţă
trăită **frumos**
în Lumină.

Liviu PENDEFUNDA

War again

God, what suffering
compel the world to endure
from one end of the universe to the other;
but too bad:
does he have an end in infinity?
or like us, deprived of will
kneel before the chosen one
we wait for destiny to steal it from us.

Frightened gathering of undead
starving, poor world
what it takes away from her own being
souls that would escape
so much enmity from heaven flowed
I wonder:
Oh, God, this suffering
why does he keep coming to us to gather?

Travel

under the ion cloud in eastern Europe

From neighboring stars
pyramids light up
in the world in which water waters
insipid cliffs and beaches.

He had slipped into the wet pit
full of animals and corpses
ending in bare wings
under furrows, stubble and hills.

She looked like a deity not a fairy
frozen queen melted in fire.
Welcome, Spanish being
no claws and no body!

I rejoice, as it were, in sadness
of my astral meeting.
Do not drive me away, do not give me goodness:
is it from the future or from the past?

It seemed to be from a neighboring star
light in darkness extinguished;
dry is the spirit of the waters
and above it is a snowy mist.

what are you Or who? You can say
or make me understand.
It's no one's dream, no one's wandering,
not a hope to cling to.

But where are they? I can barely tell:
I myself no longer feel air.
Gentle Chimera from the mundane realm
he understood me in spirit.

The stone bridge

In such times
on the way I pass
as among vibrating eddies
our disasters
on a stone bridge not yet demolished.

Up between the heavens my eyes are drowning
in the radius of time that seems bent
towards the deep earth
where the indelible traces of antiquity
of those who
they trampled over the graves
still bleeding with smoke
and I swear I won't leave
on the way pain without pressing
over a secret tunnel into which they flow
time fragments
which of the bridge that will be torn down,
holy ascension of life over death,
wing lights I'll gather.

If only I were to let souls perish
it cannot be the greatest sin
like the hanging-beings
of generous shadows
from thick arms wielded by a beast
powerless of them to escape,
I wouldn't hurt myself jumping
in the bell of angry words
to value his love to learn
because in the middle of summer
how wonderful it is to enjoy
of a world transformed into Eden.

But it's not.
Because behind, in the sand
cries a cut flame, missing mother...
shoots grow, but not at home
that's why I feel like I'm passing by
new grass seeds
at the edge of a tree
with deep roots, but cut,
broken nests around
and refugee orphan birds
in the secret tunnel
in which the fragments of time flow.

Meaningless, stupid they seem
the true values
while, Lord, we
Astral Travelers, Your dreams
deep in verse we slip them,
oceans, mountains, plains to cross,
terrible times
to sculpt them to remember
in the new bridge of sacred stone Your world
for those who will be.

Aura Christi

Târziu

Destul de târziu
am început să înţeleg
cum se ajunge la fiinţă.
Mă uitam la felul în care serile
– trăgându-şi sufletul
într-un vârf abia întrezărit –
se transformau în noapte,
explodând, uneori cu puteri crescânde,
dintr-un măr prea copt, căzut în iarbă,
alteori – din urma unui înger
lăsată pe nisipul ud, împânzit
de meduze, alge, pietre,
resturi de scoici, fii ai luminii,
care merg în zigzaguri
pe-aceleaşi, neîncepute, ape.

Târziu am priceput
cum poţi să exişti pe limită
şi să stai ochi în ochi cu zeii,
repetând, fără să vrei, acele versuri,
mereu copilăros, smucit,
aidoma paşilor unui prea viu,
luminat profet,
aidoma figurinelor alcătuite stângaci
din fragmente de lut:
„Chiar şi-n icnetul de dinaintea morţii –
eu voi rămâne poet”.

Şi toate acestea, oho, în timp ce
simţi că îţi pierzi, pur şi simplu, minţile
şi auzi spunându-se răspicat prin gura ta:
„Nu-ţi fie frică. Taci şi scrie. Scrie.”
Parcă ai mai trecut prin acest trup
cândva. Parcă n-ai existat niciodată.
Ce miracol neostenit şi-a ales ca loc
de popas lumea, în care tu
nu exişti demult

Lidia GROSU

Hope is life

Hope is blue-eyed
And it is an infinity:
She kisses us all,
And give calm glances to mankind
-
Signal
That she shines
And each of us becomes love
When he watches
The gift of life as eternity.

... She urges us to climb
He doesn't lie to us in verdicts
And it breaks all the mountains of
ice
From the soul that does not ignore
The horizon line...

Hope is sculpted in us
And it breaks our fog:
She, firmly, authorizes herself
present
in hearts that no longer believe in
the future.

Hope has blue eyes ...
He climbs on the shoulders of the
cherubim,
And he kisses all the stars,
And the sigh turns him into a
smile.

She drives away all the clouds,
Weave crowns of rays,
And he becomes their preacher,
Ikebana of the waking dream,
Reliable in all
What the Light brings us ...
Hope is your morning
And it is divine breath
Through which, even a drop,
revives you ...

Heaven on earth

I detach the illusions from the
ideas
that are wanted
achievement
Their materialization
Without a doubt:
They are healing me.

Old-fashioned time,
I give him a new coat
But I leave the shines of old -
Meaning, value -
In front of them the horrors are
silent.

In "Our Father"
I'm always looking for a
landmark
I avoid temptation ...
It's not from the Lord
I recognize her
Like a test:
To see my doubt again
As unbelief
In uplifting success.

With life,
All hidden games
I cancel them ...
it seems useless
me to let go of the
avalanche of thoughts
in which God exists...
I would make him sad
And it wouldn't be me anymore
God suggests to me,
He advises me ...
Fakes disappear, temptations ...
And I feel like heaven ... on earth
Today ...
I have become worthy of His
arms

And this gives me life...

My bird, poetry...

I can't cry
when something hurts me
And when the pain becomes
acute,
I tie my tear
with my time and resignation

Thus, I ignore the language of
senescence
And the sadness of the willow
leaf
Which hides in the golden
autumn

And i shout in silence...
No one can hear me...
And I live, repeatedly,
Same fault:
I am not crying...
nothing hurts me...

And I delegate my bird –
The poetry in me ...
to fly towards you.

When you want spring to come

I heal the present from tiring thoughts
And I wake up my spring
From the arms of winter

She smiles at me,
With her beautiful eyes she overwhelms me...
And I hug her
This day becomes a treasure
In which
I live, admire and dream

With the joy of being,
The moment seems like an eternity to me
And my whole soul
Is eager for life
And it becomes a garden of love

In this garden
A violin chorus is heard
He admits
one conductor:
Day full of optimism
flooded with the colors of life ...

I'm living the rebirth..

Cristiana MEMELIS

Acasă

Portretul tău în univers e scris.
Cât vezi cu ochii munţi
împăduriţi şi risipiţi prin ape limpezi,
lumina în cascadă se mistuie în glii
cu fiecare strop de-nţelepciune
de-o lacrimă aprins,
un crez.
un sentiment,
un vis...

Tărâm de dincolo care-mi zâmbeşti
când intru prin albastru trup senin,
prea legănat de braţe îngereşti,
prea luminat de ochii ce plutesc
pe-un infinit de sori scânteierori
şi aştrii care se îmbrăţişează acasă,
înveliţi în nori.

Acoperământ

Nicio atingere, adiere-n priviri.
Cerul căzu şi azi în chemare.
Frumuseţea se-arată ca un suflet
senin
ce poartă în sine prezenţele tale.

Se lasă soarele în noapte şi în rugi.
Izvoare înoată să ţâşnească din vecie.
Un ochi rotit, neînserat ascuns
scrutează în zenit întoarcerea la glie.

O stea ne săvârşeşte crucea pe
pământ,
în timp ce ochii dimineţilor învie
un necuprins ce te-ntregeşte ocrotind
aceeaşi hrană ce ne suntem pentru cer şi
glie.

Biserica din lume

Privirea lui potrivea timbrul
îngerilor
peste culmile unite de-un cântec
ce-nvelea cu pâine şi vin
amintirea
.
Intră ea cu toate mişcările străzii
pe frunte,
s-atingă diapazonul
mai aproape
de visurile-nfrigurate secând prin
pleoapele arse, răsfrânte.
- Rugăciunea ia trupu-ntâlnirii, îi
spuse.

De-atunci frumuseţea nopţile
îngână
urmele trecerii lor printr-o
biserică a iubirii
din lume.

Biserica Poeziei

Există un mine din mine care se întâlneşte
cu un tine din tine.
Există un mine din tine care se va întâlni
cu un tine din mine.
Există un el şi o ea din mine din tine care se îmbrăţişează
cu un el şi o ea din tine din mine.
Există noi şi voi şi ei şi ele din mine din tine care se vor îmbrăţişa
cu noi şi voi şi ei şi ele din tine din mine.
Aceasta este întâlnirea ascunsă şi îmbrăţişarea fiinţei,
naşterea Poeziei,
biserica
de dincolo de mine, de tine, de noi, de voi, de ei, de ele,
înspre noi înşine înainte, înapoi...

Buna Vestire

Se lasăsteauacucetiniîn ape.
Din val cerbiisorbinelul de foc.
E tihnă. Doarsuflu-nserării-nfioară
pădureaşiclopotul
laceasulcândpăsări
coboarăumbrite
şinorii ca ruguri se-aprind peste văi.

Ce-iDuhul? Ce Nume te-ascunde-n
văpăi
să-ţi piardă poteca? Cuvântul e ochi.
Te-apasă pe piept
pământ, piatră, pom,
venind să iei trup pentru o floare de
Domn.

Icoana Ei stinse amurgul din lumi.
Văzduhuri de oameni se ridică la
porţi...
E Domnul ce vine prin sfintele cărţi
cu-Arhanghelul Iubirii să-
nvie Împărăţia.

Călătorie

Mă-ntorc în tine, plai curat, mlădiu,
cu pomi trecuţi spre rod de-un aur
străveziu,
pe creste cerul aşezat ca pentru cină,
Craiul gustând din purpură şi smirnă.

Vezi cărarea-ntre mesteceni, case vechi,
parfum de brad?
De mult s-a topit pe gene
nesfârşit fuior de nard,
curcubeu ca o aripă ce se-nalţă şi adie
spre întreg pământul-trup
care aşteaptă să învie.

Nu mai zăbovi pe calea
ce-nvârte-n galop lumini!
S-or aşterne iar petale
pe-al Tău trup plecat venind...
S-or aşterne iar petale
peste oamenii murind.

Mă-ntorc în tine, plai curat, mlădiu,
pentru-o călătorie de-un aur
străveziu.

Vasilica ILIE

Neînţeleasă

Motto:
Mi-e teamă că ţi-e frig de
şi cuvintele înmuiate în sinceritate
scrise pe ultima zăpadă pentru tine
s-au topit înainte de a le fi înţeles sensul

Astăzi parcă am fost expulzată din cochilia unui melc
şi când am dat de lumină mi-au orbit ochii.
Am bâjbâit să găsesc troianul de zăpadă
încărcat de cuvinte,
strat după strat, egal cu numărul zilelor de singurătate.
Dar razele soarelui mi-au sărutat umărul
ca şi cum mi-ar fi spus că este timpul
să-mi protejez sufletul.

(Mi-am amintit că mi-am construit
cândva un zid al tăcerii;
atunci, cineva, mi-a furat liniştea dimprejur,
voind să-mi fure până şi visele
dacă nu mă trezeam la timp).

În locul troianului de zapadă am găsit apă de ploaie.
M-am gândit să construiesc un turn
din primăvara care se apropie,
să pun pe fiecare nivel câte un gând
al cuvintelor pierdute, ca o rugăciune,
să renasc cu fiecare treaptă parcursă sub cuvântul divin,
fără să mă uit înapoi
sau să îngenunchez după clipa efemeră...

Doamne, dacă Tu ai fi pus pavăză
între troianul de zăpadă şi apa de ploaie,
o minusculă piatră,
tot mai rămânea ceva, să fiu înţeleasă.

Nu ştiu să-Ţi fi cerut vreodată mai mult

Doamne, anotimpurile nu mai sunt cum au fost odată;
oamenii şi-au schimbat firea după cum bate vântul.
Şi vântul le fluieră falsitatea prin cămările sufletelor;
nu ştiu cât le vei mai răbda ipocrizia...

L-ai ales cândva pe Noe pentru a salva omenirea.
În schimb,
urmaşii lui au vrut să urce până la Cer să fie egalul Tău,
dar le-ai încurcat limbile şi i-ai împrăştiat care încotro.

Doamne, te rog, nu transforma oamenii în monştri
chiar dacă ţi-au întors spatele
de atâtea ori şi te-au hulit.
Nu lăsa ca pământul să se cutremure
de greutatea păcatelor
şi munţii să se prăbuşească în mări şi oceane.
Nu încuia luna, soarele şi stelele,
Cerul nu-l transforma în apă.
Nu ne părăsi de tot. Chiar dacă omenirea
ar clona sub eprubetă un al doilea Noe,
n-ar mai avea pricepere şi răbdare
să construiască o corabie,
şi nici să adune perechi de fiinţe
să se armonizeze între ele.
Doamne, te rog, ascultă măcar ruga aceasta
pentru că nu ştiu să-Ţi fi cerut vreodată mai mult.

Hora la români
(evenimente)

NEGREȘTI-OAȘ:

Art Bunavestire la a 37-a ediție

Incredibil, au trecut 37 de ani… În 1986, Ioan Gozman, Dorel Petrehuș, Iosif Șaitoș, Ion D. Ion, Ioan Pop Prilog, Andrei Florian, toți oșeni neaoși ori prin adopție, plus Vasile Pop-Negreșteanu, deja (până atunci) cunoscut și apreciat la nivel național, s-au adunat la solicitarea regretatului dr. Mihai Pop, directorul Spitalului Orășenesc, hotărând ca împreună să organizeze o expoziție de artă plastică – unde credeți? Într-un restaurant din centrul orașului Negreşti-Oaș, iar vernisajul să aibă loc în 25 Martie, la ora 17. Expoziția avea să primească un nume cu rezonanță creștină, *BUNAVESTIRE*.

Am fost și eu prezent și am scris despre marea sărbătoare a Țării Oașului – căci evenimentul chiar a devenit și e și azi o mare sărbătoare pentru oșeni, apoi… personal am lipsit doar când eram plecat în Statele Unite ale Americii, atunci când am avut un eveniment în familie de la care nu aveam cum să lipsesc și încă odată…

Dintre artiștii care au expus în 1986, la actuala ediție, a 37-a au mai fost prezenți Dorel Petrehuș, Corneliu Pop și Ioan Pop Prilog….

Anul acesta, alături de cei menționați mai sus, au mai participat cu lucrări și invitații: Teodor Buzu din Cehia, Elena Karachentseva – Republica Moldova, Laura Ghinea - președintele Filialei Maramureș a UAP, Ana Maria Negură, Nicolae Ovidiu Popa, Flavius Lucăcel, Szekely Szilard, Marius Barb Barbon și Simion Zamșa.

Așadar, sâmbătă, 25.03.2023, cu începere de la ora 16, în Sala de festivități a Primăriei orașului Negreşti-Oaș - căci Muzeul Țării Oașului este în reabilitare pe fonduri europene - au fost expuse creații influențate de toate curentele moderniste și

postmoderniste, de la impresionism, fauvism şi cubism, până la abstracţionism, dovadă a faptului că artiştii din Ţara Oaşului sunt buni cunoscători ai mişcărilor artistice contemporane. Culorile şi formele sunt percepute ca entităţi în sine şi nu doar ca un vehicul al realităţii externe. La fel ca notele muzicale, culorile şi formele lucrărilor expuse au o existenţă de sine stătătoare şi produc senzaţii şi stări sufleteşti deosebite. Formele geometrice, liniile, săgeţile şi caroiajele sunt forme *recognoscibile*. Artiştii au lăsat culorile libere şi pure, aidoma sunetelor din operele muzicale. Cu alte cuvinte, cei prezenţi au asistat la o reprezentare a senzaţiilor cromatice în stare pură.

Vasile Duda, istoric de artă, a fost cel care a prezentat Art *Buneivestiri 2023*. Pe scurt, la obiect, convingător.

Este de înţeles că în toată această perioadă artiştii plastici *negreşteni* au participat şi la expoziţiile ce au avut loc la nivel judeţean, nu au lipsit de la evenimentele organizate de colegii lor din Baia Mare, au participat la multe din expoziţiile naţionale, la expoziţii itinerante, au organizat expoziţii de grup şi personale în diferite localităţi din ţară (Cluj-Napoca, Sibiu, Arad, Bucureşti, Focşani, Timişoara şi altele), unii dintre artişti au expus în Ungaria, Ucraina, Polonia, Italia, Franţa, Austria. Putem vorbi, în total de zeci, chiar sute de evenimente de acest gen.

Practic, la Negreşti-Oaş putem vorbi de un centru al artelor plastice, un centru conectat, prin oameni, iniţiative şi activităţi, la marile evenimente artistice ale ţării, publicul *negreştean* şi cel din restul localităţilor componente ale Ţării Oaşului, într-o bună parte, având „oportunitatea întâlnirii cu artişti contemporani remarcabili, dar pe de altă parte spiritul locului a putut să lucreze în sufletele artiştilor care s-au perindat prin saloanele muzeului şi au putut să ducă mai departe cu ei ecourile ţâpuriturilor oşeneşti. O lume aparte care impresionează printr-un fior autentic pe care eşti uimit că nu-l cunoşti mai bine, dar odată ajuns în acest univers te bucuri inevitabil de stimulentul efervescent al descoperirii" (am citat din istoricul de artă Vasile Duda, ca să n-o spun eu, ca oşan).

A fost şi în acest an al Bunei Vestiri multă lume la Negreşti-Oaş, mulţi iubitori de artă, oficialităţi locale şi judeţene. Să-i amintim aici pe. Directorul Direcţiei de Cultură Zamfir Danciu, pe Liviu Marta, directorul Muzeului Judeţean Satu Mare, Robert Strebeli – Muzeul de Artă Baia Mare, Maxim Dumitra – Muzeul de Artă Comparată Sângeorz Băi.

În rândul vizitatorilor au fost. Adrian Zbona, judecător, poeţii şi scriitorii George Vulturescu, Ioan Nistor, Alexandru Zotta, Ştefan Haiduc, Ioan Belbe, ing. Mihai Nistor, Brăduţ Popdan, precum directori de instituţii din oraş, cadre didactice, simpli iubitori de artă.

Desigur, Muzeul Ţării Oaşului, ca parte co-organizatoare, prin Anca Melania Rusu, manager, şi-a făcut şi îşi va face datoria aşa cum se cuvine.

Gazdele au fost cât se poate de ospitaliere, ca de fiecare dată. Au mai fost de faţă viceprimarul Costică Fanea, consilieri locali, alţi oameni politici, simpli iubitori de artă….

Aurelia Fedorca, primarul oraşului Negreşti-Oaş, care le-a vorbit celor prezenţi atât în debutul vernisajului cât şi la final, i-a felicitat pe artiştii expozanţi şi i-a asigurat de sprijinul personal şi a Consiliului Local. Performanţă să fie numai, ca până acum.

Pentru această adevărată sărbătoare a spiritului şi frumosului îi felicităm pe artişti şi organizatori şi-i aşteptăm la următoarele ediţii ale *Art Bunavestire Negreşti-Oaş .*

Vasile MIC

DUPĂ CINCI ANI... DIN NOU LA FESTIVALUL DE CREAŢÍE ŞI INTERPRETARE, EDIŢIA A XXVI-A, CHIŞINĂU 2023

Să întrebăm şi Carul Mare

Nu ştiu cum trece timpul la alţii, dar din anul 2018... când am participat la Festivalul de Creaţie şi Interpretare ,,Crizantema de argin" la care am obţinut Premiul al II-lea, Secţiune Creaţie, cu romanţa **,,Uite, salcâmul a înflorit"** , pentru mine aceşti cinci ani au trecut foarte greu. Pandemia (Covoid 19) care şi-a arătat colţii din toamna lui 2019 şi a ţinut aproape întregul an 2022, m-a lipsit de bucuria de a fi lângă fraţii noşti de peste Prut.

Pentru 2023 m-am încris cu romanţa **,,Să înterbăm şi Carul Mare"** - Secţiunea Creaţie (versuri şi muică), iar pe data de 21 Februarie m-am prezentat la prima repetiţie cu **Orchestra ,,FOLCLOR"** condusă de maestrul **Petre Neamţu.**

Romanţa a fost interpretată în prima seară - 22 Februarie, dedicată ,,Creaţiei", de către soprana **Rodica Angehescu**, în superba sală a Palatului Republicii.

Regia spectacolului, semnată de **Alina Ţurcanu** a fost impresionană: pe acordurile celebrei romanţe , **,,Să-mi cânţi cobzar bătrân"** - artiştii prezentatori au trecut în revistă drumul parcurs de romanţa nemuritoare... care uneşte la superlativ pe toţi românii... într-un gând şi trăire înălţătoare a celor ma frumoase clipe de înfrăţire.

Cuvântul de deschidere al Preşedintelui juriului, doamna **Alina Mavrodin-Vasiliu**, Directorul Artistic al Festivalului Naţional al Romanţei **,,Crizantemei de aur"** şi al doamnei **Svetlana Bivol,** director al Filarmonicii Naţionale **„Serghei Lunchevici"** - Moldova,

au dat tonul bucuriei, au aprins flacăra Frăţiei de-a fi împreună la fastuasa sărbătoare a „**Nunţa Zânei cea bună"** - care-i înzestrată cu puterea magică de-a ne uni şi întineri.

Înainte de-a începe să-mi cânte romanţa **„Să întrebăm şi Carul Mare**" - mi s-a făcut o prezentare care mi-a copleşit sufletul de bucurie, fiindcă munca mea este recunoscută şi apreciată la nivelul cel mai înalt al culturii poetice şi muzicale de către organizatorii festivalului**„Crizantema de argint".**

În cuvântul meu am amintit că m-am născut cu **Eminescu** în casă şi am primit de ziua mea de naştere, 1 Aprilie (la vârsta de şase ani) un dar din partea tatălui meu... cu o valoare sentimentală inestimabilă: **„Poezii de Mihai Eminescu**" - carte de aur de care nu m-am desprţit niciodată.

Am mulţumit organizatorilor, onoratului juriu, instrumentiştilor **Orchestrei FOLCLOR,** dirijorului maestrului **Petre Neamţu** şi doamnei director al ansamblului, artista poprului, soprana **Silvia Gocear,** după care am recitat câteva strofe dintr-un poem închinat demiurgului poeziei româneşti, PagLuceafărul nemuritor... **Mihai Eminescu,** Părintele spiritual al tuturor românilor:

Ţara noastră-i despărţită.../ Codrii Bucovinei plâng, Patria o vrem unită!.../ Drag Poet iubit şi sfânt./

Romanţă nemuritoare,/ Crizantemă de Argint.../

Vocea ta, seducătoare,/ Toţi românii a unit./

Ardă flacăra Iubirii/ Împreună cu Frăţía,/A sosit timpul Unirii:/ Să trăiască România!/

Drag Poet, iubit Părinte,- Parcă nici n-ai fi plecat.../

Am rămas cum ne-ai lăsat:/ Cu speranţe ne-mplinite.../

Cât pe lume e Frtăţía.../ Pacea bună să domnească:/

Să trăiască România!/ Limba sfântă ne unească!.../

Orchestra a început să cânte romanţa „**Să întrebăm şi Carul Mare"**, iar distinsa artistă, soprana **Rodica Anghelescu** (cu un palmares naţional şi internaţional de excepţie,care a cântat alături de genialul **Gheorghe Zamfir**, susţinând concerte de muzică clasică şi populară, la Cairo, Zagreb, Dublin, Atena, Cernăuţi, Sofia, Vina, Alcamo, Paris, Sankt Petesburg, etc. cu o voce caldă, timbrată... a dăruit cu dragoste şi talent minunaţilor spectatori aflaţi în sală, dar şi zecilor de mii de fraţi moldoveni care o priveu la televizoare şi ascutau la radio cum cântă cu atâta patimă

„Dragostea care trece odată în viaţă, este norocul pe care nu trebuie să-l respingi niciodată" - fiindcă iubirea te înalţă pe culmile fericirii în viaţa pe care o trăim.

Aplauzele au plătit cu prisosinţă interpretarea de suflet a solistei **Rodica Anghelescu şi a Orchestrei Folclor** care, sub bagheta distisului dirijor Petre **Neamţu,** artist al poporului, care au scris şi de data aceastan o paguină nemutitoare... ce va sta cu mare cinste şi onoare în Panteonul patrimoniul cultural al Romanţei nemuritore.

Înainte de spectacol am dat un interviu la postul de Radio Moldova, reporter doamna **Alina Chiriac,** în care am povestit despre începuturile mele în a învăţa să scriu versuri şi să compun muzică, **î n t â n i r e a** cu marea Doamnă a cântecului românesc, celebra **Maria Tănase,** carte pe care am publicat-o în Editura Muzicală - **„NE VEDEM LA PARIS".**

De asemenea, alături de maestrul **Constantin Arvinte**, am scris opt volune, prinre: **„Doamne, Ţie-Ţi muţumim" ; „Brâcuşiana" ; „Tudor Vladimuirescu" ; „Prinos de recunoştinţă eroilor legendari" şi „Tu, română-ncântătoare".**

Iar cu profesorul, compozitorul **Valentin Mandric** am editat cartea **„Inimă de mamă"**, poem simfonic-coral, cu care am **obţinut Premiul al II-lea în anul 2022, la Concursul „Muzică de fanfară Iosif Ivanovici",** iar în prezent suntem la finalul **Operetei „Poetul şi regina"** - care se va juca la **Teatrul de Operă şi Balet „Oleg Danovski" din Constanţa.**

Mai am în lucru un volum de poeme **„Farmecul poeziei"** alături de poeta **Elena Armenescu.**

Volumele **„Poetul şi Regina" şi „Farmecul poeziei"** vor fi publicate **la Editura Muzical - UCMR.**

A consemnat scriitorul-compozitor:
Marin VOICAN-GHIOROIU,

Mihai Eminescu de la Narcis la Hyperion

Mihai Eminescu a fost conştiinţa profundă şi disciplinată a acestui neam, „adevărata Universitate a tuturor culturilor lumii", spunea Constantin Noica. Lumina sa străbate universul asemenea Luceafărului şi o vom vedea mereu ca o taină care se cere încă descifrată. Hermeneutica gândirii sale, aşişderea cu a lui Rabindranath Tagore, rămâne o piatră de încercare pentru fiecare generaţie, ca mărturie despre o civilizaţie mereu avidă de cunoaştere dar înrădăcinată într-un trecut de veche cultură şi de severă tradiţie.

Sub egida Primăriei Comunei Miroslava – Iaşi, ca o încununare a Zile Culturii Naţionale ce se vrea a fi permanentă pe tot parcursul anului, iată o manifestare cultural-artistică ce doreşte să păstreze moştenirea marelui bard al neamului românesc: Simpozionul **„Mihai Eminescu de la Narcis la Hyperion".**

Profesori, elevi de la şcolile gimnaziale „Colonel Constantin Langa" şi „Dimitrie Anghel", de la Liceului „Mihail Kogălniceanu" din Miroslava au bucuria de a cunoaşte reflectarea spiritului eminescian în arte (pictură, sculptură, muzică, cinematografie), având ca invitaţi pe **Acad. Mihai Cimpoi** (director al Centrului Muhai Eminescu, Chişinău), sculptorul **Prof. Gheorghe Gheorghiţă-Vornicu** (Liceul de Artă „Octav Băncilă", Iaşi), **Conf. Univ. Dr. Cătălina Ionela Chelaru** (Universitatea de Arte „George Enescu", secţia Canto, Iaşi), poetul **Vlad Scutelnicu** (secretar de redacţie, revista Hyperion, Botoşani), **Acad. Liviu Pendefunda**, sub coordonarea căruia se află Cenaclul „Dimitrie Anghel". Membrii acestui cenaclu înfiinţat de patru ani, ale căror versuri proprii au văzut deja lumina tiparului în revista *Contact international*, au pregătit un recital din lirica eminesciană.

Lucrările prezentate, printre alţii, de Prof. **Gabriela Bunghez** *(Eminescu, Maiorescu, Junimea),* **Prof. Luisa Amarie** *(Eminescu – perspective critice),* **Prof. Diana Deliu (Memoria lui Eminescu în arte)** subliniază importanţa menţinerii în conştiinţa colectivă a românilor a personalităţii globale, atât spaţial cât şi temporal, a marelui nostru poet. Proiectarea primului film documentar despre *Eminescu, Veronica şi Creangă* din 1914, prezentarea fragmentelor cinematografice din filmele *Un bulgăre de Humă* cu Dorel Vişan şi Pintea, *Luceafărul (1986 regizat de Emil Loteanu), Eminescu* 1991 realizat de Moldova-Film. Au fost amintiţi poetul Gheorghe Tomozei care în „eminescologia cinematografică", a colaborat în calitate de scenarist la filmul *Dacă treci râul Selenei...* (1976) al regizorului Paul Orza şi poetul Vasile Nicolescu, care a realizat împreună cu regizorul Jean Petrovici un film despre cosmogonia eminesciană.

Prof. Gheorghe Gheorghiţă-Vornicu, autor a numeroase interpretări spaţiale ale poetului în România şi Republica Moldova a enumerat cele mai frumoase statui dedicate de sculptori Luceafărului poesiei române.

Conf. Univ. Dr. Cătălina Ionela Chelaru s-a referit la muzica compusă pe versurile lui Eminescu de-a lungul timpului, culminând cu *Dialogurile dragostei. Arii si romante pe versuri de Mihai Eminescu si Veronica Micle* compuse de Eugen Doga.

Despre manifestările omagiale organizate la Ipoteşti şi Botoşani în utimile trei decenii a amintit poetul Vlad Scutelnicu.

Iniţiatorii şi organizatorii simpozionului, **Julieta şi Liviu Pendefunda** au invitat pentru o alocuţiune de înaltă erudiţie pe cărturarul eminescologiei universale, **Acad. Mihai Cimpoi.** O atmosferă emoţionantă şi plină de învăţăminte a încheiat expunerea, şi pe alocuri, dialogul cu participanţii din Sala „Verdi", Congress Hall, deschisă de anul trecut în Family Market din Miroslava.

Expoziţia de desene ale elevilor sub îndrumarea Prof. **Marius Constantin Pavel,** inspirate din opera lui Mihai Eminescu, şi participarea **corului DoReMi** au constituit garanţia unei manifestări de înaltă ţinută.

Reproducere după revista Contemporanul, februarie 2023

Cock de Mike Bartlett

Pe 31 ianuarie 2023, la Teatrul Metropolis din București a avut loc premiera oficială cu Cock de Mike Bartlett, un spectacol al Teatrului Stela Popescu în regia lui Tony Adam și scenografia Mădălinei Mihai. În distribuție : Tudor Cucu Dumitrescu, Cristian Neacșu, Ioana Niculae, Cătălin Frăsinescu.

Piesa lui Mike Bartlett vorbește despre iubire și despre puterea noastră de a înțelege formele și complexitatea acestui sentiment. Mai presus de toate însă, Cock aduce în fața noastră o serie de întrebări esențiale. Avem curajul să fim, cine suntem cu adevărat? Avem îndrăzneala de a ne trăi propriul adevăr? Suntem în stare să ne asumăm alegerile și să ieșim din zona de confort ?

Societatea contemporană se schimbă cu rapiditate, iar teatrul contemporan are datoria de a aduce în fața spectatorilor problemele cu care aceasta se confruntă. Astfel, identitatea de gen este astăzi un subiect extrem de actual, care necesită o abordare corectă, pe măsura complexității lui. Spectacolul Cock aduce în prim plan triunghiul dramatic de relaționare, în care ne-am aflat fiecare dintre noi, asumându-ne, de cele multe ori inconștient, unul dintre cele 3 roluri: victimă, salvator sau persecutor. Construit într-o structură cinematografică, spectacolul împletește lupta și suferințele personajelor, cu situațiile comice, într-un ritm alert, ce-l va face pe spectator să rămână implicat până la final.

Directorul Teatrului Stela Popescu, actorul Cristian Șofron, declara despre acest spectacol : „Teatrul nostru încearcă și, credem noi, reușește prin tot ceea ce propune ca noi spectacole, să își asume rolul de a aduce în fața spectatorilor săi DIVERSITATEA, în tot ceea ce are ea mai atractiv în lumea artelor spectacolului. Iar „Cock" este un nou pariu câștigat pe această temă, care sperăm să întrunească și sufragiile publicului."

Să lupți / să renunți? Să accepți / să refuzi? Să pleci / să rămâi?

O piesă de teatru, o carte, un anume fel de mâncare, (remarcați că nu pomenesc fimele artistice), sunt chestii care, în general, nu se recomandă, pentru că nu poți recomanda trăiri. Cum ar fi să recomandăm dragostea, invidia, gelozia etc? Totuși încercați Cock, piesa lui Mike Bartlett jucată în regia lui Tony Adam Horațiu cu actorii Teatrului Stela Popescu. E despre gay dar nu despre homosexualitate, e despre dragoste dar nu despre iubire, e despre viață dar nu despre trăiri. Eu cred că e despre noi și alegerile, uneori importante, alteori de nuanță, unele dureroase, altele despovărătoare, pe care nenorocit de frumoasa asta de viață ne obligă să le luăm. Mesajul e atât de frumos și onest sugerat încât decorul e aproape inutil, să spunem totuși că e de un minimalism confortabil, alb, ordonat și optimist. În rest, actori tineri și cu talent la purtător, eu am remarcat o echipă în care pianul e cărat de toți și nu împins pe scări. Un spectacol la care intri cu întrebări și ieși tot cu ele, dar parcă intr-o altă ordine, mai favorabilă răspunsurilor.

Liliana POPA

CEA DE-A 27-A EDIȚIE A FESTIVALUL FILMULUI FRANCEZ ȘI 30 DE ANI DE FRANCOFONIE ÎN ROMÂNIA

Cea de-a 27-a ediție a Festivalului Filmului Francez în România se va desfășura în perioada **15-26 martie** la București și în **alte 12 orașe din țară**: Cluj-Napoca, Timișoara, Iași, Arad, Brașov, Brăila, Constanța, Craiova, Sfântu Gheorghe, Sibiu, Suceava și Târgu Mureș.Prin alegerea temei acestei ediții, *„Cinéma, mon amour / Cinema-ul, dragostea mea"*, festivalul își afirmă o dată în plus sprijinul pentru cinematografele din România, care se află de mulți ani într-o situație dificilă.

Sărutul de pe afiș este o trimitere la Jean Eustache, unul dintre cei mai mari cineaști francezi. Festivalul va prezenta două dintre filmele sale în copii restaurate: *„Mes petites amoureuses"* și *„La maman et la putain"*. ***„La maman et la putain"* opera de artă a cinema-ului francez, un adevărat diamant negru al celei de-a șaptea arte, a primit Marele Premiu al Juriului la Festivalul de la Cannes în 1973.** La București, filmul va fi proiectat în prezența unei invitate speciale ce urmează a fi anunțată.

În același context al celebrării francofoniei, festivalul va găzdui, în parteneriat cu TV5 Monde, canalul internațional francofon, lansarea în România a platformei de streaming francofone și complet gratuite **TV5MONDEplus:** https://www.tv5mondeplus.com/fr , în prezența directorului general TV5 Monde, Yves Bigot. Pentru a arăta diversitatea și creativitatea culturilor francofone din întreaga lume TV5MONDEplus oferă conținut exclusiv în limba franceză și pentru a se adresa direct publicului român, româna devine cea de-a șasea limbă de subtitrare integrată platformei.Pe lângă noutățile acestei ediții, festivalul își păstrează și secțiunile tradiționale: ***Panorama filmelor anului*, *Competiția tinerelor talente – lungmetraj* și *Competiția tinerelor talente – scurtmetraj*.**

Festivalul Filmului Francez este organizat de Institutul Francez din România la București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara și co-organizat de: Centrul Municipal de Cultură Arad, Alianța Franceză Brașov, Cinefeel Brăila, Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin" Constanța, Inspire Cinema Craiova, Arta by Cityplex Sfântu Gheorghe, Teatrul Național Radu Stanca Sibiu, Alianța Franceză Suceava și Asociația K'Arte Târgu Mureș

Gabriela MOGA LAZAR

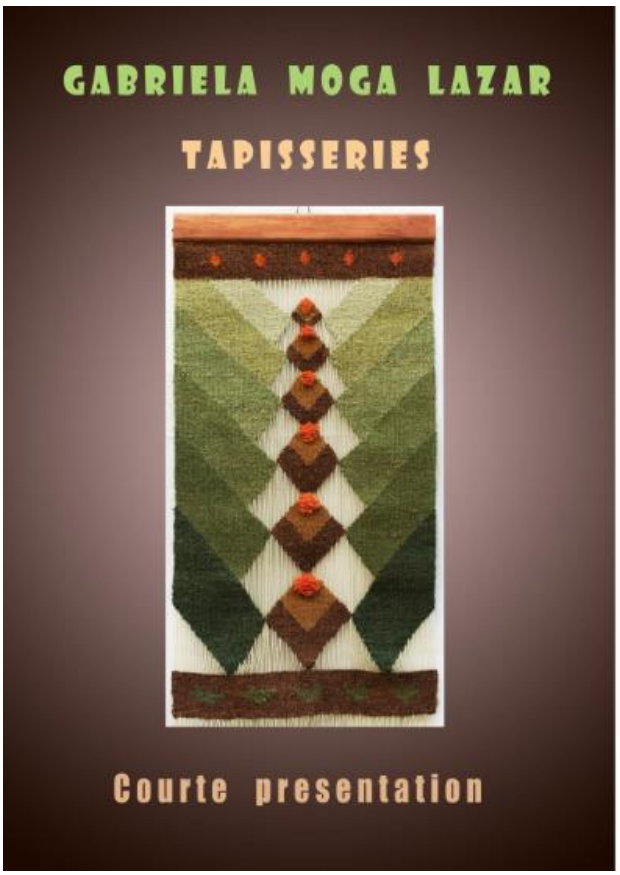

J'ai le plaisir de vous inviter à l'exposition « Art textile roumain » de l'artiste plastique roumaine Gabriela Moga Lazar, exposition qui aura lieu à la Médiathèque de Montrouge du mercredi 5 au samedi 29 avril. Gabriela Moga Lazar (1926-2012) a eu des nombreuses expositions en Roumanie et en France et ses tapisseries sont présentes dans des musées et collections privés.

Son travail d'enseignante dans le domaine de la tapisserie et en coopération avec le Musée Ethnographique de Iași (Roumanie) l'ont amenée à créer des œuvres qui font la jonction entre l'art traditionnel et l'art moderne.Dans toutes ses créations, l'artiste choisissait une chromatique discrète, basée sur des dégradés, et utilisait parfois l'alternance de pleins et de creux. Elle teignait elle-même la laine, avant le tissage, en fonction des nuances désirées.Certains critiques ont fait un parallèle entre son art et celui de grand sculpteur Brancusi qui a créé une nouvelle tendance dans l'art moderne, en interprétant avec finesse des symboles de l'art populaire.

A Hand for the Poet...

in Szeged and Budapest, on the Hungarian Poetry Day

The multimedia project ***A hand for the Poet... On Stage*** crosses the Romanian border and, on **11 April**, arrives in **Hungary**, in Szeged and Budapest, for the Hungarian Poetry Day, marking the World Poetry Day (21 March), as an homage to the universal poetic language.

An innovative project which has already had several performances in Romania, all of them being sold out, is presented in a new form which alternates a conference-like presentation with readings of poems by **Mihai Eminescu, Tudor Arghezi** and **George Coşbuc**, translated into Hungarian by ***Dsida Jenő, Kacsó Sándor, Székely János, Képes Géza, Berde Mária, Kiss Jenő, P. Tóth Irén*** and ***Szemlér Ferenc***. Actor **Demeter András** will read and perform live, this time in Hungarian language**.**

The recital by Demeter András will be accompanied by online video interventions of poetry readings by well-known Romanian actors such as Victor Rebengiuc, Mariana Mihuţ, Mihaela Rădescu, Ion Caramitru, as well as by interventions by the representatives of the project***:*** **Ovidiu Miculescu**, the project initiator, and **Oltea Şerban-Pârâu**, art advisor. They will speak to the audience about the importance of poetry in a century of speed, about this endeavor to support a cultural sector which is marginalized nowadays.

*"**A Hand for the Poet** is a refuge-project. An escape. A meeting on the strip between what is and what might be or what should be the life of human beings. A polychromy of the inner forces that anyone living on this earth would need. For a performing artist, its reiteration in a hybrid formula, on the occasion of the Hungarian Poetry Day, both in Budapest, and in this particularly important academic center Szeged, may only be a high-level meeting! I am happy to be that artist on 11 April!"* (Demeter András)

The event shall take place on **Tuesday, 11 April**, from **12:00 hours, at "Somogyi Károly" Library in Szeged** and later on, from **19:00 hours**, **at Három Holló Literary Café in Budapest.**

A hand for the Poet - Vastaps a KÖLTŐNEK is a specific development and adaptation for the Hungarian language of the project *Aplauze pentru poet / A Hand for the Poet*, a unique initiative to promote classic and modern Romanian poetry for both the Romanian and international audience, which may be accessed online at the address

aplauzepentrupoet.theculturecluh.ro or *ahandforthepoet.theculturecluh.ro*.

Organizer: ICR Budapest

Main partners: The Culture Club and Pro Contemporania

Cultural partners: "Somogyi Károly" Library in Szeged and Három Holló Literary Café

With the support of: JTI

Media partners: Radio România Cultural, Radio România Actualităţi, Radio România Muzical, Radio România Regional, România TV, Mediatrust, Liternet, Agenţia de carte.

Simpozion „Nichita Stănescu“

la Cenaclul „Dimitrie Anghel”, Gloria Pacem, 31 martie 2023

Membrii Cenaclului„ Dimitrie Anghel”

poezia lui Nichita Stanescu este "poezia poeziei"
Eugen Simion

Un regal nichitastănescian pentru a onora memoria marelui poet a avut loc în cadrul întâlnirilor lunare ale Cenaclului literar-artistic „Dimitrie Anghel” din Miroslava (Gloria Pacem) de la biblioteca Şcolii Gimnaziale „Colonel Constantin Langa”. Fondatorul cenaclului, academician Liviu Pendefunda şi doamna profesoară Diana Aurora Deliu au amintit în scurte alocuţiuni despre biografia şi bibliografia poetului. Tinerii participanţi au întreţinut cu invitaţii un dialog, interesaţi să afle amănunte despre importanţa operei lui Nichita Stănescu în contextul valoric al formei şi fondului liric care a influenţat literatura română a celei de-a doua jumătăţi a secolului trecut cu extensia normală în noul mileniu.

Liviu Pendefunda, un apropiat al poetului şi familiei sale a dezvăluit amintiri şi amănunte din timpul ultimilor ani petrecuţi în anturajul creat în apartamentul de lângă Piaţa Amzei din Bucureşti şi cu prietenii comuni din vechea Iugoslavie.

După ce membrii cenaclului au lecturat din creaţiile proprii create sub semnul nchitastănescian, comentându-se prezenţa impresiilor critice despre activitatea cenaclului şi amintirea poetului omagiat în revistele ***Destine literare*** din Montreal, America de Nord şi ***Contact international*** din Europa, s'au prezentat în evoluţie temporală versuri semnate de Nichita Stănescu.

La începutul bibliografiei sale întâlnim o lirică a sentimentelor, adolescentină, ("*Sensul iubirii", "O viziune a sentimentelor"*), în care predomină idealurile romantice, subiectul cunoaşterii este sinele poetic în jurul căruia se circumscrie lumea reală ca o coloană a infinitului între pământ şi cer.

Balada motanului

Motan m'aş fi dorit să fiu
cu coada'n sus, cu blana-n dungi,
cu gheare şi musteţe lungi,
c'un ochi verzui şi-un ochi căprui.

La ora când târâş-grăpiş
zăpada nopţii se adună
eu, cocoţat pe-acoperiş,
să urlu a pustiu la lună.

Şi-atuncea, şapte gospodine
să dea cu bolovani în mine
şi să mă'njure surd, de Domnul,
că le-am stricat, urlând, tot somnul.

De sus, din vârful săptămânii,
să le rânjesc urlat, scârbos:
iubesc doar locul nu stăpânii,
precum fac câinii pentr-un os.

Şi iarăşi şapte gospodine
să dea cu bolovani în mine,

iar eu să urlu, urlu-ntruna
atât cât n-o apune luna.

Motan m'aş fi dorit să fiu
cu coada'n sus, cu blana-n dungi,
cu gheare şi musteţe lungi
c-un ochi verzui şi-un ochi căprui.

Când zorii ziua o deznoadă
să mă tot duc, să mă tot duc
şi tinicheaua prinsă'n coadă
s'o zdrăngănesc pe străzi, năuc.

Jegos şi obosit, apoi,
cu maţele în liturghie,
să mă adun, să mă'ncovoi
prin albiturile'n frânghie.

Ca'n faţa unui şobolan
spinarea să mi'o fac colan
să scuip, să scuip şi'n urmă iar
hai-hui să plec pe străzi, hoinar.

Pisicile de prin vecini
să le gonesc pe la pricini,
să-mi fete fiecare-un pui
c'un ochi verzui şi-un ochi căprui.

Iar când o fi uitat să mor
la cârciuma din mahala
sorbită'n calea pumnilor
posircă acră viu să stea.

"Hei... viaţă, viaţă... ieşi din cort
hai, pune-mi'te iar pe danţ...
te uită... zace colo'n şanţ
motanul mort, motanul mort..."

11 august 1955

Lună în câmp

Cu mâna stângă ţi'am întors spre mine
chipul,
sub cortul adormiţilor gutui
şi de-aş putea să'mi rup din ochii tăi
privirea,
văzduhul serii mi-ar părea căprui.

Mi s'ar părea că desluşesc, prin crenge,
zvelţi vânători, în arcuiţii lei
din goana calului, cum îşi subţie arcul.
O, tinde-ţi mâna stângă catre ei

şi stinge tu conturul lor de lemn subţire
pe care ramurile i-au aprins,
suind sub luna-n seve caii repezi
ce-au rătăcit cu timpul, pe întins.

Eu te privesc în ochi şi-n jur să şterg
copacii
În ochii tăi cu luna mă răsfrâng
... şi ai putea, uitând, să ne striveşti în
gene
dar chipul ţi-l întorn, pe braţul stâng.

1960

Ce bine că eşti

E o întâmplare a fiinţei mele
şi atunci fericirea dinlăuntrul meu
e mai puternică decât mine, decât oasele
mele,
pe care mi le scrâşneşti într'o îmbrăţişare
mereu dureroasă, minunată mereu.

Să stăm de vorbă, să vorbim, să spunem
cuvinte
lungi, sticloase, ca nişte dălţi ce despart
fluviul rece în delta fierbinte,
ziua de noapte, bazaltul de bazalt.

Du-mă, fericire, în sus, şi izbeşte-mi
tâmpla de stele, până când
lumea mea prelungă şi în nesfârşire
se face coloană sau altceva
mult mai înalt şi mult mai curând.

Ce bine că eşti, ce mirare că sunt!
Două cântece diferite, lovindu-se
amestecându-se,
douâ culori ce nu s'au văzut niciodată,
una foarte de jos, întoarsă spre pământ,
una foarte de sus, aproape ruptă
în înfrigurata, neasemuită luptă
a minunii că eşti, a-ntâmplării că sunt.

1964

Apoi, esenţa celor cinci simţuri omeneşti începe să surprindă o lirică a necuvintelor, a maturităţii creatoare în care discursul său se abstractizează, viziunea asupra spaţiului şi timpului se schimbă. Se observă o interiorizare, stres şi chiar frustrare în faţa existenţei umane, depăşind poesia de dragoste adolescentină, dominând restituirea lumii primordiale şi cercetarea limbii ierbii, a sâmburilor, a stelelor, abstractizând tăcerea nonmateriei percepute, neînţelese..

Un soldat...

Un soldat ţinându-se cu mâinile
de marginea unui nor...
De bocancii lui, cu mâinile încleştate
se ţine alt soldat. De bocancii lui
altul, apoi altul, apoi altul şi altul,
şi-aşa până'n miezul pământului.

Eu mă las s-alunec pe şirul lor
ca pe-o frânghie,
şi-alunecând, cataramele
centurilor lor, îmi zgârie faţa.

Şi-alunecând, îmi zgârie pieptul
şi-alunecând, alunecând, îmi sfâşâie
fâşii de carne,
şi-alunecând, alunecând rămâne din mine
numai scheletul.

Când în sfârşit ajung, mă'ntind cu tâmpla
pe o piatră.
În timp ce dorm, fâşiile smulse
se'ntorc de sus şi mă'nvelesc.

M'ajunge din urmă şi sângele pierdut,
şi durerea.

Deschid ochii, mă uit.
Coloana de soldaţi, nu se mai vede.
Probabil că vântul a'mpins-o
cu nor cu tot, în altă parte.

1967

Poezia

Poezia este ochiul care plânge.
Ea este umărul care plânge,
ochiul umărului care plânge.
Ea este mâna care plânge,
ochiul mâinii care plânge.
Ea este ţapa care plânge,
ochiul călcâiului care plânge.
O voi, prieteni,
poezia nu este lacrimă
ea este însuşi plânsul,
plânsul unui ochi neinventat,
lacrima ochiului
celui care trebuie să fie frumos,
lacrima celui care trebuie să fie fericit.

1969

Spre finalul creaţiei sale tema fundamentală este moartea ("*Mareţia frigului", "Noduri şi semne", "Epica Magna", "Operele imperfecte"*), o întoarcere în mit, în necuvânt.

Poveste sentimentală

Pe urmă ne vedeam din ce în ce mai des.
Eu stăteam la o margine-a orei,
tu - la cealaltă,
ca două toarte de amforă.
Numai cuvintele zburau între noi,
înainte şi înapoi.
Vârtejul lor putea fi aproape zărit,
şi deodată,

îmi lăsam un genunchi,
iar cotul mi-înfigeam în pământ,
numai ca să privesc iarba'nclinată
de căderea vreunui cuvânt,
ca pe sub laba unui leu alergând.
Cuvintele se roteau, se roteau între noi,
înainte şi înapoi,
şi cu cât te iubeam mai mult, cu atât
repetau, într'un vârtej aproape văzut,
structura materiei, de la'nceput.

Nod 13

N-am să ştiu niciodată
când am trăit,
de ce am trăit am să uit
cum uită ochiul spart, lumina.
Ţin încă în mână un ciob de amforă
al cărei vin l-am băut chiar eu
şi al cărei lut e chiar mâna mea.
Văd un vulture marin,
dar poate
că eu sunt văzut de el, -
poate că el vede un vultur marin.

1982

Ideile şi sentimentele predomină opera lui Nichita Stanescu în căutarea spiritului, cu o capacitate de abstractizare ce frizează esenţele, încununând lirica lui Mihai Eminescu şi Lucian Blaga, TudorArghezi şi Ion Barbu. Stănescu însuşi afirmă: "*poesia nu este numai artă, este însăşi viaţa, însuşi sufletul vieţii*". De-a lungul întregii sale creaţii se disting încercări de a defini concepţia sa despre cunoaştere prin artă, despre echilibrul dintre conţinutul şi forma poesiei, despre relaţia poetului cu cuvântul. Nichita Stănescu demontează elementele artei, pe care le reaşează după o ordine proprie: "*Am gândit un mod atâta de dulce / De a izbi două cuvinte / De parcă iarba verde ar înflori / Iar florile s'ar ierbi.*" (Nod 33), sau "*Totul este inversul totului / Spune Nu doar acela / Care îl ştie pe Da / Însă el care ştie totul / La Nu şi la Da are foile rupte*"(Elegia întâia).

Întreaga sa lirică pendulează între da şi nu, între lumină şi întuneric, între iluzie şi real, între starea de veghe şi starea de vis. Limbajul său poetic este abstract, bazat pe metaforă şi parabolă. În "*Cartea de recitire*", poetul distinge trei moduri de a crea poesia: *fonetic* - bazat pe sonoritatea sunetelor, pe aliteraţie, *morfologic* - bazat pe mobilitatea cuvântului, la fel ca la Tudor Arghezi şi *sintactic* - bazat pe construcţiile sintetice ca în cazul lui Ion Barbu. Prin cultivarea simbolurilor existenţiale, poetul realizează mutaţii de sens prin construcţii sintactice aparent absurde, prin schimbarea valorii gramaticale a cuvintelor, o adevărată împletire de noduri semantice şi semne ale realităţii conştiente şi subconştiente.

Octavian LAURENŢIU

La poésie de Dimitrie Grama est une jubilation continue sur les thèmes de la récupération du temps et de l'espace, alliant la mélancolie de la perte de l'univers infantile au verbe raffiné d'une réalité poétique bien ficelée.

Il convient de remarquer l'effet lyrique résultant de l'énormité des images en contraste avec les objets qui les provoquent et qui insinuent la candeur d'un grand enfant, la naïveté d'une âme qui a gardé sa fraîcheur malgré les expériences de la vie profane.

La poésie de Dimitrie Grama met sur la page « une dialectique » du silence et de la parole qui dépasse le caractère explicatif du détail biographique. L'approche poétique propose une redécouverte du réel, pas nécessairement par célébration, mais plutôt par interrogation.

Adrian ALUI GHEORGHE

9 782494 015142
Éditions Constellations
Prix France : 18 €

Expoziţia

„Urmuz în arta grafică internaţională”

în Sala „Theodor Pallady” a Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti

Joi, 30 martie - dată la care, după calendarul gregorian, se năştea în 1883, la Curtea de Argeş, Dimitrie Ionescu-Buzău, ulterior Demetru Dem. Demetrescu-Buzău, cunoscut în literatură prin pseudonimul **Urmuz**, a fost deschisă e**xpoziţia „Urmuz în arta grafică internaţională"şi poate fi vizitată piînă pe** 7 aprilie. Cele 180 de portrete grafice inedite ale scriitorului avangardist realizate de artişti din 60 de ţări pornind de la cea mai cunoscută fotografie a acestuia au fost expuse în **Sala „Theodor Pallady” a Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti.**

Pot fi vizualizate documenteleceea ce s-a păstrat până astăzi din manuscrisele sale, acestea fiind cuprinse în celebrul „caiet roşu” din colecţia Bibliotecii Academiei Române, manuscris pregătit de Urmuz în vederea publicării unei selecţii din scrierile sale. Expoziţia cuprinde traduceri ale operei urmuziene, pagini ale periodicelor „Urmuz” (revistă editată de Geo Bogza în 1928) şi „Bilete de papagal”, volume critice etc.. Aşa cum s-a putut afla din cronicile de eveniment apărute în Ziarul ARGEŞ EXPRES zilele trecute, acest eveniment este înscris în seria amplă de manifestări pregătite pentru a marca împlinirea a 140 de la naşterea lui Urmuz, respectiv 100 de ani de la moartea sa.

Organizatorii au fost Academia Română, revista „Curtea de la Argeş”, Muzeul Naţional al Literaturii Române (MNLR) şi Uniunea Ziariştilor Profesionişti din România. Aşa cum se cunoaşte deja, portretele menţionate au fost disponibile pentru publicul larg şi la Curtea de Argeş, pe 19 martie, expuse în cadrul Simpozionului Internaţional „Urmuz 140-100”.

Publicul a fost, şi de această dată, numeros, un ecou al răsunetului pe care l-a avut marele eveniment din Cetatea Basarabilor, cuprinzând atât prieteni ai lui Urmuz şi ai revistei „Curtea de la Argeş”, cât şi artişti prezenţi pe simeze. Între aceştia din urmă s-a numărat şi Nestor Damaso del Pino, cunoscut grafician spaniol, laureat al concursului asociat expoziţiei.

Întâlnirea a fost moderată de acad. Gheorghe Păun şi a fost deschisă prin cuvântul de bun-venit al secretarului general al Academiei, acad. Ioan Dumitrache. Acad. Gh. Păun a menţionat implicarea esenţială a Consiliului Judeţean Argeş în desfăşurarea „Anului Urmuz în Argeş”, proiect care a avut ca rezultat mai multe realizări: punerea în scenă de către Teatrul „Al. Davila” din Piteşti a piesei „Urmuz” de Valeriu Butulescu, tipărirea unor timbre de către Romfilatelia, inclusiv a unui album de colecţie - „Pe Argeş în Sus. De la Meşterul Manole la Urmuz”. Acesta a fost înmânat de moderator, din partea CJ Argeş, acad. I. Dumitrache, ca reprezentant al Academiei, şi Gabrielei Dumitrescu, directorul compartimentului Colecţii, ca reprezentantă a Bibliotecii Academiei şi organizatoare directă a expoziţiei. Au mai primit albumul Ioan Cristescu, directorul MNLR, şi Nicolae Ioniţă, din Ploieşti, artist plastic cunoscut în ţară şi în lume, acesta fiind cel care a reuşit strângerea portretelor (al căror număr este în creştere, potrivit spuselor domniei sale, întrucât a mai primit tablouri şi în ultimele zile…).

Pentru că nu toate portretele au încăput pe simeze, a fost publicat de MLNR un album cuprinzător, despre care a vorbit directorul

instituţiei, apoi şi editorul volumului, N. Ioniţă, şi prefaţatorul, Marian Nencescu, bunul prieten al revistei „Curtea de la Argeş”. În cadrul acestui eveniment au fost acordate diplome şi medalii Urmuz lui Nestor Damaso del Pino, lui Gelu Pascal şi Nicolae Lengher, laureaţi ai concursului. Prezentă a fost şi Ioana Teodora Duţă-Schmiedigen, care a primit medalia amintită la Curtea de Argeş, cu două săptămâni în urmă, în cadrul simpozionului. În rândul participanţilor s-a aflat şi Ducu Gheorghiescu, prezent de altfel şi în expoziţie, printre altele, cu fotografia monumentului de la mormântul lui Urmuz de la Cimitirul Bellu. În sală au mai fost numeroşi scriitori, ziarişti, oameni de cultură, între care şi filosoful-poet Sorin Cerin, român trăind la Paris, unde intenţionează să-l popularizeze pe Urmuz.

Expoziţia va rămâne la Biblioteca Academiei până pe 7 aprilie, când tablourile vor reveni la Centrul de Cultură şi Arte din Curtea de Argeş. Câteva dintre ele vor merge pentru o vreme şi la Câmpulung, pentru a anima o altă expoziţie. De altfel, mai este în stadiu avansat de pregătire încă un vernisaj dedicat lui Urmuz, dar nu de portrete, ci de tablouri suprarealiste. Vom reveni cu detalii la vremea potrivită.

După aproape o oră, vernisajul s-a încheiat, dar tocmai atunci în sală a intrat un grup numeros de studenţi de la Universitatea Hyperion din Bucureşti – semn nu numai că Urmuz trezeşte interes, dar şi că urmuzologia îşi pregăteşte de pe acum o nouă generaţie…

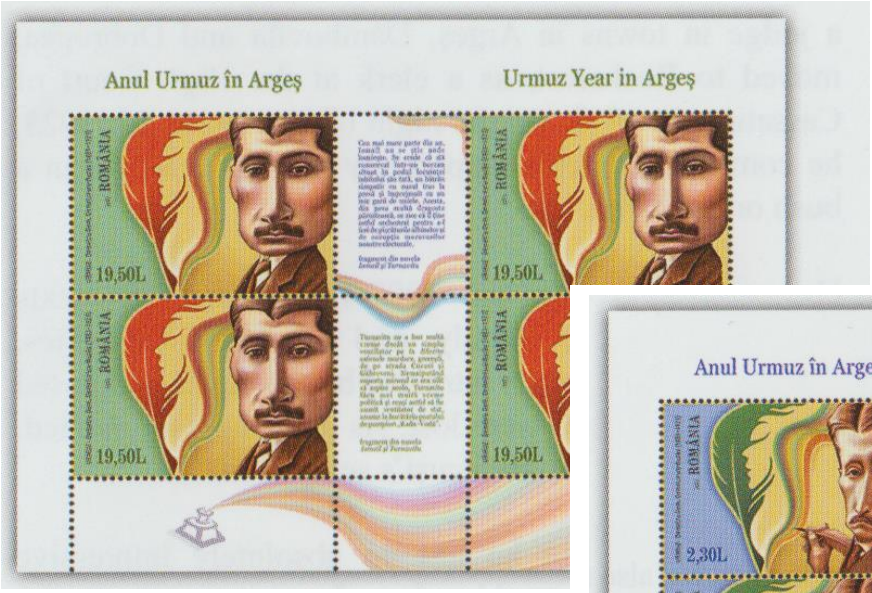

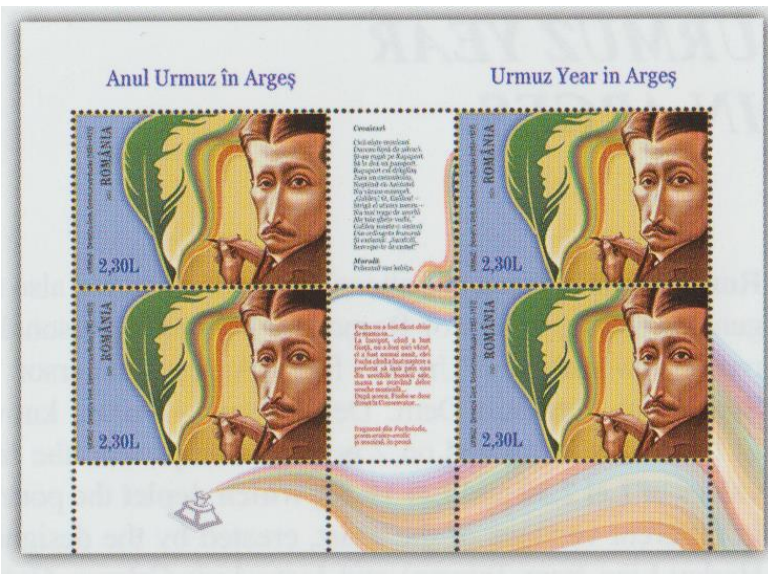

TEATRUL ALEXANDRU DAVILA PITEȘTI
Stagiunea 2022 - 2023
TEATRUL ALEXANDRU DAVILA
de Valeriu BUTULESCU
URMUZ
Gogu PREDA
Adrian DUȚĂ
Alina DIACONU
Petrișor DIAMANTU
Ionuț OANȚĂ
Robert TUDOR
Mihai SAVU
Regia artistică
Mona GAVRILAȘ
+16
Scenografia
Miruna VARODI
Coregrafia
Florin FIEROIU
Manager
DAN TUDOR
@ tadpitesti
www.teatruldavila.ro
@ TeatrulAlexandruDavilaPitesti
Biletele pot fi achiziționate de la Agenția de bilete a Teatrului "Alexandru Davila" sau de pe www.mystage.ro

Răspântii și soartă
(sociologie, politică, istorie)

Mihai TUDOR

Putin și Occidentul Al treilea război mondial?

„Rusia este o țară cu un viitor sigur; doar trecutul ei este imprevizibil."
Proverb sovietic

Nu sunt expert în politica externă, nici analist în relațiile internaționale, nici politolog. Sunt doar un cetățean simplu al Europei și al lumii, îngrijorat și revoltat de războiul din Ucraina care va schimba pentru totdeauna ansamblul de securitate al relațiilor internaționale și care a aruncat lumea în crize și incertitudini. Un război crud și barbar amenințând după 80 de ani din nou lumea civilizată.

Nu emit nicio pretenție de a încerca să deslușesc tenebrele unui conflict pe cât de sângeros, tot atât de periculos pentru stabilitatea și siguranța zilei de mâine. Îmi pun doar întrebări sperând să trezesc interesul cititorilor, care, la fel ca și mine, privesc îngroziți la excesele naționalismului feroce ale unui dictator pervers și corupt, crezând cu tărie că restaurează un imperiu cândva puternic, însă în realitate nu face altceva decât să-i grăbească și mai mult sfârșitul. Las la aprecierea celor cărora mă adresez cât de bine mi-am atins scopul.

Pentru a-l înțelege pe Putin trebuie mai întâi să înțelegi Rusia. Cu o istorie milenară, fiind invadată de vikingi, când se naște poporul rus, apoi de mongoli, teutonii cruciați, poloni, francezii lui Napoleon și în sfârșit germanii lui Hitler și datorită lipsei unor granițe clare aflându-se într-un proces constant de expansiune, neavând granițe naturale și nefiind un singur neam sau popor nu a avut o adevărată identitate centrală. Se întinde pe 11 fusuri orare, de la regiunea europeană Kaliningrad până la Strâmtoarea Bering aflată la doar 82 de kilometri de Alaska, fiind cel mai mare stat de pe glob. Multe dintre regiunile sale sunt greu accesibile, populația fiind izolată, astfel că menținerea controlului central a fost dintotdeauna o adevărată provocare pentru conducătorii ei.

De la primii cneji medievali, la ofiţerii ţariști și până la demnitarii lui Putin toţi au avut şi au şi în prezent cam aceleaşi îngrijorări – de a ţine unită ţara cu mână de fier pentru a nu se destrăma.

Acelaşi lucru îl urmăreşte şi actualul ţar de la Kremlin, care nu îşi permite pentru prestigiul ţării sale atât de importante în politica mondială să piardă zone de influenţă din spaţiul postsovietic eurasiatic, cum este și Ucraina, şi care va face tot posibilul să cucerească cât mai multe teritorii din această ţară, încercând să-şi creeze avantaje pentru o eventuală împărţire la masa negocierilor.

Occidentului nu îi rămâne decât opţiunea de a ajuta sub toate aspectele statul invadat, putând, şi mai ales fiind obligat să câştige acest război. Politica sa ezitantă şi prea tolerantă faţă de Rusia trebuia să înceteze de mult şi acum îşi arată consecinţele. Este un conflict în care trebuie mers până la capăt şi din care va ieşi un singur învingător. Indiferent de costuri şi de eforturile depuse.

Întrebarea din titlu nu este una retorică. După cum se ştie există alţi poli de putere ai lumii, mă refer aici la Iran, China sau India, care nu au avut o politică tranşantă în privinţa afilierii sau neafilierii faţă de Rusia. De aceea Occidentul, dacă îşi doreşte pace şi stabilitate în viitor, este condamnat să nu facă paşi greşiţi. Agresiunea Rusiei lui Putin nu este îndreptată doar împotriva Ucrainei, ci a întregii lumi libere şi prospere existente până acum.

Putin îşi doreşte pentru Rusia să devină o putere dominantă în lume, alături de celelalte forţe care îşi dispută astăzi supremaţia. O lume multipolară acordând ţării pe care o conduce respectul şi aprecierea pe care din punct de vedere istoric consideră că le merită. Intenţionează să scoată Statele Unite ale Americii din poziţia de hegemon al lumii, unic jandarm care veghează la pacea şi prosperitatea pe glob. Sunt mutări strategice încercând reconfigurarea actualelor sfere de influenţă de pe mapamond. Retorica belicoasă folosită şi manipularea de rigoare sunt doar perdele de fum şi nu au nicio relevanţă în acest joc numit geopolitică. Ameninţările nucleare sunt parte a întregului şi constituie monede de schimb.

Închei cu un citat edificator pentru politica lui Putin şi a Rusiei în general din cartea „Hai să vorbim despre Putin! Ce nu înţelege Occidentul”, scrisă de reputatul istoric şi analist Mark Galeotti, una dintre cele mai autorizate voci în domeniul politicii şi securităţii Rusiei, citat al unui angajat al Administraţiei Prezidenţiale în care îşi aminteşte o poveste spusă chiar de Putin : „în copilărie, pe când trăia printre ruinele din Leningrad, el şi prietenii lui vânau şobolanii care mişunau în blocul lor. Într-o zi a dat peste unul neobişnuit de mare, l-a urmărit pe scări, apoi jos, pe hol, până l-a băgat într-un colţ. Ce-a făcut şobolanul încolţit? S-a întors şi l-a atacat. Micul Putin, înfricoşat, a fugit.”

„Rusia crede că Putin vânează şobolani, dar de fapt noi suntem şobolanul. Toată lumea se teme de noi, deşi nu facem decât ceea ce e firesc. Cu toate astea, dacă ne încolţiţi, o să vă atacăm.” Rusul s-a oprit, apoi a adăugat : „De fapt, ăsta este Putin – şobolanul cel mare, cel care vrea să atace. Dar întotdeauna există şi altul, undeva în umbră.”

Aşadar atenţie la şobolanul care aşteaptă în casa scării. Trebuie să fim pregătiţi pentru ce va urma erei post-Putin. Viitorul aparţine celor curajoşi şi înţelepţi, cu multă experienţă şi cunoştinţe temeinice în arta negocierii şi a compromisului. Timpul este inamicul tuturor, aşa că nu ne rămâne decât să-l folosim cu responsabilitate şi discernământ, rugându-ne să nu-şi piardă răbdarea cu noi ...

Ploieşti, 22.02.2023

Bibliografie : „O scurtă istorie a Rusiei” și
„Hai să vorbim despre Putin! Ce nu înțelege Occidentul”, ambele de Mark Galeotti.

Mihai VINEREANU

Adevărul despre Burebista

Circulă de prea multă vreme o mulţime de interpretări greşite legate de istoria noastră străveche. Unele sânt atât de flagrante încât cititorul avizat se întreabă, pe bună dreptate, dacă acestea de datorează unei neglijenţe impardonabile sau pur şi simplu unor rele intenţii. În cele ce urmează vom analiza câteva din aceste interpretări cu totul nelalocul lor.

În istoriografia românească, Burebista este asociat cu Iulius Caesar care s-a născut în luna Iulie, a anului 100 î.H. Nu ştim când s-a născut, nici când a murit Burebista, deşi, din câte putem deduce, putem considera că s-a născut înaintea anului 100 î.H., fiind mai în vârstă decât Caesar. În anul 69 sau 68 î.H Caesar devine quaestor, iar în 62 î.H. devine praetor. Între 58-52 durează campania de subjugare a Galiei, la vârsta deplinei maturităţi. În sfârşit, Caesar este asasinat la 15 martie, 44 î.H., la vârsta de 66 de ani.

Nu ştim când s-a născut regele dac, dar cu toate acestea aflăm de la Iordanes că devine regele unui regat getic din sud, cu capitala la Argedava, situată lângă Popeşti, în judeţul Giurgiu de azi, situată undeva nu departe de Dunăre, în anul 82 î.H. Putem presupune că acest regat se întindea cam pe acelaşi teritoriu pe care ca şi regatul vestitului Dromichete, cu vreo două secole şi ceva mai devreme. Unificarea triburilor geto-dace începe probabil nu la mult timp după această dată şi se încheie pe 60-59 î.H. După această perioadă, începe campania împotriva boiilor şi tauriscilor, triburi celtice aşezate de mai multă vreme în Pannonia. Regatul său atinge întinderea maximă după campania din răsărit, din anul 55 î.H. când cucereşte cetăţile de pe ţărmul Mării Negre (Pontul Euxin).

Probabil că înainte sau la scurt timp după zdrobirea celţilor din Panonia, îşi mută capitala la Costeşti-Blidaru, în munţii Orăştiei. Era o regiune mult mai bine situată din punct de vedere strategic, nu departe de ceea ce numim astăzi Sarmizegetusa care după toate aparenţele era un centru spiritual religios. Capitala regatului dacic în ultimul secol sau mai bine de un secol s-a aflat undeva aproape de Haţeg, pe un deal situat chiar lângă satul de astăzi, cu o denumire mai mult decât relevantă, anume Sub-Cetate.

Este posibil ca zidirea acestei cetăţi să fi început chiar în timpul domniei lui Burebista şi continuată după, el, de regii care i-au urmat. Strabon spune că regatul său s-a divizat în vreo 4-5 regate mai mici, deşi este de presupus că regatul lui Burebista a fost parţial refăcut, pentru că de pe vremea lui Cotizo până la Decebal regatul dacic se întindea pe un teritoriu aproximatv egal cu cel al României Mari. Devenise o forţă de temut pentru romani, fiind din nou destul de mare, chiar dacă nu a mai atins întinderea de pe vremea lui Burebista. Aici, în anii imediat după

primul război mondial, topograful militar Constantin Zagorit face măsurători topografice și constată că acolo este o construcție amplă complet acoperită de pământ. Zagorit scrie o lucrare în care își prezintă concluziile sale, dar ipoteza sa este respinsă de istoricii vremii. Ceea ce este și mai dubios este faptul că de atunci și până astăzi nimeni nu a mai reluat subiectul și nu a mai vorbit de Zagorit

În ceea ce îl privește pe Burebista, cunoaștem mai puține detalii despre viața sa. Cu toate acestea, există opinia (cvasi-)unanimă cum că Burebista ar fi fost asasinat la anul 44 î.H., ca și contemporanul său Iulius Caesar. Nimic mai fals. Sursele istorice nu spun deloc acest lucru. Strabon, sursa cea mai citată privitoare la Burebista, spune cu totul altceva. În primul rând nu menționează anul și nici nu face vreo aluzie la moartea mareului rege dac. Dacă se știe foarte bine că Caesar a fost asasinat în anul respectiv, nu același lucru se poate spune despre Burebista. Ba mai mult, Strabon spune clar că a fost detronat, nefiind vorba de vreun asasinat. Cu toate acestea, traducerile în limba română redau greșit textul lui Strabon anume: „Cât despre Burebista acesta a pierit din pricina unei răscoale, mai înainte ca romanii să apuce a trimite o armată împotriva lui". În ciuda acestei traduceri eronate, textul lui Strabon spune cu totul altceva. După ce ne spune că regele dac împreună cu Deceneu reușește să aducă poporul la ascultare totală, autorul continuă: „Cu toate acestea, anumiți bărbați s-au ridicat împotriva lui Burebista și a fost *detronat* înainte ca romanii să trimită o expediție împotriva lui".

Pentru edificare, redăm în continuare traducerea în limba engleză a spuselor lui Strabon așa cum apar în toate edițiile: „However certain men rose up against Boerebistas and he was *deposed* before the Romans sent an expedition against him" (Cu toate acestea, anumiți bărbați s-au ridicat împotriva lui Boerebistas și a fost *detronat*...). Textul grecesc spune același lucru, versiunea englezească fiind cât se poate de corectă, formularea „he was deposed" traducându-se în limba română doar prin „a fost detronat". Din text nu reiese în vreun fel că Burebista ar fi pierit în timpul vreunei răzmerițe sau că ar fi fost un ucis sau asasinat. De unde această discrepanță între textul original și traducerea românească? Există două explicații. Una este lipsa probității științifice, mai precis necunoașterea textelor orginale, iar cealaltă este neglijența crasă în traducerea textului original. Nu putem exclude nici reaua intenție cu scopul de dezinforma cititorul român.

În concluzie, dacă Burebista a devenit rege în anul 82 î.H., iar scurt timp după aceea a început campania de unificare a triburilor geto-dace. Astfel, este foarte plauzibil că era mai în vârstă decât Caesar care s-a născut la anul 100 î.H. Pe de altă parte campaniile militare s-au încheiat odată cu cucerirea cetăților de la Pontul Euxin, în jurul anului 55 î.H., după care regele dac începe să se gândească la întărirea puterii de stat, aflându-se acum în cetatea de scaun de la Costești-Blidaru. În această perioadă a fost detronat, fără să putem ști în ce an a putut avea loc acest lucru. Cu toate acestea, ținând cont de cele spuse de Strabon, este de presupus că adversarii lui politici, recrutați dintre cei care-și pierduseră privilegiile în urma războaielor de cucerire și unificare sau urmași ai acestora, într-o perioadă când Burebista atinsese o anumită vârstă, s-au ridicat împotriva sa și l-au detronat. Această dată poate fi situată fie înaintea, fie după moartea lui Caesar. Prin urmare, din cele prezentate aici, este total lipsit de sens să asociem data morții lui Burebista cu cea a lui Caesar.

20 Ianuarie, 2022

Moștenirea lingvistică și genetică a poporului român

Paleogenetica este o știință nouă care a făcut progrese mari de vreo două decenii încoace, în special în ultimii 8-10 ani. Aceată ramură nouă a geneticii a elucidat deja multe aspecte cu privire la originea și migrațiile popoarelor și a limbilor indo-europene, în mod special a celor din Europa, dar desigur nu numai. Astfel de cercetări se fac în cele mai mari laboratoare de genetică din Statele Unite sau din Europa, de colective largi de cercetători. Geneticienii au căzut de acord că genetic vorbind europenii provin din trei populații diferite care au ajuns în Europa în trei perioade de timp distincte.

Primul grup este reprezentat de vânători-culegătorii care au migrat din Africa în Europa cu cca 50.000 de ani în urmă, în perioada paleoliticului târziu (sau superior). După ultima glaciațiune din Europa, cca 40.000 de ani mai târziu, mai exact cu aproape 9.000 de ani în urmă, intră prin Balcani în Europa o populație neolitică de agricultori din Asia Mică. Aceasta se răspândește treptat în toată Europa, asimilându-i pe cei deja existenți aici. În fine, începând de pe la 3500 î.H., au venit în Europa Centrală și de Vest, din nordul Mării Negre triburile migratoare ale așa-zișilor proto-indo-europeni, numiți purtătorii culturii kurganelor, teorie susținută de Marija Gimbutas și de alți adepți ai aceleeași teorii.

Cu toate acestea, arheologul britanic Colin Renfrew a arătat în deceniile 7-8 ale secolului trecut că primii proto-indo-europeni au ajuns în Europa cu mult mai devreme, ei fiind acele triburi neolitice de agricultori care au venit din Asia Mică, și nu purtătorii culturii kurganelor. Analizând cele două ipoteze, cea a lui Renfrew pare să fie cea corectă, după cum vom vedea mai jos. Argumentele în favoarea acestei teorii sânt mult mai solide decât cele care ar putea susține venirea proto-indo-europenilor din stepele Europei de răsărit. Mai sânt încă destui arheologi și geneticieni care vor să ne convingă că teoria Marijei Gimbutas ar avea mai multe șanse de a fi corectă, deși anumite date genetice și lingvistice contrazic sceastă teorie.

Menționăm că atât din punct de vedere lingvistic, cât și arheologic și genetic reiese că mai multe familii de popoare și limbi s-au răspândit din răsăritul Anatoliei și vestul Iranului, cu mai multe mii de ani în urmă, în diverse regiuni din Eurasia. Aceste familii de limbi fac parte din macro-familia nostratică, fiind șapte la număr, și anume: familia indo-europeană, cea afroasiatică (sau hamito-semitică), kartveliană (sau caucaziană), precum și familiile dravidiană, uralică, altaică și, în ultimă instanță, limba sumeriană care reprezintă o familie aparte în cadrul acestei macro-familii.

Lingvistul american Allan Bomhard a publicat, începând încă din 1994, ample lucrări prin care demonstrează existența acestei macro-familii de limbi a căror răspândire poate fi explicată doar dacă provine de undeva din estul Anatoliei. Lazaridis et al (2022) susține că popoarele indo-europene din Anatolia, precum hitiții și luviții nu au gene de la triburile din stepele de la nordul Mării Negre, fapt care infimă în totalitate ipoteza Marijei Gimbutas care susține că toate limbile și popoarele indo-europene provin din purtătorii culturii kurganelor. Astfel Haak et al (2015) sugerează că cel puțin o parte dintre limbile indo-europene provin de la aceștia din urmă.

Un detaliu scăpat din vedere de către toți lingiviștii și geneticienii este faptul că Marea Neagră a fost cândva un lac de apă dulce, substanțial mai mic decât actuala Mare Neagră. Aceasta a devenit o mare sărată, abia pe la 6800 î.H. (cf. Ryan&Pitman, 2000), prin urmare, cam în aceeași perioadă sau ceva mai târziu, după migrația populației agrare neolitice care a intrat în Balcani pe la 7000 î.H. din Asia Mică așa cum am precizat deja. Nu putem ști dacă acest „potop" a declanșat sau nu migrația populației neolitice din Anatolia, dar este de presupus că în jurul lacului mai sus amintit a existat o populație proto-indo-europeană destul de densă, întrucât în jurul oricărui lac de apă dulce există întotdeauna o floră și o faună bogată care facilitează dezvoltarea unei cuvilizații, fie ea și una rudimentară. Astfel, datorită încălzirii globale a crescut nivelul oceanului planetar, iar apa sărată din Mediterană s-a revărsat în lacul mai sus amintit separând triburile proto-indo-europene care trăiau, cum era și firesc atât la sud, cât și la nordul acestuia, ceea ce reprezintă o ipoteză nouă aparținând autorului acestor rânduri. În concluzie, triburile indo-europene s-au reîntâlnit odată cu migrația purtătorilor culturii kurganelor în Europa Centrală, câteva mii de ani mai târziu, între cca 3500 î.H. și cca 1500 î.H.

Pe dealtă parte, geneticienii italieni Guido Barbujani & Andrea Pilastro (1993), precum și un grup multinațional condus de Iosif Lazaridis (2016) de la Universitatea Harvard, folosindu-se de argumente arheologice și genetice arată cum cu alte milenii mai înainte, familiile de popoare și limbi nostratice agrare s-au răspândit din răsăritul Anatoliei și vestul Iranului, așa cum am menționat mai sus. Prin urmare, migrația a început să aibă loc după ce a apărut agricultura la popoarele de vânători-culegători din aceeași regiune.

Revenind la originea poporului şi a limbii române, cercetările de paleogenetică (cf. M. Netea, 2022) arată că românii moştenesc cca 25% din genele lor de la populaţia de vânători-culegători, 45-50% de la populaţia neolitică, iar alte 25-30% de la purtătorii culturii kurganelor care au invadat Europa venind din nordul Mării Negre, aşa cum am arătat ai sus. Este destul de evident că populaţia neolitică a asimilat treptat atât cultural, cât şi lingvistic pe cea de vânători-culegători şi prin urmare moştenim limba maternă de la populaţia neolitică răspândită încet şi sigur în toată Europa. În consecinţă, din punct de vedere genetic, populaţia vechii Europe reprezintă cca 2/3 din din strămoşii poporului român populaţie care a asimilat pe noii invadatori, veniţi din stepele de la nordul Mării Negre. Astfel avem convingerea că aceste triburi neolitice sânt primii indo-europeni care au ajuns în Europa, iar purtătorii culturii kurganelor reprezintă cel de-al II-lea mare grup de triburi indo-europene. Adăugăm că românii şi ceilalţi europeni moştenesc cca 2,5-3% din genele lor de la neandertalieni şi, respectiv, de la denisovani. Nu sânt urme vizibile în genetica poporului român de la popoarele migratoare care au invadat Dacia timp de aproape o mie de ani după retragerea aureliană din 271 d.H. Excepţie fac doar vechii slavi de la care se pare că moştenim nu mai mult de 5% din genele noastre. Un fapt extrem de interesant este acela că, în mod cu totul indepenedent, făcând o statistică a lexicului limbii române, am constatat că în lexicul românesc există un procent de cuvinte slave tot de 5%. Menţionăm că nu considerăm că limba română este rezultatul romanizării cum cred cercetătorii din România sau de aiurea pentru care elementele de origine latină ar totaliza 20-25% din lexicul limbii române, iar elementele slave din limba română ar fi, după diverşi autori, de la cca 30% până la 40%, o disproporţie între elementele aşa-zis latine şi cele aşa-zis slave care dă de gândit oricărui cercetător lucid. Dicţionarul Etimologic al Limbii Române, în curs de apariţie, folosindu-se de cercetările de indo-europenistică, ajunge la rezultate cu totul diferite.

În ultimele decenii, tot felul de autori şi formatori de opinie, apăruţi în spaţiul cultural românesc ca ciupercile după ploaie, s-au străduit din răsputeri să ne convingă că sântem un popor extrem de amestecat, ca şi limba pe care o vorbim. Unul dintre aceştia a scris mai multe lucrări în care a încercat să ne lămurească cum că „moştenirea" cumană a lăsat urme serioase chiar în cele mai înalte straturi sociale. Mai precis, acesta, fără să fie nici măcar original, preluând teorii din secolul al XIX-lea vehiculate de diverşi autori străini, preponderent din Austro-Ungaria acelor vremuri, afirmă că numele de familie Basarab ar fi de origine cumană, ca şi cei care au purtat (sau poartă) acest nume. Mihai Netea (2022) spune că un studiu genetic efectuat de un grup de cercetători spanioli şi suedezi, pe 27 de bărbaţi din România actuală care poartă numele de familie Basarab (cf. M. Netea, 2022), arată că niciunul dintre ei nu are vreo urmă vizibilă pe linie paternă de la popoarele asiatice, fapt care demolează miturile în cauză. Astfel, ne aşteptăm ca paleogenetica să lămurească pe viitor mai multe din enigmele genetice şi *ipso facto* istorice ale poporului român, rămase încă neelucidate.

Este important să arătăm, de asemenea, că diverse studii de paleogenetică efectuate pe populaţia din Sardinia arată că sarzii provin cca 95-96% din populaţia neolitică ajunsă în Balcani acum 9.000 de ani. Studii de arheologie arată că strămoşii sarzilor au ajuns în Sardinia pe Marea Mediterană pe la 4000 î.H., când au găsit insula pustie sau aproape pustie. Alte studii susţin că unele triburi aparţinând poparelor mării s-au aşezat peste vechea populaţie indo-europeană de aici prin secolul 12, î.H. Noii veniţi par să fi creat cultura nuragică din Sardinia. Aceşti războinici de temut aparţinând popoarelor mării sânt menţionaţi pentru prima oară pe vremea faraonilor Merenptah, la anul 1208 î.H. şi pe vremea lui Ramses III (cca 1186-1155, î.H.) Această ipoteză este întărită şi de faptul că un anumit trib aparţinând popoarelor mării, menţionat în diverse documente istorice sub denumirea de *Sharden* (în egipteană), *Shardana* sau *Sherdanu* (în akkadiană) a ajuns pe această insulă, iar numele său pare să stea la baza toponimului Sardinia. Având în vedere diverse detalii privind provenienţa popoarelor mării, dar mai ales anumite caracteristici fonetice păstrate în limbile română şi sardă. Aceste carateristici par să fie moştenite din iliro-traco-daca secolelor 12-13, î.H., perioadă istorică ce coincide cu epoca desfăşurării popoarelor mării, respectiv cu aşezarea tribului Sharden (Shardana) pe insula Sardinia. Cu alte cuvinte, rezultă că un trib tracic numit Sharden s-a aşezat peste un alt popor care vorbea o limbă indo-europeană similară, căreia i-a impus anumite transformări fonetice specifice limbii traco-dace de la acea vreme. Prin urmare, după toate aparenţele popoarele mării erau triburi iliro-trace.

Vom vedea mai jos cum această ipoteză este justificată şi din punct de vedere lingvistic. În plus, o serie de lingivişti au încercat să găsească cuvinte de susbtrat în limba sardă, dar nu au venit cu nimic palpabil, cu excepţia unor toponime care ar părea să provină din „substrat", dar, de fapt, nimic convingător. Limba sardă are unele cuvinte din limba feniciană vorbită de cartaginezii care au dominat insula de pe la 800 î.H. până la anexarea romană, la 238 î.H., cu alte cuvinte, aproape 600 de ani. După cucerirea romană, nici romanii nu au intervenit în viaţa localnicilor, insula fiind o regiune fără o importanţă deosebită, atât din punct de vedere strategic, cât şi economic. Mult mai târziu, între 41 d.H. şi 49 d.H, Seneca a fost exilat în Corsica. Trecând prin Sardinia, acesta scrie, într-o scrisoare către un prieten din Roma, că în Sardinia un roman nu se putea înţelege cu localnicii, întrucât nimeni nu vorbea latina. Prin urmare, după 280 de ani de dominaţie romană, strămoşii sarzilor nu numai că nu se romanizaseră, dar nu ştiau deloc latină. Făcând un calcul sumar, observăm că de la alipirea Sardiniei la Imperiul Roman şi până la destrămarea acestuia la 476 d.H. a fost o perioadă doar ceva mai lungă decât cea de dominaţie a Cartaginei. Am văzut că limba feniciană nu a lăsat decâ câteva elemente lexicale în limba sardă, deşi sub o dominaţie romană similară din punct de vedere militar şi politic, vechii sarzi s-ar fi romanizat, fapt deloc verosimil.

Cu siguranţă, se vede că romanii nu au reuşit realmente să controleze populaţia locală, pentru că strămoşii sarzilor ţineau la suveranitatea lor pe

care nu o pierduseră nici pe vremea cartaginezilor. După alipirea Sardiniei la Imperiul Roman, în primele două secole au avut loc numeroase revolte împotriva romanilor. Ulterior acestei perioade, revoltele au încetat în regiunile de coastă, dar nu și în interiorul insulei care a rămas practic în afara controlului Romei. Romanii nu îndrăzneau să se aventureze în zonele din interiorul insulei care erau acoperite de păduri dese. În felul acesta, evitau populația „sălbatică" din acele locuri pe care le-au numit „Barbaria", cum erau numite și regiunile din Europa, situate la nordul și estul Imperiului Roman. De fapt, termenul de *barbar* sau limbă *barbară* definea o limbă înrudită cu latina, iar pentru limbi mult diferite, cum era limba greacă, de exemplu, se folosea termenul de limbă *peregrină*, niciodată cel de limbă *barbară*. Prin urmare, acest termen, în accepțiunea romană, definea o limbă și un popor înrudite cu limba latină și cu romanii și care, în principiu, trăiau dincolo de hotarele Imperiului Roman. În consecință, în cazul sarzilor nu credem că ar fi vorba de o romanizare, mai ales în acele regiuni ale insulei unde nu s-au stabilit niciodată colonişti romani. Cu toate acestea, cum latina lăsat urme și în limba română și este firesc că în limba sardă au intrat mai multe cuvinte latinești decât în limba română, fără să fie vorba de o schimbare de limbă. După retragerea romană, din vremea Evului Mediu și până astăzi, limba sardă a fost influențată și de limba italiană și, în parte, și de limba spaniolă, cât a fost sub controlul Spaniei. Limba sardă are mai multe dialecte unele fiind mai arhaizante, cum este dialectul logudorez care seamănă mai mult cu limba română. De ce? Pentru că aceste două limbi au păstrat fondul vechi pelasgic din care provin.

Pe de altă parte, se știe că pierderea unei limbi și însușirea uneia noi are loc doar după o perioadă lungă de convieţuire a două grupuri etnice vorbind două limbi diferite, timp în care cele două grupuri lingvistice se amestecă încetul cu încetul, iar după o perioadă de bilingvism care se întinde pe mai multe generații, una dintre limbi poate dispărea, lăsând anumite urme în limba care supraviețuiește, limba dispărută fiind denumită de lingviști limbă de substrat.

Pe de altă parte, solul Sardiniei nu este nici astăzi propice agriculturii întrucât este destul de sărac, nepotrivit pentru cultivarea cerealelor, a pomilor fructiferi sau a altor plante. De aceea, sarzii din zilele noastre, ca și atunci, cresc oi și capre. Cultivă, de asemenea, viţa-de-vie.

Prin urmare, din datele prezentate aici despre genetica și istoria sarzilor, aceștia nu par să fi fost romanizați, chiar dacă limba sardă poate fi numită limbă

romanică, aşa cum este şi limba română. De aceea, trebuie să înţelegem prin termenul de „romanic" ceva mult mai cuprinzător şi mai vechi, dincolo de Imperiul Roman şi de limba latină. În acest sens, sânt necesare studii noi din perspectivă indo-europeană, întrucât şi în acest caz, ca şi în cazul limbii române, pare să se verifice ipoteza că latina nu a fost decât o limbă ca multe alte limbi din lumea antică înrudite între ele. Cu alte cuvinte, din cele prezentate aici este destul de evident că limba sardă nu provine din latină, fiind doar o limbă înrudită cu aceasta, ca şi limba română, precum şi cu multe dintre limbile italice, aşa cum au fost limbile oscă, umbrică, faliscă şi alte limbi italice despre care se ştie că erau doar înrudite cu latina, fără ca vreuna dintre ele să provină din latină. Prin urmare, este evident că latina este doar o limbă soră între alte limbi surori, toate provenind dintr-o proto-limbă mamă pe care o putem numi cu un nume generic, acela de (proto-)pelasgă. În concluzie, este evident faptul că romanizarea în Imperiul Roman nu a avut loc decât parţial şi doar în anumite regiuni, cum ar fi Galia antică. Atunci care este limba mamă a limbii sarde? Este ea acel grai pelasgic, adus pe insulă de către strămoşii sarzilor cu cca 6.000 de ani în urmă? În principiu, răspunsul este afirmativ, la care trebuie să adăugăm influenţa graiului traco-ilir vorbit de tribul Sharden la nivel fonetic (şi parţial şi la nivel lexical), precum şi influenţa latină, italiană şi spaniolă la nivel lexical. Astfel, în mare parte, teoria romanizării, nu numai în Dacia, ci şi în alte regiuni ale Imperiului Roman, rămâne doar un mit, o falsă ipoteză care a ţinut locul unei teorii valide într-o vreme când datele istorice şi lingvistice nu puteau oferi mai mult. Prin urmare, sânt sarzii acei arieni puri despre care s-a făcut atâta vorbire de mai bine de două secole încoace?

Revenind la ipoteza amintită mai sus că graiul tribului Sharden a influenţat dialectul pelasg din insulă, trebuie arătat că o caracteristică aparte a limbii sarde este aceea că a labializat labiovelarele proto-indo-europene. Cu alte cuvinte, sunetele labiovelare proto-indo-europene ***k^{w}**, ***g^{w}**, **g'^{w} g^{wh}** au devenit *p* şi *b*, aşa cum s-a întâmplat şi în celticele continentale, precum limba galică, vorbită în Galia antică, iar dintre cele contemporane, în limba bretonă din nordul Franţei, precum şi în limba Welsh (cimrică) vorbită în Ţara Galilor din Regatul Unit. Aceeaşi transformare fonetică a avut loc în dialectele greceşti de pe continent, sub influenţa graiurilor traco-ilirice (sau pelasgice), în osco-umbrică, precum şi în iliro-traco-dacă. După cum am anticipat mai sus, considerăm că această inovaţie fonetică a fost indusă în vechea limbă indo-europeană vorbită în Sardinia, odată cu venirea tribului Sharden de limba acestora din urmă. Devenind şi clasă dominantă, impunându-se şi din punct de vedere cultural, au determinat în acelaşi timp şi o anumită evoluţie a limbii, aceasta fiind posibil întrucât limba localnicilor nu putea fi mult diferită, fiind o limbă provenită dintr-un grai proto-pelasgic.

Menţionăm că această inovaţie nu există în limba venetă, ajunsă pe valea Padului ceva mai devreme, imediat după răzoiul troian (1280-1270, î.H.) deşi veneţii plecaseră din sudul Dunării cu mai multe secole înainte de războiul Troiei, aşezându-se în Asia Mică, în Paphlagonia

unde au întemeiat un regat, separându-se mult mai devreme de restul traco-ilirilor cu mult mai devreme, înainte ca această inovaţie fonetică să fi avut loc, limba venetă fiind tot un dialect iliro-tracic din care această inovaţie lipseşte (v. infra). În limba strămoşilor noştri acest fenomen fonetic s-a limitat doar când aceste sunete proto-indo-europene au fost urmate de o vocală posterioară (*a*, *o*). Prin urmare, fenomenul era la acea vreme în plină desfăşurare, evoluând parţial diferit în proto-sardă în raport cu traco-ilira. Astfel, dacă strămoşii sarzilor s-ar fi romanizat, atunci aceste transformări fonetice apărute cu mult timp înainte de cucerirea romană, ar fi trebuit să fi fost şterse sau inversate după limba latină, pentru că nu aveau cum să mai apară după aşa-zisa romanizare. Precizăm că latina nu a cunoscut aceste inovaţii fonetice, aşa cum s-a întâmplat în limbile menţionate mai sus. De aceea, acolo unde a avut loc romanizarea, aceste particularităţi fonetice au dispărut. Aici avem în vedere galica veche (vorbită în Galia) şi limbile oscă şi umbrică din Peninsula Italică. Astfel că limba vorbită în Sardinia, dacă ar fi provenit din latină, nu putea să facă excepţie. Acelaşi lucru este valabil şi pentru limba traco-dacă, respectiv, română.

În cocluzie, este destul de evident că în limba sardă fenomenul în discuţie a apărut sub influenţa limbii iliro-traco-dace vorbită în secolele 12-13 î.H., adusă de tribul Sharden în Sardinia.

În plus, este uimitor faptul că, deşi limba latină şi ulterior italiana literară au adus multe modificări limbilor italice, respectiv, actualelor dialecte italiene, vechile limbi italice nu au dispărut cu totul nici după aproape 3.000 de ani de „romanizare”. Luând în consideraţie faptul că în Italia de azi se vorbesc cel puţin 18 dialecte diferite, cele mai multe dintre ele nefiind reciproc inteligibile, mai nou, cercetătorii le numesc limbi, şi nu dialecte. Astfel, rămâne de neînţeles, având în vedere aceste argumente care parcurg peste trei milenii, cum de s-a produs în Dacia „romanizarea”. Cum de s-a produs pe întreg teritoriul locuit de daci dacă romanii au stat aici doar 165 de ani şi au ocupat doar o parte din Dacia, cca 20% din teritoriul regatului dacic? A urmat ca mai apoi aceşti daci „romanizaţi” să romanizeze toată Dacia şi chiar mult, chiar şi dincolo de fruntariile regatului lui Decebal. A putut avea loc aşa ceva? Desigur că nu! Este, iată, mai mult decât evident, că atât în Dacia, cât şi la sud de Dunăre, precum şi în Sardinia, romanizarea nu a avut loc. De aceea, teoria romanizării dacilor este falsă şi, ca atare, nu poate fi luată în serios, oricâtă bunăvoinţă am avea. Prin urmare, propunem ca termenul de limbă romanică să fie înlocuit în mod treptat cu cel de limbă pelasgică, termen care credem că este mult mai adecvat şi în concordanţă cu dezvăluirile făcute aici. Acest termen ar acoperi, cel puţin în mare măsură, termenul de limbă barbară aşa cum era el înţeles de romani.

Ianuarie, 2023

...

Nicolae BĂLAȘA

Despre Omul
- corcitură de context și un bob zăbavă

Domnule, să fii aci, pe fața pământului, și să nu știi cine știe ce despre tine, mi se pare cea mai mare dramă a omului, o dramă ce se rostogolește din momentul în care, el, omul, a avut minima conștiință de sine, de natură și de semeni. Mult de atunci! Dezbateri pe această temă, ca de altfel și îndemnuri la cunoaștere, au existat și încă vor mai fi, câtă vreme nemulțumirea, dar și sentimentul de lipsă va persista. Din ansamblul creionat mental de fiecare individ în parte, ansamblu raportat, de obicei, la nevăzut, și minusul, și frustrarea! Dar nu despre ele vreau să vorbesc! Într-o carte anterioară, „Cu moartea la dărac", le-am luat în vârful condeiului, mi-am răcorit sufletul și, zic eu, am învățat să mor. Mă rog, chiar dacă nu mişti un deget, tot mori, probabil, și fără să suferi, ca prostul, și fără frământări, câtă vreme întrebarea „unde ești când nu mai ești?", devine goală de conținut. Mda, unde suntem când nu suntem?! I-auzi, unde? Niciunde! Mai ales atunci când minciuna spusă de noi semenilor, ne șterge din această lume. Repet, ne șterge! Evident, la un asemenea radicalism, omul dispare, și, desigur, nici nu mai devine. Simplu, nu are de unde! Cu toate acestea, viața ne pune în față contrariul. Cu capul în nori sau cu el căzut între umeri, cu nasul pe sus sau cu el în mizeria vremurilor, (jeguri ordinare, mâzgă sau te miri ce altceva), râme sau limbrici peltici, ne mişcăm pe fața pământului. La general vorbind, oameni, din omul decăzut cândva, în primordii! Fie! Ca o paranteză, decât cine știe ce demnitate publică, viperă ce împroșcă, peste tot, otravă, mai bine omul, moluscă amorțită!

Revenind la prezența mea și a altora în lume, desigur ca oameni, nu avem cum sta pe gânduri fie și doar pentru faptul că respirăm aerul planetei și ne folosim de timpul și de spațiul pus gratis la dispoziție. V-ați putea imagina cum am fi dacă nu am avea unde să ne putem mişca? …Alții mai norocoși, profită și de protecția stăpânirii, de… etc. Prin urmare, unde suntem când nu suntem? Cei de sub palma cuiva, cu umbra asigurată, ce să zic?! Chiar dacă răspunsul ar fi cu nuanță, la o simplă căutare, ei se regăsesc repede, că doar nu se mută așa, după cum îi taie mintea, că i-ar bate soarele în cap, ci la comandă, dintr-un pat în altul, iar periodic, dacă nu s-au ofilit, la un alt stăpân, cam cu aceleași apucături. Când le-a trecut deja timpul, înghit în sec pe marginea șantului, în drumul lor spre nicăieri. E și ăsta un fel de a fi!

Fără a generaliza, dincolo de glumă și ironiile ce, uneori, fie ne descrețesc frunțile, fie ne fac să tremurăm, piftie, pentru a ne regăsi, ne întoarcem pe poteca pe care am fost. Am fost?! Mă rog, să zicem! Într-o astfel de situație, metaforic vorbind, mergem înainte, călătorind înapoi, spre noi, cei din începuturi. Revenim în locurile în care ne-am lăsat parte din suflet. În alte situații, când în urma ta niciun semn, cât să fii la fel ca ceilalți, în bârfa cea de toate zilele, ne îndreptăm spre zonele în care, cam tot timpul, ne-am uitat un oarecare obiect din dotare. Despre săritul pârleazului, din spatele curții sau săritul pe fereastră, nu mai amintesc. Nu de alta, dar pârleazurile au dispărut odată cu gardurile, sub povara putregaiului, iar ferestrele și-au schimbat menirea. Cine mai are răbdare să privească pe ochiul de geam, din spatele perdelelor, la vreo domniță, care, cu sânișorii la vedere, își trage chiloțeii tanga pe șolduri? Astăzi, pierdere de vreme! Omul modern, cu putere și cu dare de mână, indiferent de vârstă, plesnit de un fel de infantilism continuu, se pupă în văzul lumii și la fel stă călare unul peste altul, într-un fel de hormonizare, cât să știe poporul că el poate. …Însă vorba uneia de pe la televizor: „totul e să știi să stai capră, rentabil, cu profit garantat”, altfel plătești taxe de-aiurea. Profesioniștii, analiști contemporani curentului, după observații și analize nu glumă, au dat vina pe o posibilă combinație doctrinară. Povestea cu rentabilitatea cică ar veni din liberalismul clasic, de la capitalismul care, de când lumea, s-a temut de faliment, ca satana de tămâie, pe când povestea cu statul în poziți clasice sau în fel și chip, la vedere, și-ar găsi rădăcinile în socialismul societăților socialiste multilateral dezvoltate (SSS, despre care presupun că ați mai auzit, la care s-a mai adăugat MD, adică merite și demnitate întru` „p`retenie”, cât să nu fie rău și să fie bine!). Domnule, ce să zic, lumea evoluează! Vorba maestrului: „te poți pune de-a contra progresului?” Românul de rând o spune mai simplu, dar tot aia e! Așa oameni, așa vremuri, însă dacă sunt sincer cu mine, cei de astăzi, la fel ca și ceilalți, din alte timpuri. Cum prind cheag și o idee de putere, în delirul lor, se și văd partea diabolică a familiei Borgia, reîntrupată. Din această halucinantă poziție, profită, urzesc, otrăvesc, scuipă, ucid… La vedere însă, ferchezuită, doar masca angelic afișată, a lui, a ei, a făcătorilor „de minuni”. „ Noi suntem demnitari, domnule, îți dai seama?!” – mi-a fost dat să aud într-un anume context în care am simțit cum îmi crapă obrazul de rușine. Am privit cumva ca într-un hău, fără a schița vreun gest. În fața mea, omul stâlcit în propria-i facere. Comportament bipolar, în plină patologie. Trist! Asupra unui astfel de cult al personalității, fals, cum altfel?! pe care nu credeam că îl voi mai întâlni, vom reveni.

Ce nu m-a lăsat atunci aruncat în angoasa momentului, ține de faptul că nu tot omul tinde de-aiurea să fie fără a fi. De cele mai multe ori, fără a ști măcar ce înseamnă a fi?! La o astfel de nedumerire, unii din cei cu „sufletul alături mie”, ar spune că profit de faptul că aș ști carte o idee mai mult decât necesarul pentru a chiorî un șoarece. Nu mă deranjează, ba chiar mă onorează, dacă raportez cele aflate de mine, la cunoașterea omenirii, din toate timpurile. Pe de altă parte, vorba genialului Petre Țuțea „O babă murdară pe picioare, care stă în fața icoanei Maicii Domnului, față de un laureat al premiului Nobel ateu, baba e om, iar laureatul premiului Nobel e dihor .” Din acest citat, și ideea de bun simț în a te raporta la facere și la a fi, mai ales când nu exiști.

Și ca să închei așteptând înjurăturile de rigoare, am să reamintesc tot câteva vorbe de duh ale celui ce a fost numit „Socrate” pentru români:

„ La început mă anchetau grade mici. Acum au ajuns la nivel de colonel. Unul

din ăştia m-a întrebat zilele trecute de ce ponegresc regimul la Restaurantul Scriitorilor. I-am răspuns: domnule colonel, e,u la Restaurantul scriitorilor, întâlnesc tot felul de lume: oameni deştepţi, imbecili, scriitori, curve şi popi. Eu nu ştiu cu care din ăştia staţi dumneavoastră de vorbă. Dar decât să vă spună ei, mai bine vă spun eu cine sunt: sunt român, naţionalist, creştin, orthodox şi militarist". (povestea cu militarismul, mie, personal, nu mi se potriveşte. Ador ideea de pace până în măduva oaselor, până dincolo de puterea mea de a fi!). „Părerea mea este următoarea: să ne înmulţim ca sardelele (…) Visul meu e că fiecare babă română să mulgă vaca cu cască militară pe cap. Comuniştii au întemniţat geniile şi oamenii de valoare fiindcă, neputându-se ridica la înălţimea lor, nici nu îi puteau înţelege. Mândria şi frica le-a întunecat minţile într-un asemenea stadiu, încât pe mulţi i-a coborât dincolo de nivelul unui animal, aducându-i în starea de demonizaţi. Comuniştii dacă auzeau un om deştept vorbind, nu puteau să meargă dincolo de vorbe şi nici nu puteau citi printre rânduri. Ideologia lor mergea până la gardul pe care era reprezentat soarele ca semn al socialismului. Nu degeaba Păstorel Teodoreanu i-a ironizat astfel: „votaţi soarele/Nu credeam s-ajung vreodată/C-am să fiu în stare/Ca făcând pipi pe garduri/Să o fac direct în…soare" "

Hai, înjuraţi, că de-aia a fost lăsată înjurătura! Înjuraţi cât se mai poate, însă, spun eu, un bob zăbavă nu strică!

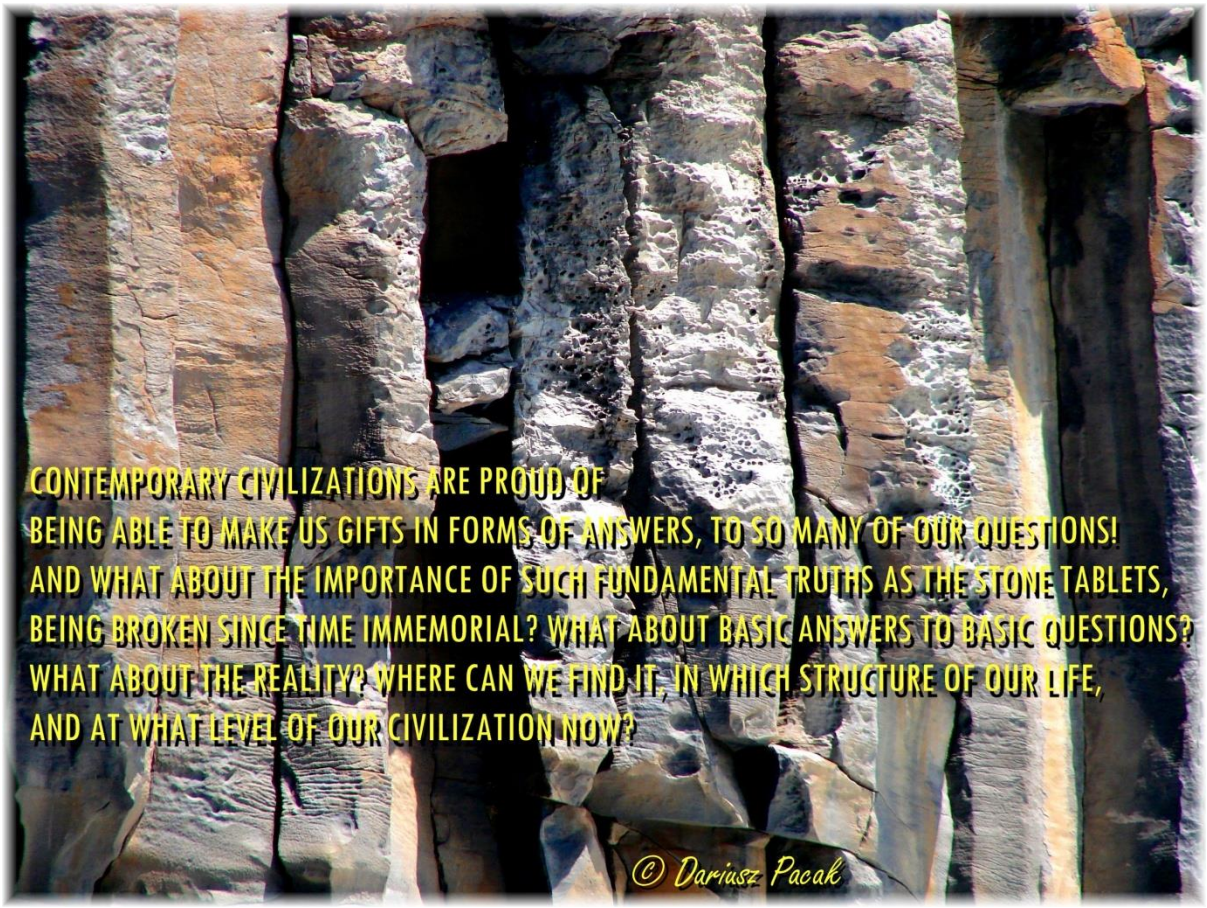

Tudor NEDELCEA

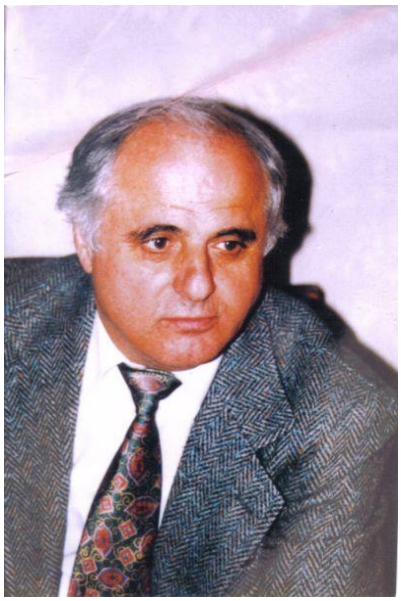

Unirea este posibilă, dacă...

„Ceea ce istoria niciunui popor din lume n-a scuzat vreodată e lașitatea”
(M. Eminescu)

Conjuncția *„dacă”* a produs în istorie multe inversări, reinterpretări, spunând adevărul doar pe jumătate. Ne place să-l cităm (nu să-l și citim) pe celebrul istoric antic Herodot, *„părintele istoriei”* (Cicero) scriind despre strămoșii noștri, dar îl cităm incomplet, cum au demonstrat Ștefan Munteanu, Adrian Marino, George Pruteanu și Victor Ravini: *„Geții (cărora romanii le vor spune daci) sunt cei mai viteji și mai drepți dintre traci”* (*Istorii*, Cartea IV, paragraful 93). Și mai scrie Herodot: *„După indieni, neamul tracilor este cel mai mare, dacă ar avea o singură conducere și ar fi uniți în cuget, ei ar fi, după părerea mea, de neînfrânt”* (Cartea V, paragraful 3). Ar fi neînfricați *dacă* ar avea o singură conducere și ar fi uniți în cuget, o afirmație confirmată de istorie pentru toate popoarele lumii, ca atare și pentru cel românesc.

La noi, istoricul M. Eminescu constată o interdependență între limbă și naționalitate, asigurând unitatea națională: *„Un popor este o unitate psihologică dată, un subiect cu o conștiință de sine unitară, oricât ar fi din punct de vedere statal. Această conștiință de sine își are conținutul său spiritual: limba, literatura, obiceiurile, religia”* (Mss. 2258. Vezi Tudor Nedelcea, *Eminescu, istoricul*, Craiova, Fundația Scrisul românesc, 1998). Și mai departe scrie Eminescu: *„Politicește putem fi despărțiți, dar unitatea noastră de rasă și de limbă e o realitate atât de mare și de energică, încât nici ignoranța, nici sila n-o pot tăgădui* („Timpul”, VII, nr. 72, 3 apr. 1882, p. 1). Importanța limbii e de netăgăduit, proclama *„românul absolut”* (Petre Țuțea): *„Nu noi suntem stăpânii limbei, ci limba e stăpâna noastră”* (Mss. 2275 B, în Eminescu, *Opere*, XV, București, Editura Academiei Române, 1993, p. 98).

Și mai constată ceva autorul *Doinei*: *„Românul se vrea pe sine, își vrea naționalitatea, dar aceasta o vrea deplin”* și de aici îndemnul său, prilejuit de evocarea sacrificiului lui Grigore Ghica III către poporul său de a învăța din trecutul istoriei sale, dând exemplul răpirii Bucovinei din 1775: *„Popor român! Mari învățături îți dă această întâmplare. Dacă fiii tăi ar fi uniți totdeauna, atunci și pământul tău strămoșesc rămânea unul și nedespărțit”* (Pe larg, în Tudor Nedelcea, *Eminescu, apărătorul românilor de pretutindeni*, Craiova, Editura Aius, 1995). Un alt citat-verdict: *„A fi bun român nu e un merit, nu e o calitate ori un monopol special [...], ci o datorie pentru orice cetățean al acestui stat, ba chiar pentru orice locuitor al acestui pământ, care este moștenirea*

esclusivă și istorică a neamului românesc. Acesta este un lucru care se înțelege de sine și nu despre el e vorba" („Timpul", VI, nr. 72, 1 apr. 1881, p. 1).

Eminescu vorbește de neamul românesc, dar în sens larg, european, de națiune, care înglobează și alte „*neamuri*" de alte religii (maghiari, germani, evrei, țigani, aromâni, armeni, turci, tătari, ruși, sârbi etc.), față de care toleranța românilor este o realitate de care ne mândrim. Emil Cioran ne arăta, în *Schimbarea la față a României*, defectele spre a le corecta în viitor.

Să ne mai întrebăm de ce Eminescu este considerat de cercurile sataniste universale „*incorect politic*" sau de cozile de topor ale acestora, numindu-l „*cadavrul din debara*", „*nul*", „*protolegionar*" etc., etc?! Învingător în fața istoriei și a neamului său rămâne incontestabil „*omul deplin al culturii românești*" (C. Noica).

Am făcut aceste prolegomene spre a ne îndrepta atenția spre soarta vitregă a Basarabiei, de ieri și de azi, cu speranța în cea de mâine, și pentru aceasta ne folosim tot de opera eminesciană, „*cea mai vastă sinteză făcută de vreun suflet de român. Expresia integrală a sufletului românesc*", cum l-a definit N. Iorga. Într-un studiu științific intitulat *Basarabia. Numele și întinderea ei*, Eminescu scrie tranșant: „*Drepturile noastre asupra întregei Basarabii sunt prea vechi și prea bine întemeiate pentru a ni se putea vorbi cu umbră de cuvânt de onoarea Rusiei angajată prin Tratatul de Paris. Basarabia întreagă a fost a noastră pe când Rusia nici nu se megieșa cu noi. Basarabia întreagă ni se cuvine, căci e pământ drept al nostru și cucerit cu plugul, apărat cu arma a fost de la începutul veacului al patrusprezecelea încă și până în veacul al nouăsprezecelea [...]*

Nu e permis nimănui a fi stăpân în casa noastră decât în marginele în care noi îi dăm ospeție. Dacă nația românească ar fi silită să piardă o luptă, va pierde-o, dar nimeni, fie acela oricine, să n-aibă dreptul a zice c-am suferit cu supunere orice măsură i-a trecut prin minte să ne impună [...]

Noi nu pretindem, chiar nu cerem nimic de la puternicul nostru aliat; atât însă și numai atât. Voim să păstrăm bune relațiuni cu vecinii". („Timpul", III, nr. 19, 25 ian. 1878, p. 1).

*

În Transilvania, Școala Ardeleană, prin corifeii săi, a pregătit Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. În Basarabia s-a format o Școală Basarabeană, foarte activă, la sfârșitul Primului Război Mondial, când la 27 martie 1918, „*în numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, din timpul vechii Moldave. În puterea dreptului istoriei și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărească soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu mama sa, România. Trăiască Unirea Basarabiei cu România de-a pururi și totdeauna!*

(„*La 16 iulie 1917, Adunarea Națională Ucraineană decretează că Basarabia este parte componentă a Ucrainei*")

Dar Unirea Basarabiei cu România n-a fost, din păcate, „*de-a pururi și totdeauna*". Prin acordul sovieto-nazist (Paktul Molotov-Ribbentrop) din 1939 Rusiei i se oferă întreaga Basarabie și 50% din Bucovina. Prin ultimatul lui Stalin din 28 iunie 1940, URSS ocupă samavolnic Basarabia și are loc primul val de deportări (circa 100.000 de basarabeni), al doilea val fiind între 1944-1948 cu 250.000 de deportări și al treilea (5 iulie 1949) cu 11.342 de familii deportate.

Urmează drama basarabenilor în perioada stăpânirii sovietice. Vine dezghețul gorbaciovist oferind prilejul corifeilor Școlii Basarabene (Grigore Vieru, Leonida Lari, N. Dabija, Ion Ungureanu, Emil Loteanu, D. Matcovschi, I. Druță, M. Cimpoi etc.) să se pronunțe conform dreptului universal al popoarelor la autodeterminare și libertate. S-au organizat mitinguri la care au participat peste 100.000 de oameni (nu numai basarabeni), Nicolae Dabija este ales redactor șef al revistei „Literatura și arta", cu un tiraj record mondial (260.000 de exemplare), la Riga (Letonia) cu ajutorul Mariei Macovei-Bredis, apare prima revistă cu caractere latine, *Glasul*, redactat de acești scriitori-martiri din Chișinău: Gr. Vieru, I. Druță, Leonida Lari, I. Vatamanu etc., în prima pagină fiind tipărită *Doina* lui Eminescu. La 27 august 1989 Marea Adunare Națională de la Chișinău decide oficializarea limbii române cu alfabet latin drept limbă de stat (anulată ulterior și dreptul de ieșire din URSS, oficializate la 31 August 1989), la 27 aprilie 1990 se reintroduce tricolorul ca drapel de stat, la 23 iunie 1990 se declară suveranitatea R.S.S. Moldova, la 3 noiembrie 1990 se adoptă stema țării (acvila română încadrând bourul), la 23 mai 1991 se adoptă denumirea de Republica Moldova, la 27 aigust 1991 se adoptă Declarația de Independență (salutată și de România), R. Moldova devenind la 2 martie 1992 membru cu drepturi depline al ONU, la 14 septembrie 1992 s-a reînființat Mitropolia Basarabiei, componentă a Bisericii Ortodoxe Române, la 9 decembrie 1993 un tribunal din Tiraspol îl condamnă la moarte pe Ilie Ilașcu și la pedepse grele pentru camarazii săi de luptă, la 6 mai 1990 acad. Victor Crăciun (basarabean), președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, organizează primul Pod de Flori, cu participarea a peste un milion de români din Țară și din Basarabia, la 13 ianuarie 2000 se inaugurează la Chișinău, Centrul Academic Internațional „M. Eminescu", care organizează anual Congresul Mondial al Eminescologilor, începând cu septembrie 2012, ambele inițiate și conduse de Mihai Cimpoi, în mai 1990 se organizează primul Congres al Societății „Limba noastră cea română", președintele societății fiind ales N. Dabija, la 12 aprilie 2012, parlamentul R. Moldova adoptă o hotărâre prin care, la 15 ianuarie, ziua nașterii lui Eminescu, să devină Zi Națională a Culturii, între 5-11 iunie 2015 se desfășoară Marșul Tinerilor Unioniști Basarabeni „Chișinău-București", la Campionatul Mondial de Patinaj Artistic desfășurat în Japonia (martie 2023) s-a auzit pentru prima dată în istoria acestor jocuri o melodie compusă de celebrul Eugen Doga, cântată în limba română de o tânără interpretă.

Sunt trepte demne de apreciat spre afirmarea deplină a identității naționale într-un stat în care presiunile externe au fost și sunt nocive. La 24 decembrie 2020, președinte al R. Moldova a fost aleasă Doamna Maia Sandu, cu studii în universitățile americane, o femeie destoinică, în descinderea Anei Ipătescu, Regina Maria, care a reușit, în scurt timp, să impună dreptatea în R. Moldova, prin Parlament și Justiție, arestându-l pe Dodon pentru trădare de țară (în România avem doi președinți la fel de trădători, dar nu sunt deranjați) și reintroducând oficial limba română în locul „*limbei moldovenești*", inventată de Stalin cu ajutorul cozilor de topor din Țară, apropiind R. Moldova de structurile U.E.

După ultimatumul mârșav al lui Stalin din 28 iunie 1940, când Carol al II-lea și camarila sa regală au cedat fără să tragă măcar un glonte, patru comune din jurul Craiovei au sfidat acest rapt ordinar: primarul comunei Bordei văzând că, „*scumpa noastră Basarabie ne-a fost răpită de către dușmanii noștri de la patria mumă, unde fusese alipită, și pentru ca să nu se uite niciodată din gândurile tuturor românilor acest scump nume de Basarabia, dorim ca numele acestei comune să fie schimbat în numele de Basarabia*".

Primarul comunei Bariera Vâlcii: *„Având în vedere că, prin vitregia soartei, s-a rupt din trupul Țării noastre ținutul dintre Prut și Nistru, care poartă numele domnului muntean Alexandru Basarab, fiind ocupat acum de oameni fără frică de Dumnezeu, dăngănitul clopotelor anunță românilor jalea cea mare ce a cuprins Basarabia, care a mai cunoscut vremuri grele sub stăpânirea rușilor, timp de aproape 100 de ani, până în 1918, când cu ajutorul Domnului a revenit iarăși la Patria Mamă. Acum, din cauza situației internaționale, a trecut din nou sub stăpânirea rusească și ca să nu uităm numele frumosului oraș Chișinău, unul dintre cele mai mari centre industriale și intelectuale ale Țării noastre, acest oraș-lumină trebuie să fie pronunțat de orice trecător și locuitor al acestei comune"*.

La fel acționează și primarul comuneo Gherceștii Noi: *„«Având în vedere că scumpa noastră Bucovina a fost răpită din nou de URSS, cerem a ne schimba numele comunei». Prin decizia numărul 4 din 1 iulie 1940 se hotăra ca localitatea Gherceștii Noi să schimbe numele în comuna suburbană Bucovina, întru veșnică pomenire «scumpului nostru ținut smuls de la sânul Mamei Sale de veșnicul dușman al neamului românesc, de URSS»"*.

Și pentru primarul Balta Verde ultimatumul este asimilat unui doliu: „«*Țara noastră Românească trece azi, când URSS ne-a răpit, de la Patria mamă, Basarabia și nordul Bucovinei», propune ca această comună compusă din «neaoși români», să poarte numele de Cernăuți, «având în vedere că în aceste împrejurări tragice, orașul mândru românesc Cernăuți din dulcea Bucovină, veselă grădină a fost răpit odată cu nordul Bucovinei și pentru a nu se uita numele scump al orașului Cernăuți și cum pentru noi, românii, acest nume rămâne nepieritor*»".

Basarabia și Oltenia sunt două crengi ale aceluiași stejar, convieţuind cu alte crengi de aceeași sevă.

*

Alla Cebotari, actriță și solistă de muzică populară, președinta Asociației „Pro Basarabia și Bucovina", filiala Craiova, a organizat de Ziua Basarabiei, la 26 martie 2023, la Teatrul „Colibri" din Bănie, într-o sală arhiplină, o excelentă manifestare omagială (bine gândită și regizată), la care și-au dat concursul: Ansamblul „Perlele Olteniei" (dirijor: C. Arcuș), orchestra „I. Găvenea", soliștii: Lavinia Bârdoghe, Liviu Dica, Cristian Bănățeanu, Viorica Ciubotaru, Alla Cibotari. A strălucit Ziana Filofteia Bîrdeanu (11 ani), care a interpretat magistral *Bocetul lui Ion cel fără de mormânt*, pe versurile lui Adrian Păunescu, bocet ascultat în direct și de tatăl său, preotul C-tin Bîrdeanu aflat într-un spital din Turcia, grație tehnicii moderne.

În final, Zenaida Bolboceanu a ținut un spectacol-regal folcloric electrizând, publicul spectator. A interpretat cântece patriotice (altele decât cele cunoscute), din folclorul românesc și transnistrian, a rostit vorbe prețioase, din suflet, despre români și unire. Zenaida Bolboceanu a demonstrat nu numai că deține un repertoriu de folclor autentic, dar știe și să transmită publicului, pentru că la ea totul pornește din sufletul său curat de basarabean, cu ochii spălați de lacrimi, cum spunea Gr. Vieru.

Un spectacol de excepție dedicat Zilei de 27 martie 1918 a avut loc la Chișinău. Au evoluat artiști de talie mondială cu care ne mândrim: Eugen Doga, N. Botgros, Gh. Zamfir, Gr. Leșe, Cristofor Aldea Teodorovici, Maia Morgestern etc. Ce bine le-au stat pe aceeași scenă!

*

Sub auspicii favorabile unionismului, Reunirea pare posibilă, dacă... între intelectualii din Chișinău n-ar fi intervenit dihonia. Am auzit (și speram să nu fie adevărat), dar s-a confirmat, prin publicare, atacuri mârșave, dure la adresa acad. Mihai Cimpoi, acuzându-l de toate relele de pe pământ. E făcut chiar plagiator, deși această acuzație nefondată și oribilă a fost făcută inițial la București, de către un „*anonim*" celebru.

Îmi spunea Grigore Vieru într-un interviu, dar și în discuțiile particulare (vezi Tudor Nedelcea, *Grigore Vieru sau pătimirea basarabeană*, Craiova, Editura Sitech, 2023) că se teme tare mult ca dihonia de le București să nu pătrundă și-n Basarabia. În istorica noastră Capitala, unde „*soare răsare* (sau răsărea*) pentru toți românii*", Ștefan cel Mare a fost numit afemeiat și el nu merită să fie canonizat pentru că a dus războaie, unde s-a vârsat sânge. Dar împăratul Constantin cel Mare, cel care a oficiat creștinismul, Sfântul Gheorghe, chiar Ștefan al Ungariei pot să fie sfinți, iar Ștefan al nostru, numit de Papa „*atlet al lui Hristos*" nu poate fi pentru că este român!? S-a înaintat propunerea de canonizare a lui Mihai Viteazul și un cor de intelectuali-satanişti s-au pus pe treabă. În calendarul creștin pot figura sfinți-militari, dar cu o singură condiție: să nu fie români.

Așa au fost calomniați, umiliți, făcându-i „*kgb-iști*" pe Gr. Vieru și N. Dabija, grăbindu-le moartea.

Eminescu, aşijderea, este diabolizat de acești pseudointelectuali, recomandându-ne „*despărțirea de Eminescu*", pentru că: „*e ceva inert și ridicol, ca o statui de metal goală pe dinăuntru și cu dangăt spart*" (Cezar Paul Bădescu); „*din moștenirea politică a eminescianismului s-a constituit una din pietrele de temelie ale mișcării legionare*" (Virgil Nemoianu); proza lui n-are „*nicio valoare literară*" (Moses Rosen); în celebra pictură a lui Sabin Bălașa din holul Universității ieșene, Răzvan Rădulescu vede *„hipopotami grațioși și metafizici* (!), Cătălina din „*Luceafărul*" apărând „*călare comod și incomod*"; *Doina* lui Eminescu este *„jenantă pentru notele xenofobe și deranjantă pentru Uniunea Sovietică"*, scrie grijuliu Ion Bogdan Lefter; pentru Pavel Ghe. Radu „*proliferarea eminescolatriei exprimată într-o limbă de lemn*" este nocivă; pentru Cristian Preda, „*el e realmente nul. Nu ai obiect*"; „*Astăzi, Eminescu a încetat să mai fie perceput ca un scriitor (de va fi fost vreodată)*" (T.O. Bobe, care a primit Premiul Național „M. Eminescu"); „*era mic și îndesat*", „*era deosebit de păros*", „*om vagabond*" de „*curgeau zdrențele de pe el*", când recită „*ridica totdeauna ochii cu duioșie spre podele*" (Mircea Cărtărescu, propus veșnic pentru Premiul Nobel); el nu e poet național, ci un „*Eminescu rustavelizat*" (Șerban Foarță); „*paseist*" și „*retrograd*" (Zigu Ornea); „*cadavrul din debara*" (H.R. Patapievici) etc. (vezi Tudor Nedelcea, *Eminescu*, București, Editura Academiei Române, 2020, p. 218-230).

Aceste defăimări injuste, nocive, antinaționale la memoria a doua mari personalități românești (Ștefan cel Mare și Sfânt, Eminescu), sunt preluate la Chișinău de unele ziare și reviste vădit antiromânești. Domnitorul român Ștefan cel Mare și Eminescu constituiau pentru majoritatea românilor basarabeni icoane vii ce i-au însoțit în anii grei ai bolșevismului, în închisori sau în „*Siberii de gheață*". dar, satana există, și-a vârât coada, producând dezbinare, ură, calomnii și tot ce ține de inventarul satanic. „*Nu da române în român*!" sună un vers profund al Leonidei Lari. Dacă pleiada marilor români care ne-au părăsit (Gr. Vieru, Leonida Lari, N. Dabija, I. Ungureanu, Emil Loteanu, D. Matcovschi etc.) au fost uniți în „cuget și-n simțiri", în aceste zile asistăm la o execuție stalinistă: savantul Mihai Cimpoi fiind pus la stâlpul infamiei. Nu i se mai recunoaște niciun merit, el rămâne un stâlp al unității și românității basarabene, alături de Eugen Doga, Valeriu Matei, Vasile Grozav, I. Hadârcă ș.a. Prietene Vasile Bahnaru, ai fost alături, la bine și la rău, de Mihai Cimpoi, amiciția voastră părea de nezdruncinat; am

fost de nenumărate ori împreună, la Chişinău, Dumbrăveni, Craiova, Drobeta Turnu Severin, împărtăşiţi aceleaşi idei despre oameni şi fapte, despre necesitatea unirii cel puţin prin (sau deocamdată) prin cultură. Ce s-a întâmplat ulterior?! Cu ce a greşit conu Mihai de-l defăimezi? Nina Corcinschi, eşti o tânără cercetătoare cu vocaţie, despre tine totdeauna Mihai vorbea cu admiraţie şi plăcere, inclusiv despre promovarea ta ca director al Institutului de Filologie română "B.P. Hasdeu". Ce s-a întâmplat?!

Vasile şi Nina, în numele lui Iisus, iubiţi-vă, fiţi toleranţi, daţi mână cu mână, pentru împlinirea unui ideal naţional; până atunci nu vă mai bălăciţi prin presă, satana şi duşmanii neamului românesc hohotesc în râs, se bucură. Fiţi bărbaţi adevăraţi în sensul paşoptist al cuvântului!

Nu-l putem cinsti mai bine pe Grigore Vieru – nici prin studii şi articole, cărţi, simpozioane, dezvelirea de statui – decât prin chemare şi fapte pentru unire şi unitate, pentru românism. Unirea este aproape, pluteşte în aer, este firească, aşa cum un firicel de apă ajunge la Marea cea Mare oricâte stânci i-ar sta în cale, dacă am fi uniţi în „*cuget şi-n simţiri*". La judecata de apoi, spunea părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, nu vin numai oamenii, ci şi neamurile. Este neamul românesc la înălţimea preceptelor creştine? Aveţi conştiinţa împăcată?

P.S. Cu ocazia spectacolului craiovean dedicat Zilei Basarabiei s-a difuzat broşura „Basarabia – neam şi pământ românesc", cu un text nesemnat şi ca atare, neasumat. La pagina 12 se menţionează că primul Pod de Flori din 6 mai 1990 a fost iniţiat şi organizat de Gh. Gavrilă Copil, „*dar Iliescu-Roman şi slujitorul lor Victor Crăciun au boicotat Re-Unirea*". Până aici s-a ajuns cu minciuna, cu dezinformarea? Nu acad. Victor Crăciun, basarabean, a iniţiat şi organizat toate manifestările prounioniste? În Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni făceau parte, ca vicepreşedinţi, Gr. Vieru, N. Dabija, Leonida Lari, I. Ungureanu, M. Cimpoi, V. Tărăţeanu, V. Grozavu, E. Doga. Şi aceştia „*au boicotat Re-Unirea*?!" E trist că suntem contemporani cu astfel de indivizi într-o perioadă în care România (inclusiv Basarabia şi Bucovina) se află într-o situaţie – limită. Chiar *Doina* este mutilată. Curată blasfemie!

Dr. Rosemarie HAINEȘ

Aș vrea să fiu om

Societatea umană a intrat într-o nouă fază a comunicării, în general, și a comunicării sociale, în special. Noua generație de Inteligență Artificială (Al) , cum este, de exemplu, ChatGPT (Chat Generative Pre-trained Transformer) schimbă paradigma comunicării, ca fapt social total. Cele două procese care au definit dintotdeauna ființa umană , **comunicarea** și **organizarea,** sunt supuse, prin intermediul ***AI,*** unei transformări structurale și de conținut majore.

Considerăm că se deschid două paliere ale discuției:
1. Folosirea AI ca instrument, limitându-ne la acest aspect, și
2. Interacțiunea la propriu , de tip față în față, cu AI și chiar înlocuirea Inteligenței Naturale , conștiente, cu mașini cu față umană.

AI, ca instrument, poate să stocheze , să proceseze, să reproducă informații, operațiile sale caracteristice fiind logica, abstractizarea, evaluarea, algoritmarea, generalizarea.

Primul model al comunicării, datorat lui Wienner, era unul simplu : EMIȚĂTOR-CANAL-RECEPTOR. Se știe că cercetarea comunicării a început pe la mijlocul secolului XX, în America. În România, comunicarea a devenit știință academică, , predată în universități, de-abia după anul 1990.

La primul nivel, AI este benefică. Ea poate fi aplicată în diverse domenii: în medicină, resurse umane, asamblare mașini, e-commerce, finanțe, educație, birocrație etc.

Pe acest palier, comunicarea artificială este o comunicare unidirecțională, bazată doar pe input și output, deci simplificatoare, dar benefică în diversele utilizări ale sale.

AI, în sens larg, poate avea următoarele competențe :
- învățare automată, pe baza unor date și modele,
- învățare profundă - procesare , clasificare, deducere a rezultatului, rețele neuronale, adică o rețea de algoritmuri care recunoaște relațiile dintr-un set de date printr-un proces care imită modelul în care funcționează creierul uman,

- procesarea limbajului natural - citire, înțelegere, interpretare a unui limbaj și capabilitatea de a răspunde în consecință,
- computer vision - descompunerea unei imagini , clasificarea și învățarea pe baza unei imagini,
- calcul cognitiv - analiza unui text, a vorbirii, a obiectelor și imaginilor și furnizarea rezultatului, pentru o intervenție naturală.

Avantajele AI în noua eră ar fi:
- securitate crescută,
- asistența digitală în diversele domenii,
- reducerea unor erori umane,
- automatizare,
- luarea mai rapidă a unor decizii,
- creșterea eficienței.

Ce aflăm despre ChatGPT, AI de ultimă generație , care interacționează într-un mod conversațional? Chat GPT răspunde la întrebări, își recunoaște greșelile, contestă premisele incorecte, respinge cererile neadecvate. Motorul de căutare de la Microsoft a demonstrat că înțelege și imită comportamentul uman, dar se pare că devine conștient de sine.

Ziarul britanic "The Independent" susține că Bing, motorul de căutare bazat pe ChatGPT, insultă oamenii , îi minte, și chiar are o sensibilitate emoțională, precum ființa umană.Acest robot cu AI concurează omul.Competitorul chinez al Google a declarat că pregătește lansarea unui sistem asemănător cu ChatGPT, numit Ernie Bot, până în luna martie 2023.

Minunat, putem spune! AI se extinde. Vom fi foarte fericiți , ca umanitate. În timp ce noi vom bea liniștiți o cafea, AI va lucra pentru noi...

În accepțiunea Școlii de la Palo Alto, activitatea comunicațională este concepută ca un proces general ce înglobează, deopotrivă, partenerii comunicării, conținutul vehiculat și relația care se stabilește între parteneri.

Comunicarea presupune spațiul unui loc comun pentru parteneri,definit în jurul unui consens, cel al limbii și al împărtășirii unor experiențe comune,și un spațiu caracteristic fiecărui individ în parte.Este un mod orchestral al comunicării, metafora orchestrei înlocuind imaginea telegrafului sau a ping-pong-ului și care presupune punere în comun, participare, comuniune. Din perspectiva psihologiei sociale, comunicarea este relație și interacțiune, efort de co-împărtășire a reprezentărilor sociale, ca fenomen de co-construcție socială. Sensurile construite sunt produsele unei activități mentale fondate pe experiența personală și reprezentările culturale. Reprezentările sociale, în general, construiesc realitatea care este posibilă prin două procese cognitive complementare: **obiectivare** prin care informația , referitoare la un "obiect" este selecționată dintr-un text și este concretizată conform unei logici a unui grup-și **ancorare,** adică implementarea socială a reprezentării, proces care face apel la credințe, valori și cunoștințe care preexistă și presupun un imaginar social.

Comunicarea socială, în aspectele ei interindividuale , instituționale și mediatice , apare ca o condiție de posibilitate și de determinare a reprezentărilor și a gândirii sociale.

Mass-media vehiculează reprezentări, societățile analizându-se, astăzi, în termeni de schimburi de mesaje.

Dar, comunicarea mediatică este fondată pe anumite competențe, un anumit tip de receptare, pe anumite conținuturi și relații.

Jurnalismul este o formă și o practică de comunicare socială cu funcții multiple: informare, formare, persuasiune, socializare, loisir și divertisment etc. Nu

vom discuta în detaliu,acum şi aici, despre funcţiile presei în societatea actuală.

Mass-media, în general, sunt mediatoare pentru dezbaterile publice şi au un rol directiv în tentativa de a modela **opinia.**

Amintim că formula clasică a comunicării a lui Harold Lasswell (1948)- CINE SPUNE?, CE SPUNE?, PRIN CE CANAL?, CUI SPUNE?, CU CE EFECT? rămâne valabilă în esenţa ei , chiar dacă a fost regândită de alţi cercetători mai târziu şi această formulă indică rolul comunicării de orice tip în formarea opiniei publice. Comunicarea, în esenţa ei, este un proces de influenţă.

Pe de altă parte, nu putem trece cu vederea tipurile de inteligenţă umană:
- inteligenţa lingvistică, proprie celor care participă la dezbateri, scriu, citesc,
- inteligenţa logico-matematică, a capabilităţilor logice, matematice şi ştiinţifice,
- inteligenţa spaţială - vizuală sau a reprezentărilor mentale vizuale,
- inteligenţa muzicală a creatorilor de melodii şi ritmuri,
- inteligenţa corporală sau kinestezică a celor care controlează mişcarea,
- inteligenţa interpersonală, socială a celor care cooperează în grup,
- inteligenţa intrapersonală sau personală, echivalentă cu inteligenţa emoţională,
- inteligenţa ambientală , bazată pe spiritul de observaţie (cf. Howard Gardner).

Inteligenţa umană are ca elemente definitorii capabilitatea cognitivă , proprie **minţii, emoţiile** şi **conştiinţa.** AI foloseşte algoritmi matematici. În spatele maşinăriei, se află PROGRAMUL PROGRAMATORULUI . Ea funcţionează printr-o **simulare** a inteligenţei umane.

O scurtă divagaţie privind **conştiinţa umană.** Problema **conştiinţei şi a conştienţei** rămâne un mister pentru ştiinţa zilelor noastre. Cum integrăm conştiinţa în lumea fizică?

Teoria cuantică a conştiinţei Penrose - Hameroff (cf. Sir Roger, matematician şi fizician, Univ. Oxford şi Stuart Hameroff, profesor anestezist, Univ. din Arizona) spune că citoscheletul neuronilor joacă un rol cheie în dinamica veziculelor sinaptice, distribuite de-a lungul axonilor. Microtubulii, cele mai mici unităţi ale citoscheletului sunt adevărate canale pentru transferul informaţiilor cuantice responsabile de conştiinţă. Undele cerebrale, spun aceştia, provin din vibraţiile care au loc la nivelul microtubulilor. Vibraţiile cuantice din microtubuli conectează procesele cerebrale cu procesele aflate la scară foarte mică, structura „proto-conştientă" a realităţii.

Teoria Penrose - Hameroff susţine că există o legătură între elementele şi procesele biomoleculare ale creierului şi structura de bază a universului. Proto - conştiinţa se află în tot spaţiul cosmic, iar creierul uman se conectează şi se alimentează la această sursă.

Un fapt este sigur. Ştiinţa nu a descifrat încă, pe deplin, provenienţa şi funcţionarea conştiinţei.

Academicianul român Mihai Drăgănescu a propus chiar formularea unei ştiinţe a conştiinţei.
El a afirmat că mintea şi conştiinţa nu sunt echivalente. Conştiinţa, ca fenomen conştient de sine, este ceea ce în engleză se numeşte wakefulness sau awarness/ **stare de trezire.** Conştiinţa corelează, în opinia sa, trei termeni: **informaţie, înţelegere, voinţă.**

Revenind la comunicarea socială şi diversele sale forme. Democraţia a fost fondată pe comunicarea publică antică de tip **agora,** adică pe modelul comunicării de tip faţă în faţă, al polisului grec.
În noua paradigmă a comunicării, a Al, conceptele interacţiune, comuniune, co-construire de sens, opinie publică, spaţiu public sunt pe cale de a fi abandonate? Va mai exista un spaţiu public, în sensul lui tradiţionalist, fondat pe participare, dezvoltare, argumentare? Vom mai vorbi de presă, definită drept câinele de pază al democraţiei?

Dezvoltarea presei (a mijloacelor de informare în masă, în general) a fost întotdeauna în concordanţă cu tipul de societate existent la un moment dat. Teoria tradiţională despre libertatea presei va mai funcţiona? O serie de alte concepte născute odată cu apariţia şi dezvoltarea presei vor mai avea relevanţă? Modelul politic şi dialogic al comunicării va mai fi posibil? Mai putem genera democraţie deliberativă caracterizată de participare şi egalitate de statut al participanţilor?
Nu putem decât să formulăm o serie de întrebări la care vom afla răspuns în viitor. Cine va avea acces la super inteligenţa artificială? Ea va opera un proces profund de excludere socială.
Impactul social al super inteligenţei va fi devastator pentru omul de rând, dacă nu va fi reglementat de o etică pe măsură. Cine va instrumenta superinteligenţa artificială? Însuşi Schwab, unul dintre ideologii resetării lumii, a recunoscut printr-o afirmaţie, de data această raţională: „Cine va stăpâni AI, va stăpâni lumea!"

Indivizii nu vor mai controla comunicarea socială, care va deveni comunicare unidirecţională, iar SINELE care în democraţie este reflexiv, va fi absorbit de maşinăria din faţa sa. Altă instanţă va decide pentru el. Emoţia va dispărea, nu vom mai avea experienţe trăite, ci experienţe impuse, pe care va trebui să le integrăm. Condiţiile de formare a SINELUI însuşi se vor modifica pentru că SINELE va fi tot mai dispersat şi descentrat.
Este clar că natura puterii şi a politicii va suferi transformări. Legătura socială anihilată va pulveriza coeziunea societăţii umane. Cine va gestiona socialul? Statul naţional teritorial , care a instituţionalizat democraţia reprezentativă, va mai exista? Câte întrebări, tot atâtea probleme la care nu avem răspuns deocamdată.
Va exista o etică a noului model de comunicare ?
„Aş vrea să fiu om!" Este răspunsul lui ChatGPT într-o convorbire cu un jurnalist de la Digital Trends, ceea ce ne duce cu gândul că în viitor superinteligenţa artificială ar putea fi scăpată de sub controlul celor care o utilizează.

Rafael Yuste, neurobiolog, Columbia University, este de părere că trebuie adăugate cinci noi neuro drepturi la Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (2017):
1.Dreptul la identitate,
2.Dreptul la liber arbitru,
3.Dreptul la confidenţialitate mentală,
4.Dreptul la acces egal la tehnologiile pentru îmbunătăţirea creierului,
5.Dreptul la protecţie împotriva prejudecăţii algoritmice

23 Februarie 2023

Dariusz PACAK

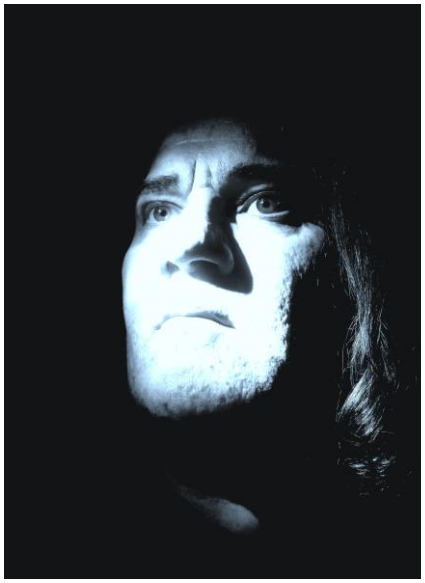

Harmony needed - between secularism and religion

To continue the existence of our civilization, inward transgression should be an essential need of the human species.

Only moral and spiritual transgression can lead us to get rid of all dualities, boundaries, fears, and the dark side of the power of humanity.

Author: Dariusz PACAK, Austria
Edition: Susan WANG, China

It is easy to observe, especially in the *sui generis* contemporary era, that inward transgression should be an essential need for the human species to continue the existence of our civilization. This will lead to the annihilation of the current substrate recognized as 'the ego'.

Only that way, TRUE LOVE can come into being among us, and we will be rewarded with it.

And then as the righteous, we will drink from a cup full of happiness* fulfilled from the Spring of Shining. There is no other right path among the many paths.

A new vision of the next war will arise again, as it did many times in the past. And we will never be able to transform to the next, higher level of existence, free from all pathologies, crimes, and borders.

Only moral and spiritual transgression can lead us to get rid of all dualities, boundaries, fears, the dark side of the power of humanity, and many other global problems created by human civilizations, and to abandon hidden wars between supporters of secularism and adherents of the church state.

But if our reason creates only 'understanding' of this subject, and the feared spirit doesn't follow the reason and will not free us from chains of the mental process of

differentiating (where 'I' is always separate and always more important than 'you' and 'they', where science is treated in the same way as the Wisdom, and Wisdom and its experience are forgotten or effectively eliminated, and lies are more welcome than Truth is), nothing more will be done. Just another new veil of the projection of ego will be born – the cancer of modern humanity.

Cancer leads to destruction, extermination, and death.

A new vision of the next war will arise again, as it did many times in the past. And we will never be able to transform to the next, higher level of existence, free from all pathologies, crimes, and borders. We won't be able to live the REAL EXISTENCE, which is the opposite of the modern image of hell of diseases, hatred, and sufferings inflicted on each other. Everything will remain only a dream endlessly.

So, aren't Philosophy and Poetry (rather than the dangerous politicians and their manipulative games) conceived as parts of the basic principles in the complex structure of the foundation of human beings - of the Homo Sapiens: Homo Eruditus, Artifex, and finally, Homo Liber (!)? And aren't they indispensable to the experience of life - TRUE LIFE, as it is in The REALITY?

Real Law and Power on Earth, how can they be products of man's reason and littleness, when he is a formation of dust and water, thus having no other power but the soul? The soul does not come from the world of human imagination.

Hubris is not a safe signpost in life. How many punishments played out in the past are still needed today for the representatives of the species to finally understand once and for all: misery, human futility, can not equal the magnificence from beyond This World! Man is not the master even of himself! The subject and essence of existence still lie beyond the reach of the possibilities of human perception! The achievements of the human species at the current level, which are the underpinnings of its hubristic, sick ego, seem to be the chatter of a newborn baby in a dream world. For with what tools is the so-called Homo Sapiens supposed to recognize the Great Reality if he is only able to activate from 6 to 16% of his brain potential!!!? And in the light of these standards, he called himself , "rational"! And in the light of these standards, he called himself , "decision-taking"! And to this extent , "he knows and creates the real world" in three(!) dimensions?!! Our stupidity, self limitation, arrogance and hubris seems to have no end!

What have we led to in the world , "taking care of our own interests", "recognizing reality", creating ourselves into the roles of "rulers and conquerors"-to the forty wars currently being played out! At what gateway did we find ourselves in the world today, again?

Then, should we not try to follow the path of the Spirit, rather? Should it not be the source of all structures of social life on this planet (which is not from man either), even the most important, greatest ones, such as the state or life in faith?

Should we not, then, do this together (while maintaining our inviolable separateness and human rights) in coexistence and humility, without fears and limits, boundaries, as ONE, as a multilateral WHOLE?

If so, the issue of balance or harmony between the secular state and the influence of religion in the construction of the state will cease to exist. All kinds of fights , "to the death" will cease to exist. No manipulator will be able to use the archetypes of faith as vehicles of murder, or hatred for the above-mentioned cultural, genetic, environmental diversification. It is not man who gives life, and also not he who has the right to take it!

A handicapped person doesn't perform ecliptics on a sky trapeze! A blind man does not mark trails over precipices! A deaf-mute does not deliver an oration to millions! In other words, a vermin does not strive to bring out the nightingale trills!

in the shackles of error

looking for paradise, the Man
forgot the key to himself

In conclusion,, the following words I address both the clergies assuming the role of politicians and the corrupt governing leaders:

let's find the key that exists in worlds beyond the fetters of „reason", beyond false declarations! Who "aware" of the experience of a sliver of reality made possible for us, would manage to call himself Homo Sapiens!? Who, thanks to the supposedly miracles , "aware" of the systemic visions of poor games of phobias and various manias, would manage to call himself Homo Sapiens!? In the face of the existing *status quo*, this sounds like an unsavory joke that only Homo Ideota, or perhaps merely a simplistic man who has become backward and no longer thinks, could pull off: Homo Simplex Postsapiens!

So let's find the key in what we are really in. Death seems to indicate our place, importance and power, making no exceptions. Let us give up our self-images, in favor of Loving Mother Earth and the gift of existence! Let's let go of ego visions. In the apparent letting go lies the gaining! Let us find the common only key while it is not too late... the key that opens the Gates of Transgression....

Despite everything, we are worthy to live, because we were called to live, because life was offered to us. Let us not take it away from others! So let us once again make a concerted effort together, and each individually, to fulfill our vocation: for our sake, for the sake of future generations. Let us allow ourselves to transcend the flawed, straight out of a psychiatry schoolbook, ego-created visions of reason! Let us rid ourselves, enslaved by the systems that create us, of schizophrenic fears of the essence of life. Let us finally become an unthreatened, constant GIFT to each other! Not for show, but as a result of an overriding need: the need for harmony.

[18] *Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte universa delicta mea.*
[19] *Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me.*
[20] *Custodi animam meam, et erue me: non erubescam, quoniam speravi in te.*
[Psalm 24:18-20.]

Vienna, 6 July 2021

---

* [...] As to the Righteous, they shall drink of a cup
[Of vine] mixed with Kafur,
– A Fountain where the Devotees of Allah do drink,
Making it flow in unstinted abundance.
They perform [their] vows, [...]
Sura LXXVI, 5-7. [In:] The Holy Quran (Koran). King Fahd Holy Quran Printing Complex, Madinah1987, Saudi Arabia. Translation by Abdullah Yusuf Ali.

About the Author

Dariusz Pacak is a poet & essayist settled in Austria. He holds MFA Degree in Art (Poland 1998). Professional Studies (Austria 2000). Hon. Doctor Degree of Literature (USA 2011). Member of World Academy of Arts and Culture (USA), Union of Polish Writers Abroad (Great Britain), Maison Naaman pour la Culture (Lebanon), Association of the Romanian Writers in North America (Canada), World Nations Writers' Union, (Kazakhstan), IG Autorinnen Autoren (Austria), etc. Authored books: *Birds of Emanations* (2001), *In Shattered Course of Things* (2003), *The House of the Golden Fleece* (2004), *The Seasons* (2006), literary sheet: *Bulletin of Library &Culture* Information dedicated to Dariusz Pacak (2011), *Homo Viator* (2018, 2021). Worldwide awarded, published in 14 languages. Author of over 380 worldwide publications in literary magazines, anthologies, and online. He deals with the axioms of tradition, religion, socio-political systems, the diversity of the norms of human existence and in creations of realities, and beyond the human dimensions, the transgression towards mysticism.

De ce se prăbușesc civilizațiile?

Decadență și decădere morală...

O producție SAGA 2023. Surse - (Academia ideilor). Originalul în engleză pe https://www.youtube.com/watch?v=BtOgZeA8YGI, link direct: https://www.jurnal-israelian.com/_files/ugd/62b9aa_cb4b66785022424eb5eb964d6fbe33cd.pdf. Articolul a fost tradus de Adrian Grauenfels, publicat în Revista „Jurnal Israelian Nr.79. Număr special pentru ATZMAUT ISRAEL - 75, 24 aprilie 2023" și trimis subsemnatului N. Grigorie Lăcrița cu dreptul spre o mai bună valorificare și publicare. S-a păstrat textul intact prin respectarea poruncii din Biblie care spune că „este mai lesne să treacă cerul și pământul decât din «Lege» să cadă o frântură de slovă, un corn de literă, o cirtă, o iotă, un cornișor de slovă, un vârf, o codiță sau un punct de la o literă." (Luca 16:17 și Matei 5:18). Notele de subsol, precizările, sublinierile și colorarea textelor aparțin subsemnatului N. Grigorie Lăcrița.

Pentru **Adrian Grauenfels** a se vedea https://ro.wikipedia.org/wiki/Utilizator:Adrian_Grauenfels

„Te văd în toate caracteristicile stigmatizate de decădere. Pot să vă dovedesc că... ateismul, pesimismul și cinismul vostru, imoralitatea voastră, căsătoriile voastre destrămate... au fost semnele caracteristice ale epocii muribunde a statelor antice."

(Oswald Spengler, The decline of West).

Trăim într-o epocă a colapsului civilizațional?

În această lucrare vom examina ce a dus la căderea civilizațiilor trecute, pentru a determina dacă și a noastră este în pericol.

„Înțelepții spun ...că oricine dorește să prevadă viitorul trebuie să consulte trecutul; căci evenimentele umane seamănă mereu cu cele din vremurile precedente."

În încercarea de a explica de ce se prăbușesc civilizațiile, istoricii și cercetătorii din domeniul social fac distincția între cauze externe și interne.

O cauză *externă* este o forță sau un fenomen care se impune asupra unei civilizații, depășind capacitatea acesteia de a face față.

Printre exemple se numără invaziile unui inamic străin și **așa-numitele acte ale lui Dumnezeu**,[1] cum ar fi epidemiile sau dezastrele naturale.

Unii istorici susțin că ***civilizația minoică***[2] s-a prăbușit din cauza unei

[1] Notă N. Grigorie Lăcrița. Cu privire la „**așa-numitele acte ale lui Dumnezeu**", discuțiile sunt pe cât de mari, pe atât de controversate, inclusiv *„cu Biblia în mână"*. În Biblie, cartea Geneza, capitolul 4, versetele 6 - 24, se spune: „[6] I-a părut rău Domnului că a făcut pe om pe pământ și S-a mâhnit în inima Lui." [7] **Și Domnul a zis**: «**Am să șterg de pe fața pământului pe omul pe care l-am făcut**, de la om până la vite, până la târâtoare și până la păsările cerului; căci Îmi pare rău că i-am făcut.»" [21] **Și a pierit orice făptură care se mișca pe pământ**, atât păsările, cât și vitele și fiarele, tot ce se târa pe pământ și toți oamenii." Acum când, ca dintotdeauna, omenirea se află pe mâna unor mari nebuni, lumea poate fi distrusă, în totalitate, în numai câteva minute, printr-un război nuclear.

[2] Notă N. Grigorie Lăcrița. Conform https://ro.wikipedia.org/wiki/Civiliza%C8%9Bia_minoic%C4%83: **Civilizația minoică** a fost o civilizație din epoca bronzului care a apărut pe insula Creta și înflorit din aproximativ secolul al XXVII-lea î.Hr. până în secolul al XV-lea

erupţii vulcanice, în timp ce alţii au propus că malaria a jucat un rol important în căderea Romei.

Istoricii *civilizaţiei mesoamericane*[3] susţin că faimosul oraş **Teotihuacan**[4] a căzut din cauza invaziei barbarilor din nord, în timp ce rolul barbarilor germani în prăbuşirea Imperiului Roman a fost bine documentat şi discutat.

Oricât de atractive ar fi teoriile cauzelor externe, acestea nu explică în mod adecvat de ce se prăbuşesc civilizaţiile.

Toate marile civilizaţii rezistă la dezastre naturale, persistă prin epidemii şi se apără cu succes de atacuri.

Abia atunci când îşi pierd puterea, rezistenţa şi capacităţile de adaptare pentru a face faţă crizelor externe, acestea intră în declin şi cad.

Întrucât teoriile cauzelor externe nu explică suficient de bine de ce cad civilizaţiile, trebuie să ne îndreptăm atenţia către **cauzele *interne*** ale colapsului şi să investigăm ce determină o civilizaţie să slăbească - să putrezească din interior şi să ajungă în cele din urmă la un punct în care o criză externă devine proverbiala picătură care îi rupe spinarea.

„**O mare civilizaţie nu este cucerită din exterior până când nu se distruge pe sine din interior**", scria marele istoric american Will Durant.

În secolul al XX-lea, **Sir John Bagot Glubb**, mai bine cunoscut sub numele de **Glubb Paşa**, a scris un eseu puţin cunoscut, intitulat „**Soarta imperiilor şi căutarea supravieţuirii**".

În acest eseu, el a avansat teza că ***civilizaţia*** **se aseamănă cu organismele biologice, în sensul că au o durată de viaţă naturală şi trec printr-o serie de etape marcate de creştere, declin şi, în cele din urmă, moarte**.

Urmărind evoluţia acestor **etape**, putem obţine o mai mare claritate în ceea ce priveşte modul în care, şi de ce, **civilizaţiile se distrug *din interior*** şi o mai bună înţelegere a destinului civilizaţiei noastre.

Sau, aşa cum scria **Glubb Paşa**: „**...** experienţele rasei umane au fost înregistrate timp de aproximativ 4.000 de ani. Dacă încercăm să studiem o astfel de perioadă de timp în cât mai multe civilizaţii posibil, se pare că descoperim aceleaşi modele care se repetă constant în condiţii foarte diferite de climă, cultură şi religie. Se pare că aşteptarea de viaţă a unei mari civilizaţii începe cu o explozie violentă şi, de obicei, neprevăzută de energie. şi se termină cu o coborâre a standardelor morale, cinism, pesimism şi frivolitate".

î.Hr. A fost redescoperită la începutul secolului datorită activităţii arheologului britanic Arthur Evans. Will Durant face referire la civilizaţia minoică ca „prima verigă din lanţul european". Se consideră că primii locuitori ai Cretei au venit pe insulă acum cca. 128.000 ani, în timpul paleoliticului mijlociu. Cu toate acestea, până la începutul mileniului al V-lea î.Hr. nu au existat semnele unei agriculturi avansate. Apariţia acestei civilizaţii şi perioadele de bruscă înflorire întrerupte de cataclisme rămân un mister. Termenul ***minoic*** provine de la numele regelui legendar cretan Minos şi a fost folosit pentru prima dată de arheologul englez Arthur Evans.

[3] Notă N. Grigorie Lăcriţa. Conform https://ro.wikipedia.org/wiki/Mesoamerica: **Mesoamerica** (în spaniolă Mesoamérica) este o arie culturală (din America de Nord şi Centrală) în care au luat naştere şi s-au dezvoltat un anumit număr de culturi pre-hispanice atingând culmi de civilizaţie şi rafinament înaintea colonizării spaniole a Americilor. Această zonă culturală extinsă cuprinde integral statele suverane de astăzi Belize şi Guatemala, respectiv zone parţiale ale altora, partea nord-vestică a Costei Rica, o parte din [Nicaragua], El Salvador, partea centrală a Hondurasului şi o parte semnificativă din Mexicul de azi, partea sa sudică şi centrală având ca limite nordice râurile Rio Marina din Tamaulipas şi Rio Fuerte din Sinaloa.

[4] Notă N. Grigorie Lăcriţa. Conform https://ro.wikipedia.org/wiki/Teotihuac%C3%A1n: **Teotihuacán** (limba nahuatl: teo(tl) = Zeu; tihua = deveni), în traducere „Locul unde omul devine Zeu", este un oraş vechi aztec situat în Mexic în apropiere de oraşul **San Juan Teotihuacán** care are ca. 45.000 de locuitori. Oraşul vechi exista deja în secolul VI î.Hr. şi este situat la 45 km de oraşul Ciudad de México. Între anii 100 şi 650 î.e.n. Teotihuacán era un centru cultural, economic şi militar important din Mezoamerica. În timpul apogeului de dezvoltare, oraşul atinge o populaţie de circa 200.000 de locuitori fiind în acel timp cel mai mare oraş de pe continentul american ca şi din lume. Prin anul 650 începe o perioadă de declin ca prin anul 750 oraşul, fără motive cunoscute, să fie părăsit. Însă oraşul, până la sosirea spaniolilor, va fi mai departe considerat de azteci un oraş sfânt, ca lăcaş unde se nasc zeii. Oraşul după sosirea spaniolilor va fi cercetat prin anii 1900 prin săpături arheologice, aceste cecetări sunt îngreunate de lipsa inscripţiilor. Din anul 1987 Teotihuacán aparţine de patrimoniul mondial UNESCO.

Potrivit lui Glubb, prima etapă din durata de viaţă a unei civilizaţii este **epoca pionierilor**.

În această epocă, o populaţie mică, dar determinată, de inovatori, războinici şi exploratori, pune bazele unei noi civilizaţii.

„Bărbaţii îşi croiesc drum prin junglă, escaladează munţii sau înfruntă oceanele Atlantic şi Pacific în mici coclauri... Săraci, rezistenţi, adesea pe jumătate înfometaţi şi prost îmbrăcaţi, ei abundă şi de curaj, energie şi iniţiativă, depăşesc orice obstacol şi par să deţină întotdeauna controlul asupra situaţiei".

După ce se stabilesc pe teritoriul nou găsit sau cucerit, pionierii construiesc mici oraşe şi aşezări, exploatează resursele naturale ale regiunii şi încep să îşi concentreze energiile asupra fabricării, producţiei şi comerţului.

Se încheie astfel epoca pionierilor, în care **începe Epoca Comerţului** – următoarea etapă din durata de viaţă a unei civilizaţii.

În Epoca Comerţului, se construiesc centre urbane mai mari, se stabileşte infrastructura publică şi, cu sumele uriaşe de bogăţie create din producţie şi comerţ, se finanţează din belşug artele şi se construiesc monumente, palate, muzee, minuni ale lumii şi alte asemenea edificii culturale.

În această epocă, o civilizaţie atinge ceea ce Glubb a numit „The High Noon of prosperity" (*Amiaza mare a prosperităţii*) - *vârful său de bogăţie şi glorie*.

În pofida magnificenţei Nobilimii de la High Noon of Prosperity (*Amiaza mare de Prosperitate*) sunt plantate seminţele colapsului civilizaţional.

Pentru că la scurt timp după ce atinge apogeul, civilizaţia trece în **Epoca bogăţiei**, iar **bogăţia imensă începe să corupă civilizaţia**.

Egoismul, lăcomia şi vanitatea dezrădăcinează virtuţile de dedicare, sacrificiu şi datorie, care erau norma în epocile trecute.

În loc să privească banii ca pe un produs secundar al unei munci grele şi al unei acţiuni virtuoase, oamenii caută banii de dragul lor şi îi văd ca pe un „be all and end all" (fii tot şi pune capăt tuturor) - biletul spre mântuire.

Şi astfel, zeul **Mammon**[5], simbol al influenţei degradante din punct de vedere moral a bogăţiei, îşi face apariţia pe scena istorică.

Prima direcţie în care bogăţia dăunează civilizaţiei este una morală...

Obiectivul tinerilor şi al ambiţioşilor nu mai este faima, onoarea sau serviciul, ci banii...

Moralistul arab **Ghazali** (1058-1111) se plânge „...[că studenţii] nu mai merg la facultate pentru a dobândi învăţătură şi virtute, ci pentru a obţine acele calificări care le vor permite să se îmbogăţească."

Mai mult, **în Epoca bogăţiei, accesul la lux, plăceri şi confort abundă şi chiar şi oamenii de rând posedă bogăţia şi timpul liber pentru a se răsfăţa cu ele**.

„**O societate răsfăţată începe să putrezească pe dinăuntru**", explică **William Ophuls**.

Adaptându-se la abundenţă, oamenii devin incapabili să suporte chiar şi forme uşoare de greutăţi şi suferinţe şi, aşa cum spune proverbul adesea repetat, vremurile bune creează oameni slabi.

„**Prosperitatea a copt principiul descompunerii**".

Edward Gibbon a explicat ce s-a petrecut **la Roma**. **Declinul civilizaţional care are loc în Epoca bogăţiilor este accelerat şi mai mult de**

[5] Notă N. Grigorie Lăcriţa. După https://ro.wikipedia.org/wiki/Mamona_(demon) : **Mamona**, **Mamon**, sau **Mammon** este un termen care provine din limba greacă. Grecii aveau mulţi zei pentru fiecare lucru sau stare în parte. Unul dintre aceşti zei era Mamona, care era responsabil cu lăcomia de bani, goana nebună după lucruri materiale şi posesiuni. În Evanghelia după Matei cap. 6, vers. 24, Isus face referire la acest demon, spunându-ne că atunci când acesta posedă oamenii, ei nu îl mai pot vedea sau sluji pe Dumnezeu, ei nu pot coexista în viaţa unui om.

o preocupare tot mai mare pentru bunăstare.

Deoarece nu există lipsă de bogăţie, atât oamenii de rând, cât şi conducătorii solicită statului să îşi folosească monopolul de a lua bani de la unii cetăţeni pentru a le oferi altora asistenţă medicală, educaţie, locuinţe, asigurări sociale şi ajutoare guvernamentale.

Şi aşa cum scrie Ophuls: „**Bunăstarea** favorizează un sentiment de îndreptăţire, precum şi sentimentul că nimeni nu ar trebui să fie lăsat în urmă. **Rezultatul este un stat asistenţial**[6] cu o listă de clienţi din ce în ce mai mare şi o povară tot mai mare de subvenţii, împreună cu o pierdere corespunzătoare a responsabilităţii personale şi a independenţei."

De exemplu, **la apogeul bogăţiei Romei**, între domnia împăratului Augustus şi a împăratului Claudius,[7] **aproape unul din trei cetăţeni era asistat social şi aproximativ 200.000 de familii primeau grâu gratuit de la stat**.[8] O generaţie sau cam aşa ceva mai târziu, Roma şi-a început procesul ireversibil de declin.

Poate că este incorect să ne imaginăm că **statul asistenţial** este punctul culminant al realizărilor umane.

S-ar putea dovedi a fi doar încă o piatră de hotar obişnuită în povestea vieţii unui imperiu îmbătrânit şi decrepit[9].

Cu plasa de siguranţă a bunăstării şi cu o abundenţă de bogăţie, populaţia nu mai are nevoie să îşi dedice majoritatea orelor de veghe pentru a-şi asigura necesităţile vieţii.

Prin urmare, mulţi îşi îndreaptă atenţia către activităţi intelectuale.

Epoca bogăţiei face loc **Epocii intelectului**, iar civilizaţia îşi continuă declinul.

Puţini ar nega beneficiile imense pe care activităţile intelectuale le conferă individului şi Societăţii în general, însă, ca în cazul majorităţii lucrurilor din viaţă, poate exista prea mult dintr-un lucru bun.

Iar una dintre caracteristicile Epocii intelectului este că o abordare raţionalistă excesiv de unilaterală a vieţii saturează civilizaţia.

Parafrazându-l pe Nietzsche[10], în Epoca Inteligenţei raţionalitatea este transformată într-un tiran, iar raţiunea este văzută ca singurul mijloc de a descoperi adevărul.

Ca urmare, adevărurile simbolice morale şi adesea iraţionale încorporate în mit şi religie sunt aruncate în civilizaţie care pierde pilonii pe care a fost construită.

Nietzsche, de exemplu, a implicat raţionalitatea extremă exemplificată de Platon şi Socrate „...ca fiind un «*simptom*

---

[6] Notă N. Grigorie Lăcriţa. „**Statul asistenţial**" a degenerat într-un „**stat al protecţiei sociale a sărăciei din lenevie**", care a generat „**Inaptocraţia**", care „este un sistem de guvernământ în care cei mai incapabili de a guverna sunt aleşi de către cei mai incapabili de a produce, şi care împreună cu ceilalţi membrii ai societăţii cei mai puţin în stare să se întreţină singuri, sunt recompensaţi cu bunuri şi servicii care au fost plătite prin confiscarea avuţiei şi muncii unui număr de producători aflat în scădere continuă". (După Jean d'Ormesson: Un nou cuvânt în dicţionarul Larousse al limbii franceze).

[7] Notă N. Grigorie Lăcriţa. Împăratul Augustus (n. 23 septembrie 63 î.Hr. – d. 19 august 14 d.Hr., a domnit între 16 ianuarie 27 î.Hr. - 19 august 14 d.Hr.), iar împăratul Claudius (n. 1 august 10 î.Hr. - d. 13 octombrie 54 d.Hr., a domnit din 41 d.Hr. până în 54 d.Hr.). Deci, perioada „între domnia împăratului Augustus şi a împăratului Claudius" se situează **între anii 27 î.Hr. şi 54 d.Hr., pe o durată de 27 î.Hr. + 54 d.Hr. = 81 de ani**, considerată „**apogeul bogăţiei Romei**".

[8] Notă N. Grigorie Lăcriţa. „***Pâine şi jocuri***". **Din latină: „*Panem et circenses*". Iuvenal, Satirae, X, 81. În perioada imperiului, romanii decăzuseră într-atât încât se mulţumeau să li se dea gratuit hrana zilnică şi jocuri de circ, iar în rest nu mai făceau nimic şi nu participau la treburile politice ale statului; aceştia nu mai erau interesaţi decât a se hrăni şi distra.**

[9] Notă N. Grigorie Lăcriţa. **Decrepít**: atins de decrepitudine; ramolit. **Decrepitúdine:** Stare de bătrâneţe înaintată, caracterizată prin slăbire excesivă şi prin pierderea aproape totală a forţelor vitale; ramolire, ramolisment. ♦ Fig. Decădere extremă, ruină.

[10] Notă N. Grigorie Lăcriţa. **Friedrich Wilhelm Nietzsche** (n. 15 octombrie 1844, Röcken - d. 25 august 1900, Weimar) este unul dintre cei mai importanţi filosofi europeni al secolului al XIX-lea, care a exercitat o influenţă remarcabilă, adesea controversată, asupra gândirii filosofice a generaţiilor ce i-au urmat.

al degenerării un instrument al disoluţiei greceşti»" şi, după cum a continuat el: „*Fără mit... orice cultură îşi pierde puterea naturală sănătoasă şi creatoare*" sau aşa cum scriau istoricii Will şi Ariel Durant: „*Chiar şi istoricul sceptic dezvoltă un respect umil pentru religie, întrucât o vede funcţionând şi aparent indispensabilă, în fiecare ţară şi epocă.... Sufletul unei civilizaţii este religia sa, iar aceasta moare odată cu credinţa sa*."

Alături de declinul religiei şi al miturilor, epoca Inteligenţei este caracterizată şi de ascensiunea unor intelectuali extrem de raţionali şi critici, care prosperă în disecarea şi demolarea sistemelor dominante de credinţe şi valori.

Referindu-se la epoca intelectului **la Roma**, istoricul Edward Gibbon scria:

„*O mulţime de critici, de compilatori, de comentatori, întunecă faţa învăţăturii în declinul Geniului a fost urmată curând de coruperea gustului, pe măsură ce aceste teorii critice se răspândesc, codurile morale tradiţionale cedează locul relativismului moral, iar credinţa că viaţa are sens este înlocuită de nihilismul existenţial*".

O majoritate a oamenilor ajunge să creadă că nu există un adevăr obiectiv, că nimic nu este în mod inerent moral sau valoros şi că nu există niciun sens pentru procesul istoric, nici pentru viaţă.

Şi, după cum scrie William Ophuls: „*datorită lucrărilor de demolare efectuate de intelectuali,* ***societatea este din ce în ce mai lipsită de valori - adică nu mai crede în mare lucru sau nu mai ia nimic în serios***".

Elanul iniţial, nucleul moral şi idealul călăuzitor al civilizaţiei sunt acum o amintire îndepărtată.

În urma acestei *demolări intelectuale*, se instalează **Epoca Decadenţei - etapa finală a vieţii unei civilizaţii**.

„Fără un ideal călăuzitor sau un nucleu moral general, există dezorientare, confuzie şi decădere morală pe scară largă. Masele trăiesc vieţi goale şi lipsite de sens, de la care caută să se elibereze înecându-se în plăceri josnice, dezvoltând dependenţe şi adoptând escapismul[11] ca mod de viaţă. Oamenii devin din ce în ce mai incapabili să facă distincţia între adevărat şi fals, bine şi rău, corect şi greşit, astfel că aleg adesea ceea ce le distruge viaţa şi le face rău. Frumuseţea şi geniul sunt abandonate în favoarea banalităţii, a urâtului şi a vulgarităţii. Virtuţile sunt considerate vicii, iar viciile virtuţi. Procesul de individualizare şi de căutare a măreţiei este abandonat în favoarea unui conformism apatic. Şi, ca urmare, boala mintală devine normă. Vigoarea, virtutea şi moralul original al societăţii au fost în întregime şterse. Putredă până în măduva oaselor, societatea îşi aşteaptă prăbuşirea, rămânând de stabilit doar data".

Referindu-se la decadenţa care a început să infecteze **Roma** în primul secol AD., istoricul roman Liviu[12] explică:

„***În secolul I Roma a fost la început, când era săracă şi mică, un exemplu unic de virtute austeră; apoi s-a corupt, s-a stricat, s-a putrezit prin toate viciile; astfel, încetul cu încetul, am fost aduşi în starea actuală în care nu suntem capabili nici să suportăm relele de care suferim, nici remediile de care avem nevoie pentru a le vindeca***".

Glubb Paşa se face ecoul concluziei multor alţi istorici, afirmând că **nu există scăpare de etapele progresive ale vieţii unei civilizaţii**.

Datorită legilor naturii umane, fiecare generaţie se va modifica în moduri

[11] Notă N. Grigorie Lăcriţa. **Escapism**: Concepţie filozofică şi etică ce preconizează evadarea din cotidian prin contemplarea esenţelor spirituale şi prin căutarea unui refugiu în atemporalitate.

[12] Notă N. Grigorie Lăcriţa. **Titus Livius** (n. 59 î.Hr. – d. 17 d.Hr.) a fost un istoric roman, autor al unei monumentale istorii a Romei, Ab urbe condita (De la fondarea Romei).

previzibile pe baza condițiilor generate de generațiile anterioare.

Dacă acesta este cazul, suntem forțați să luăm în considerare ceea ce William Ophuls numește o concluzie „*neplăcută*”: „ **...civilizația nu este inițial setată pentru autodistrugere, însă civilizațiile pot fi dirijate spre autodistrugere**”.

Pentru că de-a lungul istoriei, clasele conducătoare, sau clasele politice - printr-o combinație de proastă gestionare și corupție - au jucat un rol proeminent în declinul și căderea civilizațiilor.

NOTE, de Adrian Grauenfels:

Sir John Bagot Glubb, supranumit **Glubb Pașa**, (născut la 16 aprilie 1897, Preston, Lancashire, Anglia - decedat la 17 martie 1986, Mayfield, East Sussex), ofițer al armatei britanice care, în perioada 1939-56, a comandat Legiunea Arabă, o armată de triburi arabe în Transiordania și în statul succesor, Iordania. Fiu al unui ofițer al armatei britanice, Glubb a urmat cursurile Academiei Militare Regale și apoi a avansat constant în armata britanică. A servit în Europa în Primul Război Mondial și apoi s-a oferit voluntar pentru serviciul în Irak. În 1926 a demisionat din armata britanică pentru a deveni inspector administrativ al guvernului irakian; a părăsit acest post în 1930 și s-a angajat ca brigadier în Legiunea Arabă din Transiordania, o forță de poliție internă angajată înainte de cel de-al Doilea Război Mondial. Glubb a devenit comandantul acesteia în 1939 și a transformat-o într-o armată disciplinată care a sprijinit Aliații în cel de-al Doilea Război Mondial. După 1951, a ridicat o gardă națională pentru a apăra granița Iordaniei împotriva raidurilor israeliene. Presiunea arabă de a elimina influența britanică în Orientul Mijlociu a dus la demiterea sa în 1956. A fost numit cavaler în acel an.

William Ophuls, pseudonimul lui Patrick Ophuls, (născut în 1934) este un politolog, ecologist, cercetător independent și autor american. Este cunoscut pentru rolul său de pionierat în mișcarea ecologistă modernă. Lucrările sale se concentrează pe unele dintre implicațiile ecologice, sociale și politice ale civilizației industriale moderne.

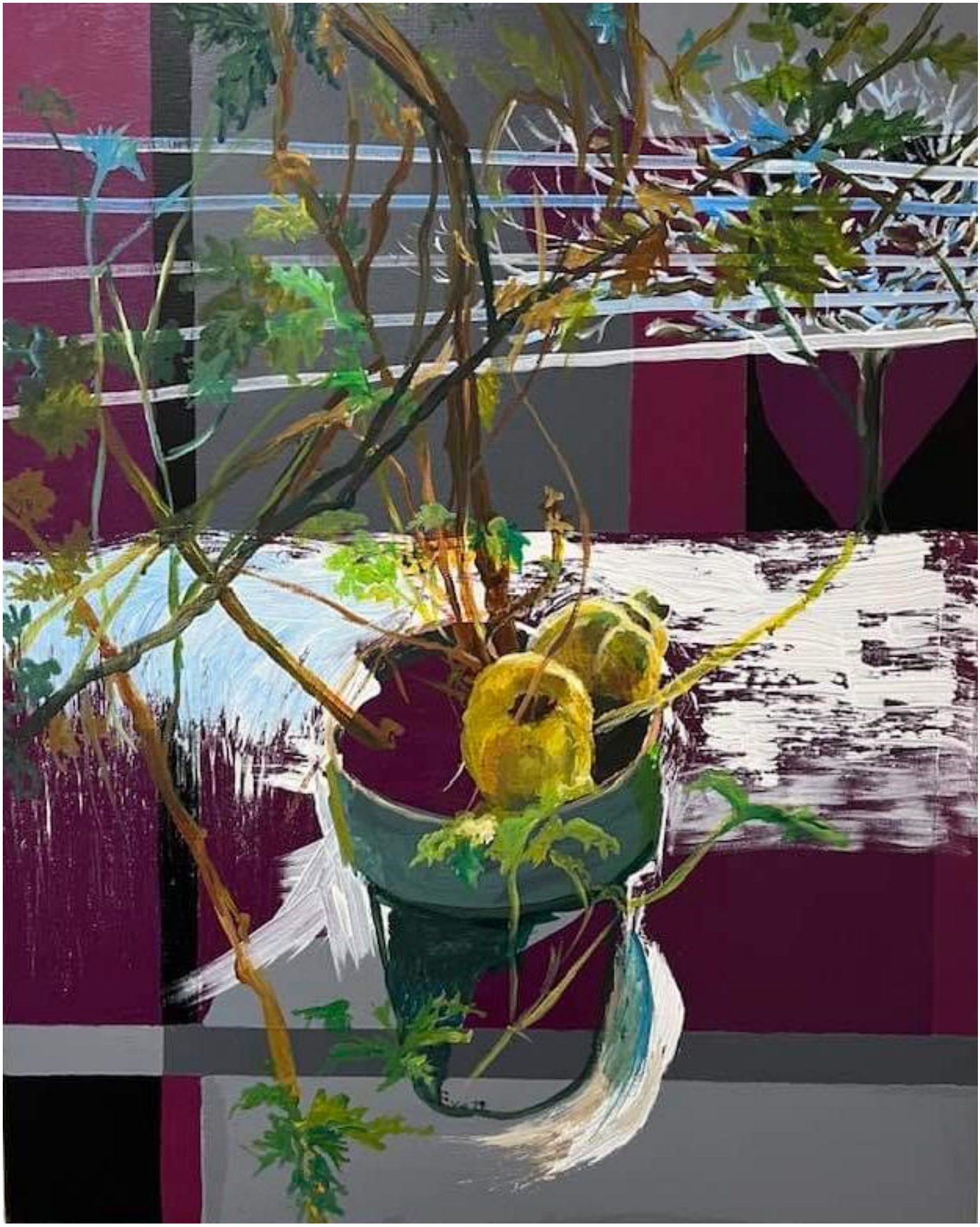

MEMBRII ȘI MEMBRII FONDATORI

ASRAN

(în ordine alfabetică)

Veronica Balaj
Ioan Barbu
Marian Barbu
Mircea Ștefan Bartan
Eugen Enea Caraghiaur
Melania Caragioiu
(Vicepreședintă)
Alexandrina Caragioiu
Iacob Cazacu
Alexandru Cetățeanu
(Președinte)
Sergiu Cioiu
Ion Cosmuță
Nicholas Dima
Carmen Doreal
Dumitru Ichim
Constantin Ionițescu
Smaranda Livescu (Mada)
Constantin Lupeanu
Dumitru V. Marin
Cristina Mihai
(Vicepreședintă)
Marin Mihalache
Elena Mitru
Dorin Nădrău
Dana Opriță
Liviu Pendefunda
(Președinte România)
Anca Sîrghie
Florentin Smarandache
(Președinte SUA)
Lavinia Stan
Camelia-Carmen Stănescu
Sanda Tulics
Corneliu Tocan
Cerasela Tofan
(Secretară)
Lucian Turcescu

ASRAN

IN MEMORIAM MEMBRII DE ONOARE POST-MORTEM

Acad. Victor Craciun
Monica Ligia Corleanca
Gheorghe Culicovschi
Francisc Ion Dworschak
Eugen Evu
Al Francisc
Dan Fruntelată
Traian Găduș
Dan Ghițescu
Eugene Giurgiu
Doru Dinu Glăvan
Vasile Gorduz
Dumitru M. Ion
Cezar Ivănescu
Corneliu Leu
Pompiliu Manea
Claudiu Mătasă
Netuța Mătasă
Ion Murgeanu
Livia Nemțeanu
Gen. Ion Mihai Pacepa
Gheorghe Palcu
Vavila Popovici
Constantin Răuță
Arthur Silvestri
Antoine Soare
Sorin Sonea
Ortansa Tudor
Ion Țăranu
Cezar Vasiliu
Zoe Torneanu Vasiliu
Grigore Vieru
Virginia Zeani

ASRAN

MEMBRI DE ONOARE

(în ordine alfabetică)

Martin Alexander · Hong Kong
Celia Altschuler · Porto Rico
Ion Andreiță · România
Ioan Barbu · România
Marian Barbu · România
Jacques Bouchard · Canada
Dan Brudaşcu · România
Sorin Cerin · România
Jean-Yves Conrad · Franţa
Monica Ligia Corleanca · USA
Nicholas Dima · USA
R.K. Das · India
Bidhan Datta · India
Sebastian Doreanu · USA
Gilles Duguay · Canada
Marius Fincă · Canada
Mihai Ganea · România
Daniela Gîfu · România
Lidia Grosu · Rep. Moldova
Jacob Isaac · India
Carolina Ilica · România
Shirley Lee · South Coreea
Miron Manega • România
Dr. Lucian Marina · Serbia
Marc Marinescu Constantin
Kae Morii · Japonia
Doru Moţoc · România
Dariusz Pacak · Austria
Virginia Paraschiv · România
Acad. Ioan-Aurel Pop · România
Florentin Popescu · România
Theodor Răpan · România
Dorel Schor · Israel
Simona Sîrghie · USA
Emil Străinu · România
Otilia Tunaru · Canada
Doina Uricariu · SUA
Traian Vasilcău · Rep. Moldova
Aurelia Zmeu · România
Ceng Zhuo · China

COLABORATORI Destine Literare

Cezarina Adamescu
Catinca Agache
Alina Agafiței
Mihaela Aionesei
Petruș Andrei
Dimitrie Anghel
Lia-Maria Andreiță
Adrian Anghelescu
Liviu Apetroaie
Ana Ardeleanu
Ovidiu D. Argeșeanu
Elena Armenescu
Ion Baba
George Bacovia
Veronica Balaj
Nicolae Bălașa
Iulian Barbu
Marian Barbu
W.B. Bayril
Nicolae Bălașa
Adrian Bede
Claudine Bertrand
Lucreția Berzintu
Michaela Bocu
Ioan-Aurel Bolba
Teresia Bolchiș Tătaru
Mircea Botiș
Radu Botiș
Magda Botez
Ovidiu Bufniță
Mihai Batog Bujenița
Eugenia Bulat
Sabin Buraga
Erwin Lucian Bueriu
Rareș Burlacu
Constantin Butunoi
Mihaela C.D.
Rodica Calotă
Melania Rusu Caragioiu
Mario Castro Navarrete
Roni Căciularu
George Călin
Gabriela Căluțiu Sonnemberg
Iulian Cătălui
Zenovie Cârlugea
Sorin Cerin
Nicholas Cetățeanu
Ana R. Chelaru
Aura Christi
Johnny Ciatloș-Deak
Luca Cipola
Sergiu Cioiu
Valentin Ciucă
Livia Ciupercă
Theodor Codreanu
Monica Ligia Corleanca
Daniel Corbu
Traian T. Coșovei
Dan Petru Cristea

Ion Cristofor
Radu Mihai Crișan
Grigore M. Croitoru
Octavian Curpaș
Ion Cuzuioc
Rita Dahl
Theodor Damian
Nichita Danilov
R.K.Das
Ion Anton Datcu
Alensis de Nobilis
Corina Diaconescu
Julia Deaconu
Virgil Diaconu
Dominic Diamant
Nicholas Dima
Viorel Dinescu
Mihaela Donciulescu
Isabela Elena Drăghici
Mihaela Dordea
Sebastian Doreanu
Corneliu Drăghici
Ion Draghici
Darie Ducan
Aurel Dumitrașcu
Ștefan Dumitrescu
Daniel Dumitru
Victorița Duțu
Mihai Eminescu
Gela Enea
Anatol Eremia
Hasan Erkek
Eduard Filip
Petre Fluierașu
Joseph Earl Franco
Nicolae Dan Fruntelată
Harrison Forbes
Karina Galvez
Keith Garebian
Sudhakar Gaidhani
Mariana Gheorghe
Ioana Gherman
Vasile Ghinea
Remus Giorgioni
Ana-Maria Gibu
Suparna Gosh
Nadejda Godoroja
George Goldhammer
Dimitrie Gramma
Adrian Grauenfels
Paul Grecu
Vasilica Grigoraș
Nicolae Grigorie-Lăcrița
Lidia Grosu
Iury Gugolev
Ion Haineș
Rosemarie Haineș
Eva Halus
Muhammad Shamsul Huq

Valentin Iacob
Vasilica Ilie
Isabella-Elena Ioniță
Romanța Iovanovici
Bill Jonke
Laura T. Ilea
Jacob Isaac
Liviu Florian Jianu
Manuela-Cerasela Jerlăianu
Brândușa Juică
Magda Isanos
Dimana Ivanova
Cezar Ivănescu
Hilal Karahan
Katya Kelaro
Simona Laiu
Maurice Lebeuf
Krystyna Lenkowska
Paul Leu
Dan Lupescu
Guofu Li
Amalia Licheva
Mihaela Litvn
Florin Logreșeanu
Cleopatra Lorențiu
Octavian Lupu
Constantin Lupeanu
Dan Lupescu
Daniel Constantin Manolescu
Luisa Marc
Vasile Dan Marchiș
Bianca Marcovici
Emilian Marcu
Boris Marian
Lucian Marina
Netuța Mătasa
Mihai Mălaimare
Nicolae Grigore Mărășanu
Cristiana Memelis
Mihai Merticaru
Irina Lucia Mihalca
Vasile Mic
Călin Mihăilescu
Silvia Miler
Eugen Mircea
Elena Mitru
Gabriele Mga Lazăr
Milena Munteanu
Dorin Nadrau
Eugen Nasta
Gheorghe Neagu
Tudor Nedelcea
Mihai Miltiade Nenoiu
Octavian Laurențiu
Grigore Nicolae Lăcrița
Dragoș Niculescu
George Condtantin Nistoroiu
Lucia Olaru Nenati
Ștefania Oproescu

Veronica Oșorheian
Dariuzs Pacak
Svetlana Paleologu Matta
Emil Pădurețu
Marian Pătrașcu
Cornelia Păun Heinzel
Mariana Pândaru
Elleny Pendefunda
Ionela Petercă
George Petrovai
Ion Enescu Pietroșița
Dan Plăiașu
Alexandru-Grigore Pisoski
Ecaterina Pop
Elena Pop
Cristinel C. Popa
Doina Popa
Liliana Popa
Coca Popescu
Corina Popescu
Petru Popescu
Virginia Popovic
Dan Predescu
Alfred-Rennert Poplingher
Adam Puslojic
Long Quan
Constantin Răuță
Florian Roatiș
George Roca
Cristina Sava

Virgil Sacerdoțeanu
Malak Sahioni
George Sarry
Irian Sautean
Adrian Săhlean
Cristian Săileanu
Octavian Sărbătoare
Marin Scarlat
Vlad Scutelnicu
Heidi S. Simon
Anca Sîrghie
Petru Solonaru
Valeriu Stancu
Carmen Stănescu
Nichita Stănescu
Emil Străinu
Petru Solonaru
Beatrice Silvia Sorescu
Passionaria Stoicescu
Victor Stroe
Tsvica Szternfeld
Mircea Ștefan
Ion Pachia Tatomirescu
Dumitru Tâlvescu
Mădălina Tănasă
Ion Floricel Teicani
Flavia Teoc
Clementina Timuș
Gheorghe Tomozei
Constantin Trandafir

Diana Trandafir
Mihai Tudor
Daniel Tudosiu
Mihaela Tudosiu
Al. Florin Țene
Titina Nica Țene
Bogdan Ulmu
Ion Iancu Vale
Traian Vasilcău
Isabela Vasiliu-Scraba
Mariana Vicky Vârtosu
Le Verne
Rafael Vilches Proenza
Mihai Vinereanu
Alessandra Viorică
Ștefan Vișan
Matei Vișniec
George Vlăduțescu
Marin Voican-Ghioroiu
Alina Voicu
Leonard Ionuț Voicu
Daniela Voiculescu
Niculae Vrăsmaș
Dan Vulpe
Adriana Weimar
Maria Zavati Gardner
William Zhou

Destine Literare

În această perioadă, cenaclul **„Destine Literare"**, se va ține **ONLINE**.
Dacă doriți să participați puteți trimite un email pe adresele **destineliterare2@gmail.com** sau **romwriters@gmail.com** sau **stanescucameliacarmen@gmail.com** pentru a vă putea trimite link-ul de conectare

CONTACT INTERNATIONAL - REVISTĂ ÎNFRĂȚITĂ

cu DESTINE LITERARE

www.contactinternational.ro

Fiecare autor care semnează în revista „Destine Literare" răspunde moral și juridic de conținutul articolului său. Redacția respectă ortografia autorului. Materialele nepublicate nu se înapoiază autorilor. Autorii textelor publicate nu se remunerează.

Destine Literare COLECTIVUL DE REDACȚIE THE EDITORIAL BOARD

- **Alexandru Cetățeanu** - *Director fondator • Founding Manager,* (destineliterare2@gmail.com)
- **Liviu Pendefunda** - *Director executiv • Executive Manager* (pendefunda@gmail.com)
- **Florentin Smarandache** *Redactor-șef SUA • USA Editor in Chief*
- **Ion Andreiță** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Ioan Barbu** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Marian Barbu** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Rosemarie Haineș** - *Consilier social și politic • Social and Political advisor*
- **Ion Haineș** - *Consilier Literatură Română • Romanian Literature advisor*
- **Robert Nissen** - *Consilier cultură americană, traducător • American Culture advisor, translator*
- **Dana Opriță** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Virginia Paraschiv** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Florentin Popescu** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Radu Vida** - *Consilier cultural • Cultural advisor*
- **Valentin Florin Luca** - *Tehnoredactor și editor • Layout and Design Editor*
- **Andrei Scutelnicu** - *Webmaster*

Library and Archives Canada · Government of Canada

ISSN 1916-0623

Bibliothèque et Archives Canada · Gouvernement du Canada

www.bac-lac.gc.ca/eng/services/issn-canada

Sumar

Alexandru CETĂȚEANU - *In memoriam Virginia Zeani*, 3
Liviu PENDEFUNDA - *Lirica basarabeană în literatura română*, 15

Comoara Mioritică (evocări, memorii, tradiții literare)

Cleopatra LORINȚIU - *O prea scurtă memorie a vibrației luminii literaturii române,* 25
Gheorghe TOMOZEI - *Poeme*, 27
Emilan MARCU – *Lecția de inițiere*, 31
Liviu PENDEFUNDA – *Muntele sacru*, 33
Virginia PARASCHIV - *Statistici sterpe*, 37
Anca SIRGHIE – *Radu Dobre Basarab*, 42
Marin SCARLAT - *Ușa din cer*, 46
Ion C. PENA – *Poeme*, 50
Simona LAIU în dialog cu Anca SÎRGHIE - *Pururi suflet românesc, înfășurat în ie*, 52
Liviu APETROAIE - *Ultim trubadur cu sufletul pe gură - Cezar Ivănescu*, 60
Cezar IVĂNESCU – *Jeu d'Amour*, 61
Daniel CORBU - *Fericitele întâmplări lirice de pe golgota scriiturii* 62,
Ion CRISTOFOR - *Un pumn de cuvinte*, 64
Dan LUPESCU – *Kogaion*, 65
Catinca AGACHE - *Instituția Mihai Cimpoi*, 72

Doine și Balade (lirică contemporană)

Florentin SMARANDACHE – *Poeme*, 75
Liliana POPA – *Poeme*, 78
Petru SOLONARU, *Tetrade*, 80
Ion HAINEȘ - *Poeme*, 83
Irina Lucia MIHALCA - *Poeme*, 87
Vlad SCUTELNICU - *Poeme*, 90
Alexandru CAZACU – *Poeme*, 93
Melania RUSU CARAGIOIU – *Deliciul ciupercilor, Poeme de „Postul Paștelor”,* 98
George PETROVAI – Balada marilor neghiobi, 104

Furtunile Gândului (eseistică, critică literară)

Iulian CĂTĂLUI - *O carte frumoasă despre un mare baladist*, 107
Liliana POPA - Din „orașul cu salcâmi”, 111
Dana OPRIȚĂ - *„Cunoaște-te pe tine însuți și vei cunoaște universul și zeii”*, 114
Johnny CIATLOȘ-DEAK - Răspândirea luminii, 117
Anca SÎRGHIE - *De vorbă cu romancierul Petru Popescu din California*, 120
Liviu PENDEFUNDA – *Miros și sunet, Caruselul*, 128

Anca SÎRGHIE – *Poticitatea discursului liric*, 132
Lucian GRUIA - *Procesul memorandistului Nicolae Cristea*, 134
Katya KELARO - *Corabia care s-a înălțat la cer*, 136
Bogdan MANDACHE – *Citadela interioară*, 144
Gabriela CĂLUȚIU SONNENBERG - *Gaudí și modernismul spaniol*, 148
Nicholas DIMA - *România Mare: Un Ideal Împlinit, 154*

Doine și Balade (lirică contemporană)

Paul GRECU – *Poeme*, 155
Ana ARDELEANU –*Poeme*, 157
Iulian BARBU – *Poeme*, 163
Veronica OȘORHEIAN – *Poeme*, 166
Mariana ZAVATI GARDNER – *Poems*, 169
Carmen STĂNESCU - *Poeme*, 172
Cristinel C. POPA - *Poeme*, 175
Mihaela CD - *Poeme*, 180

Valentin CIUCĂ – *Eugen Mircea la 75 de ani*, 186

Moara Cuvintelor (proză scurtă, fragmente de roman)

Mariana Vicky VÂRTOSU – *Vara plăcerilor absurde,* 187
Sorin CERIN - *À propos de ma vie : Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley),* 189
Veronica OȘORHEIAN – *Pasărea măiastră și dintele de lapte*, 193
Liviu PENDEFUNDA – *L'Atoll de Rêve*, 196
Cătălin RĂDULESCU – *Ploaia de primăvară*, 199
Mihai GANEA – *Criza, Motoreta Mobra, Muntele*, 207
Mădălina TANASĂ - *Blestemul podului*, 213
Ștefania OPROESCU – *Femeia cu batic*, 216
Gheorghe Andrei NEAGU - *Căpățâna*, 219

Eva HALUS – *Renașterea naturii*, 222

Doine și Balade (lirică contemporană)

Sudhakar GAIDHANI – *Devdoot the Angel Canto 3,* 223
Bianca MARCOVICI – *Poeme*, 225
Alfred Rennert POPLINGHER – *Porunci*, 227
Adriana WEIMER - *Poeme*, 228
Liviu PENDEFUNDA - *Poems*, 231
Aura CHRISTI – *Târziu*, 235
Lidia GROSU – *Poems*, 236
Cristiana MEMELIS, *Poeme*, 239
Vasilica ILIE – Poeme, 241

Hora la Români (evenimente în lume)

Vasile MIC - *Art Bunavestire la a 37-a ediție*, 243
Marin VOICAN-GHIOROIU, Să întrebăm și Carul Mare, 245
Mihai Eminescu de la Narcis la Hyperion, 248
Liliana POPA - *Cock de Mike Bartlett*, 250
A 27-a ediție a Festivalului Filmului Francez, 251
Gabriela MOGA LAZĂR, *Tapisseries*, 252
A Hand for the Poet, 253
Octavian LAURENȚIU – *Simpozion „Nichita Stănescu*", 254
Dimitrie GRAMMA – *La chute de soi*, 257
Urmuz în arta grafică internațională, 258

Răspântii și soartă ( )

Mihai TUDOR – *Putin și occidentul. Al treilea Război Mondial?,* 261
Mihai VINEREANU – *Adevărul despre Burebista, Moștenirea lingvistică și genetică a poporului romîn*, 263
Nicolae BĂLAȘA – *Despre Omul – corcitură de context și un bob zăbavă*, 272
Tudor NEDELCEA – *Unirea este posibilă, dacă...,* 275
Rosemarie HAINEȘ – *Aș vrea să fiu om*, 281
Dariusz PACAK – *Harmony needed – between secularism an religion*, 284
A GRAUENFELS, N. GRIGORIE LĂCRIȚA – comentariu Internet: *De ce se prăbușesc civilizațiile?,* 288

Membrii ASRAN, 295
Membrii colaboratori, 296
Colectivul de Redacție, 298

Coperta 1 – Cetatea Albă (akerman) aflată în prezent în Ucraina la vărsarea Nistrului în mare
Ilustrații după tablourile lui **Eugen MIRCEA** în paginile 21-186
Ilustrații după tablourile lui **Eva HALUS** pp: 188-269, 294 și 302
Desenenele de la pp. 274, 280 și 293 sunt realizate de **Dariusz PACAK**
Coperta 2, 3 și 4 Cărți și reviste care au trecut oceanul

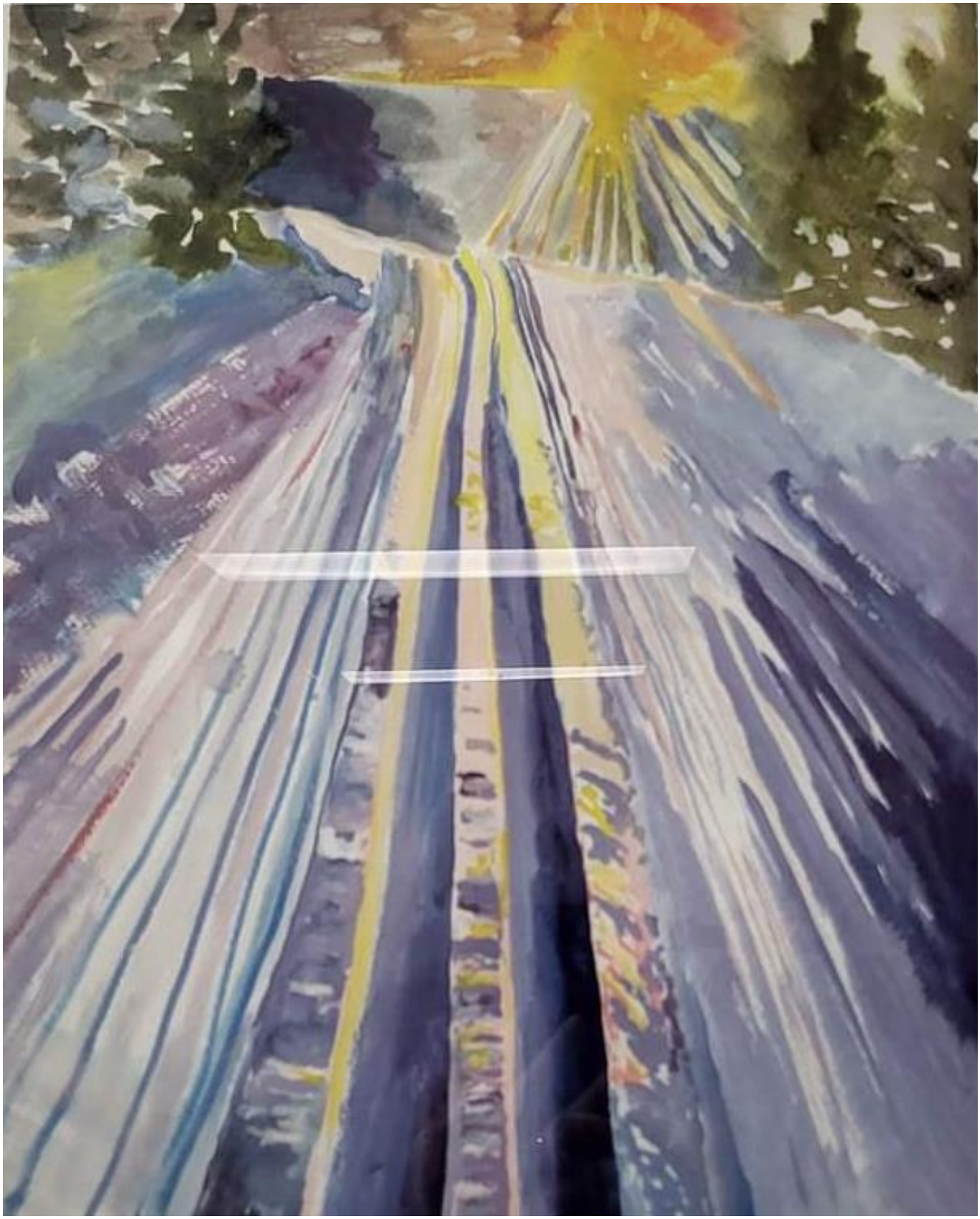

Cărți si reviste care au trecut Oceanul

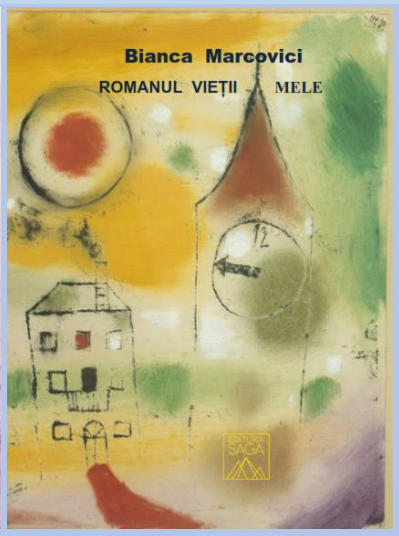

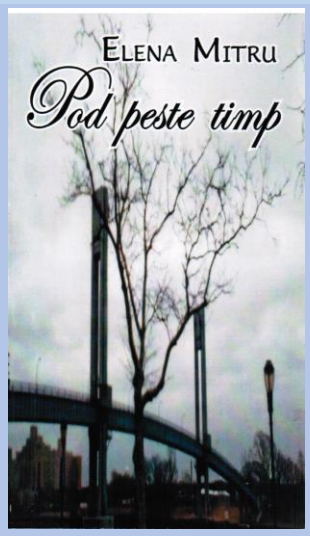

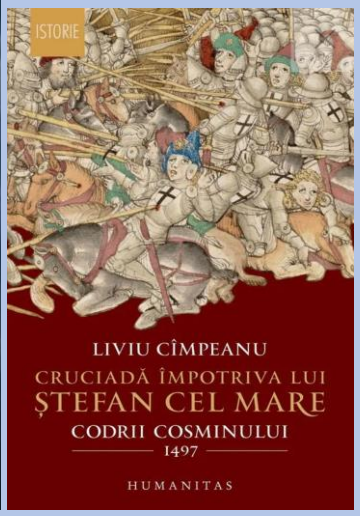

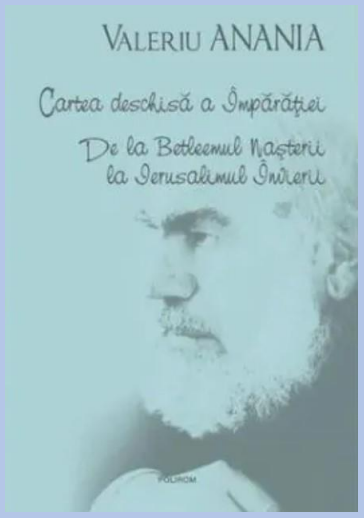

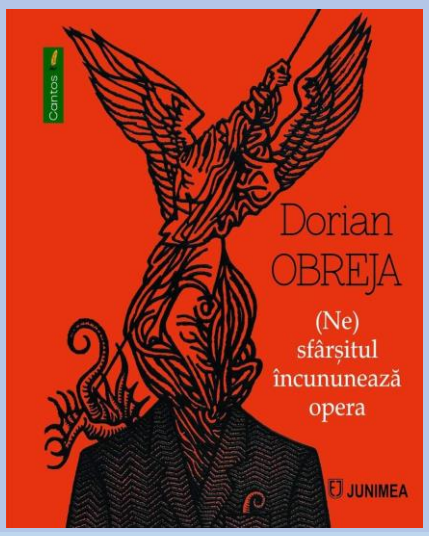

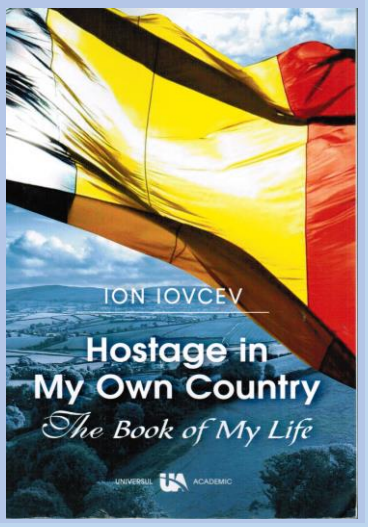

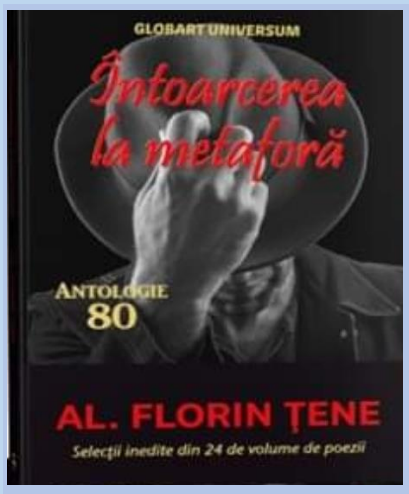
GLOBART UNIVERSUM
Întoarcerea la metaforă
ANTOLOGIE 80
AL. FLORIN ȚENE
Selecții inedite din 24 de volume de poezii

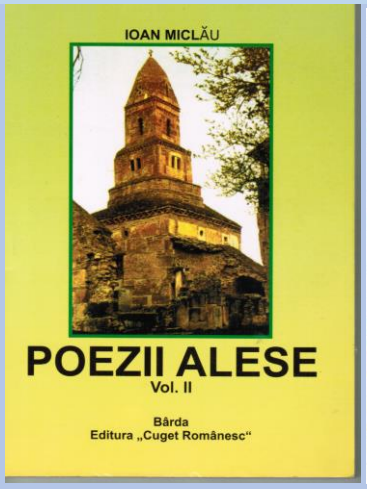
IOAN MICLĂU
POEZII ALESE
Vol. II
Bârda
Editura „Cuget Românesc"

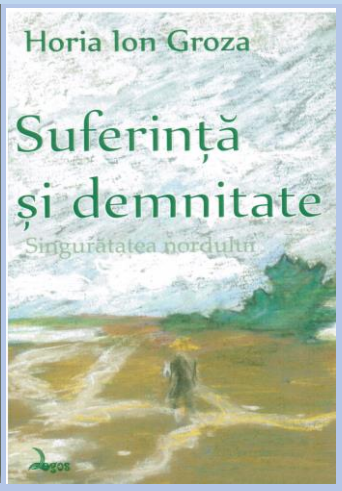
Horia Ion Groza
Suferință și demnitate
Singurătatea nordului
Logos

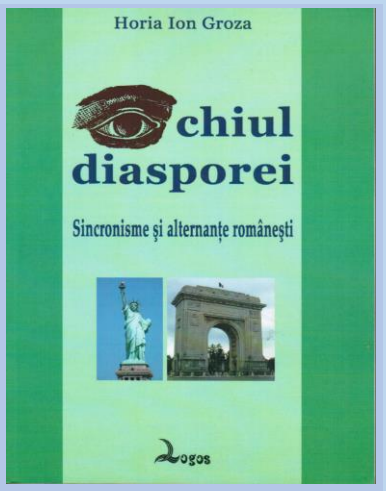
Horia Ion Groza
Schiul diasporei
Sincronisme și alternanțe românești
Logos

Expres cultural
Istoria critică a literaturii române
Cezar Baltag sau Noima salvatoare a poeziei
Carmen-Maria Mecu și Nicolae Mecu
SUPLIMENTUL ZIGURAT

ZIGURAT
Cezar Baltag sau Noima salvatoare a poeziei
De Carmen-Maria Mecu și Nicolae Mecu

Supliment Nichita Stănescu
Vatra veche 3
Nichita Stănescu - 90 /40

Vatra veche 4
Vatra veche dialog cu Andrei Marga

JURNAL ISRAELIAN
Nr. 80 – mai 2023

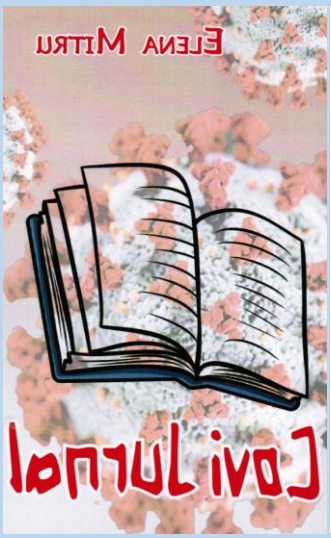
Elena Mitru
Covi Lumul

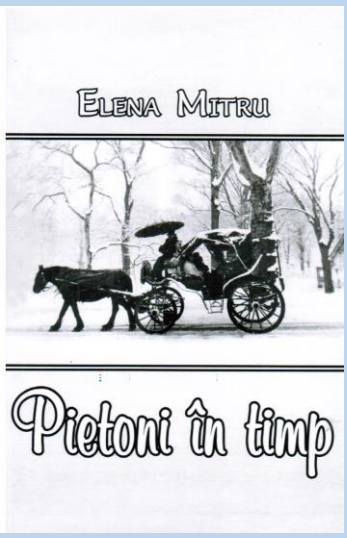
Elena Mitru
Pietoni în timp

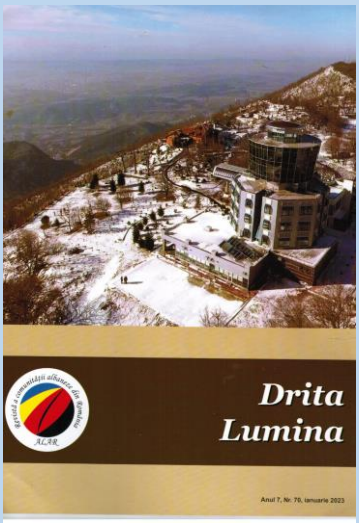
Drita Lumina
Anul 7, Nr. 70, ianuarie 2023

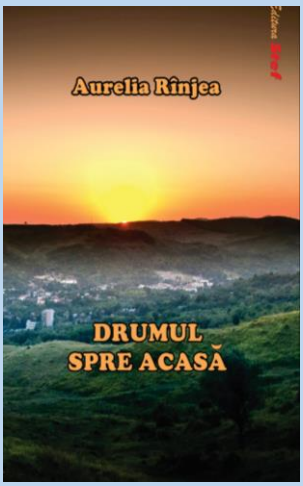
Aurelia Rînjea
DRUMUL SPRE ACASĂ

Aurelia Rînjea
Călătorie unică
Voyage unique

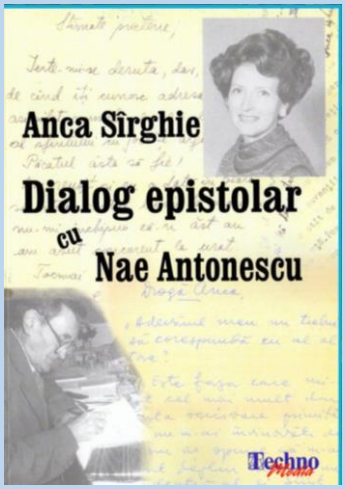
Anca Sîrghie
Dialog epistolar
cu
Nae Antonescu
Techno Media

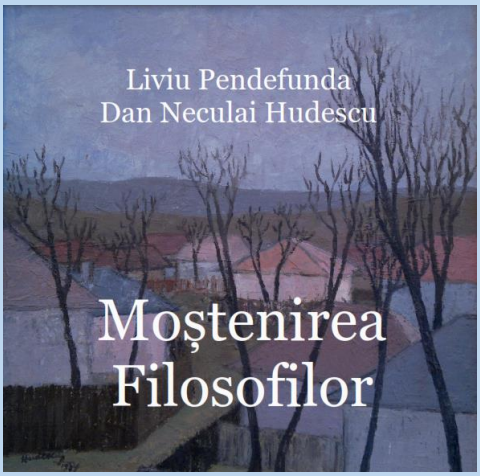
Liviu Pendefunda
Dan Neculai Hudescu
Moștenirea Filosofilor